

2015-2014

קטלוג הקורסים תשע"ה

האוניברסיטה
הפתוחה

בקטלוג זה תמצאו את תיאוריהם של הקורסים הנלמדים באוניברסיטה הפתוחה בשנת תשע"ה (2014-2015) ושל קורסים המצויים עדיין בשלבי פיתוח אבל מועד הוראתם נראה לעין ומן הראוי שתדעו על קיומם העתידי בעת תכנון לימודיכם לתואר. קורס באוניברסיטה הפתוחה הוא, בראש ובראשונה, יצירה אקדמית בדפוס – כרך או כמה כרכים שחברו והופקו במיוחד לסטודנטים באוניברסיטה הפתוחה. קורסים אחדים מבוססים על ספרי לימוד בעברית או באנגלית; באחרים נעשה שימוש בהרצאות מוקלטות במקום בספרי לימוד; ויש אף כאלה שבהם ספר הלימוד בשלמותו נמצא באתר – באמצעות טכנולוגיות מתקדמות מבוססות אינטרנט. חומרי הלימוד של כל הקורסים פותחו על-ידי אנשי אקדמיה מן האוניברסיטה הפתוחה או ממוסדות אחרים להשכלה גבוהה, וכולם עברו הליכי בקרת איכות והפקה קפדניים: ייעוץ וחוות דעת של עמיתים בכל שלבי הפיתוח והכתיבה, עריכה מדעית ועריכה לשונית, עיצוב גרפי וטיפול בזכויות יוצרים, סדר והדפסה ברמה גבוהה.

הקורסים מותאמים במיוחד ללמידה עצמית: הם מחולקים בדרך כלל ליחידות לימוד או לפרקים שכל אחד מהם עוסק בנושא מוגדר ומתוכנן ללמידה בזמן קצוב. חומר הלימוד מוסבר היטב ובבהירות מרבית, וברבים מהקורסים משולבים "כלי למידה עצמית" כגון שאלות מנחות, תרגילים פתורים, ולעתים אף שאלות להערכה עצמית. קורסים המבוססים על ספרים מלווים במדריך למידה מפורט. עם השנים, הפכו הספרים שפיתחה האוניברסיטה הפתוחה למען הסטודנטים שלה לחומר קריאה מקובל גם באוניברסיטאות האחרות, ורבים מן הספרים שמודפסים באוניברסיטה הפתוחה נמכרים מחוצה לה.

הקורסים – והספרים שונתבו במסגרתם – מקיפים מגוון גדול של תחומי דעת במדעי הרוח, במדעי החברה, במדעי הטבע והחיים ובמדעים המדויקים, והם משקפים את תרומתה הייחודית של האוניברסיטה הפתוחה לתרבות ולהשכלה האקדמית בעברית.

אתר הבית של האוניברסיטה הפתוחה כולל מידע מעודכן מהידיעון האקדמי, מקטלוג הקורסים ומידע נוסף.
כתובתנו באינטרנט: <http://www.openu.ac.il/>

ריכוז ועריכה: אמירה גלבלום
עריכה לשונית: איה ברסקי
עיצוב עטיפה: זאב פרל
סדר מחשב ועימוד: דלית סולומון
התקנה לדפוס: טלי מאן

תוכן העניינים

36	סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים (מ, 6)
36	מרד בר-כוכבא (מ, 6)
37	נשים בחברה היהודית בארץ-ישראל (1882-1948) (מ, 6)
37	עלייה לרגל: יהודים, נוצרים, מוסלמים (מ, 6)
37	מסעי הצלב: היסטוריה והיסטוריוגרפיה (מ, 6)
38	ילדות בימי הביניים (מ, 6)
38	יהודי פרובנס: רנסנס בצל הכנסייה (מ, 6)
38	ידע דתי, סמכות וכריזמה באסלאם (מ, 6)
39	סוגיות בחקר הלאומיות (מ, 6)
39	גרמניה 1830-1770: מאומת תרבות לתרבות לאומית (מ, 6)
39	חירויות הפרט בממשל ארצות-הברית (מ, 6)
40	על פרשת דרכים: יהודי רוסיה (מ, 6)
40	יהודי צפון-אפריקה במאות ה-19-20 (מ, 6)
40	יהודי תימן: היסטוריה, חברה, תרבות (מ, 6)
41	פרקים בתולדות יהודי ארצות-הברית (מ, 6)
41	יהדות גרמניה לנוכח אתגרי המודרניזציה (מ, 6)
41	אתיופיה: נצרות, אסלאם, יהדות (מ, 6)
42	אדם, חברה וכלכלה במזרח התיכון בזמננו (מ, 6)
42	נוער, חינוך ופוליטיקה במזרח התיכון (מ, 6)
42	האנטישמיות במאה ה-19 (מס, 6)
פילוסופיה	
43	בעיות בפילוסופיה של המוסר (פ, 6)
43	פילוסופיה של הנפש בתקופתנו (ר, 6)
43	מבוא ללוגיקה (ר, 6)
44	פילוסופיה יוונית: מתאלס עד אריסטו (ר, 6)
44	מדיקרט עד יום: פילוסופיה במאות ה-17-18 (ר, 6)
44	מבוא לאסתטיקה (ר, 6)
45	פילוסופיה של המדע (ר, 6)
45	עיון ב"הקדמות" של קאנט (מ, 4)
45	סוגיות מרכזיות בפילוסופיה אנליטית (ר, 4)
46	חשיבה היסטורית (מ, 6)
46	דת ומדינה: היבטים פילוסופיים (מ, 6)
46	שוויון ואי-שוויון: מבט פילוסופי (מ, 6)
47	בעיות בפילוסופיה של המדע (מ, 6)
47	סמינר מצטיינים בפילוסופיה (מ, 4)
47	בעיות נבחרות בפילוסופיה של המדע (מס, 6)
בלשנות	
48	מבוא לבלשנות תאורטית (ר, 6)
48	פרקים במורפולוגיה עברית (ר, 6)
48	יסודות חקר השפה (פ, 6)
לשון עברית	
49	עברית כשפה שנייה
49	יסודות תורת המשמעות: סמנטיקה ופרגמטיקה (ר, 6)
49	לשון, חברה ותרבות (ר, 6)
50	פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה קלאסית (ר, 3)
50	פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה ביניימית (ר, 3)
50	פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה מודרנית (ר, 3)
51	לא על המילה לבדה: סוגיות יסוד בתרגום (מ, 6)
ספרות	
52	הסיפור העברי בראשית המאה ה-20 (פ, 6)
52	גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני (פ, 6)
52	בין בדיון לממשות: סוגים בסיפור הישראלי (ר, 6)
53	עמוס עוז וא"ב יהושע: התחלות (ר, 6)

תואר ראשון

מדעי הרוח

מדעי היהדות

19	מבוא למקרא (ר, 6)
19	ראשית המלוכה בישראל: ספר שמואל (ר, 6)
19	ספר בראשית (ר, 6)
20	פירוש רש"י לתורה: עיונים בשיטתו (ר, 6)
20	מבוא לתורה שבעל-פה (ר, 6)
20	זמן, חברה ומשפחה: סוגיות בתלמוד (ר, 6)
21	מדרש ואגדה (ר, 6)
21	סוגיות במשפט העברי (ר, 6)
21	עולמם של חכמים (ר, 6)
22	פילוסופיה יהודית בימה"ב: מרס"ג עד הרמב"ם (ר, 6)
22	חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית (ר, 6)
22	הלכה והגות: קווי יסוד במשנתו של הרמב"ם (ר, 6)
23	היצירה הנבואית במקרא (מ, 6)
23	המחשבה המדינית היהודית בימי-הביניים (מ, 6)
23	מגדר ומייניות בתרבות חז"ל (מ, 6)
24	התהליכי חילון בתרבות היהודית בעת החדשה (מ, 6)

היסטוריה

25	יוון הקלאסית (פ, 6)
25	תולדות התקופה ההלניסטית (ר, 6)
25	רומא: אימפריאליזם ואימפריה (ר, 6)
26	ירושלים לדורותיה (ר, 6)
26	מבוא לארכיאולוגיה של א"י בתקופת המקרא (ר, 6)
26	חפירה ארכיאולוגית לימודית: תל עיטון (ר, 3)
27	תולדות עם ישראל בימי בית ראשון (ר, 6)
27	מגולות לקוממויות (ר, 6)
27	יהודה ורומא (ר, 6)
28	ראשיתה של אירופה (ר, 6)
28	הכנסייה הקתולית בימי הביניים (ר, 6)
28	בין יהודים לנוצרים (ר, 6)
29	על סף העת החדשה: אירופה 1350-1600 (ר, 6)
29	האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת (ר, 6)
29	אירופה ערש הלאומיות (ר, 6)
30	תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק א (ר, 6)
30	תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק ב (ר, 6)
30	עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית (ר, 6)
31	יהודים בעידן של תמורות (ר, 6)
31	תרבות, חברה ודת: יהודי פולין (ר, 6)
31	יהודי רוסיה במאה ה-20 (ר, 6)
32	בין ציון לציונות: 1881-1914 (ר, 6)
32	מבית לאומי למדינה בדרך (ר, 6)
32	בימי שואה ופקודה (ר, 6)
33	מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה (ר, 6)
33	האימפריה העת'מאנית: סוגיות נבחרות (ר, 6)
33	היסטוריה של המזרח התיכון: טקסטים בערבית (ר, 6)
34	המזרח התיכון בין מלחמות העולם (ר, 6)
34	המזרח התיכון בימינו (ר, 6)
34	מלך, מלוכה וממלכה: עיונים בהיסטוריה (מ, 6)
35	חילופי משטרים ביוון הקלאסית (מ, 6)
35	מכורש ועד אלכסנדר (מ, 6)
35	העבדות בעת העתיקה (מ, 6)
36	הנצרות הקדומה (מ, 6)

תוכן העניינים

70	מבנים הרמוניים א (ר, 3)	53	מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים (ר, 6)
71	מבנים הרמוניים ב (ר, 3)	53	מיתוסים בתרבות הישראלית (ר, 6)
71	תולדות המוסיקה המערבית א (ר, 6)	54	תמורות בשירה העברית בין תש"ח לתש"ך (ר, 6)
71	תולדות המוסיקה המערבית ב (ר, 6)	54	שירת החול העברית בספרד המוסלמית (ר, 6)
72	המוסיקה של יוהן סבסטיאן באך (ר, 6)	54	אלתרמן הצעיר ושירתו (ר, 6)
72	הסגנון הקלאסי (ר, 6)	55	מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19 (ר, 6)
72	מוסיקה פופולרית בישראל (ר, 6)	55	הפואטיקה של הסיפורת (ר, 6)
73	בטהובן: מורד ורומנטיקן (מ, 6)	55	מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים (ר, 6)
		56	תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו (ר, 6)
		56	ציוני דרך בביקורת ספרות המערב (ר, 6)
		56	סדנה בכתיבת סיפורת (ר, 6)
		57	סדנה בכתיבת שירה (ר, 6)
		57	הקבוצה הכנענית: בין אידיאולוגיה וספרות (מ, 6)
		57	ספרות ואידיאולוגיה בא"י בשנות השלושים (מ, 6)
		58	ש"י עגנון: "עגונות" ו"עידו ועינים" (מס, 6)
		58	הפואמה הביאליקאית (מ, 6)
		58	גייין אוסטן: גישות בביקורת הספרות (מ, 6)
		59	העולם בסיפורת (מ, 6)
		59	נרטיב: עיון רב-תחומי (מ, 6)
			תאטרון
		60	החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון (פ, 6)
		60	החזיון השקספירי (ר, 6)
		60	הקומדיה (ר, 6)
		61	תאטרון בחברה (ר, 6)
		61	התאטרון הישראלי קונפליקטים ותהליכי שינוי (מ, 6)
		61	מגדר ופמיניזם בתאטרון המודרני (מ, 6)
			קולנוע
		62	להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע (ר, 6)
		62	מבוא לקולנוע ישראלי (ר, 6)
		62	הקולנוע כהיסטוריה (ר, 6)
		63	תולדות הקולנוע א: 1895-1939 (ר, 6)
		63	תולדות הקולנוע ב: 1940-1980 (ר, 6)
		63	מבוא לתאוריות קולנועיות (ר, 6)
		64	הקומדיה הרומנטית: היסטוריה, אידיאולוגיה (ר, 6)
		64	מיתוס ואתוס בקולנוע הישראלי (ר, 6)
		64	סדנת תסריטאות למתחילים (ר, 2)
		65	סדנת צילום קולנועי בסיסי (ר, 2)
		65	סדנת בימוי קולנועי (ר, 2)
		65	סדנה לעריכה קולנועית (ר, 2)
		66	ניצולי השואה בקולנוע הישראלי (מ, 6)
		66	מזרח ומערב בקולנוע הישראלי (מ, 6)
		66	הקולנוע הישראלי במפנה האלף (מ, 6)
		67	הקולנוע הפלסטיני (מ, 6)
		67	ז'אנרים של המותחן בקולנוע (מ, 6)
		67	זיכרון, טראומה ופנטזיה בקולנוע האמריקני (מ, 6)
			מוסיקה
		68	מוסיקה ממבט ראשון (פ, 3)
		68	מוסיקה ממבט ראשון: שלב ב (פ, 3)
		68	פיתוח שמיעה (פ, 3)
		69	התנסויות סימפוניות (פ, 3)
		69	מבוא למוסיקה (פ, 6)
		69	מוסיקה ויצירה בסביבה ממוחשבת (ר, 6)
		70	האופרה (ר, 6)
		70	תולדות הג'ז (ר, 6)
			ניהול
		89	דיני חוזים (פ, 6)
		89	יסודות החשבונאות (ר, 6)
		89	מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר (ר, 6)
		90	כלכלה ניהולית (ר, 6)
70	מבנים הרמוניים א (ר, 3)		
71	מבנים הרמוניים ב (ר, 3)		
71	תולדות המוסיקה המערבית א (ר, 6)		
71	תולדות המוסיקה המערבית ב (ר, 6)		
72	המוסיקה של יוהן סבסטיאן באך (ר, 6)		
72	הסגנון הקלאסי (ר, 6)		
72	מוסיקה פופולרית בישראל (ר, 6)		
73	בטהובן: מורד ורומנטיקן (מ, 6)		
	תולדות האמנות		
74	תולדות האמנות: מבוא כללי (פ, 6)		
74	אמנות בעידן הטכנולוגי (ר, 6)		
74	אמנות הרנסנס באיטליה (ר, 6)		
75	"טבע דומם" ממקבץ חפצים לחפצים ברשות עצמם (ר, 6)		
75	מבוא לאמנות בארצות האסלאם (ר, 6)		
75	סמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית (מ, 6)		
	אמנויות		
	לשון האמנויות: המדיום כסוגיה אסתטית ותרבותית (מ, 6)		
	מדעי החברה		
	מדעי החברה – כללי		
79	סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה		
79	שיטות מחקר במדעי החברה (ר, 4)		
79	יישומי מחשב מתקדמים		
80	מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (פ, 3)		
80	מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב (ר, 3)		
80	רגרסיה וניתוח שונות (ר, 2)		
	כלכלה		
82	חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול (פ, 3)		
82	מבוא למיקרוכלכלה (פ, 3)		
82	מבוא למקרוכלכלה (פ, 4)		
83	מושגי יסוד באקונומטריקה (ר, 6)		
83	תורת המחירים א (ר, 3)		
83	תורת המחירים ב (ר, 3)		
84	תורת המחירים ג (ר, 3)		
84	מקרו כלכלה א (ר, 3)		
84	מקרו כלכלה ב (ר, 3)		
85	תורת המימון (ר, 6)		
85	כלכלת ישראל (מ, 3)		
85	כלכלה בין-לאומית ריאלית (מ, 3)		
86	כלכלה בין-דורית (מ, 3)		
86	כלכלת עבודה (מ, 3)		
86	כלכלה מוניטרית בין-לאומית (מ, 3)		
87	העדפה ובחירה חברתית (מ, 3)		
87	חשיבה אסטרטגית: תורת המשחקים (מ, 3)		
87	כלכלה ציבורית (מ, 3)		
88	תאוריות עכשוויות של צדק כלכלי וחברתי (מ, 6)		

תוכן העיניים

<p>109 תרבות ארגונית (מ, 6)</p> <p>109 ספורט וחברה (מ, 6)</p> <p>109 פערים ואי-שוויון בישראל (מ, 6)</p> <p>110 זהויות יהודיות בעידן רב-מודרני (מ, 6)</p> <p>110 נושאים נבחרים בהבנת הקהילה היהודית-ארה"ב (מ, 6)</p> <p style="text-align: center;">■ תקשורת</p> <p>111 מבוא לתקשורת המונים (ר, 6)</p> <p>111 תקשורת המונים בישראל (ר, 3)</p> <p>111 דיני תקשורת ואתיקה עיתונאית בישראל (ר, 3)</p> <p>112 תקשורת: טכנולוגיה, חברה, תרבות (ר, 6)</p> <p>112 לגדול עם הטלוויזיה והאינטרנט (ר, 6)</p> <p>112 שיח התקשורת (ר, 3)</p> <p>113 תקשורת ודעת קהל (ר, 6)</p> <p>113 קלאסיקה בחקר התקשורת: מבט מחדש (ר, 4)</p> <p>113 סדנה בכתיבה עיתונאית (ר, 2)</p> <p>114 סדנה בעריכה עיתונאית (ר, 2)</p> <p>114 סדנה סרטי תעודה לטלוויזיה: מתחקיר לתסריט (ר, 2)</p> <p>114 סדנה בעריכת וידאו בעידן דיגיטלי (ר, 2)</p> <p>115 סדנת רדיו (ר, 2)</p> <p>115 תקשורת כתרבות (מ, 6)</p> <p>115 סדנה ביחסי ציבור (ר, 2)</p> <p>116 סוגיות בסוציולוגיה של האינטרנט (מ, 6)</p> <p>116 יריבים או שותפים: יחסי דמוקרטיה ותקשורת (מ, 6)</p> <p>116 תרבות, תקשורת ופנאי בישראל (מ, 6)</p> <p style="text-align: center;">■ מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים</p> <p>117 מבוא למחשבה מדינית (ר, 6)</p> <p>117 מבוא לגישות ושיטות במדע המדינה (ר, 6)</p> <p>117 דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית (ר, 6)</p> <p>118 משטרים דמוקרטיים (ר, 6)</p> <p>118 דיקטטורות במאה ה-20 (ר, 6)</p> <p>118 גינוסייד (רצח עם) (ר, 6)</p> <p>119 ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל (ר, 6)</p> <p>119 החברה הערבית בישראל (ר, 6)</p> <p>119 ישראל בעשור הראשון (ר, 6)</p> <p>120 תנועות חברתיות ומחאה פוליטית (ר, 6)</p> <p>120 צמיחת המדינות החדשות באפריקה (ר, 6)</p> <p>120 הסחורה האנושית: עבדות וסחר עבדים (ר, 6)</p> <p>121 דמוקרטיה וחינוך: הממד הרעיוני (ר, 3)</p> <p>121 מדיניות ציבורית (ר, 6)</p> <p>121 יסודות המינהל הציבורי (ר, 6)</p> <p>122 יסודות השלטון המקומי (ר, 6)</p> <p>122 סדנה: סוגיות במינהל ציבורי בישראל (ר, 4)</p> <p>122 סדנה: מדיניות ציבורית, צבא וביטחון (ר, 4)</p> <p>122 סדנה: מדיניות מרחבית, קרקע ותכנון (ר, 4)</p> <p>123 סדנה במדיניות ציבורית בעידן הגלובלי (ר, 4)</p> <p>123 חברות מזרח תיכוניות בהיבט השוואתי (ר, 6)</p> <p>123 מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים (ר, 6)</p> <p>124 היסטוריה דיפלומטית, 1900-1945 (ר, 6)</p> <p>124 ארצות-הברית בזירה הבין-לאומית מאז 1945 (ר, 6)</p> <p>124 מדיניות החוץ של ברה"מ/רוסיה (ר, 6)</p> <p>125 מדע המדינה לגווניו (מ, 6)</p> <p>125 אידיאולוגיות פוליטיות מודרניות (מ, 6)</p> <p>125 דת, מדינה ופוליטיקה (מ, 6)</p> <p>126 סוגיות נבחרות בדמוקרטיה המודרנית (מ, 6)</p> <p>126 אזרחות: תאוריה ופוליטיקה (מ, 6)</p>	<p>90 ניהול השיווק (ר, 6)</p> <p>90 התנהגות ארגונית (ר, 6)</p> <p>91 תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע (ר, 6)</p> <p>91 ניהול טכנולוגיה וחדשנות (ר, 6)</p> <p>91 התנהגות צרכנים (ר, 6)</p> <p>92 ניהול משאבי אנוש (ר, 6)</p> <p>92 ניהול אסטרטגי (מ, 6)</p> <p>92 מתודולוגיה של סקרים (מ, 6)</p> <p>93 מערכות מידע תחרותיות-אסטרטגיות (מ, 6)</p> <p>93 דיני עבודה (מ, 6)</p> <p>93 שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה (מ, 6)</p> <p>94 יחסי עבודה (מ, 6)</p> <p>94 דינמיקה של משא ומתן (מ, 4)</p> <p>94 מוסר ועסקים (מ, 6)</p> <p>94 ניהול הפרסום (מ, 6)</p> <p>95 ניהול בין-לאומי (מ, 6)</p> <p>95 ניתוח דוחות פיננסיים (מ, 6)</p> <p>95 תכנון מערכות דינמיות בזמן למשאבי אנוש (מ, 6)</p> <p>96 שיפוט והערכה לתלמידי ניהול וכלכלה (מ, 6)</p> <p>96 ביטחון סוציאלי (מ, 6)</p> <p>97 דיני תאגידיים (מ, 4)</p> <p style="text-align: center;">■ חשבונאות</p> <p>98 יסודות החשבונאות לחשבונאים (ר, 6)</p> <p>98 חשבונאות פיננסית א (ר, 6)</p> <p>98 חשבונאות פיננסית ב (ר, 6)</p> <p>99 יסודות תורת ההחלטות וחקר ביצועים (ר, 3)</p> <p>99 חשבונאות ניהולית לחשבונאים (ר, 6)</p> <p>99 ביקורת חשבונות (ר, 6)</p> <p>100 מסים א (ר, 6)</p> <p>100 מבוא למשפט ויסודות המשפט (ר, 4)</p> <p>100 יסודות המשפט העסקי (ר, 4)</p> <p>101 מסים ב (מ, 6)</p> <p>101 מערכות מידע חשבונאיות ממוחשבות (מ, 6)</p> <p>101 דוחות כספיים מאוחדים (מ, 4)</p> <p>102 חשבונאות ניהולית מתקדמת לחשבונאים (מ, 6)</p> <p>102 חשבונאות פיננסית מתקדמת (מ, 4)</p> <p style="text-align: center;">■ סוציולוגיה ואנתרופולוגיה</p> <p>103 מבוא לסוציולוגיה (פ, 6)</p> <p>103 מבוא לאנתרופולוגיה (פ, 6)</p> <p>103 מבוא לחשיבה חברתית (פ, 3)</p> <p>104 יסודות המחקר הכמותי א (ר, 4)</p> <p>104 יסודות המחקר הכמותי ב (ר, 4)</p> <p>104 שיטות מחקר איכותניות (ר, 3)</p> <p>105 בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה (ר, 6)</p> <p>105 מגמות בחברה הישראלית (ר, 6)</p> <p>105 סטייה חברתית (ר, 6)</p> <p>106 תאוריות סוציולוגיות קלאסיות (ר, 6)</p> <p>106 תאוריות סוציולוגיות בנות-זמננו (ר, 6)</p> <p>106 חברה, פוליטיקה וכלכלה (ר, 6)</p> <p>107 סוציולוגיה של התרבות (ר, 6)</p> <p>107 מבוא ללימודי מגדר (ר, 6)</p> <p>107 משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית (ר, 6)</p> <p>107 סוציולוגיה של ארגונים (ר, 6)</p> <p>108 ריבוד: סוגיות באי-שוויון חברתי (מ, 6)</p> <p>108 מעמד, מגדר ואתניות בחינוך: מבט סוציולוגי (מ, 6)</p>
--	--

תוכן העניינים

	מדעי הקוגניציה			
145	יסודות מדעי הקוגניציה (ר, 3)	126	תנועות חברתיות ומחאה פוליטית בישראל (מ, 6)	
145	פילוסופיה של מדעי הקוגניציה (מ, 4)	127	דמוקרטיה וביטחון לאומי בישראל (מ, 6)	
145	שפה וקוגניציה (מ, 4)	127	הכלכלה המדינית: עיון במקרה הישראלי (מ, 6)	
146	מודלים חישוביים במדעי הקוגניציה (מ, 6)	127	סוגיות נבחרות במדיניות החוץ של ישראל (מ, 6)	
	מדעים	128	מלחמה ואסטרטגיה (מ, 6)	
	מדעים – כללי	128	הקולוניאליזם האירופי: רעיון, יישום (מ, 6)	
149	יישומי מחשב מתקדמים	128	אפריקה בסבך היחסים הבין-לאומיים (מ, 6)	
149	גנטיקה של האדם: היבטים רפואיים ואתיים (ר, 6)	129	משטר ופוליטיקה באפריקה (מ, 6)	
	מתמטיקה	129	השאלה הלאומית בברית-המועצות, 1917-1991 (מ, 6)	
150	אשנב למתמטיקה (פ, 6)	129	זכויות האדם ביחסים הבין-לאומיים (מ, 6)	
150	חשבון אינפיניטסימלי 1 (ר, 6)		חינוך	
150	חשבון אינפיניטסימלי 2 (ר, 4)	130	השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך	
151	השלמות בחשבון אינטגרלי (ר, 2)	130	פסיכולוגיה בחינוך (ר, 6)	
151	חשבון אינפיניטסימלי 2 (ר, 6)	130	פילוסופיה של החינוך (ר, 6)	
151	חשבון אינפיניטסימלי 3 (ר, 6)	131	תכנון לימודים, הוראה והערכה (ר, 6)	
152	חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (ר, 6)	131	סוגיות בחינוך מיוחד (ר, 6)	
152	חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (ר, 6)	131	מחוננות וכישרונות מיוחדים (ר, 6)	
152	אלגברה לינארית 1 (ר, 6)	132	הוראה יחידנית (ר, 6)	
153	אלגברה לינארית 2 (ר, 4)	132	קריאה: תאוריה ומעשה (ר, 6)	
153	אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע (ר, 4)	132	פרקים בסוציולוגיה של החינוך (ר, 6)	
153	מתמטיקה בדידה (ר, 4)	133	אתגרים בניהול בית ספר (ר, 6)	
154	תורת הקבוצות (ר, 4)	133	הכנסת שינויים למערכת החינוך (מ, 6)	
154	נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (ר, 4)	133	פעילות גומלין בכיתה (מ, 6)	
154	מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (ר, 3)	134	הוראה: מקצוע, אומנות, אמנות? (מ, 6)	
155	הסקה סטטיסטית (ר, 4)	134	ליקויי למידה (מ, 6)	
155	הסתברות לתלמידי מדעי המחשב (ר, 4)	134	מנהיגות ויישומיה בחינוך (מ, 6)	
155	תורת ההסתברות (ר, 6)	135	הפרעת קשב והיפראקטיביות (מ, 6)	
156	לוגיקה למדעי המחשב (ר, 4)	135	מטפורה בחשיבה החינוכית (מ, 6)	
156	אנליזה נומרית 1 (ר, 4)		פסיכולוגיה	
156	מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות (ר, 3)	136	השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך	
157	משוואות דיפרנציאליות רגילות 1 (ר, 4)	136	מבוא לפסיכולוגיה (פ, 6)	
157	השלמה למשוואות דיפרנציאליות רגילות (ר, 1)	136	פסיכולוגיה חברתית (ר, 6)	
157	תורת הגרפים (רמ, 4)	137	פסיכולוגיה התפתחותית (ר, 4)	
158	תורת המספרים האלמנטרית (ר, 4)	137	פסיכולוגיה קוגניטיבית (ר, 6)	
158	תורת הקודים (ר, 3)	137	אישיות: תאוריה ומחקר (ר, 4)	
158	מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים (ר, 6)	137	מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה (ר, 4)	
159	תולדות המתמטיקה: מיוון העתיקה ועד אוילר (ר, 4)	138	פסיכולוגיה פיזיולוגית (ר, 6)	
159	תורת המשחקים (רמ, 4)	138	פסיכופתולוגיה (ר, 4)	
159	פונקציות מרוכבות (רמ, 6)	138	התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות (ר, 3)	
160	מבנים אלגבריים (רמ, 6)	139	אינטליגנציה רגשית (ר, 3)	
160	טופולוגיה קבוצתית (מ, 6)	139	פסיכולוגיה של הזדקנות וזיקנה (ר, 3)	
160	מבוא לאנליזה פונקציונלית (מ, 6)	140	התנסות בעבודה מעשית בפסיכולוגיה	
161	תורת המידה (מ, 6)	140	קשב חזותי (מ, 6)	
161	משוואות דיפרנציאליות רגילות 2 (מ, 4)	140	היסטוריה של הפסיכולוגיה (מ, 6)	
161	משוואות דיפרנציאליות חלקיות (מ, 6)	141	הזדהות עם קבוצות (מ, 6)	
162	אנליזה נומרית 2 (מ, 4)	141	פסיכולוגיה בין-תרבותית (מ, 6)	
162	לוגיקה מתמטית (מ, 6)	141	הפסיכולוגיה של השיפוט האינטואיטיבי (מ, 6)	
162	הרחבת שדות ותורת גלואה (מ, 4)	142	ליקויי קריאה (מ, 6)	
163	סמינר בפונקציות מרוכבות (מס, 3)	142	שינה והפרעות שינה בילדות (מ, 6)	
	מדעי המחשב	142	ניירופסיכולוגיה קוגניטיבית (מ, 6)	
164	מבוא למדעי המחשב ושפת Java (ר, 6)	142	ליקויי למידה בחשבון: היבטים קוגניטיביים (מ, 6)	
164	מבוא למדעי המחשב ושפת Java א (ר, 3)	143	סמינר מחקר בפסיכולוגיה למצטיינים (מ, 6)	
		143	השפעת לחץ וחרדה בינקות על תפקוד בברות (מ, 6)	
		144	מוח וקוגניציה (מ, 6)	

תוכן העניינים

<p>183 מוליכים למחצה (ר, 4)</p> <p>183 התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה (ר, 4)</p> <p>183 אלקטרוניקה א (ר, 6)</p> <p>184 אלקטרוניקה ב (מ, 3)</p> <p>184 פיסיקה של מצב מוצק (מ, 3)</p> <p>184 מכניקה קוואנטית ומבנה האטום (מ, 4)</p> <p>185 פיסיקה סטטיסטית (מ, 3)</p> <p>185 אלקטרומגנטיות אנליטית (מ, 4)</p> <p>185 פיסיקה גרעינית (מ, 4)</p> <p>186 עקרונות פיסיקליים ברפואה (מס, 3)</p> <p>186 פיסיקה של החלקיקים היסודיים (מס, 3)</p> <p>186 מעבדה בפיסיקה ג (מ, 3)</p> <p>187 פרויקט מתקדם בפיסיקה א (מס, 3)</p> <p>187 פרויקט מתקדם בפיסיקה ב (מס, 3)</p> <p>187 פרויקט מחקר בפיסיקה (מ, 4)</p> <p style="text-align: center;">כימיה</p> <p>189 עולם הכימיה (פ, 4)</p> <p>189 כימיה כללית (ר, 6)</p> <p>189 מעבדה: כימיה כללית (ר, 2)</p> <p>190 כימיה כללית א (ר, 4)</p> <p>190 כימיה כללית ב (ר, 4)</p> <p>190 כימיה כללית ב לביולוגים (ר, 2)</p> <p>191 כימיה אורגנית לביולוגים (ר, 3)</p> <p>191 כימיה אורגנית (ר, 6)</p> <p>191 מעבדה בכימיה אורגנית (ר, 2)</p> <p>192 כימיה אי-אורגנית (ר, 6)</p> <p>192 מעבדה בכימיה אי-אורגנית (ר, 2)</p> <p>192 קינטיקה כימית (ר, 3)</p> <p>193 תרמודינמיקה (ר, 3)</p> <p>193 תרמודינמיקה ב (ר, 3)</p> <p>193 מעבדה: כימיה פיסיקלית (ר, 2)</p> <p>194 אנליזה של ניסויים (מ, 3)</p> <p>194 תורת הקוואנטים א (מ, 4)</p> <p>194 תורת הקוואנטים ב: קשר כימי (מ, 3)</p> <p>195 דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים (מ, 4)</p> <p>195 שיטות פיסיקליות לאנליזה כימית (מ, 6)</p> <p>195 פרויקט מחקר בכימיה (מ, 4)</p> <p>196 לייזרים: עקרונות ושימושים (מ, 4)</p> <p>196 סימטריה – מתמטיקה, כימיה (מ, 4)</p> <p>196 חמצן: אספקטים כימיים וביולוגיים (מס, 3)</p> <p>197 נושאים בכימיה אטמוספירית (מס, 3)</p> <p>197 יסודות בכימיה של המצב המוצק (מס, 3)</p> <p>197 קורס סמינרינוני בנושא מיוחד בכימיה (מס, 3)</p> <p style="text-align: center;">מדעי החיים</p> <p>198 אשנב למדעי החיים (פ, 6)</p> <p>198 ביולוגיה כללית א (פ, 6)</p> <p>198 ביולוגיה כללית ב (ר, 6)</p> <p>199 אקולוגיה (ר, 4)</p> <p>199 ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקיד (ר, 3)</p> <p>199 ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין (ר, 3)</p> <p>200 ביולוגיה התפתחותית (ר, 4)</p> <p>200 גנטיקה (רמ, 8)</p> <p>200 החולייתנים (ר, 6)</p> <p>201 חרקים (ר, 3)</p> <p>201 התא: מבנה ופעילות (מתכונת סמסטריאלית) (ר, 6)</p> <p>201 התא: מבנה ופעילות (מתכונת שנתית) (ר, 6)</p>	<p>164 מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב (ר, 3)</p> <p>165 יסודות התכנות בשפת Java (ר, 4)</p> <p>165 מבני נתונים (ר, 6)</p> <p>165 מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (ר, 6)</p> <p>166 אלגוריתמים (ר, 4)</p> <p>166 מערכות ספרתיות (ר, 3)</p> <p>166 ארגון המחשב (ר, 3)</p> <p>167 אוטומטים ושפות פורמליות (ר, 4)</p> <p>167 מעבדה בתכנות מערכות (ר, 3)</p> <p>167 מערכות בסיסי-נתונים (ר, 4)</p> <p>168 עקרונות פיתוח מערכות מידע (ר, 4)</p> <p>168 אלגוריתמיקה: יסודות מדעי המחשב (ר, 4)</p> <p>168 קומפילציה (מ, 4)</p> <p>169 מערכות הפעלה (מ, 4)</p> <p>169 מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות (מ, 4)</p> <p>169 כריית מידע (מ, 4)</p> <p>170 מבוא לרשתות תקשורת מחשבים (מ, 6)</p> <p>170 מבוא לקריפטוגרפיה (מ, 4)</p> <p>170 תכנות מתקדם בשפת Java (מ, 4)</p> <p>171 מימוש מערכות בסיסי-נתונים (מ, 4)</p> <p>171 גרפיקה ממוחשבת (מ, 4)</p> <p>171 חישוביות ביולוגית (מ, 4)</p> <p>172 שפת פרולוג והיבטים לבינה מלאכותית (מ, 4)</p> <p>172 מבוא לבינה מלאכותית (מ, 4)</p> <p>172 שפות תכנות (מ, 4)</p> <p>173 תכנות מונחה עצמים (מ, 4)</p> <p>173 סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java (מס, 3)</p> <p>173 סדנה במערכות הפעלה (מס, 3)</p> <p>174 סמינר במדעי המחשב (מס, 3)</p> <p>174 סמינר: ממדעי המחשב להוראתם (מס, 3)</p> <p>174 סמינר במערכות בסיסי-נתונים (מס, 3)</p> <p>175 סדנה בתקשורת מחשבים (מס, 3)</p> <p>175 סדנה בבסיסי-נתונים (מס, 3)</p> <p>175 סדנה בתכנות מונחה עצמים (מס, 3)</p> <p style="text-align: center;">מדעי הטבע והחיים – כללי</p> <p>176 תזונה (פ, 3)</p> <p>176 קורס של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת א, ב (מ, 3)</p> <p style="text-align: center;">פיסיקה</p> <p>177 סדנת הכנה בפיסיקה</p> <p>177 יסודות הפיסיקה א (פ, 3)</p> <p>177 יסודות הפיסיקה ב (ר, 3)</p> <p>178 יסודות הפיסיקה (פר, 6)</p> <p>178 יסודות הפיסיקה לביולוגים א (פ, 3)</p> <p>178 יסודות הפיסיקה לביולוגים ב (ר, 3)</p> <p>179 מעבדה ביסודות הפיסיקה (ר, 2)</p> <p>179 מעבדה בפיסיקה ב (ר, 3)</p> <p>180 צפונות היקום: אשנב לאסטרונומיה (פ, 4)</p> <p>180 מבוא לאסטרופיסיקה (ר, 3)</p> <p>180 מכניקה (ר, 6)</p> <p>180 חשמל ומגנטיות (ר, 6)</p> <p>181 אטומים מולקולות ותכונות החומר (ר, 6)</p> <p>181 פרקים בפיסיקה מודרנית (ר, 6)</p> <p>181 גלים ואופטיקה (ר, 4)</p> <p>181 מכניקה אנליטית (ר, 3)</p> <p>182 עולם החשמל והאלקטרוניקה א (ר, 4)</p> <p>182 עולם החשמל והאלקטרוניקה ב (ר, 4)</p>
---	--

תוכן העניינים

221	ספקטרוסקופיה של מינרלים (מס, 3)	202	נושאים בהתנהגות בעלי חיים (ר, 3)
221	פרויקט מחקר בגיאולוגיה (מ, 4)	202	עולם החיידקים (ר, 6)
221	קורס סמינריוני בנושא מיוחד בגיאולוגיה (מס, 3)	202	עולם הנגיפים (ר, 3)
הנדסה		203	עקרונות הביוטכנולוגיה (ר, 3)
הנדסת תעשייה וניהול		203	ביולוגיה של חולייתנים יבשתיים: מבט ישראלי (ר, 3)
225	מבוא להנדסת תעשייה (פ, 4)	203	צומח ארץ-ישראל (ר, 3)
225	ניהול התפעול 1 (ר, 4)	204	צומח וצמחים (ר, 6)
225	ניהול התפעול 2 (ר, 4)	204	מעבדה: אימונונולוגיה (ר, 2)
226	יסודות החשבונאות הפיננסית והניהולית (ר, 6)	204	מעבדה בביוטכנולוגיה (ר, 2)
226	חקר עבודה (ר, 6)	205	מעבדה בביוכימיה של חלבונים (ר, 2)
226	סימולציה למהנדסי תעשייה (ר, 4)	205	מעבדה בביונולוגיה של התא (ר, 2)
227	ארגונומיה (ר, 4)	206	מעבדה בביונולוגיה מולקולרית (ר, 3)
227	הסתברות ומודלים סטוכסטיים בחקר ביצועים (מ, 6)	206	מעבדת שדה בביונולוגיה: התנהגות חברתית (רמ, 4)
227	תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה (מ, 4)	206	אבולוציה (מ, 4)
228	בקרת איכות (מ, 6)	206	אימונונולוגיה (מ, 6)
228	שיטות אופטימיזציה לא לינארית (מ, 6)	207	ביואינפורמטיקה: אנליזה של רצפים וגנומים (מ, 4)
228	מבוא למכטרוניקה (מ, 6)	207	ביולוגיה של עטלפי מדבר (מ, 3)
229	תכן מערך מפעלים ומערכות נלוות (מ, 4)	208	יחסי גומלין בין צמחים לבעלי חיים (מ, 3)
229	ניהול פרויקטים לתלמידי תעשייה וניהול (מ, 4)	208	עד מאה ועשרים (מ, 3)
229	מערכות ייצור משולבות מחשב (מ, 4)	208	פיזיולוגיה של מערכות באדם (מ, 6)
230	פרויקט מסכם בהנדסת תעשייה וניהול (מ, 8)	209	פיזיולוגיה של הצמח (מ, 6)
הנדסת תוכנה		209	רביית היונקים (מ, 4)
231	פרויקט מסכם בהנדסת תוכנה (מ, 8)	209	תאי עצב: מבוא לניורוביולוגיה (מ, 6)
לימודי שפות		210	הבסיס הגנטי-מולקולרי של מחלות סרטניות (מס, 3)
אנגלית כשפה זרה		210	היבטים ביולוגיים של תאים יצרניים (מס, 3)
235	אנגלית רמה A למדעי הרוח	210	הנדסה גנטית בצמחים (מס, 3)
235	אנגלית רמה A למדעי החברה	211	הסתגלות והתאמה לעקות סביבה בצמחים (מס, 3)
235	אנגלית רמה A לחינוך ולפסיכולוגיה	211	הציטוסקלטון של תאים איקריוטיים (מס, 3)
236	אנגלית רמה A למדעים	211	זרעים: תרדמה ונביטה (מס, 3)
236	אנגלית רמה A בין-תחומי וירטואלי	212	חיידקים בתעשייה (מס, 3)
236	אנגלית: הבנת הנקרא לצרכים אקדמיים (רמות E-B)	212	טרנספורט תוך תאי של חלבונים (מס, 3)
237	סדנת גישור ידע באנגלית	212	מגוון ביולוגי ושמידת טבע (מס, 3)
ערבית כשפה זרה		213	נושאים נבחרים באימונונולוגיה (מס, 3)
238	יסודות הערבית הספרותית א	213	סימביוזה: חיים ביחד של יצורים (מס, 3)
238	יסודות הערבית הספרותית ב	213	סימביוזה: חיים ביחד של יצורים (סיוור) (ר, 1)
238	יסודות הערבית הספרותית ד	214	קולטנים והמרת אותות (מס, 3)
238	יסודות הערבית הספרותית ג	214	רעלים והרעלות (מס, 3)
סדנאות כישורי למידה		214	שעונים ביולוגיים (מס, 3)
241	סדנה לכתיבה: ממטלה לבחינה	215	תאי גזע: ממחקר בסיסי ליישומים רפואיים (מס, 3)
241	לקראת עבודה סמינריונית סדנה לכתיבת עבודה	215	תקשורת כימית בין בעלי חיים (מס, 3)
241	סדנה דו-לשונית עברית וערבית בכישורי למידה	215	פרויקט אינטגרטיבי בלימודי שדה (מס, 3)
242	אימון בכישורי למידה במבוא למיקרוכלכלה	216	פרויקט מחקר במדעי החיים (מ, 4)
242	אימון בכישורי למידה במבוא לפסיכולוגיה	216	קורס סמינריוני בנושא מיוחד במדעי החיים (מס, 3)
242	אימון בלמידה בביונולוגיה, תכנית כוללת	מדעי כדור-הארץ	
		217	צפונות כדור-הארץ (פ, 6)
		217	מבוא למדע כדור-הארץ (ר, 6)
		217	נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל (ר, 6)
		218	מבוא לגיאופיסיקה (ר, 3)
		218	מעבדה: מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים (ר, 3)
		218	מעבדה: מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים (ר, 3)
		219	מבוא למטאורולוגיה (ר, 4)
		219	מעבדה במטאורולוגיה: מדידות, תצפיות (ר, 3)
		219	גיאולוגיה של הכרמל (מ, 3)
		220	חוף הים התיכון של ישראל (מ, 3)
		220	יישומי הגיאולוגיה והוראתה בישראל (מס, 6)
		220	בעיות מודרניות במדעי האטמוספירה (מס, 3)

תוכן העניינים

268	תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו (3)
268	דמוקרטיה ודמוקרטיזציה (3)
268	השתתפות פוליטית במשטרים דמוקרטיים (3)
269	ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות (3)
269	סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב (3)
269	הסוציאל-דמוקרטיה במערב אירופה 1875-2000 (3)
270	אפריקה בין דמוקרטיה ודיקטטורה (3)
270	מכאוב הדעת: סוגיות בהוראת השואה (3)
270	דמוקרטיה, גלובליזציה וביטחון (3)
271	שביטה והשבתה בראי הדמוקרטיה (3)
271	הדמוקרטיה הנוצרית: מפלגות, הוגים בוחרים (3)
271	דמוקרטיה ודמוקרטיזציה בעולם הערבי (3)
272	דמוקרטיה ופמיניזם (3)
272	דמוקרטיה ותקשורת: מבטים הדדיים (3)
272	אזרחות: סוגיות נבחרות במבט השוואתי (3)
273	מדינת הרווחה: אזרחות, זכויות (3)
273	סוגיות במדיניות ציבורית (3)
273	יחסי צבא-חברה-פוליטיקה (3)
274	ניתוח מדיניות (3)
274	סדנה בכתיבת נייר מדיניות (3)
274	סמינר מתודולוגי לכתיבה מחקרית (3)

■ חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

277	פיתוח והפעלה של תכניות לימודים (4)
277	שיטות מחקר בחינוך (4)
277	תאוריות למידה והוראה (4)
278	טכנולוגיה ולמידה (4)
278	הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה (4)
278	עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה (4)
279	למידה וחינוך בחברת המידע (4)
279	סוגיות בפסיכולוגיה של משתמש רשת האינטרנט (4)
279	גישות ומודלים בעיצוב ופיתוח של מערכות (4)
280	שילוב טכנולוגיות מידע בתחומי דעת (4)
280	גישות בתכנון ובהערכה של מערכות למידה (4)
280	חלופות בהערכת הישגים (4)
281	פיתוח תכניות לימודים בתחומי דעת (4)
281	שינוי ארגוני במערכות למידה (4)
281	מורים בעולם של שינוי: מגמות ואתגרים (4)
282	בחירה בחינוך: בתי ספר ותהליכים חלופיים (4)
282	אוניברסיטאות פתוחות: דמוקרטיזציה (4)
282	ממידע לידע: מחיפוש מידע לבניית ידע (4)
283	טכנולוגיות לשירות אנשים עם צרכים מיוחדים (4)
283	הפקת תועלת מממצאי הערכה (4)
283	מדידה בחינוך: מושגי יסוד (4)
284	למידה וחינוך בחברת המידע (4)
284	בחינת גמר בחינוך במגמת טכנולוגיות למידה
284	בחינת גמר בחינוך במגמת מערכות למידה

■ מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

287	כלכלת חינוך (4)
287	סוגיות במנהל בית ספר (4)
287	מדיניות החינוך: החינוך לדמוקרטיה (3)

■ פסיכולוגיה חברתית

291	קוגניציה חברתית (3)
291	הבדלים בין אישיים (3)
291	סוגיות נבחרות בפסיכולוגיה חברתית (1)
292	סטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א (3)

תואר שני

■ מינהל עסקים

247	חקר ביצועים (3)
247	חשבונאות למנהלים (3)
247	שיווק (3)
248	ניהול והתנהגות ארגונית (3)
248	ניהול פיננסי (3)
248	דיני תאגידים למנהלים (3)
249	אסטרטגיה עסקית תחרותית (3)
249	ניתוח ועיצוב מערכות מידע: שילוב תהליכים (3)
249	ניהול אסטרטגי של מערכות מידע (3)
250	כלכלת מוצרי מידע (3)
250	שוק ההון, תיווך פיננסי והמערכת הפיננסית (3)
250	ניהול פיננסי מתקדם בעזרת אקסל (3)
251	ניתוח דוחות כספיים והערכת שווי חברות (3)
251	חשבונאות ניהולית (3)
251	השבחת ערך חברות (3)
252	תכנון וביצוע סקרים (3)
252	נושאים נבחרים בהתנהגות צרכנים (3)
252	פרסום: תאוריה ויישום (3)
253	משפט העבודה (3)
253	דיני הסחר הבין-לאומי (3)
253	עקרונות ועיקרים במיסוי הכנסה (3)
254	מדיניות ציבורית: מתאוריה למעשה (3)
254	אתיקה בעסקים (3)
254	תכנון כוח אדם בכלים סטטיסטיים (3)
255	הערכת תפקוד בארגון: התפתחות ושינוי (3)
255	דינמיקה של משא ומתן: מתאוריה ליישום (3)
255	מנהיגות בארגונים (3)
256	תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה (3)
256	יחסי עבודה בעידן הגלובליזציה (3)
256	תרבות וניהול (3)
257	כלכלה בין-לאומית: היבטים מוניטריים (3)
257	בריתות אסטרטגיות-עסקיות גלובליות (3)
257	מימון עסקי רב-לאומי (3)
258	יזמות עסקית: היבטים תאורטיים וניהוליים (3)
258	יישומי אקונומטריקה בניהול (3)
258	תורת המשחקים – יישומים לניהול (3)
259	ניהול פרויקטים למינהל עסקים (3)
259	תורת המיקום (3)
259	אסטרטגיה של התפעול (3)
260	ניהול התפעול בארגון (3)
260	סמינר: הערך האינפורמטיבי של הדיווח הכספי (3)
260	סמינר: כלכלה ומימון התנהגותיים (3)
261	סמינר: ניהול ידע (3)
261	סמינר: השפעת הגלובליזציה על המשק הלאומי (3)
261	סמינר: כלכלת כוח אדם (3)
262	סמינר: שווקים אלקטרוניים (3)
262	סמינר: מתודולוגיות פיתוח מערכות מידע (3)
262	סמינר: התנהגויות ארגוניות קריטיות (3)
263	מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים
263	מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים – אלגברה

■ לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

267	דמוקרטיה: גישה רב-תחומית (3)
267	סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה (3)
267	הדמוקרטיה בישראל: סוגיות נבחרות (3)

תוכן העניינים

316	יהדות, עבריות, ישראליות : היבטים תרבותיים (3)
317	סוגיות במעברים ובמגעים בין תרבויות (3)
317	סוגיות בתאוריה של המרחב (3)
317	גוף ותרבות : מסורות, שאלות, בעיות (3)
318	תרבות פופולרית (3)
318	מגדר : תרבות וזהות (3)
318	מדע ותרבות (3)
319	שיטות מחקר איכותניות (תואר שני) (3)
319	סמינר תזה לכתבה מחקרית בלימודי תרבות (3)

תעודות הוראה

תעודת הוראה בתורה שבעל-פה ומחשבת ישראל

323	מתודולוגיה של הוראת תושבי"ע ומחשבת ישראל
323	פרקטיקום בהוראת תושבי"ע ומחשבת ישראל
323	סמינר דידקטי בתושבי"ע ומחשבת ישראל
323	אוריינות מחקר בחינוך

תעודת הוראה בהיסטוריה

324	מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה
324	פרקטיקום בהוראת ההיסטוריה
324	סמינר דידקטי בהיסטוריה
324	אוריינות מחקר בחינוך

תעודת הוראה בספרות

325	מתודולוגיה של הוראת ספרות
325	פרקטיקום בהוראת הספרות
325	סמינר דידקטי בספרות
325	אוריינות מחקר בחינוך

תעודת הוראה במדעי החברה

326	דידקטיקה של הוראת מדעי החברה
326	פרקטיקום בהוראת מדעי החברה
326	סמינר דידקטי במדעי החברה
326	אוריינות מחקר בחינוך

תעודת הוראה באזרחות

327	דידקטיקה של הוראת האזרחות
327	פרקטיקום בהוראת האזרחות
327	סמינר דידקטי באזרחות
327	אוריינות מחקר בחינוך

תעודת הוראה בפסיכולוגיה

328	דידקטיקה של הוראת הפסיכולוגיה
328	פרקטיקום בהוראת הפסיכולוגיה
328	סמינר דידקטי בפסיכולוגיה
328	אוריינות מחקר בחינוך

תעודת הוראה במדעי המחשב

329	סדנה בדידקטיקה של מדעי המחשב
329	פרקטיקום בהוראת מדעי המחשב
329	סמינר דידקטי בהוראת מדעי המחשב
329	אוריינות מחקר בחינוך

331	מפתח אלפביתי של הקורסים
-----	-------------------------

292	סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב (3)
292	סמינר מחקר א+ב (3)
293	קוגניציה ואיום (3)
293	היבטים פסיכולוגיים של תקשורת דיגיטלית (3)
293	בין תחושות ורגשות לעיבוד מידע (3)
294	בסימן שאלה : תאוריה ויישום בפיתוח שאלונים (3)
294	אבחון תעסוקתי ומיון עובדים (3)
294	תהליכים קבוצתיים (3)

המחשבה הביולוגית

297	הגדרת החיים (3)
297	רדוקציה, טלאולוגיה ומקומן בביולוגיה (3)
297	מכניזם, ויטליזם ואורגניזם (3)
298	מיזמי גנום האדם : גנטיקה וגנאטיקה (3)
298	בעיית הגוף והנפש (3)
298	תורת האבולוציה ותנועת הבריאתנות (3)
299	רפואה אלטרנטיבית במבט ביקורתי (3)
299	בעיות נבחרות בביולוגיה : ניסויים בע"ח (3)
299	המשבר האקולוגי והאדם (3)
300	הסוציוביולוגיה ונגזרותיה : מדע במחלוקת (3)

מדעי המחשב

303	נושאים נבחרים באלגוריתמים (3)
303	אלגוריתמים אקראיים (4)
303	אימות ממוחשב של חומרה ותוכנה (4)
304	גאומטריה חישובית (4)
304	תורת התורים ויישומים במדעי המחשב (4)
304	סימולציה : בניית מודלים וניתוחם (4)
305	מערכות תגובתיות ומערכות זמן אמת (4)
305	עיבוד תמונה (4)
305	הנדסת תוכנה (4)
306	ניתוח ועיצוב מונחה עצמים (4)
306	בדיקות תוכנה (4)
306	אלגוריתמי קירוב (4)
307	אבטחת מערכות תוכנה (4)
307	נושאים מתקדמים במערכות בסיסי-נתונים (4)
307	מודלים ושיטות אפיון של מערכות מקבילות (4)
308	מבוא לראייה ממוחשבת (4)
308	ניהול מיזמי תוכנה (4)
308	סמינר לתואר שני
309	סמינר : בדיקות תוכנה (3)
309	סמינר : נושאים תאורטיים במדעי המחשב (3)
309	סמינר מחקר : אבטחה ופרטיות מידע (3)
310	סמינר מחקר : אלגוריתמים ותאוריה (3)
310	סמינר מחקר : מערכות בסיסי-נתונים (3)
310	סמינר מחקר : נושאים בראייה ממוחשבת (3)
311	סמינר מחקר : נושאים בהנדסת תוכנה (3)
311	קורס מחקר לתואר שני (4)
311	קורס מחקר בנושאים מתקדמים בתקשורת (4)
322	קורס מחקר בהנדסת תוכנה מונחית היבטים (4)
312	פרויקט מתקדם במדעי המחשב (4)

לימודי תרבות

315	חברה, תרבות וייצוג (3)
315	תאוריות וגישות בחקר התרבות (3)
315	גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות (3)
316	רב-תרבותיות בישראל (3)
316	פייר בורדייה : טעם, הון תרבותי ואמנויות (3)

תיאורי הקורסים

מבוא

בקטלוג זה תמצאו את תיאוריהם של הקורסים הנלמדים באוניברסיטה הפתוחה ושל קורסים המצויים עדיין בשלבי פיתוח, אבל מועד הוראתם נראה לעין ומן הראוי שתדעו על קיומם העתידי בעת תכנון לימודיכם לתואר. כאשר אתם מתכננים את לימודיכם לסמסטרים הקרובים, עיינו בטבלת **תכנון רב-שנתי** באתר האו"פ, בה תמצאו את מועדי ההוראה של הקורסים.

תיאורי הקורסים לתואר ראשון מחולקים לארבעה תחומים: מדעי הרוח, מדעי החברה, מדעים והנדסה. כל הקורסים האלה מקנים ניקוד לתואר אקדמי. בכל אחד מארבעת התחומים ממוינים הקורסים לפי הדיסציפלינות המדעיות, ובכל דיסציפלינה הם מסודרים על-פי רמות: רמת פתיחה, רמה רגילה, רמה מתקדמת. אחריהם מתוארים הקורסים ללימוד אנגלית וערבית כשפה זרה.

תיאורי הקורסים לתואר שני מופיעים בהמשך לתיאורי הקורסים לתואר ראשון ואחריהם מופיעים תיאורי הקורסים לתעודות הוראה.

בשורות הראשונות של כל תיאור קורס מצוי מידע חיוני על מאפייני הקורס. בכותרת לכל קורס מצוין שם הקורס ומספרו. מתחת לכותרת הקורס מצוינים מספר נקודות הזכות (ני"ז) שהוא מקנה לעומדים בדרישותיו ורמת הקורס. ישנם קורסים שבהם, לאחר מכן, מצוינים תחום ודיסציפלינה נוספים שבהם הקורס מקנה ני"ז. לכל קורס מפורטים תנאי הקבלה והידע הקודם הנדרש כדי ללמוד אותו (ידע קודם דרוש או מומלץ).

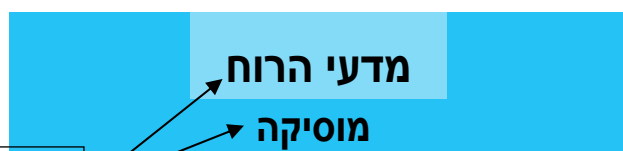
על-מנת להקל על ההבנה של מבנה התיאור, יצרנו **מקרא לתיאור קורס**. המקרא מפנה לסעיפים הרלוונטיים **בידיעון האקדמי** שבהם הסבר על מאפייני הקורס.

בנוסף, תיאורו של כל קורס כולל פירוט של צוות הפיתוח של הקורס וכן תמצית התכנים הנלמדים בקורס ותיאור של חומר הלימוד המורכב מספרים שפותחו והופקו באוניברסיטה הפתוחה במיוחד בשביל הסטודנטים שלה. במקרים הרלוונטיים מצוינים גם שמותיהם של ספרים אחרים הנלווים לחומר הלימוד. התיאורים הקצרים האלה נותנים רק מידע ראשוני על התכנים ועל המתודולוגיות של הקורסים, והם נועדו לשמש תמרורי כיוון כלליים לאלה המבקשים לנתב את דרכם בהכנת מסלול הלימודים.

שימו לב! תיאורי קורסים שנוספו לאחר הדפסת קטלוג הקורסים מופיעים באתר הבית של האוניברסיטה הפתוחה, בכתובת:

<http://www.openu.ac.il>

מקרא לתיאור קורס (כל ההפניות במקרא זה מפנות לידיעון האקדמי)

10411 האופרה: 6 נקודות זכות ברמה רגילה. לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר בנימין פרל, ד"ר רון וידברג (כתיבה), ענת שרון; ד"ר בת-שבע שפירא, נילי וייס (עריכה)

יועצים: פרופ' אריה ורדי, פרופ' אבי עוז, פרופ' אלכסנדר סינברגר, פרופ' מרדכי סתר, ד"ר נחום אמיר, ד"ר אריאל הירשפלד

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם ז'אנר מרכזי בתרבות העולם המערבי המשלב תאטרון, ספרות ומוסיקה. הקורס עוקב אחרי התפתחות האופרה מראשיתה במאה ה-17 ועד המאה ה-20, זאת באמצעות היכרות מעמיקה עם עשר אופרות מייצגות. לכל אופרה מוקדשת יחידת לימוד אחת ('המסך'), הדנה בה על כל היבטיה: הרקע ההיסטורי, מבנה העלילה, שילוב של מוסיקה וטקסט, מקומה של האופרה בין כלל יצירותיו של המלחין וסגנונה המוסיקלי.

תוך כדי לימוד מפורט של האופרות יילמדו מושגי יסוד הקשורים בעולם האופרה, כגון: רצייטיב, אריה, אנסמבל, פתיחה, הקולות האופראיים והתאמתם לתפקידים שונים, תפקידם של הבמאי והמנצח וכדומה.

הקורס מיועד לחובבי מוסיקה בכלל ואוהבי אופרה בפרט, אך גם לסטודנטים המועוניינים בהיכרות ראשונה עם תחום שאינו מוכר להם. לא נדרש ידע מוקדם במוסיקה או בקריאת תווים.

חומר הלימוד: מסך ראשון **אבירות כפרית** / מסקאני מסך שני **הולדת האופרה – אורפאו ושיבתו של אוליסס** / מונטווירדי

מסך שלישי **נישואי פיגארו** / מוצרט²

מסך רביעי **ריגולטו** / ורדי

מסך חמישי **האנסמבל האופראי** – קטעי אנסמבל מתוך **ריגולטו** מאת ורדי, **נישואי פיגארו** מאת מוצרט, **ולה בואם** מאת פוצ'יני

מסך שישי **הספר מסביליה** / רוסיני

מסך שביעי **דון ג'ובאני** / מוצרט

מסך שמיני **הולקירה** / ואגנר

מסך תשיעי **שלומית** / ריכרד שטראוס

מסך עשירי **הנער והקסמים** / ראוול

חומר הלימוד כולל הקלטות של דוגמאות מוסיקליות מתוך האופרות הנדונות בספרי הלימוד. ספרי הלימוד כוללים גם את הליברית – מקור מול תרגום לעברית. בסרטי האופרות, עם כתוביות בעברית, תוכלו לצפות באתר האינטרנט של הקורס.

1. השלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו פרטי החפיפה באתר האו"פ.

2. חומר הלימוד ביחידה זו כולל גם בקורס **תרבות ההשכלה: הגות ואמנות באירופה במאה ה-18** ובקורס **מוסיקה ממבט ראשון**.

3. מסך זה אינו נלמד בקורס **האופרה**, והוא נכלל בחומר הלימוד בקורס **הסגנון הקלאסי**.

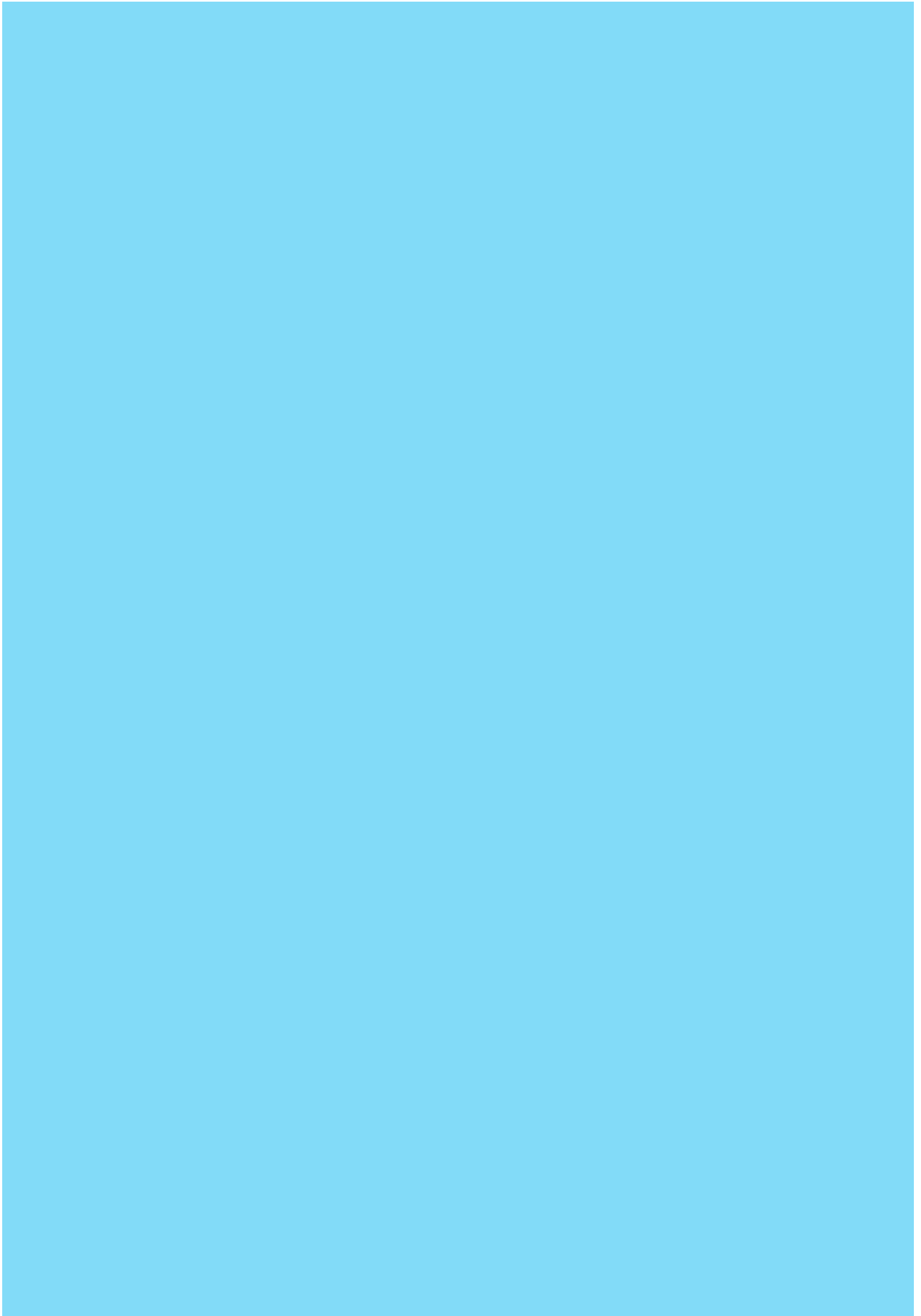
יש לשים לב להערות הרגל

תיאורי הקורסים

תואר ראשון / 15

תואר שני / 243

תעודות הוראה / 321

תיאורי הקורסים לתואר ראשון

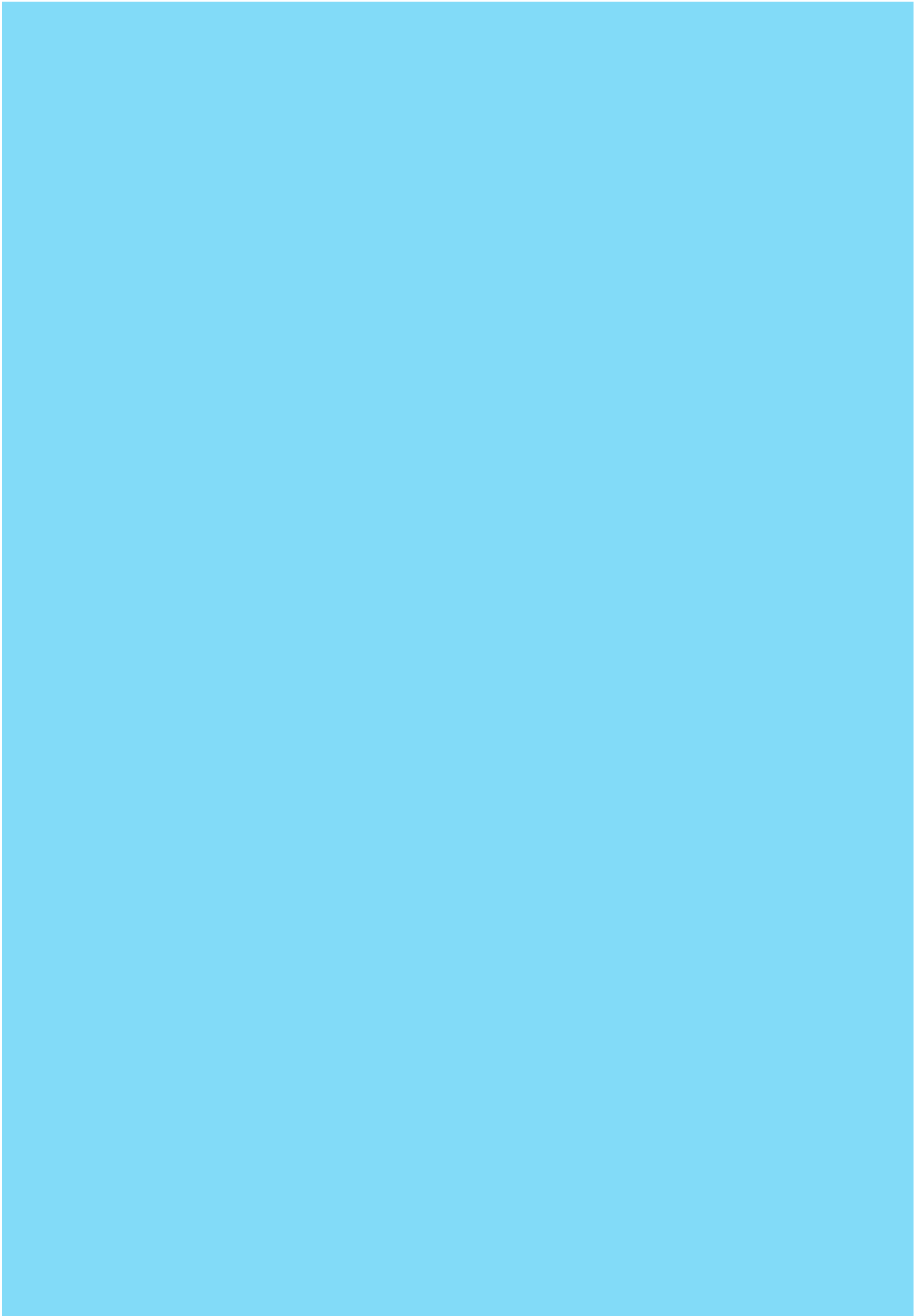
מדעי הרוח / 17

מדעי החברה / 77

מדעים / 147

הנדסה / 223

לימודי שפות / 233

מדעי הרוח

מדעי היהדות / 19

היסטוריה / 25

פילוסופיה / 43

בלשנות / 48

לשון עברית / 49

ספרות / 52

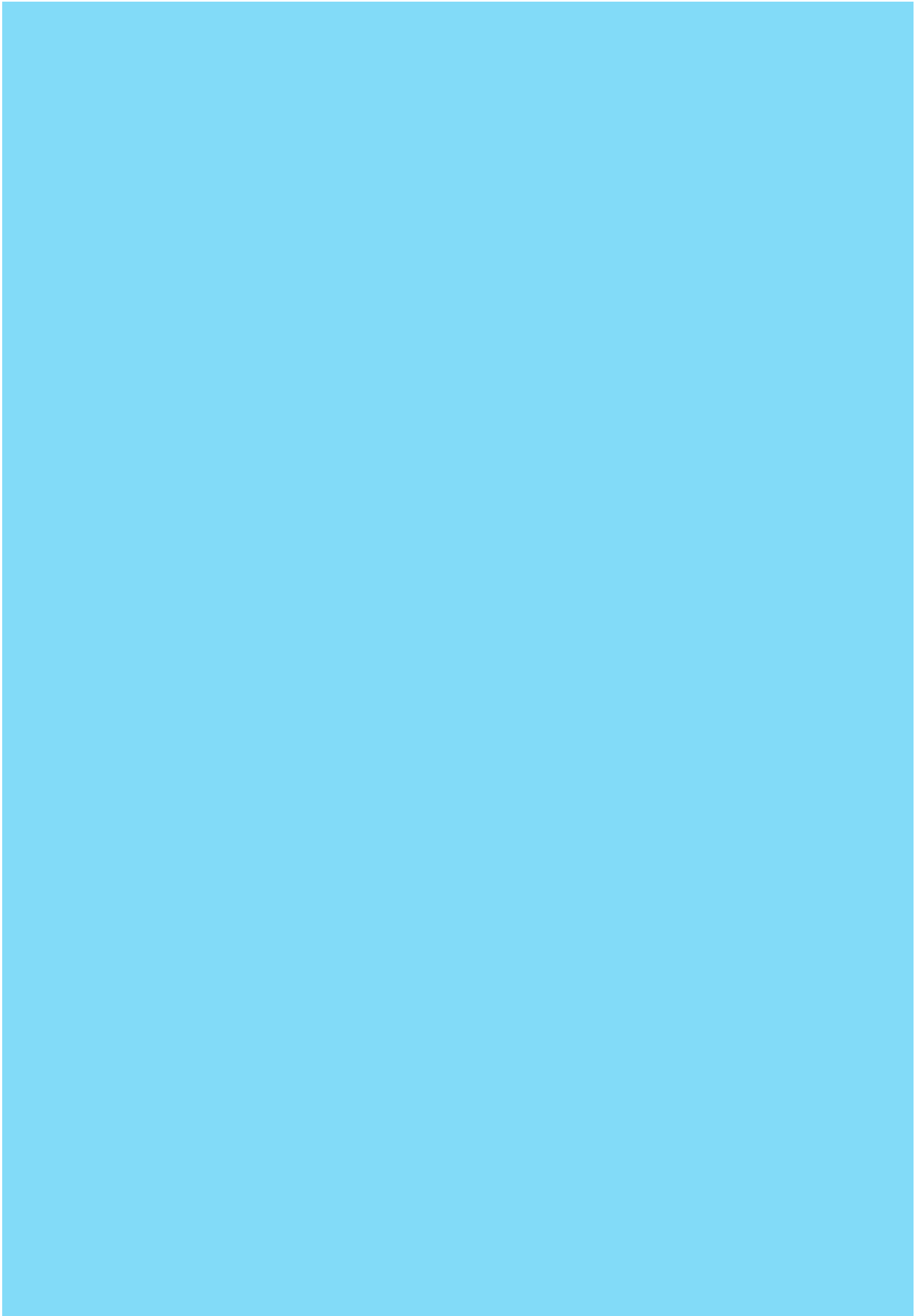
תאטרון / 61

קולנוע / 62

מוסיקה / 68

תולדות האמנות / 74

אמנויות / 76

מדעי הרוח

מדעי היהדות

תואר ראשון

10278 מבוא למקרא

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מקרא

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב ויסמן (ריכוז הפיתוח), פרופ' יצחק אבישור, פרופ' נילי שצ'ופק, ד"ר סינתיה אדנבורג, ד"ר אלי ברוך, ד"ר שמאי גלנדר, ד"ר שלומית ירון, ד"ר רות פידלר, תמר למפרום; אדי זילצר (עריכה), זאב פרל (עיצוב) **יועצים:** פרופ' בנימין אופנהיימר, פרופ' משה גרסיאל, פרופ' אבי הורביץ, פרופ' משה ויינפלד, פרופ' יאיר זקוביץ, פרופ' עמנואל טוב, פרופ' שמריהו טלמון, פרופ' ברוך לוי, פרופ' בוסתנאי עודד, פרופ' בנימין קדר

מטרות הקורס

הכשרת הסטודנט ללימוד מדעי של המקרא; הדרכתו בהכרת הספרות המקראית לסוגיה ולחטיבותיה ובעיות הקשורות בהתהוות המקרא לכל שלביו; הקניית גישה לביקורת הספרותית ולביקורת הנוסח של המקרא; טיפוח הבנה כוללת של המקרא כיצירה ספרותית המייחדת את ישראל בתרבות העולם.

חומר הלימוד

- כרך א**
- 1 יחידה 1 ממסורת לביקורת
 - 2 יחידה 2 מיצירה שבעל-פה לספרות שבכתב
- כרך ב**
- 3 יחידה 3 השירה המקראית
 - 4 יחידה 4 הפרוזה המקראית לסוגיה: הסיפורת המקראית
 - 5 יחידה 5 הפרוזה המקראית לסוגיה: החוק; הנאום; תעודות ורשימות
- כרך ג**
- 6 יחידה 6 ספרות התורה
- כרך ד**
- 7 יחידה 7 ההיסטוריוגרפיה המקראית הקדומה
 - 8 יחידה 8 ההיסטוריוגרפיה המקראית המאוחרת
- כרך ה**
- 9 יחידה 9 ספרות הנבואה
 - 10 יחידה 10 הספרות המזמורית
- כרך ו**
- 11 יחידה 11 ספרות החכמה
 - 12 יחידה 12 התקדשות המקרא וחיתומו

10710 ראשית המלוכה בישראל: ספר שמואל¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מקרא
שיך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' משה גרסיאל (כתיבה), אברהם ניסנבוים; בת-חן פירסט, משה שפרבר, אדי זילצר (עריכה) **יועצים:** פרופ' שמואל אברמסקי, פרופ' שמואל אחיטוב, פרופ' פנחס ארצי, פרופ' בוסתנאי עודד, פרופ' גרשון גליל, פרופ' זאב ויסמן, פרופ' שמואל ורגון, פרופ' רימון כשר, פרופ' עמוס פריש, ד"ר דוד גלעד, ד"ר מיכאל הלצר, אברהם ניסנבוים

ספר שמואל מספר על הפיכת ישראל מאיגוד שבטים למדינה שבראשותה מלך. הסיפורים בספר עוסקים בין היתר ביחסי עם-אלוהים-ממשל, והם פותחים צוהר להכרת צדדים שונים של הרעיון המדיני והאידיאולוגיה שהתפתחה סביב כינון שלטון מלוכני בישראל העתיקה.

סיפורי ספר שמואל בולטים בספרות המחקרית על אודות העיצוב האמנותי של הסיפור המקראי. בהתאם לכך, הדיון בקורס מתקיים בשיטת "הקריאה הצמודה", אשר חושפת את הלומדים לאמנות הסיפור המקראי תוך כדי לימוד הטקסט.

הקורס גם עורך היכרות עם סוגיות היסטוריות הנוגעות לראשית תקופת המלוכה לאור הטקסט המקראי והממצא הארכיאולוגי, ונדונים בו היבטים שונים בנוגע לריאליה, לארגון חברתי ולאופן התיאור ההיסטוריוגרפי.

חומר הלימוד

- כרך א**
- מבוא לספר שמואל
 - שלהי תקופת השופטים – ימי עלי ושמואל
 - ייסוד המלוכה בישראל והתבססותה
- כרך ב**
- מלחמותיו של שאול בפלשתים ובעמלק
 - הופעתו של דוד ושירתו בחצר שאול
 - שקיעתה של ממלכת שאול
- כרך ג**
- עלייתו של דוד למלוכה
 - מבנה צבאו של דוד ומהלך מלחמותיו
 - בנייתה של ממלכת דוד וארגונה
- כרך ד**
- הסיפור על דוד ובת-שבע – החטא ועונשו
 - המרידות והתסיסה בממלכה בשלהי מלכות דוד
 - עליית שלמה למלוכה והתבססותו כמלך

1 להשלכות על צבירת נ"י בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10667 ספר בראשית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מקרא

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר שמאי גלנדר (כתיבה), ד"ר סינתיה אדנבורג; משה שפרבר, אדי זילצר (עריכה) **יועצים:** פרופ' אד גרינשטיין, פרופ' משה גרסיאל, פרופ' יאיר הופמן, פרופ' זאב ויסמן, ד"ר שלומית ירון, ד"ר חיה כץ

ספר בראשית הוא "ספר של התחלות", והוא מתמודד עם שאלות עקרוניות, כגון היחסים בין האלוהים ועולם הטבע, מהות האנושות וטיבו של האדם, העקרונות המנחים את היחסים ההדדיים בין האל לאדם, ייסוד התרבות האנושית והיווצרות העמים. מעל לכל, נועד הספר לשמש מצג להמשך התורה, ועל כן הוא מתמקד בשאלות על ראשיתה של האומה, כאשר הדרישות האישיות של האלוהים מאבות האומה מייצגות את "ראשית" דרשותיו מעם ישראל.

בנוסף, הספר פותח פתח לשיח על נושאים שנויים במחלוקת. למשל, כיצד ליישב את המתח בין התפיסה המופשטת של האל עם ייצוגו המוחשי, כפי שעולה במקצת הסיפורים; מדוע נכללו בספר מסורות המייחסות לאבות התנהגות בלתי הולמת לצד אלו המחזקות את הדימוי המופתי שלהם; מדוע מעמיד האלוהים את האדם בניסיון, אם האל הוא כל-יודע; מה נגזר מראש ובאיזו מידה בחירותיו החופשיות של האדם מעצבות את גורלו.

הקורס עוסק בשאלות אלו ואחרות, תוך כדי דיון באומנות הסיפור המופלאה של סיפורי בראשית ובמסרים הרעיוניים המשתקפים מהם. בד בבד עוקב הקורס אחר הרכב הספר ותהליך חיבורו, תוך בחינת זיקתו לרבדים אחרים בספרות המקראית ולספרות עמי הסביבה.

חומר הלימוד

- כרך א**
- 1 יחידה 1 ספר בראשית: מבנה, תכנים וסוגיית חיבורו
 - 2 יחידה 2 הבריאה וראשית האנושות: המקרא והמיתוסים הקדומים
 - 3 יחידה 3 הסיפורים על מעשה הבריאה
 - 4 יחידה 4 הסיפורים על ראשיתה של האנושות
 - 5 יחידה 5 תולדות העמים ותולדות עם ישראל: יחידות ספרותיות עצמאיות
 - 6 יחידה 6 סיפורי האבות והמצאיות ההיסטוריות
- כרך ב**
- 7 יחידה 7 אמונת האבות
 - 8 יחידה 8 מחזור סיפורי אברהם
 - 9 יחידה 9 יצחק
 - 10 יחידה 10 מחזור סיפורי יעקב
 - 11 יחידה 11 סיפור יוסף
 - 12 יחידה 12 אמונת הסיפור בספר בראשית

מדעי הרוח

מדעי היהדות

תואר ראשון ומוסמך

10231 פירוש רש"י לתורה: עיונים בשיטתו

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מקרא

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' נחמה ליבוביץ, פרופ' משה ארנד, פרופ' אברהם גרוסמן (יחידה 0); משה שפרבר (עריכה)

יועצים: פרופ' מאיר וייס, ד"ר אברהם זלקין

הקורס עורך היכרות עם אחד מספרי היסוד של פרשנות המקרא היהודית, פירושו של ר' שלמה יצחקי (רש"י, המאה ה-11) לתורה, ומנסה להבין חלק מהנחותיה הבסיסיות של הפרשנות הזאת; כמו כן, הקורס עומד על עיקרי שיטתו של רש"י בפרשנות התורה, על דרכו לשאוב ממקורות קדומים ולעבדם, ועל טיב הבעיות שהתמודד עמן וטיב הפתרונות שהציע.

במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים לקרוא בפירושי רש"י ולהביןם (פרט לקטעי הלכה מסובכים). במיוחד אמור הקורס להקנות:

- יכולת לנתח פירוש: חשיפת נקודת המוצא בכתוב, הבנת הפתרון המוצע ומשמעותו הפרשנית והרעיונית, הבנת הראיות, האסמכתאות והשיקולים השונים המובאים בו;
- יכולת הבחנה בין פירושים שונים ושקילת יתרונותיהם ו"חולשותיהם";
- יכולת להגדיר את דרכו של רש"י בפתיחת בעיות פרשניות לסוגיהן.

הערה: על הסטודנטים להצטייד בחמישה חומשי תורה עם פירוש רש"י.

חומר הלימוד

- יחידה א המלה
- יחידה ב לשון יתרה
- יחידה ג בעיות דקדוק ותחביר
- יחידה ד לשון חסרה
- יחידה ה מוקדם ומאוחר בסדר המלים
- יחידה ו סתירות ואי-התאמות
- יחידה ז מדרשי אגדה
- יחידה ח מדרשי הלכה
- יחידה ט מדרשים ועיבודם
- יחידה י הרקע ההיסטורי

10133 מבוא לתורה שבעל-פה:

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: תורה שבעל-פה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק גילת (ריכוז הפיתוח), ד"ר יחזקאל לוגר, יוסף אגור, ד"ר חגית די-נור; טובה צורף (עריכה), נאוה בן-עמי (עיצוב)

כותבי חוץ ויועצים: פרופ' א' גולדברג, ד"ר י' גרטנר, פרופ' ש"ז הבלין, ד"ר מ' וייס, פרופ' נ' עמינח, ד"ר י' עץ-חיים, פרופ' מ"ש פלדבלום, פרופ' א' קירשנבאום, ד"ר ב"צ רוזנפלד, פרופ' ד' שפרבר, פרופ' י' תבורי

התורה שבעל-פה היא פירוש, הרחבה והשלמה של התורה שבכתב, וכוללת מסורות בעל-פה שנמסרו מדור לדור. ברבות הימים הועלתה התורה שבעל-פה על הכתב, והיא כוללת את כל הגותם של חכמי ישראל בהלכה, באגדה ובמחשבה במשך הדורות.

מטרות הקורס

היכרות עם הנושאים הבאים: התורה שבעל-פה, יסודותיה, מהותה, תולדותיה וספרותה, בתקופת המשנה והתלמוד ובתקופה הבתר-תלמודית; מקורות ההלכה ועקרונותיה; דרכי הפסיקה, ספרות הפוסקים וספרות השאלות ותשובות.

נושאי הלימוד

- תורה שבכתב ותורה שבעל-פה** – מהות התושב"ע; הקשר בינה לבין התורה שבכתב.
- מדרשי הלכה** – מדרש ופרשנות; מידות המדרש; בית ר' עקיבא ובית ר' ישמעאל.
- המשנה** – תולדות ועקרונות עריכת המשנה; מפרשי המשנה.
- הברייתות והתוספתא** – הברייתות; התוספתא והמשנה; עריכת התוספתא; מפרשי התוספתא.
- התלמוד הבבלי** – מפעלם של האמוראים בפירוש המשנה ומפעלם העצמי; עריכת התלמוד הבבלי; מפרשי התלמוד.
- התלמוד הירושלמי** – אמוראי ארץ-ישראל; סידור התלמוד הירושלמי וחתומיו.
- ספרות האגדה** – הסוגים הספרותיים והאמצעים הספרותיים של האגדה; ספרות האגדה.
- סמכותם של חכמים** – סמכות הפרשנות, החקיקה והפסיקה; המחלוקת, בתי דין.
- תקנות, גזרות ומנהגות** – מקור והיקף סמכותם של חכמים לגזור גזרות ולהתקין תקנות; המנהג וההלכה.
- משפט ומוסר** – הקשר בין משפט למוסר.
- דרכי הפסיקה וספרות הפוסקים** – כללים לפסיקת ההלכה; ספרות הפוסקים.
- ספרות השו"ת** – התפתחות השו"ת; השו"ת כמקור להלכה; ספרות השו"ת.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10105 זמן, חברה ומשפחה: סוגיות בתלמוד

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: תורה שבעל-פה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יכין אפשטיין, ד"ר יחזקאל לוגר; משה שפרבר (עריכה)

יועצים: פרופ' רוברט ברודי, פרופ' ליב מוסקוביץ, פרופ' יוסף תבורי

מטרות הקורס

- הכרת התורה שבעל-פה ומרכיביה, הכרת הספרות התלמודית, ספרות התנאים וספרות האמוראים.
- לימוד פרקי משנה וסוגיות תלמודיות, תוך שימת דגש על הקניית ידע של דרכי החשיבה ואורחות החיים, כפי שהם משתקפים בטקסטים התלמודיים.
- הקניית שיטה בעיון בטקסטים הנלמדים:
 - בספרות התנאים: עיון בלשון ובהוראתה, בחיבורים ובמקבילות ביניהן.
 - בספרות התלמודית: פירוש ופרשנות, מבנה הסוגיות, עריכתן ודרך הרצאת תוכנו.
 - הכרת המחקר של הספרות התלמודית ופרשנותה הקדומה והמאוחרת, וכן הכרת ספרות העזר שבצדה ושימוש בה.

נושאי הלימוד

- עיון במשניות מתוך מסכת ברכות
- מצוות סוכה – עיון בסוגיות ממסכת סוכה
- ליל הסדר – עיון בסוגיות מפרק ערבי פסחים
- השבת אבדה – עיון בסוגיות ממסכת בבא מציעא
- דיני שכנים – עיון בסוגיות מתוך מסכתות בבא מציעא ובבא בתרא
- בית הדין – עיון בסוגיות מתוך מסכת סנהדרין
- פסולי עדות – עיון בסוגיות מתוך פרק שלישי במסכת סנהדרין
- נישואין וקידושין – עיון בסוגיות מתוך מסכת קידושין
- כתובה – עיון בסוגיות מתוך מסכת כתובות
- גיטין – עיון בסוגיות מתוך מסכת גיטין

מדעי הרוח

מדעי היהדות

תואר ראשון

10446 מדרש ואגדה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: תורה שבעל-פה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יונה פרנקל; משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' יעקב אלבוים, פרופ' י"ד גילת

הקורס פותח צוהר לעולמה של האגדה ולעולמם הרעיוני של חז"ל. חכמים הלבישו את רעיונותיהם בלבוש ספרותי – מדרשים, סיפורים, משלים, פתגמים וכדומה. הקורס עוסק בניתוח ספרותי של כל אחד מסוגי האגדה, ועומד על אופייה של כל סוגה ספרותית ודרכי הניתוח המיוחדות לה. תוך כדי כך מתקבלת תמונה רחבה של עולם האגדה, של דרך מחשבתם של חז"ל, ושל האמצעים הספרותיים שבהם השתמשו. במהלך לימוד הקורס רוכש הסטודנט כלים ומיומנויות לקריאה עצמית של האגדה, להבנת דרכי ביטוייה ולהתמודדות עם רעיונותיה.

חומר הלימוד

- יחידה א מבוא
- יחידה ב דרכי הדרשה א
- יחידה ג דרכי הדרשה ב
- יחידה ד סיפור האגדה המרחיב את הסיפור המקראי
- יחידה ה סיפורי מעשי חכמים
- יחידה ו המשל
- יחידה ז הפתגם ומימרת החכמה
- יחידה ח עיונים במחשבת חז"ל
- יחידה ט תולדות ספרות האגדה א: ספרות התנאים
- יחידה י תולדות ספרות האגדה ב: ספרות האמוראים והמדרש המאוחר
- יחידה יא תולדות פרשנות האגדה
- יחידה יב תולדות מחקר האגדה

10229 סוגיות במשפט העברי

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: תורה שבעל-פה

ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לתורה שבעל-פה.

פיתוח הקורס: פרופ' חנינה בן מנחם (ריכוז הפיתוח), ד"ר יכין אפשטיין, שמואל ווזנר, שי ווזנר; פרופ' חנינה בן מנחם, ד"ר איתמר ורהפטיג, ד"ר שמשון אטינגר, ד"ר דניאל סינקלר, אורי שטרומן (כתיבה); משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' חיים כהן, פרופ' ברכיהו ליפשיץ, פרופ' אהרן קירשנבאום, ד"ר ישראל יהודה

הקורס נועד לקרב את הסטודנטים לדרך החשיבה ולעולם המושגים האופייניים למשפט העברי, ולהעניק מבט כללי על ייחודה של מערכת המשפט העברי ועל השקפותיה בתחומי החברה והיחיד לעומת המשפט במדינת ישראל. הנושאים השונים נדונים בעזרת טקסטים משפטיים מהעת העתיקה, מקורות חז"ל, פסקי דין של בתי משפט בארץ ובעולם ומאמרים עדכניים.

מבנה הקורס

חמש היחידות הראשונות בקורס עוסקות בנושאי רוחבי המטרידים כל משפטן: דרך כתיבתו של החוק בספר החוקים, יכולתו של בית המשפט לפרוץ את הוראת החוק או ליישמה בדרך המנוגדת לו, המתח בין החוק והצדק, משמעות המחלוקת במשפט ורישומה בתקופות הבאות, ויכולתו של היחיד לעשות דין לעצמו ללא המערכת המשפטית. ארבע היחידות האחרות דנות בסוגיות ספציפיות בעלות היבט פילוסופי מתחום המשפט המהותי.

חומר הלימוד

- יחידה א הפרמליטיקה המשפטית של ההלכה
- יחידה ב סמכויות השפיטה של בית הדין: הוראת שעה
- יחידה ג דין ויושר
- יחידה ד מחלוקת
- יחידה ה עשיית דין עצמית
- יחידה ו תקנת השוק – זכותו של הקונה רכוש גנוב ללא ידיעתו
- יחידה ז עשיית עושר ולא במשפט – הנאה מרכושו של אחר מבלי לפגוע בו, אך גם בלי לשלם לו
- יחידה ח הפלה – היחס להפלת ולד
- יחידה ט רצח מתוך רחמים – המתת חסד לחולים סופניים והטיפול בהם

10201 עולמם של חכמים: לדמותם של חכמי ישראל בדורות התנאים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: תורה שבעל-פה

שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מדרש ואגדה**, **מבוא לתורה שבעל-פה**.

פיתוח הקורס: פרופ' מ"ב לרנר, ד"ר אסתר דבורצקי, יוסף אגור, גדעון גרייף, בטחה הר-שפי, אלי יוניאן; עמחי ישראל (עריכה)
יועצים: פרופ' שמואל ספראי, פרופ' צ"מ רבינוביץ, פרופ' ישעיהו גפני

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם דמויותיהם של חכמי ישראל שעיצבו את פני האומה מסוף תקופת בית שני עד להתבססות המרכז הרוחני ביבנה. עיקר הלימוד ייעשה תוך עיון ביקורתי במקורות חז"ל, ליבון החומר, ניתוח, השוואתו והסקת מסקנות על בסיס המקבילות והשינויים שבין המקורות. בדרך זו יתודעו הסטודנטים אל המקורות עצמם (אין צורך בידיעת השפה הארמית) ויכירו את מהותם, שורשם ומשמעותם של ההבדלים שביניהם.

אף כי מרבית היחידות הלימוד מהוות מונוגרפיות של האישים הבולטים בתקופה הנדונה, ישמשו אלה גם זרקור להארת תהליכים וקווי התפתחות ועיצוב של חיי כלל האומה, ויצינו את מערכת הנסיבות וגורמי היסוד שהשפיעו על מהלך המאורעות.

כדי להגיש סקירה כוללת ומקיפה, הוקדשה יחידת המבוא לנושאים שונים הקשורים בעולמם של חכמינו, כגון: ערכי היסוד בתורת חז"ל; הכשרתו של חכם; מעמד ותואר; סדרי לימוד והווי בית המדרש; דמותו של החכם; תלמוד ומעשה, ואחרים.

חומר הלימוד

- יחידה 1 עולמם של חכמים (מבוא)
- יחידה 2 חוני המעגל
- יחידה 3 שמעון בן שטח
- יחידה 4 הלל הזקן
- יחידה 5 רבן יוחנן בן זכאי
- יחידה 6 רבן יוחנן בן זכאי – קריאה מודרכת
- יחידה 7 רבן גמליאל
- יחידה 8 ר' אליעזר בן הורקנוס
- יחידה 9 ר' יהושע בן חנניה
- יחידה 10 ר' עקיבא – חייו ומותו
- יחידה 11 ר' עקיבא – משנתו
- יחידה 12 עולמם של חכמים (סיכום)

ספר נלווה

ש' ספראי, **רבי עקיבא בן-יוסף, חייו ומשנתו** (מוסד ביאליק, תשל"א). הספר ניתן לרכישה באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

מדעי הרוח

מדעי היהדות

תואר ראשון

10412 פילוסופיה יהודית בימה"ב: מרס"ג עד הרמב"ם

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מחשבת ישראל

ידע קודם מומלץ: קורסים במדעי היהדות ובפילוסופיה.

פיתוח הקורס: ד"ר רפאל ישפה (כתיבה), ד"ר אסתי אייזמן; טובה צורף, ישראל רונן (עריכה)
יועצים: פרופ' יוסף דן, פרופ' מנחם קלנר, פרופ' שלום רוזנברג, פרופ' דב שוורץ

הקורס דן בהתפתחות הפילוסופיה היהודית בימי הביניים מרי סעדיה גאון (882-942) ועד ר' משה בן מימון (1135-1204). הקורס מתמקד בסוגיות חשובות בהגותם של ראשוני הפילוסופים היהודים וביקתם לאסכולות שונות, תוך הסתמכות על ניתוח קטעים מתוך כתביהם הפילוסופיים של הוגי דעות יהודים, כולל השוואות לעמדות דומות ושונות הן ביהדות והן במקורות הפילוסופיים היווניים והערביים.

חומר הלימוד

כרך א: יסודות

- 1 יחידה 1 מבוא: ראשית הפילוסופיה היהודית, מהי פילוסופיה יהודית?
- 2 יחידה 2 ר' סעדיה גאון והכללים
- 3 יחידה 3 הנאו-אפלטוניות היהודית: ר' יצחק ישראל ור' שלמה אבן גבירול
- 4 יחידה 4 **חובות הלבבות** לר' בחיי אבן פקודה

כרך ב: מעברים

- 5 יחידה 5 פרשנות פילוסופית של המקרא:
- 6 יחידה 6 ר' יהודה הלוי וביקורת הפילוסופיה האריסטוטלית
- 7 יחידה 7 ר' אברהם אבן דאוד והאריסטוטליות

כרך ג: הרמב"ם

- 8 יחידה 8 הרמב"ם: תורת העיקרים
- 9 יחידה 9 הרמב"ם: מורה הנבוכים (א)
- 10 יחידה 10 הרמב"ם: מורה הנבוכים (ב)

10297 חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מחשבת ישראל

שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים

ידע קודם מומלץ: קורס במדעי היהדות הכולל קריאת טקסטים מספרות חז"ל.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף דן (כתיבה), ד"ר מור סולימן; לילי פרי-אמיתי (עריכה), רות שלם (עיצוב)

יועצים: פרופ' איתמר גרינולד, פרופ' יוסף הקר, פרופ' מרדכי פכטר, פרופ' יעקב אלבוים

תנועת חסידות אשכנז, שעיקר יצירתה במאות ה-12 וה-13, יצרה את אחת התופעות המרכזיות בחיי הרוח היהודיים בימי הביניים. הקורס נועד לסקור פרקים עיקריים בתולדותיה של התנועה, בתורת הסוד שלה ובתורת המוסר הענפה שלה.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית** מאת י" דן (האוניברסיטה הפתוחה, 1991)

- 1 יחידה 1 מקומה של חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית, סוגי יצירתה, יחסה לפילוסופיה היהודית ולקבלה.
- 2 יחידה 2 הרקע ההיסטורי: מסעי הצלב ותוצאותיהם, יחסי יהודים וגויים כפי שהם משתקפים בספרות חסידי אשכנז.
- 3 יחידה 3 תולדותיה של תנועת חסידות אשכנז משורשיה באיטליה במאה השמינית ועד שלהי המאה ה-13; אישיה העיקריים וחיבוריה המרכזיים.
- 4 יחידה 4 ספר חסידים, זמנו, מחברו, מבנהו, אופיו הספרותי, תולדות עריכתו.
- 5 יחידה 5 עיקריה הרעיוניים של תורת המוסר החסידית-אשכנזית: יראה ואהבה, תפיסת הרע, דרכי חסידות.
- 6 יחידה 6 תורת התשובה של חסידות אשכנז.
- 7 יחידה 7 ההתנהגות המוסרית בתחום החברתי בתורת חסידות אשכנז.
- 8 יחידה 8 הספרות הסיפורית של חסידות אשכנז וההיגיון הפנימי על אישיה.
- 9 יחידה 9 תורת האלהות של חסידות אשכנז: האל המסתתר והאימננציה האלוהית.
- 10 יחידה 10 תורת הכבוד ותורת ההתגלות של חסידות אשכנז.
- 11 יחידה 11 תורת הברירה של חסידי אשכנז ומעשה יצירת הגולם.
- 12 יחידה 12 תורת ההשגחה של חסידות אשכנז ו"יסודות התפילה".

ספרים נלווים

- אבן (ישראל) מרקוס (עורך), **דת וחברה במשנתם של חסידי אשכנז** (מרכז שז"ר, תשמ"ז)
- **מקראת מאמרים** בעריכת א' אייזמן ור' בן שלום
- י" דן, **המיסטיקה העברית הקדומה** (משרד הביטחון, 1989, מהדורה שנייה 1994)

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

10202 הלכה והגות: קווי יסוד במשנתו של הרמב"ם

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מחשבת ישראל

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מדרש ואגדה**, **פילוסופיה יוונית: מתאלס עד אריסטו**, ואחד מבין הקורסים **עולמם של חכמים: לדמותם של חכמי ישראל בדורות התנאים**, **מבוא לתורה שבעל-פה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק טברסקי (כתיבה), בעז מדמון; משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' יעקב לוינגר, פרופ' יוסף סרמוניטה, פרופ' אליעזר שביד

מרכזיותו של הרמב"ם בתולדות היהדות ובהיסטוריה היהודית היא מן המוסכמות. היקף יצירתו, החדשנות, המקוריות והנועזות שבכתביו היו מן הגורמים לכך שהגותו הטביעה חותם על אופנה של היהדות כולה, במידה רבה עד ימינו אלה. הקורס מאפשר לסטודנטים להיחשף אל מפעל הרמב"ם וייחודו. הרמב"ם מיוצג בו על כל מגוון חיבוריו והשפעתם במרוצת הדורות. המוטיב העיקרי הוא מרכזיותו והשפעתה של יצירתו הן בתחום ההלכה והן בתחום ההגות הפילוסופית, ומיווגם של שני תחומים אלה לאחדות אחת.

נושאי הלימוד

- **מבוא:** חייו ויצירתו של הרמב"ם; תכונות כלליות של האיש ומפעלו.
- **פירוש המשנה וספר המצוות:** ניתוח אופיו של פירוש המשנה והרקע הספרותי לספר המצוות; תורת העיקרים.
- **משנה תורה – מניעים ומגמות:** ניתוח כל המקורות שבהם מדבר הרמב"ם על אודות ספרו משנה תורה. הסקת מסקנות באשר למניעיו ולמגמותיו של המחבר.
- **משנה תורה:** תיאור וניתוח חמש התכונות העיקריות של משנה תורה.
- **טעמי המצוות:** דיון מקיף בבעיית טעמי מצוות; הקמת מודל לבחינת השיטות בסוגיה זו, ניתוח דעת הרמב"ם תוך כדי השוואה בין משנה תורה למורה נבוכים.
- **מורה נבוכים:** תולדות הפילוסופיה היהודית; שכל והתגלות – מקומה של הפילוסופיה ביהדות; אופיו ומגמתו של מורה נבוכים.
- **תורת המשיחיות:** מקומה של האגדה ודרכי פרשנותה בכתבי הרמב"ם; ימות המשיח, אופיים, תכליתם ומקומם בהיסטוריה; ימות המשיח ותחיית המתים.
- **תורת המוסר:** בעיית המניע המוסרי – אוטונומיה והטרנומיה; עקרון "שביל הזהב" כקריטריון למעשה המוסרי; החכם והחסיד, שני מודלים של אישיות מוסרית; תורת המוסר ב"משונה פרקים" ויחסה לתורת המוסר בהלכות דעות; יחס הרמב"ם לפרישות ולנזירות; הזיקה בין השלמות המוסרית והשלמות השכלית.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

מדעי היהדות

תואר ראשון

10902 היצירה הנבואית במקרא

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מקרא

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא למקרא**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: אחד מהקורסים **תולדות עם ישראל בימי בית ראשון**, **ראשית המלוכה בישראל: ספר שמואל**, **ספר בראשית**.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב ויסמן (כתיבה), ד"ר שמאי גלנדר, ד"ר חיה כץ; משה שפרבר, טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' גרשון ברין, פרופ' משה גרסיאל, פרופ' יאיר הופמן, פרופ' משה ויינפלד, פרופ' שמואל רגון, פרופ' נחום רוזל, פרופ' אלכסנדר רופא, פרופ' אד גרינשטיין, ד"ר עודד ליפשיץ, ד"ר סינתיא אדנבורג

מטרות הקורס

להכיר את היצירה הנבואית המקראית על תכניה, רעיונותיה, דרכי הבעתה וצורות התגבשותה לספרות קאנונית. לעקוב אחר התפתחותה למן המסר הבודד ועד לחיבורים המקיפים בכתב. להבחין בייחודה של ספרות הנבואה הישראלית לעומת טקסטים נבואיים חיצוניים שנתגלו במזרח הקדום; להבין את תופעת הנביא הישראלי, מקורות השראתו, שליחותו החברתית, הדתית והמדינית, ואת ייחודו לעומת טיפוס נביאים שונים במזרח הקדום.

במהלך הקורס ירכוש הסטודנט ידע שיטתי בספרות הנבואה המקראית, על סוגיה וטיפוסיה, יכיר את השיטות והמגמות החדשות בחקר הנבואה הישראלית, ילמד להתמודד עם דרכי פרשנות שונות של טקסטים נבואיים ועם הגישות השונות של הביקורת ההיסטורית והספרותית.

נושאי הלימוד

- החוויה הנבואית ומקורות השראתה
- הנבואה השליחית ויעדיה הלאומיים והאוניברסליים
- המסר הנבואי ודרכי הבעתו: האמצעים הרטוריים והסוגיים הספרותיים
- הספרות הנבואית על פי תכניה, סוגיה ויעדיה
- מלאומיות לאוניברסליות ומהיסטוריה לאסכטולוגיה
- הנבואה הישראלית בהשוואה לנבואה במזרח הקדום
- הנביאים והמעריך הדתי פולחני בישראל
- נבואה והיסטוריוגרפיה
- נבואה ואפוקליפטיקה
- שקיעת הנבואה השליחית וגיבושו של הקאנון הנבואי

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10585 המחשבה המדינית היהודית בימי הביניים

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מחשבת ישראל

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס אחד **במדעי היהדות**, או **בהיסטוריה של ימי הביניים** או **בהיסטוריה של עם ישראל בימי הביניים** או הקורס **פילוסופיה יוונית: מתאלס עד אריסטו** או הקורס **מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **בין יהודים לנוצרים: יהודים ונוצרים במערב-אירופה עד ראשית העת החדשה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם מלמד, ד"ר מנחם רצון; ישראל רונן (עריכה)
יועץ: פרופ' שמואל הרוי

הקורס בוחן את התגבשות המחשבה המדינית היהודית בימי הביניים תוך ראייתה כתוצר של המפגש הגדול בין מורשת חז"ל והמחשבה היהודית בכלל, ובין מורשת המדע והפילוסופיה היוונית, והשפעתן של גישות אסלאמיות ונוצריות בנות התקופה. הדיון עוסק בדרכי גיבושה וניסוחה של החשיבה הפוליטית בשלוש הדתות המונותאיסטיות, בנקודות המחלוקת ביניהן ובהבדלים ביחסן אל המורשת הקלאסית. הרעיונות הפוליטיים נלמדים תוך ניתוח כתביהם של הוגי הדעות המרכזיים כסעדיה גאון, יהודה הלוי, רמב"ם, יצחק אברבנל ואחרים, וניתוח הטקסטים המרכזיים **כספר אמונות ודעות**, **ספר הכוזרי**, **מורה נבוכים** ועוד.

נושאי הלימוד העיקריים הם היחסים בין ההקשרים הפוליטיים של התורה וההלכה לבין ההקשרים הפוליטיים של הפילוסופיה, ההקשר הפוליטי של הנבואה ושל תורת ההתגלות, אופיו המדיני של האדם והמתח שבין פרישות לחברה, חוק אנושי מול חוק אלוהי, שאלת המשטר האידיאלי, והמשיחיות כתופעה פוליטית.

חומר הלימוד

- ספר הקורס
- ספר מקורות ובו מבחר מייצג של מקורות ראשוניים.
- ספר מחקרים ובו מבחר מייצג של מחקרים בנושא שנכתבו בעשרות השנים האחרונות.

10947 מגדר ומיניות בתרבות חז"ל

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: תורה שבעל-פה
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס אחד **בתורה שבעל-פה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא ללימודי מגדר**, **תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו**.

פיתוח הקורס: ד"ר אופיר מיץ-מנור
יועצים: פרופ' גלית חזן-רוקם, ד"ר רבקה ניר

הקורס מתמקד בתרבות הרבנית היהודית שהחלה לצמוח בשלהי העת העתיקה (המאות השנייה עד השביעית לספירה לערך) ובוחר את המנגנונים החברתיים, התרבותיים והטקסטואליים שבעזרתם ביקשה האליטה הגברית-למדנית לבסס את ההגמוניה שלה בנושאים הקשורים למגדר ומיניות. הקורס הוא בעל אופי טקסטואלי, והדיונים השונים בו מתנהלים על בסיס ניתוח צמוד של קטעים מספרות חז"ל וממקורות נוספים בני הזמן. כמו כן מדגיש הקורס את ההיבטים ההיסטוריים של תרבות חז"ל ואת קשריה עם תרבויות נוספות, ובראש ובראשונה הנצרות. הקורס גם מקדיש תשומת לב רבה לשינויים שחלו בכל הנוגע לשאלות של מגדר ומיניות במעבר מן הספרות התנאית אל הספרות האמוראית, ומן חכמי ארץ-ישראל לחכמי בבל.

חומר הלימוד

- ספר הקורס, **מגדר ומיניות בתרבות חז"ל**, ובו שמונה פרקים:
פרק א: "גופו של עניין" – הבניית הגוף הנשי והגברי
פרק ב: "הפרד ומשול" – חוקי הנידה
פרק ג: "יצר הרע טוב מאוד" – המיניות והיצר
פרק ד: "זכר ונקבה בראם" – נישואין וחיי המשפחה
פרק ה: "הנזיר הנשוי" – נשים, גברים ולימוד תורה
פרק ו: "מעשיות מן השכונה" – מגדר, מרחב וחיי היום-יום
פרק ז: "סקס אחר" – על פרקטיקות מיניות לא נורמטיביות
פרק ח: "הטקס שלא היה" –
הטרנספורמציה של טקס הסוקה בתרבות חז"ל
- מקראת מאמרים בעברית
- מקראת מאמרים באנגלית

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

מדעי היהדות

תואר ראשון

10932 תהליכי חילון בתרבות היהודית בעת החדשה:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: היסטוריה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס במדעי היהדות או בהיסטוריה של העת החדשה או בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: אחד מהקורסים יהודיים בעידן של תמורות, פולין: פרקים בתולדות יהודי מזרח אירופה.

פיתוח הקורס: ד"ר אבריאל בר-לבב, פרופ' רון מרגולין, פרופ' שמואל פינר (אחראים אקדמיים וכתובה), ד"ר שי פרוגל, ד"ר דניס שרביט, ד"ר גדעון כץ, ד"ר מיכל ארבל, זאב סוקר, נסים ליאון (כתובה); משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' מנחם ברינקר, פרופ' זאב גריס, פרופ' אבנר הולצמן, פרופ' אמיר הורוביץ, פרופ' תמר הרמן, פרופ' מוטי זלקין, פרופ' אלחנן יקירה, פרופ' בת ציון עראקי-קורמן, פרופ' משה פלאי, ד"ר תמר אילת יגור, ד"ר גדעון כץ, ד"ר עדיה מנדלסון-מעוז, ד"ר אורן סופר, ד"ר חיים סעדון, ד"ר יונית עפרון

הקורס בוחן את השורשים ההיסטוריים והפילוסופיים של התרבות החילונית המודרנית של היהודים ואת המהלך המורכב של עיצוב הזהויות היהודיות המודרניות בעת החדשה. הקורס דן בתולדות החילון, בהגות חילונית כללית ויהודית, בפילוסופיה תרבותית ובהשקפות החילון בספרות העברית החדשה, ומציג בפני הסטודנטים את תהליכי החילון ואת האופנים שבהם התמודדו היהודים עם המודרניות, מן הבחינות ההיסטוריות, התרבותיות והרוחניות.

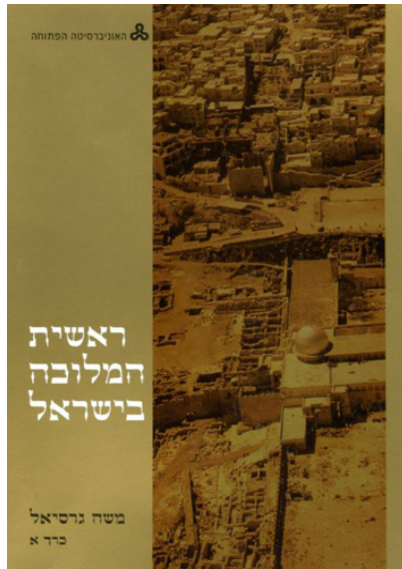
נושאי הלימוד

- הולדת החילונית מתוך הפילוסופיה
- ראשיתם של תהליכי החילון ביהדות אירופה – מבט היסטורי
- החילון בקהילות ישראל במרחב המוסלמי
- חילון יהודי באירופה
- פילוסופים ומתחמים בשאלת התרבות היהודית החילונית: מהאוטופיה הציונית עד לדיסטופיה הישראלית ולזכרון השואה
- לכתוב חילונית: הספרות העברית המתחדשת ותהליכי החילון
- הסוציולוגיה של החילון

חומר הלימוד

- ספר הקורס
- אסופת מאמרים

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10110 יוון הקלאסית

6 נקודות זכות ברמת פתיחה
נושא: היסטוריה של העת העתיקה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר דרורה בהר"ל, ד"ר רחל צלניק, ברוך בירנבאום, אברהם מזרחי, ד"ר אפרת פרדקין, רחלינה קטלן, יפה שפירא; עמיחי ישראל, עדה כהן (עריכה)
יועצים: פרופ' דוד אשרי, פרופ' אשר עובדיה, פרופ' משה עמית, פרופ' אלכסנדר פוקס, פרופ' אי"ד קולמן, פרופ' רנון קצוף, פרופ' זאב רובין, פרופ' ישראל רול, פרופ' בנימין שימרון, פרופ' ישראל שצמן, ד"ר יחיאל זלטנר

הקורס עוסק בתקופת הזוהר של הציוויליזציה היוונית. במילה "ציוויליזציה" כוונתנו לתחום הפוליטי, לתחום החברתי, לתחום הכלכלי ולתחום התרבותי של חיי האדם. ב"תקופת הזוהר" כוונתנו למאה ה-5 לפנה"ס, ובעיקר במדינה אחת – אתונה, שתרבותה נחשבת לערש התרבות המערבית. עם זאת, אי-אפשר להבין מאה זו ללא הרקע ההיסטורי, הדתי והרוחני, ולכן הקורס גם דן בתקופות קדומות יותר, באזורים אחרים של יוון ובתחומים והיבטים נוספים שהם משמעותיים לתקופה זו.

מטרות הקורס

- להקנות כלים מתודולוגיים כלליים, כמו פיתוח היכולת לנתח טקסטים, מיומנות בשיטות עיון במקורות היסטוריים, ידע מעשי המסביר כיצד לענות על שאלה, כללי הציטוט האקדמי וכד'.
- להקנות ידע היסטורי מרתק על תולדות יוון העתיקה, ידע והבנה של תהליכים היסטוריים ותרבותיים של התקופה הקלאסית, מושגי יסוד, הכרת מקורות מידע ועוד.

חומר הלימוד

- יחידה 1 – מבט ראשון / אפרת פרדקין
- יחידה 2 הדת והמיתולוגיה / צוות הקורס
- יחידה 3 הרודוטוס ומלחמות פרס / בנימין שימרון, רחל צלניק
- יחידה 4 ספרטה / גבריאל הרמן
- יחידה 5 הדמוקרטיה האתונאית / אפרים דוד
- יחידה 6 האימפריה האתונאית / זאב רובינזון
- יחידה 7 הדרמה האתונאית / נטע זגגי
- יחידה 8 תוקידידס ומלחמת הפלופונסוס / צוות הקורס
- יחידה 9 הדמוקרטיה האתונאית ומתנגדיה / אפרים דוד
- יחידה 10 ההגות ביוון / אברהם וסרשטיין
- יחידה 11 חיי יומיום ביוון הקלאסית / משה פישר
- יחידה 12 האמנות היוונית העתיקה / דרורה בהר"ל

חומר הלימוד כולל גם מקראות המכילות קטעי מקורות עתיקים ומחקרים מודרניים העוסקים בסוגיות שונות של נושאי הקורס.

ספרים נלווים

אריסטו, מדינת האתונאים (מאגנס, תש"ל);
י. גליקר, עלייתה של הפילוסופיה היוונית (משרד הביטחון, תשמ"ג). ניתן לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10222 תולדות התקופה ההלניסטית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת העתיקה

ידע קודם מומלץ: הקורס יוון הקלאסית.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין שימרון, פרופ' ישראל שצמן, ד"ר רחל צלניק, ד"ר דרורה בהר"ל, אברהם מזרחי; בת-שבע שפירא, עדה כהן (עריכה)
יועצים: פרופ' דוד אשרי, פרופ' דוד גולן, פרופ' יוחנן גליקר, פרופ' דורון מנדלס, פרופ' משה עמית, פרופ' גדעון פרסטר, פרופ' אי"ד קולמן, פרופ' זאב רובין, פרופ' זאב רובינזון, פרופ' ישראל רול, פרופ' אוריאל רפפורט

הקורס דן בתמורות שחלו בעולם היווני בשלהי התקופה הקלאסית ובהיבטים שונים של התרבות והפוליטיקה ההלניסטיות בעקבות כיבושי אלכסנדר. מאחר שהקורס עוסק בתקופה חשובה בתולדות עם ישראל, הרי שהוא מהווה גם רקע והשלמה לקורסים בתחום זה, כמו גם לקורסים העוסקים בפילוסופיה, בספרות ובאמנות.

מטרת הקורס להכיר ולהבין את התהליכים הפוליטיים, הכלכליים והחברתיים, שעיצבו את מה שאנו מכנים העולם ההלניסטי ותרבותו, ולהבין את הסיבות לשקיעתו של עולם זה.

חומר הלימוד

- יחידה 1 יוון במאה הרביעית לפנה"ס / אפרים דוד
- יחידה 2 אפלטון ואריסטו / מנחם לוז
- יחידה 3 אלכסנדר וכיבוש המזרח / בנימין שימרון, רחל צלניק
- יחידה 4 יורשי אלכסנדר / בנימין שימרון, רחל צלניק
- יחידה 5 הממלכות ההלניסטיות: היסטוריה פוליטית / בנימין שימרון, רחל צלניק
- יחידה 6 המלוכה ההלניסטית / בנימין שימרון, אברהם מזרחי
- יחידות 7-8 חברה וכלכלה בעולם ההלניסטי / פרופ' ישראל שצמן
- יחידה 9 ההגות בתקופה ההלניסטית / אביבה קציר
- יחידה 10 תולדות הספרות ההלניסטית – זרמים ומגמות / אביבה קציר
- יחידה 12 כיבוש יוון והמזרח בידי רומא / רחל צלניק

חומר הלימוד כולל אף מקראות המכילות קטעי מקורות עתיקים ומחקרים מודרניים שעוסקים בסוגיות שונות של נושאי הקורס.

10473 רומא: אימפריאליזם ואימפריה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת העתיקה

ידע קודם מומלץ: הקורס יוון הקלאסית.

פיתוח הקורס: פרופ' ישראל שצמן, ד"ר רחל צלניק; ישראל רוני (עריכה)
יועצים: פרופ' גבריאל הרמן, פרופ' חנה כותן, פרופ' דורון מנדלס, פרופ' משה עמית, פרופ' אורי פוזננסקי, פרופ' זאב רובינזון, ד"ר אלכס יעקובסון

תהליך עלייתה של רומא מעיר-מדינה על גדות הטיבר למעמד של מעצמה "עולמית" ודרכי השליטה שלה באימפריה, נחשבים לדגם קלאסי של אימפריאליזם. מטרת הקורס היא לבחון תהליך זה מתחילתו ועד למאה השנייה לסה"נ. בקורס נבחנו הנושאים האלה: הגורמים המדיניים, החברתיים והכלכליים שאפיינו את האימפריאליזם הרומי; המשטר המדיני של רומא והתמורות שחלו בו בעקבות היווצרות האימפריה; שיטות הארגון, המינהל והשליטה שהונהגו באימפריה הרומית בשיא כוחה; היחסים בין השולטים לנשלטים, ושיתוף הנשלטים בניהול האימפריה; תופעת האימפריאליזם: הגישות וההגדרות לתופעה זו.

הקורס מיועד להקנות לסטודנט כלים לניתוח תופעה היסטורית חשובה, ויש בו משום עניין ותוספת חשובה גם לקורסים העוסקים בתולדות עם ישראל בתקופת הבית השני.

הלימוד מבוסס על הספר **תולדות הרפובליקה הרומית** מאת י. שצמן (האוניברסיטה העברית, תש"ן), ועל 10 יחידות לימוד.

חומר הלימוד

- מבוא תופעת האימפריאליזם – הגדרות וגישות
- יחידה 1 רומא ואיטליה
 - יחידה 2 המלחמות הפוניות וההשתלטות על מערב הים התיכון
 - יחידה 3 רומא והמזרח ההלניסטי
 - יחידה 4 המשטר הרומי במאה השנייה
 - יחידה 5 צבא ואוכלוסייה
 - יחידה 6 המהפכה הרומית א: מהגראקבס עד סולה
 - יחידה 7 המהפכה הרומית ב: פומפיוס וקיסר
 - יחידה 8 נפילת הרפובליקה
 - יחידה 9 אוגוסטוס ומשטר הפרינקיפאט
 - יחידה 10 מאימפריאליזם לאימפריה

1 הספר ניתן לרכישה באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10208 ירושלים לדורותיה:

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת העתיקה
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של ימי הביניים; היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של עם ישראל

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון כהן, פרופ' ישראל שצמן (ריכוז הפיתוח), פרופ' אביבה חלמיש, ד"ר רבקה ניר, צבי ברס; ישראל רונן, בת-חן פירסט (עריכה), יונה לשד (עיצוב)
כותבים (לפי סדר היחידות): ד"ר רבקה ניר; ישראל רונן; פרופ' זאב רובין; ד"ר יורם ארדר ופרופ' אביבה חלמיש; ד"ר יעל קציר; צבי ברס; ד"ר יוסף דרורי; פרופ' מינה רוזן; פרופ' ישראל ברטל; פרופ' אביבה חלמיש
יועץ: פרופ' יהושע פראוור

הקורס עוסק בתולדות ירושלים מראשיתה ועד הקמת מדינת ישראל, תוך הצגת היבטים פיזיים, כלכליים, חברתיים, מדיניים, דתיים ותרבותיים.

נושאי הלימוד

- מעיר יבוסית לבירת עם ישראל
- מעיר-מקדש לבירת ממלכת החשמונאים
- ירושלים תחת שלטון רומא
- ירושלים בתקופה הביזנטית
- ירושלים בתקופה המוסלמית הראשונה (638-1099)
- ירושלים בירת ממלכת הצלבנים
- ירושלים בשלטון האיובים והממלוכים
- ירושלים בתקופה העות'מאנית
- בין התחדשות לשמרנות: ירושלים בשלהי התקופה העות'מאנית
- ירושלים בתקופת המנדט הבריטי

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10140 מבוא לארכיאולוגיה של א"י בתקופת המקרא

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
שיוך נוסף: היסטוריה / לימודי ארץ-ישראל; ארכיאולוגיה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון בן-תור (ראש הצוות), ליפז וייניצקי (ריכוז הפיתוח); קרין חזקיה (עריכה), גילה ברוך (עיצוב)

מדוע בייתו בני האדם את החיות? מתי ולמה החלו לגור בערים? מי היו הכנענים ומה עלה בגורלם? מהיכן באמת באו בני ישראל? ומה אנחנו יודעים על מלכי יהודה וישראל? עם שאלות אלו ונוספות מתמודד הקורס.

הקורס עוסק בארכיאולוגיה של ארץ-ישראל מן התקופה הנאוליתית ועד חורבן הבית הראשון, תקופה בת למעלה משבעת אלפים שנה. במסגרת הקורס יכירו הסטודנטים את שיטות המחקר הארכיאולוגי, ירכשו מידע וילמדו להבין את אופי תרבותם החומרית של תושבי ארץ-ישראל ואת טיב קשריהם ויחסיהם עם העולם שסבב אותם.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מבוא – ארכיאולוגיה מהי? /** אמנון בן-תור
- 2 יחידה **התקופה הנאוליתית – ראשית החקלאות /** עמר בר-יוסף
- 3 יחידה **התקופה הכלקוליתית – ראשיתה של מורכבות חברתית /** רבקה גונן
- 4 יחידה **תקופת הברונזה הקדומה – "המהפכה העירונית" /** אמנון בן-תור
- 5 יחידה **תקופת הברונזה הביניימית – תרבות חומרית של חברה בתר-עירונית /** רם גופנא
- 6 יחידה **תקופת הברונזה התיכונה – היווצרות מחודשת של ערי מדינה כנעניות /** אהרון קמפינסקי
- 7 יחידה **תקופת הברונזה המאוחרת – התרבות הכנענית בצל שלטון מצרים /** רבקה גונן
- 8 יחידה **תקופת הברזל א – ישראלים, פלישתים וכנענים /** עמיחי מזר
- 9 יחידה **תקופת הברזל ב-ג – ממלכות ישראל ויהודה בראי תרבותם החומרית /** גבי ברקאי
- 10 יחידה **כתב וכתובות /** בנימין זאס

בקורס נכללים סיורים מודרכים בני יום אחד שיוקדשו ליישום החומר הנלמד בקורס. ההשתתפות בחלק מהסיורים היא חובה.

10745 חפירה ארכיאולוגית לימודית: תל עיטון

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
שיוך נוסף: היסטוריה / לימודי ארץ-ישראל; מדעי היהדות; ארכיאולוגיה

תנאי קבלה: אחד מהקורסים **מבוא לארכיאולוגיה של ארץ-ישראל בתקופת המקרא, תולדות עם ישראל בימי בית ראשון, וכן אנגלית ברמה B.**

פיתוח הקורס: ד"ר חיה כץ, ד"ר יובל גדות
יועצים: פרופ' שלמה בונימוביץ, פרופ' אהרון מאיר, פרופ' ישראל פינקלשטיין

תל עיטון שוכן בדרום-מזרח השפלה, באמצע הדרך שבין לכיש וחברון (2 ק"מ ממושב שקף). התל משתרע על-פני 60 דונם ונראה כי יש לזהותו עם עגלון המקראית (יהושע י, 36; ט"ו, 39). התל נחפר לראשונה בשנת 1977, במסגרת חפירת בדיקה של משלחת לכיש. בחפירות אלו נתגלו שתי שכבות המתוארכות לתקופת הברזל ב'. בשנת 2006 החלה לחפור באתר משלחת חפירות מטעם אוניברסיטת בר-אילן. מטרת החפירה היא לחשוף את תקופות היישוב השונות בתל, תוך דגש על היבטים חברתיים-כלכליים של היישוב הקדום.

הקורס יוצר מסגרת ייחודית המשלבת עבודת שטח מעשית עם לימוד עיוני, ובכך מאפשר לסטודנטים להתנסות בעבודת שדה ארכיאולוגית תוך פיקוח מדעי צמוד ולהתעמק בחומר העיוני שמלווה את הקורס. במסגרת הקורס הסטודנטים מתוודעים לשיטות החפירה השונות ונוטלים חלק בגילוי הממצאים, מהשלב בו מוציאים ממצאים מן האדמה ועד למיון שנעשה לאחר מספר ימים במחנה המשלחת.

מבנה הקורס

- מפגש הנערך לפני החפירה (חובה);
- השתתפות פעילה במהלך שבוע החפירות (חובה);
- הרצאות וסיור המתקיימים במהלך שבוע החפירה;
- בחינה המבוססת על מקראת הקורס.

ההרשמה לקורס רק בתיאום עם מרכזת ההוראה: hayahka@openu.ac.il

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10700 תולדות עם ישראל בימי בית ראשון:

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בוסתנאי עודד, פרופ' גרשון גליל, פרופ' אברהם פאוסט, ד"ר אלי ברוך; ישראל רונן (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק אבישור, פרופ' משה גרסיאל, פרופ' גרשון גליל, פרופ' מיכאל הלצר, פרופ' שמואל ורגון, פרופ' אברהם מלמט, פרופ' בוסתנאי עודד, פרופ' אורי רפפורט, פרופ' נילי שופר, ד"ר צפיריה בן-ברק, ד"ר חיה כץ

מטרות הקורס

הקניית ידע והבנה של האירועים החשובים בתולדות עם ישראל בעת העתיקה; הכרת המקורות ללימוד התקופה; בחינת סוגיות היסוד של התקופה על-סמך המקורות ולאור מחקר התקופה וביקורת המקרא; הקניית מושגי יסוד הקשורים בלימוד התקופה; הבנת התקופה והערכתה כחוליה בשרשרת ההתרחשויות בתולדות עם ישראל.

במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים להשתמש בכלים אקדמיים בתחום הנושא הנלמד ויתרגלו ניתוח מקורות שמהם או שואבים ידע על התקופה. במסגרת הקורס הסטודנטים יתחוו גישה ביקורתית לספרות הקדומה והמודרנית הנוגעת ללימוד התקופה, ויבינו את מלאכת ההיסטוריון.

חומר הלימוד

כרך א: הממלכה המאוחדת

- משופטים למלוכה
- ימי שאול ודוד
- מלכות שלמה

כרך ב: ממלכות ישראל ויהודה

- בעול מלכות
- בית עמרי ובית יהוא
- בקץ ממלכת שומרון

כרך ג: חיי הרוח, תרבות חומרית וחיי יומיום

- נביאי הבית הראשון ושליחותם
- חברה וכלכלה בימי בית ראשון
- התרבות החומרית וחיי היומיום בארץ-ישראל בתקופת המלוכה

כרך ד: ממלכת יהודה

- יהודה ואשור
- יאשיהו ותקופתו
- אחרית ממלכת יהודה

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

10419 מגלות לקוממיות

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר גיק פסטור (כתיבה); ישראל רונן, ענת אראל-גפני, אדי זילצר (עריכה), שלומית שמר (עיצוב)
יועצים: פרופ' ישראל אפעל, פרופ' דבורה דימנט, פרופ' ארתור סג"ל, פרופ' בוסתנאי עודד, פרופ' עמוס קלוזר, פרופ' מנחם שטרן, פרופ' ישראל שמצן, ד"ר דב גרא, ד"ר רבקה ניר, ד"ר לאה רוט-גרסון

הקורס נועד להקנות ידיעה והבנה של האירועים המרכזיים בתולדות עם ישראל בתקופה שמיבת ציון והתחדשות היישוב היהודי בארץ-ישראל ועד לתקופת עצמאותו תחת שלטון החשמונאים. תקופה זו חובקת בתוכה פרשיות מאלפות ואירועים משמעותיים בהיסטוריה של עם ישראל. הקורס עוקב אחר התמורות שחלו ביהדות בעקבות חורבן המקדש וגלות בבל והתחדשות של החיים היהודיים בארץ-ישראל בתקופה הפרסית. מקום מרכזי מוקדש לדיון במשבר החמור שפקד את החברה היהודית במפגשה עם התרבות ההלניסטית וכינונה של מדינה יהודית ריבונית תחת שלטון בית חשמונאי.

הקורס בוחן את מהלך האירועים ואת הכוחות המרכזיים הפועלים בהם, ומנתח את מניעי האישים והציבור המעורבים בהם. הדיון בהיבטים אלה נעשה באמצעות ניתוח המקורות ההיסטוריים העתיקים וקריאה ביקורתית במחקריהם של היסטוריונים מודרניים.

חומר הלימוד

- יחידה 1 שיבת ציון
- יחידה 2 בימי שלטון פרס
- יחידה 3 הכיבוש היווני
- יחידה 4 יהדות ויוונוט
- יחידה 5 "צוק העתים": גזרות אנטיוכוס
- יחידה 6 מרד יהודה המקבלי וביטול הגזרות
- יחידה 7 ממרד למדינה
- יחידה 8 ביסוס מדינת החשמונאים והרחבת גבולותיה
- יחידה 9 כלכלה ותרבות חומרית בתקופת החשמונאים
- יחידה 10 מוסדות, חברה, תרבות וספרות בתקופת החשמונאים
- יחידה 11 תפוצות ישראל בתקופה ההלניסטית והחשמונאית
- יחידה 12 יהודה בימי שלומציון

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

10212 יהודה ורומא

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה

ידע קודם מומלץ: הקורס מגלות לקוממיות.

פיתוח הקורס: ישראל רונן (מרכז הפיתוח); פרופ' ארתור סג"ל, פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר איה אלישב-ברסקי, ד"ר מנחם מור, ד"ר רבקה ניר, ד"ר לאה רוט-גרסון (כתיבה); ישראל רונן, לילי פרי (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' אוריאל רפפורט
יועצים: פרופ' אריה כשר, פרופ' משה פישר, ד"ר רומן וילק, ד"ר רפאל לנקלבך, ד"ר רבקה ניר

הקורס נועד להקנות ידע והבנה של אירועים ותהליכים מרכזיים בתולדות עם ישראל בארץ ובתפוצות במסגרת האימפריה הרומית.

הקורס מקיף תקופה של קרוב ל-300 שנה (63 לפסה"ס-220 לסה"ס), החל מהמאבקים הפנימיים בבית חשמונאי וכיבוש ארץ-ישראל בידי הרומאים, ועד לפריחה מחודשת של היישוב היהודי בארץ-ישראל בימי של ר' יהודה הנשיא. תולדות ישראל תחת שלטון רומא רצופות מאבקים ומרידות המביאים לחורבן ירושלים ובית המקדש (70 לסה"ס) ומסתיימים עם דיכוי מרד בר-כוכבא (135 לסה"ס). בתהליך ההתאוששות מתוצאותיה הקשות של מרד זה מתגבשת מחדש ההנהגה היהודית בארץ-ישראל, ושיאו של תהליך זה הוא בימיו של ר' יהודה הנשיא.

במהלך הקורס נעשה שימוש במגוון המקורות ההיסטוריים העומדים לרשותנו, וכן נסתייע במחקריהם של חוקרים בני-זמננו.

נושאי הלימוד

- מבית חשמונאי לבית אנטיפטרוס
- שלטון הורדוס
- ארכיטקטורה בארץ-ישראל בתקופת הורדוס
- יהודה בשלטון נסיכים ונציבים
- יהודה ערב מלחמת החורבן
- מלחמת החורבן
- יהודה בין המרידות
- תפוצות ישראל בעולם ההלניסטי-הרומאי
- מרד יהודי התפוצות
- מרד בר-כוכבא
- מיהודה לגליל
- רבי יהודה הנשיא

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10436 ראשיתה של אירופה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של ימי הביניים

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אורה לימור (כתיבה), פרופ' יצחק חן, פרופ' ישראל שצמן, פרופ' דפנה אפרת, ד"ר גלית נגה-בנאי, ד"ר איריס שגריר; טובה צורף (עריכה), גילה ברון (עיצוב)

בתקופה שבין המאה ה-4 למאה ה-10, הידועה בשם "ימי הביניים המוקדמים", התגבשו היסודות לתרבות ימי הביניים, והתלכדו מאפייני התרבות האירופית, כפי שהיא מוכרת לנו עד היום. הקורס פותח במעבר מהעת העתיקה לימי הביניים, ובוחר לעומק את המורשת השונות של העולם העתיק: המורשת היוונית-הרומית, המורשת היהודית-הנוצרית והמוסדות והמנהגים של העמים "הברברים". הקורס עוסק בתקופה רבת שינויים ותהפוכות, ובאופני הניתוח ההיסטורי של התופעות הבולטות בה. הוא מתמקד בעיקר בממלכה הפרנקית, אך עוסק גם בממלכות אחרות, ובכוחות שמחוץ לאירופה המערבית.

בקורס מוצגים מקורות רבים מן התקופה, רובם כתובים ואחרים שרידים של תרבות חומרית. כמו כן, משולבים בו תרגומי מחקרים מרכזיים שנכתבו בעשרות השנים האחרונות.

חומר הלימוד

מבוא האימפריה הרומית ומורשתה / ישראל שצמן

כרך א

1 יחידה הנצרות הקדומה

2 יחידה הברברים

כרך ב

3 יחידה ממלכת הפרנקים בימי כלוביס ויורשיו (התקופה המרובינגית)

4 יחידה ממלכת הפרנקים בימי קרל הגדול ויורשיו (התקופה הקרולינגית)

5 יחידה ממשל, חברה וכלכלה בממלכת הפרנקים

כרך ג

6 יחידה נזירים ומנזרים במערב הנוצרי

7 יחידה תרבות ואמנות: הרנסנס הקרולינגי

כרך ד

8 יחידה על גבולה של אירופה: ביזנטיון והאסלאם

9 יחידה הים התיכון במעבר מהעת העתיקה לימי הביניים: דיון בתזה של פירן

חומר הלימוד של יחידה 4 כולל את ספרו של איינהרד, **חיי קרל הגדול** (תרגום: י' חן; האוניברסיטה הפתוחה, 2005).

10651 הכנסייה הקתולית בימי הביניים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של ימי הביניים

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' סופיה מנשה (כתיבה); תלמה מוקדי (עריכה)

יועצים: פרופ' בת-שבע אלברט, פרופ' אריה גראבויס, פרופ' מיכאל טוך, פרופ' איבון פרידמן, פרופ' סילביה שיין, ד"ר אדריאן בועז, ד"ר נירה פנצ'ר-גרדוביץ, ד"ר אריה קופסקי, ד"ר איריס שגריר

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם אחד מגורמי הכוח המרכזיים בורה האירופית בימי הביניים: הכנסייה הקתולית. הדיון בקורס מתמקד בתהליכים ובתנועות בעולם הנוצרי שהותירו את רישומם על תרבות המערב, החל מהופעתו של ישו ועד לשקיעתה של הכנסייה כגורם פוליטי מוביל בשלהי ימי הביניים. כל זאת תוך שימת דגש על הפער בין אידיאולוגיה ופוליטיקה ועל קשרי הגומלין שבין רעיונות ומציאות.

חומר הלימוד

כרך א

1 פרק יסודות האמונה הנוצרית

2 פרק מוסדות הכנסייה

3 פרק הנזירות: אידיאולוגיה והתפתחות היסטורית

כרך ב

4 פרק המורשת הפוליטית של הנצרות הקדומה

5 פרק התנצרותם של השבטים הגרמנים

6 פרק כנסייה ומדינה בעידן הקרולינגי

כרך ג

7 פרק הרפורמה הגרגוריאנית ומאבק האינטליגנציה

8 פרק מסעי הצלב

9 פרק המינות והמאבק בה

כרך ד

10 פרק האפיפיורות בגדולתה: כנסייה ומדינה במאה ה-13

11 פרק סופה של תקופה: אפיפיורות אביניון והתנועה הקונציליארית

10275 בין יהודים לנוצרים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של ימי הביניים
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אורה לימור, ד"ר איריס שגריר, ד"ר גלית נגה-בנאי, ד"ר אמנון רז-קרקוצקין, פרופ' יוסף ציגלר, ד"ר רם בן-שלום; טובה צורף (עריכה), נירה ארבל (עיצוב)

כותבים: פרופ' אורה לימור, ד"ר אמנון רז-קרקוצקין, פרופ' יוסף ציגלר, פרופ' ישראל יובל, פרופ' יוסף קפלן, ד"ר עמוס הופמן, פרופ' אביטל וולמן, פרופ' זאב הרווי

יועצים: פרופ' אהרון אופנהיימר, פרופ' משה אידל, פרופ' חנינה בן מנחם, פרופ' אברהם גרוסמן, פרופ' מיכאל הד, פרופ' הנרי ורסמן, פרופ' גלית חזן-רוקם, פרופ' ישראל יובל, פרופ' עלי יסיף, פרופ' אמנון לידר, פרופ' עליזה מיוחס גייניאו, פרופ' יום טוב עסיס, פרופ' יוסף קפלן, פרופ' אלחנן ריינר, פרופ' דניאל שוורץ, ד"ר דוד סתרן, ד"ר חוה פרנקל-גולדשמיט

הקורס עוסק במפגש בין הרוב הנוצרי ובין המיעוט היהודי באירופה, מהולדת הנצרות ועד ראשית העת החדשה, כפי שהוא מתבטא בתחומים השונים של חיי החברה והתרבות. הוא סוקר את השלכותיו של המפגש על דמותן של שתי הקבוצות גם יחד, ואת מקומו בהתפתחות תרבות המערב מזה ובמהלך ההיסטוריה היהודית מזה.

חומר הלימוד

כרך א

1 יחידה יעקב ועשיו

כרך ב

2 יחידה רוב ומיעוט

3 יחידה דמיון ושוני (לשונות, מגורים, לבוש)

4 יחידה יהודים בבית המשפט הנוצרי: דיון בשבועות היהודים

כרך ג

5 יחידה הוויכוח בין יהודים לנוצרים

כרך ד

6 יחידה האמת העברית (המפגש בין יהודים לנוצרים בתחום לימוד המקרא והשפה העברית)

7 יחידה אמונה ותבונה (המפגש בתחום הרעיונות והפילוסופיה)

8 יחידה דימויי עבר (המפגש בתחום הספרות)

כרך ה

9 יחידה עלילת הדם

10 יחידה האנוסים

11 יחידה יהודים ונוצרים בעת הרפורמציה

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10674 על סף העת החדשה: אירופה 1600-1350

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של ימי הביניים
שידוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה

◀ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' משה סלוחובסקי, ד"ר אסף בן-טוב, ד"ר תמר הרציג, ד"ר הלי זמורה, ד"ר זנה פירוונסקי, ד"ר יוכי פישר, ד"ר אלכס קרנר, ד"ר אורית רמון, ד"ר עדו אברבאיה (כתיבה)
אחראי אקדמי: פרופ' משה סלוחובסקי
אחראית פיתוח: ד"ר איריס שגריר
יועצים: פרופ' מיכאל הד, פרופ' מירי אליאב-פלדון, פרופ' מרים ירדני, פרופ' אסתר כהן, פרופ' אורה לימור, פרופ' אילנה קראוזמן-בן-עמוס, ד"ר אסף בן-טוב, ד"ר הלי זמורה, ד"ר גור זק, ד"ר חנן יורן, ד"ר איריס שגריר

הקורס בוחן את תולדות התרבות, החברה והכלכלה במערב ובמרכז אירופה מאמצע המאה ה-14 ועד שלהי המאה ה-16. במהלך הקורס נבחן את התהליכים אשר שינו את פניה של אירופה וביניהם המצאת הדפוס וגילוי יבשת אמריקה; נדון במפנה התרבותי שחוללו יצירות הרנסנס וההגות ההומניסטית באיטליה ומערב לאלפים; ובהשקפת הדתיות והחברתיות של הרפורמציה הפרוטסטנטית והרפורמה הקתולית. כמו כן נבחן את המגמות אשר הובילו לצמיחתה של המדינה המודרנית במערב אירופה.

נושאי הלימוד

- כלכלה וחברה בשלהי ימי-הביניים
- דת ותרבות בשלהי ימי-הביניים
- עידן התגליות
- הרנסנס המוקדם
- הרנסנס המאוחר וההומניזם מחוץ לאיטליה
- הרפורמציה של לותר
- הרפורמציה של קלווין והרפורמציה באנגליה ובסקוטלנד
- הרפורמה הקתולית ומלחמות הדת
- צמיחת המדינה המודרנית במערב אירופה
- ריטואל, מאגיה, אוריינות ומוסיקה

10432 האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של ימי הביניים
שידוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון

◀ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' נחמיה לבציון (ריכוז הפיתוח), פרופ' דפנה אפרת, ד"ר דניאלה טלמון-הלר; קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' בוטרוס אבו-מאנה, פרופ' מנחם בן-ששון, פרופ' משה גיל, פרופ' אבנר גלעדי, פרופ' מיכאל וינטר, פרופ' אהרון ליש, פרופ' חוה לצרוס-יפה, ד"ר שרה סבירי, פרופ' שרה סטרומזה, פרופ' עמואל סיון, פרופ' איתן קולברג, פרופ' מאיר בר-אשר, ד"ר מאיר חטינה, ד"ר אטאלה קופטי, ד"ר רון שחם

הקורס עוסק בדת האסלאם באמצעות דיון בהתפתחות ההיסטורית של מוסדות ורעיונות מראשית האסלאם ועד ימינו. הקורס בוחן כיצד ובאילו נסיבות התגבשו כמה מתפיסות היסוד של האסלאם ומוסדותיו, ואילו שינויים עברו בתמורות שידע העולם המוסלמי. כמסגרת וכרקע הכרחיים להבנת הדינמיקה של דת האסלאם משולב בקורס מידע בסיסי על דת האסלאם ועל ההיסטוריה הפוליטית והחברתית של ארצות האסלאם. בלימוד דינמיקה זו כוננת הקורס היא ליצור רצף היסטורי של דת האסלאם מהאסלאם הקלאסי לאסלאם המודרני. הבנת התהליכים ההיסטוריים הנסקרים בקורס זה יכולה גם לשמש בסיס ללימוד תולדותיו של המזרח התיכון המוסלמי, כגון בקורס **מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה (10109)**.

חומר הלימוד

כרך א

- לידתה של דת: נביא וקהילת מאמינים
- הכיתות באסלאם: ירושת הנביא, בעיית החליפות והפילוג באסלאם
- מערביות לאסלאם: התאסלמות העמים הנכבשים ומשמעויותיה

כרך ב

- התפתחות המשפט האסלאמי
- שאלות תאולוגיות והשלכותיהן הפוליטיות
- המיסטיקה האסלאמית

כרך ג

- בין עלמאא לשליטים בימי הביניים המאוחרים
- מיסוד האסלאם: משפט, חינוך ומיסטיקה
- התפשטות האסלאם באסיה ובאפריקה

כרך ד

- התחדשות ורפורמה על סף התקופה המודרנית
- לנוכח אתגר המערב
- מרי ומהפכה באסלאם המודרני

הקורס משלב קטעי קריאה (בעברית) מתוך ספרות המחקר המזרחנית, המייצגים גישות שונות במחקר, וכן קטעי תעודות ומקורות המשקפים את הבנת האסלאם את עצמו.

10403 אירופה ערש הלאומיות

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת החדשה

◀ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' הנרי וסרמן (כתיבה), הדר בן-אהרון, ברנדה מילר; רות רמות (עריכה), רות שלם (עיצוב)
יועצים: פרופ' נילי דינגוט, פרופ' יהואש הירשברג, פרופ' אלעזר וינריב, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אלכסנדר פריד, פרופ' משה צימרמן, פרופ' צבי רוזן, פרופ' עליזה שנהר, פרופ' ישראל שצמן, פרופ' חיים שצקר, ד"ר עמוס הופמן, ד"ר עדינה מאיר-מריקל, ד"ר בנימין פרל, ד"ר ב' שמגר, יוסי גייגר, עדי מרקוזה-הס

הקורס עוסק בעליית הלאומיות באירופה בתחילת המאה ה-19. מטרתו העיקרית לבחון את גילוייה של הלאומיות בתחומים שונים – בספרות, באמנות הציור, במוסיקה ובפילוסופיה – שבאמצעותם עוצבה תודעתם הלאומית של בני אירופה במאה ה-19 ובאמצעותם מעוצבת תודעתנו הלאומית גם היום. דגש מיוחד ניתן בקורס להקניית כלי המחקר והביקורת הדרושים כדי להתמודד עם מקורות מן התחומים האלה ומתחומים נוספים בחיינו, ולעמוד על מקומה של הלאומיות בחיי היומיום שלנו ובהגדרת זהותנו.

חומר הלימוד

ספר המבוא **עם, אומה, מולדת: על ראשיתם, תולדותיהם ואחריתם של שלושה מושגים מחוללי לאומיות** מאת הנרי וסרמן (האוניברסיטה הפתוחה, 2007), מתאר את תולדותיהם של המושגים "עם", "אומה" ו"מולדת", למן הופעתם לראשונה במקרא ובעולם העתיק. הספר עוקב אחר המשמעויות המגוונות ולעתים אף סותרות, שניתנו למושגים אלו בתקופות שונות. בעידן המודרני הפכו המושגים "עם", "אומה" ו"מולדת" לכלי נשק בדיחה של ראשי מדינות ומדינות שבדרך. כך הפכו דוברי שפות שונות ובעלי מנהגים שונים ללאומים לכל דבר. ולסיכום: אין לאומיות ואין לאומים לפני המהפכה הצרפתית.

יחידה 2 מעשיות האחים גרים
יחידות 3-4 "רוח האומה מרחפת על-פני היער": הצייר קספר דויד פרידריך
יחידות 5-7 לאומיות מול קומוניזם
יחידה 8 המלחין סמטנה והלאומיות הצ'כית¹

ספר נלווה

לאומיות בחסד היחיד: ביוגרפיה אינטלקטואלית של היינריך פון קלייסט, מאת הנרי וסרמן בשיתוף עם הדר בן-אהרון (האוניברסיטה הפתוחה, 1989).

1 היחידה מלווה בתקליטורים ובהם קטעים נבחרים מיצירותיו של סמטנה.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10282 תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק א

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת החדשה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: רות רמות (ריכוז הפיתוח ועריכה), פרופ' הנרי וסרמן, פרופ' יואב פלד, ד"ר דן דאור, ד"ר עמוס הופמן, ד"ר בנימין פרל, גלי גור; רוני אמיר, בת-שבע שפירא (עריכה), נאוה בן-עמי (עיצוב)

אחראי אקדמי: פרופ' מיכאל חד

הקורס מבוסס בעיקרו על תרגום ועיבוד של הקורס *The Enlightenment* של האוניברסיטה הפתוחה באנגליה.

קורס זה והקורס **תרבות ההשכלה: חלק ב** (10463) הם שני חלקים המהווים שלם אחד. אנו ממליצים מאוד ללמוד את שני החלקים גם יחד. הקורס מציג תמונה רחבה של תרבות ההשכלה במאה ה-18. הוא עוסק בדמויות שמילאו תפקיד מרכזי בעיצוב עולמה הרוחני של אירופה ובחלק חשוב מיצירות הרוח שנוצרו באותה תקופה. הסטודנטים יכירו את מושגי היסוד של ההשכלה ואת רעיונותיה המרכזיים מנקודות מבט שונות, אלה של ההיסטוריה, הפילוסופיה, הכלכלה, מדעי הטבע, הספרות, הציון, האדריכלות והמוסיקה.

חומר הלימוד

מבואות היסטוריים

- יחידה 1 מונטסקיה ומכתבים פרסיים
- יחידה 2 האנציקלופדיה
- יחידה 3 ביון וההיסטוריה של הטבע
- יחידה 4 וולטר: קנדיד
- יחידה 5 רוסו וביקורת החברה המודרנית
- יחידה 6 שרדן והציון הצרפתי במאה ה-18
- יחידה 7 אדריכלות ועיצוב פנים בצרפת בתקופת ההשכלה
- יחידה 8 לקלו: יחסים מסוכנים

ספרים נלווים

מכתבים פרסיים / מונטסקיה (האוניברסיטה הפתוחה ומוסד ביאליק, 1991); **קנדיד** / וולטר (משרד הביטחון, ספריית תרמיל, 1988); **על האמנה החברתית** / רוסו (מאנגס, תשנ"א); **יחסים מסוכנים** / לקלו (הקיבוץ המאוחד, תשל"ה).

הקורס, על שני חלקיו, כולל את הספר **תרבות באור ההשכלה, אנתולוגיה של חיבורים מן המאה ה-18** (ערכו: סיימון אליוט ובוורלי סטרן, ערכה את המהדורה העברית: רות רמות, האוניברסיטה הפתוחה, 2004), והוא מלווה באלבום תמונות צבעוניות, בתקליטורים הכוללים יצירות מוסיקליות ודוגמאות לצורכי תרגול, בסרטי טלוויזיה ובעזרי לימוד נוספים.

10463 תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק ב

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת החדשה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: רות רמות (ריכוז הפיתוח ועריכה), פרופ' הנרי וסרמן, פרופ' יואב פלד, ד"ר דן דאור, ד"ר עמוס הופמן, ד"ר בנימין פרל, גלי גור; רוני אמיר, בת-שבע שפירא (עריכה), נאוה בן-עמי (עיצוב)

אחראי אקדמי: פרופ' מיכאל חד

הקורס מבוסס בעיקרו על תרגום ועיבוד של הקורס *The Enlightenment* של האוניברסיטה הפתוחה באנגליה.

הקורס מציג תמונה רחבה של תרבות ההשכלה במאה ה-18. הוא עוסק בדמויות שמילאו תפקיד מרכזי בעיצוב עולמה הרוחני של אירופה ובחלק חשוב מיצירות הרוח שנוצרו באותה תקופה. הסטודנטים יכירו את מושגי היסוד של ההשכלה ואת רעיונותיה המרכזיים מנקודות מבט שונות – אלה של ההיסטוריה, הפילוסופיה, הכלכלה, מדעי הטבע, הספרות, הציון, האדריכלות והמוסיקה.

חומר הלימוד

- יחידות 9-10 פילדינג: טום ג'ונס
- יחידה 11 הוגארת – האמן כפולמוסן
- יחידה 12 גיבון: שקיעתה ונפילתה של האימפריה הרומית
- יחידה 13 אדריכלות וציון נוף בריטיים במאה ה-18
- יחידה 14 דיוויד יום – הפילוסוף כאזרח
- יחידה 15 אדם סמית: עושר העמים
- יחידה 16 פרידריך הגדול – שליט בנוסח תקופת ההשכלה
- יחידה 17 משה מנדלסון – מפגש תרבויות
- יחידה 18 מוצרט: נישואי פיגארו

ספרים נלווים

פילדינג, **קורות טום ג'ונס** (תרגום: א' כספי; מוסד ביאליק, תשנ"א).
דיוויד יום, **מחקר בדבר עקרוני המוסר** (תרגום: י' אור; מאנגס, תשמ"ב).
גיבון, **שקיעתה ונפילתה של האימפריה הרומית**, מבחר פרקים (ספרי זהב, 1955).
אדם סמית, **עושר העמים** (תרגום: א' אמיר ושי' ענבל; האוניברסיטה הפתוחה ומוסד ביאליק, תשנ"ו).

10742 עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת העתיקה
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של ימי הביניים; היסטוריה של העת החדשה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק שיחור (עורך ראשי), פרופ' יורי פינס, פרופ' גדעון שלח (כתיבה); רינה סקוטלסקי (עריכה)

יועצים: פרופ' איירין איבר, פרופ' שמואל נח איזנשטדט, פרופ' צבי בן-דור, פרופ' אנדרו פלאקס, פרופ' צבי שיפרין, ד"ר גדי ישי

הקורס מקנה את הבסיס להבנת עלייתה של סין המודרנית ואופייה של המהפכה הסינית.

הקורס סוקר את צמיחתה ואת התפתחותה של הקיסרות הסינית מראשית הציוויליזציה במזרח היבשת האסייתית ועד לנפילתה של השושלת הקיסרית האחרונה, שושלת צ'ינג, בשנת 1912, ובכך נערכת היכרות ראשונית ומקיפה עם ההתפתחות ההיסטורית, התרבותית, החברתית והמדינית של סין הטרנס-מודרנית. כמו כן, הקורס עורך היכרות עם המאפיינים הבסיסיים של התרבות הסינית, עם תהליכי התפתחותה ההיסטורית, עם מוסדותיה החברתיים והמדיניים, עם חיי ההגות והדת שלה ועם מקומה בעולם הטרנס-מודרני.

חומר הלימוד

כרך א: מקורות הקיסרות הסינית

- מפרה-היסטוריה להיסטוריה: התגבשות הזהות הסינית / גדעון שלח
- מהתפררות לריכוזיות: התגבשות הקיסרות הסינית / יורי פינס, גדעון שלח
- היסודות הרעיוניים של סין הקיסרית: "מאה האסכולות" / יורי פינס

כרך ב: הקיסרות הסינית המוקדמת

- שושלת חאן / יורי פינס, גדעון שלח
- מפיצול לאיחוד / יורי פינס, גיל רז
- שושלת טאנג / יורי פינס, גדעון שלח, מיכל בירן
- הבודהיזם הסיני / מאיר שחר

כרך ג: הקיסרות הסינית המאוחרת (בפיתוח)

- שושלת סונג / יורי פינס
- שושלת יואן ומבשריה / מיכל בירן, גדעון שלח
- שושלת מינג / מיכל בירן, גדעון שלח
- שושלת צ'ינג בשיאה / יורי פינס, מיכל בירן
- קץ העידן הקיסרי / יצחק שיחור

מקראה: קטעי הקריאה על הקיסרות הסינית המאוחרת (עד שנת 1912).

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10204 יהודים בעידן של תמורות¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יונית עפרון, פרופ' בת-ציון קלורמן עראקי, ד"ר רם בן שלום, ד"ר ישי לנדא

הקורס בוחן את השינויים שבישרה "העת החדשה" במעמד הדתי, הפוליטי והחברתי של היהודים בארצות הנצרות ובארצות האסלאם וביחסיהם עם החברות הנוצרית והמוסלמית. ראשיתו בתיאור מאפייני הקיום היהודי בימי-הביניים, המשכו בדיון ממוקד באזורים המרכזיים בהם חל מפנה בהיסטוריה היהודית במאה ה-18 (גרמניה וצרפת), וסיומו בבחינת התמורות באזורים אחרים במאה ה-19 (מזרח אירופה והמרחב האסלאמי).

הקורס אינו מתרכז בסקירת **תולדות** היהודים בעת החדשה, אלא במעקב אחר **תופעות השינוי** בעת זו.

נושאי הלימוד

חטיבה א: ימי הביניים בארצות הנצרות והאסלאם

• יהודים בארצות האסלאם ובארצות הנצרות (יחידה 1-4)

חטיבה ב: במבואם של זמנים חדשים

• המדינה האבסולוטית והיהודים (יחידה 5)
• ישן וחדש בתדמיתו של היהודי (יחידה 6)

חטיבה ג: הזמנים החדשים

• השכלה בגרמניה במאה ה-18 (יחידה 7)
• המהפכה הצרפתית והיהודים (יחידה 8)
• השכלה ואורתודוקסיה במאה ה-19 (יחידה 9)
• תמורות בארצות האסלאם (יחידה 10)

חומר הלימוד

- ספרו של מרק ר' כהן, **קצל הסהר והצלב**, היהודים בימי הביניים (חיפה ולוד 2001). יש לרכוש את הספר באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.
- ספר קורס
- מקראת מאמרים ומקורות

10265 תרבות, חברה ודת: יהודי פולין¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' עמואל אטקס, פרופ' דוד אסף, ד"ר רוני באר-מרקס, פרופ' גרשון בקון, פרופ' ישראל ברטל, פרופ' מרדכי זלקין, פרופ' חוה טורניאנסקי, פרופ' משה רוסמן; נילי וייס, בת-חן פירסט (עריכה), גילה ברוך (עיצוב)

יהודי מזרח-אירופה היו את הקהילה הגדולה ביותר בתולדות עם ישראל עד השואה. ההתעצמות הדמוגרפית והיציבות הפוליטית והכלכלית שאפיינו קהילה זו שימשו תשתית להתפתחויות מרשימות הן בתחום הארגון הקהילתי והן בתחום הרוחני. במאה ה-16 נוסדו "ועד הארצות" בפולין ו"ועד מדינת ליטא". באותה תקופה צמח בפולין גם מרכז גדול של לימוד תורה ויצירה רוחנית. במחצית המאה ה-18 צמחה בפולין תנועת החסידות. נוסף על החידושים שהביאה עמה בתחומי ההגות הדתית והפולחן, העמידה החסידות דפוסיים חדשים של הנהגה וארגון. בעקבות חלוקת פולין בשלהי המאה ה-18 בין המעצמות שסבבו אותה עברה החברה היהודית טלטלה ששינתה מן היסוד את הקיום הקהילתי והשפיעה על אורח החיים המסורתי, הדפוסיים המסורתיים של הזיקה בין השלטון לבין היהודים השתנו והאוטונומיה הנרחבת שעליה הושתתה ההווה המסורתית של יהודי פולין התערערה.

הקורס עוקב אחר היבטים שונים בחיי החברה והרוח של יהודי מזרח-אירופה, למן המאה ה-13 ועד ראשית המאה ה-19. בין הנושאים: השתלבותם של היהודים בכלכלה; דפוסי התארגנות והנהגה; חינוך ילדים; לימוד תורה; עולמה של החסידות והמאבק בין חסידים ומתנגדים. כל אלו נבחנים לאור המציאות הפוליטית, הכלכלית והמשפטית, שעם מסגרותיה המתחלפות התמודדו היהודים במהלך השנים.

נושאי הלימוד

חטיבה א: התחלות דפוסי קיום

• היישוב היהודי בפולין: יסודות גיאוגרפיים, דמוגרפיים ומשפטיים

• היהודים בכלכלת פולין

• קהילות וועדים: דפוסי ארגון והנהגה

חטיבה ב: לשון וספר

• תורה ותעודה: עולם התורה בפולין

• בין קודש לחול: לשון, חינוך והשכלה במזרח אירופה

חטיבה ג: שינוי ערכים

• מ"פולין" ל"מזרח-אירופה": יהודי מזרח-אירופה לארצותיהם

• מחבורה לתנועה: תנועת החסידות בראשיתה

חומר הלימוד כולל גם מקראת מאמרים.

1 בעבר נקרא הקורס **פולין: פרקים בתולדות יהודי מזרח-אירופה ותרבותם**. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10744 יהודי רוסיה במאה ה-20¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב רואי, ד"ר ברוך גור גורביץ, ד"ר בוריס קוטלרמן, ד"ר ולדימיר ליון, ד"ר ארקדי זלצר, ד"ר קיריל פפרמן, ד"ר נרספי נטשה זילבר, ד"ר אלק אפשטיין
יועצים: פרופ' מרדכי אלטשולר, פרופ' מתייתו מיזל, פרופ' אמנון סלע, פרופ' בן-ציון פינצ'וק, פרופ' בנימין פינקוס, פרופ' שאול שטמפר, ד"ר רוני באר-מרקס, ד"ר איליה לוריא
אחראי אקדמי: פרופ' יעקב רואי

הקורס מתאר ומנתח תהליכים היסטוריים, פוליטיים, חברתיים ותרבותיים שהתרחשו בקרב יהודי רוסיה וברית המועצות מתחילת המאה ה-20 ועד ההגירה ההמונית בסופה, תוך שימת דגש על המפגש בין המהפכה הבולשביקית לבין יהודי רוסיה ועל התפתחות היחסים שבין המשטר הסובייטי לבין אזרחי היהודים.

נושאי הלימוד

- יהודי רוסיה בשלהי תקופת האימפריה ובימי מלחמת האזרחים: 1900-1921
- השלטון הסובייטי ויהודי ברית המועצות: 1921-1939
- היסטוריה חברתית דמוגרפית של יהודי ברית המועצות: 1921-1939
- העולם התרבותי של יהודי ברית המועצות: 1919-1949
- מלחמת העולם השנייה והשואה על אדמת ברית המועצות והשלכותיהן על יחס השלטונות אל היהודים
- השנים השחורות של יהודי ברית המועצות: ארועי 1948-1953 בראי הפולמוס המחקרי הסוגייה היהודית כמרכיב ביחסי ברית המועצות-ישראל
- מגמות חברתיות בקרב יהודי ברית המועצות לאחר מות סטלין: 1953-1991
- התנועה היהודית בברית המועצות וההגירה למערב בשנות השבעים והשמונים (כתב פרופ' יעקב רואי)
- סיכום

חומר הלימוד כולל גם מקראת.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10121 בין ציון לציונות: 1881-1914

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
שיוך נוסף: היסטוריה / לימודי ארץ-ישראל

⚡ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסי גולדשטיין (כתיבה), ד"ר מירה יונגמן, תמי ינאי; עדה כהן (עריכה) **יועצים:** פרופ' דניאל גוטוויץ, פרופ' אריה גרטנר, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' עזרה מנדלסון, פרופ' יהושע קניאל, פרופ' יוסף שלמון, ד"ר יהודה בן אבנר

מטרות הקורס

סקירת תולדות התפתחותה של תנועת חיבת ציון והתנועה הציונית בין השנים 1881-1914; הסברת התהליכים שהביאו לכינונה של התנועה ולהתארגנותה, תוך כדי שימת דגש על התהליכים הפוליטיים, החברתיים והתרבותיים; דיון בארבע סוגיות שהעסיקו את חברי התנועה מראשית דרכה: מקומה של הדת, צורת ההתארגנות במזרח-אירופה, היחס לחברה הערבית וייחודה של העלייה השנייה.

חומר הלימוד

שער א: התנועה הלאומית היהודית – מבוא
• גורמים ומניעים לצמיחת התנועה הלאומית היהודית

שער ב: התנועה הלאומית – שלבי התארגנות, אידיאולוגיה ותחומי השפעה
• חיבת ציון
• הרצל
• תקופת וולפסון: בין "מדיניים" ל"מעשיים"

שער ג: דת ולאומיות

• דת ולאומיות בתנועה הציונית

שער ד: התנועה בפעילותה המקומית

• התנועה הציונית ברוסיה

שער ו: לאומיות וארץ-ישראל

• השלטון העות'מאני והעלייה השנייה
• יהודים וערבים 1882-1914

קובץ מאמרים

10423 מבית לאומי למדינה בדרך

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
שיוך נוסף: היסטוריה / לימודי ארץ-ישראל;
היסטוריה של המזרח התיכון

⚡ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אביבה חלמיש (כתיבה וריכוז הפיתוח), פרופ' אניטה שפירא, פרופ' יעקב שביט (אחראים אקדמיים); ארנה ברקאי, משה שפרבר, אורנה כהן-שורץ (עריכה) **יועצים:** פרופ' מוסטפא כבהא, פרופ' יוסף הלר, פרופ' יהושע פורת, פרופ' זאב צחור, פרופ' יעקב שביט, ד"ר דן גלעדי

הקורס דן בהתפתחותה של היישוב היהודי בארץ-ישראל בין מלחמות העולם על רקע ההתרחשויות בארץ, באזור ובעולם. במרכז עומדת השאלה כיצד התפתח היישוב במשך אותן שנים לקהילה אוטונומית ובשלה לעצמאות, הקולטת מאות אלפי מהגרים, אף שהיתה תחת שלטון זר ובעימות מחריף והולך עם שכניה הערבים. הקורס מציג את המקורות הראשוניים העיקריים ללימוד התקופה, ואת המחקרים המרכזיים שהתפרסמו עד כה, ונועד להקנות לסטודנט בצד ידע על התקופה, מיומנויות בניתוח מסמכים ובקריאה ביקורתית של ספרות היסטורית.

חומר הלימוד

כרך א
• מבוא: היסטוריוגרפיה ורקע היסטורי
• המשולש הארץ-ישראלי בשנות העשרים: בריטים, ערבים ויהודים 1917-1929
• חישוקיה של חברה וולונטרית: מוסדות, מפלגות, ארגונים
• תשתית לבית הלאומי: עלייה, כלכלה והתיישבות בשנות העשרים

כרך ב
• הסכמה ומחלוקת בשנות העשרים
• בין משבר לגאווה: 1929-1932
• המשולש הארץ-ישראלי בשנות השלושים: בריטים, ערבים ויהודים 1931-1939

כרך ג
• יצירת המאסה הקריטית: עלייה, כלכלה והתיישבות בשנות השלושים
• הסכמה ומחלוקת בשנות השלושים
• מירוץ נגד הזמן: היישוב היהודי בארץ-ישראל
• ערב מלחמת העולם השנייה

חומר הלימוד כולל מקראה שבה תעודות ופרקי מחקר.

10234 בימי שואה ופקודה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

⚡ ידע קודם מומלץ: הקורס יהודים בעידן של תמורות.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודה באואר (אחראי אקדמי), פרופ' דן מכמן (ריכוז הפיתוח), פרופ' יחיעם ויץ, ד"ר גדעון גרייף, פרופ' גידי באומל; נילי וייס, עמיחי ישראלי, אהובה קרן (עריכה), גילה ברון (עיצוב) **יועצים:** פרופ' צבי בכרך, פרופ' שארל בלוך, פרופ' ישראל גוטמן, פרופ' יוסף ולק, ד"ר אהרן וייס, ד"ר שמואל קרקובסקי

הקורס מציג את שואת יהודי אירופה על סיבותיה ההיסטוריות, תוך עמידה על תהליכים והיבטים מרכזיים של התקופה: המדיניות האנטי יהודית של הרייך השלישי, אופן החיים היהודיים ובעיותיהם המיוחדות תחת השלטון הנאצי, העמידה היהודית, תוצאות והשלכות של השואה.

הקורס מציג את השואה מנקודת המבט של ההיסטוריה היהודית, ונקודות מכריעות מדברן את הסטודנטים לחשיבה ערכית על יסוד הדברים שנלמדו. הקורס מביא מגוון רחב של תיעוד וספרות המצויים בעברית, או שתורגמו במיוחד לצורך קורס זה. עבור חלקים מן הקורס נערך מחקר מיוחד ובלעדי. במפגשי הלימוד מוקרנים גם סרטים שונים, וביניהם סרטונים שהוכנו במיוחד עבור הקורס.

נושאי הלימוד

- "השואה": דיון פותח
- בין שנת ישראל לאנטישמיות
- עליית הנאציזם
- המדיניות האנטי-יהודית של הנאצים, 1933-1939
- יהדות גרמניה תחת השלטון הנציונל-סוציאליסטי, 1933-1939
- רצח היהודים: הוגיו, מבצעיו, שלביו
- רדיפות היהודים במבט משווה – רבוגניות ואחידות
- חיי היהודים תחת שלטון הנאצים – שלוש דוגמאות
- ההנהגה היהודית
- העמידה היהודית
- בתום השואה

חומר הלימוד כולל גם מקראת מאמרים.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10109 מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת החדשה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של המזרח התיכון

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' חגי ארליך (כתיבה וריכוז הפיתוח), ד"ר איריס אגמון, דובי בן-עמי, רוני ברזילי-לומברוזו, חוה גולדין, הדסה וורטמן, ד"ר דרור זאבי; עמית ישראל (עריכה)
יועצים: פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' יהושע פורת

הקורס עוסק בפיתוח המאורעות והתהליכים מראשית העת החדשה ועד לעיצוב מפתו המדינית של האזור בעקבות מלחמת העולם הראשונה וייסוד המדינות הקיימות בו היום. הקורס מתרכז בהיסטוריה הפוליטית של האזור – באימפריה העות'מאנית ובייחוד בארצות דוברות הערבית שבו. בדיון משולב רקע על האסלאם והיבטיו הפוליטיים, על החברה והכלכלה במזרח התיכון ועל חיי הרוח של תושבי האזור. הבנת התהליכים הנסקרים בקורס זה חיונית ללימוד המשך תולדותיו של המזרח התיכון עד לימינו אלה. הקורס משמש בסיס ומבוא הכרחי לקורסים מתקדמים, שיעסקו בהיסטוריה של ארצות ערב במאה ה-20.

מבנה הקורס

בקורס עשר יחידות לימוד, המאוגדות בחמש חטיבות. בראש כל יחידה דיון היסטורי. אחריו ערכים אנציקלופדיים מפורטים שמטרתם להוסיף מידע על זה הנמסר בגוף היחידה, ואף להרחיב בפיתוח. בקורס משולבים קטעי קריאה מתוך ספרות המחקר המזרחנית (בעברית), וכן קטעי תעודות ומקורות.

חטיבה א: המזרח התיכון מראשית האימפריה האסלאמית-העות'מאנית לראשית "העת החדשה" – סקירת פני האזור בטרם העת החדשה.
חטיבה ב: מענה חיפוש העוצמה – תולדות האזור במחצית הראשונה של המאה ה-19, והתמורות הראשונות שחלו בעקבות המודרניזציה במרכז הפוליטיים.

חטיבה ג: מענה האירופיזציה החברתית-הכלכלית – התמורות ברבע השלישי של המאה ה-19, וניסיונותיהם של השליטים באזורנו לאמץ תכנים מודרניים בתחומי כלכלה וחברה; ההשלכות הפוליטיות והמדיניות של תמורות אלה.

חטיבה ד: המענה הלאומי המודרני – סקירת התקופה המשתרעת על-פני הרבע האחרון של המאה ה-19 ונמשכת עד למלחמת העולם הראשונה. צמיחת התנועות הלאומיות המודרניות במזרח התיכון – המצרית, התורכית והערבית – שעתידות היו להיות הגורמים העיקריים בעיצוב פני האזור עד ימינו.

חטיבה ה: מלחמת העולם הראשונה ועיצוב המזרח התיכון בן-ימינו – סקירת מלחמת העולם הראשונה כמאורע שחיסל את הסדר הפוליטי הישן והמסורתי (האימפריה העות'מאנית), ובעקבותיו – הקמתן של מדינות האזור ועיצוב המפה הקיימת במזרח התיכון עד היום. סיכום השפעתם של התהליכים, שנתחו בקורס, על ההתפתחויות הפוליטיות בארצות ערב עד ימינו.

10751 האימפריה העות'מאנית: סוגיות נבחרות

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: לימודי המזרח התיכון

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' ירון בן נאה, פרופ' אייל גינאו, פרופ' דרור זאבי, ד"ר טל שובל, ד"ר מירי שפר (כתיבה); ד"ר טל שובל (עריכה מדעית); ד"ר איה ברסקי (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' חגי ארליך
יועצים: פרופ' ישראל גרשוני, ד"ר מחמוד יזבק, ד"ר אבי רובין.

הקורס עוסק בצמיחתה של האימפריה העות'מאנית מראשיתה ועד סופה.

נושאי הלימוד

הרקע לצמיחת האימפריה מכניסת התורכים אל עולם האסלאם עד להקמת הנסיכות של עות'מאן בג, מנסיכות לאימפריה, המבנה הארגוני של המדינה, כיבוש אזור הבלקן, השליטה בו וההשפעה על האוכלוסייה המקומית, כיבוש המחוזות הערביים, השליטה בהם והשפעה על האוכלוסייה המקומית, יחסי האימפריה המסלמית עם אוכלוסייתה הלא-מסלמית, מדע וידע באימפריה העות'מאנית, דת ומדינה.

חומר הלימוד

- הספר האימפריה העות'מאנית 1799-1922, מאת דונאלד קואטארט.
- יחידות לימוד שנכתבו על הרקע לצמיחת האימפריה ועל ימייה הראשונים, על האימפריה במחוזותיה הערביים, על מחוזות הבלקן, על מדע וידע באימפריה ועל מעמד בני החסות.
- מקראה הכוללת חמישה מאמרים על האסלאם באימפריה.

10796 היסטוריה של המזרח התיכון: טקסטים בערבית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: לימודי המזרח התיכון

תנאי קבלה: עמידה באחד התנאים הבאים: הקורס **יסודות הערבית הספרותית ב**; עמידה במבחן המיון (91420) של האו"פ; סיום בית ספר תיכון ששפת ההוראה בו היא ערבית; עמידה בבחינת בגרות בערבית בבית ספר דובר עברית בהיקף של 5 יחידות (ציון 90); השגת פטור מלימודי ערבית ברמה מקבילה מאוניברסיטה אחרת. ההרשמה רק באישור מרכז ההוראה.

פיתוח הקורס: פרופ' מוסטפא כבהא, ד"ר חיים נסים
אחראי אקדמי: פרופ' מוסטפא כבהא

הקורס **היסטוריה של המזרח התיכון ותרבותיו:** טקסטים בערבית הוא קורס שנתי שנועד להפגיש את הסטודנטים עם קורפוס בסיסי של טקסטים מכווננים בהקשר ההיסטורי שלהם. הטקסטים שנבחרו משקפים היבטים בתרבות האסלאם (טקסטים קלאסיים וימי-ביניים) והמזרח התיכון המודרני (טקסטים מודרניים).

קריאת הטקסטים כרוכה בלימוד מתקדם ושיטתי של נדבכים מתקדמים של השפה, כגון גורות הפועל הערבי ותופעות תחביריות מתקדמות. הסטודנטים יידרשו ללמוד את ההקשר ההיסטורי של הטקסט ולענות על שאלות הנוגעות לתוכנו של הטקסט, תוך שימוש במילונים מסוגים שונים (כולל מילונים מקוונים).

הקורס הינו קורס **חובה** לסטודנטים המתמחים בלימודי המזרח התיכון (בתכניות הלימודים **היסטוריה של המזרח התיכון ותרבותיו** או **בוגר במדעי הרוח או במדעי הרוח והחברה בהדגשת לימודי המזרח התיכון**).

הקורס הינו קורס **בחירה** עבור סטודנטים לתארים מתקדמים (העונים על תנאי הקבלה) מאוניברסיטאות אחרות.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10425 המזרח התיכון בין מלחמות העולם

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון

ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה**.

פיתוח הקורס: פרופ' חגי ארליך (כתיבה), פרופ' מוסטפא כבהא, ד"ר איריס אגמון, ד"ר משה אהרונוב, ד"ר מיכאל אפל, ד"ר אבישי בן-דרור, ד"ר משה גמר, ד"ר דרור זאבי, ד"ר מאיר חטינה, אתי תרם; מירה צורף (עריכה) **יועצים:** פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' יהושע פורת

הקורס עוסק בתולדות המזרח התיכון, ומתמקד בארצותיו ובקהילותיו הערביות מאז הפך לאזור של מדינות מודרניות. הקורס דן בעיקר במצרים, בעיראק, בעבר-הירדן, בערביי ארץ-ישראל, בלבנון, בסוריה ובמדינות חצי האי הערבי, אך מתייחס גם לתורכיה, איראן, ארצות הנילוס וצפון-אפריקה.

הקורס מציע דיון מפורט בתמורות ובתהליכים הפנימיים בכל אחת מהארצות שזכרו. לוז הדיון הוא ההיבט הפוליטי, אך הוא שזור היטב בהיבטים נוספים, ובעיקר בתמורות החברתיות, הכלכליות, התרבותיות והאידיאולוגיות.

במשולב עם הדיון בארצות הנפרדות, הקורס מתמודד עם תופעת היותו של האזור מכלול אחד. החברה באזור, על כל השוני הפנימי המצוי בה, היתה ונשארה ברובה משתייכת לדפוסי הזהות והתרבות האסלאמיים המסורתיים, כמו גם לאלה הערביים המודרניים; התפתחותה הפוליטית והתרבותית של החברה במזרח התיכון, ובעיקר התמודדותה עם המערב, על מעצמותיו ועל ערכיו, התנהלה גם במסגרת ובקצב כל-אזוריים. הקורס עוקב אחר התפתחותן של התקופות העיקריות, החל מ"תור הפרלמנטריזם" של שנות העשרים ועד הקמת "הליגה הערבית" ב-1945.

חומר הלימוד

ספר א (יחידות 1-2): "רוח שנות העשרים" – עידן אי-האלימות באזור, וכן תולדותיה של מצרים באותו עשור.

ספר ב (יחידות 3-4): **ארצות המנדט הבריטי בשנות העשרים** – עראק, עבר-הירדן וערביי ארץ-ישראל.

ספר ג (יחידות 5-6): **ארצות המנדט הצרפתי בשנות העשרים** – לבנון וסוריה; חצי האי הערבי בין מלחמות העולם.

ספר ד (יחידות 7-10): **שנות השלושים** – **משברים ומרי** – דיון במאפיינים האלימים של עשור שנות השלושים, במשברים הכלכליים והחברתיים, ובפריצת מעמד הביניים והנוער המשכיל לפוליטיקה של מצרים, של עראק, של הפלסטינים, של לבנון ושל סוריה. ניתוח התמורות הרעיוניות שליוו את הפוליטיקה החדשה.

ספר ה (יחידות 11-12): **מלחמת העולם השנייה – כיבושים ותנופה** – דיון בתמורות שחוללה מלחמת העולם השנייה ובתנופה שיצרה לתהליכים שאירעו בעשורים שבין המלחמות לקראת עיצוב המזרח התיכון משנות החמישים ועד ימינו (יחידה 11). חזרה על תולדות האזור 1920-1946, באמצעות מאמרים נוספים על-ידי כמה ממיטב היסטוריונים (יחידה 12).

10646 המזרח התיכון בימינו

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת החדשה
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של המזרח התיכון

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' מוסטפא כבהא, ד"ר אבישי בן-דרור, ד"ר טל שובל (עריכה מדעית), אבי מור; ישראל רונן (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' חגי ארליך
יועצים: פרופ' עמי איילון, פרופ' אמציה ברעם, פרופ' גד גילבר, פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' מאיר זמיר, פרופ' יעקב לנדאו, פרופ' משה מעוז, פרופ' אשר סטר, פרופ' יהושע פורת, פרופ' יוסף קוסיני, ד"ר יואב אלון, ד"ר מיכאל אפל, ד"ר עפרה בנג'ו, ד"ר רמי גינת, ד"ר און וינקלר, ד"ר אברהם סלע, ד"ר אורי קופרשמידט, ד"ר רלי שכטר

הקורס עוסק במזרח התיכון בתקופה המתחילה עם סיום מלחמת העולם השנייה ועד ימינו אלה. הקורס מבוסס על ספרים שנכתבו על כל אחת ממדינות המזרח התיכון, מתוך כוונה ללמוד את תולדות המרחב הערבי-אסלאמי כמערכת בעלת זהות ודינמיקה משלה. הספרים עוקבים אחר שלוש תקופות עיקריות: א. שלהי ההגמוניה של העילית הוותיקה שהתעצבה עם ראשית האלואמיות המודרנית ותחת שלטון המעצמות; ב. תור הנאצריזם – עידן המהפכות הצבאיות ועליית המשטרים שביקשו לעצב מחדש את האזור בהגמוניה של לאומיות ערבית, מהפכנית ואחדותית; ג. התקופה מראשית שנות השבעים ועד ימינו המתאפיינת בהתייצבות המשטרים ובהתמודדותם עם עלייתו מחדש של האסלאם כתורה פוליטית. הקורס עוסק גם בארצות המוסלמיות הלא-ערביות, איראן ותורכיה, ודן בתרומתן לעיצוב תולדות האזור כולו.

ספרי הלימוד¹

- **מצרים** – האחות הבכירה / חגי ארליך
- **עראק** – מלוכה, מהפכה, רודנות / מיכאל אפל
- **ירדן** – חיפוש אחר זהות / יוסף נבו
- **סוריה** – למרחבי הערביים ובחזרה / משה מעוז
- **לבנון** – אתגר המגוון והשונות / קייס פירו
- **הפלסטינים** – עם בפזרתו / מוסטפא כבהא
- **סעודיה** – ממלכת נפט במבוכי הדת והפוליטיקה / עוזי רבי
- **תורכיה** – לאומיות במבחן ניגודיה / ענת לפידות
- **איראן** – מקיסרות למהפכה אסלאמית / משה אהרונוב ומאיר ליטבק
- **תימן** – מעידן המהפכות למעשה האיחוד / עוזי רבי

1 חלק מיחידות הקורס אינן נלמדות.

10937 מלך, מלוכה וממלכה: עיונים בהיסטוריה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
שיוך נוסף: מדעי היהדות / מקרא; לימודי ארץ-ישראל

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של העת העתיקה**, או **בהיסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **חשיבה היסטורית (פרקים בפילוסופיה של היסטוריה)**.

פיתוח הקורס: ד"ר סינתיא אדנבורג, ד"ר חיה כץ (כתיבה); פרופ' נדב נאמן (אחראי אקדמי); נילי וייס (עריכה)
יועצים: פרופ' שמואל אחיטוב, פרופ' אד גרינשטיין, פרופ' עודד ליפשיץ, פרופ' ישראל פינקלשטיין

מטרות הקורס

- היכרות של נושאים נבחרים הקשורים בתולדות עם ישראל בימי בית ראשון.
- תרגול בקריאה ובניתוח של מקורות מן התקופה הנדונה.
- הקניית ידע ומיומנויות לקריאה ביקורתית של הספרות המדעית (מאמרים ופרקים מתוך ספרים).
- התמצאות בספרות המדעית ושימוש בה במסגרת כתיבת עבודה סמינריונית.

נושאי הלימוד

- היסטוריה והיסטוריוגרפיה
- היסטוריוגרפיה משנה-תורתית וכרונולוגיה
- מקדש, פולחן ומוסד המלוכה בממלכות ישראל ויהודה
- פרקים נבחרים ביחסים הבין-לאומיים של ממלכות ישראל ויהודה
- חברה, מינהל וכלכלה בממלכות ישראל ויהודה

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10306 חילופי משטרים ביוון הקלאסית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת העתיקה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **יוון הקלאסית** וקורס נוסף בהיסטוריה ברמה רגילה, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' דורון מנדלס, ד"ר רחל צלניק

יועצים: פרופ' בנימין שימרון, פרופ' ישראל שצמן

בתקופה הקלאסית האמינו היוונים בגישה האנתרופוצנטרית, לפיה האדם עומד במרכז היקום. מאכן שהיה צורך לדאוג לרווחתו של הפרט גם באוסף של פרטים, קרי: הפוליס. החיים המשותפים בפוליס, והבעיות שנוצרו עקב כך, הביאו לדיון במשטרה של עיר-המדינה. לפי תפיסת היוונים, אין המשטר המדיני מקודש בחותם אלוהי (כמו המלוכה במזרח, למשל), לכן אנו עדים לחילופי משטרים שונים, לפעמים תוך תקופה קצרה.

החל מתקופה קדומה דנו היוונים בשאלת חילופי המשטרים – metabole politeias. דיונים אלה, שניזונו מדוגמאות מן ההיסטוריה שלהם עצמם, הביאו את היוונים לנסות ולמצוא משטר יציב שיוכל למנוע חילופי משטרים. הקורס דן בתופעה של חילופי המשטרים, ובתאוריות שהעלו הוגים וסופרים יוונים בנוגע לתופעה זו.

נושאי הלימוד

- **רקע כללי** – חילופי משטרים באתונה מסוף המאה השביעית לפנה"ס ועד 462 לפנה"ס.
- **אנטומיה של מהפכה** – מהפכת 411 לפנה"ס באתונה. דיון מעמיק באקלים התרבותי והפוליטי ערב המהפכה ובמקורות היסטוריים המשמשים עדות למהפכה, תוך ניתוח ההיבטים של התופעה והאידאולוגיה.
- **תאוריית חילופי המשטרים** – ניתוח התפתחותה של התאוריה אצל הוגי הדעות אפלטון, אריסטו ופוליביוס, תוך שימת דגש על הקשר בין הפרקסיס לתאוריה.

הסטודנטים יתבקשו להעמיק את ידיעותיהם ולהתמחות בהיבט ספציפי בתולדות יוון הקלאסית.

חומר הלימוד כולל מבחר מקורות ומאמרים הנלמדים בעזרת חוברת הדרכה ומטלות מנחה.

ספר נלווה

אריסטו, **מדינת האתונאים** (מאגנס, תשל"ג). ניתן לרכוש את הספר באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

10550 מכורש ועד אלכסנדר¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
שיוך נוסף: מדעי היהדות / מקרא

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של העת העתיקה** או **בהיסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר שלומית ירון (כתיבה); ישראל רונן (עריכה)

הקורס עוסק בתולדות עם ישראל בתקופה הפרסית, תקופה שראשיתה בשית ציון וסיומה בכיבוש ארץ-ישראל בידי אלכסנדר מקדון. בתקופה זו מונחים היסודות הדתיים, הלאומיים והחברתיים להתגבשותה של היהדות בכלל ושל יהדות תקופת הבית השני בפרט. התורה הופכת להיות חוקת היסוד של האומה היהודית ומתגבש מעמדם של החכמים מפרשי התורה. בתקופה זו אף מתהווה המציאות של מרכז ותפוצה שמלווה את העם היהודי עד לימינו אלה.

בקורס מתמודדים הסטודנטים עם הסוגיות ההיסטוריות המרכזיות של התקופה, כגון: הכרזת כורש, פעילותם של עזרא ונחמיה, תרומתם של המקורות השונים (כתובות, מטבעות, ממצאים ארכיאולוגיים) להכרת האירועים, וכן עם הקשיים שמציב המקרא כמקור היסטורי לחקר התקופה.

נושאי הלימוד

- שיבת ציון
- ימי עזרא ונחמיה
- ארץ-ישראל תחת שלטון פרס
- פזורי ישראל באימפריה הפרסית

לנושאים אלה יתוודע הסטודנט דרך פרקי הלימוד שבספר הקורס ודרך קריאה מונחית בקטעי מקורות, בספרים ובמאמרים.

10930 העבדות בעת העתיקה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת העתיקה
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של העת העתיקה** או **בהיסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד רוקח (כתיבה), ד"ר רז מוסטיגמן (מדריך למידה); חדוה ארליך; חיה וטנשטיין (עריכה)

יועצים: פרופ' גבריאל הרמן, פרופ' זאב רובינוב, ד"ר עודד עיר-שי, ד"ר רחל צלניק-אברמוביץ

הקורס עוסק בתופעת העבדות בעת העתיקה, בעת שהייתה מרכיב מרכזי ומושרש בחיי היומיום של עמים רבים והשפיעה על החברה, הכלכלה וחיי הרוח.

במסגרת הקורס יפתחו הסטודנטים יכולת קריאה ביקורתית של מקורות היסטוריים וניתוחם, מיומנות קריאה בספרות מחקרית, גישה ביקורתית, חשיבה עצמאית ויכולת להסביר עמדות במסגרת הבעיות הנדונות.

נושאי הלימוד

- העבדות: מונחים ומקורות
- הערכת עבודת הכפיים וסקירת עיסוקי העבדים
- היחס לעבדים מצד אדוניהם ובקרב בני "משפחותיהם"
- היחס לעבדות מצד יהודים, פגאנים ונוצרים
- מרידות העבדים: האירועים, הסיבות, המטרות
- התדמית של העבדים
- משפחה וכלכלה בחיי העבדים

הסטודנטים ילמדו מבחר מקורות ומאמרים בעזרת מדריך הלמידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10531 הנצרות הקדומה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת העתיקה
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **היסטוריה של העת העתיקה** או **היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר רבקה ניר (כתיבה וריכוז הפיתוח), פרופ' אורה לימור, ד"ר אריה קופסקי; טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר אריה קופסקי, ד"ר סרז' רוזר

הקורס עוסק בהיבטיה השונים של הנצרות הקדומה – הרקע להופעתה, האופן שבו התגבשו כתביה וכיצד התעצבה התאולוגיה שלה. במוקד הדיון עומדת דמותו של ישו, שהוא מושא האמונה והפולחן של הדת הנוצרית, ונדונות הפרשיות העיקריות בעלילת חייו: לידתו, טבילתו, פעילותו בגליל, עלייתו לירושלים, משפטו, צליבתו ותחייתו. דיון מפורט מוקדש לסיפור התגבשותה של הכנסייה הקדומה בירושלים לאחר מותו של ישו ולפעילותו של פאולוס, השליח לגויים, שהוא דמות מרכזית בעיצובה של התאולוגיה הנוצרית ובהפצתה במרחבי העולם ההלניסטי-רומי. הקורס עוקב אחר המגמות העיקריות בהתפתחותה של הנצרות עד הפיכתה לדת האימפריה הרומית.

נושאים אלה נדונים באמצעות ניתוח המקורות הקדומים העומדים לרשותנו (הברית החדשה, חיבורים נוצריים קדומים, כתביהם של אבות הכנסייה וכן מקורות לא-נוצריים: יהודיים ופאגאניים), תוך הדגשת הקשיים שהם מציבים בפני ההיסטוריון והפתרונות שהמחקר מציע ליישובם.

חומר הלימוד

- ספר הקורס, **הנצרות הקדומה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2009), ובו ארבעה פרקים: פרק א: **מקורותיה של הנצרות**; פרק ב: **ישו – לידתו ופעילותו בגליל**; פרק ג: **ישו בירושלים**; פרק ד: **פאולוס – ניצחונה של כנסיית הגויים**
- ספרו של ז'ראר ואלה, **הנצרות הקדומה: היסטוריה וספרות בתקופת כינונה (100-800)** (תרגום: א' תגרי; האוניברסיטה הפתוחה, 2005)
- הנצרות הקדומה – אסופת מאמרים**, בעריכת רבקה ניר (האוניברסיטה הפתוחה, 2008)
- מקראת מאמרים (באנגלית)

10572 סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
שיוך נוסף: מדעי היהדות / תורה שבעל-פה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **היסטוריה של העת העתיקה** או **היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' בן-ציון רוזנפלד, יוסף אגור, ד"ר איה ברסקי, ד"ר רוז מוסטיגמן; ישראל רונן (עריכה)
יועץ: ד"ר רפאל ינקלביץ

מטרת הקורס לבחון את ההיבטים ההיסטוריים העיקריים בעולמם של חכמי ארץ-ישראל בתקופת המשנה והתלמוד, על יסוד עיון, ניתוח וביקורת המקורות העתיקים, וזאת בעזרת קריאת מחקרים בני-זמננו, ניתוחם והתייחסות לנושאים הנדונים בהם.

נושאי הלימוד

- מבוא היסטורי: ארץ-ישראל מחורבן הבית השני ועד ביטול הנשיאות
- הנשיא ובית הוועד בתקופת המשנה והתלמוד
- מרכזי התורה בארץ-ישראל בתקופת המשנה והתלמוד
- יהודים, יוונים ורומאים בעיני חכמי ארץ-ישראל מן החורבן ועד עליית הנצרות
- הקשרים בין ארץ-ישראל ובבל
- ירידת כוחו של המרכז בארץ-ישראל במאות השלישית והרביעית

10351 מרד בר-כוכבא¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **היסטוריה של העת העתיקה** או **היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר רבקה ניר (כתיבה וריכוז הפיתוח); משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' אהרון אופנהיימר, פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר ישראל בן שלום, ד"ר רוז מוסטיגמן

בקורס זה מתמודדים הסטודנטים עם הבעיות המרכזיות הקשורות בחקר מרד בר-כוכבא ובהבנתו: הרקע והגורמים העקיפים והישירים לפרוץ המרד, הנהגת המרד ומקורות התמיכה בו, היקפו הטריטוריאלי ומשתתפיו ותוצאותיו המידיות וארוכות הטווח. הקורס שוכתב ועודכן בשנת תש"ע.

מטרות נוספות של הקורס הן אלה:

- פיתוח יכולת קריאה ביקורתית של מקורות היסטוריים וניתוחם;
- פיתוח כושר קריאה בספרות מחקרית;
- פיתוח גישה ביקורתית, חשיבה עצמאית ויכולת להסביר ולנמק עמדות במסגרת הבעיות הנדונות.

חומר הלימוד

- יחידה 1 הרקע והגורמים למרד בר-כוכבא
- יחידה 2 היקפו הטריטוריאלי של המרד ומשתתפיו
- יחידה 3 הנהגת המרד
- יחידה 4 תוצאות המרד – גזרות השמד והתגובות עליהן
- יחידה 5 תוצאות המרד – מיהודה לגליל

הסטודנטים ילמדו מבחר מקורות ומאמרים בעזרת שאלות מנחות הכלולות ביחידות הלימוד, ויכתבו כמה ממ"נים, שאחד מהם – מטלת החובה – יהיה עבודה בהיקף מצומצם (רפרט).

ספרים נלווים

א' אופנהיימר (עורך), **מרד בר כוכבא**, בתוך: **סוגיות בתולדות עם ישראל**, 10 (מרכז זלמן שזר, תש"ם); א' אופנהיימר וא' רפפורט (עורכים), **מרד בר כוכבא מחקרים חדשים** (יד בן-צבי, תשמ"ד).

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10582 נשים בחברה היהודית בארץ ישראל (1882-1948):

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: לימודי ארץ-ישראל

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בהיסטוריה של העת החדשה או קורס בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: בין ציון לציונות, מבית לאומי למדינה בדרך: היישוב היהודי בין מלחמות העולם.

פיתוח הקורס: ד"ר בת-שבע מרגלית שטרן (כתיבה); בת-חן פירסט (עריכה)
יועצת בכירה: פרופ' אביבה חלמיש
יועצים: פרופ' דבורה ברנשטיין, פרופ' יפה ברלוביץ, פרופ' דוד דה פריס, פרופ' חנה הרצוג, פרופ' מרגלית שילה, ד"ר אליק מישורי, ד"ר לילך פרידמן רוזנברג

הקורס דן בתולדות הנשים בחברה היהודית בארץ-ישראל משנות השמונים של המאה ה-19 עד הקמת מדינת ישראל ב-1948. בלב הקורס עומדים האתגרים שניצבו בפני הנשים בחברה היהודית ודרכי התמודדותן עם מציאות החיים החדשה שבה נתקלו בארץ-ישראל.

הקורס נגזר משני כיווני חקר מרכזיים: לימודי מגדר וחקר תולדות היישוב. קורות הנשים הן חלק בלתי נפרד מההיסטוריה היישובית ומהתפתחות החברה היהודית בארץ. בד בבד, חי היום-יום שלהן, המאבקים שניהלו כדי להשתלב באופן שווה בחברת הלאום הנבראת, ומידת שילובן בחיים החדשים, הושפעו ממגמות מקומיות ועולמיות כאחד. אלה קשורות קשר אמיץ למנהגים, למסורת ולמורשת שייבאו היהודים לארץ-ישראל.

כדי להבין את דרכי התמודדותן של הנשים עם מציאות החיים בארץ-ישראל נתח את התהליכים החברתיים, הכלכליים והתרבותיים שעיצבו את חי הנשים בחברה היישובית בפרט, ושל החברה הישראלית לעתיד לבוא בכלל.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספר הקורס ועל מקראה הכוללת: מקורות ראשוניים, ובכללם תעודות, ספרות אוטוביוגרפית, עדות בע"פ ("היסטוריה שבע"פ"); ספרות מחקר מן הארץ והעולם; מקורות ויזואליים, כגון כרזות, צילומים וציורים.

נושאי הלימוד

- הסיפור שלה – ההיסטוריה שלנו: היסטוריה של נשים ומגדר: מושגי יסוד והתפתחות תאורטית
- החברה היהודית בארץ-ישראל: מבוא היסטורי
- אנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות בה? נשים במרחב הציבורי
- נשים בעבודה
- "המבצר האחרון?" – נשים בפעילות צבאית
- מוזות ויוצרות: נשים בתרבות הארץ ישראלית

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10500 עלייה לרגל: יהודים, נוצרים, מוסלמים:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של ימי הביניים של עם ישראל בימי הביניים / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בהיסטוריה של ימי הביניים או בהיסטוריה של עם ישראל בימי הביניים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אורה לימור, פרופ' אלחנן ריינר, ד"ר מרים פרנקל (כתיבה), ד"ר ברוריה ביטון-אשקלוני, ד"ר איריס שגריר; טובה צורף (עריכה)

הקורס עוסק בעלייה לרגל בשלהי העת העתיקה ובימי הביניים כתופעה חברתית ודתית ובספרות עולי הרגל כתופעה ספרותית. ירושלים בפרט וארץ-ישראל בכלל נבחרו כמוקד הגאוגרפי של הקורס, משום קדושתן לשלוש הדתות המונותאיסטיות, ומשום מרכזיותן בעלייה לרגל של שלוש הדתות האלה, דבר המאפשר בחינה משווה של התופעה באורח שאיננו מוכר בשום מקום אחר. הקורס עומד על האוניברסלי והדומה בהתנהגות הדתית של בני הדתות השונות, ועל הייחודי והשונה בכל אחת מהן.

חומר הלימוד כולל ספר מבוא, אסופת מקורות ואסופת מאמרים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10945 מסעי הצלב: היסטוריה והיסטוריוגרפיה:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של ימי הביניים שיוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים; היסטוריה של המזרח התיכון; לימודי ארץ-ישראל

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בהיסטוריה של ימי הביניים או בהיסטוריה של עם ישראל בימי הביניים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר איריס שגריר (כתיבה)
יועצים: פרופ' רוני אלנבלום, פרופ' אדריאן בועז, פרופ' חיים היימס, פרופ' איוון פרידמן, פרופ' יוסי ציגלר, פרופ' ביז קדר, ד"ר יהודית ברונשטיין

מסעי הצלב והתנועה הצלבנית הם פרק מרכזי אשר לו השפעות מרחיקות לכת בתולדות אירופה המערבית ויחסיה עם העולם היהודי ועם העולם המוסלמי. הקורס מציג בפני הלומדים גישות שונות, ולעתים מנוגדות, לחקירתה ולהבנתה של התנועה הצלבנית, ומציע דיון שיקשר בין התנועה הצלבנית לבין מרכיבים בולטים של ההווה המדייבאלית, כגון הדתיות הנוצרית, תפיסת המלחמה, האבירות, הנזירות, יחסים בין-דתיים, מקומם של האפיפיורות והשלטון החילוני, הצליינות ותפיסת ארץ-ישראל. מטרה מרכזית של הקורס היא להפגיש את הלומדים עם נקודות המבט השונות ואופני הבניית השיח ההיסטורי אודות מסעי הצלב בימי הביניים ובעת החדשה, תוך בחינת היחס לתנועה כמבטא ערכים, אמונות ונורמות שהיוו חלק מן המנטליות האירופית בעבר ובהווה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10915 ילדות בימי הביניים

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של ימי הביניים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בהיסטוריה של ימי הביניים או בהיסטוריה של עם ישראל בימי הביניים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר אורית הירט רמון; טובה צורף (עריכה)
אחריות אקדמית: פרופ' שולמית שחר, ד"ר אלישבע באומגרטן

הקורס בוחן את היחס לילדים ולילדות באירופה הנוצרית בימי הביניים (במאות ה-11-15), כפרק בהיסטוריה התרבותית והדתית של התקופה וכאשנב אל חיי החברה בכללותה. הקורס בוחן את האופן בו היחס לילדים ולילדות משקף את ערכי החברה ומתמקד בהשוואה בין מציאות החיים של ילדים והורים בחברה הנוצרית לבין זו של החברה היהודית באשכנז. הדיון בקורס מדגיש את המכנה המשותף ואת ההבדלים ביחסן של שתי החברות אל ילדים ואל תקופת הילדות, ומציע זווית ייחודית להבנת הדומה והשונה בחוויה הדתית והחברתית של שתי הקבוצות וביחסי הגומלין ביניהן. בנוסף עוסק הקורס בהיבטים מגדריים ואנתרופולוגיים של חברת ימי הביניים הבאים לידי ביטוי בילדות.

הקורס פותח בדיון היסטוריוגרפי אודות מעמדה של הילדות כתקופה מובחנת בחיי האדם, ובהמשך עוסק בהיריון, לידה, טיפול בתינוקות, טקסי מעבר, תרבות ילדים, מוות ושכול, וכן במקומם של ילדים בפולמוס הבין-דתי. חומר הלימוד כולל מגוון רחב של מקורות ראשוניים יהודיים ונוצריים מימי הביניים, וכן ספרות מחקר חלוצית ומעודכנת.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **ילדות בימי הביניים** מאת ש' שחר (דביר, תש"ן), על הספר **אמהות וילדים: חיי משפחה באשכנז בימי הביניים** מאת א' באומגרטן (מרכז זלמן שזר, תשס"ח), על מקראת מאמרים וכן על מדריך למידה.

נושאי הלימוד

- מבוא: שלבים בחיי אדם
- הדיון ההיסטוריוגרפי
- היריון ולידה
- טקסי ילדות וטקסי מעבר
- תרבות ילדים: שפה, צעצועים ומשחקים
- מחלה ומום, רצח ומוות
- ילדים, ילדות והפולמוס היהודי-נוצרי
- על סף הגברות – נעורים בימי הביניים

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10955 יהודי פרובנס:

רנסנס בצל הכנסייה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של ימי הביניים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בהיסטוריה של ימי הביניים או בהיסטוריה של עם ישראל בימי הביניים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר רם בן-שלום, ד"ר אורית הירט רמון (מדריך למידה)

הקורס עוסק בתולדות יהודי פרובנס בימי הביניים מראשית ההתיישבות בימי הרומיים ועד לגירוש היהודים מצרפת (1500). בתוך כך נדונות תופעות תרבותיות וחברתיות מרתקות ומרכזיות לתולדות ימי הביניים: מיתוס שלטון הנשיאים; התגבשות מוסדות הקהילה; צמיחת הבורגנות היהודית ומתחים מעמדיים; קולן של נשים יהודיות; מהפכת הידע המדעי של מפעל התרגומים העבריים; ייסוד הספרייה הרב-תרבותית; המחלוקות החברתיות הסוערות על הפילוסופיה; הופעת חוגי הקבלה הראשונים; משיחיות יהודית בהקשר של מסעי הצלב; טרובדורים יהודים; המפגש עם האינקוויזיטורים של הכנסייה; היחסים עם המינות הקתארית; ויכוחי דת עם בישופים ונזירים; פרעות וגירושם. לצד ההתנגשות של היהודים עם הכנסייה והכתר מתגלה, בשיא תפארתו, הרנסנס של יהודי פרובנס ששינה את פני התרבות היהודית בימי הביניים.

חומר הלימוד

הספר **יהודי פרובנס: רנסנס בצל הכנסייה**, אסופת מקורות, אסופת מאמרים ומדריך למידה.

10950 ידע דתי, סמכות וכריזמה

באסלאם

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של המזרח התיכון
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של ימי הביניים; היסטוריה של העת החדשה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס אחד בלימודי המזרח התיכון, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת**.

פיתוח הקורס: פרופ' דפנה אפרת (ראש צוות הפיתוח וכותבת ראשית), פרופ' יצחק וייסמן, ד"ר מוחמד אל-עטאוונה, פרופ' מאיר ליטבק; דיאנה לויטן-טרובוסקי (אסיסטנטית), רוני אמיר (עריכה)

יועצים: פרופ' דפנה אפרת, פרופ' מאיר בר-אשר, ד"ר אברי בר-לבב, פרופ' אבנר גלעדי, ד"ר נמרוד הורביץ, פרופ' מאיר חטינה, ד"ר דניאלה טלמון-הלר, פרופ' מוסטפא כהא, פרופ' מאיר ליטבק, ד"ר אלדד פרדו, ד"ר אהוד קריניס, ד"ר ערין סלאמה-קודסי

הידע הדתי הוא ערך מוקדם במסורת האסלאם. רכישתו היא פעולה של עבודת האל, והנחלתו – מעשה של התקרבות לאל. בצד חשיבותו הדתית-המוסרית, היה הידע גם מקור למנהיגות דתית וכריזמטית: "הון תרבותי" שניצלו בעליו כדי לבסס את מעמדם כיורשי נביא האסלאם, המופקדים על פירוש המורשת הדתית-הרוחנית שהשאיר הנביא, והמגלמים את דרכו.

הקורס עוסק בזיקה הדינמית והמשתנה בין ידע דתי, סמכות וכוח רוחני בשלושה זרמים: הסוני, השיעי והמיסטי, למן ראשית האסלאם ועד לימינו. במהלך הקורס ייבחנו תהליך הגדרת הידע "האמיתי" בזרמים השונים ובגולות השתייכות לאליטות של בעליו, פיתוח מנגנוני הפצת ידע והנצחת הסמכות הדתית והכוח הרוחני הטמונים בו, ומעבר ממנהיגות דתית אל התחום הפוליטי.

חומר הלימוד

הקורס כולל 12 הרצאות מצולמות, מקראה ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- התעצבות דפוסי הנחלת הידע הדתי ומקורות הסמכות
- התגבשות אליטה של בעלי ידע דתי וסוכניו
- הנצחת סמכות כריזמטית ומעברי ידע בשיעה
- התעצבות מעמדו של המיסטיקן המוסלמי כמנהיג כריזמטי
- מיסוד הסמכות הדתית והתפתחות הממסד הדתי באסלאם הסוני והשיעי
- סמכות דתית אלטרנטיבית בעת החדשה
- הנהגה דתית במדינה המודרנית
- שלטון איש הדת באיראן המודרנית
- הנהגת השיח' הצופי בעידן המודרני

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10374 סוגיות בחקר הלאומיות¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת החדשה
שינוי נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בהיסטוריה של העת החדשה או קורס באחת הדיסציפלינות: **מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים**, **סוציולוגיה ואתנולוגיה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' הנרי וסרמן, פרופ' יוסי דהאן, רות רמות (כתיבה)
יועצים: פרופ' חגי ארליך, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' משה צימרמן, פרופ' דב רוטן

מטרת הקורס להעמיק, להרחיב ולחדד את הבנת הלאומיות על-ידי דיון תאורטי שיטתי בסוגיה: "הלאומיות המודרנית מהי?". עיקר הקורס הוא עיון במחקרים הדנים בסוגיה הלאומית מנקודות מבט שונות, המוצגות בארבעה ספרים:

- א' גלר, **לאומים ולאומיות** (האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ד). ספר מעניין ומקורי זה מציג את הלאומיות כתופעה מודרנית שהתפתחה רק בעידן של תיעוש, עיור וחינוך גנרי.
- ב' אנדרסון, **קהילות מדומיינות** (האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ט). הספר שנחשב לפורץ דרך בחקר הלאומיות, קושר אותה לשינויים בתפיסת החלל והזמן שהתרחשו הודות ל"קפיטליזם הדפוס".
- ג' **להמציא אומה** – קובץ מאמרים בעריכת יו' דהאן וה' וסרמן (האוניברסיטה הפתוחה, 2006), העוסק בהמצאה של מסורות לאומיות. הקובץ כולל מאמרים "קלאסיים", כגון אלה של יו' טרוור-רופר ואריק הובסבום, וכן מאמרים על המצאת מסורות בתנועה הלאומית היהודית ובתנועה הלאומית הפלסטינית.
- ה' ורסמן, **עם, אומה, מולדת** (האוניברסיטה הפתוחה, 2007). הספר מגולל את שושלת היוחסין ואת גלגולי המשמעות של שלושה מושגי יסוד – "עם", "אומה" ו"מולדת".
- פ' ציטריגי, **חשיבה לאומית והעולם הקולוניאלי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2013). הספר דן בייחודה של הלאומיות בעולם הקולוניאלי והפוסט-קולוניאלי שכולל את רוב האנושות.

הקורס מתמקד בבחינה ביקורתית של הספרים הללו – הנחות היסוד הרעיוניות, שיטות המחקר והמסקנות העולות מגישותיהם. השוואה ביניהם תסייע לסטודנטים לגבש תשובה עצמאית לשאלה שהיא היום אקטואלית מתמיד: "הלאומיות המודרנית מהי?".

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10513 גרמניה 1830-1770¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת החדשה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בהיסטוריה של העת החדשה או קורס בהיסטוריה של עם ישראל ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' הנרי וסרמן, ד"ר רחל לבנה-פרוידנטל, ד"ר גלילי שחר; רות רמות (עריכה)
יועצים: פרופ' משה צימרמן, ד"ר יורגן ניראד

הקורס דן בתקופה של פריחה ספרותית והגותית יוצאת דופן, אשר עיצבה את זהותם התרבותית של הגרמנים לדורות, והעניקה להם את תרבותם הלאומית. הקורס חושף את המתח התרבותי ששרר בשנים אלו בין תרבות "ההשכלה", הרציונלית, בעלת המסר האוניברסלי, לבין תנועת "הרומנטיקה", האנטי-רציונלית, שהעלתה על נס את העם הגרמני.

במהלך הקורס ייבחן הקשר בין אמנות לבין אידיאולוגיה, וכן תיבחן אחת הדרכים לכינונה של האומה הגרמנית. בראשית הדרך יכירו הסטודנטים את ההגות הביקורתית ואת יצירות האמנות האוניברסליות של תרבות "ההשכלה" ובסופה יפגשו את תחושת השליחות והייעוד המעוגנת בתודעה הלאומית הגרמנית. בד בבד ייבחן מקומם של היהודים בתרבות ובחברה זו, ובהקשר זה עולה כמעט מאליה השאלה, האם אפשר להבחין כבר בשלבים מוקדמים אלו בסממני ההסתאבות של הלאומיות הגרמנית?

מבנה הקורס

המבוא לקורס ניתן בספר **אך גרמניה היכן היא?**, מאת הנרי וסרמן (האוניברסיטה הפתוחה, 1999). פרט למבוא בנוי הקורס מארבעה חלקים:

- זרם ההשכלה
- "הסער והפריץ"
- הקלאסיציזם של ויימר
- זרם הרומנטיקה

הלימוד נעשה תוך עיון (ביקורת) ביצירות ספרות והגות, קריאת מאמרים נבחרים מתוך מקראה, ובעזרת מדריך למידה.

הספרים והחיבורים שיימדו (בתרגום לעברית):
יו' וינקלמן, **הגיונות על חיקוי יצירות יווניות באמנות הציור הפיסולי**; ג"א לסינג, **חינוך המין האנושי**; פסטאלוצי, **מכתב לידיד על אודות ישיבתו בשטנס**; ש' מימון, **ספר חיי שלמה מימון**; י"ו גיתה, **ייסורי ורתר הצעיר, איפיגניה בטאוריס**; ה' פון קלייסט, **מיכאל קולהאס**; א' פון שאמיסו, **המעשה המופלא בפטר שלמיהל**; J.G. Fichte, *Addresses to the German Nation*.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10336 חירויות הפרט בממשל ארה"ב¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת החדשה
שינוי נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים ובכללם קורס בהיסטוריה של העת החדשה² וקורס באחת הדיסציפלינות **מדע המדינה או ביחסים בין-לאומיים**³, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר גיורא קולקה; טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' יהושע אריאלי, פרופ' חגי הורביץ, פרופ' דוד ריזי

הממשל האמריקני הוא נושא סטנדרטי, אם כי בסיסי וחיוני, בכל הדיסציפלינות העוסקות בארצות-הברית. היעד של קורס זה הוא להציג ולנתח את ממשל ארצות-הברית מזווית ראייה שונה במעט מן המקובל ובהדגשים שיש בהם משום חידוש.

ספר הקורס נכתב בניסיון להגיש לסטודנטים מציגה של גישה היסטורית-התפתחותית מכאן, וגישה מוסדית-תפקודית מכאן, ובוה הוא מבקש לסבר את אוזניהם הן של אנשי היסטוריה והן של אנשי מדע המדינה.

במהלך הלימודים יתבקשו הסטודנטים לנתח מסמכים ראשוניים ומשניים על יסוד הדיון בספר הקורס.

פרקי הספר

- פרק 1 חיים, חירות והחתיירה לאושר
- פרק 2 המפעל החוקתי
- פרק 3 פדרליזם
- פרק 4 יציבות ושינוי: תיקונים בחוקה
- פרק 5 פרישה ומרי: על הזכות להתאבדות קונסטיטוציונית
- פרק 6 היחיד בפעולה פוליטית
- פרק 7 התנהגות החבור ודפוסי הצבעה
- פרק 8 הומוגניות והטרוגניות במארג האתני של ארצות-הברית
- פרק 9 עקרונות החירות במבחן המאה ה-20

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. מי שכתב עבודה סמינריונית במסגרת הקורס **מגיע לממשות: תומס ג'פרסון והתהוות הפדרליזם האמריקני 1820-1780** (10317), שאינו מוצע עוד, מנוע מכתבת עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

2 או קורס כלשהו בהיסטוריה למי שלמד אותו לפני סמסטר 2010.

3 מי שלמד את הקורס **עידן המהפכות, 1760-1830** (10217) לפני סמסטר 2009 פטור מתנאי קבלה של קורס באחת הדיסציפלינות – מדע המדינה או יחסים בין-לאומיים.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10938 על פרשת דרכים: יהודי רוסיה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר רוני באר-מרקס (ריכוז הפיתוח); פרופ' אברהם נוברשטרן, פרופ' יונתן פרנקל, פרופ' אלי לדרהנדלר, פרופ' עמנואל אטקס, פרופ' מרדכי זלקין (כתיבה); ד"ר גולדה אחיעזר, ד"ר חגית כהן, ד"ר רוני באר-מרקס (מדריך למידה)
אחראי אקדמי: פרופ' ישראל ברטל

במחצית השנייה של המאה ה-19 עברה החברה היהודית ברוסיה תהליכי מודרניזציה ובעקבותיהם התחוללו בקרבה שינויים מפליגים. במרכזו של הקורס נבחנים שינויים אלה ונדונות האפשרויות החדשות שניצבו בפניה. כמוטיב מרכזי נדונים הקונפליקטים והמתחים שהיו פועל יוצא של התהליכים אלה.

מטרות הקורס

- פיתוח יכולת קריאה ביקורתית של מקורות היסטוריים וניתוחם;
- פיתוח כושר קריאה בספרות מחקרית;
- פיתוח גישה ביקורתית, חשיבה עצמאית ויכולת להסביר ולנמק עמדות.

נושאי הלימוד

- מגמות כלכליות, חברתיות ותרבותיות שהתפתחו בחברה היהודית ברוסיה לאחר חלוקת פולין
- תנועות רוחניות, תרבותיות, חברתיות, פוליטיות ולאומיות שצמחו בקרב יהודי רוסיה במאות ה-19 וה-20
- המתחים שהתגלעו בין מגמות של בדלנות יהודית – ובינן לבין עצמן – לבין מגמות השתלבות בסביבה

חומר הלימוד

- מבוא
- יחידה 1 ההשכלה היהודית במזרח אירופה
 - יחידה 2 מחברה מסורתית לאורתודוקסיה
 - יחידה 3 החסידות במאה ה-19: מוסדות חדשים וצמיחת מנהיגות חדשה
 - יחידה 4 הספרות והחיים – צמיחתה של הספרות העברית החדשה
 - יחידה 5 הספרות והחיים – צמיחתה של ספרות היידיש החדשה
 - יחידה 6 צמיחתה של עיתונות בעברית וביידיש
 - יחידה 7 האינטליגנציה היהודית רוסית
 - יחידה 8 רדיקליזם חברתי – "הסוציאליזם היהודי" ותנועות הפועלים במזרח אירופה
 - יחידה 9 רדיקליזם לאומי – צמיחתה של התנועה הלאומית היהודית
 - יחידה 10 ההגירה למערב ולעולם החדש – שלוותיה של יהדות מזרח אירופה

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. קיימת הגבלה על מספר הסטודנטים הכותבים עבודה סמינריונית בקורס זה. המעוניינים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס זה חייבים להשתתף במפגש האחרון של הקורס, וחייבים לקבל בקורס ציון של 85 ומעלה.

10311 יהודי צפון-אפריקה במאות ה-19-20¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
שייך נושא: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של המזרח התיכון

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של המזרח התיכון או בהיסטוריה של העת החדשה**, או קורס **בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: **יהודים בעידן של תמורות**.

פיתוח הקורס: פרופ' ירון צור, ד"ר חיים סעדון, ד"ר הגר הלל

בקורס **יהודים בעידן של תמורות** (10204) נלמדו מגמות התמורה המתחוללות בריכוזים יהודיים שונים, עם חדירת התהליכים האופייניים לעת החדשה לתוכם. בקורס זה יתבקשו הסטודנטים להעמיק את ידיעותיהם, ולהתמחות בתולדות התמורה בריכוזי יהודי אחד: צפון-אפריקה.

מבנה הקורס

הקורס מתרכז בתולדותיהן של שלוש קהילות: אלג'יר, תוניס וקזבלנקה. כל אחת מקהילות אלה נדונה בתקופה היסטורית שונה, בהתאם לעיתוי מפגשה עם הקולוניאליזם הצרפתי, ששינה את פני צפון-אפריקה במאות ה-19 וה-20. בהתאם לכך הקורס כולל שלושה חלקים:

- יהודי אלג'יר: 1830-1902
- יהודי תוניס: 1882-1939
- יהודי קזבלנקה: 1907-1956

בכל אחד מחלקי הקורס יתודעו הסטודנטים למצבה של הקהילה ערב הכיבוש, ולהתפתחותה תחת השלטון הצרפתי. תשומת לב רבה תוקדש להשפעת הזרמים האידיאולוגיים היהודיים המודרניים על חיי הקהילה – מתנועת ההשכלה ועד הציונות. כמו כן נעסוק בנושאים כמו: המדיניות הקולוניאלית והמיעוט היהודי, יחסי מוסלמים-יהודים, עליית יהודי מרוקו לישראל ועוד.

לימוד הקורס מבוסס על קריאה משולבת ביחידות הלימוד ובחומר ביבליוגרפי בהיקף של כ-800 עמודים. במהלך הקורס יתבקשו הסטודנטים להגיש מטלות חובה.

10565 יהודי תימן: היסטוריה, חברה, תרבות¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
שייך נושא: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של המזרח התיכון

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בלימודי המזרח התיכון או בהיסטוריה של העת החדשה**, או קורס **בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' ישראל גרשוני (אחראי אקדמי), פרופ' בת-ציון עראקי קלורמן, פרופ' יוסף טובי, פרופ' ירון צור, רן שגב (כתיבה); עדה כהן (עריכה)

יועצים: פרופ' ראובן אהרוני, פרופ' הרווי גולדברג, פרופ' יצחק גלוסקא, פרופ' אביבה חלמיש, ד"ר חיים סעדון, פרופ' ירון צור, פרופ' יהודה רצהבי

הקורס מתמקד בהיבטים מרכזיים של החברה התימנית, היהודית והמוסלמית, בעיקר במאות ה-19 וה-20. בקורס נבחנים חיייה של הקהילה היהודית בחברה שלא היתה נתונה להשפעתו הישירה של הקולוניאליזם המערבי, וזאת בשונה מקיבוצים יהודיים בארצות האסלאם האחרות. הקורס עוסק בתרבותם המיוחדת של יהודי תימן, שהתפתחה תוך שימור ערכים תרבותיים יהודיים עתיקים, אימוץ מאפיינים שונים מתרבות הסביבה המוסלמית והיענות לזרמים מובילים במחשבה ובספרות היהודית שהגיעו אליהם ממרכזים יהודיים אחרים. הדיון מעלה נושאים כגון: מעמד המשפטי של היהודים; מקומם בחברה ובכלכלה של תימן; דפוסי ההנהגה שלהם והחינוך; משיחיות ותנועות משיחיות; תנועות העלייה לארץ-ישראל ולמדינת ישראל.

חומר הלימוד

- יחידה 1 תימן – הארץ והשלטון הזייד
- יחידה 2 הכת הזיידית והאמאמים – יסודות יחסם ליהודים
- יחידה 3 יישוב, חברה וכלכלה
- יחידה 4 החיים התרבותיים וחיי המשפחה
- יחידה 5 משיחיות ותנועות משיחיות
- יחידה 6 תמורות בתקופת השלטון העות'מאני 1872-1918
- יחידה 7 עליות לארץ-ישראל עד תום מלחמת העולם השנייה
- יחידה 8 עליות לארץ-ישראל לאחר מלחמת העולם השנייה ועד סוף המאה ה-20
- יחידה 9 **יוצאי תימן בארץ-ישראל**, אסופת מאמרים בעריכת בת-ציון עראקי קלורמן (האוניברסיטה הפתוחה, 2006)

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. קיימת הגבלה על מספר הסטודנטים הכותבים עבודה סמינריונית בקורס זה. המעוניינים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס זה חייבים להשתתף במפגש האחרון של הקורס, וחייבים לקבל בקורס ציון של 85 ומעלה.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10589 פרקים בתולדות יהודי ארצות-הברית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**² או קורס **בהיסטוריה של העת החדשה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **פולין: פרקים בתולדות יהודי מזרח-אירופה ותרבותם**.

פיתוח הקורס: ד"ר מירה יונגמן, פרופ' יוסי גולדשטיין; ד"ר עמוס כרמל (תרגום); אהובה קרן, ד"ר רוד זילבר-ורוד, מתן חרמוני (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' אלון גל **יועץ בכיר:** פרופ' לוי גרטנר

הקורס דן במאפייני העיקריים של יהדות ארצות-הברית, ועומד על ההתפתחויות ההיסטוריות העיקריות שחלו ביהדות זו בשנים 1820-1950.

נושאי הלימוד

- ההגירה:** שלושה גלי הגירה עיצבו את יהדות ארצות-הברית; "גל ההגירה הספרדי" (שקדם לתקופה שבה מתמקד הקורס ולכן לא נדון בו); "גל ההגירה הגרמני"; ו"גל ההגירה המזרח-אירופי". הקורס יעסוק בשניים האחרונים.
- ייחודיותה של יהדות אמריקה:** סוגיות בסיסיות בנושא, כגון: השוואה בין יהדות ארצות-הברית לבין קיבוצים יהודיים אחרים באירופה; ובחינת ההשלכות של הפלורליזם האמריקני, חופש הדת בארצות-הברית, הלאומיות האמריקנית והזהות האמריקנית על צביונה של יהדות ארצות-הברית. הקורס עוסק גם בדור השני להגירה ממזרח-אירופה.
- הזרמים הדתיים:** התפתחויות שונות שחלו בזרם הרפורמי בתקופה האמורה, היווצרותם של הזרם הקונסרבטיבי ושל התנועה הרקונסטרוקציוניסטית, ותולדותיו של הזרם האורתודוקסי.
- סולידריות יהודית:** היבטים שונים של סולידריות יהודית אמריקנית כלפי קיבוצים יהודיים ברחבי העולם; דיון נרחב בסוגיית עמידתם של יהודי ארצות-הברית מול שואת יהודי אירופה ותרומתה של יהדות ארצות-הברית להקמת מדינת ישראל.

הקורס מבוסס על הספר **החוויה היהודית האמריקנית: תולדות, מבואות, מקורות** מאת מ' קצבורג-יונגמן (האוניברסיטה הפתוחה, 2007) הכולל תעודות היסטוריות, על אסופת מאמרים ועל מדרוך למידה המקשר בין חומרי הלמידה השונים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. מי שכותב עבודה סמינריונית בקורס זה מנוע מכתובת עבודה סמינריונית במסגרת הקורס **נושאים נבחרים בהגנת הקהילה היהודית בארצות הברית** (10347).
להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או שני קורסים כלשהם בהיסטוריה למי שלמד אותם לפני סמסטר א2010, באישור מרכז ההוראה.

10573 יהדות גרמניה לנוכח אתגרי המודרניזציה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של העת החדשה**, או קורס **בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **אירופה ערש הלאומיות**.

פיתוח הקורס: פרופ' שולמית וולקוב, פרופ' הנרי וסרמן, ד"ר גיא מירון, זהר לביא, שרון נמרוד; אורית פרידלנד (תרגום), ד"ר רוד זילבר-ורוד (עריכה)

בקורס **יהודים בעידן של תמורות** (10204) נלמדו התמורות שהתחוללו בריכוזים היהודיים השונים עקב תהליכי המודרניזציה. בקורס זה יתבקשו הסטודנטים להעמיק ידיעותיהם, ולהתמחות בתמורות שהתחוללו בקהילה היהודית בגרמניה.

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **בין ייחוד לטמיעה – יהודי גרמניה 1780-1918**, מאת שולמית וולקוב (האוניברסיטה הפתוחה, 2003). כמו כן כולל חומר הלימוד מקראות ומדריכי למידה.

נושאי הלימוד

- תנועת ההשכלה היהודית
- האמנציפציה של היהודים
- חכמת ישראל
- זרמים דתיים בקהילה היהודית בגרמניה
- זרמים פוליטיים מרכזיים בקהילה היהודית בגרמניה בשלהי המאה ה-19

10333 אתיופיה: נצרות, אסלאם, יהדות¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של המזרח התיכון
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה; היסטוריה של ימי הביניים; היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של המזרח התיכון** או **בהיסטוריה של העת החדשה**, או קורס **בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' חגי ארליך, פרופ' סטיב קפלן, ד"ר הגר סלומון (כתיבה); זהר לביא (עריכה)

יועצים: פרופ' אהרון אופנהיימר, פרופ' דפנה אפרת, פרופ' נחמיה לבציון, פרופ' אורה לימור, פרופ' אולגה קפלניק

קורס זה עוסק בממד הדתי ובתפקידו בתולדותיה של אתיופיה, משחר ימי הביניים ועד ימינו.

חלקו הראשון דן בנצרות האתיופית כמסגרת הערכים התרבותית והפוליטית של הרוב ההגמוני, אלה שכונו את הקיסרות האתיופית והנהיגה לאורך הדורות. הקורס ינתח את רכיביה הרוחניים-תאולוגיים של הנצרות האתיופית המיוחדת, את התפתחותם ואת תפקידם בהיסטוריה של המדינה ובמערכת יחסי החוץ שלה.

החלק השני דן באסלאם ובאתיופיה. קהילות אסלאמיות רבות היוו חלק מהמארג האתיופי, ובימינו הם מהווים כמחצית מהאוכלוסייה. הקורס ידון במבנהו של האסלאם האתיופי, ובהתפתחותו כדתם של מיעוטים המתמודדים מול ההגמוניה הנוצרית הממלכתית. הקורס גם עוקב אחרי יחסי אתיופיה וארצות המזרח התיכון.

חלקו השלישי של הקורס עוסק ביהדות אתיופיה. חלק זה ינסה להבין את מהותה של יהדות מיוחדת זאת, את אורחותיה ומנהגיה, ואת תולדותיה ומיקומה ההיסטורי בחברה האתיופית, על המגוון הדתי והחברתי שבה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **אתיופיה – נצרות, אסלאם, יהדות** (האוניברסיטה הפתוחה, 2003) ועל חוברת מאמרים וקטעי קריאה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
בנוסף לקורס זה ניתן ללמוד רק קורס נוסף אחד מבין הקורסים: **יהדות צרפת מערב המהפכה הצרפתית עד פרישת דרייפוס** (10308) שאינו מוצע עוד, **תהליכי מודרניזציה בחברה היהודית במזרח-אירופה** (10310), שאינו מוצע עוד.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

היסטוריה

תואר ראשון

10918 אדם, חברה וכלכלה במזרח התיכון בזמננו¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת החדשה
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של המזרח התיכון

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **היסטוריה של המזרח התיכון** או **היסטוריה של העת החדשה**, או קורס **היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר און וינקלר (כתיבה), פרופ' חגי ארליך, ד"ר טל שובל
יועצים: פרופ' גד גילבר, פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' אורי קופרשמידט, ד"ר רלי שכטר

הקורס עוסק בהתפתחויות הדמוגרפיות בארצות המזרח התיכון הערבי במאה ה-20, ובקשר שבין התפתחויות אלה לפוליטיקה שהושפעה מהן והשפיעה עליהן. הקורס גם מקנה את מושגי היסוד הדרושים לעיסוק בתחום הדמוגרפיה.

הקורס מציע שילוב בין תיאור התופעות הדמוגרפיות וניתוחן לבין ניתוח יחסי הגומלין בין לבין הפוליטיקה הפנימית והבין-לאומית, והוא מהווה ניסיון ללמוד את ההיסטוריה של המזרח התיכון בן-זמננו מזווית ראייה ייחודית המעלה תובנות חשובות ומקוריות לגבי ההתפתחויות העיקריות שחלו באזור במהלך המאה ה-20.

נושאי הלימוד

- גידול האוכלוסין המהיר במדינות ערב במאה ה-20
- התוצאות הכלכליות של שיעורי הריבוי הטבעי הגבוהים של אוכלוסיית מדינות ערב במחצית השנייה של המאה ה-20
- תנועת עובדים בין מדינות ערב
- השפעות ההגירה על יצואניות העובדים הגדולות: מצרים, ירדן, תימן וסוריה
- מדיניות הילודה של מדינות ערב במחצית השנייה של המאה ה-20

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **דמוגרפיה פוליטית במדינות ערב במאה ה-20** מאת א' וינקלר (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), על מקראת מאמרים ועל מדריך למידה.

10510 נוער, חינוך ופוליטיקה במזרח התיכון¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת החדשה
שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של המזרח התיכון

שיוך נוסף: מדעי החברה / מדעי החברה – כללי

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **היסטוריה של המזרח התיכון** או **היסטוריה של העת החדשה**, או קורס **היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' חגי ארליך

הקורס עוסק בהתפתחות המשולבת של שני ממדים בתהליך המודרניזציה של המזרח התיכון בעת החדשה.

הממד האחד – התפתחותו של החינוך, בעיקר התיכוני והגבוה, בארצות האזור הראשיות למן ראשית המאה ה-19 ועד ימינו. מתכונות של חינוך מערבי-חילוני (שונות במהותן מאלה האסלאמיות המסורתיות) אומצו על-ידי הרוב המכריע של המנהיגים הפוליטיים, והן בתורן חוללו תמורות מרחיקות לכת בחברה, בכלכלה, בתרבות ואף בפוליטיקה.

הממד השני – תפקידו של הנוער המשכיל, מוצר תהליכי התמורה בחינוך, בהתפתחותה של הפוליטיקה לשלביה ולאורך כל התקופות, החל מראשית העת החדשה. נוער משכיל, ושכבת הביניים המקצועית שהוא יצר, היה אחד הזרזים העיקריים הן לעיצוב הדינמיקה הפוליטית והן לעיצוב הזהויות הלאומיות החדשות (לאומיות ערבית, לאומיות מצרית וכדומה). בה בשעה היה נוער זה הציבור שפעל לחזרה לדפוסי האסלאם הפוליטי.

הדיון בשני ממדים אלה ייערך במקביל, ויאיר מזווית מקורית זאת את תולדות מצרים, עראק, ערביי ארץ-ישראל, לבנון וסוריה.

10305 האנטישמיות במאה ה-19¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
סמינריונית
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **היסטוריה של העת החדשה** או קורס **היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסי גולדשטיין, אביחי אורן
יועצים: פרופ' שמואל אטינגר, פרופ' דב קולקה

קורס זה עוסק בהופעתה של התנועה האנטישמית המודרנית במאה ה-19 ובראשית המאה ה-20 במרכז אירופה ובמערבה (בעיקר בגרמניה, באוסטרו-הונגריה ובצרפת).

מבנה הקורס

בשלב הראשון יקראו הסטודנטים חומר ביבליוגרפי. קריאת חומר הלימוד תלווה בהדרכה בכתב בעזרת חוברת שאלות, ובהדרכה נוספת שתינתן על-ידי מדריך מטעם האוניברסיטה הפתוחה. **בשלב השני** של הקורס יכתבו הסטודנטים עבודה סמינריונית בהדרכה צמודה של מדריך.

נושאי הלימוד

- צמיחתה של האנטישמיות המודרנית במאה ה-19
- ההקשרים הכלכליים, החברתיים והפוליטיים של האנטישמיות בעת החדשה
- דת, מיתוס ורומנטיקה
- תורת הגזע והאנטישמיות
- האנטישמיות המודרנית בגרמניה, בצרפת ובאוסטרו-הונגריה

1 מי שלמד את הקורס **שנאת ישראל, אנטישמיות ופרעות ברוסיה ב-1881-1914** (10307), שאינו נלמד עוד, אינו רשאי ללמוד קורס זה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

פילוסופיה

תואר ראשון

10122 בעיות בפילוסופיה של המוסר

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה); משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' שאול סמילנסקי, ד"ר עובדיה עזרא, פרופ' דוד אנוך, פרופ' יעקב גולומב

הקורס מעלה בעיות עקרוניות בתורת המידות מתוך דוגמאות הלכותיות בחלקן מחיי היומיום בזמננו, ומציג את התאוריות המוסריות החשובות ביותר שהוצעו במהלך ההיסטוריה, תוך עמידה על יתרונותיהן וחסרונותיהן. בקורס נדונות התאוריות של סוקרטס, אפלטון ואריסטו, הובס ולוק, קאנט ומיל, מור וסטיבנסון, רולס ונוזיק ואחרים. הקורס מקנה מושגי יסוד ודרכי חשיבה הנהוגים בדיונים בפילוסופיה של המוסר ומראה כיצד להשתמש בהם כדי להתמודד עם בעיות אתיות ממשיות. הקורס נלמד במהדורה שנייה, חדשה.

כל יחידת לימוד מעלה בעיה עקרונית או מספר בעיות עקרוניות בפילוסופיה של המוסר ובוחרת את הפתרונות האופייניים שהוצעו לה (או להן) בתולדות הפילוסופיה. הקורס מבוסס על מאמרים וקטעי ספרים בעברית, חלקם תורגמו במיוחד לצורך קורס זה.

חומר הלימוד

כרך א	כרך ב	כרך ג
יחידה 1	יחידה 5	יחידה 9
מה היא בעיה מוסרית ומה פילוסופיה בה? (על סוקרטס ויום)	חובות (על קאנט)	בעיות מצפוניות
יחידה 2	יחידה 6	יחידה 10
אגואיזם (על הובס)	זכויות (על לוק ומיל)	ניהיליזם (על ניטשה)
יחידה 3	יחידה 7	יחידות 11-12
לאילו דברים יש ערך? (על אריסטו ומיל)	צדק (על רולס ונוזיק)	דעת טוב ורע (על מטא-אתיקה)
יחידה 4	יחידה 8	
התועלתנות בת-זמננו	אחריות	

ספרים נלווים

הסטודנטים מתבקשים לרכוש את הספרים האלה: ג'ייס מיל, **התועלתיות** (תרגום: י' אור; מאגנס, 1972); אפלטון, **חיינו ומותו של סוקרטס** (תרגום: ש' בוזגלו; ידיעות אחרונות, ספרי עליית גג, 2001); ע' קאנט, **הנחת יסוד למטפיסיקה של המידות** (תרגום: מ' שפי; מאגנס, 1984). ניתן לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

הקורס מלווה בקלטות, המכילות דיונים של פילוסופים ישראלים על אודות בעיות מרכזיות באתיקה.

10679 פילוסופיה של הנפש בתקופתנו¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אמיר הורוביץ (כתיבה); רות רמות (עריכה)
יועצים: פרופ' עדי צמח, פרופ' אורון שגריר, ד"ר מאיר חמו, ד"ר יקיר לוי

הקורס עוסק בפילוסופיה של הנפש בתקופתנו, בדגש חזק על הפילוסופיה האנליטית. בין השאלות שבהן דן הקורס: מהם המצבים הנפשיים? מה הקשרים בינם לבין מצבי המוח? האם אלה הם קשרים סיבתיים בלבד, או שמא מצבים נפשיים אינם אלא מצבי מוח? האם ניתן לראות את היחס בין המצבים הנפשיים לבין מצבי המוח כיחס בין תוכנת מחשב לבין החומרה שלו? כיצד אנו יכולים לדעת על מצביהם הנפשיים של האחרים? האם לי ולכפיל פסיקלי שלי (אדם) הזהה לי לחלוטין מבחינה פסיקלית) אותן מחשבות, עם אותם התכנים, גם אם אנו נטועים בסביבות שונות לחלוטין? האם ניתן להבין את תופעת המודעות, או שמא היא תהיה תמיד בגדר מסתורין? עמדות שונות באשר לשאלות אלה ואחרות יוצגו ויונתחו באופן ביקורתי.

נושאי הלימוד

- מבוא: הנפש והפילוסופיה שלה
- דואליזם
- ביהביורזם לוגי
- הנפש והמוח: מטריאליזם
- פונקציונליזם ומודל המחשב של הנפש
- תכניהם של המצבים הנפשיים
- מודעותם של המצבים הנפשיים

10703 מבוא ללוגיקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר רמי ישראל (כתיבה); ד"ר ורד זילבר-ורוד (עריכה)
אחריות אקדמית: ד"ר דליה דראי
יועצים: פרופ' ענת בילצקי, פרופ' אלעזר וינריב, פרופ' אמיר הורוביץ, ד"ר אביב הופמן, ד"ר יקיר לוי, פרופ' אורון שגריר

הלוגיקה עוסקת בעיקר בטיעונים – גזירת מסקנות מהנחות או מידע שיש ברשותנו. המרכיבים הלוגיים במחשבה האנושית הם הבסיסיים ביותר ועליהם נסמכים כל מדע שהוא וכל חשיבה רציונלית יומיומית. הידע שהושג במסגרת המחקרים הלוגיים מיושם בתחומים רבים, החל מקורסי הכנה לבחינה הפסיכומטרית ועד לפיתוח המחשב המודרני. במהלך קורס זה יילמד תחום הדין של הלוגיקה, תוך התמקדות בהבחנה שבין טיעונים תקפים לטיעונים שאינם תקפים (אילו מסקנות אפשר להסיק מידע נתון); נלמד את יסודות הלוגיקה האריסטוטלית, שנוסדה לפני כ-2,400 שנים; ונרכוש שליטה בטכניקות מסוימות של תחשיב הפסוקים ושל תחשיב הפרדיקטים בלוגיקה המודרנית. כמו כן, יעסיקו אותנו שאלות פילוסופיות שונות בדבר מהות הלוגיקה, מהות הקשר שבין השפות הרגילות ("השפות הטבעיות") לבין השפה הלוגית, ועוד.

חומר הלימוד

- כרך א
- מהי לוגיקה?
- לוגיקה אריסטוטלית
- כרך ב
- יסודות תחשיב הפסוקים
- סמנטיקה של תחשיב הפסוקים: טבלות אמת
- עצי אמת
- דדוקציה טבעית
- כרך ג
- יסודות תחשיב הפרדיקטים
- סמנטיקה של תחשיב הפרדיקטים
- שיטות סינטקטיות בתחשיב הפרדיקטים
- זהות

1 מומלץ לסטודנטים שזה הקורס הראשון שלהם בפילוסופיה ללמוד את הקורס בהנחיה מוגברת.

מדעי הרוח

פילוסופיה

תואר ראשון

10248 פילוסופיה יוונית: מתאלס עד אריסטו

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל שקולניקוב ופרופ' אלעזר וינריב (כתיבה), ד"ר גדעון כ"ץ; משה שפרבר (עריכה)

הקורס עוקב אחר התפתחותה של הפילוסופיה היוונית מהתחליתה הראשונה עד אריסטו. מטרתו להביא את הסטודנטים לידי היכרות עם עיקרי הטקסטים והרעיונות של הפילוסופיה היוונית ולהקנות הבנה ראשונית באשר לחשיבותם לניסוח הבעיות, להכנת הכלים ולהצגת הפתרונות בפילוסופיה המערבית מאז ועד ימינו. בקורס ייקראו ויונתחו פראגמנטים של הפילוסופים הקדם-סוקרטיים, דיאלוגים של אפלטון (בשלמותם או בחלקם) וכן פרקים מתוך כתבי אריסטו. להשלמת התמונה, הקורס מציע גם קובץ מאמרים פרשניים בני-זמננו.

נושאי הלימוד

- ראשית הפילוסופיה היוונית, המילטים והפיתגוריים
- הירקליטוס ופרמנידיס
- הפלורליסטים והסופיסטים
- סוקרטס: חייו ומותו, דמותו ודעותיו (קריאה בדיאלוגים **אפולוגיה**, **אוטיפרון**, **גורגיאס**, **פרוטגורס ומנון**)
- אפלטון: תורת הנפש, תורת ההכרה והמטאפיזיקה (קריאה בדיאלוגים **פידון**, **המשתה**, **פוליטיאה**, **פידרוס**)
- יחידה 7 אפלטון: תורת ההכרה והמטאפיזיקה (המשך) ותורת המדינה (קריאה ב**פוליטיאה**)
- אפלטון: תורת ההכרה והמטאפיזיקה המאוחרות (קריאה בדיאלוגים **תאיטטוס**, **פרמנידיס**, **סופיסטון**)
- אריסטו: פילוסופיית הטבע (קריאה ב**פיזיקה** ובעל הנפש)
- אריסטו: המטאפיזיקה (קריאה ב**מטאפיזיקה** א, ג, ז, יא)
- אריסטו: תורת המידות ותורת המדינה (קריאה ב**אתיקה: מהדורת ניקומאכוס** וב**פוליטיקה**)

ספרים נלווים

שי שקולניקוב, **תולדות הפילוסופיה היוונית: הפילוסופים הקדם-סוקראטיים** (יחדיו, תשמ"א); אפלטון, **כתבי אפלטון**, כרכים א-ג (שוקן, 1994); אריסטו, **אתיקה: מהדורת ניקומאכוס** (שוקן, 1985).

10266 מדיקרט עד יום: פילוסופיה במאות ה-17-18

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה); רות רמות (עריכה); **יועצים:** פרופ' אלחנן יקירה, פרופ' רות לורנד, פרופ' יצחק מלמד, ד"ר חגית בנבגי, ד"ר יקיר לוי, ד"ר אוהד נחתומי, ד"ר ירון סנדורביץ

הקורס עוסק בהיסטוריה של הפילוסופיה ועוקב אחר התפתחותם של שני זרמי מחשבה חשובים ביותר שהתגבשו במהלך המאות ה-17 וה-18 באירופה המערבית על רקע המהפכה המדעית. הקורס דן במטפיזיקה ובתורת ההכרה של שישה פילוסופים: דיקרט, שפינוזה, לייבניץ, לוק, ברקלי ויום (Descartes, Spinoza, Leibniz, Locke, Berkeley, Hume). בעוד אשר שלושת הראשונים בני יבשת אירופה, הדגישו את תפקיד השכל בהכרה ונקראו על כן "רציונליסטים", הדגישו שלושת האחרונים, בני האיים הבריטיים, את תפקידם של החושים ונקראו על כן "אמפיריציסטים". הפלוגתא בין שתי ההשקפות האלה והשפעתן זו על זו מעצבות במידה רבה את התפתחותה של הפילוסופיה מאז ועד היום, והאקטואליות של הבעיות הנדונות בקורס לא פנה.

שיטת הלימוד

הקורס מתמקד בעיון בכתביהם של ששת הפילוסופים (בתרגום עברי). יחידות הלימוד מלוות את הדיון במקורות ומפרשות אותם, ובמידת הצורך מוסיפות דברי רקע והסבר.

חומר הלימוד

יחידות 1-2	רנה דיקרט
יחידות 3-4	ברוך שפינוזה
יחידות 5-6	ג'ון לוק
יחידה 7	ג'ורג' ברקלי
יחידות 8-9	דיוויד יום
יחידות 10-11	גוטפריד וילהלם לייבניץ
יחידה 12	מבט לאחור בעיני קאנט

ספרים נלווים

דיקרט, **הגיונות** (תרגום: דורי מנור); שפינוזה, **אתיקה** (תרגום: ירמיהו יובל); לוק, **מסה על שכל האדם** (תרגום: יוסף אור); ברקלי, **מסה על עקרונות דעת האדם** (תרגום: גיא אלגת); יום, **מסכת טבע האדם** (תרגום: יוסף אור); לייבניץ, **השיטה החדשה וכתבים אחרים** (תרגום: יוסף אור). מלבד ספרו של שפינוזה, כל הספרים הנלווים דרושים ללימוד הקורס.

1 קורס זה הוא גרסה חדשה של הקורס **רציונליזם ואמפיריציזם: מגמות פילוסופיות במאה ה-17 וה-18**.

10496 מבוא לאסתטיקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב, ד"ר בת-שבע שפירא, ד"ר גדעון כ"ץ

האסתטיקה עוסקת בשאלת טיבה של האמנות (במובן הרחב של המילה) ובאמות המידה להערכתה. לדיונים באסתטיקה מסורת פילוסופית ארוכה, והשפעתם של גדולי הפילוסופים, שהקדישו לה מחשבה רבה, ניכרת עד היום. מטרתו של הקורס להקנות מושגי יסוד רווחים בתחום, ולהציג את מגוון הבעיות שהדיון הפילוסופי באמנות מנסה להתמודד אתן. הקורס מבקש להביא בפני הסטודנטים את עיקרי המשנות הפילוסופיות שהוצעו בעבר בתחום האסתטיקה, ולהצביע על מידת הרלוונטיות שלהן כיום, וכן לציין את המגמות העכשוויות המרובות בתחום.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **אסתטיקה: מבוא פילוסופי** (האוניברסיטה הפתוחה, 1999), שהוא תרגום של הספר: *Philosophical Aesthetics: An Introduction*, edited by O. Hanfling (Milton Keynes: Basil Blackwell & The Open University, 1992) ועל מדריך למידה.

חומר הלימוד

חלק ראשון: אמנות מהי?

- יחידה 1 **בעיית ההגדרה** / אוסוולד הנפלינג
- יחידה 2 **תכונות אסתטיות** / אוסוולד הנפלינג
- יחידה 3 **האוטולוגיה של האמנות** / אוסוולד הנפלינג

חלק שני: אמנות ורגש

- יחידה 4 **החוויה האסתטית** / דיאן קוליינסון
- יחידה 5 **אמנות, ריגוש והבעה** / רוברט וילקינסון

חלק שלישי: האמנות, העולם והחברה

- יחידה 6 **אמת וייצוג** / רוסלינד הרסטאהוס
- יחידה 7 **אמנות, חברה ומוסר** / תום סורל
- יחידה 8 **הערכת האמנות** / קולין ליאס
- יחידה 9 **ביקורת ופרשנות** / קולין ליאס
- יחידה 10 **סטרוקטורליזם ופוסט-סטרוקטורליזם** / סטיוארט סים
- יחידה 11 **מרקסיזם ואסתטיקה** / סטיוארט סים

מדעי הרוח

פילוסופיה

תואר ראשון

20202 פילוסופיה של המדע

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעים / מדעים – כללי

ידע קודם מומלץ: שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב**, או אחד מבין הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **אשנב למדעי החיים**.

פיתוח הקורס: פרופ' גד פרוידנטל, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר חנה הרציג, ד"ר אורלי שנקר; קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' יוסף בן-דוד, פרופ' ימימה בן-מנחם, פרופ' ישעיהו ליבוביץ, פרופ' אבישי מרגלית, פרופ' עדנה מרגלית, אילנה קראוזמן

פילוסופיה של המדע היא תחום העוסק בשאלות פילוסופיות אשר עניינן הוא המדע, ובפרט מדע הטבע. הפילוסוף מקבל את המדע ואת טענותיו כ"נתונים" ושואל שאלות על **אודות המדע**; הוא מתבונן במדע כביכול "מבחוץ". עיסוקו הוא, אפוא, במטא-מדע. הקורס מורכב משני חלקים עיקריים. בחלקו הראשון עוסק הקורס בשאלות מטא-מדעיות הנוגעות למבנה המדע, בעוד שבחלקו השני נדונות שאלות מטא-מדעיות הנוגעות להתפתחות המדע. החלק הראשון מתייחס לספר **פילוסופיה של מדע הטבע** מאת קרל המפל¹, והחלק השני מתייחס לספר **המבנה של מהפכות מדעיות** שמחברו הוא תומס קון² (שני הספרים תורגמו לעברית).³

הקורס מיועד בעיקר לסטודנטים למדעי הטבע והחיים המעוניינים להרחיב את אופקיהם ולראות את התחום שבו הם עוסקים במבט מקיף ומכליל יותר. מורים גם עשויים לגלות עניין מיוחד בקורס זה משום שלשאלות פילוסופיות על אודות טבעו של המדע יש קשר ישיר לשאלות הנוגעות לדרכי ה**וראת המדע**. הקורס עשוי גם לגרות את סקרנותו של המתעניין בשאלות פילוסופיות בכלל, ובשאלות על אודות טבעו של מדע הטבע בפרט. לכל המעוניינים בקורס מומלץ ללמוד קודם את אחד מקורסי המבוא למדעים, שכן, ללא היכרות עם אחד התחומים המדעיים יהיה הקורס תלוש מן התכנים שאליהם הוא מתייחס.

חומר הלימוד

- יחידות 1-4 פילוסופיה אנליטית של המדע
- יחידה 5 הפילוסופיה של המדע של קרל פופר
- יחידה 6 המהפכה הקופרניקית – דוגמה היסטורית למהפכה מדעית
- יחידות 7-11 הפילוסופיה של המדע של תומס קון
- יחידה 12 יחידת רשות הדנה בפילוסופיית המדע הקונטננטלית

1 Carl G. Hempel, *Philosophy of Natural Science* (1966)
2 Thomas S. Kuhn, *The Structure of Scientific Revolutions* (1962, 1970)
3 הסטודנטים מתבקשים לרכוש ספרים אלה. ניתן לעשות זאת באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10393 עיון ב"הקדמות" של קאנט

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מדיקרט עז יום**, אחד מבין הקורסים **פילוסופיה של המדע**, **בעיות בפילוסופיה של המוסר**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה); משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' גרשון ויילר, פרופ' יוחנן סילמן

הקורס עורך היכרות ראשונה עם עיקרי תורת ההכרה והמטאפיסיקה של עמנואל קאנט, אולי הפילוסוף החשוב ביותר בעת החדשה. הקורס מהווה מעין המשך לקורס **מדיקרט עז יום: פילוסופיה במאות ה-17 וה-18** (10266). קאנט ערך סינתזה בין שתי הגישות האלה, אך גם חלק על שתיהן והציע משנה מקורית ביותר, שפתחה את החשיבה הפילוסופית לכיוונים חדשים לגמרי. הקורס מתאר, מסביר ומפרש את משנתו של קאנט, משווה אותה למשנותיהם של קודמיו ומצביע לא רק על הישגיה, אלא גם על הקשיים שהיא מעוררת.

הקורס מהווה מעין קריאה מודרכת בספרו של קאנט **הקדמות לכל מטאפיסיקה בעתיד שתוכל להופיע כמדע**, שנכתב בשנת 1783. מדי פעם יידונו גם קטעים מתוך **ביקורת התבונה הטהורה**, שנכתב בשנת 1787 (מוסד ביאליק, תשמ"ג).

חומר הלימוד

- בקורס ארבע יחידות לימוד, על פי חלקי **ההקדמות**:
- יחידה 1 **הקדמה לקאנט וההקדמה (של קאנט) ל"הקדמות"**.
 - יחידה 2 **קאנט מראה איך מגיעים מ-12+5=7 לאידיאליזם טרנסצנדנטלי**. יחידה זו דנה במבוא ובחלק א (סעיפים 1-13). נושאי הדיון הם תפיסת החושים, המתמטיקה ומושגי החלל והזמן ("אסתטיקה" – בפי קאנט).
 - יחידה 3 **איך להבין את המשפט "השמש מחממת את האבן"?** יחידה זו דנה בחלק ב (סעיפים 14-39), שעניינו הקטגוריות ההכרחיות לכל הכרה ניסיונית ("אנליטיקה" – בפי קאנט).
 - יחידה 4 **מה אסור ומה (בכל זאת) מותר לומר בפילוסופיה על אלוהים, על העולם בכללותו ועל נפש האדם?** יחידה זו דנה בחלק ג (סעיפים 40-60). כאן קאנט מצביע על קשיי המטאפיסיקה המסורתית ועל הדרך לפתרונם ("דיאלקטיקה" – בלשוננו).

חומר הלימוד כולל גם את הספרים: ע' קאנט, **הקדמות לכל מטאפיסיקה בעתיד שתוכל להופיע כמדע** (תרגום: א' יערי; מאגנס, תשל"ט). א' ווד, **עמנואל קאנט** (רסלינג, תשס"ו).

במהלך הקורס יגישו הסטודנטים מטלות חובה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10750 סוגיות מרכזיות בפילוסופיה אנליטית

4 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: אחד מהקורסים **מבוא ללוגיקה או לוגיקה מתמטית**.

פיתוח הקורס: ד"ר יובל אילון (כתיבה)
אחראי אקדמי: פרופ' גלעד ברעלי
יועצים: פרופ' אמיר הורוביץ, ד"ר חגית בנבגי, ד"ר דליה דראי

הזרם האנליטי בפילוסופיה הוא הזרם הדומיננטי כיום בעולם האקדמיה הפילוסופי, ובעיקר במדינות דוברות האנגלית. מטרת הקורס לסקור את ההתפתחויות העיקריות בפילוסופיה האנליטית מראשיתה בסוף המאה ה-19 ועד לשלחי המחצית השנייה של המאה ה-20 ולהציג כמה מהשאלות המרכזיות עימן היא מתמודדת ואת הגישות השונות שפיתחה לפתרונן.

הפילוסופיה האנליטית איננה אסכולה. אין תזה מרכזית, נושא משותף, מתודה מוסכמת, או סגנון אופייני שמייחדים את כל מי שנחשבים לפילוסופים אנליטיים (אפילו מובהקים) ואתם בלבד. אם קיים מאפיין בולט אחד של הזרם האנליטי הרי הוא המקום המרכזי שתפס העיסוק בלשון, עד כדי יומרה (אשר רק מעטים עדיין אווזים בה) להפוך את הפילוסופיה של הלשון ליורשתה של האפיסטמולוגיה כפילוסופיה ראשונה. פילוסופים אנליטיים עוסקים בכל התחומים ה"קלאסיים" בפילוסופיה, כגון בעיות בפילוסופיה של הנפש, באתיקה, באסתטיקה, ועושים זאת באופנים שונים ומגוונים.

במוקד הקורס תעמודנה מחלוקות בנושאים שונים אשר שבים ועולים בזרם האנליטי במשך השנים, כגון מהי פילוסופיה, ודאות והכרח, היחס בין השפה לעולם, והקשרים בין הנושאים הללו. הדגש על מחלוקות ושאלות נועד להבהיר את הסוגיות העומדות על הפרק, כמו גם להקנות בסיס לקורסים מתקדמים בפילוסופיה בכלל, ובגישה האנליטית בפרט.

במהלך הקורס יידונו, פחות או יותר בסדר כרונולוגי, ההוגים והזרמים האנליטיים המרכזיים ובהם פרגה, ראסל, ויטגנשטיין, הפוזיטיביזם הלוגי, הפילוסופיה הלשונית של אוקספורד, קוויין, דייודוסון וקריפקי.

בשלב זה של פיתוח הקורס, אין עדיין ספרי קורס כתובים, וחומר הלימוד יועבר בצורה של הרצאות מוקלטות הנמצאות באתר הקורס.

מדעי הרוח

פילוסופיה

תואר ראשון

10337 חשיבה היסטורית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שני קורסים בהיסטוריה או קורס בהיסטוריה² וקורס בפילוסופיה וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה), ד"ר אשר עידן; אילנה דן, משה שפרבר (עריכה) **יועצים:** פרופ' יהושע אריאל, פרופ' גדי אלגזי, פרופ' ימימה בן-מנחם, פרופ' הנרי וסרמן, ד"ר אורה גרינגרד, ד"ר אשר עידן, ד"ר יובל שחר

הקורס משמש מבוא לדיונים פילוסופיים ומתודולוגיים בטיבה של ההיסטוריה ובמעמדה כתחום דעת, והוא מיועד בעיקר לסטודנטים המתמחים בהיסטוריה. הקורס מציג את הזרמים העיקריים בפילוסופיה של היסטוריה, תוך הדגשת הבעיות המתודולוגיות העולות מתוך התבוננות בפעילות המחקר והכתיבה של ההיסטוריונים.

חומר הלימוד

- **חשיבה היסטורית א:** פרקים בפילוסופיה של היסטוריה
- **חשיבה היסטורית ב:** קובץ מאמרים בפילוסופיה של היסטוריה
- **חשיבה היסטורית ג:** חוברת לעבודה עצמית
- **היסטוריה – מיתוס או מציאות?** – מחשבות על מצב המקצוע
- **פוסט-מודרניזם והיסטוריה:** מבחר מאמרים

נושאי הלימוד

- מבוא: היסטוריה והפילוסופיה שלה
- האירוע ותיאוריו
- הסבר
- קשרים סיבתיים
- הסבר מעשים
- הכרת תקופה אחרת
- גילוי וכינון
- פוסט-קולוניאליזם
- אובייקטיביות היסטורית
- נרטיביות היסטורית

10555 דת ומדינה: היבטים פילוסופיים¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **בעיות בפילוסופיה של המוסר, מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה); משה שפרבר (עריכה)

הקורס מתכוון להקנות לסטודנטים הבנה של משנות הפילוסופיה המדינית בת-זמננו, כדי להאיר באמצעותן את בעיית היחסים בין הדת והמדינה, שהיא מן הבעיות הבודעות ביותר העומדות על סדר היום הציבורי במדינת ישראל. כמו כן, הוא מתרגל את הסטודנטים בקריאת חומר פילוסופי עכשווי. הקורס מתמקד בארבעה כיווני מחשבה:

- הליברליזם המדיני של רולס "המאוחר"
- הקהילתנות (קומוניטריאניזם)
- הליברליזם השלמותני של יוסף רז
- הגישה הרב-תרבותית
- הקורס כמעט אינו עוסק בפילוסופיה יהודית.

הכוונה היא אפוא לערוך היכרות כללית עם כיווני מחשבה (כלליים) אלה, ולראות מה ניתן ללמוד מהם על שאלת יחסי דת-מדינה. כן תופנה תשומת הלב למושג הסובלנות, וידון הקשר בינו לבין מושגי כבוד האדם והאוטונומיה כערכי יסוד במסורת הפילוסופית הליברלית.

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס: אלעזר וינריב, **דת ומדינה: היבטים פילוסופיים** (הקיבוץ המאוחד, 2000), וכן מקראה ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- אפיון של דת
- פלורליזם מסוגים שונים: פלורליזם פרי מחלוקת סבירה (רולס) לעומת פלורליזם הנובע מאי-אפשרות החשואה (ברלין ורז)
- פשרה והשתקה
- עקרון ההזדמנות השווה, בעיית הפיצוי על נחיתות שרירותית ומקום הדת בשיקולי צדק
- תאוריית האמנה המדומה (ההיפותטית) של רולס וסקנלון
- השיקול לטובת חופש הדת והמצפון אצל רולס
- ניטרליות המדינה והפרדת הדת מהמדינה
- מושג ההנמקה הציבורית (public reason)
- הביקורת הקהילתנית על רולס
- שלמותנות (פרפקציוניזם) אצל אריסטו והרמב"ם
- אידיאל האוטונומיה האישית (על פי קאנט, מיל ורז)
- ליברליזם שלמותני אצל רז
- מושגי הסובלנות וכבוד האדם
- אוטונומיה, סובלנות, כבוד האדם והדת
- נקודת הראות הרב-תרבותית והשתמעויותיה לגבי הזכויות של מיעוטים דתיים

בקורס זה מתקיימים שלושה מפגשי חובה.

10924 שוויון ואי-שוויון: מבט פילוסופי¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מן הקורסים **בעיות בפילוסופיה של המוסר, מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה),

משה שפרבר (עריכה)

יועץ: פרופ' אלון הראל

העובדות ידועות – הפער בין עשירים ועניים בישראל ובעולם הולך ומעמיק. נושא השוויון נמצא במוקד השיח הציבורי, ונדון גם מבחינה פילוסופית. השאלה המרכזית מן ההיבט הפילוסופי היא אם שוויון כלכלי הוא ערך ראוי. בקורס זה נלמד להכיר את הבעיות, נעסוק בקריאה ביקורתית בספרות הפילוסופית הענפה בתחום זה, וננסה להבין, לבנות ולהפריך טיעונים בעד ונגד שוויון. הקורס מנסה גם להצביע על המשמעות המוחשית והמעשית של העקרונות והטיעונים המופשטים.

נושאי הלימוד

- חלוקה מחדשת מה היא?
- שוויון במה?
- עקרון הבעלות העצמית
- למי שייך העולם?
- החובה לעזור
- יתרון הדדי
- תאוריות גמול
- שוויון הזדמנויות
- עקרון הפער של רולס
- מזל ואחריות
- ביטוח הדדי
- שאלת הטעם האנין והיקר
- היחס הראוי לנכים וחולים
- הנדסה גנטית ושוויון
- גלובליזציה ושוויון
- מקרה בוחר: הבטחת הכנסת יסוד שווה לכול

חומר הלימוד מבוסס על הספר **על שוויון ואי-שוויון: מבט פילוסופי** מאת א' וינריב (אוניברסיטת חיפה ופרדס, 2007), מקראה ומדריך למידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 לתלמידים שלא למדו קורס בהיסטוריה, בהתאם לקורסים האחרים שלמדו.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

פילוסופיה

תואר ראשון

10952 סמינר מצטיינים בפילוסופיה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדעי הקוגניציה

4 תנאי קבלה:¹ 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא ללוגיקה, פילוסופיה יוונית: מתאלס עד אריסטו, בעיות בפילוסופיה של המוסר, מדיקרט עד יום: פילוסופיה במאות ה-17-18**, אחד משני הקורסים **פילוסופיה של המדע, פילוסופיה של הנפש בתקופתנו**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית והדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

מטרת הסמינר

הסמינר נועד לסטודנטים מצטיינים בפילוסופיה ולמי שהתקבלו למסלול המצוינות של התכנית לתואר הדו-חוגי בפילוסופיה ובמדעי הקוגניציה. בסמינר יוצג נושא מהמחקר העכשווי בפילוסופיה באמצעות ספרות מחקרית עכשווית, והסטודנטים ירכשו כלים לכתיבת עבודה פילוסופית ברמה גבוהה.

נושא הסמינר

נושא הסמינר ייקבע לפי תחום התמחותו ומחקריו של מנחה הסמינר, והוא עשוי להשתנות משנה לשנה.

הסמינר יתבסס על אסופת מאמרים בנושא הנלמד.

מבנה הסמינר

בשלב הראשון תיערך סקירה של נושא הסמינר והסטודנטים יקבלו הנחיה לקריאת המאמרים. בשלב השני יוקדשו המפגשים לדיון ביקורתי במאמרים, ולהצגת מאמרי סקירה על-ידי הסטודנטים.

בסיום הסמינר יהא על הסטודנטים לכתוב עבודה סמינריונית או עבודת רפרט, לפי בחירתם.

הנחיית הסמינר

הסמינר יועבר לסירוגין על-ידי אנשי הסגל בפילוסופיה, לעתים בשילוב מרצה אורח.

20914 בעיות בפילוסופיה של המדע

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעים / מדעים – כללי

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **פילוסופיה של המדע**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: קורס אחד במדעי הטבע והחיים.

פיתוח הקורס: פרופ' ימימה בן-מנחם
יועצים: פרופ' גלעד ברעלי, פרופ' ישעיהו ליבוביץ

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים שמצאו עניין בקורס המבוא **פילוסופיה של המדע (20202)** להרחיב ולהעמיק את ידיעותיהם בתחום זה במסגרת קורס מתקדם יותר, כך שבסופו של הקורס יוכלו לכתוב עבודה סמינריונית בנושא הקשור בתחום. אין הכוונה למצות ענף כל שהוא בפילוסופיה של המדע, אלא לתרגל עיון פילוסופי, כלומר קריאה ביקורתית, דיון והתייחסות עצמאית לחומר.

הסטודנטים יקבלו כעשרה מאמרים בשפה האנגלית וחוברות להדרכה ולהנחיות. ההדרכה תכלול דברי מבוא על אודות מחברי המאמרים, דברי מבוא למאמרים עצמם, דיון במאמרים ובהשלכותיהם, הצבעה על הקשרים בין המאמרים הנדונים, וכן בין המאמרים לבעיות שנידונו בקורס המבוא, שאלות לדיון ועבודה עצמית. למרות שלא ישולבו בקורס מקורות היסטוריים, יובלט הקשר בין נושאי הדיון לבין המתרחש במדע כיום או בתקופות קודמות.

סטודנטים שייבחרו לכתוב עבודה סמינריונית יכינו את עבודתם בהדרכת מדריך, ובסיום העבודה ינהלו דיון מסכם בנושא. העבודה הסמינריונית תסתמך על חומר הקורס או על חומר מועט אחר.

נושאי הלימוד

- **מדע ומציאות:** פרק זה דן בשאלה מרכזית בפילוסופיה של המדע: האם התאוריות המדעיות מוסרות לנו אמיתות על אודות העולם? הפרק דן בעמדותיהם של הילרי פטנס, פול פייראבנד ווילארד קוויין בשאלה זו.
- **הצפיית ותאוריה:** הפרק עורך היכרות עם כמה מן הבעיות של הלוגיקה האינדוקטיבית. הפרדוקס של גודמן ודילמת התאורטיקן הם הנושאים המרכזיים בפרק.
- **הסבר וסיבתיות:** המודל של המפל להסבר מהווה נושא מרכזי בקורס המבוא. הפרק דן בביקורת על מודל זה. כן דן הפרק באנליזה של מושג הקשר הסיבתי.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. הגשת העבודה הסמינריונית מותנית בעמידה בהצלחה בשניים מהקורסים: **מבוא ללוגיקה, מדיקרט עד יום, פילוסופיה של הנפש בתקופתנו, בעיות מרכזיות בפילוסופיה אנליטית, מבוא למטאפיזיקה ותורת ההכרה**. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

20304 בעיות נבחרות בפילוסופיה של המדע

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
שיוך נוסף: מדעים / מדעים – כללי

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **פילוסופיה של המדע**, שניים מבין הקורסים **מבוא ללוגיקה, מדיקרט עד יום, פילוסופיה של הנפש בתקופתנו, בעיות מרכזיות בפילוסופיה אנליטית, מבוא למטאפיזיקה ותורת ההכרה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: קורס אחד במדעי הטבע והחיים.

פיתוח הקורס: פרופ' ימימה בן-מנחם
יועצים: פרופ' גלעד ברעלי, פרופ' ישעיהו ליבוביץ

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים שמצאו עניין בקורס המבוא **פילוסופיה של המדע (20202)** להרחיב ולהעמיק את ידיעותיהם בתחום זה במסגרת קורס מתקדם יותר, כך שבסופו של הקורס יוכלו לכתוב עבודה סמינריונית בנושא הקשור בתחום. אין הכוונה למצות ענף כל שהוא בפילוסופיה של המדע, אלא לתרגל עיון פילוסופי, כלומר קריאה ביקורתית, דיון והתייחסות עצמאית לחומר.

הסטודנטים יקבלו כעשרה מאמרים בשפה האנגלית וחוברות להדרכה ולהנחיות. ההדרכה תכלול דברי מבוא על אודות מחברי המאמרים, דברי מבוא למאמרים עצמם, דיון במאמרים ובהשלכותיהם, הצבעה על הקשרים בין המאמרים הנדונים, וכן בין המאמרים לבעיות שנידונו בקורס המבוא, שאלות לדיון ועבודה עצמית. למרות שלא ישולבו בקורס מקורות היסטוריים, יובלט הקשר בין נושאי הדיון לבין המתרחש במדע כיום או בתקופות קודמות. העבודה הסמינריונית תסתמך על חומר הקורס או על חומר מועט אחר. הסטודנטים יכינו את עבודתם בהדרכת מדריך, ובסיום העבודה ינהלו דיון מסכם בנושא העבודה.

נושאי הלימוד

- **מדע ומציאות:** פרק זה דן בשאלה מרכזית בפילוסופיה של המדע: האם התאוריות המדעיות מוסרות לנו אמיתות על אודות העולם? הפרק דן בעמדותיהם של הילרי פטנס, פול פייראבנד ווילארד קוויין בשאלה זו.
- **הצפיית ותאוריה:** הפרק עורך היכרות עם כמה מן הבעיות של הלוגיקה האינדוקטיבית. הפרדוקס של גודמן ודילמת התאורטיקן הם הנושאים המרכזיים בפרק.
- **הסבר וסיבתיות:** המודל של המפל להסבר מהווה נושא מרכזי בקורס המבוא. הפרק דן בביקורת על מודל זה. כן דן הפרק באנליזה של מושג הקשר הסיבתי.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

בלשנות

תואר ראשון

10730 מבוא לבלשנות תאורטית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר גלית אדם, ד"ר אירנה בוטוויניק, ד"ר אלדו סבי, ד"ר אוון כהן; ד"ר ורד זילבר-ורוד (עריכה)
אחראית אקדמית: פרופ' טל סילוני
יועצים: פרופ' שמואל בולוצקי, פרופ' אותי בת-אל, ד"ר אירנה בוטוויניק, ד"ר אביבית תמיר בן-דוד, ד"ר גבי דנון, ד"ר עידן לנדו, ד"ר אלדו סבי, ד"ר נירית קדמון, ד"ר גלית ששון

בלשנות תאורטית היא תחום מחקר העוסק ביכולת האנושית לרכוש שפה טבעית ולהשתמש בה. הקורס מציג את הנחות היסוד של הבלשנות התאורטית ואת מטרותיה בכל אחד מתחומי המחקר המרכזיים שלה: מילים ומשפטים (מורפולוגיה ותחביר), משמעות (סמנטיקה ופרגמטיקה), מערכות צלילים בשפה (פונטיקה ופונולוגיה), ורכישת הידע הלשוני על-ידי ילדים.

הקורס מיועד בעיקר למתעניינים בחקר השפה, במדעים הקוגניטיביים ובמדעי הרוח, אך הוא מקנה ידע חיוני גם למתעניינים בתחומים נוספים העוסקים בשפה, כגון חקר המוח, חינוך, קלינאות תקשורת, מוסיקה ועוד.

מבנה הקורס

- חלק א: מבוא – שפה ובלשנות**
- יסודות הבלשנות התאורטית
 - התאוריה הבלשנית וחקר רכישת שפה
 - הבסיס הביולוגי של שפה
- חלק ב: מילים ומשפטים (מורפולוגיה ותחביר)**
- מורפולוגיה: מבנה המילים ויצירתן
 - אבני היסוד של המשפט
 - המבנה הלסקיקלי והמבנה התחבירי
- חלק ג: משמעות בשפה (סמנטיקה ופרגמטיקה)**
- יסודות התאוריה הסמנטית של שפה טבעית
 - סוגיות מרכזיות בסמנטיקה
 - משמעות בתוך הקשר: פרגמטיקה
- חלק ד: צלילים לשוניים ומבנים פרוזודיים (פונטיקה ופונולוגיה)**
- הצלילים הלשוניים: פונטיקה
 - מערכת הצלילים בשפה: פונולוגיה
 - ארגון הצלילים בשפה: פונולוגיה פרוזודית

10483 פרקים במורפולוגיה עברית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי הרוח / לשון עברית

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אורה שורצולד (כתיבה וריכוז הפיתוח); מיכל צימרמן (עריכה)
יועצים: פרופ' רות ברמן, פרופ' רפאל ניר, פרופ' מנחם צבי קדרי, ד"ר אסתר בנטור

הקורס מתאר היבטים של תצורת המילים (מורפולוגיה) בעברית, לאור התאוריות המורפולוגיות הבלשניות השונות, ומסביר במסגרתן את תהליכי השפה האחרים לתצורת המילים ולהבנתן. הקורס עוסק בעיקר באופן תצורת המילים, בהבנת התהליכים המובילים לתצורה כזו או אחרת, ובקשרים בין דרכי התצורה השונות. הדיון וההדגמות יתמקדו במבנה השפה העברית בת-זמננו. אין צורך בידיעה קודמת של הדקדוק העברי.

חומר הלימוד

- כרך א**
- 1 יחידה 1 מבוא – רקע תאורטי ועקרונות
 - 2 יחידה 2 מונחי יסוד
 - 3 יחידה 3 מבנה המילה העברית
- כרך ב**
- 4 יחידה 4 דרכים ביצירת מילה עברית
 - 5 יחידה 5 גזירה ונטייה א
 - 6 יחידה 6 גזירה ונטייה ב
- כרך ג**
- 7 יחידה 7 ההברה והמורפמה העברית
 - 8 יחידה 8 תהליכים מורפונמיים בעברית
- כרך ד**
- 9 יחידה 9 שורשים, בניינים ומשקלים א
 - 10 יחידה 10 שורשים, בניינים ומשקלים ב
 - 11 יחידה 11 המין במורפולוגיה של העברית
 - 12 יחידה 12 המספר במורפולוגיה של העברית

10143 יסודות חקר השפה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה
שייך נוסף: מדעי הרוח / לשון עברית

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר נורית מליניק, ד"ר אירנה בוטוויניק
אחראית אקדמית: ד"ר איה מלצר אשר

רובנו כלל איננו מודעים למבנה המורכב של השפה האנושית, בשל השימוש היומיומי והאוטומטי שאנו עושים בשפה. מטרתו העיקרית של הקורס היא לחשוף את הסטודנטים להיבטים המרכזיים של חקר השפה (כגון חקר מערכת הצלילים, מבנה המשפט וכדומה), ובכך לעורר את מודעותם למבנה. הצגת ההיבטים השונים תיעשה תוך כדי התמקדות בתופעות הלשוניות השונות, ביחוד אלו הקיימות בשפה העברית, ובשאלות שעובדות אלו מעוררות בקרב חוקרי השפה.

הקורס מיועד לסטודנטים המעוניינים להרחיב את השכלתם בתחום השפה בכלל והלשון העברית בפרט.

נושאי הלימוד

- **חלק א: מבוא**
- שפה וחקר השפה
- חלק ב: הגאים ומילים
- פונטיקה – הצלילים הלשוניים
- פונולוגיה – מערכת הצלילים בשפה
- מורפולוגיה – מבנה המילים ויצירתן
- **חלק ג: משפטים ומשמעות**
- תחביר – אבני היסוד של המשפט
- סמנטיקה – משמעות מילים ומשפטים
- פרגמטיקה – משמעות בתוך הקשר
- **חלק ד: היבטים בין-תחומיים של שפה**
- בלשנות היסטורית – משפחות של שפות ותמורות בשפה
- שפה וחברה – שונות לשונית
- עיבוד שפה – הפקת דיבור ותפיסתו
- שפה ומחשבים – עיבוד ממוחשב של השפה

1 בגרסתו הקודמת נקרא הקורס **מבוא לבלשנות**. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

לשון עברית

תואר ראשון

91462 עברית כשפה שנייה¹

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' מאיה פרוכטמן (אחראית אקדמית), ד"ר אורנה בן נתן, ד"ר סיגל שלמה **יועצים:** פרופ' תמר סוברן, ד"ר רפיק אבו-באכר, ד"ר בתיה צור

מטרת הקורס לשפר את הבנת הנקרא ואת יכולת ההבעה בכתב של מי שאינו דובר עברית כשפה ראשונה. הקורס מיועד למי שכבר למד עברית כשפה שנייה, וידיעותיו בעברית הן ברמה בינונית לפחות. הקורס מקנה כלים להבנה טובה יותר של טקסטים, ומכין לקראת כתיבת המטלות הנדרשות במסגרת הלימודים לתואר אקדמי באוניברסיטה הפתוחה.

בין נושאי הלימוד

- מבנה המשפט
- העשרת אוצר המילים
- התמצאות במילונים עבריים
- ניבים ופתגמים
- ראשי תיבות
- שימוש נכון במערכת הפועל
- שימוש נכון במילות קישור ובמילות יחס
- שימוש נכון בשם המספר

במהלך הקורס ייערכו סדנות כתיבה פרטניות לסטודנטים לפי הצורך, ולכן נדרשת השתתפות פעילה במפגשים.

10250 יסודות תורת המשמעות: סמנטיקה ופרגמטיקה¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: דקדוק עברי ואנגלי (ברמת בחינות הבגרות בישראל).

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר, פרופ' זהר לבנת; ד"ר זהר כוכבי (עריכה) **יועצים:** פרופ' מאיה פרוכטמן, פרופ' תמר סוברן, ד"ר חנה שגיא

הסמנטיקה והפרגמטיקה הם שני ענפים משלימים היוצרים יחדיו את תורת המשמעות. הסמנטיקה מטפלת במשמעויות המקודדות בסימנים הלשוניים – משמעויות הנגזרות באופן ישיר מן המילים, והפרגמטיקה מטפלת בכל היבטי המשמעות שאינם מקודדים בסימנים הלשוניים – משמעויות הנגזרות בתהליכים של פרשנות והיסק.

הקורס מציג את ההיבטים השונים של משמעות הסימנים הלשוניים (המילים והמבנים) ואת הזרמים העיקריים בהתפתחות ההיסטורית של הסמנטיקה ושל הפרגמטיקה.

חומר הלימוד

- 1 מהי משמעות?
- 2 משמעות וקשר
- 3 סמנטיקה מבנית, שדות ורכיבים
- 4 יחסי משמעות
- 5 סמנטיקה דיאכרונית: שינוי משמעות
- 6 סמנטיקה לוגית
- 7 סמנטיקה קוגניטיבית
- 8 פרגמטיקה חברתית
- 9 פרגמטיקה קוגניטיבית
- 10 משמעות בשיח

10641 לשון, חברה ותרבות¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה **שינוי נוסף:** מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה; תקשורת

ידע קודם מומלץ: הקורסים **יסודות תורת המשמעות: סמנטיקה ופרגמטיקה**, **מבוא לסוציולוגיה**.

פיתוח הקורס: ד"ר מלכה מוצ'ניק (כתיבה); אדי זילצר (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' רפאל ניר **יועצים:** פרופ' אורה שורצולד, ד"ר מוחמד אמארה

מטרות הקורס

תיאור וניתוח של תופעות לשוניות בהקשרים חברתיים ותרבותיים; הבנת ההשפעה ויחסי הגומלין בין הלשון, החברה והתרבות; הכרת תאוריות ומודלים לניתוח של תהליכים סוציו-לינגוויסטיים; הבנת תופעות לשוניות-חברתיות בעברית הישראלית בתקשורת המונים ובתקשורת בין-אישית.

יעדים לימודיים

הבנה של תופעות ושל תהליכים הקשורים ללשון ולחברה; פיתוח מודעות לשונות ולפולרליזם לשוני; הקניית קריטריונים לניתוח שימושי לשון בהקשרים חברתיים שונים; הבנת דרכי השימוש בלשון למטרות חברתיות ותרבותיות שונות.

חומר הלימוד

- כרך א**
- 1 מבוא: הלשון כפעילות חברתית
 - 2 שונות ופולרליזם בלשון: דיאלקטים וסוציולקטים
 - 3 הלשון בהקשר הנסיבתי: המשלב
- כרך ב**
- 4 לשון ומגדר
 - 5 לשון, אידיאולוגיה ועמדות
 - 6 הלשון בתקשורת המונים
 - 7 נורמות של לשון ותכנון לשון
 - 8 שינוי והתפתחות בלשון
- כרך ג**
- 9 אתנוגרפיה: תרבות ולשון
 - 10 הבדלים תרבותיים בתקשורת מילולית ופארא-מילולית

חומר הלימוד כולל **מקראה מוערת**.

1 גרסה משוכתבת של הקורס **סמנטיקה עברית: משמעות ותקשורת**.

להשלכות על צבירת נ"ו בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

1 לפרטי תשלום ראו טבלת **שכר לימוד לקורסים ספציפיים**.

1 להשלכות על צבירת נקודות זכות בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

לשון עברית

תואר ראשון

10440 פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה קלאסית

3 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר (ריכוז הפיתוח), מינה עפרון, ד"ר חיים כהן; אדי זילצר (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' מנחם צבי קדרי **יועצים:** פרופ' אילן אלדר, פרופ' משה בר-אשר, פרופ' אבי הורוביץ, פרופ' יוסף יהלום, פרופ' אשר לאופר, פרופ' שלמה מורג, פרופ' רפאל ניר, פרופ' גד בן-עמי צרפתי, פרופ' חיים רבין, פרופ' אורה שורצולד

קורס זה הוא חטיבה אחת מתוך שלוש חטיבות המהוות מכלול שבו נסקרים רובדי הלשון העברית לתקופותיה. שלוש החטיבות מציגות תיאור דיאכרוני מקיף, ראשון מסוגו, ללשון העברית, המשתרע על פני כ-3,200 שנה, מלשון המקרא הקלאסית עד הלשון המודרנית של ימינו.

מטרות הקורס

- להקנות מושגי יסוד על הרבדים השונים בתולדות הלשון העברית.
- לסייע בהבנת בעיות המוצא וההתגבשות של כל רובד על חטיבותיו ומקורותיו.
- לפתח מודעות למערכות לשוניות מקבילות המלוות את העברית לתקופותיה.
- לתאר את הרקע החברתי-תרבותי של לשון התקופה ולהבחין הבחנות פנימיות בה, כגון: להגים, משלבים, לשונות מיוחדות ועוד.
- לדון בתופעות נבחרות (מאפיינות או מרכזיות) מתחומי הפונולוגיה, המורפולוגיה, התחביר ואוצר המילים של לשון התקופה.

חומר הלימוד

- מבוא** / פרופ' מנחם צבי קדרי
 - יחידה 1 **הלשון המקראית** / ד"ר רבקה ירקוני
 - יחידה 2 **העברית של ימי בית שני** / פרופ' אלישע קימרון
 - יחידה 3 **לשון חכמים** / פרופ' שמעון שרביט
- החטיבות הנוספות:¹
- 10441 **החטיבה הביניימית** (יחידות 4-7)
 - 10442 **החטיבה המודרנית** (יחידות 8-11)

1 תיאורי החטיבות מופיעים בנפרד.

10441 פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה ביניימית

3 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר (ריכוז הפיתוח), מינה עפרון; אדי זילצר (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' מנחם צבי קדרי **יועצים:** פרופ' אילן אלדר, פרופ' משה בר-אשר, פרופ' אבי הורוביץ, פרופ' יוסף יהלום, פרופ' אשר לאופר, פרופ' שלמה מורג, פרופ' רפאל ניר, פרופ' גד בן-עמי צרפתי, פרופ' חיים רבין, פרופ' אורה שורצולד

קורס זה הוא חטיבה אחת מתוך שלוש חטיבות המהוות מכלול שבו נסקרים רובדי הלשון העברית לתקופותיה. שלוש החטיבות מציגות תיאור דיאכרוני מקיף, ראשון מסוגו, ללשון העברית, המשתרע על פני כ-3,200 שנה, מלשון המקרא הקלאסית עד הלשון המודרנית של ימינו.

מטרות הקורס

- להקנות מושגי יסוד על הרבדים השונים בתולדות הלשון העברית.
- לסייע בהבנת בעיות המוצא וההתגבשות של כל רובד על חטיבותיו ומקורותיו.
- לפתח מודעות למערכות לשוניות מקבילות המלוות את העברית לתקופותיה.
- לתאר את הרקע החברתי-תרבותי של לשון התקופה ולהבחין הבחנות פנימיות בה, כגון: להגים, משלבים, לשונות מיוחדות ועוד.
- לדון בתופעות נבחרות (מאפיינות או מרכזיות) מתחומי הפונולוגיה, המורפולוגיה, התחביר ואוצר המילים של לשון התקופה.

חומר הלימוד

- מבוא** / פרופ' מנחם צבי קדרי
- יחידה 4 **לשון המינוט הארץ-ישראלי** / חנוך גמליאל
- על פי ספרו של פרופ' יוסף יהלום
- יחידה 5 **לשון המתרגמים** / פרופ' גד בן-עמי צרפתי
- יחידה 6 **לשון השירה העברית בספרד** / פרופ' אפרים חזן
- יחידה 7 **הלשון הרבנית של ימי הביניים שאינה משוערבת** / ד"ר צבי בצר

החטיבות הנוספות:¹

- 10440 **החטיבה הקלאסית** (יחידות 1-3)
- 10442 **החטיבה המודרנית** (יחידות 8-11)

1 תיאורי החטיבות מופיעים בנפרד.

10442 פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה מודרנית

3 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר (ריכוז הפיתוח), מינה עפרון; אדי זילצר (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' מנחם צבי קדרי **יועצים:** פרופ' אילן אלדר, פרופ' משה בר-אשר, פרופ' אבי הורוביץ, פרופ' יוסף יהלום, פרופ' אשר לאופר, פרופ' שלמה מורג, פרופ' רפאל ניר, פרופ' גד בן-עמי צרפתי, פרופ' חיים רבין, פרופ' אורה שורצולד

קורס זה הוא חטיבה אחת מתוך שלוש חטיבות המהוות מכלול שבו נסקרים רובדי הלשון העברית לתקופותיה. שלוש החטיבות מציגות תיאור דיאכרוני מקיף, ראשון מסוגו, ללשון העברית, המשתרע על פני כ-3,200 שנה, מלשון המקרא הקלאסית עד הלשון המודרנית של ימינו.

מטרות הקורס

- להקנות מושגי יסוד על הרבדים השונים בתולדות הלשון העברית.
- לסייע בהבנת בעיות המוצא וההתגבשות של כל רובד על חטיבותיו ומקורותיו.
- לפתח מודעות למערכות לשוניות מקבילות המלוות את העברית לתקופותיה.
- לתאר את הרקע החברתי-תרבותי של לשון התקופה ולהבחין הבחנות פנימיות בה, כגון: להגים, משלבים, לשונות מיוחדות ועוד.
- לדון בתופעות נבחרות (מאפיינות או מרכזיות) מתחומי הפונולוגיה, המורפולוגיה, התחביר ואוצר המילים של לשון התקופה.

חומר הלימוד

- מבוא** / פרופ' מנחם צבי קדרי
 - יחידה 8 **החייאת העברית** / פרופ' מאיה פרוכטמן וד"ר עמנואל אלון
 - יחידות 9-10 **העברית בת-זמננו** / פרופ' אורה שורצולד
 - יחידה 11 **העברית המודרנית הכתובה** / ד"ר יצחק שלזינגר
- החטיבות הנוספות:¹
- 10440 **החטיבה הקלאסית** (יחידות 1-3)
 - 10441 **החטיבה הביניימית** (יחידות 4-7)

1 תיאורי החטיבות מופיעים בנפרד.

מדעי הרוח

לשון עברית

תואר ראשון

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בלשון עברית

פרקים במורפולוגיה עברית (10483) (פ) – משובץ
בבלשנות, עמ' 48.

10561 לא על המילה לבדה: סוגיות יסוד בתרגום¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הרוח / ספרות

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם לפחות קורס אחד מתחומי הספרות, הלשון, הקולנוע או התקשורת וקורס אחד נוסף במדעי הרוח או בתקשורת, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר רחל ויסברוד (כתיבה), פרופ' גדעון טורי (אחראי אקדמי), רוני אמיר (ריכוז הפיתוח ועריכה)
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' אלדעה ויצמן, פרופ' זהר שביט, פרופ' מרים שלזינגר

הקורס מציג את תורת התרגום כתחום ידע אקדמי ורב-פנים, תוך בחינת מושגי יסוד וסוגיות מרכזיות בחקר התרגום בן-זמננו. בקורס נדון מגוון רחב של נושאים ותופעות – בלשון, בספרות ובתקשורת – מנקודת מבט רב-תחומית ובין-תרבותית, בלויית דוגמאות מן הספרות, העיתונות, הקולנוע והטלוויזיה.

הקורס סוקר את המחקר התיאורי, התאורטי והיישומי בתחום, תוך בחינת קשרי הגומלין בין תוצר התרגום, הפונקציה שלו ותהליך התרגום עצמו. כן דן הקורס בויקה שבין תרבות המקור לתרבות היעד, ובהשפעת האילוצים ונורמות התרגום על המתרגם ועל הכרעותיו.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **לא על המילה לבדה: סוגיות יסוד בתרגום** (האוניברסיטה הפתוחה, 2007).

- חלק 1 תרגום כנושא להגות ולמחקר
- חלק 2 הבדלים בין שפות והשלכותיהם על התרגומיות
- חלק 3 ערוצי תרגום ייחודיים: צפייה ודיבור
- חלק 4 תרבות היעד: דינמיקה של שינויים ברב-מערכת
- חלק 5 מאילוצים להכרעות
- חלק 6 הגורמים המשפיעים על הכרעות המתרגם
- חלק 7 מתרגום לתעביר: מעבר ללשון

ספר הקורס כולל דוגמאות תרגום מגוונות. חומר הלימוד כולל גם **מקראה** ובה 24 מאמרים (חלקם באנגלית) וכן **מדריך למידה**.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

ספרות

תואר ראשון

10112 הסיפור העברי בראשית המאה ה-20:

6 נקודות זכות ברמת פתיחה
נושא: ספרות עברית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר חנה הרציג, פרופ' אבנר הולצמן (כתיבה); קרין חזקיה (עריכה), רות רמות (עריכת יחידה 12), נירה ארבל (עיצוב) **אחראי אקדמי:** פרופ' דן מירון
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' אבנר הולצמן, פרופ' חנה נה, ד"ר עדיה מנדלסון-מעוז (יחידה 12)

הקורס מנתח במפורט תשעה סיפורים נבחרים מתוך הסיפורת העברית של ראשית המאה ה-20. הסיפורים ממוקמים בתוך ההקשר ההיסטורי-ספרותי המשותף, ונבחנים מנקודת מוצא השוואתית. יחידה 12 מציגה ניתוח חדש של שלושה סיפורים מפרספקטיבה תאורטית בת-זמננו.

לקורס שתי מטרות מרכזיות: בבחינת קורס פתיחה בספרות, הכוונה היא להציג לסטודנטים מבחר של יצירות מופת בסיפורת העברית, ולהקנות כלים לניתוח ולפרשנות ספרותית. קריאה צמודה ומכוונת של כל סיפור תאפשר לסטודנטים להבין עקרונות ומבנים של סיפורת כפי שהם עולים מהיצירה האחת. המטרה האחרת היא לבחון את הסיפורים מתוך המכנים המשותפים הקשורים בהשתייכותם לתקופה אחת: הסטודנטים יעמדו הן על ההיסטוריה הספרותית של התקופה והן על נקודות השוואה המשותפות מתוך הסיפורים עצמם.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מבוא היסטורי-ספרותי
- 2 יחידה **מחניים** למיכה יוסף ברדיצ'בסקי
- 3 יחידה **מאהורי הגדר** לחיים נחמן ביאליק
- 4 יחידה **מאריאשקה** ליידי ברקוביץ
- 5 יחידה **בת הרב** ליעקב שטיינברג
- 6 יחידה **דרך קוצים** לדבורה בארון
- 7 יחידה מסיפורי גרשום שופמן
- 8 יחידה **הצדה** לאורי ניסן גנסין
- 9 יחידה **לא כלום** ליוסף חיים ברנר
- 10 יחידה **עובדיה בעל מום** לשי"י עגנון
- 11 יחידה סיכום: תמטיקה ופואטיקה בסיפורי ראשית המאה
- 12 יחידה **דרך קוצים, הצדה, מחניים** – ניתוח מפרספקטיבה תאורטית בת-זמננו

מקראה ובה שאר סיפורי הקורס

ספרים נלווים

ח"י ביאליק, **סיפורים** (דביר, 1997); ג' שופמן, **ילקוט סיפורים** (יחידו, 1996), י' שטיינברג, **בת הרב** (בלב, 2001); א"י גנסין, **הצדה** (יחידו, 1998). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

1 הקורס הוא גרסה חדשה של הקורס: **פרקים נבחרים בסיפור העברי הקצר בראשית המאה ה-20**. הסיפורים הנלמדים נבחרו על-ידי פרופ' מנוחה גלבע. ביחידה 6 נעזרנו בגרסה הקודמת, שנכתבה על-ידי פרופ' רות לורנד. להשלכות על עבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10107 גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני:

6 נקודות זכות ברמת פתיחה
נושא: ספרות כללית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט, פרופ' מאיר רוסטון, ד"ר אסתר בית-הלחמי, ד"ר חנה הרציג, נורית חרמון (רבינוביץ), אורנה קראוס
יועצים: פרופ' הלל דלסקי, פרופ' אברהם שאנן

קורס זה, העוסק בתחום ספרות העולם, נועד לבחון את הנושא "גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני" כפי שהוא משתקף בשישה רומנים בני-זמננו. הקורס מנסה להגיע אל משמעותם של הרומנים באמצעות ניתוח דרכי עיצובם, תוך התודעות למגמות ספרותיות חדשות ברומן המודרני והקניית ידע בסיסי בניתוח טקסט של רומן.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מבוא. הרקע למעבר מעיצוב הגיבור ברומן המסורתי לעיצוב האנטי-גיבור ברומן המודרני.
- 2-3 יחידות ניתוח הרומן **לב החשכה** מאת ג'וזף קונרד: משמעותו הסמלית של המסע אל לב הגיוגל הפרימיטיבי, והטכניקות של הסופר להמחשת רעיונותיו.
- 4-5 יחידות ניתוח הרומן **זרח השמש** מאת ארנסט המינגוויי. כיצד מייצג הגיבור מערכת ערכים קונסטרוקטיבית על רקע "הדור האבוד" שערכיו התערערו בעקבות מלחמת העולם הראשונה.
- 6-7 יחידות ניתוח הרומן **הזר** מאת אלבר קאמי. דיון בטכניקת ההזרה של קאמי ובתפיסתו הפילוסופית.
- 8-9 יחידות ניתוח הרומן **התפסן בשדה השיפון** מאת ג'יי"ד סלינגר. הבנת הגיבור המורד במוסכמות החברה ומשמעותו של מרד זה, והאמצעים שבשורתם נוצרת ההזדהות עמו.
- יחידות ניתוח הרומן **המשפט** מאת פרנץ קפקא. כיצד מוצג עולם מציאותי כביכול אך סתום ומפחיד עקב ניתוק הקשרים ההגיוניים בין פרטיו.
- 12 יחידה ניתוח הרומן **הקנאה** מאת אלן רוב-גרייה. היכרות עם סוג חדש של רומן.
- 13 יחידה קריאה מחודשת של הרומן המודרני ופרשנות מפרספקטיבות תאורטיות בנות-זמננו (מגדריות, פוסט-קולוניאליסטיות ואחרות) לרומנים הנלמדים בקורס.

ספרים נלווים

ג' קונרד, **לב החשכה**; א' המינגוויי, **זרח השמש**; א' קאמי, **הזר**; ג'יי"ד סלינגר, **התפסן בשדה השיפון**; פ' קפקא, **המשפט**; א' רוב-גרייה, **הקנאה**. אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

1 קורס זה הוא מהדורה מתוקנת ומעודכנת על פי התרגומים החדשים של הספרים הנדונים בקורס.

10259 בין בדין לממשות: סוגים בסיפור הישראלי

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר ארנה גולן (כתיבה), ד"ר רחל ויסברוד, אבי שושני; אביבה בן-אז"ר, חדוה ארליך, משה שפרבר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' דן מירון
יועצים: פרופ' הלל ברזל, פרופ' נילי דינגוט, רות הוכברג

הקורס נועד לבחון סוגים מרכזיים בסיפורת הישראלית. בקורס ייבחנו המאפיינים המייחדים כל סוג, ובעיקר היחס הנבנה בו בין המציאות הבדייונית לזו הממשית, שמחוץ לסיפור. אגב כך ינותחו סיפורים ישראליים המשתייכים לסוגים השונים, וייבחנו התכונות המשייכות אותם לסוגיהם, וכיצד ההבחנה בתכונות אלה מסייעת להבין את משמעותם. בכך יתאפשר גם לעמוד על המגוון בסיפורת שנכתבה בארץ משנות החמישים ואילך. בנוסף, תיבחן השאלה כיצד הגיבור החברה והביקורת על הסיפורים, וכיצד תגובות אלה מאירות את השתייכותם של הסיפורים לסוגיהם השונים.

כל יחידת לימוד או קבוצת יחידות לימוד מוקדשת לסוג סיפורי המודגם באמצעות סיפור אחד או יותר. בפתח כל יחידה או קבוצת יחידות מופיע מבוא לסוג האמור. לאחר מכן מתקיים דיון בסיפור ובתכונות המשייכות אותו לסוג, ולבסוף מובאת תגובת החברה והביקורת.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מבוא כללי: אהרון מגד, **בכי** – סיפור ריאליסטי
- 2 יחידה משה שמיר, **עד אור הבוקר** – ריאליזם סוציאליסטי
- 3 יחידה חנוך ברטוב, **דוברין האדם** – ריאליזם ועמעמו
- 4 יחידה משה שמיר, **על סוסו בשבת** – סיפור היסטורי
- 5 יחידה ס' יזהר, **השבוי** – סיפור דידקטי
- 6 יחידה בנימין תמוז, **תחרות שחייה** – סיפור דידקטי
- 7 יחידה בנימין תמוז, **אופק** – סיפור לירי
- 8 יחידה ס' יזהר, **חבקוק** – סיפור לירי
- 9 יחידה יצחק אורפז, **נמרוד גיבור ציד** – ריאליזם סמלי
- 10 יחידה יצחק אורפז, **רחוב הטומז'נה** – סיפור סמלי
- 11 יחידה יצחק אורן, **אנדרטת התחייה** – סיפור פנטסטי
- 12 יחידה יצחק בן-נר, **עתליה** – ריאליזם לירי

ספרים נלווים

אסופת סיפורים לקורס **בין בדין לממשות** (הקיבוץ המאוחד, תשמ"ד); ס' יזהר, **בטרם יציאה, השבוי** (זמורה-ביתן, תשנ"ב); מומלץ לקרוא גם את ספרו של י' אורפז, **הצליין החילוני** (הקיבוץ המאוחד, תשמ"ב). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

מדעי הרוח

ספרות

תואר ראשון

10246 עמוס עוז וא"ב יהושע: התחלות:

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית

ידע קודם מומלץ: הקורסים בין בדיון לממשות: סוגים בסיפור הישראלי, הסיפור העברי בראשית המאה ה-20, מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים, תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, פרופ' דוד פישלוב, ד"ר חנה הרציג; אילנה דן (עריכה) **יועצים:** פרופ' מנחם ברניקר, פרופ' דן לאור, פרופ' דן מירון, ד"ר יעל מונק **מהדורה חדשה:** ד"ר עדיה מנדלסון-מעוז, פרופ' נורית גרץ; חיה טנשטיין-מאיר (עריכה) **יועצים למהדורה החדשה:** פרופ' ניצה בן-דב, ד"ר חנה הרציג, ד"ר יעל מונק

הקורס מציג את ראשית כתיבתם של עמוס עוז וא"ב יהושע. נבדוק את חילופי הדורות שהתחוללו בשנות החמישים, השישים והשבעים בסיפורת הישראלית; נדון באופן השתנותן של דרכי כתיבה מבחינה תמטית, במבנה העלילה, בעיצוב הגיבורים ובתיאור העולם; נתאר את התחלפותה של נורמה שלטת אחת בספרות בנורמה אחרת.

לפניכם מהדורה חדשה ומעודכנת, המשלבת בין הנרטיב של הקורס המקורי לבין פרספקטיבות היסטוריות ותאורטיות חדשות. במהדורה זו נתמקד בעבודותיהם של עמוס עוז וא"ב יהושע ונקרא אותן בכמה אופנים. אל הדיונים יתוספו קריאות מאחרות, שיבחנו את היצירות באור אחר. הדיונים בקריאות מאחרות אלה יציגו היבטים חתרניים-ביקורתיים ביצירות, יחשפו את הביקורת כלפי המרכז האידיאולוגי-פוליטי ויתארו את שורשיה של המשבר הערכי בחברה הישראלית, משבר שאותותיו מורגשים עד היום.

חומר הלימוד

כרך ראשון

יחידה 1 מבוא
יחידה 2 הוא הלך בשדות / משה שמיר

כרך שני

יחידה 3 ארצות התן / עמוס עוז (שני סיפורים מתוך הקובץ)

יחידה 4 מיכאל שלי / עמוס עוז

יחידות 5-6 עד מוות / עמוס עוז (הנובלות "אהבה מאוחרת" ו"עד מוות")

כרך שלישי

יחידה 7 "מסע הערב של יתיר" / א"ב יהושע²

יחידה 8 "מול היערות" / א"ב יהושע

יחידה 9 "שתיקה הולכת ונמשכת של משורר" ו"בתחילת קיץ 1970" / א"ב יהושע

יחידה 10 המאהב / א"ב יהושע

1 הקורס הוא גרסה חדשה של הקורס סיפורת ישראלית בשנות השישים: עמוס עוז, א"ב יהושע ועמליה כהנא כרמון. מי שלמד את הקורס במתכונתו הקודמת לא יהיה זכאי לקבל ניז' נוספות בעבור קורס זה.

2 כל סיפורי א"ב יהושע מקובצים באסופה כל הסיפורים בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

10477 מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית

ידע קודם מומלץ: לפחות קורס אחד מבין הקורסים עמוס עוז וא"ב יהושע: התחלות, הסיפור העברי בראשית המאה ה-20, תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.

פיתוח הקורס: ד"ר חנה הרציג (כתיבה)

אחראי אקדמי: פרופ' דן מירון

יועצים: פרופ' אבנר הולצמן, פרופ' גבריאל צורן

הסיפורת הישראלית של שנות השמונים מתאפיינת בשגשוג יוצא דופן ובהופעתן של כמה מהיצירות המעניינות ביותר בסיפורת העברית החדשה. מטרתה הראשונה של הקורס היא להביא ניתוח מפורט וחדשני ברובו של כמה מהיצירות האלה, שענייניו של קהל הקוראים והמבקרים בהן הוא נרחב ביותר.

הסופרים העומדים במרכז הקורס הם: יעקב שבתאי, יהושע קצו, א"ב יהושע, דוד גרוסמן, יואל הופמן. הקורס בוחן את מאפייניו הייחודיים של כל אחד מהסופרים, ואת מקומו של כל אחד מהם במסגרת ההתפתחויות בסיפורת הישראלית בעשורים האחרונים. הניתוח מצביע גם על המשותף לסופרים אלה לעומת הנורמה של סיפורת שנות השישים, ועל האופן שבו הם סוללים את הדרך ל"סיפורת החדשה" הנכתבת בימים אלה, או מייצגים אותה.

באמצעות הניתוח יתאפשר שרטוט של מגמות תמטיות המתקשרות לפרובלמטיקה המשמעותית להבנת תמורות בעולמו של הפרט והכלל הישראלי בשנים האחרונות.

הקורס כולל את ספר הקורס וחוברת הדרכה לתרגול החומר הנלמד.

ספר הקורס

פרקים 1-2 מבוא המציג את המכנים המשותפים לסופרים המוצגים בקורס, על רקע הנורמות של סיפורת שנות השישים לעומת הסגנונות השונים של "הסיפורת החדשה"

פרק 3 יעקב שבתאי: סוף דבר

פרק 4 יהושע קצו: סיפורי מומנט מוסיקלי

פרק 5 יהושע קצו: התגנבות יחידים

פרק 6 א"ב יהושע: מר מאני

פרק 7 דוד גרוסמן: ספר הדקדוק הפנימי

פרק 8 יואל הופמן: סיפורי ספר יוסף

פרק 9 יואל הופמן: ברנהרט

הסטודנטים מתבקשים לקרוא את הרומונים הנדונים בפרקים 3-9. אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10487 מיתוסים בתרבות הישראלית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית

שינוי נוסף: מדעי הרוח / לימודי תרבות

ידע קודם מומלץ: הקורסים עמוס עוז וא"ב יהושע: התחלות, מבוא לקולנוע ישראלי, סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע, מגמות בחברה הישראלית, ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, בין ציון לציונות: 1881-1914, מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר בשמת

אבן-זהר, מרי רייזל

יועצים: פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' אביבה

חלמיש, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' רפאל ניר,

פרופ' יעקב שביט, ד"ר אילן אבישר, ד"ר תמר

ברוש, ד"ר רחל ויסברוד

הקורס מתבונן בשבע תקופות בתולדות התרבות הישראלית, משנות השלושים ועד שנות התשעים, דרך טקסטים שנוצרו בה בתוך מערכות תרבות שונות ובסוגי מדיה שונים: הפוליטיקה, הספרות, העיתונות, התקשורת, הקולנוע. ההתבוננות בטקסטים אלה מגלה כמה נרטיבים מרכזיים בתרבות הישראלית, החוזרים ומופיעים שוב ושוב, בגרסאות ובשילובים שונים, כשהם נושאים עמם מטענים אידיאולוגיים המובלעים בהם ומשקפים את דמותה של החברה העברית בארץ-ישראל ובישראל ואת יחסיה עם העולם בכל תקופה.

חומר הלימוד

• הספר שבויה בחלומה: מיתוסים בתרבות הישראלית מאת נ' גרץ (עם עובד, 1995).

פרקי הספר:

1. מעטים מול רבים – כרוזים, נאומים ויצירות ספרות בשנות השלושים

2. עם במשפחת העמים – עיתונות וספרות במלחמת השחרור

3. בני אור ובני חושך – נאומי בחירות של מנחם בגין

4. קול העם – תעמולת בחירות, 1977-1984

5. העולם כולו נגדנו – רפורטז'ות עיתונאיות ממלחמת לבנון

6. גם חורבן גם גאולה – הנרטיב ה"ימני-יהודי" מול הנרטיב האישי בספרות העברית

7. מלחמת המפרץ

• מקראה ובה קטעי מקורות שונים לפרקי הספר, וכן קטעים מחומר עיוני ומחקרי

• מדריך למידה לקריאה מונחית של המקראה, כרקע וכחנה ללימוד הספר

• קטעים וסרטים שונים בתקליטורי DVD: קטעים מיומני "מבט"; קטעים מסרטי קולנוע; פרקים מהסדרה "תקומה"

ספרים נלווים

א"ב יהושע, כל הסיפורים; ס' יזהר, חירבת חזעה. אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

מדעי הרוח

ספרות

תואר ראשון

10429 תמורות בשירה העברית בין תש"ח לתש"ך

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר רחל ויסברוד (כתיבה), פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' נורית גרץ, פרופ' בעז ערפלי; אילנה דן, רוני אמיר (עריכה)

בשנות החמישים נתן זך מורד בשירתו של המשורר הלאומי דאז, נתן אלתרמן. "השיר של אלתרמן", אומר זך, "מורכב מאוסף של זיקוקין די-נו". זך ומשוררים נוספים דוגמת משה דור, יהודה עמיחי, דוד אבידן ודליה רביקוביץ, מקימים את חבורת "לקראת" ומכריזים שהגיעה העת לשינוי בשירה העברית. החבורה קובעת נורמות שירה חדשות ודוחה את נורמות השירה של דור הפלמ"ח ושל אלתרמן. המהפכה מתחילה.

בקורס נבחנים השינויים שהתרחשו בשירה העברית בשנות החמישים, תוך ניתוח קבצי השירה של המשוררים הבולטים באותם ימים ודיון בשינויים שחלו במגוון תחומים: דובר וסיטואציה, מטפוריקה, ארגון מוסיקלי, טון, לשון ותמטיקה. נראה כיצד אותה מהפכה עודנה משפיעה על תפיסתנו את השירה העברית.

חומר הלימוד

- הספר **בימים האחרים: תמורות בשירה העברית בין תש"ח לתש"ך** מאת ר' ויסברוד (האוניברסיטה הפתוחה, 2002-2006).
- **יחידת המבוא (יחידה 1)** מציגה בהכללה את המפנה שחל בשירה העברית בשנות החמישים ועומדת על גורמיו.
- **יחידות 2-3** דנות במשוררים הוותיקים (נתן אלתרמן, עיר היונה; יונתן רטוש, צלע).
- **יחידות 4-5** מוקדשות למשוררי דור הפלמ"ח (חיים גורי, שושנת רוחות; אמיר גלבוע, שירים בבוקר בבוקר).
- **יחידות 6-9** מתמקדות בכמה ממשוררי דור המדינה, ששירתם התגבשה בשנות החמישים (נתן זך, שירים שונים; יהודה עמיחי, עכשיו ובימים האחרים; דוד אבידן, בריזים ערופי שפתיים; דליה רביקוביץ, אהבת תפוח הזהב).
- **מקראה** הכוללת שירים שאינם נמצאים בקבצים הנלמדים, וכן מאמרים וקטעים מספרים הדנים במשוררים שהקורס מוקדש להם, בקבצים הנלמדים ובשירים ספציפיים מתוכם.
- **ספרי שירה נלווים:** נ' אלתרמן, עיר היונה; י' רטוש, שירים; ח' גורי, שושנת רוחות; א' גלבוע, כל השירים, חלק א'; נ' זך, שירים שונים; יהודה עמיחי, שירים 1948-1962; ד' אבידן, בריזים ערופי שפתיים; ד' רביקוביץ, אהבת תפוח הזהב.
- **ספרי עיון נלווים:** ד' מירון, מול האח השותק (האוניברסיטה הפתוחה וכתר, 1992); ב' ערפלי, הפרחים והאגרטל: שירת עמיחי 1948-1968, מבנה, משמעות, פואטיקה (סימן קריאה והקיבוץ המאוחד, תשמ"ז). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10647 שירת החול העברית בספרד המוסלמית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שולמית אליצור (כתיבה); משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' נורית גרץ, ד"ר טובה בארי, ד"ר מתי הוס

הקורס עורך היכרות עמוקה עם שירת החול העברית שנכתבה בספרד בימי הביניים במאות ה-10-12, ומקנה כלים לניתוח שירה זו. לאחר הצגת הרקע ההיסטורי והחברתי ובירור שאלות מתודולוגיות, מוצגים הסוגים העיקריים של שירי החול, תוך הבאת דוגמאות רבות המלוות בניתוחים ספרותיים. בחלק השני של הקורס, לאחר התודעות לסוגיות חריזה ומשקל, נסקרים בפירוט האמצעים הרטוריים המרכזיים ששימשו בשירה העברית בספרד.

חומר הלימוד

- 1 יחידה הרקע הספרותי, ההיסטורי והחברתי לשירה העברית בספרד
- 2 יחידה מבוא מתודי
- 3 יחידה סוגים וקונוונציות בשירה העברית בספרד: שירי שעשועים
- 4 יחידה סוגים וקונוונציות בשירה העברית בספרד: שירי הגות ומוסר
- 5 יחידה סוגים וקונוונציות בשירה העברית בספרד: שירי שבח וידידות
- 6 יחידה שירים אישיים
- 7 יחידה יסודות פרוזודיים
- 8 יחידה הרטוריקה של השירה: צליל, תחביר ומילון
- 9 יחידה הרטוריקה של השירה: הלשון הצוירת (יחידת לימוד כפולה)
- 10 יחידה השיבוץ והרמיזה המקראית
- 11 יחידה הקומפוזיציה

10245 אלתרמן הצעיר ושירתו

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' דן מירון (ספר הקורס), ד"ר יואב רינון-חמו (מדריך הלמידה); נילי לנדסברגר (עריכה)
יועצים: פרופ' בעז ערפלי, פרופ' רות קרטון-בלום

הקורס נועד להציג את חייו ואת אישיותו של נתן אלתרמן בתקופת עיצובו וגיבושו, ולעמוד על תהליך צמיחתו כמשורר (1910-1935); לבדוק את תרומותיה ובעיותיה של הביוגרפיה כמכשיר להבנת יצירה ספרותית; לנתח ביסודיות את שירתו המוקדמת של אלתרמן ולחשוף את קשריה עם מסורות קודמות בשירה העברית ועם זרמים והלכי רוח בשירה האירופית. הקורס מספר את תולדות חייו של אלתרמן, ובתוך כך משרטט ביוגרפיה אינטלקטואלית ופואטית שלו. הניתוח של שירי אלתרמן משולב בסיפורו הביוגרפי, ואגב כך נבחנות גישות שונות למסירת הביוגרפיה של הסופר והבהרת הקשר בינה לבין יצירתו.

הקורס מבוסס על ספרו של פרופ' דן מירון **פרפר מן התולעת** (האוניברסיטה הפתוחה, תשס"א), על מקראה ועל מדריך למידה.

נושאי הלימוד

- 1 שיחה ילדותו של אלתרמן בוורשה
- 2 שיחה הבעיות והיתרונות של הגישה הספרותית הביוגרפית
- 3 שיחה נעוריו של אלתרמן בא"י
- 4-5 שיחות שהותו של אלתרמן הצעיר כסטודנט בצרפת, שיריו שנכתבו בפריז ובננסי
- 6 שיחה הזיקה של אלתרמן לאסכולת שלונסקי בשירה העברית הארץ-ישראלית – מקורותיה ומשמעותה
- 7-8 שיחות שירתו של אלתרמן כמשורר חבר באסכולת שלונסקי
- 9 שיחה חייו האישיים והציבוריים של אלתרמן עם שובו לארץ-ישראל
- 10 שיחה שירת האהבה המוקדמת של אלתרמן
- 11 שיחה השירים שבהם קרב אלתרמן לחריגה מסגנונו המוקדם ולעיצוב היסודות של סגנון "כוכבים בחוץ"
- 12 שיחה כתיבתו של אלתרמן הצעיר על תל-אביב, שירי העיתון שלו, פזמוני "המטאטא"

מדעי הרוח

ספרות

תואר ראשון

10292 מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות כללית

לא נדרש ידע קודם. קורס זה אינו מומלץ כקורס ראשון באוניברסיטה הפתוחה.

פיתוח הקורס: פרופ' זהר שביט, ד"ר בשמת אבן-זהר (כתיבה); רות שלם (עיצוב)
יועצים: פרופ' איתמר אבן-זהר, פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' נורית גרץ, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' גדעון טורי, ד"ר ניצה בן-ארי, ד"ר רחל ויסברוד

הקורס דן בהיבטים השונים של הפואטיקה של ספרות הילדים, ועוסק בשאלת ההתפתחות של המושגים "ילד" ו"ילדות" בתרבות, ובזיקתם להתפתחותה של ספרות הילדים. הקורס מתרכז בעיקר בשאלת מעמדה של ספרות הילדים בתרבות, וכיצד מעמד זה מתייחס את הפעילות במערכת הספרותית ואת אופי הטקסטים הנכתבים לילדים.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **מעשה ילדות: מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים** מאת ז'י שביט (האוניברסיטה הפתוחה, 1996). הספר מורכב מחמש חטיבות עיקריות, שבכל אחת מהן שניים-שלושה פרקים: פרק תאורטי המעלה לדיון בעיה בפואטיקה של ספרות הילדים, ופרק (או שני פרקים) המנתח מקרה מבחן כדוגמה.

1 פרק	צמיחת מושג הילד והילדות בתרבות המערב
2 פרק	כיפה אדומה – מקרה מבחן לשאלת מושג הילד
3 פרק	הדימוי העצמי של הסופר לילדים והאילוצים המערכתיים בכתיבה לילדים
4 פרק	מקרה מבחן: דני אלוף העולם מאת רואלד דאל
5 פרק	טקסטים בעלי מעמד אמביוולנטי
6 פרק	מקרה מבחן: הרפתקאות אליס בארץ הפלאות
7 פרק	מקרה מבחן: עיבודי הרפתקאות אליס בארץ הפלאות לילדים קטנים
8 פרק	ילדים ומבוגרים בספרות הילדים הלא-רשמית
9 פרק	מקרי מבחן: ייצוג עולם הילדים בטקסטים הלא-רשמיים
10 פרק	מקרה מבחן: סדרת חסמבה מאת יגאל מוסינון
11 פרק	מעמדה של ספרות הילדים ואופיים של הטקסטים המתורגמים
12 פרק	טקסטים שתורגמו ממערכת למערכת; מקרה מבחן: מסעי גוליבר
נספחים	לפרק 1, לפרק 3 ולפרק 4

ספרים נלווים

טקסטים ספרותיים (רצוי לקרוא במקור): ר' דאל, **דני אלוף העולם** (זמורה-ביתן, תשמ"ד); ל' קרול, **הרפתקאות אליס בארץ הפלאות** (הקיבוץ המאוחד, 1997). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

רשימת טקסטים מחקריים מומלצים תפורט בחומר הקורס.

10290 הפואטיקה של הסיפורת

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות כללית

ידע קודם מומלץ: לפחות אחד מבין הקורסים **עמוס עוז וא"ב יהושע: התחלות, בין בדין לממשות:** סוגים בסיפור הישראלי, **גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני, מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19.** קורס זה אינו מומלץ כקורס ראשון באוניברסיטה הפתוחה.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט (ריכוז הפיתוח), נורית חרמון, הדר בן-אהרון, ד"ר רינה בן-שחר (כתיבת יחידות 9-10), ד"ר חנה הרציג (כתיבת יחידה 2)

יועצים: פרופ' שלומית רמון-קינן (יועצת בכירה), פרופ' הלל דלסקי, פרופ' שמעון זנדבנק

קורס זה הוא אבן יסוד לכל המתעניינים בתאוריה של הסיפורת. הוא חיוני להבנת העקרונות המונחים ביסודו של כל סיפור, ויש בו כדי לעזור בהבנת הקורסים השונים המוצעים באוניברסיטה הפתוחה בתחום הספרות בכלל ובתחום הסיפורת בפרט. הוא מגדיר את הסיפורת כ"סיפור בלשון הבונה עולם בדיוני שצירו המרכזי הוא סדרת אירועים". מטרתו של הקורס לבחון ביסודיות את כל היבטיה של הגדרה זו, ולהדגים על פי מבחר סיפורים קצרים הן מן הספרות העברית והן מספרות העולם.

כיון שאין הקורס מתמקד בפרשנות של טקסטים אלא בתאוריה של הטקסט הסיפורי, הוא לא יעסיק בנייתו פרשני של טקסטים, אלא ישתמש בהם לצורך הדגמת היסודות והעקרונות השונים הכלולים בהגדרה.

חומר הלימוד

1 יחידה	מבוא
2 יחידה	מסיפור לתאוריה
3 יחידה	תהליך הקריאה
4 יחידה	אירועים ודרכי קישורם
5 יחידה	דמויות ואפיון
6 יחידה	מספרים ורמות סיפוריות
7 יחידה	דרכי מבע וסוגי מיקוד
יחידות 9-10	סגנון הסיפורת

חומר הלימוד כולל **מקראה** ובה מבחר סיפורים המדגימים את נושאי יחידות הלימוד.

10221 מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות כללית

ידע קודם מומלץ: הקורס **גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני** 1.

פיתוח הקורס: פרופ' הלל דלסקי, פרופ' נילי דינגוט, ד"ר יהושע אדלר, ד"ר יעל הרוסי, ד"ר חנה הרציג, ד"ר רחל ויסברוד, ד"ר צביה צפריה, נורית חרמון (רבינוביץ), רותי יוליוס (עדכונים למחזור השנייה); חדוה ארליך (עריכה)

יועצים: פרופ' שמעון זנדבנק, פרופ' שלומית רמון-קינן

הקורס² בודק את מוסכמות הכתיבה האופייניות לרומן במאה ה-19 אגב ניתוח חמש יצירות מופת מהספרות האנגלית, הצרפתית והרוסית, ומנסה להראות כיצד מוסכמות כתיבה אלה משרתות את התמות ואת הרעיונות המופיעים ברומנים השונים. הסטודנטים יעמדו על השינויים שחלו במוסכמות אלה במהלך המאה ה-19, עד לערערן ברומן המודרני. חמש המוסכמות הנדונות הן: השימוש בעלילה; השימוש בקספר כול-יודע; ההצגה המפורטת של הרקע החברתי; נורמות של אפיון דמויות; הנטייה לשימוש בסיום סגור.

מבנה הקורס וחומר הלימוד

היחידה הראשונה היא יחידת מבוא, ובה נבדקות עמדותיהם של שלושה סופרים מודרניים (וירגיניה וולף, נטלי סארט ואלן רוב-גרייה), הדוחים את מוסכמות הרומן של המאה ה-19. מכאן עובר הקורס לדיון במוסכמות המאפיינות את הרומן של המאה ה-19, כפי שהן באות לביטוי בחמשת הרומנים שנבחרו. לכל רומן מוקדשות שתי יחידות. אף כי בדיון בכל אחד מן הרומנים ניתנת בסופו של דבר אינטרפרטציה של הרומן, אין מושם דגש בפרשנות, אלא בדיון תאורטי במוסכמות הכתיבה הנדונות.

1 יחידה	מבוא
יחידות 2-3	אבא גוריו / א' דה באלזאק
יחידות 4-5	אנה קארנינה / ל' טולסטוי
יחידות 6-7	החטא ועונשו / פ"מ דוסטויבסקי
יחידות 8-9	דיוקנה של גברת / ה' גיימס
יחידות 10-11	מאדאם בובארי / ג' פלובר

ספרים נלווים

הסטודנטים מתבקשים לרכוש את הספרים בתרגומים אלה: א' דה באלזאק, **אבא גוריו** (תרגום: י' סנד); ל' טולסטוי, **אנה קארנינה** (תרגום: נ' מירסקי); פ"מ דוסטויבסקי, **החטא ועונשו** (תרגום: פ' קריקסונוב); ה' גיימס, **דיוקנה של גברת** (תרגום: א' כספי); ג' פלובר, **מאדאם בובארי** (תרגום: א' עקרב). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

1 קורס זה מומלץ ביותר משום שהוא נותן רקע בניתוח יצירות ספרות. נראה לנו כי סטודנטים שלא למדו את הקורס המומלץ ייתקלו בקשיים בהבנת החומר.

2 מהדורה חדשה ומעודכנת על פי התרגומים החדשים לספרים הנדונים בקורס.

מדעי הרוח

ספרות

תואר ראשון

10734 תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / קולנוע; לימודי תרבות

ידע קודם מומלץ: לפחות קורס אחד בספרות וכן הקורסים **מבוא לאסתטיקה**, **תקשורת כתבות**. קורס זה אינו מומלץ כקורס ראשון באוניברסיטה הפתוחה.

פיתוח הקורס: ד"ר חנה הרציגי (כתיבה ותרבות); ד"ר תמי עמיאל-האזור
אחריות אקדמית: פרופ' נורית גרץ
יועצים: פרופ' מיכאל גלזמן, פרופ' דוד פישלוב

הקורס סוקר התפתחויות בתורת הספרות המודרנית מאז כינונה כ"מדע" אובייקטיבי בראשית המאה ה-20 ועד העשורים האחרונים, שבהם חלחלו אליה רעיונות מתחומי ההגות החברתית, התרבות והפוליטיקה. תפנית רעיונית זו ערעה את תפיסותינו הבסיסיות ביותר בדבר האני" שלנו, אמונותינו, חירותנו, מושג ה"נומליות" ושאר היררכיות וסדרים שהיו עד כה "מובנים מאלהם". רעיונות אלה מאפיינים את השיח השליט כיום בתחומים כמו היסטוריה, סוציולוגיה, פסיכולוגיה, לימודי תרבות, תקשורת ומכלול האמנויות, והקורס מבהיר אותם בלשון מובנת ונהירה.

חומר הלימוד

• הספר **מבוא לתורת הספרות והתרבות: צעדים ראשונים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2004), שהוא תרגום של:

P. Barry, *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory* (Manchester University Press, 1995)

• הספר **תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו, צעדים נוספים** מאת ח' הרציגי (האוניברסיטה הפתוחה, 2005). הספר מרחיב ומשלים את ספרו של בארי. הדיונים מלווים בהדגמות באמצעות מאמרי ביקורת.

• **אסופה** ובה חמש סקירות (מתורגמות לעברית) הדנות בהרחבה בכמה אסכולות. הסטודנטים יתקדו בשתיים מהן.

• **אסופה** ובה מאמרי ביקורת המנתחים יצירות ספרות בכליהן של האסכולות השונות.

נושאי הלימוד

- מבוא ספרותי-תאורטי
- הפורמליסטים הרוסים
- הביקורת החדשה האנגלו-אמריקנית
- הסטרוקטורליזם הצרפתי
- פוסט-סטרוקטורליזם ודקונסטרוקציה
- ביקורת ספרות פסיכואנליטית
- ביקורת ספרות פמיניסטית
- ביקורת ספרות הומו-לסבית
- ביקורת ספרות מרקסיסטית
- ביקורת ספרות פוסט-קולוניאלית
- סיכום: "מהי הספרות והאם חשוב מהי?" מאת גינתן קאלר

בקורס מתקיימים מפגשי **אופק** – מפגשי וידאו העומדים אחר כך לרשות הסטודנטים באתר הקורס.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

10639 ציוני דרך בביקורת ספרות המערב

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות כללית

ידע קודם: מומלץ לסיים לפחות שלושה קורסים בספרות כללית וביניהם **הפואטיקה של הסיפור**.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט, פרופ' דבורה גילולה, ד"ר רד לב-כנען, ד"ר שולמית פוסטנברג-הלוי, ד"ר איזבל מרטיין, ד"ר יואב רינון (כתיבה), ד"ר אילה עמיר (שכתוב יחידות 5 ו-8); רוני אמיר (עריכה), ד"ר דן דאור (תרגום גיונסון וארנולד), דניאלה יואל (תרגום טאסו),

אחריות אקדמית: פרופ' נילי דינגוט
יועצים: פרופ' אברהם עוז, פרופ' מרגלית פינקלברג, פרופ' דוד פישלוב

קורס זה דן בהרחבה בהגותם של כמה מבקרים מרכזיים, המייצגים מסורת ארוכה בת כאלפיים שנה בביקורת ספרות המערב, החל מראשיתה בכתבי אפלטון ועד שלהי המאה ה-19.

הכותבים מנתחים טקסטים נבחרים בביקורת ספרות המערב וממקמים אותם בהקשרם הרחב. הטקסטים, כולם בעברית, חלקם תורגמו במיוחד לקורס זה, שאובים מספרויות מגוונות: יוון ורומא, הרנסנס האיטלקי, הקלאסיקה הצרפתית, הנאו-קלאסיקה, והביקורת האנגלית במאה ה-18 וה-19.

במהלך הדיון נבחנים הדגשים משתנים בסוגיות עקרוניות, העוברות כחוט השני בביקורת הספרות ובלימודי תרבות ושומרות על חיוניותן גם במאה ה-21. הקורס מיועד הן לתלמידי ספרות והן לכל המתעניינים בחשיבה תאורטית-פילוסופית-ספרותית בתחומי הביקורת והתרבות.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **ציוני דרך בביקורת ספרות המערב** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005), שבו דיון בתשעה טקסטים:

פרק 1 העת העתיקה: אפלטון וקודמו

פרק 2 אריסטו: פואטיקה

פרק 3 הורטיוס: אמנות הפיוט

פרק 4 הפולמוס הביקורתי בספרות הרנסנס האיטלקי

פרק 5 קורניי: שלושה מאמרים על השירה הדרמטית

פרק 6 דריידן: משה על השירה הדרמטית

פרק 7 גיונסון: הקדמה לשייקספיר

פרק 8 וולטר: מכתבים אנגליים (18, 19, 20)

פרק 9 ארנולד: "תפקיד הביקורת בימינו אלה"

וכן על שני ספרי טקסטים: האחד **אסופת מאמרים**, והשני **מקראה ומדריך למידה**, הכוללים חלק מן הטקסטים וכן הבהרות והערות.

ספרים נלווים

אריסטו, **פואטיקה** (תרגום י' רינון; מאגנס, תש"ס); הורטיוס, **אמנות הפיוט** (תרגום: ד' גילולה; מאגנס, תשס"ד); דריידן, **משה על השירה הדרמטית** (ספריית פועלים, סדרת טעמים, 1988). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10799 סדנה בכתיבת סיפורת¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם: 18 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בספרות.

הסדנה נועדה ללוות כותבים בראשית דרכם כיוצרים, וכן היא מיועדת לכותבים מנוסים יותר המבקשים לשכלל את יכולותיהם בכתיבת פרוזה ולמצוא לעצמם קהילת כותבים וקהל קוראים. בסדנה נדון בעקרונות היסוד של כתיבת הסיפור הקצר: היחס בין עלילה לנושא; נחיצותם ותפקודם של תיאורי חלל וזמן בעיצוב תודעה ואווירה; חשיבותו של טון הכתיבה; משמעותה של הבחירה הלשונית; בניית הדמויות ועולמן הפנימי, ועקרונות נוספים.

הסדנה היא שנתית ומחולקת לשני סמסטרים. בכל סמסטר יערכו שישה מפגשים.

הסמסטר הראשון יוקדש להקניית כלים בסיסיים לכתיבה: תיאור אובייקטיבי ותיאור סובייקטיבי, נקודת תצפית, הראיה והגדה, בניית דמות, דיאלוג, זרם תודעה וכלים אחרים. בכל מפגש יתבקשו המשתתפים לכתוב תרגיל בן עמוד וחצי או שניים במגוון הנושאים שבהם נעסוק. העבודה בסמסטר א תהיה בעיקרה עבודה אישית של כל סטודנט/ית מול המנחה, תוך התייחסות מפורטת לתרגילים שיוגשו.

סמסטר ב יוקדש ליצירות פרי עטם של משתתפי הסדנה. נתרכז בסוגיות שיעלו במהלך הכתיבה, הן מצד המשתתפים והן מצד המנחה. על כל אחד מהמשתתפים להגיש סיפור אחד פרי עטו באורך של כ-1,500 עד 2,500 מילים, שיוכה להערותיהם והתייחסותם של המשתתפים האחרים.

אפשר להשתתף בסדנה בלמידה מרחוק, הן באמצעות התקשורת האישית באתר הקורס, הן באמצעות הפרוס באתר הסדנה, והן על-ידי צפייה ישירה בשיעורים מרחוק באמצעות וידאו קונפרנס. מפגשי ההנחיה יערכו במתכונת מסורתית של סדנת כתיבה. לאורך השנה יוזמנו להתארח בהם סופרים ועורכים בהוצאות ספרים ובמוספים הספרותיים בעיתונים.

1 ההרשמה למסלול סדנת כתיבה יוצרת מותנית בפגישה ייעוץ עם יועץ אקדמי בתחום הספרות. מספר המקומות מוגבל. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי הרוח

ספרות

תואר ראשון

10798 סדנה בכתיבת שירה:

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: 18 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בספרות.

לשאלה "מהו שיר?" ניתנו תשובות רבות במהלך הדורות. בסדנה נערוך היכרות ראשונית עם אפשרויות כתיבה שונות באמצעות ניתוח שירים והתנסות בכתיבת שירה. נתוודע ליצירתם של כמה משוררי מופת, נקבל מושג מעשי ראשוני בשאלות צורה ותוכן בשירה, ונקנה כלים אומונטיים מעשיים בכתיבת שירה. כן נדון בטכניקות אסתטיות מרכזיות בשירה, במבנים שיריים ובסגנונות בשירה, ונלמד את עקרונות החריזה והמשקל. כל אלה יתורגלו באמצעות כתיבת שירים בסגנונות ובמבנים שונים, לצד התנסות בכתיבת שירה חופשית יותר. כן נתרגל בניית פיגורות, מטפורות ומטונימיות בשירה.

בשלב ראשון של הסדנה נתמקד בלימוד צורות וקונוונציות שיריות קלאסיות, מתוך בחינה מתמדת של האופן שבו התאימו אותן משוררים מודרניים ועכשוויים לצרכיה של היצירה השירית בת-זמננו.

הסדנה נערכת במפגשים קבוצתיים אחת לשבועיים. במהלך הסדנה יידרשו הסטודנטים להגיש מטלות ובסופה יגישו מקבץ שירים מפרי עטם כעבודת גמר.

חומר הלימוד כולל מקראה.

10335 הקבוצה הכנענית: בין אידיאולוגיה וספרות:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

נושא: ספרות עברית

שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם לפחות קורס אחד בספרות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס עמוס עוז וא"ב יהושע: התחלות.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר רחל ויסברוד, ד"ר רקפת סלע-שפי, מיכל לוי; לאה הספל (עריכה)

יועצים: פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' דן לאור

הקורס סוקר את צמיחת הכנעניות ואת פעילות הקבוצה הכנענית ומחוללה, דן באידיאולוגיה של הקבוצה וביצירות הספרות שלה ומנתח את הזיקה ביניהן. מטרתו:

- לתאר את תוכני האידיאולוגיה הכנענית, מקורותיה, ויחסיה עם הספרות הכנענית.
- לבסס כלים לניתוח עצמאי של יצירות פרוזה ושירה כנעניות ולבדיקת היחס בינן לבין האידיאולוגיה הכנענית, ובין ספרות לאידיאולוגיה בכלל.
- לנתח את אופי הקבוצה הכנענית ואת יחסיה עם המציאות שבה פעלה, ותוך כך להאיר היבטים חברתיים, תרבותיים וספרותיים במציאות זו.

חומר הלימוד

- 1 יחידה 1 רקעה ומקורותיה של ההשקפה הכנענית, דרכי ביטוייה והשפעתה במציאות הישראלית
- 2 יחידה 2 האידיאולוגיה הכנענית
- 3 יחידה 3 תביעותיה של האידיאולוגיה הכנענית מן הספרות העברית
- 4 יחידה 4 שירת רטוש ויחסיה עם האידיאולוגיה הכנענית
- 5 יחידה 5 שירה אידיאולוגית מוצהרת (יונתן רטוש, אהרן אמיר)
- 6 יחידה 6 הסיפורת הכנענית ואופני היענותה לתביעות האידיאולוגיות והספרותיות של הכנעניות

לקורס נלווית אסופה הכוללת מאמרים שעניינם הקבוצה הכנענית וספרותה, וכן התבטאויות של חברי הקבוצה שהתפרסמו בכתב העת אלף.

ספרים נלווים

ספריו של יונתן רטוש: **ספרות יהודית בלשון העברית, ראשית הימים, שירי חרב, חופה שחורה**; וספרו של ס' יזר, **ארבעה סיפורים**. אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10346 ספרות ואידיאולוגיה בא"י בשנות השלושים:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

נושא: ספרות עברית

שיוך נוסף: היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, בכללם רצוי לפחות שני קורסים בספרות עברית, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים עמוס עוז וא"ב יהושע: התחלות, בין ציון לציונות 1881-1914, מגמות בחברה הישראלית.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ (כתיבת הספר), ד"ר בשמת אבן-זהר, ד"ר רחל ויסברוד (כתיבת מדרוך הלמידה); לאה הספל (עריכה)

יועצים: פרופ' זיוה בן פורת, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' בועז ערפלי, פרופ' זהר שביט, פרופ' יעקב שביט, נורית חרמון

הקורס עוסק בנייתו הקשרים שבין הספרות לאידיאולוגיות חברתיות ובוחן לשם כך תהליכים פוליטיים, חברתיים, אידיאולוגיים וספרותיים בשנות השלושים בארץ-ישראל. לאחר ארבעה פרקי מבוא העוסקים ברקע ההיסטורי, בפוליטיקה, באידיאולוגיה ובספרות של היישוב העברי בארץ-ישראל בשנות השלושים, מתמקד הקורס בהצגת המערכת הספרותית באמצעות שלושה כתבי עת ספרותיים: **מאזניים**, **גליונות** ו**טורים**.

חומר הלימוד

- **ספר הקורס**, ובו הפרקים:
 - 1 פרק 1 המערכת הפוליטית והמערכת הספרותית בשנות השלושים
 - 2 פרק 2 האידיאולוגיות במערכת הפוליטית ובמערכת הספרותית
 - 3 פרק 3 ההבדלים בין כתבי העת במישור האידיאולוגי
 - 4 פרק 4 עמדות פואטיות
 - 5 פרק 5 הסיפורת של המרכז (הזז)
 - 6 פרק 6 הקשר בין ספרות לאידיאולוגיה ביצירתו של הזז
 - 7 פרק 7 הסיפורת של כתב העת **גליונות**
 - 8 פרק 8 הקשר בין ספרות לאידיאולוגיה בגליונות
 - 9 פרק 9 הסיפורת של **טורים**
 - 10 פרק 10 היחסים בין ספרות לאידיאולוגיה בכתב העת **טורים**

• **מקראה** הכוללת חומר מקורות: סיפורים שנלקחו מכתבי עת ספרותיים, מאמרים אידיאולוגיים וקטעי ספרים ומאמרים המספקים רקע היסטורי וחברתי.

• **מדיך למידה** המסייע בהבנת קטעי המקורות שבמקראה ובניתוחם לפי החומר הנלמד בספר הקורס.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

ספרות

תואר ראשון

10301 ש"י עגנון: "עגונות" ו"עידו ועינים"

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
נושא: ספרות עברית

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **הסיפור העברי בראשית המאה ה-20**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים פרקי תלמוד, סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים.

פיתוח הקורס: פרופ' הלל וייס; לאה הספל (עריכה)
יועצים: פרופ' שמואל ורסס, פרופ' דן מירון, פרופ' יהודה פרידלנדר, ד"ר מנוחה גלבוע

קורס זה מיועד להכשיר את הסטודנטים לכתיבת עבודה סמינריונית בספרות עברית כשלב סופי של הלימודים לתואר ראשון. הקורס מבקש להציג קריאה פואטית פרשנית בכתבי ש"י עגנון בהקשר אידיאולוגי, גאוגרפי והיסטורי. המהדורה הכתובה של הקורס עוסקת בשתי יצירות של ש"י עגנון – **עגונות ועידו ועינים**. במהלך הלמידה נדון גם בסיפור **אגדת הסופר**, ושווה אותו לסיפורים האחרים. בקורס מוצגות משמעויות ספרותיות, תמטיות וצורניות בהתייחס למקורות תרבותיים יהודיים. הסיפורים נקראים תוך תשומת לב לנושאים, למבנים פואטיים, לדמויות, למספרים ולאלוזיות בהקשרם הטקסטואלי, ההיסטורי, הגאוגרפי והאידיאולוגי.

חומר הלימוד

ביחידה 1, המוקדשת ל**עגונות**, נלמד לעקוב אחר תבניות ספרותיות, ז'אנרים ספרותיים הקשורים בסיפור ומקורות לשוניים ספרותיים ואידאיים המשקעים בו. נלמד למינם ולהעריך את משקלם ואת תפקודם בטקסט.

ליחידה 2 מצורף ילקוט של דברי ביקורת ופרשנות על הסיפור **עידו ועינים**, המכיל את מחקריהם ומסותיהם של בכירי החוקרים והמבקרים של ספרותנו. היחידה מלמדת כיצד יש לקרוא ביקורת על יצירה, וכיצד להבינה ולהעריכה.

ביחידה 3 אנו מציגים ניתוח של הסיפור **עידו ועינים** על פי מסלולי מחקר שונים האופייניים לעיסוק אקדמי ביצירת ספרות, והבאים להדגים, בין השאר, כיצד יש לנתח, לחקור ולפתח הנחות קיימות, וכיצד גלגול משמעויות ביצירת ספרות.

10962 הפואמה הביאליקאית

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: ספרות עברית

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **הסיפור העברי בראשית המאה ה-20**, **בימים האחרים: תמורות בשירה העברית בין תש"ח לתש"ך**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס בין ציון לציונות: 1881-1914.

פיתוח הקורס: ד"ר שמואל טרטנר, ד"ר עדיה מנדלסון-מעוז, פרופ' זיוה שמיר (אחראית אקדמית)

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם אחד הצמתים החשובים ביותר בספרות העברית – שנות מפנה המאה ה-20, שבהן העם ותרבותו היו נתונים ב"תהייה" ובי"תחיה". הקורס עומד על חידושי הפואטיים והתמטיים של ביאליק, ובמיוחד על חידושי בתחום הפואמה העברית. ביאליק כתב חמש פואמות ("שירות") בלבד, אך כל אחת מהן השפיעה על אין-ספור יצירות שכתבו אחריה ובעקבותיה. בקורס נעסוק בכל אחת מן הפואמות, ותודוע אל מאפיינים פואטיים, כלליים וספציפיים, ואל מציני סגנון ביאליקאיים ייחודיים. כן נעמוד על היבטים היסטוריים, ונראה שיצירות סמליות בלתי נדלות, המנותקות כביכול מן הזמן והמקום שבהם נוצרו, יכולות לשמש ראי לתקופתן ולטבא את הלכי הרוח שרווחו בעת כתיבתן.

חומר הלימוד

מדריך למידה, מקראה ושלושה ספרי מאמרים: **על "מתי מדבר"** (מסות על פואמה לביאליק), בעריכת צבי לוז, הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן, 1988.

במבואי עיר ההרעה (מבחר מאמרים על שירו של ביאליק), בעריכת עוזי שביט וזיוה שמיר, מכון כץ לחקר הספרות העברית והוצאת הקיבוץ המאוחד, תל-אביב, 1994.

על שפת הבריכה (הפואמה של ביאליק בראי הביקורת) בעריכת עוזי שביט וזיוה שמיר, מכון כץ לחקר הספרות העברית והוצאת הקיבוץ המאוחד, תל-אביב, 1995.

יחידות הלימוד

- מבוא
- "המתמיד"
- "מתי מדבר"
- "בעיר ההרעה"
- "הברכה"
- "מגילת האש"

10378 ג'יין אוסטן: גישות בביקורת הספרות

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: ספרות כללית

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם לפחות אחד מבין הקורסים **הפואטיקה של הסיפורת**, **גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני**, **מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19** (מביניהם מומלץ הקורס **הפואטיקה של הסיפורת**), וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט, ד"ר דולי בן-חביב (פרק 4); הדר יעקובסון, נגה שי (עריכה) **יועצים:** פרופ' הלל דלסקי, ד"ר רות גינצבורג, ד"ר רחל ויסברוד, נורית חרמון, רוני אמיר

זהו קורס מונוגרפי, במהדורה מעודכנת, העוסק מצד אחד במכלול יצירתה הגמורה של ג'יין אוסטן, ומצד אחר בהיכרות עם היבטים שונים של ביקורת הספרות כפי שהם מתבטאים בפרשנויות של יצירותיה. אין הקורס מתמקד במתן פרשנויות ליצירותיה של ג'יין אוסטן, אלא בהצגת מבחר פרשנויות קיימות לששת הרומנים שלה, וזאת כדי להציג בעיות ספציפיות בביקורת על יצירותיה, לבדוק הנחות ביקורתיות מובלעות, ולהכיר היכרות כללית כמה זרמים בביקורת המאפיינים את המאה ה-20. כמו כן, הקורס מקנה מיומנות בקריאת מאמרי ביקורת על טקסט ספרותי.

חומר הלימוד

- ששת הרומנים הגמורים של אוסטן: **בינה ורחשי לב** (תרגום: א' אמיר; ספריית מעריב 1986); **גאוה ומשפט קדום** (תרגום: א' אמיר; ספריית מעריב 1984); **מנספילד פארק** (תרגום: א' אמיר; ספריית מעריב 1988); **אמה** (תרגום: ר' קלינוב; הקיבוץ המאוחד 1982); **הטיית לב** (תרגום: נ' כרמל; כתר 1983); **מנזר נורתאנגר** (תרגום: ט' בר; אור-עם 1986).
- ספר הקורס (בעברית) על ג'יין אוסטן (בהיקף של 3-4 יחידות לימוד)
- מקראה ובה סקירות על זרמים אחדים בביקורת הספרות (בתרגום עברי), אוסף מאמרים (**באנגלית**) על ג'יין אוסטן ועל יצירותיה, וכן שאלות ודיונים במאמרים. המפגש הראשון בקורס הוא מפגש חובה.

- 1 קורס זה מחליף את הקורס **שירתו המוקדמת של ח"נ ביאליק** (10340), שאינו מוצע עוד.
- 2 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

- 1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

ספרות

תואר ראשון

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בספרות

לא על המילה לבדה: סוגיות יסוד בתרגום (10561) (מ) – משובץ בלשון עברית, עמ' 51.

החוויה התאטרונית: מבוא לדרימה ולתאטרון (10154) (ר) – משובץ בתאטרון, עמ' 60.

החיזיון השקספירי (10215) (ר) – משובץ בתאטרון, עמ' 60.

הקומדיה (10762) (ר) – משובץ בתאטרון, עמ' 60.

תאטרון בחברה (10738) (ר) – משובץ בתאטרון, עמ' 61.

התאטרון הישראלי: קונפליקטים ותהליכי שינוי (10919) (מ) – משובץ בתאטרון, עמ' 61.

מגדר וממיניזם בתאטרון המודרני (10928) (מ) – משובץ בתאטרון, עמ' 61.

לשון האמנויות: המדיום כסוגיה אסתטית ותרבותית (10931) (מ) – משובץ בתולדות האמנות, עמ' 76.

10916 נרטיב: עיון רב-תחומי

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: ספרות כללית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים הסיפור העברי בראשית המאה ה-20, גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני, עמוס עוז וא"ב יהושע: התחלות, מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19, בין בדיון לממשות: סוגים בסיפור הישראלי, מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט (כתיבה); נגה שי (עריכה)
יועצים: פרופ' שולמית אלמוג, פרופ' אורה לימור, ד"ר ערן חיות (חלק מפרק 4), ד"ר עמית מרכוס, ד"ר אילה עמיר

מושג הנרטיב חרג זה מכבר מתחום התאוריה של הסיפורת וחדר למגוון תחומי ידע. על רקע הנרטולוגיה הסטרוקטורליסטית הקלאסית (כפי שהוצגה בקורס **הפואטיקה של הסיפורת**), קורס רב-תחומי זה בוחן את גלגוליו של המושג בארבעה תחומים: משפט, היסטוריה, פסיכולוגיה של שיח ונרטולוגיה פוסט-קלאסית. באמצעות קריאה צמודה וביקורתית ודיון תאורטי ב-16 מאמרים. הקורס עוקב אחר אופן השימוש במושג הנרטיב ואחר המובנים השונים שניתנו לו, ואגב כך בוחן את תפקיד הסיפור בשלל היבטיה של החוויה האנושית. גישת הקורס היא תיאורית, אך בכל אחד מהתחומים מוצגות עמדות נוגדות. הפרקים כוללים נספחים, המסבירים מושגים תאורטיים שמופיעים במאמרי הקורס, ותפקידם לתת רקע ולהסביר את המסגרת הקונסטרואלית לכל אחד מהמאמרים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספר הקורס, **נרטיב – עיון רב-תחומי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2009), שמשולב בו מדריך למידה, וכן על מקראת מאמרים.

- פרק 1 הקדמה
- פרק 2 נרטיב ומשפט
- פרק 3 נרטיב והיסטוריה
- פרק 4 נרטיב ופסיכולוגיה של שיח
- פרק 5 נרטיב ונרטולוגיה פוסט-קלאסית (פלודרניק)

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10334 העולם בסיפורת

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: ספרות כללית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים הסיפור העברי בראשית המאה ה-20, גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני, עמוס עוז וא"ב יהושע: התחלות, מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19, בין בדיון לממשות: סוגים בסיפור הישראלי, מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר חנה הרציג (כתיבה); עמית מרקוס (שכתוב יחידה 7); אילנה דן (עריכה), אדי זילצ'ר (עריכת יחידה 7)
יועץ בכיר: פרופ' מאיר שטרנברג
יועצים ליחידה 7: פרופ' דוד פישלוב, פרופ' נילי דינגוט, ד"ר גליה בנימין, ד"ר דולי בן-חביב

הקורס עוסק במעמדו כפול הפנים של העולם הבדיוני ביצירה ספרותית כמבנה דמוי מציאות המתנהל על פי עקרונותיה של חוקיות "טבעית", וכמתווך של מגמות ואפקטים אסתטיים המתנהל על פי חוקיות אמנותית. הקורס מקנה יסודות בתאוריות ספרותיות ומדגים את יישומן בטקסטים ספרותיים.

בקורס זה אפשר לכתוב עבודה סמינריונית המיישמת את התאוריה הנלמדת על חטיבות בספרות, על יצירה בודדת או על היבט ספרותי ספציפי – על פי קורסים קודמים שנלמדו או על פי בחירה.

מבנה הקורס וחומר הלימוד

הסוגיה התאורטית שבה עוסק הקורס משמשת כנקודת הצטלבות של שלושה מישורים: טקסטים ספרותיים, תאוריות כלליות של הספרות, תקופות ודורות בסיפורת.

- יחידה 1 יסודות התאוריה
- יחידות 2-4 ניתוח של שתי יצירות ספרות, **אמה וטום ג'ונס**, המדגימות עמדה שונה ביחס למעמדו של העולם הבדיוני בטקסט הספרותי
- יחידה 5 אריסטו ושקלובסקי – שתי תאוריות על ספרות
- יחידה 6 יישום התאוריה לגבי חטיבות ספרות כפי שנלמדו בקורסים קודמים
- יחידה 7 תורת ההנמקה בפרספקטיבה תאורטית עכשווית

ספרים נלווים

גיין אוסטון, **אמה** (הקיבוץ המאוחד); הנרי פילדינג, **טום ג'ונס** (מוסד ביאליק); אריסטו, **פואטיקה** (הקיבוץ המאוחד). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

תאטרון

תואר ראשון

10154 החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון

6 נקודות זכות ברמת פתיחה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / ספרות / ספרות כללית

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר זמירה הייזנר, קרין חזקיה (כתיבה); נילי לנדסברגר (עריכה)
אחראית אקדמית: פרופ' נילי דינגוט
יועצים: פרופ' דן אוריין, פרופ' הרי גולומב, פרופ' שמעון לוי, פרופ' אברהם עוז

הקורס מתחקה אחר החוויה התאטרונית באמצעות בחינתם של גורמים מהתרבות האנושית וממדיום התאטרון, גורמים המעצבים את החוויה ומשפיעים עליה. הקורס מקנה מושגי יסוד בדרמה ובתאטרון ופורס תחנות יסוד בתולדות התאטרון ומוסכמותיו, תוך הדגמה ממבחר מחזות הנחשבים בתרבות המערבית לקלאסיקה, החל בתקופה הקלאסית, עבור לימי הביניים והרנסנס, תקופת הרסטורציה באנגליה, הרומנטיקה של המאה ה-18, השינויים ההיסטוריים, החברתיים והתרבותיים במאה ה-19 וה-20, ועד ימינו אלה.

הקורס מיועד לכל שוחרי תרבות ואמנות הרוצים להרחיב את ידיעותיהם בתולדות התאטרון, האמנות והתרבות המערבית, ולרכוש כלים לניתוח הצגות תאטרון ומופעי אמנות.

צפייה מודרכת בהצגת תאטרון כלולה בדרישות החובה של הקורס (פרטים על ההצגה ומועדה מתפרסמים בתחילת כל סמסטר).

חומר הלימוד

- המחזות שהם קריאת חובה: סופוקלס, **אדיפוס המלך**; שקספיר, **מקבת**; איבסן, **ברווז הפרא**; בקט, **מחכים לגודי**; ח'י לוי, **ההולכים בחושך**.
- ספר הקורס: **החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון** מאת ז'י הייזנר וקי חזקיה (האוניברסיטה הפתוחה, 2006). הספר מתמקד בשאלות מרכזיות, כגון: מהי חוויה תאטרונית? מה מייחד את מדיום התאטרון? אילו שינויים חלו במוסכמותיו במהלך הדורות? כיצד השפיעו מוסכמות התאטרון על המחזות עצמם? התזמור של מרכיבי הדרמה והשפעתו על החוויה התאטרונית; השפעתן של מוסכמות התאטרון על עיצוב הדמויות בדרמה; מוסכמות תאטרון בהקשרן המציאותי-חברתי, כולל הסוציולוגיה של האירוע התאטרוני והממד הפוליטי-חברתי שלו.
- סרטי DVD: **חזרות על "העלמה יוליה"**, פר גינט, **ברווז הפרא**, **שלוש אחיות**, סונטת הרפאים, אדיפוס המלך, **מקבת**, **וויצק**, ז'אן ד'ארק, התאומים מוונציה, **דרכו של עולם**, **אובו המלך**, **סיזוזה בניז'י מת**, **שש נפשות מחפשות מחבר**, **קדיש לנעמי**. סרטי החובה מודגשים, השאר הם סרטי רשות. הסרטים מתומללים בחוברת תמלילים.
- חוברת צפייה ולמידה, המקשרת בין כל מרכיבי הקורס, מנחה את הסטודנטים בקריאה ובצפייה וכוללת את מטלות המנחה.

10215 החיזיון השקספירי

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / ספרות / ספרות כללית

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אליס שלוי, ד"ר אליזבת פרוינד (כתיבה); רינה סקוטלסקי, לאה הספל (עריכה)
יועצים: פרופ' רות נבו, פרופ' מאיר רוטטון

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם עולמו של שקספיר ועם ארבעה ממחזותיו, ומאפשר להבין את הקשר בין הרקע ההיסטורי, התרבותי והרוחני של התקופה לבין היצירות, ואת מורכבותו של הטקסט השקספירי.

מטרות הקורס

- הבנת המחזות הנלמדים
- הכרת התאטרון האליזבתני ומוסכמותיו
- הכרת מושגי יסוד של השקפת העולם האליזבתנית הנחוצים להבנת המחזות
- פיתוח כושר קריאה והבנה של טקסט דרמטי
- הקניית הכלים הדרושים לניתוח סוגים שונים של מחזות ופיתוח קריטריונים להבדלה בין ז'אנרים דרמטיים
- העמקת המודעות לבעיות התאטרון

יחידות הלימוד 1-2 הן יחידות מבוא העוסקות במושגי יסוד של השקפת העולם והבימה האליזבתנית, וכן בטקסט השקספירי. יחידות הלימוד 3-11 מוקדשות לניתוח ארבעה מחזות, ומדריכות את הסטודנטים בקריאתם תוך ניתוח היבטים שונים כגון: עלילה, מבנה, דמויות, לשון ודימויים, מוטיבים, ונושאים נוספים בכל אחד מן המחזות הנלמדים. **יחידות הלימוד והמחזות נלמדים בעברית.**

חומר הלימוד

יחידות 1-2 הרקע התרבותי והרוחני של התקופה; סקירה של מכלול יצירתו הדרמטית של שקספיר והבימה האליזבתנית
יחידות 3-4 **חלום ליל קיץ**
יחידות 5-6 **הנרי הרביעי – חלק א**
יחידות 7-9 **המלך ליר**
יחידות 10-11 **הסערה**

הסטודנטים מתבקשים לרכוש את המחזות, לבד מהמחזה **הנרי הרביעי – חלק א**. אפשר לרכוש את המחזות באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

אמצעי עזר: סרטי DVD: **הנרי הרביעי – א, המלך ליר**. הסרטים נשלחים לחלשים לסטודנטים בהשאלה למשך הסמסטר של לימוד הקורס.

10762 הקומדיה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / ספרות

ידע קודם מומלץ: **החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון**.

פיתוח הקורס: פרופ' דן אוריין, ד"ר לאה גילולה
יועצים: פרופ' דן אוריין, פרופ' הרי גולומב, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' יהודה מורלי, פרופ' בן-עמי פיינגולד, ד"ר אנדריאה רוטשטיין, אהובה קרן

הקומדיה היא סוגה דרמטית בעלת מבנה ומאפיינים שאפשר לזהותם בקומדיות שנכתבו בתקופות היסטוריות שונות וכן בתרבויות שונות. בקורס יערך דיון בסוגת הקומדיה, תוך היכרות עם נקודות ציון חשובות בהתפתחותה ועם יצירות מרכזיות החל בקומדיות של אריסטופנס ביוון העתיקה ועד קומדיית המצבים הטלוויזיונית **סיינפלד**.

נושאי הלימוד

- מבוא תאורטי
- הקומדיה היוונית העתיקה
- הקומדיה הרומית
- קומדיה ופארסה בתאטרון ימי הביניים
- קומדיה דל'ארטה
- קיוגן – הקומדיה הקלאסית ביפן
- הקומדיה הקלאסית
- הקומדיה השקספירית
- הקומדיות של מולייר
- פיגמליון** מאת ג'ורג' ברנרד שאו
- הקומדיות של שלום עליכם
- הקומדיות של אפרים קישון
- הקומדיות של חנוך לוין
- וודי אלן
- קומדיית המצבים בטלוויזיה

חומר הלימוד

- ספר הקורס בעריכת דן אוריין ולאה גילולה (האוניברסיטה הפתוחה); הכותבים: שרון אהרונוסון-להבי, הנרי אונגר, דן אוריין, אהובה בלקין, ניצן בן-שאל, דבורה גילולה, תרז מלאכי, אברהם נוברשטרן, כנרת נוי, אלי רוזיק, בתיה רייכמן, חנה שקולניקוב
- מדריך למידה
- קריאת מחזות (עד שלושה מחזות לכל יחידת לימוד)
- צפייה בשלושה פרקים נבחרים מקומדיית המצבים **סיינפלד** ובעבודים קולנועיים של קומדיות נבחרות

מדעי הרוח

תאטרון

תואר ראשון

10738 תאטרון בחברה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / ספרות
שיוך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה
ואנתרופולוגיה

4 ידע קודם מומלץ: החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ותאטרון.

פיתוח הקורס: פרופ' דן אוריין, ד"ר נפתלי שם טוב, ד"ר מיכל סגל, מזלית חיים
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' אלי רוזיק-רוזן, ד"ר שרון אהרונסון-להבי, ד"ר זמירה הייזנר

הקורס מציע מתודולוגיה מקיפה ללימוד היבטיו החברתיים של התאטרון, ומדגים זאת בעזרת רפרטואר התאטרון בישראל. הנחת היסוד היא כי תאטרון אמנם אינו "משקף" מציאות כתיינתה, אלא הוא מעצב אותה לצרכים מסוימים של קבוצות בחברה. למרות זאת, ואולי דווקא בשל כך, הזיקות הקיימות בינו לבין המציאות החברתית מאפשרות חשיפה של קונפליקטים מוצנעים וגלויים. מושגי המתודה שאולים מתחומי התאוריה הספרותית, הסוציולוגית והתרבותית. הדיון במתודה ערוך כך שתחילתו ברקע החברתי והתרבותי, המשכו במרכיבי ההצגה וסופו בהתקבלותה. המתודולוגיה המוצעת היא מעין תפריט לחקר התאטרון וגם, בהמרה מתאימה, לחקר טקסטים תרבותיים אחרים.

נושאי הלימוד

- קונטקסט
- רפרטואר
- שדה
- התכונות
- אינטר-טקסטואליות
- טקסט: דמויות; סוציו-נרטיב; סוציו-סמיוטיקה;
- סוציו-לינגוויסטיקה
- התקבלות והשפעות

חומר הלימוד

- ספרו של פרופ' ד' אוריין, **תאטרון בחברה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2008)
- מקראה
- ארבעה מחזות
- מדריך למידה
- צפייה בהצגות תאטרון

10919 התאטרון הישראלי: קונפליקטים ותהליכי שינוי

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הרוח / ספרות / ספרות עברית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי החברה והרוח, ובכללם אחד מבין הקורסים החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ותאטרון, תאטרון בחברה, מבית לאומי למדינה בדרך: היישוב היהודי בארץ-ישראל בין מלחמות העולם, ישראל בעשור הראשון, מגמות בחברה הישראלית, אמצעי תקשורת המונים בישראל, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.

פיתוח הקורס: פרופ' דן אוריין, ד"ר נפתלי שם טוב, ד"ר זמירה הייזנר; קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' עוז אלמוג, פרופ' נילי דינגוט, ד"ר זמירה הייזנר, פרופ' ירון צור, ד"ר גד קינר, פרופ' מוטי רגב, פרופ' אלי רוזיק

הקורס עוסק בתאטרון הישראלי ובאופן התמודדותו עם שלושת השערים החברתיים בישראל: הסכסוך הישראלי-פלסטיני, המתח האתני בין אשכנזים למזרחים ומלחמת התרבות בין דתיים לחילוניים. באמצעות רפרטואר מגוון של מחזות והצגות, הקורס בודק כיצד שיעים אלה מעוצבים בתאטרון הישראלי והעברי לאורך מאה שנות קיומו, ואת השינויים שחלו ביחסים שבין הקבוצות במהלך מאה השנים האחרונות.

מלבד ספרי הקורס ואסופת מאמרים, הקורס כולל קריאת מחזות וצפייה חווייתית בקטעי הצגות שונים. הקורס עוסק בפרשנות על פי שיטות מחקר חדשניות, ומותיר מקום ליצירתיות של הסטודנטים בנייתו הטקסטים והמופעים.

הקורס מיועד לכל הרוצים להעמיק את ידיעותיהם בתחום התאטרון, האמנות והתרבות הישראלית בהיבטים החברתיים והפוליטיים. קורס זה יכול להתאים הן לתלמידי מדעי הרוח והאמנויות הן לאלה שעיקר עיסוקם הוא במדעי החברה.

נושאי הלימוד

- היבטים חברתיים של טקסטים תאטרוניים
- יהודים מזרחיים בתאטרון הישראלי
- ערבים בתאטרון הישראלי
- חילונים ודתיים בתאטרון הישראלי

חומר הלימוד

- ספרי הקורס: פרופ' ד' אוריין, **הבעיה העדתית בתאטרון הישראלי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2004); פרופ' ד' אוריין, **יהדותו של התאטרון הישראלי** (הקיבוץ המאוחד, 1998)
- מקראה ובה אנתולוגיה של קטעי מחזות
- מדריך למידה

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10928 מגדר ופמיניזם בתאטרון המודרני

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הרוח / ספרות

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ותאטרון, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו, מבוא ללימודי מגדר.

פיתוח הקורס: ד"ר שרון אהרונסון-להבי (כתיבה), פרופ' דן אוריין (אחראי אקדמי)
יועצת: ד"ר תמי עמיאל האוזר

הקורס עוסק בגישות תאורטיות לייצוג נשים ונשיות על הבימה וביצירות מרכזיות של התאטרון הפמיניסטי במאה ה-20 וכיום, תוך הצגת ארבעה סגנונות ומודלים תאורטיים עיקריים: (א) היתרונות והחסרונות של הסגנון הריאליסטי בתאטרון מנקודת מבט פמיניסטית; (ב) התאטרון האפ/ברכטיאני והתאטרון הפמיניסטי; (ג) התאטרון הפמיניסטי ומושג "הכתיבה הנשית"; (ד) אמנות המופע הפמיניסטית.

מושגי היסוד והנושאים שבהם נעסוק: מגדר כהבניה וכתופעה תרבותית, אלימות נגד נשים, ייצוג הגוף הנשי על הבימה, נקודת המבט של הצופים, האם קיימת שפה בימתית "נשית" ועוד. הקורס כולל קריאת יצירות דרמטיות ויצירות אמנות המופע מתחילת המאה ה-20 ועד היום, וקריאת כתבים תאורטיים של הוגות בתחום התאטרון הפמיניסטי על אודות ייצוג נשים בתאטרון וכינונה של שפת תאטרון נשית.

נושאי הלימוד

- **ריאליזם ותאטרון פמיניסטי**
- **בית הבובות והדה גאבלר** מאת הנריק איבסן
- פעולה חתרנית או מחתרנית? כינונה של שפה אלטרנטיבית בזוטות מאת סוזן גלספל
- השפה ככלי לדיכוי ולהעצמה חברתית: "ריאליזם חדש" בבז' מאת מריה איירין פורנס

תאטרון אפי ותאטרון פמיניסטי (על פי אלן דאימונד)

- יסודות אפיים במחזות **ברקיע השביעי ונשים בצמרת** מאת קריל צ'רצ'יל
- תאטרון אפי וקריאה חדשה בקנון: **פרויקט התנ"ך** של רינה ירושלמי

תאטרון פמיניסטי ו"כתיבה נשית" (על פי הלן סיקסו)

- ייצוגים פמיניסטיים של "שפה נשית" וגוף נשי: **תמונתה של דורה** מאת הלן סיקסו, **הבתולה מלודמיר** מאת יוספה אבן-שושן, **מונולוגים מהוואגינה** מאת איב אנסלר

אמנות מופע ומופע פמיניסטי

- גוף, קהל וקהילה: **סיפורי סבתא** מאת תמר רבן וגיא גוטמן

לימוד הקורס מבוסס על ספר הקורס, על חוברת מאמרים ועל המחזות.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

קולנוע

תואר ראשון

10640 להבין סרטים:

מבוא לאמנות הקולנוע

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שינוי נוסף: מדעי החברה / תקשורת

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, נחמן אינגבר, ד"ר שמואל דובדבני, ד"ר רוז יוסף, ד"ר סנדרה מאירי, ארוז דבורה; אהובה קרן (עריכה), ד"ר דן דאור (תרגום), ד"ר אודיה כהן-רז

הקורס מספק היכרות עם הטכניקה והפואטיקה של המבצע הקולנועי, ומעניק כלים להבנת המרכיבים המגוונים והעשירים של היצירה הקולנועית, החל בצילום הבודד וברצף הקולנועי, וכלה בסרט כחידה סיפורית וסגנונית שלמה. הקורס מאפשר להבין כיצד המדיום הקולנועי יוצר חוויה והתנסות בדומה לאמנויות אחרות, וכיצד המבצע הקולנועי מקדם את העלילה ומסייע בהעברת משמעות ומסרים ברמות שונות. כמכלול, הקורס מקנה כלים לניתוח, ההבנה ולהערכה של יצירות קולנועיות. במסגרת הקורס יוקרנו סרטים וקטעי סרטים רבים, חלקם נדירים, מתקופות שונות ומסגנונות מגוונים, ואלה יותחו במפגשי ההנחיה, לפי שיטת ניתוח שפותחה בקורס. זהו קורס בסיסי לא רק לאלה החפצים להעשיר את חוויית הצפייה, אלא גם לאלה המבקשים להשתלב בעתיד בתעשייה כבמאים וכתסריטאים.

חומר הלימוד

- ספר הקורס, **להבין סרטים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2000), שהוא תרגום של הספר: L.D. Giannetti, *Understanding Movies*, 7th ed. (Prentice Hall, 1996)
- פרק 1: צילום
- פרק 2: מיונסצנה
- פרק 3: תנועה
- פרק 4: עריכה
- פרק 5: פסקול
- פרק 6: משחק
- פרק 7: דרמה
- פרק 8: סיפור
- פרק 9: ספרות
- פרק 10: אידיאלוגיה
- פרק 11: תאוריה
- פרק 12: סינתזה
- ספרו של א' אבישר, **אמנות הסרט: הטכניקה והפואטיקה של המבצע הקולנועי** (האוניברסיטה הפתוחה, 1995)
- חוברת הדרכה לתרגול החומר הנלמד
- חומרי העשרה והסברה באתר הקורס

ספר הקורס, הספר הנלווה ויתר החומרים מקנים מיומנות בניית סרטים ומנחים בלימוד נושאי הקורס. מפגשי ההנחיה בקורס אינם חובה, אך מומלץ מאוד להשתתף בהם.

סרטים נלווים

עשרה סרטים ממיטב יצירות הקולנוע יישלחו לסטודנטים בהשאלה. סרטים אלה נועדו להכנת מטלות הקורס וכהכנה לבחינה. תשעה סרטים נוספים – לעבודה עם חוברת ההדרכה – עומדים לרשות הסטודנטים בספריית האוניברסיטה הפתוחה.

10421 מבוא לקולנוע ישראלי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע**.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר יעל מונק

הקורס סוקר את העשורים הראשונים של הקולנוע העלילתי הישראלי ואת התפתחותו מימי הקולנוע הלאומי המגויס, דרך סרטי הבורקס והקולנוע האישי ("הרגישות החדשה") עד הופעתו של הקולנוע הפוליטי, המכונה גם בשם "הקולנוע של הזר והחריג". הסקירה נעשית מתוך התבוננות רטרוספקטיבית לאור ההתפתחויות המאוחרות בקולנוע הישראלי, ומשלבת את הכתיבה הביקורתית המאוחרת והתייחסויות לאירועים מכוננים בהיסטוריה הישראלית שעיצבו את אופיו של הקולנוע העלילתי הישראלי.

נושאי הלימוד

- מהקולנוע הארצישראלי ועד לראשית הקולנוע הישראלי הלאומי המוקדם: **גבעה 24 אינה עונה, הם היו עשרה**;
- ראשיתו של קולנוע עממי בישראלי והופעת סרטי הבורקס: **סלאח שבת, צ'ארלי וחצי**;
- תמורות בקולנוע הלאומי: **הוא הלך בשדות, כל ממזר מלך**;
- הקולנוע העלילתי האישי בין מלחמת ששת הימים למלחמת יום הכיפורים: **שלושה ימים וילד**;
- הקולנוע של אורי זוהר: **מציצים**;
- הקולנוע הישראלי סביב מלחמת יום הכיפורים: **לאן נעלם דניאל ווקס, סוסעץ**;
- הקולנוע של הזר והחריג: **מסע אלונקות**;
- השיבה אל העבר: **נועה בת 17, החולמים, עתליה**;
- ביטויים קולנועיים למלחמת לבנון הראשונה: **אוונטי פופולו, בלוז לחופש הגדול**.

חומר הלימוד

- ספר הקורס: נ' גרץ, י' מונק, **במבט לאחור: העשורים הראשונים של הקולנוע הישראלי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2014).
- מדריך הלמידה לקורס בעריכתם של יעל מונק ואמיר פרגיון.
- הסרטים יימסרו לסטודנטים בהשאלה למשך הסמסטר. עותקי הסרטים הנוספים הנדונים בקורס יעמדו לרשות הסטודנטים בספריית האוניברסיטה הפתוחה. מקצתם יופצו למרכזי לימוד ברחבי הארץ.

בקורס מתקיימים מפגשי אופק (מפגש וידאו חי הניתן לצפייה במחשב הבית).

1 בגרסתו הקודמת נקרא הקורס **סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע**.

10655 הקולנוע כהיסטוריה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שינוי נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה

ידע קודם מומלץ: הקורס **להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע**.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה זנד, דגנית בורובסקי
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' אייל נווה, ד"ר מירי טלמון

במרכזו של הקורס עומדת הסוגיה כיצד סרטי הקולנוע, העלילתיים והתייעודיים כאחד, שיחזרו את האידיאלולוגיות ואת המאורעות המרכזיים במאה ה-20. כמו כן, הקורס בוחן בצורה ביקורתית את מקומו של הקולנוע בבנייתה של תודעה היסטורית, תורם להרחבת הידע הכללי על העבר הקרוב, ויוצר באמצעות הקולנוע תובנה טובה של המאה ה-20. הקורס מראה שיש לא מעט תפיסות עולם משותפות בין סיפור ההיסטוריה בתמונות נעות לבין סיפורה במילים.

הלימוד מבוסס על ספרו של ש' זנד, **הקולנוע כהיסטוריה – לדמיין ולבנים את המאה העשרים** (האוניברסיטה הפתוחה בשיתוף עם עם עובד, 2001), וכן על צפייה בסרטים.

נושאי הלימוד

- הדמוקרטיה והקולנוע:** ההמון, הריבון והדמוקרטיה – הרומן המוזר בין הקולנוע לפוליטיקה המודרנית
- המהפכה הקומוניסטית בקולנוע:** מאוקטובר האדום ועד קץ האוטופיה – קומוניזם וחזון מהפכה ב-24 תמונות בשנייה
- העוני בקולנוע:** אסתטיזציה של מצוקה? – תיעוש, מאבק מעמדי ומשברים כלכליים כאובייקטים פוטוגניים
- פשיזם ונאציזם בקולנוע:** משחור-לבן לצבעי ה"רטרו" – הפשיזם והנאציזם מצטלמים
- השואה בקולנוע:** תעשיית הקולנוע מול תעשיית ההשמדה – מזיס, היהודי הרע, אל שינדלר, הגרמני הטוב
- המלחמה הקרה בקולנוע:** מלחמה קרה כמיתוס חם – מקרתיזם ועידן הגרעין על האקרן
- קולוניאליזם וקולנוע:** הקולנוע כזירת קרב – מאקזוטיקה קולוניאליסטית עד התנערותו של העולם ה"לא מערבי"

מדעי הרוח

קולנוע

תואר ראשון

10648 תולדות הקולנוע א: 1939-1895

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר משה צימרמן, ד"ר סנדרה מאירי, דגנית בורובסקי-שיבר

הקורס מציג שתי תקופות בתולדות הקולנוע: (א) תקופת הקולנוע האילם – מסוף המאה ה-19 הולדת הקולנוע, כינון וביסוס עקרונות שפת הקולנוע הקלאסי באירופה; (ב) תקופת הקולנוע הקלאסי – המעבר לקול והתפתחות ומיסודם של סגנונות וז'אנרים ישנים וחדשים בארצות הברית ובקולנוע האירופי עד סוף שנות השלושים.

הקורס עוקב אחר הפיכתו של הקולנוע ממדיום פופולרי ועממי לאמנות גבוהה, "האמנות השביעית", וסוקר תחנות תרבות מרכזיות הקשורות לקולנוע בצרפת, בארצות הברית, ברסיה הסובייטית ובגרמניה. הקורס בוחן את **הקשרים הטכנולוגיים** שהובילו להפיכת הקולנוע למדבר ולצבונני; את **הקשרים הכלכליים** הקשורים לסגנונות ההפקה; את **הקשרים האסתטיים** שהשפיעו על התפתחותם של זרמים קולנועיים שונים, ואת **הקשרים ההיסטוריים** שהקולנוע נקשר בהם (מלחמת העולם הראשונה, השפל הכלכלי הגדול בארצות הברית ועוד).

הקורס מבוסס על פרקים 1-12 בספר **קיצור תולדות הקולנוע** מאת ג'רלד מסט וברוס פי קאוויץ (האוניברסיטה הפתוחה, 2003), וכן על צפייה בסרטים.

נושאי הלימוד

- היוצרים הראשונים של תולדות הקולנוע: אדיסון, לומייר, מלייס ופורטר
- ד"ר גריפית ועיצובו של הדקדוק הקולנועי
- הקומדיה האילמת ויצירתו של צ'רלס צ'פלין
- המודרניזם בקולנוע הגרמני, הרוסי והצרפתי בשנות העשרים
- ראשיתה של הוליווד והתהוותה של שיטת האולפנים
- ז'אנרים הוליוודיים: הגנגסטר, הקומדיה המטורפת והמיוזיקל
- הבימאים הגדולים של הוליווד: לוביטש, קפרה, פורד, הוקס והיצ'קוק
- הסרטים הגדולים של הוליווד
- הקולנוע הצרפתי בשנות השלושים ועיצובו של סגנון הריאליזם הפיוטי

1 בגרסתו הקודמת נקרא הקורס **תולדות הקולנוע מראשיתו ועד הופעת הסרט המדבר**.

10683 תולדות הקולנוע ב: 1980-1940

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורסים להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע, תולדות הקולנוע א: 1939-1895.

פיתוח הקורס: דגנית בורובסקי-שיבר, שלמה דובדבני, אורי לוי, ד"ר סנדרה מאירי, אבנר שביט, יעל שוב, ד"ר ענבר שחם
יועצים: ד"ר אודיה כהן-רוז, ד"ר סנדרה מאירי, ד"ר יעל מונק, ד"ר ענבר שחם

הקורס מציג תמורות מרכזיות בתולדות הקולנוע ההוליוודי והאירופי בין השנים 1940-1980, ובכללן תקופת השיא של הוליווד הקלאסית, קריסת האולפנים הגדולים, הרנסנס ההוליוודי עם שובי הקופות בשנות השבעים, הנאו-ריאליזם האיטלקי שלאחר מלחמת העולם השנייה והמודרניזם באירופה מראשית שנות השישים. בקורס נבחנים לעומק ההקשרים החיסטוריים שהביאו לתמורות והיסודות האסתטיים של זרמים קולנועיים ושל יצירות הבימאים המרכזיים שחוללו מהפכות בשפת הקולנוע: "הגל החדש" הצרפתי (טריפו וגודאר), הקולנוע הבריטי החדש (לינדי אונדרסון), המודרניזם האיטלקי (פליני, ברטולוצ'י, אנטוניוני ופולזיני) והקולנוע הגרמני החדש (פסבינדר, הרצוג ו-ונדרס). כן נידון הקולנוע המזרח-אירופי והסובייטי ביצירותיהם של מילוש פורמן, הצ'כ, אנדז'יי ויידה הפולני ואנדרי טרקובסקי הסובייטי, והקולנוע היפני ביצירותיהם של אקירה קורסאווה, קנז'י מיזוגושי ויסהירו אוזו.

הקורס מבוסס על פרקים 11-17 בספר **קיצור תולדות הקולנוע** מאת ג'רלד מסט וברוס פי קאוויץ (האוניברסיטה הפתוחה, 2003), על מדידך למידה וכן על צפייה בסרטים.

נושאי הלימוד

- האזרח קיין** של אורסון וולס
- הטלוויזיה, המקרניזם והתמוטטותה של הוליווד הקלאסית
- "הסרט האפל" וסרטי הבעיה החברתית בהוליווד בשלהי שנות הארבעים
- יוצרים בהוליווד בשנות החמישים: ניקולס ריי, ג'ון יוסטון ודגלס סירק
- הנאו-ריאליזם האיטלקי: רוברטו רוסליני וויטוריו דה-סיקה
- הקולנוע הצרפתי והבריטי בשנות החמישים
- הקולנוע הצרפתי והקולנוע הבריטי בשנות החמישים
- הוליווד בשנות החמישים – "הוליווד בתקופת מעבר"
- המודרניזם בצרפת ו"הגל החדש" הצרפתי
- המודרניזם בבריטניה ו"הגל החדש" הבריטי
- המודרניזם האיטלקי
- הקולנוע ההוליוודי החדש
- הקולנוע הגרמני החדש
- הקולנוע היפני
- הקולנוע המזרח-אירופי והקולנוע הרוסי

1 בגרסתו הקודמת נקרא הקורס **תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית לניאו-ריאליזם האיטלקי**.

10792 מבוא לתאוריות קולנועיות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורסים להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע, תולדות הקולנוע א: 1939-1895.

פיתוח הקורס: ד"ר בני בן-דוד, ד"ר סנדרה מאירי
יועצים: פרופ' נורית גרץ, ד"ר רוז יוסף, ד"ר אודיה כהן-רוז, פרופ' רעיה מורג

במרוצת מאה השנים האחרונות הקולנוע הפך למדיום הנפוץ ביותר, בידור להמונים אך גם מכלול של טקסטים אמנותיים. במה מתייחד הקולנוע? מהם הכוחות הפועלים עליו? האם הוא מחויב למציאות חברתית, אידאולוגית והיסטורית, או שהוא נועד להעניק חוויות אסתטיות, חושיות ורגשיות חד-פעמיות? מהי תאוריה קולנועית וכיצד היא משמשת לניתוח ולהבנת סרטים? תאוריות קולנועיות שונות, משנות העשרים ועד ימינו, נפרסות בספר הקורס במסגרת שישה נושאים:

- ההוויה הקולנועית:** דיון במדיום ובאסתטיקה (סגנון) הקולנועיים, תוך התייחסות למושג הריאליזם בתאוריות ה"קלאסיות" של דזיגה ורטוב, זיגפריד קרקאוואר ואנדרה באזן – התאוריות הראשוניות והחלוציות העוסקות ב"קולנוע קלאסי", ומשמשות כנקודת מוצא לדיונים ולמודלים תאורטיים של תאוריות מאוחרות יותר (של פייר-פאולו פולוני וז'יל דלו).
- פורמליזם:** תחבולות צורניות, הן כאלה המשותפות לקולנוע ולספרות (סינקדוכה, מטפורה, מטונימיה) והן הייחודיות לקולנוע (קלוז-אפ, תנועה, עריכה, סוגי מעברים בין שוטים) על פי התאוריות של רודולף ארנהיים, בלה באלאש, יורי טיניאנוב וסרגיי אייזנשטיין בדבר האסתטיקה הייחודית של הקולנוע.
- קוגניטיביזם:** מהו סוד הקסם של הקולנוע הפופולרי (מן הזרם המרכזי) וכיצד הצופה מעבד את המידע המועבר בסרט? דיון בתפיסתו של נואל קרוול, המכונן מודל צפייה המכיל את היבטי המבצע הקולנועי ההופכים את הסרט לנגיש ומהנה, ובתאוריה של ג'וזף ד' אנדרסון בדבר המשותף בין תהליך הצפייה בסרט לתהליכים קוגניטיביים ובדבר קליטת הסאונד.
- נאו-פורמליזם:** החיבור בין הפורמליזם הקלאסי לקוגניטיביזם על פי דז'ייד בורדול וקריסטיין תומפסון, המעמיקים על הגישה הקוגניטיבית ועל ההבחנה בין קולנוע פופולרי לקולנוע "אמנותי".
- קולנוע ושפה:** האם הקולנוע הוא שפה? אם כן, כיצד אפשר להגדירה? נציג תאוריות קולנועיות הבדוקות את מערכת הסימנים (סמיוטיקה) הייחודית של הקולנוע ואת המבנה (סטרוקטורה) שלה – שני תחומים שהתגבשו למתודולוגיה: סמיוטיקה/סמיוטיקה וסטרוקטורליזם.
- קולנוע ואידאולוגיה:** אופיו של הייצוג הקולנועי וסוגיית צביונו של הייצוג/תאור הקולנועי בשלושה היבטים מרכזיים: טכנולוגיה, אסתטיקה ואידאולוגיה. נדונה המסה המפורסמת של ולטר בנימין, "יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני" (1938). כן נדונות תאוריות מסוף שנות השישים המושפעות מן המרקסיזם ומן הנאו-מרקסיזם של לואי אלטוסר.

מדעי הרוח

קולנוע

תואר ראשון

10747 הקומדיה הרומנטית: היסטוריה, אידיאולוגיה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע. ידע קודם מומלץ: תולדות הקולנוע ב: 1980-1940.

פיתוח הקורס: ד"ר בני בן-דוד, פרופ' נורית גרץ, ד"ר ענבר שחם (כתיבה) **יועצים:** פרופ' נורית גרץ, ד"ר אילן אבישר, ד"ר ענת זנגר, ד"ר מירי טלמון, ד"ר סנדרה מאירי, ד"ר ענבר שחם, דגנית בורובסקי-שיבר, עופרה הרץ

הקורס בוחן את ההקשר ההיסטורי, החברתי והאידיאולוגי שבו התפתח ז'אנר הקומדיה הרומנטית בהוליווד מאז שנות השלושים של המאה ה-20 ועד שנות האלפיים. נבדוק כיצד מחזורי סרטים בז'אנר מתייחסים לאהבה רומנטית, למוסד הנישואין, לתפקידי מגדר, ליחסי מגדר ולסוגיות חברתיות כגון מעמד, מוצא אתני ונטייה מינית. כמו כן נדון בתרומתם של יוצרים מרכזיים בז'אנר הקומדיה הרומנטית דוגמת וודי אלן. בין הסרטים שידונו בקורס: זה קרה לילה אחד (1934), לגדל את בייבי (1938), ליידי איב (1941), חמים וטעים (1959), דו-שיח בחדר המיטות (1959), הדירה (1960), הרומן שלי עם אנני (1977), מנהטן (1979), כשהארי פגש את סאלי (1989), אישה יפה (1990), מהומה רבה על לא דבר (1993), נודי שינה בסיאטל (1993), החתונה של החבר שלי (1997).

חומר הלימוד

- ספרו של בני בן דוד, **הקומדיה הרומנטית: היסטוריה, אידיאולוגיה ומגדר** (האוניברסיטה הפתוחה, 2011)
- מקראת מאמרים
- מדריך למידה וצפייה
- ערכת סרטים

10693 מיתוס ואתוס בקולנוע הישראלי

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע.

פיתוח הקורס: פרופ' אניטה שפירא, ד"ר ליאת שטייך-לבני (כתיבה), פרופ' נורית גרץ, ד"ר יעל מונק; בת-חן פירסט (עריכת מדריך צפייה ולמידה)

הקורס מתמקד בייצוג הקולנועי וההיסטורי של סוגיות נבחרות באתוס הציוני, כגון: דמות הצבר; ההתיישבות העובדת; מערכת היחסים בין יהודים לערבים בארץ-ישראל, מראשית ימי הציונות ועד 1948; מלחמת תש"ח; קיבוץ הגלויות ועוד. הקורס מעמת בין דימויים, מיתוסים וסיפורים מקובלים מהווי הציונות, לבין ראייה ביקורתית מאוחרת יותר של אותן סוגיות. הדיון משקף את השינויים שחלו בזיכרון הקולקטיבי הישראלי בנוגע להתיישבות למיתוסים ולסיפורים שעליהם נבנה האתוס הציוני.

נושאי הלימוד

- זיכרון קולקטיבי ומשמעותו
- הנרטיב הציוני בקולנוע
- דימויו של החלוץ
- ייצוגי מערכת היחסים עם העולם הקומוניסטי
- הדיון הקולנועי במערכת היחסים בין יהודים לערבים

סרטי הקורס

- פורסט גאמפ (רוברט ז'מקיס, 1994)
- לחיים חדשים (יהודה להמן, 1935)
- מציצים (אורי זוהר, 1972)
- ילדי סטאלין (נדב לויתן, 1987)
- נועה בת 17 (יצחק צפל ישרון, 1982)
- הוא הלך בשדות (יוסף מילוא, 1967)
- הם היו עשרה (ברוך דינר, 1960)
- חרבת חזעה (רם לוי, 1978)
- ארוכה היא הדרך (ישראל בקר, 1948)
- יום נפלא הוא המחר (הלמר לרסקי, 1949)

בקורס מתקיימים מפגשי אופק – מפגשי וידאו העומדים אחר כך לרשות הסטודנטים באתר הקורס.

10806 סדנת תסריטאות למתחילים

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע.

הסדנה מעניקה כלים לפיתוח תסריט עלילתי, החל בשלב הפורמט וההגדרות הייחודיות של שפת התסריט וסגנון הכתיבה הייחודי לו, וכלה בכתיבה בפועל של תסריט דרמטי לקולנוע ולסדרת טלוויזיה, על כל היבטיו. בסדנה יובהר תהליך כתיבת התסריט, משלב הרעיון הבסיסי עד לפיתוח התסריט המלא. במהלך הלימוד נצפה בקטעי סרטים ונקרא קטעי תסריטים רלוונטיים במטרה לעמוד על הקשר המורכב בין הטקסט של התסריט המקורי לבין פרשנות הבימאי וצוות ההפקה. נערוך היכרות עם טכניקות כתיבה תסריטאיות, עם מבני סיפור קלאסיים ועם כלי תחקיר, ניתוח ואפיון של דמויות בדיוניות המקבלות את השראתן מדמויות אמיתיות. ננתח סצנות מתוך תסריטי קולנוע קלאסיים ומתוך סדרות טלוויזיה אמריקניות בולטות. כן נבחן שיטות לפענוח האמירה של התסריט ונרכוש כלים והנחיות לכתיבת דיאלוג.

הסדנה מיועדת למי שנהנים לבטא את עצמם בכתיבה ורוצים לתעל את נטיות הכתיבה הטבעית שלהם ללימוד כתיבת תסריט כדי לעסוק בתחום זה בעתיד.

מנחה הסדנה הוא הקולנוען, התסריטאי והבימאי צביקה קרצנר, ראש מגמת תסריטאות בביה"ס לקולנוע סם שפיגל בירושלים, מרצה בביה"ס לקולנוע "חשיפה" של האוניברסיטה הפתוחה ובאוניברסיטת תל-אביב, יועץ אמנותי לקרן לקולנוע ישראלי ולקרן רבינוביץ.

נושאי הלימוד

- הגדרות תסריט והיכרות עם הפורמט
- שלבים בתהליך פיתוח התסריט
- מבנה התסריט הקלאסי
- טכניקות אקספוזיציה
- שלושת מעגלי הקונפליקט
- שתיקות (beats) וטקסט סמוי (sub-text)
- בדיאלוג דרמטי
- הנחת יסוד תמטית
- כתיבה לסדרות טלוויזיה

הנוכחות במפגשים היא חובה.

מדעי הרוח

קולנוע

תואר ראשון

10805 סדנת צילום קולנוע בסיסי

2 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע.

הסדנה מיועדת לסטודנטים מתחילים בתחום הצילום, המבקשים ללמוד את עקרונות הצילום הקולנועי. הסדנה תקנה ידע בסיסי בהכרת מצלמות קולנוע ובתפעולן. נתמקד באפשרויות העומדות בפני צלמים לעצב שפה קולנועית המשפיעה על ההיבטים האסתטיים, הסגנוניים, הדרמטיים והנרטיביים של הסרט, תוך תרגול המרכיבים המאפיינים את השפה הקולנועית הזאת והיכרות עם מונחים טכניים מעולם הצילום. מושגי היסוד בצילום יילמדו וייבחנו תוך תרגול בניית פריים, שימוש בתאורה ובצבע, יחסי נושא-רקע ומיוזנסצנה. כך יורחב הידע המעשי והתאורטי בצדדיו האמנותיים והיצירתיים של הצילום הקולנועי.

הסדנה מבוססת על הרצאות תאורטיות ועל פעילות מעשית, ומשלבת צפייה בדוגמאות מתוך סרטי קולנוע ועבודות אמנות. במהלך הסדנה הסטודנטים יגישו תרגילי צילום שיידונו וינתחו בכיתה.

נושאי הלימוד

- הכרת המצלמה והפעלתה: מצבי צילום, צמצם, פוקוס, איזון ללבן
- עדשות המצלמה: תפקידן והשפעתן על בניית המרחב הקולנועי
- האור כמרכיב המשמעותי בפעולת הצילום: סוגי תאורה, כיווני תאורה, חשיפה
- הפריים הקולנועי: העמדה, קומפוזיציה, סטטיות ותנועה, גודלי פריים
- פרספקטיבה, עומק שדה, הפיכת הדו-מימד לתלת מימד
- העמדת מצלמה: חלוקת עבודה אפשרית בין הצלם לבימאי
- תנועות מצלמה ומשמעותן

נוכחות והשתתפות פעילה בסדנה (כולל ביצוע המטלות המעשיות והתרגילים) – חובה.

מנחה הסדנה: הצלם והבימאי ערן ברק.

10803 סדנת בימוי קולנועי

2 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע.

הסדנה תקנה כלים בסיסיים בתחום הבימוי הקולנועי ומיומנות בעבודת צוות, תוך שימוש במושגים הטכניים הרלוונטיים. לא נדרש ניסיון קודם בבימוי. הסדנה מבוססת על הרצאות תאורטיות ועל צפייה בקטעי סרטים ובסרטים קצרים, וכן על תרגול מעשי של יסודות הבימוי הקולנועי, העלילתי והתיעודי כאחד. במהלך הסדנה הסטודנטים יציגו את הפרויקטים שיבצעו, הן בכתב והן בעל פה, וייערך בהם דיון בכיתה.

במהלך הסדנה על הסטודנטים להגיש שלושה תרגילי בימוי, שניים אישיים ואחד קבוצתי, שיידונו בכיתה, ותרגיל קבוצתי רביעי שיוגש לאחר תום הסמסטר. הציון הסופי בסדנה יורכב משקלול של ציוני ארבעת התרגילים (לא תתקיים בחינה).

נוכחות והשתתפות פעילה בסדנה (כולל ביצוע המטלות המעשיות והתרגילים) – חובה.

מנחת הסדנה: אושרה שורץ, תסריטאית ויוצרת סרטים תיעודיים.

10804 סדנת עריכה קולנועית

2 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע.

סדנת העריכה מורכבת משני חלקים, מעשי ורעיוני.

סדנת עריכה מעשית

הסדנה מיועדת לסטודנטים המתחילים את דרכם בתחום העריכה ומבקשים ללמוד את העקרונות המעשיים של העריכה הקולנועית. הסדנה מקנה ידע בסיסי במבנה מערכת העריכה ובהפעלתה. במהלך השיעורים נתמקד בפונקציות ופקודות של תוכנת העריכה AVID Media Composer, נלמד טכניקות בסיסיות של עריכה, שימוש באפקטים וטיפול בקבצים מסוגים שונים. הסדנה מבוססת על הסברים והדגמות, וכוללת פעילות מעשית.

במהלך הסדנה על הסטודנטים להגיש שני תרגילי עריכה. על פי תוצאותיהם יקבע הציון הסופי (לא תתקיים בחינה).

מנחה הסדנה: שעה סטנילוב, צלם ועורך סרטים.

נוכחות והשתתפות פעילה בסדנה (כולל ביצוע המטלות המעשיות והתרגילים) – חובה.

סדנת עריכה תאורטית

הסדנה מיועדת לסטודנטים המתחילים את דרכם בתחום העריכה ומבקשים ללמוד את עקרונות העריכה. הסדנה, המבוססת על תאוריות קולנועיות מרכזיות, מקנה מושגים בעריכה קולנועית ומלמדת את ה"שפה" הנהוגה בחדר העריכה (לדוגמה: גודלי פריים, זוויות צילום, עיקרון ה-180 מעלות, ועוד). כך יילמדו מתודות עריכה שונות ובחירת צורה המשרתת תוכן משתנה.

במהלך הסדנה נצפה בסרטים נבחרים וננתח אותם תוך התמקדות בפן של העריכה.

במהלך הסמסטר הסטודנטים יגישו תרגילי עריכה. נצפה בהם וננתח אותם בכיתה, ולפיהם ייקבע הציון הסופי (לא תתקיים בחינה).

מנחת הסדנה: ברכה זיסמן, בימאית של סרטים דוקומנטריים ועורכת קולנוע.

נוכחות והשתתפות פעילה בסדנה (כולל ביצוע המטלות המעשיות והתרגילים) – חובה.

מדעי הרוח

קולנוע

תואר ראשון

10551 ניצולי השואה בקולנוע הישראלי

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע או מבוא לקולנוע ישראלי, וכן קורס נוסף מתחום הקולנוע (או אחד מבין הקורסים בימי שואה ופקודה, ישראל בעשור הראשון, מגמות בחברה הישראלית), וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר ליליאן שטייר-לבני (כתיבה); אהובה קרן (עריכה) **יועצים:** פרופ' דן מירון, ד"ר רחל ויסברוד, ד"ר אורלי לובין, ד"ר חנה הרציג

הקורס בוחן כיצד תוארו ניצולי השואה בקולנוע ובתרבות הישראלים משלהי שנות הארבעים עד ימינו. הקורס עוקב אחר המפגש המורכב בין ניצולי השואה לבין לידי הארץ, השינוי ההדרגתי שחל בתיאור הניצולים בתרבות הישראלית, והתהליכים שהביאו להכרת התרבות הישראלית בהווה, במרחבים ובזיכרונות זרים ולאמוצם כחלק מההווה והתרבות הישראלית. נידונות תאוריות של טראומה ונבחן ייצוג הקולנועי באמצעות שתי השקפות מרכזיות: (א) השינוי שחל בייצוג ניצולי השואה; (ב) הייצוג בקולנוע הדוקומנטרי לעומת הקולנוע העלילתי.

נושאי הלימוד

- שנות הארבעים והחמישים: ה"ציוניזציה" של השואה בקולנוע, סיפור תהליך החניכה בעשורים אלה והקשר בין הסרטים לבין הלכי הרוח הציבוריים באותה תקופה.
- שנות השישים והשבעים: השפעתם של אירועי מפתח היסטוריים, כגון משפט אייכמן (1961), תקופת ההמתנה שלפני מלחמת ששת הימים ומלחמת יום כיפור, על תודעת השואה בישראל ועל הקולנוע, והשינויים שחלו בעקבותיהם בקולנוע הדוקומנטרי והעלילתי.
- שנות השמונים והתשעים: הפיכת השואה לחלק בלתי נפרד מהשיח הציבורי, השינויים הרבים בקולנוע הדוקומנטרי בנושא והוויכוח בין החוקרים באשר לתדמיתם של ניצולי השואה בקולנוע העלילתי בעשורים אלה.
- שנות האלפיים: דיון בהבדלים בין התמונה המורכבת שמציג הקולנוע הדוקומנטרי לבין החזית האמביוולנטית שמציג הקולנוע העלילתי בשנים האחרונות, כאשר יש סרטים השבים ומשחזרים סטראוטיפים בעייתיים אודות ניצולי השואה, ואילו באחרים ניכרת התחלה של ייצוגים חדשים ומורכבים.

1 הקורס נקרא בגרסה קודמת **ניצולי שואה, זרים ואחרים בקולנוע ובספרות הישראליים**.

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. הגשת עבודה סמינריונית בקורס זה מותנית בעמידה בהצלחה בקורסים להבין סרטים (10640) ומבוא לקולנוע ישראלי (10421). מי שכבר למדו את הקורס לפני סמסטר 2013 וסיימו אותו בהצלחה, יוכלו לכתוב בו עבודה סמינריונית גם מבלי שעשו את הקורסים המתנים.

10534 מזרח ומערב בקולנוע הישראלי

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מהקורסים להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע או מבוא לקולנוע ישראלי וכן קורס נוסף מתחום הקולנוע או אחד מהקורסים הבאים: מבית לאומי למדינה בדרך: היישוב היהודי בארץ-ישראל בין מלחמות העולם, ישראל בעשור הראשון, מגמות בחברה הישראלית, תקשורת המונים בישראל וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר אלדד קדם, ד"ר ליליאן שטייר-לבני; תלמה מוקדי (עריכה) **יועצים:** פרופ' ירון צור, פרופ' יעקב שביט, ד"ר מירי טלמון, ד"ר אורלי לובין

הקורס מבוסס על ספרה של אלה שוחט, **הקולנוע הישראלי – מזרח/מערב והפוליטיקה של הייצוג** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005), ועוסק באחד הקונפליקטים המרכזיים בחברה הישראלית, יחסי אשכנזים-מזרחים, תוך מעקב אחר ייצוגי הקולנוע הישראלי. הקורס עוסק בתפיסות של המזרחיות בחברה הישראלית, וכן בהחלת תפיסות אלה על ייצוג היחסים בין ישראלים ופלסטינים. כמו כן, באמצעות עיון ביצירות הקולנוע נבדק תהליך התהוות זהותה של החברה הישראלית. הקורס מוגש עתה בגרסה מעודכנת.

חומר הלימוד

הקורס מתבסס על ספר הקורס, מדריך למידה וצפייה, מקראה ושלושה עשר סרטים מרכזיים בתולדות הקולנוע הישראלי.

נושאי הלימוד

- תאוריה ומתודולוגיה: פוסט-קולוניאליזם, אוריינטליזם, מבוא קולנועי
- הזיאנר ההרואי-לאומי: גבעה 24 אינה עונה
- סרטי הבורקס וייצוג המזרחי: סאלח שבת, פורטונה, רק היום
- ייצוג אלטרנטיבי של המזרח: הבית ברחוב שלוש, אור מן ההפקר
- הקולנוע האישי ומגוון הגלים החדשים: חור בלבנה, לאן נעלם דניאל וקס, רובה חוליות
- הגל הפלסטיני בקולנוע הישראלי: מאחורי הסורגים, נישואים פיקטיביים
- זהות מזרחית בקולנוע הישראלי העכשווי: שחור, כיכר החלומות

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. הגשת עבודה סמינריונית בקורס זה מותנית בעמידה בהצלחה בקורסים להבין סרטים (10640) ומבוא לקולנוע ישראלי (10421). מי שכבר למדו את הקורס לפני סמסטר 2013 וסיימו אותו בהצלחה, יוכלו לכתוב בו עבודה סמינריונית גם מבלי שעשו את הקורסים המתנים.

10939 הקולנוע הישראלי במפנה האלף

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע, מבוא לקולנוע ישראלי, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל מונק (כתיבה) **יועצים:** פרופ' נורית גרץ, פרופ' תמר הרמן, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' גיאד נאמן, ד"ר מירי טלמון

הקורס עוסק בקולנוע העלילתי הישראלי בעשור האחרון של המאה ה-20. היה זה עשור טעון, שראשיתו בשלהי האינתיפדה הראשונה וסופו עם פרוץ האינתיפדה השנייה ("אינתיפדת אל-אקצה"). דווקא בעשור כה עמוס באירועים פוליטיים בחר הקולנוע הישראלי להתנתק מהסוגיות הפוליטיות הבווערות ולשקע עצמו בסוגיות של זהות ומקום. הקורס מציע עיון ביקורתי בסרטי העלילה הבולטים של אותה תקופה.

הקורס מבוסס על הספר **גולים בגבולם – הקולנוע הישראלי במפנה האלף** מאת יעל מונק (האוניברסיטה הפתוחה, 2011), ועל מקראת מאמרים.

הסרטים הנידונים בקורס

- אדי קינג (גידי דר, 1992)
- איה: אוטוביוגרפיה דמויונית (מיכל בת-אדם, 1994)
- זיכרון דברים (עמוס גיתאי, 1995)
- האח של דריקס (דורון צברי ואורי ענבר, 1994)
- החברים של יאנה (אריק קפלון, 1999)
- החיים על פי אגפא (אסי דיין, 1992)
- המרחק (דן וולמן, 1994)
- חולה אהבה בשיכון ג (שבי גביוון, 1995)
- לילסדה (שמי זרחין, 1995)
- לנגד עיניים מערביות (יוסף פיצ'חדזה, 1996)
- מר באום (אסי דיין, 1997)
- נישואים פיקטיביים (חיים בוזגלו, 1988)
- נקודת תצפית (דינה צבי-ריקליס, 1990)
- קלרה הקדושה (ארי פולמן ואורי סיון, 1996)
- שחור (שמואל הספרי, 1994)
- שמיכה חשמלית ושמה משה (אסי דיין, 1994)

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

קולנוע

תואר ראשון

10578 הקולנוע הפלסטיני

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בקולנוע או הקורס החברה הערבית בישראל, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, גורגי ח'ליפי, מיטל אלון-אוליניק (כתיבה); רינה סקוטלסקי (עריכת מדרוך למידה)
יועצים: פרופ' מוסטפא כבהא, פרופ' גיאד נאמן, פרופ' מיכל פרידמן, פרופ' מוטי רגב, פרופ' אלי שאלתיאל, ד"ר רחל ויסברוד, ד"ר מירי טלמון, ד"ר אורלי לובין, ד"ר עאדל מנאע

הקורס עוסק במגוון רחב של סרטי קולנוע פלסטיניים, מן הקולנוע הדוקומנטרי של שנות השבעים ועד ימינו. בתוך כך נסקרת ההיסטוריה והאידאולוגיה של הקולנוע הפלסטיני שנוצר בגבולות ישראל ומחוץ לה, תוך עמידה על מקומו של קולנוע זה בתרבות ובהיסטוריה הפלסטינית. מוקדש מקום רחב לניתוח יצירות קולנוע עצמן, תוך ניסיון ללמוד מהן על הלכי הרוח בחברה הפלסטינית ועל השינויים שהתרחשו בה.

חומר הלימוד

- ספר הקורס, **נוף בערפל** (האוניברסיטה הפתוחה ועם עובד, 2006)
- פרק 1 כרוניקה של קולנוע פלסטיני
 - פרק 2 מוזיקרונוט מדממים לזיכרונות פוריים: הקולנוע של שנות השבעים
 - פרק 3 על המקום והזמן: הקולנוע של מישל ח'ליפי
 - פרק 4 בלא מקום, בלא זמן: הקולנוע של רשיד משהראוי
 - פרק 5 הבית וחורבנו: הקולנוע של עלי נסאר
 - פרק 6 דרך ללא מוצא: Roadblock movies
 - פרק 7 בין הגלות למולדת: הקולנוע של אליה סולימאן

חומר הלימוד כולל גם **מקראת מאמרים ומדריך למידה**.

במפגשי ההנחיה מתקיימת צפייה מודרכת. המפגשים אינם חובה, אך מומלץ להשתתף בהם. סרטים הנידונים בהרחבה יינתנו לסטודנטים בהשאלה. סרטים נוספים עומדים לרשות הסטודנטים בספריית האוניברסיטה הפתוחה, ומקצתם יופצו גם למרכזי הלימוד ברחבי הארץ.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10911 ז'אנרים של המותחן בקולנוע

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: תולדות הקולנוע א: 1939-1895, תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית לנאו-ריאליזם האיטלקי.

פיתוח הקורס: ד"ר ענבר שחם (כתיבה), פרופ' נורית גרץ (אחראית אקדמית); רוני אמיר (עריכת מדרוך הלמידה)

יועצים: ד"ר אילן אבישר, דגנית בורובסקי-שיבר

הקורס עוסק במותחן כמטא-ז'אנר, ובשישה ז'אנרים שלו: מותחן הבלש, מותחן המשטרה, מותחן הריגול, מותחן האימה, המותחן הפסיכולוגי והסרט האפל ('פילם נואר'). הקורס מעניק כלים לניתוח מאפיינים תמטיים וצורניים של כל ז'אנר, ומספק היכרות עם מושגי מפתח ושיטות ניתוח במחקר הז'אנרים. נדונות בו משמעויות מיתיות, פסיכולוגיות, חברתיות ופוליטיות של מוסכמות ז'אנריות, וההשפעות של גורמים היסטוריים, כלכליים וטכנולוגיים על ההתפתחויות בתוך כל ז'אנר.

נושאי הלימוד

- מחקר הז'אנרים הקולנועיים – מבוא כללי
- המותחן כמטא-ז'אנר: מאפיינים כלליים
- ז'אנרים של המותחן בתקופת הראינוע
- הבלש הקלאסי ומותחן הבלש
- מותחן המשטרה
- מותחן הריגול
- מותחן האימה
- המותחן הפסיכולוגי
- "פילם נואר"
- ז'אנר ואטר (Auteur): רומן פולנסקי
- השוואה בין המותחן לז'אנר ההרפתקאות

חומר הלימוד

- הספר: M. Rubin, *Thrillers* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999)
- מקראת מאמרים
- מדריך למידה
- צפייה מודרכת בסרטים במפגשי ההנחיה. המפגשים אינם חובה, אך מומלץ להשתתף בהם.
- סרטים באורך מלא ב-DVD (בהשאלה): M, השינה הגדולה, האדם השלישי, זרים ברכבת, מגע של רשע, תינוקה של רוזמרי, הקשר הצרפתי, צ'יינטאון, מלתעות, שתיקת הכבשים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10927 זיכרון, טראומה ופנטזיה בקולנוע האמריקני

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נוסף: מדעי הרוח / לימודי תרבות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, בהן לפחות 12 נקודות זכות בתחום הקולנוע, ובכללן הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע וקורס נוסף בקולנוע, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: תולדות הקולנוע א: 1939-1895, תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית לנאו-ריאליזם האיטלקי, תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.

פיתוח הקורס: פרופ' תומס אלוסר, פרופ' נורית גרץ, ד"ר בועז חגין
יועצים: פרופ' נורית גרץ, ד"ר סנדרה מאירי, ד"ר יעל מונק, ד"ר רעיה מורג, ד"ר יוסף רו

הקורס מבוסס על סדרת הרצאות של פרופ' תומס אלוסר, שבה נערכת היכרות עם מחקרים על טראומה, זיכרון ופנטזיה, הן של האדם הבודד הן של הקולקטיב, ודיון באופן שבו אפשר להשתמש בהם ככלי בחקר התרבות. הקורס מדגים גישות אלה על סרטים נבחרים מתוך הקולנוע האמריקני העכשווי. במהלך הקורס תוצגנה שלוש "טראומות גרעיני" מרכזיות וייחודיות לתרבות האמריקנית. בנוסף, ייבחנו הייצוגים הקולנועיים של טראומה והקשר שלהם לחברה האמריקנית העכשווית ולשינויים הכלכליים והחברתיים המתחוללים בה.

נושאי הלימוד

- יחידה 1 היכרות עם מרכיבים מרכזיים בעיסוק האקדמי בטראומה
- יחידה 2 זיכרון ושיכחה קולקטיביים: מיסטיק ריבר
- יחידה 3 היכרות עם טראומות כור ההיתוך, הגזע והאימפריה, ופנטזיות של אחרים: שתיקת הכבשים
- יחידה 4 טראומת כור ההיתוך: JFK תיק פתוח
- יחידה 5 טראומת הגזע וטכנולוגיה דיגיטלית: פורסט גאמפ
- יחידה 6 מסעות בזמן וטראומת הגזע: בחזרה לעתיד וספרות זולה
- יחידה 7 טראומת האימפריה וסרטי ההצלחה של שפילברג: להציל את טוראי ראין
- יחידה 8 פנטזיה, מלודרמה ורב-תרבותיות: האחות בטי
- יחידה 9 זיכרון פרוסתטי וחברת הבקרה: ממנטו

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר זיכרון, טראומה ופנטזיה בקולנוע האמריקני מאת בועז חגין, ועל מקראת מאמרים, הרצאות מוקלטות וצפייה בתשעה סרטים באורך מלא (בהשאלה).

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

מוסיקה

תואר ראשון

10148 מוסיקה ממבט ראשון

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר רון וידברג, ד"ר בנימין פרל (כתיבה), רון קולטון; ד"ר בת-שבע שפירא, לאה הספל (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' אריה ורדי

זהו קורס בסיסי המיועד בראש ובראשונה לחובבי מוסיקה שאינם בעלי רקע קודם. הקורס מומלץ גם לבעלי ניסיון בנגינה ולקוראי תווים המעוניינים להרחיב את השכלתם בתחום התאוריה המוסיקלית ובהכרת הרפרטואר.

מטרות הקורס

- הכרת המקלדת (פסנתר או אורגנית) עד כדי יכולת לנגן מנגינות פשוטות עם ליווי בסיסי (אפשר לקבל פטור מלימוד נגינה על סמך הוכחת ידע קודם)
- הקניית ערכי הקצב
- לימוד כתב התווים
- הכרת מונחי יסוד במוסיקה (כגון: טוניקה, מז'ור, מינור, מרווח וכדומה) והטמעתם בדרך של התנסות פעילה
- האזנה מודרכת ליצירות מתקופות שונות והכרת צורות מוסיקליות תוך שילוב הידע התאורטי והמעשי שנרכש, להעשרת החוויה המוסיקלית

נושאי הלימוד

- כיתת המקלדת שלב 1 – לימוד נגינה, ערכי קצב, כתב התווים ומושגים מוסיקליים ראשוניים
- נקודת עוגב
- מוטיב-צורה-משפט
- שירי שוברט – לומדת מולטימדיה
- נושא ווריאציות
- אשנב לאופרה – **נישואי פיגארו** מאת מוצרט

עזרי לימוד

יחידות הלימוד מלוות בהקלטות של הדוגמאות המוסיקליות המהוות חלק אינטגרלי מן הקורס. הסטודנטים יזדקקו למקלדת (פסנתר או אורגנית) לתרגול בבית. אפשר לקבל אורגנית בהשאלה.

מבנה הקורס

במהלך הקורס מתקיימים מפגשים שבועיים בכיתת מקלדות. המפגשים כוללים לימוד מושגי יסוד, לימוד נגינה והאזנה מודרכת ליצירות מוסיקליות. הנוכחות במפגשים חשובה ומומלצת ביותר. כמו כן מתקיימת קבוצת לימוד שבה מחצית מהמפגשים הם פרונטליים בכיתה, ומחציתם וירטואליים בלמידה מרחוק.

10158 מוסיקה ממבט ראשון: שלב ב

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידע קודם מומלץ: הקורס **מוסיקה ממבט ראשון** או ידע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ורדי (אחראי אקדמי), ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר רון וידברג, ד"ר בנימין פרל, ד"ר בת-שבע שפירא; לאה הספל, אהובה קרן (עריכה)

הקורס מהווה המשך לקורס **מוסיקה ממבט ראשון** (10148), ונלמדים בו פרקים נוספים מן הרפרטואר של המוסיקה האמנותית לסוגיה ולתקופותיה, באמצעות האזנה וניתוח בכלים העומדים לרשותם של סטודנטים הנמצאים בראשית לימודיהם המוסיקליים. בקורס מתנסים הסטודנטים גם בתרגול פיתוח השמיעה ובהרחבת הידע התאורטי שנרכש בקורס **מוסיקה ממבט ראשון**.

נושאי הלימוד

- פרקי בארוק א – הקונצ'רטו לדורותיו; גלגולו של ניגון
- פרקי בארוק ב – סוויטה מה"י; רב-קוליות
- כלי הנגינה
- המוסיקה בראי הביצוע

הנוכחות במפגשים חשובה ומומלצת ביותר. אחד המפגשים מוקדש להרצאה של בונה כינורות. במהלך הקורס נערך סיור לצפייה בחזרה של תזמורת.

עזרי לימוד

יחידות הלימוד מלוות בהקלטות של הדוגמאות המוסיקליות, המהוות חלק אינטגרלי מן הקורס. הסטודנטים יזדקקו למקלדת (פסנתר או אורגנית) לתרגול בבית. אפשר לקבל אורגנית בהשאלה.

10167 פיתוח שמיעה

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידע קודם מומלץ: הקורס **מוסיקה ממבט ראשון** או ידע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: הדס גולדשמידט-חלפון **אחראי אקדמי:** ד"ר בנימין פרל **יועצים:** ד"ר רבקה אלקושי, ד"ר נחום אמיר, ד"ר מנחם ויזנברג

הקורס הוא סדנה לפיתוח השמיעה המוסיקלית ולהטמעת המרכיבים המוסיקליים המונחים בבסיסה של המוסיקה המערבית – מלודיה, קצב והרמוניה.

הקורס מכין את הלומדים באופן מתודי, צעד אחר צעד, לקראת קורסי הליבה במוסיקה, שבהם חומר הקריאה מלווה בדוגמאות תווים ובהקלטות, הדורשות יכולת לקשר בין הייצוג הגרפי לבין התופעה הצלילית.

נושאי הלימוד

- זיהוי מרווחים מלודיים
- זיהוי מרווחים הרמוניים
- רישום משמיעה של קווים מלודיים ושל מקצבים (הקתבה)
- שירת קו מלודי מתווים (סולפיג'ו)
- זיהוי אקורדים משולשים (מז'ור, מינור, מוקטן) והיפוכיהם

חומר הלימוד

- הספר: L. Edlund, *Modus Vetus* (Beekman Books Inc., 1994)
- מדריך למידה הכולל אסופת תרגילים
- אתרי אינטרנט שונים לתרגול

הקורס נלמד במתכונת שנתית (שני סמסטרים) בהנחיה מוגברת. המפגשים יוקדשו בעיקר לתרגול מעשי. סטודנטים שיזדקקו למקלדת לסיוע בלמידה יוכלו לקבל אורגנית בהשאלה.

מדעי הרוח

מוסיקה

תואר ראשון

10164 התנסויות סימפוניות

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מוסיקה מובט ראשון, מוסיקה מובט ראשון: שלב ב.**

פיתוח הקורס: ד"ר רון וידברג (כתיבה);
ד"ר בת-שבע שפירא (עריכה)
אחראי אקדמי על הפיתוח: פרופ' אריה ורדי

הקורס מתמקד בצורה המוסיקלית המרכזית במוסיקה האמנותית המערבית – הסימפוניה. צורה זו, שנולדה באמצע המאה ה-18, התפתחה והתרחבה בד בבד עם צמיחתה של התזמורת הסימפונית, הפכה לצורה החשובה ביותר במאה ה-19, ולבשה צורות ומשמעויות חדשות במאה ה-20.

נושאי הלימוד

- היכרות עם אחדות מן היצירות הסימפוניות היפות והחשובות שחברו במאה ה-18 (הסגנון הקלאסי), במאה ה-19 (הרומנטיקה) ובמאה ה-20, וניתוח פרקים מתוכן.
- היכרות מעמיקה עם צורת הסונטה, אחת הצורות המרכזיות במוסיקה המערבית מאמצע המאה ה-18 ואילך.
- יישום עקרונות של תאוריה וצורה במוסיקה המערבית ביצירות סימפוניות.

חומר הלימוד

הספר **מוסיקה מובט ראשון – התנסויות סימפוניות** (האוניברסיטה הפתוחה, 1989);
חוברת השלמות, ובה, בין היתר, מאמרים של לאונרד ברנשטיין על שתי סימפוניות נוספות.

חומר הלימוד מלווה בהקלטות של היצירות הנדונות ושל הדוגמאות המוסיקליות המפורטות. סטודנטים שיוזקקו למקלדת לסיוע בלמידה יוכלו לקבל אורגנית בהשאלה.

10113 מבוא למוסיקה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מוסיקה מובט ראשון, מוסיקה מובט ראשון: שלב ב.** הקורס אינו מומלץ למי שאין לו ידע ראשוני בקריאת תווים ושליטה בסיסית במקלדת או בכלי נגינה אחר.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ורדי (ראש צוות הפיתוח), ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר רון וידברג, ד"ר בנימין פרל (כתיבה); ד"ר בת-שבע שפירא (עריכה), זאב פרל (עיצוב)

מטרות הקורס

לימוד יסודות התאוריה המוסיקלית על כל היבטיה, עם דוגמאות ממבחר יצירות ומסגנונות עיקריים בתולדות המוסיקה המערבית; הכרת מקומה של המוסיקה בתרבות כתחום הקשור באמנויות ובהגות ההומניסטית; פיתוח כושר הבחנה ומודעות בהאזנה למוסיקה.

הקורס מיועד בעיקר לבעלי ידע תאורטי בסיסי, אך גם מוסיקאים מנוסים יוכלו להעשיר ולהעמיק את הידע העיוני שלהם באמצעותו. שהקורס מקנה משמש כבסיס לקורסים האחרים במוסיקה המוצעים באוניברסיטה הפתוחה.

מפגשי ההנחיה יודגש התרגול המעשי של הנושאים הנלמדים בקורס, תוך הטמעתם בשמייעה.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מערכת הצלילים
- 2-3 זמן ומקצב במוסיקה
- 4 המלודיה
- 5 מז'ור, מינור, מודוס
- 6 מערכת הסולמות
- 7-8 צעדים ראשוניים ברב-קוליות
- 9 הרמוניה
- 10 המשפט ההרמוני
- 11 מבנה, פסוק ומשפט
- 12 מוסיקה ומילים – היבטים היסטוריים

יחידות הלימוד מלוות בהקלטות של הדוגמאות המוסיקליות, המהוות חלק אינטגרלי מן הקורס. הסטודנטים יזדקקו למקלדת (פסנתר או אורגנית) לתרגול בבית. אפשר לקבל אורגנית בהשאלה.

10767 מוסיקה ויצירה בסביבה ממוחשבת

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא למוסיקה** או ידע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: ד"ר שי כהן
אחראי אקדמי: ד"ר רון וידברג
יועץ: פרופ' איתן אביצור

בקורס זה נתנסה בכתיבת תווים בסביבה ממוחשבת באמצעות תוכנת התיווי "פינאלה" (Finale). התנסות זו מפתחת סקרנות וחשיבה יצירתית ומעמיקה את הידע המוסיקלי התאורטי. במהלך הקורס נתוודע לדרכי כתיבה לכלי נגינה שונים, נכיר את עולם ה-MIDI והאודיו ונתנסה בכתיבת יצירות מוסיקליות.

הידע הנצבר בקורס יקנה כלי עבודה חשוב ומרכזי למלחינים, למעבדים מוסיקליים ולסטודנטים ברמות הלימוד השונות.

מטרות הקורס

- הבנה והכרה מעמיקה של תוכנת התיווי "פינאלה" (Finale)¹
- היכרות עם תהליכי יצירה (מלודיה, הרמוניה, צורה) וכתיבה לכלי נגינה ולקול
- חשיפה למבנים מוסיקליים יסודיים המאפיינים את המוסיקה הפופולרית
- כתיבה ויצירה של קטעי מוסיקה באמצעות התוכנה
- היכרות עם פרוטוקול MIDI ואודיו על מגוון שימושים

נושאי הלימוד

- כתיבת תווים בתוכנת התיווי "פינאלה" (Finale)
- הקו המלודי
- הליווי ההרמוני
- זמן ומקצב במוסיקה
- רב-קוליות
- שילוב של טקסט ומלודיה
- הגיטרה
- הבס
- תופים וכלי נגישה
- יחידת הקצב
- הצורה המוסיקלית של השיר הפופולרי
- הדפסה ועיצוב של דף תווים
- הכרות מעמיקה עם פרוטוקול MIDI
- שילוב Audio-MIDI

חומר הלימוד בקורס כולל לומדה מתוקשבת המקנה ידע תאורטי ומעשי בנושאי הלימוד, סרטוני הדמיה, קבצי מולטימדיה ואפשרויות אינטראקטיביות המסייעות בהפגמת נושאי הלימוד.

1 מומלץ לרכוש את התוכנה (או את תוכנת Finale Song Writer הזולה ממנה) ולהתקינה במחשב הבית. לחילופין אפשר לתרגל בכיתת הלימוד במפגשי ההנחיה ובמפגשי תרגול מיוחדים שהוקצו לכך.

מדעי הרוח

מוסיקה

תואר ראשון

10411 האופרה¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר בנימין פרל, ד"ר רון וידברג (כתיבה), ענת שרון; ד"ר בת-שבע שפירא, נילי וייס (עריכה) **יועצים:** פרופ' אריה ורדי, פרופ' אבי עוז, פרופ' אלכסנדר סינברגר, פרופ' מרדכי סתר, ד"ר נחום אמיר, ד"ר אריאל הירשפלד

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם ז'אנר מרכזי בתרבות העולם המערבי המשלב תאטרון, ספרות ומוסיקה. הקורס עוקב אחרי התפתחות האופרה מראשיתה במאה ה-17 ועד המאה ה-20, זאת באמצעות היכרות מעמיקה עם עשר אופרות מייצגות. לכל אופרה מוקדשת יחידת לימוד אחת ("מסך"), הדנה בה על כל היבטיה: הרקע ההיסטורי, מבנה העלילה, שילוב של מוסיקה וטקסט, מקומה של האופרה בין כלל יצירותיו של המלחין וסגנונה המוסיקלי.

תוך כדי לימוד מפורט של האופרות יילמדו מושגי יסוד הקשורים בעולם האופרה, כגון: רציטטיב, אריה, אנסמבל, פתיחה, הקולות האופראיים והתאמתם לתפקידים שונים, תפקידם של הבימאי והמנצח וכדומה.

הקורס מיועד לחובבי מוסיקה בכלל ולאובהי אופרה בפרט, אך גם לסטודנטים המעוניינים בהיכרות ראשונה עם תחום שאינו מוכר להם. לא נדרש ידע מוקדם במוסיקה או בקריאת תווים.

חומר הלימוד

מסך ראשון
מסך שני
אבירות כפרית / מסקאני הולדת האופרה – אורפאו ושיבתו של אוליסס / מונטורדי
מסך שלישי
מסך רביעי
מסך חמישי
נישואי פיגארו / מוצרט² האנסמבל האופראי – קטעי אנסמבל מתוך ריגולטו מאת ורדי, נישואי פיגארו מאת מוצרט ולה בהם מאת פוצ'יני
מסך שישי
מסך שביעי³
מסך שמיני
מסך תשיעי
מסך עשירי
הספר מסביליה / רוסיני דון ג'ובאני / מוצרט הוולקירה / ואגנר שלומית / ריכרד שטראוס הנער והקסמים / ראול

חומר הלימוד כולל הקלטות של דוגמאות מוסיקליות מתוך האופרות הנדונות בספרי הלימוד. ספרי הלימוד כוללים גם את הליברית – מקור מול תרגום לעברית. בסרטי האופרות, עם כתוביות בעברית, תוכלו לצפות באתר האינטרנט של הקורס.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 חומר הלימוד ביחידה זו כלול גם בקורס **תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18** ובקורס **מוסיקה ממבט ראשון**.
3 מסך זה אינו נלמד בקורס **האופרה**, והוא נכלל בחומר הלימוד בקורס **הסגנון הקלאסי**.

10719 תולדות הג'ז

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא למוסיקה** או ידע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: יוסי מר חיים, ד"ר דן כהן; רוני אמיר (עריכה) **אחראי אקדמי:** ד"ר רון וידברג **יועצים:** פרופ' נפתלי וגנר, ד"ר אלונה שאיה

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם סגנון ייחודי ויוצא דופן בתולדות המוסיקה. הג'ז נוצר כמוסיקה של מיעוט בארצות-הברית, והתפתח במרוצת השנים לשפה מוסיקלית בין-לאומית, המנוגנת בכל קצווי תבל ומהווה בסיס לשיתוף ואחוזה בין מוסיקאים מתרבויות שונות. מתוך כך, סגנון הג'ז מוגדר בדרך כלל כאמנות מאולתרת, תוססת, מרדנית, בעלת מסרים חברתיים ופוליטיים.

למרות מורכבותו של הג'ז ושפע גוונים, אפשר להכירו מקרוב. בקורס זה נחוזה את אוירת הג'ז, נלמד לזהות ולהעריך סגנונות ודרכי ביצוע, נתוודע לקורות חייהם של גדולי הנגנים והיוצרים בעולם הג'ז, נאזין ליצירות מופת מפרי עטם וננתח אותן.

מטרות הקורס

- התוודעות להיסטוריה של הג'ז
- היכרות עם הסגנונות השונים במוסיקת הג'ז
- לימוד מבנים ועקרונות מוסיקליים בסיסיים האופייניים לג'ז
- היכרות עם ביוגרפיות של אישים בולטים

פרקי הלימוד

- 1 פרק הולדת הג'ז ומקורותיו
- 2 פרק רגטיים ובלוז
- 3 פרק מניו אורלינס לשיקגו
- 4 פרק עידן הסווינג
- 5 פרק ביבופ – מבדור לאמנות
- 6 פרק קול ג'ז
- 7 פרק "הרד בופ"
- 8 פרק ג'ז מודאלי, ג'ז חופשי
- 9 פרק פיוזין, ג'ז ורוק

10677 מבנים הרמוניים א

3 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **מבוא למוסיקה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **פיתוח שמיעה**. מומלץ להתייעץ עם היועצים האקדמיים בתחום המוסיקה.

פיתוח הקורס: יוסי פלס, הדס גולדשמיט-חלפון, ד"ר יונתן בר-יושפט, ד"ר רון וידברג **יועצים:** פרופ' נפתלי וגנר, פרופ' מנחם צור, ד"ר בנימין פרל

הרמוניה היא אחד המרכיבים המוסיקליים החשובים והייחודיים במוסיקה המערבית. היא גם תופעה מצלולית מרתקת כשלעצמה, וגם יסוד מארגן ומבנה בחשיבה הקומפוזיטורית הטונלית. הקורס סוקר את תהליך התפתחותה והתגבשותה של הרמוניה, דן בתופעת הטונליות, ומקנה את הכלים והעקרונות לניתוח הרמוני ולמימוש מהלכים הרמוניים. הקורס מתרכז בהצגת המבנים ההרמוניים הנפוצים, ובהמחשתם באמצעות שפע דוגמאות מתוך חתך רחב של תקופות וסגנונות מוסיקליים.

הקורס מקנה התמצאות תאורטית במושגים ובמבנים הדיאטוניים הבסיסיים של הרמוניה הפונקציונלית, והוא מיועד ללומדי מוסיקה המבקשים להעמיק את הידע שלהם במנחים המוסיקליים, לכוון את שמיעתם לזיהוי מגוון של תופעות הרמוניות ולהתנסות בבנייה מעשית של פסוקים הרמוניים. למבקשים להעמיק בתחום, אנו ממליצים ללמוד גם את קורס ההמשך – **מבנים הרמוניים ב** (10743).

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר: Y. Sadai, *Harmony in its Systemic and Phenomenological Aspects* (Trans. J. Davis & M. Shlesinger; Yanetz, 1980) וכן על **מדריך למידה** הכולל אסופת דוגמאות תווים ותרגילים, והקלטות בתקליטורים נלווים.

פרקי הקורס

- 1 יחידה "התקופה הרמונית"
- 2 יסודות המבנה הטונלי
- 3 המדיום המקהלתי הארבע-קולי
- 4 תנועות הרמוניות
- 5 קדנצות הרמוניות
- 6 הבס הרמוני
- 7 יחידה הרחבת מושגי הפונקציונליות

מדעי הרוח

מוסיקה

תואר ראשון

10743 מבנים הרמוניים ב

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס מבנים הרמוניים א. ידע קודם מומלץ: הקורס פיתוח שמיעה. מומלץ להתייעץ עם היועצים האקדמיים בתחום המוסיקה.

פיתוח הקורס: ד"ר רון וידברג, הדס גולדשמיט-חלפון
יועצים: פרופ' נפתלי וגנר, פרופ' מנחם צור, ד"ר בנימין פרל

הקורס מהווה המשך לקורס מבנים הרמוניים א, ומטרתו להעמיק ולהרחיב את הידע ואת ההתמצאות במושגים בהרמוניה ובניתוח מוסיקלי-הרמוני. הקורס פותח בתהליכי המודולציה השונים, מרחיב בהדרגה את אוצר האקורדים הכרומטיים, ומציג את האפשרויות הצליליות הנגזרות מכך, כפי שבאו לידי ביטוי במוסיקה החל בתקופת הבארוק והקלאסיקה וכלה בתקופת הרומנטיקה המאוחרת ובראשית המאה ה-20.

הקורס עומד על השינויים הסגנוניים שחלו במוסיקה המערבית בעקבות התפתחותה של השפה ההרמונית, ועורך היכרות עם מערכת מסוימת של מושגים ועם תאוריה המהווה בסיס לניתוח מוסיקלי של היצירות בתקופות הנדונות.

הסטודנטים לא יידרשו ליישם את הידע שרכשו ברמה של מלחינים או של מעבדים מקצועיים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר:

Y. Sadai, *Harmony in its Systemic and Phenomenological Aspects* (Trans. J. Davis & M. Shlesinger, Yanetz, 1980)

וכן על מדריך למידה הכולל אסופת דוגמאות תווים והקלטות בתקליטורים נלווים.

פרקי הקורס

- יחידה 8 תהליך המודולציה
- יחידה 9 מינוריוזיה ומז'וריוזיה
- יחידה 10 הרחבת הטווח של המז'וריוזיה והמינוריוזיה
- יחידה 11 מודולציות כרומטיות ואנהרמוניות
- יחידה 12 הרמוניות משוטטות וערעורה של הטונליות

10732 תולדות המוסיקה המערבית א

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא למוסיקה או ידע מקביל בתאוריה של המוסיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' דורית טנאי, ד"ר יונתן בר-יושפט
יועץ: ד"ר בני פרל

הקורס כולל סקירה כרונולוגית של המוסיקה המערבית על סגנונותיה השונים, הז'אנרים החשובים שהתפתחו בה והמלחינים המרכזיים ששיצבו אותה, נוגע בשורשיה ההיסטוריים, החברתיים וההגותיים בכל תקופה, ובוחר את השינויים שחלו בה מיוון העתיקה, דרך ימי הביניים והרנסנס, ועד סיומה של תקופת הבארוק בראשית המאה ה-18. מאפייני כל תקופה נלמדים באמצעות מגוון דוגמאות מייצגות (מהן נדירות) מיצירותיהם של המלחינים.

חומר הלימוד

הרצאות מצולמות

מדריך למידה

הספר *A History of Western Music*, edited by D.J. Grout, C.V. Palisca & J.P. Burkholder, 7th ed. (W.W. Norton, 2006) והאתולוגיות התווים וההקלטות הנלוות.

נושאי הלימוד

מבוא המוסיקה בעת העתיקה

יחידה 1 המורשת המוסיקלית של יוון הקלאסית

חטיבה ראשונה: המוסיקה בימי הביניים

יחידה 2 מוסיקה ליטורגית בראשית ימי הביניים

יחידה 3 מוסיקה חילונית בימי הביניים

יחידה 4 ראשית הפוליפוניה: מוסיקה רב-קולית

יחידה 5 סוף ימי הביניים: המוסיקה במאה ה-14

חטיבה שנייה: המוסיקה ברנסנס

יחידה 6 ראשית הרנסנס

יחידה 7 הרנסנס האיטלקי: המוסיקה במאה ה-16

יחידה 8 מוסיקה כלית במאה ה-16 והמעבר לקראת הבארוק

חטיבה שלישית: המוסיקה בבארוק

יחידה 9 הבארוק המוקדם: ז'אנרים חדשים במוסיקה של המאה ה-17

יחידה 10 המוסיקה של הבארוק הצרפתי

יחידה 11 הבארוק המאוחר: המוסיקה בגרמניה, באיטליה ובצרפת מהמחצית השנייה של המאה ה-17 עד ראשית המאה ה-18

יחידה 12 באך וסוף תקופת הבארוק

יחידה 13 מגמות במחצית הראשונה של המאה ה-18: באך, סקרלטי והנדל

1 ספר הקורס, האנתולוגיה והאתולוגיה המוקלטת ניתנים לסטודנטים בהשאלה. סטודנטים הממשיכים לקורס תולדות המוסיקה המערבית ב (10733) יאריכו את ההשאלה למשך לימוד קורס זה.

10733 תולדות המוסיקה המערבית ב

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא למוסיקה או ידע מקביל בתאוריה של המוסיקה, והקורסים תולדות המוסיקה המערבית א, מבנים הרמוניים א.

פיתוח הקורס: ד"ר בלה ברובר-לובובסקי, ד"ר יונתן בר-יושפט
יועץ: ד"ר בני פרל

קורס זה ממשיך את הקורס תולדות המוסיקה המערבית א בסקירה כרונולוגית של תולדות המוסיקה האמנותית המערבית מהמחצית השנייה של המאה ה-18 עד המאה ה-20. הקורס מתמקד ברפרטואר הקונצרטי שהפך לקנון המוסיקלי המערבי. כקודמו, הקורס נוגע בשורשים ההיסטוריים, החברתיים וההגותיים של המוסיקה בכל תקופה ותקופה, ובוחר את השינויים הסגנוניים ואת ההתפתחויות החשובות שחלו במוסיקה באמצעות עיון ביצירותיהם של המלחינים המרכזיים ששיצבו אותה.

חומר הלימוד

הרצאות מצולמות

מדריך למידה

הספר *A History of Western Music*, edited by D.J. Grout, C.V. Palisca & J.P. Burkholder, 7th ed. (W.W. Norton, 2006) והאתולוגיות התווים וההקלטות הנלוות.

נושאי הלימוד

חטיבה א: בין בארוק לקלאסיקה

יחידה 1 המאה ה-18 כתקופה וכסגנון

יחידה 2 האופרה במאה ה-18

יחידה 3 מוסיקה כלית במאה ה-18

חטיבה ב: הקלאסיקה הווינאית

יחידה 4 הסגנון הקלאסי הווינאי; יוזף היידן

יחידה 5 וולפגנג אמדאוס מוצרט – הדרמה העליונה

יחידה 6 המוסיקה בתקופת המהפכה הצרפתית; לדוויג ואן בטהובן

חטיבה ג: הרומנטיקה המוקדמת

יחידה 7 הרומנטיקה כתופעה תרבותית וכסגנון

יחידה 8 המוסיקה בגרמניה במחצית הראשונה של המאה ה-19

יחידה 9 המוסיקה בצרפת בתקופת הרסטורציה

חטיבה ד: המוסיקה במחצית השנייה של המאה ה-19

יחידה 10 האופרה האיטלקית במאה ה-19

יחידה 11 האופרה בגרמניה באמצע המאה ה-19; ריכרד ואגנר

יחידה 12 מוסיקה כלית ברומנטיקה המאוחרת

יחידה 13 אסכולות לאומיות במזרח ובצפון אירופה

חטיבה ה: המוסיקה במאה ה-20

יחידה 13 המוסיקה בשלהי המאה ה-19 עד מלחמת העולם הראשונה

יחידה 14 מוסיקה בעידן מלחמת העולם

מדעי הרוח

מוסיקה

תואר ראשון

10251 המוסיקה של יוהן סבסטיאן באך

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא למוסיקה** או ידע מקביל בתאוריה של המוסיקה, והקורסים **תולדות המוסיקה המערבית א**, **מבנים הרמוניים א**.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית כהן (כתיבת יחידות 1, 2, 3, 6), ד"ר עדו אברבאיה (כתיבת יחידות 4, 7, 8), ד"ר דניאל סנדלר, ד"ר רון וידברג, (כתיבת יחידה 5; ענת שרון, ד"ר בת-שבע שפירא, ד"ר ורד זילבר-ורוד (עריכה)
יועצים: פרופ' אריה ורדי, פרופ' יהודית כהן, פרופ' יצחק סדאי, פרופ' אמנון שילוח

המוסיקה של באך נחשבת כסיכום וכפסגה של מוסיקת הבארוק, ואחד משיאייה של המוסיקה בכלל. הקורס המוקדש ליצירותיו מתמקד בתחומי ההלחנה השונים שבאך עסק בהם, במטרות שניצבו לנגד עיניו ובדרכים שנקט להשגתן, תוך עיון ביצירות מייצגות מכל תחום.

במהלך הקורס יתבהרו לעומקן סוגיות כגון: מהו סגנון הבארוק ומהם מאפייניו הסגנוניים הייחודיים של באך, מהם ההקשרים ההיסטוריים והחברתיים שבהם נוצרה המוסיקה, מה היו הז'אנרים העיקריים בתקופה, מהן הטכניקות שעליהן התבסס באך ובאילו חידושים נקט ביצירותיו, אילו משמעויות חוץ-מוסיקליות (דתיות/רוחניות) מבוטאות במוסיקה שלו ועוד.

מטרות הקורס

- עיון במקומו של באך על רקע התמורות הסגנוניות של תקופתו;
- היכרות עם הסגנונות, הטכניקות והמבנים הצורניים ביצירות באך;
- הרחבת הניסיון בביתוח צורני, מלודי והרמוני, ויישומו במוסיקה של באך.

חומר הלימוד

- יחידה 1 באך ושפת הבארוק (מבוא)
- יחידה 2 באך כפדגוג
- יחידה 3 הכורל ועיבודו
- יחידה 4 מן הסולו אל הקונצ'רטו
- יחידה 5 המיסה בסי מינור
- יחידה 6 אמנות ואומנות במוסיקה של באך – **וריאציות גולדברג**
- יחידה 7 המוסיקה של באך הצעיר
- יחידה 8 מבוא ל**מתאוס פסיון**
- יחידה 9 פניה המשתנת של הביוגרפיה של באך (מקראת מאמרים)

הקורס מלווה בנספח תווים ובהקלטות.

10626 הסגנון הקלאסי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא למוסיקה** או ידע מקביל בתאוריה של המוסיקה, והקורסים **תולדות המוסיקה המערבית ב**, **מבנים הרמוניים א**.

פיתוח הקורס: ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר בנימין פרל, ד"ר טובה שני, ענת שרון, ד"ר יונתן בר-יושפט; קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' אריה ורדי, פרופ' יהודית כהן, פרופ' תומר לב, פרופ' יאיר קלס, ד"ר נחום אמיר, פרופ' נפתלי וגנר, ד"ר ארוז רפפורט

הסגנון הקלאסי במוסיקה, שהתפתח במחצית השנייה של המאה ה-18 באירופה, הוליד כמה מן הז'אנרים והצורות המוסיקליות החשובים ביותר בתולדות המוסיקה המערבית, בהם האופרה בופה (הקומית) והצורות של הסונטה, הסימפונייה, רביעיית המיתרים והקונצ'רטו הקלאסי. כמו כן נוצרו בו יצירות מופת רבות, בהן אופרות, סימפוניות ומוסיקה קאמרית. הקורס מתמקד ביצירותיהם של שניים מתוך שלושת המייצגים הראשיים של הסגנון הקלאסי במחצית השנייה של המאה ה-18: יוזף היידן ווולפגנג אמדאוס מוצרט (ליצירותיו של לודוויג ואן בטהובן, המייצג האחרון של הסגנון הקלאסי, מוקדש קורס נפרד).

לאורך הקורס ייבחנו היבטים שונים הנוגעים לסגנון הקלאסי, ובהם: האם "קלאסיקה" היא תקופה, סגנון או ערך; האם אפשר לזהות מאפיינים קלאסיים במוסיקה, ואם כן – מהם; במה שונות יצירותיהם של היידן ומוצרט מאלו של יתר מלחיני התקופה, ובמה שונות יצירותיהם של היידן ושל מוצרט אלה מאלה, וכן הלאה.

מטרות הקורס

- דיון ברקע ההיסטורי, החברתי וההגותי של התקופה
- הכרת מאפייני הסגנון הקלאסי במוסיקה של המאה ה-18
- התוודעות למבחר מיצירותיהם של היידן, מוצרט ומלחינים נוספים בני התקופה
- התנסות בביתוח צורני (בדרגות שונות של התעמקות) ביצירות מתחומים ומז'אנרים שונים

חומר הלימוד

- יחידה 1 מקורות הסגנון הקלאסי
- יחידה 2 האופרה הקלאסית המוקדמת
- יחידה 3 מהשיר לסונטה
- יחידה 4 המוסיקה הקאמרית של היידן ומוצרט
- יחידה 5 המוסיקה הכנסייתית של מוצרט
- יחידה 6 מוצרט והקונצ'רטו לפסנתר
- יחידה 7 הסימפוניות של היידן
- יחידה 8 הסימפוניות של מוצרט
- יחידה 9 1791, השנה האחרונה בחייו של מוצרט
- יחידה 10 **דון ג'ובאני** מאת מוצרט (מתוך הקורס האופרה)

חומר הלימוד כולל הקלטות של היצירות הנדונות בקורס.

10785 מוסיקה פופולרית בישראל

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **מוסיקה ממבט ראשון**.

פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב, מירב מירון
יועצת: ד"ר סימונה וסרמן

קורס זה סוקר את שלוש תרבויות המוסיקה הפופולרית העיקריות בישראל: שירי ארץ-ישראל, פופ-רוק ישראלי ומוסיקה מזרחית. ההיסטוריה הסגנונית של כל אחת מתרבויות אלו, המוסיקאים הבולטים, תופעות תרבותיות מרכזיות ושירים או אלבומים המזוהים איתן מוצגים ומנוחלים. הקורס מציג את העשייה המוסיקלית בכל אחת משלוש התרבויות, כמו גם את היחסים ביניהן, במונחים של זירת מיקוח ומאבק על הגדרתה של "ישראליות" במוסיקה הפופולרית, ובתוך כך על הגדרתה של "תרבות ישראלית" בכלל. מ"שיר העמק" ועד "לו יהי", מ"יו-יה" ועד "לילה לא שקט", מ"הפרח בגני" ועד "רקדני", ובין "היום שהלכת" לבין "מהשמייים", הקורס פורס מבט על עיקרה של המוסיקה הפופולרית בישראל ועל תפקידה בעיצובה של תרבות ישראלית.

הקורס מבוסס על פרקי הספר **מוסיקה פופולרית ותרבות בישראל** מאת מוטי רגב ואדוין סרוסי. לכך נוספים מדריך למידה מפורט, מקראת מאמרים ואנתולוגיה (מילים ותווים) של שירים נבחרים.

נושאי הלימוד

- שירי ארץ-ישראל
- מוסיקה פופולרית בתקופת הישוב
- הלהקות הצבאיות
- פסטיבלי הזמר
- תחילתו של הרוק הישראלי
- הרוק הישראלי בשנות השמונים והלאה
- תחילתה של המוסיקה המזרחית
- הצלחתה של המוסיקה המזרחית
- מוסיקה פופולרית בישראל בשנות ה-2000

מדעי הרוח

מוסיקה

תואר ראשון

10934 בטהובן: מורד ורומנטיקן

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים **מבנים הרמוניים ב, תולדות המוסיקה המערבית ב**. וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **הסגנון הקלאסי**.

פיתוח הקורס: ד"ר רון וידברג (כתיבה), הדס גולדשמידט-חלפון; רינה סקוטלסקי, נילי וייס (עריכה)

יועצים: פרופ' אריה ורדי, ד"ר בנימין פרל, ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר נחום אמיר

הקורס מתמקד ביצירותיו של אחד הגיבורים הנערצים בתרבות המערב ואחד המלחינים האהובים והמהוללים ביותר בתולדות המוסיקה: לודוויג ואן בטהובן. הקורס בוחן את יצירתו של בטהובן מתוך ההקשר ההיסטורי והסגנוני שלתוכו נולד ובו פעל, ובדק את השפעתם העמוקה של שני הגיבורים הראשיים שקדמו לו, היידן ומוצרט (שהקורס **הסגנון הקלאסי** מוקדש להם), ואת האופן שבו הפך ליורשם וליוצר מרכזי ברפרטואר הקוננטי. סגנונו של בטהובן חרג מזה של בני תקופתו, ומחייב התייחסות כאל תקופה בפני עצמה.

הקורס מתמקד בז'אנרים החשובים שהעסיקו את בטהובן, בהם הסונטות לפסנתר, הסימפוניות, רביעיות המיתרים, הקונצ'רטו ועוד. הדין עוסק בהיבטים הקשורים בקונטקסט של חיבור היצירות השונות (האקלים הסוציו-פוליטי של התקופה, אירועים מתחום הביורגריה האיטית ועוד), ומתעמק בניתוח המוסיקה ותהליך כתיבתה.

חומר הלימוד

- 1 יחידה 1 תקופת בון (1770-1792)
- 2 יחידה 2 תקופת וינה הראשונה (1792-1800)
- 3 יחידה 3 הסונטות לפסנתר בתקופת וינה הראשונה
- 4 יחידה 4 ימי משבר ויצירה (1800-1802)
- 5 יחידה 5 הסימפוניות (א): עד 1806
- 6 יחידה 6 הסונטות לפסנתר של "העשור ההרואי" (1803-1814)
- 7 יחידה 7 הסימפוניות (ב): 1807-1812
- 8 יחידה 8 רביעיות המיתרים (א) אופוס 18 ו-59 (רזומבסקי)
- 9 יחידה 9 האופרה **פידליו**
- 10 יחידה 10 רביעיות המיתרים (ב) ומוסיקה קאמרית (1808-1814)²
- 11 יחידה 11 המראת והתכנסות (א): סונטות לפסנתר מאוחרות²
- 12 יחידה 12 **המיסה סולמניס** והסימפוניה התשיעית²
- 13 יחידה 13 המראת והתכנסות (ב): רביעיות מיתרים אחרונות (1816-1826)²

חומר הלימוד כולל תקליטור ובו הקלטות של היצירות הנלמדות ודוגמאות התווים.

- 1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. העבודה תוכל להיות עבודת ניתוח, עבודה בעלת אופי עיוני, או שילוב של שתי הגישות.
- 2 יחידות אלה עדיין אינן נלמדות.

מדעי הרוח

תולדות האמנות

תואר ראשון

10489 תולדות האמנות: מבוא כללי

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר אליק מישורי (כתיבה); קרין חזקיה (עריכה), נירה ארבל (עיצוב) **יועצת אקדמית:** פרופ' גילה בלס **יועצים:** פרופ' נורית גרץ, פרופ' יורם קירש, ד"ר אסתר לוינגר, ד"ר בנימין פרל, ד"ר מירה בנאי

הקורס מיועד לכל העוסקים במידע חזותי, ולסטודנטים המעוניינים להמשיך בלימוד קורסים בתולדות האמנות וקורסים מעשיים בוודאו ובמולטימדיה.

הקורס עוסק בעקרונות השפה החזותית ובמרכיבי הבסיסיים של דימוי חזותי באשר הוא, באמצעות התבוננות מודרכת. במהלך הקורס הסטודנטים יכירו את תפקידיהם ואת מאפייניהם של המרכיבים הצורניים של הדימוי החזותי: קו, צורה, צבע, מרקם, מרחב (חלל אמיתי או אשלייתי); יכירו את תפקידיהם ומאפייניהם של המרכיבים התוכניים של הדימוי החזותי: סמלים, מטפורות ואלגוריות חזותיות, האנשות חזותיות, משחקי מילים, כפל משמעויות וכדומה; יתחילו להתמצא במגוון של טכניקות ושל דרכי עבודה שבהן נוצרים דימויים חזותיים, במיוחד ביצירות אמנות; יבינו כיצד נבחן דימוי החזותי בהקשרים חוץ-אמנותיים: חברתיים, פסיכולוגיים, היסטוריים, תרבותיים, לאומיים וכדומה.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **תולדות האמנות: מבוא כללי** מאת א' מישורי (האוניברסיטה הפתוחה, 2000).

פרקי הספר

חלק א: מרכיביה הצורניים של יצירת האמנות
פרק א הקו, הצורה והדגם
פרק ב המרחב
פרק ג הצבע והמרקם
פרק ד המחבר (קומפוזיציה)

חלק ב: התכנים של יצירת האמנות

פרק ה סימנים, סמלים ואיקונוגרפיה
פרק ו איקונולוגיה: גישות היסטוריות, חברתיות ואסתטיות

חלק ג: חומרים ודרכי עבודה ביצירות

דו-ממדיות ותלת-ממדיות

פרק ז טכניקות הרישום והציור
פרק ח טכניקות ההדפס
פרק ט טכניקות הפיסול (א): טכניקות מסורתיות

פרק י טכניקות הפיסול (ב): טכניקות מודרניות

במהלך הקורס ייערך ביקור באחד המוזאונים בארץ או בגלריה לאמנות.

10124 אמנות בעידן הטכנולוגי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא ידע קודם מומלץ: הקורס **תולדות האמנות: מבוא כללי**.

פיתוח הקורס: פרופ' זיוה עמישי-מייזלש, ד"ר ביאטריס איזנברג, רות אפטר, נעמי ורמן, נדירה יקיר, נורית לוי, נועה פריצקי, רות מרגלית (כתיבה), ד"ר אליק מישורי; קרין חזקיה (עריכה) **אחראית אקדמית:** פרופ' זיוה עמישי-מייזלש **יועצים:** פרופ' משה ברש, פרופ' אברהם קאמפף

מטרת הקורס להקנות יכולת קריאה והבנה של עולם הביטוי והצורות שמציגה האמנות המודרנית. התקופה המודרנית באמנות, שראשיתה במאה ה-19 ועיקרה במאה ה-20, מבטאת שינויים צורניים, רעיוניים וחברתיים, שהתרחשו עם התפתחות הטכנולוגיה החדשה. יחידות הלימוד סוקרות את התפתחות הזרמים והסגנונות בתחומי הציור, הפיסול והאדריכלות במאה ה-20, תוך ניסיון לפענח את הסיבות והגורמים להיווצרותם ולהצביע על השפעתם בעיצוב עולמנו החזותי.

חומר הלימוד

- מבוא: אמנות וטכנולוגיה במאה ה-19
- הקוביזם בציור ובפיסול
- פוטוריזם, לז'ה ומונדריאן
- גישות טכנולוגיות לעיצוב ולאמנות – קונסטרוקטיביזם רוסי, דה סטייל ובאוהאוז
- אדריכלות במאה ה-20
- המכונה בשירות האדם
- הגישה הסובייקטיבית, פוביזם ואקספרסיוניזם גרמני
- האמנות המופשטת: קנדינסקי, מארק וברנקווי
- דאדא: היחס הדו-ערכי למכונה
- הסוריאליזם: הבריחה מכבלי ההיגיון
- אקספרסיוניזם מופשט: מהדמות להפשטה וחזרה
- הגלגל חוזר: אמנות הפופ, אמנות מינימליסטית ואמנות מושגית

במהלך הקורס ייערך ביקור באחד המוזאונים בארץ.

עזרי לימוד

הקורס מלווה בתכניות טלוויזיה המטפלות בשלבי ההתפתחות של הסגנונות השונים במאה ה-20. במרכזי הלימוד יוכלו הסטודנטים לצפות בתכניות טלוויזיה נוספות.

10232 אמנות הרנסנס באיטליה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא ידע קודם מומלץ: הקורס **תולדות האמנות: מבוא כללי**.

פיתוח הקורס: ד"ר אליק מישורי (כתיבה), פרופ' אלעזר וינריב, ד"ר יוני אשר, עדה טיבר, צבי ברס, נעמי דן; לאה הספל, קרין חזקיה (עריכה) **יועצים:** ד"ר סימונה כהן, ד"ר נבט דולב, ד"ר דליה חייטובסקי, פרופ' אביגדור פוסק, פרופ' ישראל שצמן

קורס זה עוסק בהרחבה בציור, בפיסול ובאדריכלות של אמנות הרנסנס באיטליה במאה ה-14 וה-15.

חומר הלימוד

- יחידה 1 "לידה מחדש"
 - יחידה 2 "האורות הראשונים"
 - יחידה 3 "אבות הציור המודרני" – דוצ'ו די בוואונטיניא וג'וטו די בונדונה
 - יחידה 4 ממשיכי דרכם של דוצ'ו וג'וטו
 - יחידה 5 "התיאור הנכון"
 - יחידה 6 אדריכלות המאה ה-15
 - יחידה 7 הפיסול במחצית הראשונה של המאה ה-15 – טבע, אדם, אמנות
 - יחידה 8 אספקטים הומניסטיים בפיסול במחצית השנייה של המאה ה-15
 - יחידה 9 הציור במאה ה-15 – ניצנים ראשונים של סגנון הרנסנס
 - יחידה 10 פרספקטיבה, צבע והבעה בציור במאה ה-15
 - יחידה 11 הציור בשלהי המאה ה-15 – מחקר אנטומי, דיוקנאות, תיאורי נוף ואור
 - יחידה 12 אמנות בוונציה; הרנסנס בשיאו
- מפגשי ההנחה ילוו בהקרנת שקופיות ובקטעי וידאו.

מדעי הרוח

תולדות האמנות

תואר ראשון

10675 "טבע דומם" ממקבץ חפצים לחפצים ברשות עצמם

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **תולדות האמנות: מבוא כללי**.

פיתוח הקורס: ד"ר אליק מישורי (כתיבה), ד"ר אסתר לוינגר (אחראית אקדמית); קרין חזקיה (עריכה)

יועצות: ד"ר דליה חייטובסקי, ד"ר מירה פרידמן

ציור של "טבע דומם" מתרכז, בדרך כלל, במקבץ של חפצים ערוכים על שולחן או אצטבה. האובייקטים מופקעים מסביבתם היומיומית, והתבוננותו בהם נעשית מקרוב, מעין פעולת התמקדות.

הקורס מנסה להתוות רצף רעיוני בהתייחסות האנושית לחפצים ובעמדת האמן כלפיהם, בעיקר באמנות הציור. הקורס מספק הסבר כיצד מבטאת יצירת האמנות בתרבות המערבית את הלכי הרוח המשתנים מתקופה לתקופה. באמצעות דוגמאות נבחרות מודגמים תהליכי השתנות של חפצים יומיומיים במסגרת ייצוגם האמנותי. הכרת המסורת של ציורי "טבע דומם" תאפשר לסטודנטים להבין עקרונות ומושגים באמנות המודרנית והפוסט-מודרנית, ולעמוד על יחס האמן לחפצים. בחלקו האחרון של הקורס נסקרת תופעה ייחודית לאמנות המודרנית והפוסט-מודרנית: החפץ היומיומי זוכה בעצמאות ו"עומד ברשות עצמו".

חומר הלימוד מבוסס על הספר **"טבע דומם": מייצוג של חפצים לחפצים של ממש** מאת א' מישורי (האוניברסיטה הפתוחה, 2008).

פרקי הספר

חלק א: טבע דומם" בציור מהעולם העתיק עד המאה ה-17

פרק א טבע דומם באמנות העולם העתיק ובאירופה של ימי הביניים והרנסנס
פרק ב בדרך לעצמאות: טבע דומם באמנות המאה ה-15 וה-16

חלק ב: טבע דומם כתחום אוטונומי בציור

פרק ג חפצים כאמצעי הגות על אפסותם המתוקה של החיים הגשמיים
פרק ד "טוליפמננה"
פרק ה שולחן ערוך לסעודה ולניתוחים

חלק ג: טבע דומם באמנות המודרנית

פרק ו טבע דומם משלהי המאה ה-18 עד אמצע המאה ה-19
פרק ז טבע דומם במחצית השנייה של המאה ה-19

חלק ד: ממקבץ של חפצים לחפצים של ממש – טבע דומם באמנות המאה ה-20

פרק ח "חפצים נחשקים" בסגנון הקוביסטי ונגזרותיו
פרק ט שיבה למסורת משתנה של "טבע דומם" ואובייקטים טכנולוגיים-מכניים מודרניים

פרק י אובייקטים במרחב: "טבע דומם" בציור הקטפיזי ובאמנות הסוריאליסטית
פרק יא החפץ בחברה הצרכנית: אמנות הפופ
פרק יב ייצוג של חפצים וחפצים של ממש באמנות הישראלית

10783 מבוא לאמנות בארצות האסלאם

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **תולדות האמנות: מבוא כללי, האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת**.

פיתוח הקורס: פרופ' רחל מילשטיין

תחילתה של העשייה האמנותית בארצות האסלאם במחצית השנייה של המאה ה-7, והיא נמשכת עד עצם היום הזה. מבחינה גאוגרפית היא מתפרסת על הציר שבין ספרד במערב לאינדונזיה במזרח. מטבע הדברים לא נוכל לדון בקורס בכל המרחב והזמן הזה, ונסתפק בתקופה שבין המאה ה-7 למאה ה-17, ובמרחב שבין ספרד להודו.

בקורס נסקרת מיטב היצירה, מכיפת הסלע בירושלים עד הטאג-מהאל באגרא שבהודו, מספרי התניין והקוראנים המאוריים הקדומים עד כתובות מונומנטליות, ומחפצי יומיום של נוודים עד סמלי יוקרה של ארמונות מלכות. הקורס מתמקד באתרים ובתקופות נבחרות, שהיצירה האמנותית והמלאכות השונות שנעשו בהם מייצגים נאמנה מגמות חברתיות ותרבותיות מרכזיות בתולדות ארצות האסלאם. תוך ניתוח היצירות מורחב הדיון לנושאים מרכזיים בדת האסלאם, במחשבה המדינית של השושלות השונות, בכלכלה ובמסחר, בהישגים המדעיים וביצירות הספרות המרכזיות בערבית ובפרסית. כן תידון היצירה האמנותית באדריכלות, בציורי מיניאטורות, בעיצוב מטבעות, שטיחים, כלי קרמיקה ומתכת, פריטי לבוש ותכשיטים. לצד המשמעויות ההיסטוריות והתרבותיות המגולמות ביצירות, הקורס עוקב אחר התגבשות השפה האמנותית המיוחדת לאמנויות האסלאמיות ומקנה כלים בסיסיים של ביקורת האמנות.

10594 סמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שינוי נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מהקורסים **תולדות האמנות: מבוא כללי, מבית לאומי למדינה בדרך: היישוב היהודי בארץ-ישראל בין מלחמות העולם, מיתוסים בתרבות הישראלית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר אליק מישורי (כתיבה); קרין חזקיה (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' מוטי רגב
יועצים: פרופ' דבורה ברנשטיין, ד"ר איילת כהן, פרופ' דוד דה פריס, ד"ר שלום צבר

הקורס עוסק בדימויים חזותיים, המבטאים כמה מהרעיונות הציוניים המוכרים בתרבות הישראלית. הוא סוקר את ההיסטוריה של העיצוב הישראלי-יהודי, תוך אזכור אופי הוועדות הציבוריות שהורכבו כדי להנחות את האמנים ביצירתם. הקורס מדגים את קשריה של אמנות העיצוב הישראלית-יהודית עם תהליכים ואירועים האופייניים לחברה ולתרבות הישראלית-יהודית. מטרת העל של הקורס היא להקנות לסטודנטים כלים בסיסיים לניתוח כמה מהסמלים והדימויים הגרפיים המוכרים להם מהתרבות הישראלית-יהודית המקיפה אותם. לימוד הקורס יקנה לסטודנטים הבנה ושליטה בתהליכים המורכבים של מלאכת התרגום של רעיונות למונחים חזותיים.

חומר הלימוד

- ספרו של א' מישורי, **שורו הביטו וראו: איקונות וסמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית** (עם עובד, תש"ס);
- אסופת מאמרים וטקסטים חזותיים:** לצד המאמרים מופיעים במקראה טקסטים חזותיים כגון כרזות, שטרי כסף, בולים ועוד. אלה ישמשו את הסטודנטים בלימוד דרכי הניתוח של דימויים חזותיים;
- חוברת הדרכה ללומדים,** המסבירה את שיטות הניתוח של דימויים חזותיים שהקורס עוסק בהם.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

אמנויות

תואר ראשון ומוסמך

10931 לשון האמנויות: המדיום כסוגיה אסתטית ותרבותית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שיוך נוסף: תולדות האמנות; ספרות; קולנוע; לימודי תרבות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם לפחות שני קורסים בלפחות שניים מתחומי האמנויות^{2,3}, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים להבין סרטים, מבוא לאמנות הקולנוע, תולדות האמנות: מבוא כללי, החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון, מבוא לאסתטיקה.

כתיבה ופיתוח הקורס: ד"ר חנה הרציג
כותבים: ד"ר אפרת ביברמן, ד"ר מיכל בן-חורין, לליב מלמד
אחראי אקדמי: פרופ' מנחם ברינקר
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' גבריאל צורן, ד"ר אפרת ביברמן, פרופ' שמעון לוי, פרופ' עודד זהבי

הקורס הוא קורס אינטרדיסציפלינרי הקושר בין כל תחומי האמנות הנלמדים במחלקה לספרות, לשון ואמנויות. הקורס מקנה ידע בתחום כל אחת מהאמנויות ומאיר אותן זו ביחס לזו על ידי השוואות והדגמות. הקורס נועד בעיקר לתלמידים המתמקדים בלימודי האמנויות השונות ובלמודי תרבות.

חומר הלימוד

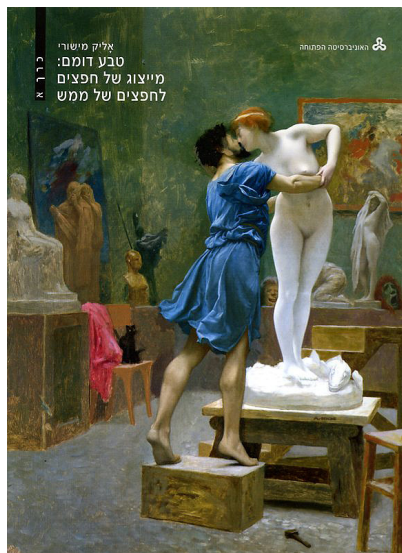
ספר הקורס, **לשון האמנויות: המדיום כסוגיה אסתטית ותרבותית**, עוסק בסוגיות עקרוניות הקשורות ללשון האמנויות בתחומי הספרות, הקולנוע, האמנות הפלסטית, התאטרון, המוסיקה והצילום. סוגיית המדיום באמנויות נידונה כנקודת מפגש בין שאלות אסתטיות, תרבותיות, חברתיות ופוליטיות, ובין הגות קלאסית, להגות מודרנית ופוסט-מודרנית. לספר הקורס נלווית אסופה הכוללת את עיקר המאמרים הנידונים בספר.

שערי הספר

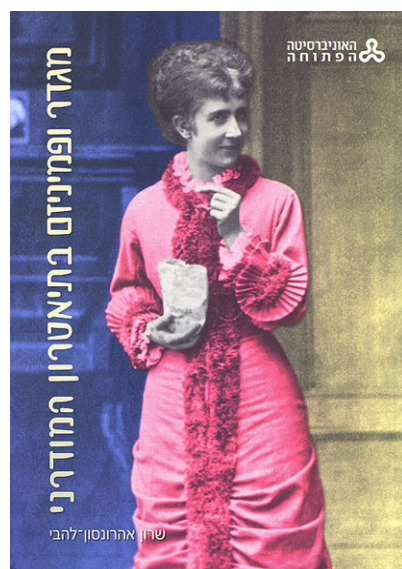
- השוואות בין מדיומים אמנותיים;
- תאוריות של נרטיב;
- דיונים במדיומים ספציפיים;
- אמנות, חברה ופוליטיקה בהגות האסתטית במאה ה-20;
- מדיום, דימוי ויצוג באמנות המאה ה-20.

בין פרקי הספר: השוואה בין ספרות לציור על-פי "לאוקון" ללסינג; השוואה בין ספרות לקולנוע; הנרטיב בציור; המימטי והקונוונציונלי במופע התאטרון באוריינטציה סמיוטית; רגש, משמעות וערך במוסיקה; עמדת הצפייה בקולנוע; ממודרניזם לפוסט-מודרניזם באמנות הפלסטית; שפות האמנות העשויות ואמנויות המולטי-מדיה.

- 1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
- 2 אפשר לבחור בקורסי פתיחה נוספים, אך אין לצבור יותר מ-36 נ"ז בקורסים ברמת פתיחה.
- 3 אפשר לקבל פטור מחובת לימוד קורס בתחום האמנויות כנגד הוכחת ידע קודם בתחום זה.

אילוף מישור
טבע דומם:
מייצוג של חפצים
לחפצים של ממש
כרך א

האוניברסיטה
הפתוחה

שון אהרונוסון-להבי

האוניברסיטה
הפתוחה

תומס אלסטר • כותב חגין

מדעי החברה

מדעי החברה – כללי / 79

כלכלה / 82

ניהול / 89

חשבונאות / 98

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה / 103

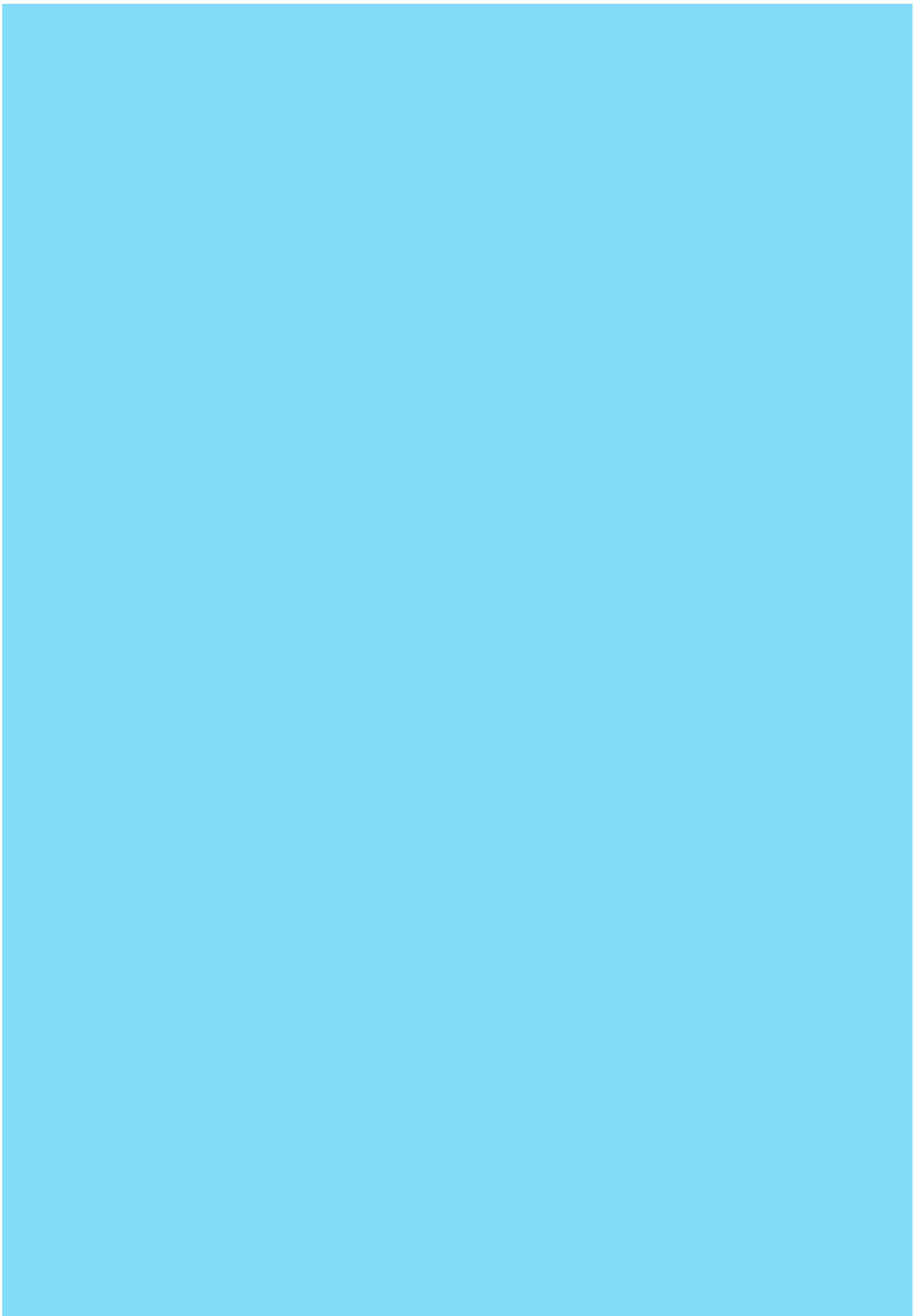
תקשורת / 111

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / 117

חינוך / 130

פסיכולוגיה / 136

מדעי הקוגניציה / 145

מדעי החברה

מדעי החברה – כללי

תואר ראשון

95001 סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה:

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הסדנה: יחזקאל נוימן

מטרת הסדנה

להקנות או לרענן ידע מתמטי ברמה תיכונית, הדרוש ללימוד הקורסים **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול** (10142), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (20406), קורסי המבוא בסטטיסטיקה וקורסי המבוא בכלכלה.

קורסים אחדים מבין אלה הם חובה במסלולי לימוד לקראת מגוון תארים, כגון:

- בוגר אוניברסיטה בניהול ובכלכלה.
- בוגר אוניברסיטה בנייהול ובמדעי המחשב-מערכות ויישומים.
- בוגר אוניברסיטה בכלכלה ובמדעי המחשב-מערכות ויישומים.
- בוגר אוניברסיטה בחינוך: מגמת תכניות לימודים ושיטות הוראה ובמדעי המחשב-מערכות ויישומים.

קהל היעד

סטודנטים שרמת ידיעותיהם במתמטיקה היא של בגרות בהיקף מצומצם (3 י"ל), וכן סטודנטים שלמדו מתמטיקה בהיקף מורחב (4 או 5 י"ל), אך לא עסקו בה זה זמן רב, או השיגיהם היו נמוכים.

מבנה הסדנה

הסדנה מבוססת על הוראה פרונטלית. היא נמשכת שמונה שבועות, ומתקיימת בכל מרכז לימוד שמספר הנרשמים בו מצדיק את פתיחתה. בכל שבוע יש מפגש של ארבע שעות. החומר הנלמד מתורגל בעבודות בית שנבדקות על-ידי המנחים. לא תהיה בחינת גמר בתום הסדנה. ההשתתפות בסדנה אינה בגדר חובה לשום סטודנט, והיא לא תקנה נקודות זכות אקדמיות או כל זכות אחרת.

מועדי הוראה

הסדנה מוצעת פעמיים בשנה, פעם בסמסטר הקיץ (לקראת סמסטר הסתיו) ופעם נוספת במחצית השנייה של סמסטר הסתיו (לקראת סמסטר האביב).

נושאי הלימוד

- התכנים הנלמדים נבחרים מבין הנושאים הבאים (לעיתים בהתאמה לצרכים הייחודיים של כל קבוצת לומדים):
- **אלגברה בסיסית** – נוסחאות כפל מקוצר, חוקי חזקות, פירוק לגורמים, פתרון משוואות פשוטות
- **תורת הקבוצות** – סימונים ופעולות בין קבוצות
- **פונקציות** – מושגי יסוד, הפונקציה הליניארית, הפונקציה הריבועית, גרפים של פונקציות פשוטות, הפונקציה המעריכית, הפונקציה הלוגריתמית
- **טריגונומטריה** – לפי הצורך
- **הנגזרת**

1 לפרטי תשלום ראו טבלת שכר לימוד לקורסים ספציפיים.

20127 יישומי מחשב מתקדמים:

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' ציפי ארליך, רבקה גדות

הקורס נועד להקנות ידע בנושא המחשב האישי ויישומיו, בהדגשת הגיליון האלקטרוני Excel 2010, ובנוסף לאפשר התנסות במרכיבים השונים של התקשוב כדי להכשיר את הסטודנטים להשתתף בקורסים מתוקשבים בהמשך לימודיהם. בקורס יוצגו כלי עזר ממוחשבים שישרתו את הסטודנטים הן במהלך לימוד הקורסים ובעת כתיבת עבודות סמינריוניות, והן בעבודתם בעתיד.

מבנה הקורס

הקורס הוא קורס מתוקשב הכולל קבוצות דיון, הורדת מטלות מאתר הקורס, שליחת מטלות במערכת שליחת המטלות הממוחשבת. המטלות בקורס כוללות יישום של התוכנות הנלמדות.

לצורך לימוד הקורס דרוש מחשב אישי עם תמיכה בעברית וחיבור לאינטרנט, תוכנת חלונות ותוכנות Office 2010 הנלמדות בקורס.²

נושאי הלימוד

- לימוד בהיקף נרחב ומעמיק של הגיליון האלקטרוני Excel
- האינטרנט ויישומיו
- חיפוש מידע באינטרנט
- מאגרי מידע ותוכנה ביבליוגרפית
- נושאים מתקדמים במעבד התמלילים Word
- נושאים מתקדמים בתוכנת המצגות Power Point

1 סטודנטים השולטים בחומר הלימוד של הקורס יכולים לגשת לבחינת פטור במקום ללמוד את הקורס. הבחינה כרוכה בתשלום. פרטים באתר הקורס ובפרק **בחינות** בידעון האקדמי.

2 בקורס זה יש חפיפת תוכן עם הקורסים **יישומי מחשב למדעי החברה** (10159), **יישומי מחשב למדעים** (20126), שאינם מוצעים עוד. מי שלמד קורסים אלו, יהיה פטור מלימוד הקורס **יישומי מחשב מתקדמים**.

3 לרוב החומר הנלמד בקורס אפשר להשתמש גם בגרסת Office 2007.

10285 שיטות מחקר במדעי החברה:

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א** או **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**,² ואחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב** או **הסקה סטטיסטית**. ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה**, **מבוא לסוציולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' שמואל אלס, ד"ר מיכאל אשכנזי, ד"ר גלית גורדוני, ד"ר מינה צמח, ד"ר קלי ספורטה-סורוון (כתיבה); ענת אראל-גפני (עריכה)

יועצים: ד"ר אבישי אנטונובסקי, פרופ' דוד בודסקי, ד"ר דן בונה, פרופ' גרי ברונושטיין, פרופ' גרשון בן שחר, פרופ' אבישי הניק, ד"ר משה הרטמן, פרופ' תמר הרמן, ד"ר שלווה וייל, פרופ' דן זכאי, פרופ' אפרים יער, פרופ' נח לוין-אפשטיין, פרופ' אריה נדלר, פרופ' נחמיה פרידלנד, פרופ' יוסף צלגוב, פרופ' אשר קוריאט, פרופ' אריה קרוגלנסקי, פרופ' אביעד רוז, פרופ' מיכל שמיר

הקורס נועד להקנות לסטודנטים מושגים וכלים בסיסיים להבנת החקירה המדעית בכלל והמחקר ההתנהגותי בפרט. הבנה זו תאפשר להעריך מחקר בצורה ביקורתית ולתכנן מחקר שאמור לבחון סוגיה חברתית העומדת על הפרק.

הקורס מציג את העקרונות הכלליים העומדים בבסיס תהליך החקירה המדעית, מפרט את השלבים השונים המרכיבים תהליך זה, מתאר שלושה סגנונות שונים של מחקר במדעי החברה, דן בבעיות המתעוררות עקב הנסיבות החברתיות שבהן מתבצע המחקר ההתנהגותי, ומציג כלים המסייעים בהערכת המחקר והמסקנות המשתמעות ממנו.

חומר הלימוד

עקרונות המחקר

יחידות 1-2 מושגי יסוד בחקירה מדעית
יחידה 3 עקרונות המדידה

סגנונות המחקר

יחידה 4 מחקר אתנוגרפי
יחידה 5 הסקר
יחידה 6 הניסוי

הטיות במחקר, אתיקה וסיכום

יחידה 7 על הנסיבות החברתיות של המחקר ההתנהגותי

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 סטודנטים לתואר הדו-חוגי במדעי המחשב ובמדעי הקוגניציה ילמדו את הקורס **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב** (20425) במקום אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א** (30111), **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים** (30203).

מדעי החברה

מדעי החברה – כללי

תואר ראשון ומוסמך

30111 מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א¹

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

1 לא נדרש ידע קודם.²

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זמיר, פרופ' רות בייט-מרום, נורית חלוזין, סטנלי ברקן, מרגלית פיין, די"ר מיכל שטרן
יועצים: פרופ' שמואל אביטל, פרופ' יוסף גיליס, פרופ' יוסף יהב, פרופ' אמנון יקמובסקי, פרופ' גד נתן, די"ר אפרים דרום, פרופ' יוסף רינות

קורס זה נועד להקנות מושגים בסיסיים בשיטות של תיאור נתונים ובתורת ההסתברות. למרות שהקורס **חופף בתוכנו** לקורס **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים** (30203), המושגים המתמטיים הנדרשים נרכשים כאן בצורה הדרגתית ופשוטה יותר. הקורס מהווה בסיס הכרחי לקורס **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב** (30112).

חומר הלימוד

יחידות 1-5: היחידות עוסקות בסטטיסטיקה תיאורית. ביחידות אלה נערכת היכרות עם מושגים כמו היסטוגרמה, ממוצע, חציון, שכית, סטיית תקן, התפלגות נורמלית סטנדרטית ומדדי קשר. כמו כן נלמדים שימושי הסטטיסטיקה ואופי עבודת הסטטיסטיקאי.

יחידות 6-8: היחידות עוסקות בהסתברות. ביחידות אלה נערכת היכרות עם מושגים כמו מרחב מדגם, הסתברות, מאורעות, הסתברות מותנה, משתנים מקריים ומשתנה בינומי, וכן תוחלת ושונות של משתנים מקריים.

1 קורס זה חופף בתוכנו לקורס **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים** (30203). להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 כדי להצליח בקורס נדרש ידע מתמטי ברמה תיכונית (בגרות של 3 יחידות לימוד). לסטודנטים שאינם בעל ידע זה מומלץ מאוד ללמוד את הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001) לפני שירשמו לקורס.

30112 מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

1 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**. ידע קודם מומלץ: **יישומי מחשב מתקדמים**.

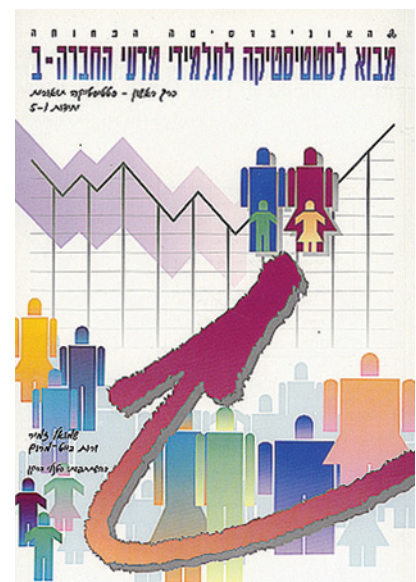
פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זמיר, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' גד נתן, מרגלית פיין, ריבה נדם, די"ר מיכל שטרן
יועצים: פרופ' שמואל אביטל, פרופ' יוסף יהב, פרופ' יוסף רינות

קורס זה הוא המשכו של הקורס **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א** (30111). הקורס מציג את השיטות העיקריות להיסק מנתוני מדגם לאוכלוסייה כולה. בקורס זה נלמד השימוש בתוכנה הסטטיסטית SPSS.

חומר הלימוד

יחידה 11 **דגימה ומשפטי גבול**
יחידה 12 **אמידה**
יחידה 13 **בדיקת השערות**
יחידה 14 **מבחנים אי-פרמטריים**

חומר הלימוד כולל **תוכנת SPSS ומדריך למידה** לשימוש בתוכנה.

1 קורס זה חופף בתוכנו לקורס **הסקה סטטיסטית** (30204). להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

10286 רגרסיה וניתוח שונות¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה

1 תנאי קבלה: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**. ידע קודם מומלץ: הקורס **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' שמואל אליס (כתיבה), די"ר קלי ספורטה-סורוזון; ענת אראל-גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' דוד בודסקו, פרופ' אבישי הניק, פרופ' נחמיה פרידלנד, פרופ' יוסף צלגוב

הקורס מציג שיטות סטטיסטיות מתקדמות לניתוח נתונים הנאספים במחקר. כמו כן נלמד השימוש בתוכנת SPSS.

חומר הלימוד

יחידה 9 ניתוח רגרסיה
יחידה 10 רגרסיה ושימושיה
יחידה 11 ניתוח שונות חד-כיווני
יחידה 12 ניתוח שונות דו-כיווני

חומר הלימוד כולל **תוכנת SPSS ומדריך למידה** לשימוש בתוכנה.

1 קורס זה חופף בתוכנו לקורס **התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות** (10686). להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

מדעי החברה – כללי

תואר ראשון

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעי החברה – כללי

נוער, חינוך ופוליטיקה במזרח התיכון (10510)
(מ) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 42.

דינמיקה של משא ומתן (10526) (מ) – משובץ
בניהול, עמ' 94.

סוציולוגיה של התרבות (10659) (ר) – משובץ
בסוציולוגיה, עמ' 107.

נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה –
פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה
לינארית (10444) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ'
154.

מדעי החברה

כלכלה

תואר ראשון והוא

10142 חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול

3 נקודות זכות ברמת פתיחה
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול

4 ידע קודם: נדרש ידע בסיסי במתמטיקה (אלגברה) ברמה תיכונית של 3 יחידות לימוד לפחות.²

פיתוח הקורס: פרופ' עוזי סגל (כותב ראשי), יחזקאל נוימן; אורה מאור (עריכה)
יועצים: פרופ' אברהם גינבורג, פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ציפי ברגר

הקורס נועד לסטודנטים לכלכלה ולניהול. מטרתו להקנות את הרקע המתמטי הדרוש בתחום החשבון הדיפרנציאלי והאינטגרלי ללימודי התואר הראשון.

חומר הלימוד

יחידות 1-2 **פונקציות** – הגדרת מושג הפונקציה, גרפים, פונקציות קוויות וריבועיות, חזקות ולוגריתמים, המספר e, הרכבת פונקציות, פונקציות הפכויות.
יחידות 3-4 **נגזרות** – מושג הנגזרת, נגזרות של פונקציות מורכבות, פונקציות מונוטוניות, פונקציות קמורות וקעורות, נקודות קיצון, נקודות פיתול, גמישות.

יחידות 5-6 **פונקציות של שני משתנים** – פונקציות של שני משתנים, עקומות שוות ערך, נגזרות חלקיות, משפט הפונקציות הסתומות, נקודות קיצון של פונקציה של שני משתנים, כופלי לגרז', פונקציות הומוגניות.

יחידה 7 **אינטגרציה** – פונקציה קדומה, האינטגרל הלא מסוים, שיטות אינטגרציה, האינטגרל המסוים ושימושו (חישובי שטחים), משוואות דיפרנציאליות מסדר ראשון.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 לסטודנטים שרמת ידיעותיהם במתמטיקה היא של בגרות בהיקף מצומצם (3 י"ל), וכן לסטודנטים שלמדו מתמטיקה תיכונית בהיקף מורחב (4 או 5 י"ל), אך לא עסקו בה זמן רב, או שהשיגיהם היו נמוכים, מומלץ ללמוד את הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001).

10131 מבוא למיקרוכלכלה

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

4 לא נדרש ידע קודם.¹

פיתוח הקורס: ד"ר גדעון יניב (כתיבה); ישראלה הנגאל (עריכה)
יועץ: פרופ' מנחם יערי

מטרת הקורס להקנות מושגים וכלי ניתוח בסיסיים במיקרו-כלכלה.

חומר הלימוד

יחידה 1 **הבעיה הכלכלית** – תופעת המחסור (גורמי הייצור, אפשרויות הייצור, תעסוקה מלאה וייצור יעיל, בחירה וויתור, התמחות וחליפין, צמיחה כלכלית); מקבלי החלטות (בתי עסק ומשקי בית, מבנה השוק, תכנון על-ידי השוק, כשל השוק, יזמה מעורבת).

יחידה 2 **תחרות משוכללת: התנהגות היצרן** – ייצור, עלויות ורווח בטווח הקצר (פונקציית הייצור, תפוקה שולית פוחתת, עלויות הייצור, פדיון ורווח, קביעת היקף הייצור); פונקציית ההיצע (הכמות המוצעת, עקומת ההיצע, עורך היצרן).

יחידה 3 **תחרות משוכללת: התנהגות הצרכן** – קביעת הרכב הצריכה (מערכת הטעמים, מגבלת התקציב, שיווי משקל); פונקציית הביקוש (הכמות המבוקשת, נחיתות ונורמליות, תחליפיות ומשלמות, עקומות הביקוש, ביקוש ותועלת, תועלת שולית פוחתת, מחיר הביקוש, עודף הצרכן).

יחידות 4-5 **קביעת מחיר בשוק תחרותי** – מנגנון השוק התחרותי (ביקוש והיצע מצרפיים, שיווי משקל בשוק תחרותי, שינויים בשיווי המשקל, גמישות הביקוש וההיצע); התערבות ממשלתית (הטלת מס קנייה, מתן סובסידיה, קביעת מחיר מינימום, קביעת מחיר מקסימום, הטלת מכס על יבוא, מתן פרמיה ליצוא).

יחידה 6 **מונופול ותחרות לא-משוכללת** – מונופול (קביעת מחיר והיקף ייצור בטווח הקצר, מונופול מול תחרות משוכללת, התערבות ממשלתית, אפליית מחירים); תחרות לא-משוכללת (אוליגופול, קביעות מחירים, שיתוף פעולה בין יצרנים, תחרות מונופוליסטית).

1 כדי להצליח בקורס נדרש ידע מתמטי ברמה תיכונית (בגרות של 3 יחידות). לסטודנט שאינו בעל ידע זה מומלץ מאוד ללמוד את הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001) לפני שירשם לקורס.

10126 מבוא למקרוכלכלה

4 נקודות זכות ברמת פתיחה

4 לא נדרש ידע קודם.²

פיתוח הקורס: ד"ר יעקב רוזנברג, ד"ר גדעון יניב, אבי פאר

יועצים: פרופ' יורם וייס, פרופ' אסף רזין
פיתוח הקורס (מהדורה מעודכנת ומורחבת): ד"ר אריה נחמיאס, גליה עופר; חוה ניומן (עריכה)
יועצים (מהדורה מעודכנת): פרופ' אורי בן-ציון, פרופ' ישראל לוסקי, פרופ' משה קיס, ד"ר דורון סונסינו

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד בתורת המקרוכלכלה. הקורס עוסק בחשבונאות לאומית ובניתוח קביעת התוצר הלאומי והרכב שימושי, תוך שילוב בין המערכת הריאלית – שוק המוצרים, והמערכת המוניטרית – שוק הכסף. בחלק א של הקורס מוצג המשק כמשק סגור. בחלק ב, הדיון המקרו-כלכלי מביא בחשבון את הקשרים עם שאר העולם, והקורס מנתח את הפעילות הכלכלית החורגת מתחומו של המשק הלאומי היחיד – המשק הפתוח.

חומר הלימוד

חלק א
יחידה 1 מבוא: הצגת התחום והצגת מושגי יסוד
יחידה 2 החשבונאות הלאומית
יחידה 3 מרכיבי הביקוש המצרפי
יחידה 4 שיווי משקל בשוק המוצרים
יחידה 5 הכסף במשק ומערכת הבנקאות
יחידה 6 שוק הכסף
יחידה 7 שיווי משקל משולב – שוק המוצרים ושוק הכסף

חלק ב
יחידה 8 מאזן התשלומים ושוק מטבע החוץ
יחידה 9 משק פתוח
יחידה 10 אינפלציה

1 לסטודנטים המבקשים ללמוד את שני המבואות בכלכלה, מומלץ ללמוד את הקורס **מבוא למיקרוכלכלה** (10131) לפני הקורס **מבוא למקרוכלכלה** (10126).
2 כדי להצליח בקורס נדרש ידע מתמטי ברמה תיכונית (בגרות של 3 יחידות). לסטודנט שאינו בעל ידע זה מומלץ מאוד ללמוד את הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001) לפני שירשם לקורס.

מדעי החברה

כלכלה

תואר ראשון

10284 מושגי יסוד באקונומטריקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, ואחד מהקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**. ידע קודם מומלץ: **הקורסים חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה**.

פיתוח הקורס: ד"ר עמיר שמואלי, פרופ' ערן ישיב, אייל בן-שלוש; ריבה נדם (עריכה) **יועץ:** פרופ' יואל חייטובסקי **פיתוח הקורס** (מהדורה מעודכנת ומורחבת): פרופ' משה קיס, ד"ר נסים בן-דוד; חוה ניומן (עריכה) **יועצים** (מהדורה מעודכנת): פרופ' יוסף דויטש, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר דורון קליגר, ד"ר דרורה קרטקין

הקורס נועד לצייד את הסטודנט בכלים הבסיסיים של שיטות המחקר האמפירי בכלכלה, להקנות את עקרונות החשיבה של שיטות אלה ואת היכולת להבין מחקרים אמפיריים שנעשו על-ידי אחרים על-מנת שיוכל לבצע בעצמו מחקרים כאלה.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מארבעה חלקים הכוללים 12 יחידות לימוד:

החלק הראשון (יחידות 1-4) עוסק במודל הרגרסיה הקלאסי עם משתנה מסביר אחד. חלק זה מהווה בסיס לקורס כולו.

החלק השני (יחידות 5-8) מרחיב את הניתוח למודל הרגרסיה המרובה עם מספר משתנים מסבירים.

החלק השלישי (יחידות 9-10) מציג כמה הרחבות למודל הקלאסי המאפשרות שימוש במודל זה במגוון רחב של יישומים.

החלק הרביעי (יחידות 11-12) מציג את ההשלכות של סילוק ההנחות הקלאסיות על אומדי הריבועים הפחותים שהתקבלו ונדונו ביחידות הקודמות.

שימוש במחשב

השימוש במחשב ביישומים אמפיריים של שיטות המחקר בכלכלה הוא חלק בלתי נפרד ממטרות הקורס ומיעדיו. לאחר לימוד החלק הראשון של הקורס, השימוש בתוכנות סטטיסטיות במחשב ילווה את הלימוד העיוני של יחידות הקורס.

10627 תורת המחירים א

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: **הקורס מבוא למיקרוכלכלה**, ואחד מהקורסים **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**, **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474)¹.

פיתוח הקורס: פרופ' מנחם יערי, פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ז'ראר עמיאש; ישראלה הנגאל (עריכה)

הקורס עוסק בתורת הצרכן הפועל בסביבה תחרותית וביישומיה. חלקו הראשון של הקורס (יחידות 1-2) מוקדש למושגי יסוד הנוגעים לצרכן ולסביבה שבה הוא פועל. בחלק זה מוצגות האקסיומות של תורת הצרכן ושל תורת התועלת. בחלקו השני של הקורס (יחידות 3-4) נדונה בהרחבה תורת הביקוש. חלקו השלישי של הקורס מוקדש ליישומים של תורת הצרכן: היצע עבודה, צריכה על-פני זמן, אי-ודאות, מדדי רמת מחיה ומדדי יוקר מחיה, מדדים של שינויי רווחה ומושג הגמישות.

חומר הלימוד

יחידות 1-2 תורת הצרכן א
יחידות 3-4 תורת הצרכן ב
יחידה 5 (פרק 6) יישומים

10628 תורת המחירים ב

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: **הקורס תורת המחירים א**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ז'ראר עמיאש, דוד דילנברגר, שי בז'ה; דינה קרן, יהודית גוגנהיימר (עריכה) **יועץ:** פרופ' מנחם יערי

חלקו הראשון של הקורס (יחידות 6-9) עוסק בתורת היצרן הפועל בסביבה תחרותית. חלקו השני של הקורס (יחידות 10-11) עוסק ביצרנים הפועלים בסביבות לא תחרותיות.

חומר הלימוד

יחידות 6-7 תורת היצרן א
יחידות 8-9 תורת היצרן ב
יחידה 10 המונופול
יחידה 11 תחרות בין מעטים

1 או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

מדעי החברה

כלכלה

תואר ראשון וואס ראשון

10629 תורת המחירים ג

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס תורת המחירים ב.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ז'ראר עמיאש, ד"ר רוני בר-אל, ענת אלכסנדרון; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

חלקו הראשון של הקורס (יחידות 12-13) עוסק ביחסי גומלין בין היחידות הכלכליות – צרכנים ויצרנים, ובפרט בהקצאת מקורות בסביבה התחרותית. חלקו השני של הקורס מוקדש לשלושה נושאים: סטיות מיעילות, מוצרים ציבוריים והשפעות חיצוניות.

חומר הלימוד

12 כלכלת חליפין
13 יחסי גומלין בין צרכנים ובין יצרנים
14 סטיות מיעילות פארטו, מוצרים ציבוריים והשפעות חיצוניות¹

מומלץ ללמוד את הקורס בסמסטר א או ב.

10793 מקרו כלכלה א

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, ואחד מהקורסים: **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**, **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474).²

פיתוח הקורס: ד"ר ישי מעוז (כתיבה); רונית טבעון (אסיסטנטית), חוה ניומן (עריכה).
יועצים: פרופ' בני בנטל, ד"ר משה חזן, ד"ר אבי שמחון

מטרת הקורסים **מקרו כלכלה א** ו**מקרו כלכלה ב** היא לערוך לתלמידים היכרות מעמיקה עם יסודות המקרו כלכלה. בתום לימודי הקורסים יוכלו התלמידים לתאר במפורט כל אחד מהרכיבים העיקריים של המערכת המקרו כלכלית ולנתח בפרוטרוט התרחשויות מקרו כלכליות מהמציאות הישראלית והעולמית.

חומר הלימוד

1 יחידה 1 הקדמה
2 יחידה 2 החשבונאות הלאומית
3 יחידה 3 הייצור המצרפי
4 יחידה 4 צמיחה כלכלית
5 יחידה 5 הצריכה והחיסכון הפרטיים
6 יחידה 6 השקעה וחיסכון
7 יחידה 7 כסף

10794 מקרו כלכלה ב

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **מקרוכלכלה א**.²

פיתוח הקורס: ד"ר ישי מעוז (כתיבה); רונית טבעון (אסיסטנטית), חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' בני בנטל, ד"ר דרור גולדברג, ד"ר משה חזן, ד"ר אבי שמחון

לאחר שבקורס **מקרו כלכלה א** נערכה הכרה מעמיקה עם כל אחד ממרכיבי המערכת המקרו כלכלית בנפרד משאר המרכיבים – בקורס **מקרו כלכלה ב** משולבים מרכיבים אלה במודל כוללני של המשק, דבר המאפשר ניתוח של קשרי הגומלין ביניהם. הכרת המודל מאפשרת ניתוח מקיף של השפעת אירועים כמו הרחבת תקציב הממשלה, שינוי הריבית במשק שיפור טכנולוגי על המשק בכללותו ועל מרכיביו השונים.

חומר הלימוד

8 יחידה 8 שיווי משקל כללי במשק סגור: המקרה הקלאסי
9 יחידה 9 שיווי משקל כללי במשק סגור: המקרה הקיינסיאני
10 יחידה 10 משק פתוח: יסודות
11 יחידה 11 שיווי משקל כללי במשק פתוח עם שער חליפין קבוע
12 יחידה 12 שיווי משקל כללי במשק פתוח עם שער חליפין נייד ובמקרים נוספים
13 יחידה 13 אינפלציה
14 יחידה 14 אבטלה

1 הקורס מחליף את הקורס **מקרוכלכלה ב** (10458), שאינו מוצע עוד. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 או הקורס **מקרוכלכלה א** (10457), שאינו מוצע עוד.

1 הקורס מחליף את **מקרוכלכלה א** (10457), שאינו מוצע עוד. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

1 יחידת לימוד מצולמת.

מדעי החברה

כלכלה

תואר ראשון

10230 תורת המימון

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**.

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס (כתיבה), ד"ר צבי לרמן; ישראלה הנגאל, חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' חיים לוי, פרופ' משה בן-חורין, פרופ' יוסי יגיל

הקורס כולל מגוון רחב של נושאים בתורת המימון. הנושאים העיקריים מטפלים בניתוח דוחות פיננסיים, ניהול ההון החוזר של הפירמה, תקצוב הון בתנאי ודאות ובתנאי אי-ודאות, גיוס מקורות מימון פנימיים וחיצוניים, מבנה הון, מחיר הון של פירמה. דגש מיוחד ניתן ליישומים במציאות הישראלית. החומר מוצג בדרך מילולית, בעזרת גרפים, ובעת הצורך גם בעזרת כלים כמותיים של אלגברה ותורת ההסתברות.

מטרות הקורס

הקניית ידע בסיסי במימון; הקניית כלי הניתוח העיקריים לקבלת החלטות בתחום המימון. כמו כן נעשה שימוש נרחב בתרגילים כדי לתת לסטודנטים ניסיון ביישום פתרונות.

חומר הלימוד

חלק א: הפונקציה המימונית

יחידה 1 מטרת הפירמה ותפקידי המנהל הפיננסי, משבר פיננסי ויצבות פיננסית

חלק ב: ניתוח פיננסי, תכנון ובקרה

יחידה 2 חשבונאות ניהולית וניתוח דוחות כספיים
יחידה 3 תכנון פיננסי ותקצוב

חלק ג: ניהול הון חוזר

יחידה 4 ניהול הון חוזר

חלק ד: ניהול נכסים קבועים

יחידה 5 החלטות השקעה לטווח ארוך והיוון זרמי מזומנים
יחידה 6 תקצוב הון בתנאי ודאות
יחידה 7 בניית זרמי מזומנים בתקצוב הון
יחידה 8 תקצוב הון בתנאי אי-ודאות

חלק ה: מקורות המימון לטווח ארוך

יחידה 9 מקורות המימון לטווח ארוך

חלק ו: הערכת חברות, מבנה הון ומחיר הון

יחידה 10 מבנה הון והערכת חברות
יחידה 11 מחיר הון

חלק ז: ניהול פיננסי בתנאי אינפלציה

יחידה 12 ניהול פיננסי בתנאי אינפלציה

10954 כלכלת ישראל¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים, ובכללם **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **מקרו כלכלה א**,² **מקרו כלכלה ב**,³ **תורת המחירים א**, **תורת המחירים ב**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין בנטל, עמי ברנע, אתי וידאל-אברהם (אסיסטנטית); חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' צבי אקשטיין, פרופ' דוד ביגמן, פרופ' אריה מלניק, פרופ' שושנה נוימן, פרופ' יעקב פרוש, ד"ר אבנר אחיטוב, ד"ר ישי יפה, פרופ' ערן ישיב, ד"ר עמר מואב, ד"ר ישי מעוז

הקורס מיישם תאוריות מתקדמות כדי לתאר ולהסביר מגוון רחב של התפתחויות מרכזיות בכלכלה ישראל, מאז הקמת המדינה ועד סוף המאה ה-20. השימוש בתאוריות אלה מדגים כיצד מפעילים את עקרונות מדע הכלכלה על המשק, ומפתח את היכולת לנתח תופעות כלכליות בישראל ובעולם.

נושאי הלימוד

- תולדות המשק הישראלי מאז 1948
- צמיחה כלכלית: תאוריה
- הצמיחה הכלכלית בישראל ומקורותיה
- כסף ואינפלציה
- האינפלציה בישראל בהשוואה בין-לאומית
- שוק העבודה
- שוק ההון
- הסקטור הציבורי והמדיניות הפיסקלית
- סחר החוץ ומאזן התשלומים

10397 כלכלה בין-לאומית ריאלי¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **תורת המחירים א**, **תורת המחירים ב**, **תורת המחירים ג**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' גיימי וינבלט, ד"ר ז'ארא עמיאש (כתיבה); פרופ' אביעד חפץ, אליהו ירט (מדריך למידה); ישראלה הנגאל (עריכה)
יועצים: פרופ' אריה ארנון, פרופ' אלחנן הלפמן, ד"ר תקוה לקר, פרופ' שמואל ניצן, פרופ' דני צידון

הקורס עוסק במערכת קשרי המסחר בין מדינות והוא מיועד להקנות לסטודנט הבנה תאורטית של הכוחות הכלכליים הקובעים את נפח המסחר, כיווניו ומאפייניו האחרים. הקורס סוקר את עיקרי התאוריה הכלכלית המסבירה את דפוסי המסחר, תוך התייחסות לגישות שונות הרווחות בספרות. מקצת הקורס מוקדש להבנת המניעים והתוצאות של המדיניות הכלכלית של ממשלות בנושאי מסחר.

חומר הלימוד

- יחידה 1 תורת המסחר הבין-לאומי – המודל של ריקרדו
יחידה 2 תורת המסחר הבין-לאומי – מודל של שיווי-משקל כללי
יחידות 3-4 תורת המסחר הבין-לאומי – המודל של הקשר-אולין
יחידה 5 תורת המסחר הבין-לאומי – גישות חלופיות
יחידה 6 תורת המסחר הבין-לאומי – מדיניות מסחרית

את יחידות הלימוד מלוות דוגמאות עדכניות מהספר:

R.C. Feenstra & A.M. Taylor, *International Trade*, 2nd ed. (Worth Publishers, 2010)

בצירוף מדריך למידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. סטודנטים שלמדו את הקורס **כלכלת ישראל** (10665, 3 נ"ז ברמה רגילה), שאינו מוצע עוד, רשאים לבקש אישור לכתיבת עבודה סמינריונית. מספר הסטודנטים שיוכלו לכתוב עבודה סמינריונית מוגבל. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

2 או הקורס **מקרוכלכלה א** (10457), שאינו מוצע עוד.

3 או הקורס **מקרוכלכלה ב** (10458), שאינו מוצע עוד.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

כלכלה

תואר ראשון

10574 כלכלה בין-דורית¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **תורת המחירים א**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מקרו כלכלה א**,² **מקרו כלכלה ב**,³ **תורת המחירים ב**, **תורת המחירים ג**, **מושגי יסוד באקונומטריקה**.

פיתוח הקורס: ד"ר מרדכי א' שורץ (כתיבה), פרופ' שמואל ניצן (יועץ אקדמי בכיר); יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' בנימין בנטל, פרופ' יפה מכנס, פרופ' איתן ששינסקי

הקורס עוסק בקשרי הגומלין הכלכליים בין דורות חופפים במשק. הקורס מחולק לדיון בהיבטים המיקרו-כלכליים והמקרו-כלכליים של תופעת ההעברות הבין-דורית וכן לאינטראקציה בין שני התחומים הללו, הנראים לכאורה כזרים זה לזה.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **כלכלה בין-דורית** מאת מ"א שורץ (האוניברסיטה הפתוחה, 2007).

חומר הלימוד

- יחידה 1 העברות בין-דוריות מזווית מיקרו-כלכלית
- יחידה 2 העברות בין-דוריות מזווית מקרו-כלכלית
- יחידה 3 החשבונאות הדורית
ליחידה זו מצורפים שני נספחים: הראשון מציג את החשבונות הדוריים של מדינת ישראל, והשני מציג השוואות בין-לאומיות.
- יחידה 4 הביטוח הסוציאלי מזווית בין-דורית (ליחידה זו מצורף נספח העוסק בקיצור תולדות מערכת הפנסיה הישראלית).
- יחידה 5 רציונליות חסומה, פטרנליזם והתערבות ממשלתית

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או הקורס **מקרוכלכלה א** (10457), שאינו מוצע עוד.
3 או הקורס **מקרוכלכלה ב** (10458), שאינו מוצע עוד.

10519 כלכלת עבודה¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **תורת המחירים א**, **תורת המחירים ב**, **מושגי יסוד באקונומטריקה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם וייס, ד"ר נסים בן דוד, ד"ר אבי טילמן
יועצים: פרופ' דוד וטשטיין, ד"ר אבי וייס, ד"ר אבי שורץ

הקורס עוסק בפיתוח תאוריות כלכליות תוך התייחסות למגוון נושאים מתחום שוק העבודה. בקורס ניתנות דוגמאות משוק העבודה של ישראל, ארצות-הברית ומדינות אירופה. דגש מיוחד ניתן למקומן של נשים בשוק העבודה. כמו כן, הקורס דן בהיבטים תאורטיים ואמפיריים וכן בשאלות של מדיניות.

מטרות הקורס

- הכרת מודלים כלכליים של פעילות שוק העבודה
- היכרות עם נתונים אמפיריים המתייחסים לתפקוד שוק העבודה בישראל ובמדינות אחרות
- דיון במדיניות ותחיקה שמטרתם להתמודד עם הבעייתיות בשוק העבודה

חומר הלימוד

- יחידה 1 היצע עבודה
- יחידה 2 עבודה בבית, עבודה מחוץ לבית, ופרישה משוק העבודה
- יחידה 3 השקעה בהון אנושי
- יחידה 4 הפרשי שכר מפצים
- יחידה 5 הביקוש לעובדים
- יחידה 6 מבנה שוק העבודה, איגודים ואבטלה

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10398 כלכלה מוניטרית בין-לאומית¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **מקרו כלכלה א**,² **מקרו כלכלה ב**,³ **תורת המחירים א**, **תורת המחירים ב**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' ערן ישיב (כתיבה), ד"ר עירית מלכה, אריאל רשף (אסיסטנט); חוה ניומן (עריכה)

יועצים: פרופ' בני בנטל, פרופ' דני צידון

הקורס עוסק בשוק המט"ח, במקרוכלכלה של משק פתוח, בקביעת שערי החליפין, בתנועות הון בין-לאומיות ובמוסדות והסדרים מוניטריים בין-לאומיים.

חומר הלימוד

- יחידה 1 התאוריה המוניטרית של הכלכלה הבין-לאומית – מושגי יסוד
- יחידות 2-3 מקרו-כלכלה של משק פתוח
- יחידה 4 משטר שער חליפין קבוע
- יחידה 5 משטר שער חליפין נייד
- יחידה 6 מוסדות בין-לאומיים ובעיות תיאום מדיניות

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או הקורס **מקרוכלכלה א** (10457), שאינו מוצע עוד.
3 או הקורס **מקרוכלכלה ב** (10458), שאינו מוצע עוד.

מדעי החברה

כלכלה

תואר ראשון

10502 העדפה ובחירה חברתית¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, **תורת המחירים א**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **תורת המחירים ב**, **תורת המחירים ג**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל ניצן; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק גלבוץ, פרופ' מרק גרדשטיין, פרופ' אייל יונטר

הקורס עוסק בהבהרה של הבעיות המרכזיות הכרוכות במושגים העדפה חברתית ובחירה חברתית.

חלקו הראשון של הקורס מוקדש לשלושה נושאים: הסיבות הגורמות לכך שהמעבר מהעדפה ובחירה אינדיבידואלית להעדפה ובחירה חברתית הוא בעייתי, סקירה תמציתית של הבעיות בהן מתמקד הקורס והבהרה הקשר בין העדפה ובחירה.

חלקו העיקרי של הקורס מוקדש לשאלות הבאות: האם קיימת העדפה חברתית? מהו כלל הבחירה הרצוי? האם בחירות עלולות להביא לתוצאות פרדוקסליות? כיצד אפשר להתמודד עם בעיית עריצות הרוב? האם ההחלטה החברתית (בהקשר של הספקת מוצרים ציבוריים) היא יעילה? האם הפרטים מגלים את העדפותיהם האמיתיות? בהקשר של בחירה דיכוטומית בתנאי אי-וודאות, איזה כלל החלטה עדיף: כלל המומחה או כלל הרוב הפשוט? ומהו כלל ההחלטה האופטימלי?

חומר הלימוד מבוסס על הספר **העדפה ובחירה חברתית** מאת ש' ניצן (האוניברסיטה הפתוחה, 2008).

10599 חשיבה אסטרטגית: תורת המשחקים ושימושה בכלכלה ובניהול¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, אחד מהקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**, אחד מהקורסים **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**, **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474),² וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **תורת המחירים א**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד חפץ (כתיבה); יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' צביקה נאמן, פרופ' שמואל ניצן, פרופ' מוטי פרי, ד"ר אלה שבג

תורת המשחקים עוסקת ביחסי גומלין אסטרטגיים בין מספר מקבלי החלטות. במפגש אסטרטגי כזה כל שחקן מודע לכך שפעולותיו משפיעות על רווחת השחקנים האחרים, ופעולותיהם משפיעות עליו. תורת המשחקים מנתחת כיצד השפעות הדדיות אלה מנתבות את החלטות השחקנים ומובילות לתוצאה הסופית.

הקורס עוסק במשחקים עם אינפורמציה מלאה, ומתמקד בשימושים של תורת המשחקים בכלכלה ובניהול, וכן בתחומים נוספים כגון מדע המדינה, משפטים וביוכימיה. בין השימושים מופיעים מכרזים, מיקוח, תחרויות פוליטיות ומנגנוני הצבעה, סכסוכים בין-לאומיים, תחרויות בין יצרנים, משכורות ותמריצים בחברות עסקיות, השקעה במוצרים ציבוריים, פיתוח פטנטים, פשיעה ומדיניות אכיפה, חיפוש עבודה ואבטלה, התקפות על שערי מטבע ומשברים פיננסיים, סובסידיות ומכסים במסחר בין-לאומי.

המושגים התאורטיים המרכזיים הנלמדים בקורס הם משחקים בצורה אסטרטגית, אסטרטגיות שולטות ונשלטות, שווי משקל נאש, העדפות בתנאי אי-וודאות ושליטת סיכון, אסטרטגיות טהורות ומעורבות, אסטרטגיות ביטחון ומשפט המינימקס, אסטרטגיות ניתנות להצדקה, יציבות של שווי משקל, משחקים ואבולוציה, בחירה בין שווי משקל, משחקים בצורה רחבה, שווי משקל תת-משחקי משוכלל, אינדוקציה לאחור, מהלכי טבע ומשחקים חוזרים.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **חשיבה אסטרטגית: תורת המשחקים ושימושה בכלכלה ובניהול** מאת אביעד חפץ (האוניברסיטה הפתוחה, 2014).

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

10917 כלכלה ציבורית¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **תורת המחירים א**, **תורת המחירים ב**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם דרוש: **מקרו כלכלה א**,² **מקרו כלכלה ב**,³ **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, **מושגי יסוד באקונומטריקה**.

פיתוח הקורס: ד"ר מרדכי א' שורץ (כתיבה)
יועצים: פרופ' איתן ששינסקי (יחידות 1, 2, 3, 4, 5), פרופ' שמואל ניצן (כל היחידות), פרופ' טאה כהנא (יחידות 1, 2, 3), ד"ר מישל סטרבצינסקי (יחידה 5), ד"ר אסטבן קלור (יחידות 5, 6).

הקורס דן בתפקידיה הכלכליים של הממשלה בתחומים שבהם התערבותה רצויה ובמקרים שבהם היא מזיקה, מזוהית מיקרו-כלכלית. נדון בכלכלת הרווחה, נדיר את מושג היעילות ונתח את הקשר שלו למושגים כגון צדק, הגינות ושוויוניות. נבחן את הבעייתיות הקשורה לאגרגציה של העדפות, בחירה חברתית והתערבות הממשלה, ונבחן את תפקיד הממשלה בנסיבות של קיום השפעות חיצוניות וקיומם של מוצרים ציבוריים ומונופולים, כלכלת מסים וכלכלה פוליטית.

חומר הלימוד

כלכלת הרווחה: שיווי משקל כללי (מודל ארו-דברה). תיבת אדג'וורת', עקומת התמורה, משפט ארו-דברה, משפטי הרווחה.

תועלת חברתית: אקסיומטיזציה של תועלת חברתית, יעילות, שוויוניות, צדק, קטאה. אסכולות נורמטיביות להערכת תועלת חברתית וצדק חלקתי: תועלתנות ושוויוניות. הבעייתיות במושג תועלת חברתית, בחירה והעדפה חברתית. אקסיומטיזציה של העדפה חברתית, משפט מאי, משפט אי-האפשרות של ארו.

כשלי שוק (א): השפעות חיצוניות, תנאי סמואלסון, משפט קואו, מסים מתקנים ומדיניות ציבורית. מוצרים ציבוריים, אספקה פרטית ואספקה אסטרטגית של מוצר ציבורי, פתרון לינדהל.

כשלי שוק (ב): העודף החברתי הנקי, שווקים לא תחרותיים, נטל ערף של מונופול, תחרות לרכישת כוח מונופוליסטי, הימורים ותחרויות, חדשנות טכנולוגית, מודלים לא שיתופיים, מדיניות ציבורית בשווקים לא תחרותיים, מודלים שיתופיים, כשלי שוק כתוצאה ממידע א-סימטרי, ברירת נד וסיכון מוסרי. מדדי ריכוזיות וכוח שוק.

מימון ציבורי: מושגי יסוד בכלכלת מסים, מערכת מסים אופטימלית, כלל רמזי, מיסוי הכנסה אופטימלי, מיסוי פרוגרסיבי, מס רווחי הון, בחירת תיק נכסים אופטימלי, תחולת מס במשק סטטי ובמשק דינמי, רפורמות מס.

כלכלה פוליטית: שלטון החוק ואנרכיה, שיווי משקל פוליטי, משפט הבוחר החציוני, נטל הערף, ביורוקרטיה, שחיתות, שלטון דה-יורה ושלטון דה-פקטו. משחקים דינמיים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורס **מקרוכלכלה א** (10457), שאינו מוצע עוד.
3 או הקורס **מקרוכלכלה ב** (10458), שאינו מוצע עוד.

מדעי החברה

כלכלה

תואר ראשון

10960 תאוריות עכשוויות

של צדק כלכלי וחברתי:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים
בין-לאומיים / מדע המדינה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם צמד הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה ומבוא למקרוכלכלה**, או אחד מבין הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד חפץ (מדריך למידה)
יועצים: פרופ' אלחנן בן-פורת, פרופ' אבנר דה-שליט, פרופ' שמואל ניצן, ד"ר שלומי סגל

הקורס מתמקד בתאוריות של צדק כלכלי וחברתי, שהעיסוק בהן זכה לפריחה מחודשת החל מהמחצית השנייה של המאה ה-20. הקורס נפתח בדיון בתאוריה של ג'ון רולס על צדק כהוגנות, וממשיך לתאוריות נוספות, מתחרות ומשלימות – ליברטריאניזם, תועלתנות, גישת היכולות, הביקורת הקהילתנית, תאוריות של גמול וזכאות, רב-תרבותיות, צדק גלובלי וגישות פמיניסטיות לצדק.

חומר הקורס

- ספרות ראשונית (חלקה בתרגום לעברית וחלקה באנגלית) מכתביהם של רולס, האייק, נוזיק, מיל, הרסאני, נוסבאום, וולצר, סנדל, מקינטאיר, טיילור, סינגר, גיליגן ואוקון
- פרקים מהספר **תיאוריות של צדק חברתי** מאת יוסי דהאן
- מדריך למידה

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון

10800 דיני חוזים

6 נקודות זכות ברמת פתיחה
שינוי נוסף: מדעי החברה / משפטים

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' גבריאלה שלו (כתיבה), עו"ד איל גור, עו"ד אורית גירמן, עו"ד אייל גלובוס, עו"ד אבישולם תור; נילי וייס (עריכה) מהדורה מחודשת לכרכים א ו-ב: פרופ' גבריאלה שלו בהשתתפות ד"ר ליאת פרידגוט-נצר; אדי זילצר (עריכה)
יועצים: פרופ' מיגל דויטש, פרופ' סיני דויטש, פרופ' איל זמיר

מטרות הקורס

- עריכת היכרות עם המתודה המשפטית המקובלת של שילוב הוראות החוק הרלוונטיות עם פסיקת בית המשפט העליון שפירשה ויישמה הוראות אלה, תוך התייחסות לספרות המשפטית בתחום דיני החוזים.
- הבנת העקרונות המשפטיים בדיני החוזים, ויישומם של עקרונות אלה בחיי המעשה.
- הכרת דיני החוזים הכלליים בישראל, והבנתם של דינים אלה כמסכת הרמונית של עקרונות וכללים הנגזרים מן העקרונות.
- מתן כלים הכרחיים ונאותים לפתרון בעיות מעשיות בתחום דיני החוזים.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **דיני חוזים** מאת ג'י' שלו (האוניברסיטה הפתוחה, 1999-2008). כל פרק מוקדש להצגת סוגיה ובהמשכו מופיע חומר רקע ביבליוגרפי של חקיקה, פסיקה ולעתים גם קטעים מתוך ספרות משפטית. בכל פרק משולבים אירועים היפותטיים ושאלות לשם בדיקה עצמית של הסטודנט.

חומר הלימוד

כרך א
1 יחידה 1 מבוא ועקרונות כלליים
2 יחידה 2 יצירת החוזה
3 יחידה 3 צורת החוזה, פירושו והשלמתו
כרך ב
4-5 יחידות 5-4 פגמים בחוזה
6 יחידה 6 חוזה על תנאי
7 יחידה 7 חוזה פסול
כרך ג
8 יחידה 8 חוזה לטובת אדם שלישי
9 יחידה 9 הפרת חוזה וסיכול חוזה
10 יחידה 10 אכיפת חוזה וביטול חוזה
11 יחידה 11 פיצויים בשל הפרת חוזה
12 יחידה 12 חוזים אחידים ותניות פטור

10280 יסודות החשבונאות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא למיקרוכלכלה**.

פיתוח הקורס (מהדורה ראשונה): פרופ' יוסי אהרוני (כתיבה), ד"ר יעקב קמין (ריכוז הפיתוח), רו"ח מנחם פס; חוה ניומן (עריכה) (מהדורה שנייה): פרופ' יוסי אהרוני (כתיבה), רו"ח דורון ישראלי
יועצים (מהדורה ראשונה): פרופ' יהושע לבנת, פרופ' עמיהוד דותן, ד"ר אייל סולגניק (מהדורה שנייה): פרופ' אלי אמיר, ד"ר אתי איינהורן

הקורס נועד להקנות לסטודנטים מושגי יסוד בחשבונאות פיננסית ובכללי הדיווח הכספי, באופן שיאפשר הבנת המשמעות של הדוחות הכספיים של גוף עסקי, תוך פיתוח כושרם של הסטודנטים בניתוח אותם הדוחות. כדי להשיג מטרות אלה ילמדו הסטודנטים את תהליך איסוף הנתונים ועיבודם החשבונאי, ויכירו את הדוחות הכספיים. הקורס מעודכן לתקניה החשבונאית הבין-לאומית (באתר הקורס).

חומר הלימוד

כרך א
1 יחידה 1 היסודות התאורטיים של חשבונאות ודיווח כספי
2 יחידה 2 מדידת הרווח והצגתו בדוחות הכספיים
3 יחידה 3 המאזן: דוח על המצב הכספי
4 יחידה 4 התהליך החשבונאי להכנת הדוחות הכספיים
כרך ב
5 יחידה 5 נכסים שוטפים: מזומנים, חייבים והשקעות לזמן קצר
6 יחידה 6 נכסים שוטפים: מלאי
7 יחידה 7 נכסים קבועים מוחשיים ובלתי מוחשיים
8 יחידה 8 התחייבויות
כרך ג
9 יחידה 9 הון עצמי
10 יחידה 10 הדוח על תזרימי המזומנים
11 יחידה 11 א. השקעות קבע במניות של חברות אחרות; II. מבוא לניתוח דוחות כספיים

10404 מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שינוי נוסף: מדעי החברה / כלכלה

ידע קודם: דרוש הקורס **יסודות החשבונאות**.

פיתוח הקורס: פרופ' יהושע לבנת (כתיבה), ד"ר יאיר בהר, ד"ר ניצה גרי, רו"ח אהרון פילין, ד"ר יעקב קמין
יועצים: פרופ' חיים פלק, פרופ' בועז רוני, ד"ר יעקב גולדשמידט, ד"ר משה וייסמן, ד"ר אריה נחמיאס

נושאי הלימוד

- מושגי העלות:** האם אנו יודעים כמה עולה לנו לתת שירות, למכור מוצר, לייצר מוצר ומה כולל התהליך.
- קבלת החלטות:** הכרת שיטות שונות העוזרות בעיבוד נתונים רלוונטיים לצורך קבלת החלטות.
- התייחסות לנתונים:** ההבדל בהתייחסות לנתונים תמחיריים לפי הגישה המסורתית ולפי הגישה המודרנית העכשווית, זאת על רקע השינויים הכלכליים שהתחוללו בעשורים האחרונים.
- הכנת תכנית פעולה של העסק:** תכנית פעולה מחייבת מקורות מימון (הכנסות מפעילות, מקורות פנימיים, מקורות חיצוניים), והתקציב עוזר לתכנן את מקורות המימון ואת פעילות החברה מבחינה כספית. הקורס בוחן כיצד בונים תקציב על פי השלבים השונים, מהו תקציב שוטף ומהו תקציב פיתוח.
- שימוש בנתוני התמחיר לבקרה ניהולית:** כיצד בדקים ממה נבעו הסטיות בפעילות בין המתוכנן לבין ההתרחשות בפועל, ומהם הגורמים להן.
- המערכת התמחירית בעסק:** היכרות עם מערכת תמחיריות השונות זו מזו בהתאם לסוגי השירותים או המוצרים.

חומר הלימוד

1 יחידה 1 מבוא: הגדרת עלויות וסיווגן
2 יחידה 2 מערכת תמחיר הזמנה
3 יחידה 3 מערכת תמחיר תהליך
4 יחידה 4 העמסת עלויות עקיפות: מחלקות שירות
5 יחידה 5 עלויות משותפות ומוצרים משותפים
6 יחידה 6 ניתוח נקודת האיזון
7 יחידה 7 תמחיר תרומה ותמחיר ספיגה
8 יחידה 8 עלויות רלוונטיות לקבלת החלטות
9 יחידה 9 תקצוב
10 יחידה 10 מערכת תמחיר תקן: ניתוח סטיות בתמחיר
11 יחידה 11 בקרה ניהולית
12 יחידה 12 תמחיר מבוסס-פעילויות

חומר הלימוד כולל מדריך למידה המרחיב בנושאי ניהול עלויות עקיפות ותמחיר מבוסס-פעילויות (ABC).

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון

10426 כלכלה ניהולית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, ואחד מהקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**.

פיתוח הקורס: פרופ' אורי בן-ציון, פרופ' איילה כהן, ד"ר ניר בקר, ד"ר שלומית הון, ד"ר איילה משיח, ד"ר נעמי זיתוני, ד"ר גרגורי יוס-דין, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר רינת שאגן-סאצי, ד"ר שושנה שרברני, ליעד גרינפלד, ישראל גרופר (כתיבה); יהודית גוגנהיימר (עריכה)

יועצים: פרופ' ב' בנטל, פרופ' מי גרדשטיין, פרופ' י' דויטש, פרופ' ד' וטשטיין, פרופ' א' חפץ, פרופ' י' לוסקי, פרופ' י' פליסקין, פרופ' א' שפיגל, ד"ר ג' אפשטיין, ד"ר ת' בלומקין, ד"ר י' ברבי-מאיר, ד"ר ד' וייס, ד"ר ע' לוינגרט, ד"ר ע' מלכה

זהו קורס אינטגרטיבי המתמקד בקבלת החלטות ניהוליות בתחומי כלכלה, מימון, ייצור, שיווק ומדיניות ציבורית, המדגיש היבטים מיוחדים ובעיות ספציפיות במשק הישראלי.

הקורס מתמקד ביישום התאוריה והמתודולוגיה הכלכלית בבעיות של קבלת החלטות ניהוליות, ונועד להקנות לתלמידי הבנה בסיסית, גישה וכלים הנדרשים לניתוח ולפתרון הבעיות בעולם המעשה.

יעדים לימודיים

- עריכת היכרות מעמיקה עם ההיבטים של הגישה הכלכלית בקבלת החלטות ניהוליות.
- הכרת האילוצים, הגלויים והסמויים, הנכפים על מקבל ההחלטות.
- פיתוח היכולת לתח בעיות והתרחשויות בארגון ובסביבתו, ולשפר את שליטתו בבעיית הארגון.
- שיפור היכולת ביישום מושגים כלכליים, אנליטיים ובשימוש בכלים המתאימים בתחומי הפעילות השונים של הארגון.

חומר הלימוד

חלק א: מבוא

יחידה 1 ארגונים, מנהלים וכלכלה

חלק ב: כלים לניתוח ולקבלת החלטות ניהוליות

יחידה 2 שיטות אופטימיזציה

יחידה 3 שיטות אקונומטריות

יחידה 4 חיזוי עסקי וכלכלי

חלק ג: ביקוש

יחידה 5 תורת הביקוש ואמידה אמפירית

חלק ד: ייצור, הוצאות ואמידות

יחידה 6 תורת הייצור

יחידה 7 תורת ההוצאות והחלטות ניהוליות בתחום הייצור

חלק ה: קביעת מחיר

יחידה 8 מבני שוק ושיווי משקל שוק

חלק ו: יישומים נוספים לבעיות ניהוליות

יחידה 9 החלטות ניהוליות בתנאי אי-ודאות

יחידה 10 החלטות ניהוליות בתחום השיווק

יחידה 11 החלטות ניהוליות בתחום המימון

יחידה 12 ניתוח עלות תועלת והחלטות ניהוליות במגזר הציבורי

10281 ניהול השיווק

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא למיקרוכלכלה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב הורניק, אורלי מרגלית; ד"ר רינת שאגן-סאצי, טובה צורף (עריכה)

יועצים: פרופ' אריה גולדמן, פרופ' יחיאל זיו, פרופ' יהושע ליברמן, פרופ' אריה רייכל, פרופ' אביב שהם

מטרות הקורס

- לימוד מושגי יסוד המשמשים ככלי ניתוח בניהול בכלל ובשיווק בפרט;
- הקניית כלי הניתוח העיקריים לקבלת החלטות בשיווק;
- לימוד חומר תאורטי כתשתית להבנת תהליכים שיווקיים;
- פיתוח גישה ביקורתית לתאוריות הנלמדות תוך הדגשת קיומם של היבטים תאורטיים מתחרים.

חומר הלימוד

ספר הקורס, **ניהול השיווק: המהדורה הישראלית** (תרגום: א' פרידלנד; האוניברסיטה הפתוחה, 2012), הוא עיבוד ללמידה עצמית של הספר:

P. Kotler & K. L. Keller, *Marketing Management*, 13th ed. (Prentice Hall, 2009)

הספר מלווה במדריך למידה שבו הכוונה לקריאה בספר, הבהרות, הרחבות, שאלות ותשובות.

פרקי הספר

- פרק 1 תמורות בשיווק במאה ה-21
- פרק 2 פיתוח אסטרטגיות ותכניות שיווק
- פרק 3 נתונים ומחקרים בשיווק
- פרק 4 יצירת ערך לקוח, שביעות רצון ונאמנות
- פרק 5 התנהגות צרכנים
- פרק 6 התנהגות לקוחות עסקיים
- פרק 7 זיהוי פלחי שוק ושוקי מטרה
- פרק 8 אסטרטגיות מיתוג
- פרק 9 מיצוב ובידול המותג
- פרק 10 ניתוח מתחרים
- פרק 11 אסטרטגיית המוצר
- פרק 12 עיצוב וניהול שירותים
- פרק 13 אסטרטגיות המתחרה
- פרק 14 ניהול ערוצי שיווק
- פרק 15 תכנון וניהול תקשורת שיווקית משולבת
- פרק 16 ניהול תקשורת המונים: פרסום
- פרק 17 ניהול תקשורת המונים: קידום מכירות, אירועים ויחסי ציבור
- פרק 18 ניהול שיווק ישיר והידודי
- פרק 19 שיווק בין-לאומי
- פרק 20 ניהול שיווק הוליסטי של הארגון

10430 התנהגות ארגונית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **פסיכולוגיה חברתית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד בר-חיים (ראש צוות הפיתוח וכותב ראשי), ד"ר הילה הופשטר, ד"ר ורדה וסרמן, ליאור לב; אהובה קרן (עריכה), נירה ארבל (עיצוב)

יועצים: פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' מינה וסטמן, פרופ' דן כספי, ד"ר ישראל כ"ץ, פרופ' אריה נדלר, פרופ' יצחק סמואל, פרופ' ענת רפאלי, ד"ר רונית קרק, פרופ' אריה שירום, פרופ' בועז שמיר

הקורס עוסק בהכרת התחום החדש יחסית של ההתנהגות הארגונית שצמח מן הסוציולוגיה התעשייתית והפסיכולוגיה התעשייתית – כלכלת הפירמה ותורת הניהול.

הקורס עוסק במפגש האדם עם ארגון העבודה – מפגש שנוצר מן הצורך ההדדי להשיג מטרות משותפות שאין להשיג לבד, מחוץ לארגון ובלא אחרים שישתפו פעולה תכליתית ומתואמת. מרבית הסוגיות העיוניות והמעשיות בהתנהגות ארגונית מתחבטות בשאלה כיצד לקיים סדר ארגוני אפקטיבי. לכך מכוונות מערכות קבלת ההחלטות, הפיקוח, התקשורת, המוטיבציה, התגמול, הכוח, המנהיגות והתרבות הארגונית. תחום ההתנהגות הארגונית גם מציע שיטות מעשיות לטיפול במשברים ארגוניים ולפיתוח ארגונים חסונים – הווה אומר, כאלה המיטיבים להמיר תשומות סביבתיות למוצרים ולשירותים מועילים ומספקים את צורכיהם של אלה העובדים למענם.

חומר הלימוד

כרך א

- יחידה 1 תיחומה של ההתנהגות הארגונית
- יחידה 2 מבנים ותהליכים בארגוני עבודה פורמליים
- יחידה 3 למידה ארגונית
- יחידה 4 מוטיבציה בעבודה

כרך ב

- יחידה 5 קבוצות עבודה בארגון
- יחידה 6 תקשורת בארגונים פורמליים: רשתות ותהליכים
- יחידה 7 לחצים ושחיקה בעבודה: התנהגויות ארגוניות במשבר
- יחידה 8 תרבות הארגון

כרך ג

- יחידה 9 כוח ופוליטיקה בארגונים: דינמיקה של משאבי שליטה
- יחידה 10 קבלת החלטות: הצופן המפועיל התנהגות ארגונית
- יחידה 11 מנהיגות בארגון
- יחידה 12 התחדשות ארגונית: עיצוב מחדש של התנהגות ארגונית יעילה

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון

10645 תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע:

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **יישומי מחשב מתקדמים**, **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** (או **יסודות התכנות בשפת Java**).

פיתוח הקורס: פרופ' פרץ שובל (כתיבה); טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' פיליפ עין דור, פרופ' ישראל שפיגלר, ד"ר עופר עציון

מטרת הקורס להציג את שלבי התכנון, הניתוח והעיצוב של מערכת מידע, ובכלל זה: ניתוח המצב ומערכת המידע הקיימת, אפיון ראשוני של צרכי המידע, חקר ישימות והשוואת חלופות למחשב, ניתוח מפורט של המערכת החדשה ועיצוב מרכיבי התוכנה החדשה. הסטודנטים יכירו עקרונות בהנדסת תוכנה, גישות שונות לפיתוח מערכת, שיטות, טכניקות וכלים המשמשים מפתחי מערכות מידע בשלבי הפיתוח השונים.

הסטודנטים יידרשו לבצע מטלות, שהן חלק מפרייקט של תכנון, ניתוח ועיצוב מערכת מידע.

חומר הלימוד

כרך א: תכנון

- 1 מבוא לפיתוח מערכות מידע
- 2 ייזום מערכת מידע וחקר מצב קיים
- 3 אפיון ראשוני וניתוח דרכי פעולה לפיתוח מערכת מידע
- 4 הערכת הצעות למערכת מידע והשוואתן

כרך ב: ניתוח ועיצוב

- 5 ניתוח מערכת מידע – גישות ותרשים זרימת מידע
 - 6 ניתוח מערכת מידע – פירוק פונקציונלי-היררכי ומילון נתונים
 - 7 עיצוב מערכת מידע – הטרונאקציות והממשקים
 - 8 עיצוב מערכת מידע – הקלטים והפלטות
 - 9 עיצוב מערכת מידע – בסיס הנתונים
- כרך ג: אב-טיפוס, כלי פיתוח, יישום וגישת העצמים**
- 10 גישת אב-טיפוס וכלי הנדסת תוכנה
 - 11 הקמה, יישום ואחזקה של מערכות מידע
 - 12 מבוא לניתוח ולעיצוב מונחי עצמים

10777 ניהול טכנולוגיה וחדשנות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יורם קלמן (כתיבה), פרופ' בועז רוני (יועץ אקדמי בכיר).
יועצים: פרופ' ערן כרמל, פרופ' ישע סיון, ד"ר ניצה גרי, ד"ר שרה לב, ד"ר גלעד רביד

ניהול נכון של טכנולוגיה וחדשנות הוא חיוני הן לעובדים במגזרים עתירי טכנולוגיה כמו תעשיות ההיי-טק והביוטכנולוגיה, הן לעובדים בתעשיות מסורתיות ובארגונים ממשלתיים וארגונים ללא מטרת רווח. הקורס מתמקד בארגונים עתירי ידע שבהם לניהול הידע חשיבות אסטרטגית. בארגונים אלו מקבלי החלטות מתמודדים באופן קבוע עם אתגרים הזורשים חדשנות ברמת המוצר, ברמת התהליך, ברמת השירות או ברמת הארגון. הקורס דן בחדשנות בכל אחת מארבעת הרמות האלו, תוך מתן דוגמאות ממגוון ארגונים בארץ ובעולם.

נושאי הלימוד

חלק ראשון: מושגי יסוד בניהול טכנולוגיה וחדשנות

- החשיבות החברתית של חדשנות
- חדשנות בארגון עתיר הידע
- ידע ומערכות מידע בארגון עתיר הידע

חלק שני: חדשנות ממוקדת בארגון עתיר הידע

- טכניקות התמקדות ניהולית
- שיפור תפוקה בארגון
- קיצור זמני תגובה בארגון

חלק שלישי: היבטים אסטרטגיים וניהוליים של טכנולוגיה וחדשנות

- דיפוזיה של חדשנות
- ניהול אסטרטגי ממוקד
- תהליכים ארגוניים ממוקדי חדשנות
- ניהול משאבי אנוש ממוקד חדשנות

חלק רביעי: ניהול אסטרטגי ממוקד של טכנולוגיה וחדשנות

- אינטגרציה של נושאי הקורס

10455 התנהגות צרכנים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **ניהול השיווק**, **מבוא למיקרוכלכלה**, **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביבה גבע (כתיבה), יוליה גלפרין (עריכה)
יועצים: פרופ' דוד מזורסקי, ד"ר יורם קלמן

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם תאוריות בסיסיות להסבר התנהגות הצרכן, תוך כדי הדגשת משמעותן לניהול השיווק. סקירת הגישות השונות משקפת את האופי הבין-תחומי של תחום מדעי צעיר זה, שהתפתח כענף של השיווק וניזון מן הפסיכולוגיה, הכלכלה, הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה. הקורס עוסק בתהליכי קבלת החלטות של הצרכן בנוגע לקנייה ולצריכה ובהשפעות הסביבה על התנהגותו. בחומר הלימוד משובצים דוגמאות ואירועים הממחישים את האופי המיוחד של דפוסי הצריכה בארץ.

חומר הלימוד

- 1 פרק 1 מבוא
- 2 פרק 2 הכרה בצורך
- 3 פרק 3 הקנייה השקולה: חיפוש מידע
- 4 פרק 4 התגבשות עמדות והערכת חלופות
- 5 פרק 5 שכנוע הצרכן
- 6 פרק 6 קנייה
- 7 פרק 7 התנהגות אחרי קנייה
- 8 פרק 8 התנהגות הצרכן במעורבות נמוכה
- 9 פרק 9 פילוח השוק
- 10 פרק 10 תרבות הצרכן
- 11 פרק 11 תרבויות משנה והפצת חידושים
- 12 פרק 12 אתיקה של צרכנות

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון

10279 ניהול משאבי אנוש

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **התנהגות ארגונית**, **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד בר-חיים (ראש צוות הפיתוח וכותב ראשי), פרופ' דוד בר-גל, פרופ' יואב ורדי, פרופ' אהרון צינר, ד"ר עוזר כרמי, מרדכי ששון; נילי וייס, ד"ר ורד זילבר-ורוד (עריכה)

יועצים: פרופ' דוב אליצור, פרופ' רות בן-ישראל, פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' אמירה גלין, פרופ' שמעון דולק, פרופ' גדי הרצל, פרופ' אמנון כספי, פרופ' אברהם פרידמן, פרופ' אדגר קראו, פרופ' אליעזר רוזנטליין, פרופ' מנחם רוזנר, פרופ' אריה שירום, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' נח לוי-אפשטיין, פרופ' רות קלינוב

מטרת הקורס היא הכרת התחום של ניהול משאבי אנוש וזיקתו לניהול בכלל, תוך בירור הנושאים הבאים:

- היסודות הסוציולוגיים, הפסיכולוגיים והכלכליים של העבודה ושל מקום העבודה;
- תהליכי גיוס, מיון והערכת עובדים;
- יחסי עבודה וניהול המערכת התעסוקתית במקום העבודה;
- גישות חדשות בניהול משאבי אנוש.

חומר הלימוד

- מבוא
- מקום העבודה – זירת הפעולה הארגונית של ניהול משאבי אנוש
- עבודה והנעה
- שוק העבודה וזיקתו למקום העבודה
- ניתוח עיסוקים והערכותם
- מיון עובדים
- הערכה של ביצועי עובדים
- ניהול המערכת התעסוקתית: הדרכת עובדים, פיתוח ארגוני וניהול קריירות ארגוניות
- יחסי עבודה
- ניהול שירותי רווחה ועבודה סוציאלית במקום העבודה
- אלטרנטיבות לניהול מסורתי של משאבי אנוש (ניהול כוח אדם)

לקט מאמרים

- "הכרה בתרומות אישיות באמצעות תשלום"
- "איך נסביר את התחלפותן המהירה של אפנות ניהול?"
- "פרקטיקות ניהול משאבי אנוש וצמיחה ארגונית נתפסת"

10908 ניהול אסטרטגי

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **התנהגות ארגונית**, **תורת המימון: ניהול פיננסי של גופים עסקיים**, **ניהול השיווק**, **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבי פיינגבאום (כתיבה), ד"ר זכי שפר, עמרי מורג; טובה צורף (עריכה)

אסטרטגיה עסקית אמורה לייצר לארגון תכנית עסקית לטווח הקצר, הבינוני והרחוק, על מנת להוביל אותו ליצירת יתרון תחרותי בר-קיימא מול המתחרים בענף. הקורס עוסק בתהליך האסטרטגי המובנה המוביל לניסוח האסטרטגיה של הארגון, החל בשלב ניתוח הענף והסביבה, וכלה בנייתו הארגון על כלל משאביו ויכולותיו, ניסוח האסטרטגיה, יישום האסטרטגיה ומערכת הבקרה על התהליך ותוצאותיו.

הקורס כולל את המודלים, התאוריות והאסטרטגיות המובילות בתחום זה, כגון: אסטרטגיות גנריות, אסטרטגיות שיתופיות, אסטרטגיות מיוזגים ורכישות, אסטרטגיות בין-לאומיות, ועוד. הקורס מקנה לסטודנטים ראייה מערכתית רחבה לגבי האסטרטגיה של הארגון ומעניק לו כלים לניסוח ולניתוח האסטרטגיה העסקית של חברות ושל תאגידים.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **ניהול אסטרטגי** (תרגום: בוריס לוין; האוניברסיטה הפתוחה, 2004), שהוא תרגום לעברית של הספר: M.A. Hitt, R.D. Ireland & R.E. Hoskisson, *Strategic Management: Competitiveness and Globalization*, 4th ed. (South-Western College Publishing, 2001)

הספר מלווה במדריך למידה הכולל שאלות חזרה, שאלות יישום ודיון, שאלות בתחום האתיקה ותרגילים מבוססי אינטרנט, וכן תשובות מפורטות לשאלות, הנחיות דידקטיות ויישום לאירועים בזירה העסקית הישראלית.

פרקי הספר

- ניהול אסטרטגי ותחרותיות אסטרטגית
- הסביבה החיצונית: הזדמנויות, איומים, תחרות ענפית וניתוח מתחרים
- הסביבה הפנימית: משאבים, יכולות ויכולות ליבה
- אסטרטגיה ברמת העסק
- דינמיקה תחרותית
- אסטרטגיה ברמת התאגיד
- אסטרטגיות של רכישות וארגון מחודש
- אסטרטגיה בין-לאומית
- ניהול ושליטה תאגידית
- אסטרטגיה של שיתופי פעולה
- מבנה ארגוני ובקורות ארגוניות
- מנהיגות אסטרטגית
- זימות וחדשנות תאגידית

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10350 מתודולוגיה של סקרים

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **שיטות מחקר במדעי החברה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' נח לוי-אפשטיין (אחראי אקדמי), ד"ר גלית גורדוני; טובה צורף (עריכת מדריך הלמידה)

יועצים: פרופ' רות בייט-מרום, ד"ר מאיר יעיש, פרופ' קמיל פוקס, פרופ' יוסי שביט

השימוש בסקרים רווח הן במחקר המדעי, כבסיס לפיתוח תאוריות, הן במגזר הציבורי והעסקי, ככלי עזר בקבלת החלטות. התרומה של הסקר להבנת תופעות חברתיות ועסקיות תלויה במידת הדיוק של הנתונים הנאספים במסגרתו ובכל אחד משלביו הוא חשוף לטעויות אפשריות רבות, שמקורן, בין היתר, בסירוב להשתתף בסקר, בקשיים שחווים המשיבים בתהליך מתן המענה לשאלות ובאינטראקציה החברתית המתקיימת בין המראייין למראיין.

הקורס עוסק בעקרונות שיטתיים לביצוע סקרים והערכתם, והוא מבוסס על תחום המחקר 'מתודולוגיה של סקרים', שהתפתח בעשורים האחרונים כמענה למורכבות הגוברת של ביצוע סקרים בחברה בת-זמננו ולדרישה הבלתי נמנעת להגברת איכותם.

מטרות הקורס

- הבהרת ההחלטות המרכזיות בתכנון סקרים ועריכתם
- לימוד שלבי בניית שאלון והערכתו
- הקניית עקרונות שיטתיים המבוססים על תאוריות ומחקר אמפירי, לזיהוי, הסבר וצמצום הגורמים לטעויות בשלבי הסקר השונים
- רכישת ידע אופרטיבי ופיתוח מיומנויות ליישום העקרונות השיטתיים לתכנון, ביצוע וקריאה ביקורתית של סקרים, במגוון נושאים ואוכלוסיות

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר:

R.M. Groves, F.J. Fowler Jr., M.P. Couper, J.M. Lepkowski, E. Singer & R. Tourangeau, *Survey Methodology*, 2nd ed. (John Wiley & Sons, 2009)

הספר מלווה במדריך למידה הכולל הנחיה מפורטת בלימוד הפרקים השונים ובקריאת המאמרים הנדונים בהם, דוגמאות של סקרים שוטפים המבוצעים בישראל במגוון תחומים, כגון בכלכלה, בניהול, בשיווק, בחינוך, בקרימינולוגיה וברפואה וכן תרגילים ליישום הנושאים הנלמדים בספר בהקשר הישראלי.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון

10596 מערכות מידע

תחרותיות-אסטרטגיות¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **ניהול השיווק**, ואחד מבין הקורסים **תכנון**, **ניתוח ועיצוב מערכות מידע**, **עקרונות פיתוח מערכות מידע**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוימן (כתיבה), ד"ר ניצה גרי, ד"ר זכי שפר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

הקורס נועד להקנות ידע לזיהוי, לניתוח ולתכנון מערכות מידע התומכות באסטרטגיה העסקית-תחרותית של ארגונים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **תחרות באמצעות טכנולוגיות-מידע – מערכות מידע אסטרטגיות** (תרגום: א' פרידלנד; האוניברסיטה הפתוחה, 1998), שהוא תרגום לעברית של הספר: S. Neumann, *Strategic Information Systems* (Macmillan, 1994)

חומר הלימוד כולל אף מקראה (באנגלית), מדריך למידה וחוברת אירועים מהסביבה העסקית הגלובלית והישראלית. האירועים עוסקים בארגונים אמיתיים ובהתמודדותם עם אתגרים עסקיים באמצעות מערכות מידע. אחת מהפעילויות המוצעות באתר הקורס היא גלישה מונחית באתרים המדגימים את נושאי הלימוד.

נושאי הלימוד

- מהן מערכות מידע אסטרטגיות?
- מסגרות מושגיות לניתוח מערכות מידע אסטרטגיות
- השפעת מערכות מידע אסטרטגיות על ענפים, על ארגונים ועל אסטרטגיות עסקיות
- השפעת מערכות מידע אסטרטגיות על מבנים ותהליכים ארגוניים
- מערכות מידע אסטרטגיות ובריתות אסטרטגיות
- שילוב מערכות מידע
- מערכות מידע אסטרטגיות גלובליות
- השגת יתרון תחרותי בעזרת מערכות מידע
- סיכונים מערכות מידע אסטרטגיות
- תנאים ארגוניים להטמעה מוצלחת של מערכות מידע אסטרטגיות
- אתור הזדמנויות למערכות מידע אסטרטגיות
- ניצול טכנולוגיות מידע חדשות להקמת מערכות מידע אסטרטגיות

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10354 דיני עבודה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / משפטים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ניהול משאבי אנוש**, אחד מבין הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **התנהגות ארגונית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל (כתיבה), פרופ' אביעד בר-חיים (ריכוז הפיתוח); טובה צורף (עריכה)

יועצים: השופט סטפן אדלר, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' אמירה גלן, פרופ' צבי שרייבר

הקורס נועד להקנות לסטודנטים ידע בסיסי במשפט העבודה הקיבוצי והאינדיבידואלי, כפי שהוא מתבטא בחקיקה, בפסיקה ובספרות המשפטית.

בקורס יילמדו הנושאים האלה: תכלית משפט העבודה והתפתחותו בעולם ובישראל; זכויות חברתיות שעניין בעבודה; התקשרויות לביצוע עבודה; יחסי עובד מעביד ותבניות העסקה גמישות ובלתי שגרתיות; חוזה עבודה אישי; חופש ההתארגנות; הסכמים והסדרים קיבוציים שביתות והשבתות; זכויות עובדים בשינויים מבניים.

הקורס מבוסס על הספר **דיני עבודה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2002).

כל פרק בספר כולל:

- הצגת הנושא המוסדר בפרק וסיכומו;
- מקורות משפטיים משלושה סוגים לגבי אותה סוגיה: (1) חקיקה המסדירה את הנושא האמור; (2) פסיקת בית הדין לעבודה ובית המשפט העליון המפרשת את הנושא האמור; (3) מאמרים מן הספרות המשפטית;
- שאלות לתרגול הבנת החומר הנלמד וליישומו במערכת יחסי העבודה.

מבנה הקורס

בשלב הראשון יקראו הסטודנטים את ספר הקורס, כולל את החקיקה, הפסיקה והמקורות האחרים הכלולים בספר ובנספח לספר, המהווה חלק בלתי נפרד ממנו. **בשלב השני** יתרגלו הסטודנטים את החומר הנלמד והידע הנרכש באמצעות השאלות והאירועים המובאים בפרקי הספר.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10901 שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / משפטים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **ניהול משאבי אנוש**, **התנהגות ארגונית**, **בעיות בפילוסופיה של המוסר**, **מגמות בחברה הישראלית**, **מבוא לסוציולוגיה**, **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל (כתיבה), טובה צורף (עריכה)

יועצים: השופט סטפן אדלר, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' אמירה גלן

קורס זה מהווה פן אחד ומיוחד של דיני העבודה וזכויות האדם. קיימים יחסי גומלין הדוקים בין ההתפתחות ההיסטורית של תופעת השוויון בעבודה לבין תחומים חוץ-משפטיים הנלמדים במסגרת דיסציפלינות אחרות בעיקר בהקשר הסוציולוגי, הפוליטי, ההיסטורי והפילוסופי. מהיבט זה מהווה הקורס נדבך משלים לקורסים **מבוא לסוציולוגיה** (10134) ו**ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל** (10406).

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בהתפתחותו, במהותו, בהגדרתו, בתחולתו ובפרשנותו של עיקרון השוויון התעסוקתי במישור הבין-לאומי, במישור ההשוואתי ובמשפט העבודה הישראלי. במסגרת הקורס תיערך היכרות עם הגישות הרווחות כיום בעולם בתחום הבטחת השוויון בעבודה, עם הצורות השונות של הבטחת העיקרון ועם הכלים המשמשים לאכיפתו. יירכשו כלי עבודה שניתן יהיה ליישם בחיי המעשה במערכת יחסי העבודה, ויוקנו אמות מידה להבנת המשמעות והחשיבות של ההכרה בזכויות אדם במישור העבודה ולהבטחתן המשפטית. במהלך הקורס גם יובהרו כיווני ההתפתחות של עיקרון השוויון בעבודה, המתגבשים לקראת המאה ה-21.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה** מאת ר' בן-ישראל (האוניברסיטה הפתוחה, 1998).

נושאי הלימוד

- ריקנות מושג השוויון
- התפתחות השאיפה לשוויון בעבודה וביטיייה השונים
- מודלים של שוויון בעבודה
- השוויון בעבודה כזכות אדם
- השוויון בעבודה כזכות חוקתית
- שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה כזכות חוקתית
- העדפה מתקנת
- שוויון בעבודה מטעמי מין, היריון, לידה ואחריות משפחתית
- שכר שווה
- הטרדה מינית בעבודה
- שוויון בעבודה מטעם של נטייה מינית
- שוויון בעבודה מטעם של גיל

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון וואטראון

10588 יחסי עבודה:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ניהול משאבי אנוש**, או שניים מבין הקורסים **התנהגות ארגונית**, **מגמות בחברה הישראלית**, **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, **מדיניות ציבורית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**, או קבלה ללימודי תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך.

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון כספי, רות קסטיאל; שלומית רוז (עריכה)

יועצים: פרופ' אביעד בר-חיים, פרופ' אמירה גלן, פרופ' גד הראל, פרופ' רן חרמש, עו"ד נחמן אורי

הקורס נועד להקנות ידע והבנה במערכות יחסי העבודה בכמה מדינות וישראל בכללן. במסגרת הקורס נבחנות סוגיות כגון: השפעת הגלובליזציה על יחסי עבודה, הגנה על העובדים, מידת מעורבות הממשל והאופן בו הממשל מתערב ביחסי עבודה. כמו כן, נדונים בהרחבה יחסי הגומלין בין המעסיקים ונציגיהם לבין העובדים ונציגיהם: אופן ניהול משא ומתן, הגורמים והעילות לסכסוכים, שבתות וכיצד ניתן ליישב את חילוקי הדעות ברמות השונות.

לקט המאמרים והמקורות מרחיב את הידע בנושאים המרכזיים הנדונים בקורס, ומדריך הלמידה מסייע לסטודנטים לזהות ולהגדיר את הבעיות המרכזיות הנדונות במאמרים.

נושאי הלימוד

- גישות תאורטיות נבחרות ביחסי עבודה
- ממשל
- מעסיקים וארגוני מעסיקים
- איגודים מקצועיים
- מערכות יחסי עבודה בהיבט הבין-לאומי
- משא ומתן קיבוצי
- הסכמים קיבוציים
- שכסועי עבודה ודרכי יישובם
- שבתות
- מגמות לעתיד

1 בתואר ראשון אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10526 דינמיקה של משא ומתן:

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שינוי נוסף: מדעי החברה / מדעי החברה – כללי

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **התנהגות ארגונית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. מומלצים הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **פסיכולוגיה חברתית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אמירה גלן, אילאל טייבר
יועצים: פרופ' רות בן-ישראל, פרופ' אריה גלברזון, פרופ' יורם זעירא

הקורס עוסק בהקניית ידע בתחומי המשא-ומתן השונים, במטרה לשפר את כישוריהם ותפקודיהם של נושאים ונותנים בתחומים שונים ומגוונים. בשנים האחרונות נוסף ידע רב באשר להתנהגות אנושית בתהליכי משא ומתן. בתהליכי משא ומתן, יהא התחום שבו הם מתקיימים אשר יהא – מדיני, עסקי או יחסי עבודה – ישנה חוקיות דומה. חוקיות זו תילמד ותתורגל בקורס.

מטרות הקורס

- לנתח באופן שיטתי את תהליכי המשא ומתן תוך כדי ניתוח תרומתן של הגישות התאורטיות השונות לניהול משא ומתן מעשי;
- להציג ולהמחיש את הבעיות הכרוכות בדינמיקה של המשא ומתן;
- ליישם את הידע למצבים שונים של משא ומתן.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על שתי מקראות ומדריך למידה. המדריך נועד לסייע לסטודנטים בקריאת הספר ובקריאת המאמרים שבמקראה, ולתרגול החומר הנלמד באמצעות שאלות ומטלות.

נושאי הלימוד

- משמעותו של משא ומתן ובחירתו כהליך ליישוב קונפליקט
- תהליכים "מלווים" של המשא ומתן
- מקורות הכוח ובחירת האסטרטגיות והטקטיקות במשא ומתן
- תרבות ומשא ומתן
- התנהגות אנושית של נושאים ונותנים והשלכותיה על תהליך המשא ומתן ועל תוצאותיו
- גורמים המתערבים בתהליך משא ומתן ישיר: נציגים והתערבות צד שלישי

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10523 מוסר ועסקים:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שינוי נוסף: מדעי החברה / כלכלה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא למיקרוכלכלה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביבה גבע (כתיבה), עו"ד יפה צרפתי
יועצים: פרופ' אביעד חפץ, פרופ' מאיר חת, פרופ' ברוך מבורך, פרופ' חיים פלק

מטרות הקורס

- הקניית מושגי מוסר רלוונטיים להתמודדות עם שאלות מוסריות בניהול עסקים;
- זיהוי הבעיות המוסריות הכרוכות בתחומים שונים של הפעילות העסקית;
- טיפוח מיומנויות של חשיבה ביקורתית וניתוח מוסרי הדרושות ליישום עקרונות המוסר בהחלטות עסקיות;
- חשיפה לדילמות מוסריות ממשיות באמצעות אירועים מהמציאות העסקית בישראל ובעולם.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספרה של א' גבע, **מוסר ועסקים: מקבילים נמשכים** (הוצאת המרכז לאתיקה בירושלים והקיבוץ המאוחד, 2011). הספר מציג את התחום ובונה מסגרת מושגית לניתוח דילמות ולקבלת החלטות מוסריות בעסקים.

לספר מצורפים **מקראה ומדריך למידה** המלווה את פרקי הספר במגוון אירועים מהמציאות העסקית בישראל ובעולם.

נושאי הלימוד

- יחידה 1 מבוא: תפיסות של היחס בין מוסר ועסקים
- יחידות 2-6 תיאור המנגנונים המוסדיים המעצבים את ההתנהגות העסקית: השוק, הארגון העסקי, החוק, הסביבה החברתית ותכניות אכיפה
- יחידות 7-11 נקודת המבט המוסרית ביישומה לעולם העסקים; טיפולוגיה של בעיות מוסריות בעסקים, עקרונות מוסר; מוסר הארגון; אחריות חברתית תאגידית; קוד אתי ומנהיגות בארגון; ממשל תאגידי
- יחידה 12 גישות מחקריות במוסר ועסקים
- יחידה 13 מודל קבלת החלטות מוסריות בעסקים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון

10344 ניהול הפרסום:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **ניהול השיווק**, **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: אתי וידל-אברהם
אחראי אקדמי: ד"ר יורם קלמן
יועצים: פרופ' אריה גולדמן, פרופ' גבי וימן, פרופ' ברק ליבאי

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות את מושגי היסוד של הפרסום ושל המחקר הפרסומי, להציג את תפקיד הפרסום בהעברת מידע, בשכנוע, במכירה וביצירת תרבות עממית, לעמוד על התמורות שהתחוללו בענף במהלך ההיסטוריה ובשנים האחרונות ולהבין את השלכותיהן על ניהול הפרסום. הסטודנטים ילמדו את עקרונות הפרסום, יכירו את השלבים השונים של עבודת הפרסום, ידעו כיצד לפתח קמפיין פרסומי על כל היבטיו וירכשו כלים להערכת תהליכי פרסום. בקורס משולבות הדגמות רבות מהארץ ומהעולם.

חומר הלימוד

S. Moriarty, N. Mitchell. & W. Wells, *Advertising & IMC: Principles & Practice*, 9th ed. (Pearson Education Ltd., 2012)

הספר מלווה במדריך למידה שמסייע בלימוד הספר, בהגדרת הבעיות המרכזיות וביישום חומר הלימוד לזירת הפרסום בישראל.

נושאי הלימוד

- מבוא: מטרות הפרסום
- פרסומות והתנהגות הצרכן
- מחקר פרסומי ותכנון אסטרטגי
- המסר הפרסומי
- תכנון המדיה
- שיווק ישיר ומדיה דיגיטליים
- קידום מכירות ויחסי ציבור
- מקומה של הפרסומות בחיי החברה

10517 ניהול בין-לאומי:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **התנהגות ארגונית**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא למקרוכלכלה.

פיתוח הקורס: פרופ' עודד שנקר, ד"ר אורלי יחזקאל, טלי מנדלסון; יעל אונגר (עריכה)

מטרת הקורס להקנות מסגרת מושגית ותאורטית רחבה להבנת הפעילות הבין-לאומית, המערכות הסביבתיות השונות (כלכלית, פוליטית, אקולוגית ותרבותית) שבתוכן היא מתרחשת, והבעיות הניהוליות הייחודיות לה. במסגרת הקורס ייחשף הסטודנט לספרות עדכנית בתחום ולאירועים המדגימים את המערכת הבין-לאומית ואת בעיותיה הניהוליות דרך תיאור פעילותן של חברות רב-לאומיות.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מתבסס על ספר הקורס **ניהול בין-לאומי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005) המציג בהרחבה את המסגרת התאורטית הרלוונטית ואת הנושאים העיקריים שבו; על **מקראה** המכילה עשרים מאמרים המרחיבים כל אחד מנושאי הקורס; ועל **מדריך למידה**.

פרקי הלימוד

פרק 1 – התפתחות הפעילות העסקית הבין-לאומית ותיאור הגישות התאורטיות השונות לסחר בין-לאומי. הפרק דן בשאלה מהי חברה רב-לאומית, ומה הן הסיבות לכניסת חברות לפעילות בין-לאומית, וסוקר את הסוגים השונים של הפעילות הבין-לאומית, החל ביבוא ויצוא וכלה בהקמת שלוחות בבעלות מלאה בארצות זרות. בסופו עוסק הפרק בקצרה בבעיות מתודולוגיות מרכזיות בחקר הפעילות הבין-לאומית.

פרק 2 – זירת ההתרחשות – תיאור הסיבה העסקית שבה מתרחשת הפעילות הרב-לאומית, וניתוח השפעותיהן של תת-הסביבות העיקריות של החברה הרב-לאומית – הסיבה האקולוגית, התרבותית, הפוליטית, הכלכלית והחוקית – על פעילות החברה.

פרק 3 – בדיקת הפעילות הבין-לאומית מנקודת ראותן של גישות ניהוליות, המשמשות להסבר פעילות ארגונית מקומית.

פרק 4 – היבטים ניהוליים פנים-ארגוניים של הפעילות הבין-לאומית: מבנה ארגוני, פיקוח ושליטה, קבלת החלטות וניהול משא ומתן, סוגיות מרכזיות בניהול משאבי אנוש בחברה הרב-לאומית.

פרק 5 – הצגת סוגים שונים של שותפויות אסטרטגיות בין-לאומיות והתמקדות באחת מהן: המיזם המשותף הבין-לאומי: הסבר הסיבות להקמה, והבעיות הניהוליות האופייניות לה, והדגמת הנושאים שנדונו בפרקים הקודמים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10389 ניתוח דוחות פיננסיים:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / חשבונאות

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **תורת המימון**, אחד מבין הקורסים **יסודות החשבונאות**, **יסודות החשבונאות לחשבונאים**, אחד מבין הקורסים **מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר**, **חשבונאות ניהולית – לחשבונאים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר יעקב קמין (ריכוז הפיתוח), ד"ר יאיר בהר, ד"ר אריה נחמיאס; חוה ניומן (עריכה)

יועצים: פרופ' שרון בר-יוסף, פרופ' יהושע לבנת, פרופ' עמיהוד דותן

הקורס נועד להקנות כלים לניתוח דוחות פיננסיים של ארגונים עסקיים; להעמיק את הידע החשבונאי מנקודת ראותו של המשתמש בדוח הכספי – המשקיע ונותן האשראי; להקנות ידע בהערכת שווי של חברה עסקית וביישום הניתוח לבדיקת מצבה הפיננסי.

במהלך הקורס יכירו הסטודנטים את מטרות הניתוח הפיננסי ואת הכלים המשמשים לניתוח דוחות פיננסיים. חלקו האחרון של הקורס מבוסס על עבודה עצמית של הסטודנטים, שמטרתה ניתוח מקיף ומעמיק של דוחות כספיים, תשקיף ומידע אחר על חברה או על חברות ישראליות נסחרות. העבודה תיעשה בהנחיית סגל ההוראה.

מבנה הקורס

חלק א

- 1 יחידה 1 השוק למידע פיננסי – ביקוש והיצע
- 2 יחידה 2 הכלים, המקורות והמתודולוגיה לניתוח פיננסי
- 3 יחידה 3 היחסים הפיננסיים – ניתוח הנוזלות לטווח הקצר ולטווח הארוך
- 4 יחידה 4 ניתוח היעילות והרווחיות
- 5 יחידה 5 ניתוח תזרים של חברה
- 6 יחידה 6 הערכת השווי של חברה
- 7 יחידה 7 יישום הניתוח הפיננסי – חיזוי כישלון עסקי
- 8 יחידה 8 יישום הניתוח – דוגמה מקיפה

חלק ב – יישום הניתוח

במהלך הקורס ייושם החומר הנלמד על-ידי ניתוח של חברות ישראליות הנסחרות בבורסה והערכת שוויין. היישום ייעשה במסגרת המטלות ומפגשי ההנחיה במשך הסמסטר.

חלק ג – עבודה עצמית של הסטודנטים – ניתוח מקיף של חברה ישראלית נסחרת והערכת שווייה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. סטודנטים הלומדים לתואר **בוגר בחשבונאות עם חטיבה בכלכלה** אינם רשאים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס זה.

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון

10516 תכנון מערכות דינמיות בזמן למשאבי אנוש¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד משלושת הקורסים **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**, **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474);² אחד משני הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**; אחד משני הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **הסקה סטטיסטית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. מומלצת היכרות עם מטריצות, עם וקטורים ועם פעולות מתמטיות (נושאים אלה כלולים בקורס **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה או אלגברה לינארית 1**).

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד בר-חיים (ריכוז הפיתוח), ד"ר דיאמנטה בנסון-קרעי (אחריות אקדמית), ד"ר רונית ניראל, אילת רוזנברג; יהודית גונגהיימר (עריכה)

יועצים: פרופ' אברהם מחרז, פרופ' עופר קלע, ד"ר דיאמנטה בנסון-קרעי

הקורס נותן כלים תאורטיים ומעשיים לתכנון, להערכה ולחיזוי של מערכות משאבי אנוש העוברות שינויים בזמן. הכלים שילמדו בקורס הם בעלי יישומים רחבים למערכות ולתחומים מגוונים, כגון: מערכות כוח אדם, מערכות רפואיות, מערכות חינוך, ניתוחים דמוגרפיים ואקטואריה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **שיטות סטטיסטיות לתכנון כוח-אדם** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001), שהוא תרגום של הספר: D.J. Bartholomew, A.F. Forbes & S.I. McClean, *Statistical Techniques for Manpower Planning* (Wiley, 1991)

הנושאים העיקריים בספר:

- ניתוח תהליכי פחת באמצעות טבלאות ומודלים
- מודלים של מעבר המבוססים על שרשראות מרקוב
- מודלים של התחדשות ומשרות פנויות
- מודלים סמי-מרקוביים
- דפוסי קריירה, סטציונריות ובקרה

אל הספר מצורף **מדריך למידה** המלווה פרקים נבחרים של הספר. מטרת המדריך לסייע בקריאת הספר, להשלים ולהבהיר את הנושאים המתמטיים, ולהביא דוגמאות מתחומים מגוונים. המדריך כולל תרגילי הבהרה וחשיבה רבים. הסטודנטים יקבלו תוכנת תרגול, שכתבה במיוחד עבור הקורס, לביצוע חלק מהתרגילים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. סטודנטים למתמטיקה ולמדעי המחשב עשויים למצוא עניין בקורס, אך עליהם לשים לב שנקודות הזכות עבורו הן בתחום מדעי החברה. אחרים, ראו תיאור הקורס באתר. 2 או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

10522 שיפוט והערכה לתלמידי ניהול וכלכלה:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיפוט נוסף: מדעי החברה / פסיכולוגיה; כלכלה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, אחד מבין הקורסים **מושגי יסוד באקונומטריקה**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, ד"ר רות פיק-אלוני, פרופ' דן זכאי, ד"ר שחר אייל, ענת אראל גפני (עריכה)

הקורס מציג בפני אנשי ניהול וכלכלה את ההיבטים הפסיכולוגיים של שיפוט והערכה שרלוונטיים לתחומי הכלכלה והניהול. הקורס משווה את ההתנהגות האנושית למודלים נורמטיביים של סטטיסטיקה וקבלת החלטות, מדגים פערים בין "מה שטוב למחליט" לבין מה שהמחליט נוהג לעשות, ובוחן מהם המנגנונים הפסיכולוגיים שבסיס ההתנהגויות המוטות.

מטרות הקורס

- להציג תחום מחקר מרתק ועדכני;
- להצביע על ההשלכות שיש למחקר בתחום זה על תופעות התנהגותיות בתחומים שונים, תוך התמקדות ביישומים ניהוליים וכלכליים;
- לחדד את החשיבה הביקורתית בקריאת מחקרים ובניתוח אירועים במציאות.

נושאי הלימוד

התפתחות התחום מבחינה היסטורית; אפקט הבעלות; עלות שקועה; היגיון ורגש בקבלת החלטות; חשבונאות מנטלית ואמוציונלית; היפוך העדפות; השפעת ציפיות על העדפות; ביטחון, ידע וכיול; דחינות; טכניקות התערבות לשיפור הטיות.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים;
- **מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום והנחיה מפורטת בקריאתם של שני מאמרים במקראה ושאלות מנחות למאמרים האחרים;
- **תוכנת מולטימדיה:** קריאה מונחית אינטראקטיבית של אחד מהמאמרים המרכזיים בקורס, תוך התנסות אישית במחקר כחוקר וכמשתתף.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10558 ביטחון סוציאלי

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיפוט נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים; מדע המדינה; סוציולוגיה ואנתרופולוגיה; משפטים

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **דיני עבודה** או שניים מבין הקורסים **התנהגות ארגונית**, **ניהול משאבי אנוש**, **מגמות בחברה הישראלית**, **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, **מדיניות ציבורית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל (כתיבה); טובה צורף (עריכה)

יועצים: השופט סטפן אדלר, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' אמירה גלין

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם תאוריות בסיסיות בקשר למהותו, טיבו ותכליתו של הביטחון הסוציאלי ולאמצעים הנקטים במסגרתו, כפי שאלה התגבשו במאה ה-21. הקורס מבהיר מהם הסיכונים החברתיים שמערכת הביטחון הסוציאלי אמורה לספק הגנה בפניהם, ולהציג את טיבם של יחסי הגומלין המתקיימים בין מערכת הביטחון הסוציאלי לבין מדינת הרווחה, על דגמיה השונים.

חומר הלימוד

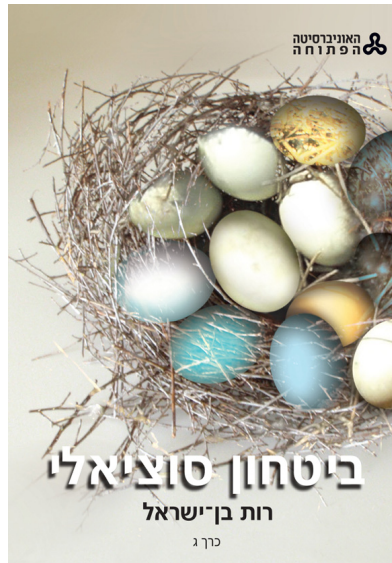
- 1 יחידה – **ביטחון סוציאלי: תכלית**
- 2 יחידה – **ביטחון סוציאלי: אמצעים**
- 3 יחידה – **ביטחון סוציאלי: עיצוב מחדש – מגמות מתפתחות**
- 4 יחידה – **ביטחון סוציאלי: זכות אדם וזכות יסוד**
- 5-6 יחידות – **ביטוח אימהות וביטוח ילדים** – מצבי סיכון חברתי המתייחסים למשפחה: היריון, לידה, הרחבת המשפחה והורות.
- 7-8 יחידות – **ביטוח אבטלה, הבטחת הכנסה והבטחת זכויות עובדים בחדלות פירעון של מעביד** – מצבי סיכון חברתי המתייחסים להיעדר אמצעי קיום: דמי אבטלה, גמלת הבטחת הכנסה והבטחת תשלום שכ"ע ופ"פ.
- 9-10 יחידות – **ביטוח זקנה, שאירים וסיעוד** – מצבי סיכון חברתי המתייחסים לגיל, תשישות, אלמנות ומוות: קצבת פנסיה, קצבת שאירים וגמלת סיעוד.
- 11-12 יחידות – **ביטוח נפגעי עבודה, נפגעי תאונות ונכות** – מצבי סיכון חברתי המתייחסים לנכות: פגיעה בעבודה, נכות כללית ונכות תאונות.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון

10900 דיני תאגידיים¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / חשבונאות; משפטים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מהקורסים **יסודות החשבונאות, יסודות החשבונאות לחשבונאים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' הדרה בר-מור (כתיבה);
יעל אונגר (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק הדרי, פרופ' ציפורה כהן,
ד"ר יחיאל בהט, ד"ר יורם דנציגר, ד"ר עמרי ידלין

הקורס מקיף את ההיבטים המשפטיים הנדרשים מתלמידי חשבונאות, ניהול ומדעי החברה. בראשית הקורס יידונו סוגי תאגידיים שאינם חברות, ואף כל סוגי התאגידיים שניתן להקים בישראל.

במוקד הקורס עומדת החברה המוגבלת שהיא התאגיד היעיל ביותר לפעילות כלכלית. הסטודנטים יתודעו לעיקרי פעילותה של אישיות משפטית נפרדת ולכללי גיוס ההון. כמו כן, יילמדו עקרונות המשפט בפירמה וכללי האחיות של נושאי משרה ובעלי מניות, שהם נושאים בעלי משמעות רחבה ביחסי הגומלין בין המשקיעים, בין המנהלים ובין נושאי משרה אחרים. כך ייבחנו סעדים נגד מעוללים בחברה ועקרונות סדרי הדין של סוגי תביעות שונות, כמו תביעות נזרות וייצוגיות. חלקו האחרון של הקורס עוסק בהיבטים שונים של הפירמה: כינוס נכסים, ושינויי מבנה לרבות פירוק.

חומר הלימוד

כרך א

חלק ראשון: התאגיד – מהות, מיון, סיווג
חלק שני: האישיות המשפטית

כרך ב

חלק שלישי: הון חברה

כרך ג

חלק רביעי: המשטר בחברה והממשל התאגידי

כרך ד

חלק חמישי: חובות דיווח וגילוי, תרופות וסעדים בחברה
חלק שישי: שינוי מבנה של חברה

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית בניהול במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. סטודנטים הלומדים לתואר **בוגר בחשבונאות עם חטיבה בכלכלה** אינם רשאים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס זה.

מדעי החברה

חשבוניות

תואר ראשון

10696 יסודות החשבונאות לחשבונאים¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: עמידה בבחינת פטור ב"הנהלת חשבונות וחישובים מסחריים"².

פיתוח הקורס (מהדורה ראשונה): פרופ' יוסי אהרוני (כתיבה), ד"ר יעקב קמין (ריכוז הפיתוח), ר"ח מנחם פס; חוה ניומן (עריכה) (מהדורה שנייה): פרופ' יוסי אהרוני (כתיבה), ר"ח דורון ישראלי
אחראי אקדמי: ר"ח שלומי שוב
יועצים (מהדורה ראשונה): פרופ' יהושע לבנת, פרופ' עמיהוד דותן, ד"ר אייל סולגניק (מהדורה שנייה): פרופ' אלי אמיר, ד"ר אתי אינהורן

קורס זה הוא קורס מבוא המקיף חומר רב. הקורס מקנה לסטודנטים כלים מעשיים ותאורטיים בתחום החשבונאות ומכשיר את הסטודנטים ללימודי ההמשך של החשבונאות הפיננסית והניהולית. הקורס מציג בפני הסטודנטים את ההיבט הפיננסי של הדיווח הכספי של פירמה. הסטודנטים יעמיקו את ידיעתם בתחום הרישומים החשבונאיים בתאגידים ובעסקים שונים, וילמדו את היסודות התאורטיים של החשבונאות והדיווח הכספי. בקורס יילמדו כללים ותקנים חשבונאיים, והסטודנטים יכירו את מוסדות התקנה והחקיקה הקשורים לחשבונאות. נוסף על כך ילמדו הסטודנטים כיצד לרשום, למיין, לדווח, לערוך ולהציג את הדוחות הכספיים של הפירמה: דו"ח על המצב הכספי (מאזן), דו"ח רווח והפסד ורווח כולל ודו"ח על השינויים בהון העצמי. הקורס מעמיק בנושאים של הכרה בהכנסה, מלאי, רכוש קבוע, נדל"ן להשקעה, הנפקת אגרות חוב ועוד.

יחידות הלימוד

- 1 היסודות התאורטיים של חשבונאות ודיווח כספי
- 2 מדידת הרווח והצגתו בדוחות כספיים
- 3 המאזן: דוח על המצב הכספי
- 4 התהליך החשבונאי להכנת הדוחות הכספיים
- 5 נכסים שוטפים: מזומנים, חייבים והשקעות לזמן קצר
- 6 נכסים שוטפים: מלאי
- 7 נכסים קבועים מוחשיים ובלתי מוחשיים
- 8 התחייבות
- 9 הון עצמי
- 10 הדוח על תזרימי המזומנים
- 11 התאמת הדוחות הכספיים לשינויים במחירים
- 12 I השקעת קבע במניות של חברות אחרות; II מבוא לניתוח דוחות כספיים

חומר הלימוד כולל גם את שני כרכי ספר הלימוד של פרופ' גילה בניסטי **חשבונאות פיננסית תיאוריה ויישומים עידן התקנה הבינלאומית** (IFRS) ותקנים חשבונאיים.

- 1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
- 2 החל מסמסטר 2012 הוגבל מספר הפעמים בהן ניתן לגשת לבחינת הפטור ל**ארבע** פעמים בלבד. ההרשמה לבחינה כרוכה בתשלום.

10706 חשבונאות פיננסית א

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **יסודות החשבונאות לחשבונאים**.

פיתוח הקורס: ר"ח שלומי שוב (כתיבה), ר"ח קובי שקולניק (כתיבה)
אחראי אקדמי: ר"ח שלומי שוב
יועץ: פרופ' יוסי אהרוני

הקורס נועד להעמיק את ההבנה והידע בנושאי החשבונאות הפיננסית ולהקנות ידע בבעיות הכרה, מדידה ודיווח בתחומים מגוונים של הפעילות העסקית ופעילות של מוסדות ללא כוונת רווח. נושאי הקורס יידונו ברמה העיונית והמעשית על בסיס תקני דיווח כספי בין-לאומיים (IFRS) ועל בסיס תקני חשבונאות ישראליים בנושא הרלוונטי.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **חשבונאות פיננסית חדשה – IFRS 2010** מאת שלומי שוב וגיל כץ, ועל **מדריך למידה**. יחידות הלימוד הן:

- 1 יחידה 1 היוון עלויות אשראי
- 2 יחידה 2 ירידת ערך נכסים
- 3 יחידה 3 חוזי הקמה
- 4 יחידה 4 הקמת בניינים למכירה: קבלן בונה
- 5 יחידה 5 השקעה בניירות ערך סחירים
- 6 יחידה 6 חכירה לזמן ארוך

10720 חשבונאות פיננסית ב

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **חשבונאות פיננסית א**.

פיתוח הקורס: ר"ח שלומי שוב (כתיבה), ר"ח קובי שקולניק (כתיבה)
אחראי אקדמי: ר"ח שלומי שוב
יועץ: פרופ' יוסי אהרוני

הקורס נועד להעמיק את ההבנה והידע בנושאי החשבונאות הפיננסית ולהקנות ידע בבעיות הכרה, מדידה ודיווח בתחומים מגוונים של הפעילות העסקית ופעילות של מוסדות ללא כוונת רווח. נושאי הקורס יידונו ברמה העיונית והמעשית על בסיס תקני דיווח כספי בין-לאומיים (IFRS) ועל בסיס תקני חשבונאות ישראליים בנושא הרלוונטי.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **חשבונאות פיננסית חדשה – IFRS 2010** מאת שלומי שוב וגיל כץ, ועל **מדריך למידה**. יחידות הלימוד בקורס הן:

- 1 יחידה 1 מלכ"רים
- 2 יחידה 2 ייחוס מסים
- 3 יחידה 3 דוחות ביניים
- 4 יחידה 4 מבוא לצירופי עסקים

מדעי החברה

חשבונאות

תואר ראשון

10713 יסודות תורת ההחלטות וחקר ביצועים¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה
סיון נוסף: מדעי החברה / ניהול; כלכלה

ידע קודם מומלץ: הקורס **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, ואחד מהקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**.

פיתוח הקורס: ד"ר חנה קלבנר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
אחראית אקדמית: פרופ' ציפי ארליך

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי במודלים של חקר ביצועים דטרמיניסטי וסטוכסטי. הסטודנטים יעשו שימוש במודלים של חקר ביצועים לניסוח בעיות בסיסיות בתחום הניהול ופתרוןן.

נושאי הלימוד

אופטימיזציה קלאסית; תכנון לינארי כולל פתרון גרפי; תכנון בשלמים; תכנון דינמי; ניתוח פלט מחשב לבעיות תכנון לינארי; תורת המלאי; תכנון פרויקטים – רשתות PERT-CPM; עצי החלטה ומודלים של קבלת החלטות.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים** (האוניברסיטה הפתוחה, 1995), שהוא תרגום של הספר: F.S. Hillier & G.J. Lieberman, *Introduction to Mathematical Programming* (McGraw Hill, 1990) וכן על מדריך למידה הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ופתרונות.

10697 חשבונאות ניהולית לחשבונאים¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: עמידה בבחינת הפטור בהנהלת חשבונות וחישובים מסחריים.²

פיתוח הקורס: פרופ' יהושע לבנת (כתיבה), ד"ר יאיר בהר, ד"ר ניצה גרי, רוי"ח אהרון פילין, ד"ר יעקב קמין
יועצים: פרופ' חיים פלק, פרופ' בועז רוני, ד"ר יעקב גולדשמידט, ד"ר משה וייסמן, ד"ר אריה נחמיאס

מטרות הקורס

- הכרת המערכת התמחירית בעסק
- הכרת הנתונים הרלוונטיים מתוך מערכת התמחיר הנדרשים לקבלת החלטות שונות
- שימוש בנתוני תמחיר למטרות בקרה ניהולית
- רישומי הנהלת חשבונות תמחירית

חומר הלימוד

- 1 יחידה מבוא: הגדרת עלויות וסיווגן – מטרות החשבונאות הניהולית, הגדרת עלויות וסיווגן
- 2 יחידה מערכת תמחיר הזמנה – תיאור מערכת תמחירית בסיסית
- 3 יחידה מערכת תמחיר תהליך – תיאור מערכת תמחירית מורכבת
- 4 יחידה העמסת עלויות עקיפות: מחלקות שירות – מרכזי אחריות בארגון
- 5 יחידה עלויות משותפות ומוצרים משותפים – בעיות בייחוס עלויות
- 6 יחידה ניתוח נקודת האיזון – היחסים שבין עלות מחיר והיקף המכירות
- 7 יחידה תמחיר תרומה ותמחיר ספיגה – נקודות מבט שונות לדוח רווח והפסד בהתייחס להוצאות הקבועות בייצור
- 8 יחידה עלויות רלוונטיות לקבלת החלטות – נתונים תמחיריים הדרושים להחלטות לטווח קצר ולטווח ארוך
- 9 יחידה תקצוב – תכנון פעילות העסק בעתיד
- 10 יחידה מערכת תמחיר תקן: ניתוח סטיות בתמחיר
- 11 יחידה בקרה ניהולית – מערכות פיקוח על פעילות העסק
- 12 יחידה תמחיר מבוסס-פעילויות

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 החל מסמסטר א' 2012 הוגבל מספר הפעמים בהן ניתן לגשת לבחינת הפטור **לארבע** פעמים בלבד. ההרשמה לבחינה כרוכה בתשלום.

10705 ביקורת חשבונות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: **הקורס יסודות החשבונאות לחשבונאים**.

פיתוח הקורס: פרופ' הרצל פטל, רוי"ח (כתיבה) **אחראי אקדמי:** פרופ' צבי טלמון **יועץ:** ד"ר (רו"ח) דוד רביע

הקורס נועד להקנות הבנה של העקרונות הבסיסיים בתורת הביקורת ובנוסף, להקנות ידע בנהלי ביקורת וטכניקות בביקורת דוחות כספיים.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על כרכים א, ב של ספרו של פרופ' הרצל פטל, **יסודות הביקורת**, מהדורה חמישית (2010). הסטודנטים יקראו את פרקי הספר הרלוונטיים בעזרת מדריך למידה, וינתחו אירועים המהווים סימולציה למצבים אמיתיים בהם נתקל רואה החשבון בעבודתו.

נושאי הלימוד

- תיאור המקצוע
- תקני הביקורת: תקנים אישיים
- בקרה פנימית
- תקני הביקורת: תקני ביצוע
- נוהלי הביקורת (פרקטיקה): אימות הרכוש
- נוהלי הביקורת (פרקטיקה): אימות ההתחייבות
- תקני הביקורת: תקני דיווח
- אחריותו החוקית של רואה החשבון
- טעויות והונאות
- אתיקה מקצועית
- בקרת איכות במשרד רואה החשבון ומכתב התקשרות לביקורת

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

חשבונאות

תואר ראשון

10666 מסים א

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **יסודות החשבונאות לחשבונאים** או **יסודות החשבונאות**.

פיתוח הקורס: עו"ד רמי יולוס, רו"ח אילי פיטרמן, רו"ח נסים כהן (כתיבה); ד"ר אבי אלטר (אחראי אקדמי); מתן חרמוני (עריכה)
יועצים: פרופ' יוסי אהרוני, ד"ר (רו"ח) דוד רביע, רו"ח אבי הלר, רו"ח גלעד שובל

הקורס מוקנה לסטודנטים ידע בדיני מסים תוך הדגמת אירועים רלוונטיים וניתוחם.

מטרות הקורס

להבין מהי מטרת הטלת המס וללמוד את שיטת הטלת המס; להכיר מושגים בסיסיים והגדרות בפקודת מס הכנסה; ללמוד עקרונות מיסוי הכנסות בישראל ומחוצה לה; לבחון את כללי התרת הוצאות וקניזו הפסדים; להבין את המערכת הכוללת של מיסוי הכנסות פירותיות בישראל.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מבוא למסים ומבוא להכנסות
- 2 יחידה הכנסות מעסק, משלח יד ועסקת אקראי בעלת אופי מסחרי
- 3 יחידה הכנסות עבודה
- 4 יחידה הכנסות פסיביות – סעיפים 2(4)-(9)
- 5 יחידה הכנסות אחרות ועסקאות מיוחדות
- 6 יחידה מיסוי בין-לאומי
- 7 יחידה הכנסות מיוחדות ופטורים
- 8 יחידה הוצאות כחלק מחישוב ההכנסה החייבת – סעיף 17 רישא
- 9 יחידה סעיף 17(1) לפקודה – ניכוי הוצאות מימון
- 10 יחידה הוצאות אחרות – עדכון סעיפים 17(2) 17(14)
- 11 יחידה הוצאות מיוחדות
- 12 יחידה הוצאות פחת וקניזו הפסדים

10735 מבוא למשפט ויסודות המשפט

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נושא: מדעי החברה / משפטים

4 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' הדרה בר-מור
יועצים: פרופ' אייל זמיר, פרופ' גבריאלה שלו, ד"ר (רו"ח) דוד רביע

הקורס נועד להקנות ללומד מושגי בסיס משפטיים ולפרוס את היריעה הרחבה של מונחי משפט יסודיים. המשפט, כמו כל דיסציפלינה מקצועית אחרת, הוא גוף נורמטיבי של ידע, תאוריות והוראות בעלי השפעות הדדיות. המשפט קולט מציאות והתנהגות אנושית ופולט נורמות התנהגות מחייבות. הוא יונק ממשטר מדינתי ותלוי במבנהו. הוא מורכב מתשתית סבוכה של הוראות יחידניות מחד (חוקי יסוד, חוקים), ומרשת מוסדית-ממלכתית מאידך (לדוגמה: רשות מחוקקת, בתי משפט).

נושאי הלימוד

בין הנושאים הנדונים: מקורות משפט, שיטות משפט, מבנה המשטר של מדינת ישראל, יסודות האחריות הפלילית, יסודות המשפט המינהלי, דיני חיובים שכוללים דיני חוזים, דיני נזיקין ודיני קניין.

10736 יסודות המשפט העסקי

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נושא: מדעי החברה / משפטים

4 תנאי קבלה: הקורס **מבוא למשפט ויסודות המשפט**.

פיתוח הקורס: פרופ' הדרה בר-מור
יועצים: פרופ' אייל זמיר, פרופ' גבריאלה שלו, ד"ר (רו"ח) דוד רביע

הקורס נועד לשמש כקורס המשך לקורס **מבוא למשפט ויסודות המשפט** (10735), ולהקנות בסיס ידע מעמיק יותר בנושאים הקשורים לתחום העסקי והמסחרי. חלק מן הנושאים הנלמדים כאן, דוגמת דיני חוזים מיוחדים ודיני קניין רוחני, הם שלב מתקדם של הנושאים שנלמדו בקורס המבוא.

נושאי הלימוד

בין הנושאים הנדונים: דיני חוזים וחיובים מיוחדים, דיני מסמכים סחירים, יסודות בדיני ביטוח, דיני בנקאות, דיני תחרות הוגנת ודיני צרכנות, מינהל ציבורי, דיני הגבלים עסקיים, הלבנת הון.

חומר הלימוד מבוסס על הרצאות מוקלטות.

1 החל מסמסטר 2015 הקורס **מבוא למשפט ויסודות המשפט (10735)** יהפוך לתנאי קבלה לקורס זה.

מדעי החברה

חשבונאות

תואר ראשון

10556 מסים ב¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מסים א** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ע"ד רמי יוליוס, רו"ח אילי פיטרמן, רו"ח ניסים כהן (כתיבה), ד"ר אבי אלטר (אחראי אקדמי); מתן חרמוני (עריכה) **יועצים:** פרופ' יורם מרגליות, רו"ח איציק אהרון, רו"ח גלעד שובל, ד"ר (רו"ח) דוד רביע

הקורס הינו קורס מתקדם שמהווה את המשכו של הקורס **מסים א** ונועד להקנות ידע נוסף בדיני מס הכנסה, תוך הדגמת אירועים רלוונטיים וניתוחם. הסטודנטים ירכשו הבנה במטרות הטלת המס ובשיטות הטלת המס השונות; יכירו מושגים בסיסיים והגדרות בפקודת מס הכנסה; ילמדו את עקרונות מיסוי ההכנסות בישראל ומחוץ לישראל; יבחנו את כללי התרת הוצאות וקזוזו הפסדים; וילמדו את המערכת הכוללת של מיסוי הכנסות פירותיות בישראל.

נושאי הלימוד

- רווחי הון
- מיסוי תאגידים
- שינויי מבנה
- חוק עידוד השקעות הון ותעשייה
- עקרונות מיסוי שוק ההון

10549 מערכות מידע חשבונאיות ממוחשבות¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **יסודות החשבונאות לחשבונאים**, **ביקורת חשבונות**, **יישומי מחשב מתקדמים**² וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: רו"ח יהודה אורבך, שמואל גלייזר, רו"ח אלון כהן (כתיבה); פרופ' יוסי אהרוני (אחראי אקדמי למהדורה ראשונה); ד"ר ניצה גרי (אחראית אקדמית למהדורה שנייה); חוה ניומן, יהודית גוגנהיימר (עריכה) **יועצים:** פרופ' הרצל פטל (מהדורה שנייה); ד"ר משה אורגד, רו"ח מנחם פס (מהדורה ראשונה)

הקורס מציג את אופן תמיכת מערכות המידע הממוחשבות במעגלים החשבונאיים ובעלי התפקידים בארגון. הקורס מתמקד בפיתוח של מערכות מידע חשבונאיות, במבנה של מערכות ממוחשבות להנהלת חשבונות ולניהול מלאי, וכן בדרישות של מס הכנסה מאותן מערכות ממוחשבות ובאבטחת המידע.

חומר הלימוד

חלק ראשון

- 1 יחידה מערכות מידע חשבונאיות; המידע החשבונאי בארגון; המשתמשים במערכות החשבונאיות; חשיבות שלבי הפיתוח והתכנון בהקמת מערכות מידע ממוחשבות
- 2 יחידה מחזור החיים של מערכת חשבונאית ממוחשבת
- 3 יחידה המערכת הכספית; הגורמים השונים המשפיעים על מתכנן מערכת החשבונות הממוחשבת; הוראות ניהול ספרים; הספר הראשי
- 4 יחידה המערכת הכספית – רכיבים נוספים ומעגלים חשבונאיים
- 5 יחידה יסודות תורת אבטחת המידע
- 6 יחידה אבטחת המידע

חלק שני

- 7 יחידה תכנון הביקורת וביצועה
- 8 יחידה ביצוע הביקורת
- 9 יחידה טכניקות ביקורת באמצעות מחשב
- 10 יחידה טכניקות ביקורת באמצעות מחשב – המשך
- 11 יחידה הסתמכות על גורמים אחרים במסגרת ביקורת על טכנולוגיות המידע
- 12 יחידה ביקורת בסביבת מסחר אלקטרוני

10910 דוחות כספיים מאוחדים¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **תורת המימון: ניהול פיננסי של גופים עסקיים**, **חשבונאות פיננסית ב**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: רו"ח שלומי שוב (כתיבה ואחריות אקדמית) **יועץ:** פרופ' יוסי אהרוני

הקורס נועד להקנות ידע והבנה של כללי החשבונאות והוראות הדיווח הכספיים בכלל הסוגיות הקשורות בצירופי עסקים ואיחוד דוחות כספיים. הקורס מתמקד בסקירת התנאים הנדרשים לאיחוד דוחות של חברות, ביישום שיטות האיחוד השונות, בלימוד תקני החשבונאות הבין-לאומיים הנהוגים בישראל ובמקומות אחרים ובהקניית ידע בסוגיות איחוד מורכבות. בקורס מושם דגש על הבנת עקרונות הדיווח ומשמעות המידע המוצג בדוחות הכספיים המאוחדים.

נושאי הקורס יידונו ברמה העיונית והמעשית של דוחות כספיים מאוחדים על בסיס **התקנים הבין-לאומיים** בחשבונאות פיננסית.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **חשבונאות פיננסית חדשה – IFRS 2010**, מאת שלומי שוב וגיל כץ, ועל **מדריך למידה הכולל הרצאות מוקלטות**. יחידות הלימוד בקורס הן:

- 1-4 יחידות 4-1 צירופי עסקים
- 5 יחידה 5 שווי מאזני
- 6-8 יחידות 8-6 דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים
- 9 יחידה 9 שינויים בשיעורי החזקה

1 סטודנטים הלומדים את הקורס במסגרת הלימודים לתואר **בוגר בחשבונאות עם חטיבה בכלכלה** חייבים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס זה. כתיבת העבודה הסמינריונית והגשתה הן במסגרת סמינריון בחשבונאות פיננסית (96032), אליו הסטודנטים יכולים להירשם לאחר שסיימו בהצלחה את הקורס. ההשתתפות בכל מפגשי הסמינריון במלואם הינה **חובה**. מומלץ ללמוד את הקורס **ניתוח דוחות פיננסיים** (10389) לפני ההרשמה לסמינריון.

1 במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.

2 מלימוד קורס זה פטורים סטודנטים שלמדו את הקורס **יישומי מחשב למדעי החברה** (10159), שאינו מוצע עוד, או שיעמדו בבחינת פטור.

1 במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.

מדעי החברה

חשבונאות

תואר ראשון

10913 חשבונאות ניהולית מתקדמת לחשבונאים

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **חשבונאות ניהולית – לחשבונאים** או **מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עדן, פרופ' בעז רוני, ד"ר ניצה גרי
יועצים: פרופ' עמיהוד דותן, ד"ר אריה ברן, ד"ר צבי ליבר

הקורס מתמקד בשילוב מערכות החשבונאות הניהולית עם גישות ניהול חדשניות, במטרה להשביח את ערך הארגון.

מטרות הקורס

- לנתח את השפעת התמחיר על תהליכי קבלת החלטות ניהוליות ועל ביצועי הארגון.
- להציג גישות ושיטות תמחיר, ניהול עלויות וניהול תפעול מתקדמות, ולהעריך באופן ביקורתי את תרומתן להשגת מטרות הארגון.
- לבחון לעומק את הקשרים בין היקפי פעילויות, עלויות ורווחים.
- לנתח שיטות תכנון ובקרה ולהעריך את האפקטיביות שלהן.
- להקנות כלים לתמיכה בקבלת החלטות ניהוליות בנושאים: המחרה, בחירת תמהיל מוצרים או שירותים, הוצאת עבודות לקבלנות משנה, השתתפות במכרזים, השקעות ועוד.

חומר הלימוד

- 1 יחידה 1 מבוא – אובדן הרלוונטיות של התמחיר המסורתי
- 2 יחידה 2 גישות ניהול חדשניות, תמחיר וקבלת החלטות
- 3 יחידה 3 מדדי ביצוע וניהול לפי אילוצים
- 4 יחידה 4 תמחיר מבוסס פעילויות וניהול מבוסס פעילויות
- 5 יחידה 5 היקפי פעילות, עלויות ורווחים
- 6 יחידה 6 בקרה תפעולית וניתוח סטיות
- 7 יחידה 7 עקום למידה
- 8 יחידה 8 קבלת החלטות וערך המידע
- 9 יחידה 9 תמחיר ככלי לתכנון ובקרה
- 10 יחידה 10 מתודולוגיית שלושת השלבים לקבלת החלטות גלובלית
- 11 יחידה 11 מרכזי רווח ומחירי העברה
- 12 יחידה 12 השבחת חברות
- 13 יחידה 13 ניתוח אירוע מסכם

10922 חשבונאות פיננסית מתקדמת

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **זוהות כספיים מאוחדים**, **חשבונאות פיננסית א**, **חשבונאות פיננסית ב**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: רוי"ח שלומי שוב, פרופ' חיים פלק, רוי"ח
אחראי אקדמי: רוי"ח שלומי שוב
יועצים: פרופ' יורם עדן, פרופ' יוסי אהרוני, פרופ' גילה בינסטי, ד"ר דן וייס

הקורס נועד להקנות ולהעמיק את הידע של כללי החשבונאות המקובלים והדיווח החשבונאי.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **חשבונאות פיננסית חדשה – IFRS 2010** מאת שלומי שוב וגיל כץ, בנושאים הבאים:

- מכשירים פיננסיים: הצגה
- רווח למניה
- תשלום מבוסס מניות
- מבוא ורקע לחשבונאות בתנאי אינפלציה
- השפעות השינויים בשערי החליפין על מטבע חוץ
- דוח מגזרי פעילות

1 אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

מדעי החברה

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר ראשון

10134 מבוא לסוציולוגיה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לחשיבה חברתית**.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב רוזנהק, פנחס שטרן
יועצים: פרופ' מוטי רגב, ד"ר יעל אנוך,
ד"ר אורנה ששון-לוי

הקורס נועד לערוך היכרות עם הפרספקטיבה הסוציולוגית כדרך להבנת המציאות החברתית על מרכיביה. מטרה כללית זו מתורגמת ליעדים הלימודיים האלה:

- לימוד מושגי היסוד המשמשים ככלי ניתוח בסוציולוגיה;
- לימוד תאוריות סוציולוגיות ושימושן בתחומי מחקר שונים, כגון: משפחה ויחסים אינטימיים, ריבוד ואי-שוויון, מיניות ומגדר, דת, סטייה, פוליטיקה, ועוד;
- פיתוח היכולת ליישם את המושגים והתאוריות האלה להבנת מצבים חברתיים ממשיים;
- פיתוח גישה ביקורתית לתאוריות הנלמדות, תוך הדגשת קיומן של פרספקטיבות תאורטיות ומתחרות.

חומר הלימוד

הספר **סוציולוגיה**, מאת אנתוני גינס (תרגום: יורם שדה; האוניברסיטה הפתוחה, 2013), מקראת מאמרים ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- מהי סוציולוגיה
- שאלות ותשובות סוציולוגיות
- תאוריות ופרספקטיבות סוציולוגיות
- גלובליזציה ועולם משתנה
- אינטראקציה חברתית וחיי היומיום
- מהלך החיים
- משפחה ויחסים אינטימיים
- ריבוד ומעמד חברתי
- מיניות ומגדר
- גזע, אתניות והגירה
- דת
- ארגונים ורשתות
- עבודה והחיים הכלכליים
- פשיעה וסטייה
- פוליטיקה, ממשל ותנועות חברתיות

10153 מבוא לאנתרופולוגיה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר מתת אדר-בוניס
אחראי אקדמי: פרופ' מוטי רגב
יועצים: פרופ' תמר אלמור, פרופ' אייל בן ארי,
פרופ' חיים חזן, ד"ר דפנה הירש, ד"ר אנדרה לוי

הקורס מציג את הצורות המגוונות של החשיבה האנתרופולוגית על התרבות האנושית מאז שלהי המאה ה-19 ועד תחילת המאה ה-21, ובכללן: אנתרופולוגיה אבולוציונית, אנתרופולוגיה מבנית-תפקודית (סטרוקטורלית-פונקציונלית), אנתרופולוגיה מבנית (סטרוקטורליסטית), אנתרופולוגיה פמיניסטית, אנתרופולוגיה (כלכלית, אקולוגית, ביולוגית), אנתרופולוגיה פוסטמודרנית ואנתרופולוגיה גלובלית.

נושאי הלימוד

- עבודה (ציד, דיג, ליקוט, גידול פרות, גידול דבורים, סחר בסמים ועוד)
- מיתוסים, סמלים, טקסים, משחקים והחלפת מתנות
- גבריות ונשיות, שוויון ואי-שוויון בין המינים
- דמיון ושוני בין תרבויות שונות
- השפה והשפעתה על החשיבה
- משפחה
- משברים באנתרופולוגיה ועתיד התחום

חומר הלימוד

- הספר **תאוריה אנתרופולוגית – מבוא היסטורי**, בעריכת ג'ון מגי וריצ'רד וורמס, המציג בעיקר חברות לא מערביות: חברות אפריקניות, חברות אינדיאנים בצפון ארצות-הברית, חברות בדרום-מזרח אסיה, בדרום אסיה (הודו) ובמזרח (סין) ומיעוטים לא מערביים החיים בחברות מערביות, כגון האבוריגינים באוסטרליה והפרטוריקנים בניו יורק, או בחברות לא מערביות (סינים בדרום-מזרח אסיה).
- מקראת מאמרים הכוללת בחלקה הגדול מאמרים על ישראל.

10161 מבוא לחשיבה חברתית

3 נקודות זכות ברמת פתיחה
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה; תקשורת

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, יואב רודניקי;
מיכל צימרמן (עריכה)

הקורס מהווה מפגש ראשוני עם מושגי יסוד בתחומי הדעת השונים במדעי החברה.

חומר הלימוד

- הלימוד מבוסס על חמשת כרכי הספר **מבוא לחשיבה חברתית** (תרגום: ה' סלע; האוניברסיטה הפתוחה, 2005), שהם תרגום לעברית של הקורס *Introduction to the Social Sciences* של האוניברסיטה הפתוחה באנגליה (2000). כל אחד מן הכרכים עוסק בנושא מרכזי אחד, כגון: המשפחה, שוק העבודה, גלובליזציה ועוד. במסגרת העיסוק בנושאים אלה יערכו הסטודנטים היכרות ראשונית עם נקודות המבט של הדיסציפלינות השונות במדעי החברה: סוציולוגיה, מדע המדינה, כלכלה ופסיכולוגיה.
- **מדריך למידה:** המדריך ממקד את הנושאים הנלמדים בקורס, מבהיר נושאים שאינם מוכרים לסטודנטים בישראל ומקשר אותם להיבטים ולנתונים ממחקרים ישראליים מקבילים. במדריך אף משולב תרגול של מיומנויות למידה על-מנת לאפשר לסטודנטים חדשים מעין "נחיתה קלה" בזירה האקדמית, כולל היכרות עם השפה המדעית שאותה ייתכן ולא פגשו בעבר, ניסוח תשובות וביצוע אינטגרציה בין נושאים וחומרים שונים. מיומנויות אלה יועילו לסטודנטים גם בהמשך לימודיהם.

מדעי החברה

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר ראשון

10769 יסודות המחקר הכמותי א¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שינוי נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה; תקשורת

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **מבוא לגישות ושיטות במדע המדינה, מבוא לסוציולוגיה, מבוא לתקשורת המונים, מבוא לחשיבה חברתית.**

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן, פרופ' זאב רוזנהק, ד"ר מעוז רוזנטל

יועצים: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' יגיל לוי

מטרת הקורס להקנות לסטודנטים הכרה והבנה של ההיגיון המדעי, העקרונות והכלים לביצוע מחקרים כמותיים בתחומי מדע המדינה, הסוציולוגיה והתקשורת, תוך הדגשת היחסים ההדוקים בין הממדים התאורטיים והאמפיריים של המחקר המדעי.

הקורס יתמקד במושגים ובמודלים המהווים בסיס למחקר המדעי ובאופנים הספציפיים בהם הוא מתבצע בדיסציפלינות האמורות. כמו כן, הקורס יתייחס לשלבים השונים של עיצוב מערכי המחקר וביצועם – מניסוח שאלת המחקר ועד הצגת ממצאים, ויסקור את השיקולים התאורטיים והמתודולוגיים המנחים הכרעות שונות שעל החוקר/ת לעשות בתהליך המחקרי.

בחלקו הראשון של הקורס הסטודנטים יכירו את ההיגיון התאורטי-אנליטי העומד מאחורי ביצוע מחקרים כמותיים בתחומי מדע המדינה, סוציולוגיה ותקשורת, ואת המושגים הבסיסיים המבטאים את אותו היגיון, כמו סביות, משתנים, השערות, הנחות, וכו'. בחלקים הבאים של הקורס נעסוק בהכרת סוגי מערכי מחקר שונים, בשיטות שונות לעיצוב מערך המחקר ובשיטות לאיסוף נתונים.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10775 יסודות המחקר הכמותי ב¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שינוי נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה; תקשורת

4 תנאי קבלה: **יסודות המחקר הכמותי א.**

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן, פרופ' זאב רוזנהק, ד"ר מעוז רוזנטל
יועצים: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' דוד לוי-פאור, פרופ' מיכל שמיר

מטרת הקורס להקנות לסטודנטים ידע וכלים כדי להבין את השימוש בשיטות ניתוח סטטיסטיות במחקרים בתחומי מדע המדינה, סוציולוגיה ותקשורת. הידע הסטטיסטי יילמד בקורס בראש ובראשונה ככלי חיוני להבנה ולביצוע של מחקרים כמותיים באותן דיסציפלינות. הקורס יבהיר וימחיש לסטודנטים את החשיבות של החשיבה הסטטיסטית במחקר החברתי ואת היישומיות של שיטות הניתוח המקובלות להמשגה, בחינה והבנה של תופעות חברתיות, פוליטיות ותקשורתיות.

נושאי הלימוד

- תיאור משתנים
- הסתברות ובדיקת השערות
- קשר בין משתנים

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10748 שיטות מחקר איכותניות

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שינוי נוסף: מדעי החברה / תקשורת

4 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר ליבס, פרופ' מוטי רגב, ד"ר דוד לוי
יועצים: פרופ' ורד ויניצקי-סרוסי, פרופ' ענת פירסט, ד"ר ז'רום בורדון, ד"ר עפרה גדעוני-גולדשטיין, ד"ר עדנה לומסקי-פדר, ד"ר אורן מאיריס, ד"ר פול פרוש

הקורס מציג את מהותו ואופיו של המחקר האיכותני, את ההיגיון האמפירי והפרשני שמנחה אותו, וכן את התפתחותו במדעי החברה. הקורס מנחה ומדריך כיצד ללקט נתונים בשיטות מחקר מגוונות: ראיונות מסוגים שונים, תצפיות, חומרים חזותיים וקוליים מתוך ארכיונים או באמצעות הקלטות. הקורס גם מדריך כיצד לנתח סוגים שונים של טקסטים: כתובים, מדוברים וחזותיים (תמונות וסרטי קולנוע). פרק מרכזי בקורס מציג את הבסיס התאורטי לעמדה האנתרופולוגית והאתנוגרפית כלפי שדה המחקר, וכן מדריך ומדגים כיצד יש לגשת לביצוע עבודה אתנוגרפית, כלומר, כיצד ליצור מגע עם השדה וכיצד לבצע בפועל תצפיות בקרב נחקרים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **מחקר איכותני: שיטות לניתוח טקסט, תמונה וקול** (תרגום: אורית פרידלנד, האוניברסיטה הפתוחה, 2011), שהוא תרגום של הספר:

Qualitative Researching with Text, Image and Sound, edited by M. Bauer & G. Gaskell (Sage, 2000)

וכן על מקראה ומדריך למידה.

בין נושאי הלימוד

- בניית קורפוס: עקרונות לאיסוף נתונים
- ראיונות של יחיד וקבוצה
- וידאו, סרטים ותצלומים כמסמכי מחקר
- ניתוח תוכן קלאסי
- ניתוח שיח, שיחה ודיבור
- ניתוח סמיוטי של תמונות, סרטים ומוסיקה
- אתיקה במחקר איכותני
- נקודת המבט של הילד
- כניסה לשדה, תצפית ולמידה
- עבודת השדה כעבודת בית

מדעי החברה

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר ראשון

10691 בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה:

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה

4 ידע קודם מומלץ: אחד מהקורסים **מבוא לסוציולוגיה, מבוא לגישות ושיטות במדע המדינה.**

פיתוח הקורס: פרופ' ברוך קימרינג (כתיבה), פרופ' תמר הרמן, ד"ר גל לוי, ד"ר אילנה קופמן, אליזבט פיינגולד; טובה צורף, עדה כהן, אורנה כהן-שורף (עריכה)
יועצים: ד"ר יעל אנוך, ד"ר אורי בן-אליעזר, פרופ' חנה הרצוג, פרופ' יעל ישי, פרופ' ישעיהו ליבמן, פרופ' משה ליסק, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' ויקטור עזריה

הקורס נועד לנתח את התהליך הסוציו-פוליטי, ולבחון מושגי יסוד המסבירים את אופיו הפוליטי של הסדר החברתי. במסגרת הקורס תוצגנה גישות תאורטיות שונות להבנת התהליך הפוליטי, ויידונו מחקרים שונים הבוחנים את מכלול יחסי הגומלין בין מדינה לחברה, תוך מתן דוגמאות מחברות שונות.

הקורס מציע מסגרת תאורטית ומושגית להבנתם של הסדרים סוציו-פוליטיים, תוך מתן דגש מיוחד על ניתוח מושג **העוצמה** והגישות השונות לפיזור חברה. במהלך הקורס יידונו מושגים מרכזיים נוספים כמו תרבות פוליטית, חברה אזרחית, קבוצות ומפלגות. כמו כן, הקורס מציע (באמצעות מקראת מאמרים עדכנית) דיון בתהליכים הפוליטיים והחברתיים המרכזיים במחצית האחרונה של המאה ה-20, ופיתח צוהר להבנת תהליך הגלובליזציה והשלכותיו על התמורות ביחסי מדינה-חברה בראשית המאה ה-21.

הקורס מיועד לסטודנטים המתעניינים בחקר החברה והפוליטיקה, והמעוניינים להבין לעומק את התהליכים המעצבים את המציאות הפוליטית שבה אנו חיים.

נושאי הלימוד

- התהליך הסוציו-פוליטי
- העוצמה ומגבלותיה
- התרבות הפוליטית ואידיאולוגיה
- הסדרים סוציו-פוליטיים השוואתיים
- החברה האזרחית, קבוצות ומפלגות
- המדינה המודרנית והחברה

חומר הלימוד כולל מקראת מאמרים עדכניים העוסקים בסוגיות מרכזיות בסוציולוגיה הפוליטית העכשווית.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

10495 מגמות בחברה הישראלית:

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לסוציולוגיה.**

פיתוח הקורס: פרופ' אמיר בן-פורת, פרופ' גד ברזילי, פרופ' אפרים יער, פרופ' יחיאל לימור, פרופ' סמי סמוחה, פרופ' מוטי רגב, פרופ' דבורה הכהן, ד"ר לב גרינברג, ד"ר רחל פסטרנק, ד"ר זאב שביט (כתיבה), דינה הורביץ; יעל אנוך (עריכה)
יועצים: פרופ' יוסף באשי, פרופ' אליעזר בן-רפאל, פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' חנה הרצוג, פרופ' גבי וימן, פרופ' עוזי חיידר, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' אברהם יוגב, פרופ' שמואל ליימן-וילציג, פרופ' משה ליסק, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' סמי סמוחה, פרופ' משה סמיונוב, פרופ' חוה עציוני-הלוי, פרופ' יורם פרי, פרופ' ברוך קימרינג, פרופ' יצחק קשת, פרופ' דני רבינוביץ, פרופ' יצחק רועה, פרופ' אלי שגיא, פרופ' עירא שרקנסקי, ד"ר יעל אנוך, ד"ר גדעון ארן, פרופ' דוד דה-פריס, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר משה שורף

מטרות הקורס

- להציג פרספקטיבה לניתוח החברה הישראלית שעיקרה הכרת מורכבותה של החברה הישראלית והכרת השערים המרכזיים הקיימים בה, באמצעות ניתוח מוקדים של הסכמה ומחלוקת סביב הזהות הקולקטיבית (היהודית-ציונית) בה;
- להקנות ידע על תופעות ותהליכים של שינוי והמשכיות המתרחשים במציאות החברתית בישראל על סף שנות האלפיים, ולבחון את התפתחותם במבט היסטורי;
- לעמוד על מוקדים של מתח והסכמה במבנה המוסדי והקבוצתי של החברה הישראלית;
- לאפשר שימוש ראשוני בשיטות הניתוח הסוציולוגי שאותן הכירו הסטודנטים בקורס **מבוא לסוציולוגיה** (10134), ולהכניס לקראת לימוד מעמיק וממוקד יותר של נושאים נבחרים במסגרת קורסים מתקדמים.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **מגמות בחברה הישראלית** בעריכת אי יער וז' שביט (האוניברסיטה הפתוחה, 2001).

נושאי הלימוד

- האידיאולוגיה הציונית והחברה היישובית
- הזהות הקולקטיבית ביישוב
- יחסי ערבים-יהודים בישראל
- עלייה וקליטה
- אי-שוויון בחברה
- הכלכלה הפוליטית
- התרבות הפוליטית והמשפטית
- התרבות הישראלית
- החינוך בישראל
- אמצעי התקשורת
- חברה מרובת שעים
- תהליכי שינוי בזהות הקולקטיבית

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

10270 סטייה חברתית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, פסיכולוגיה חברתית.**

פיתוח הקורס: פרופ' גיורא רהב, פרופ' משה אדד, ד"ר ברכה כץ-שיבאן, פנחס שטרן; עדה כהן (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' גיורא רהב
יועצים: פרופ' מנחם אמיר, פרופ' ישראל נחשון, פרופ' גדעון פישמן, פרופ' גירלד קרומר, פרופ' אריה רטנר

מטרות הקורס

- להקנות הבנה אינטלקטואלית של התחום על-ידי הכרת הספרות התאורטית בנושא הסטייה החברתית;
- להקנות הבנה "מעשית", כלומר יכולת יישום התאוריה במצבים מחיי היומיום;
- להקנות הבנה "רגשית", כלומר יכולת הבנה של הסוטים ושל מעשיהם וכן הבנת הגיוני כלפיהם.

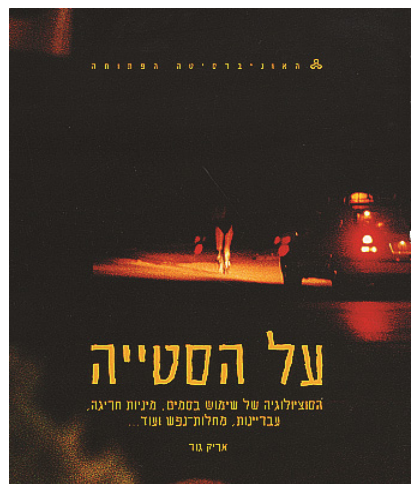
הלימוד בקורס מבוסס על הספר **על הסטייה** (תרגום: יורם שדה; האוניברסיטה הפתוחה, 2002) שהוא תרגום הספר: E. Goode, *Deviant Behavior*, 6th ed. (Prentice Hall, 2000)

וכן על מדריך למידה.

מבנה הקורס

חלק א עומד בעיקר על ההבחנה בין תאוריות פוזיטיביסטיות לתאוריות קונסטרוקציניסטיות של הסטייה. בחלק זה נלמדות חלק מיחידות הלימוד של הקורס.

חלק ב מתמקד בצורות סטייה נפוצות: התנהגות עבריינית (בעיקר: רצח, אונס, ועבריינות הצווארון הלבן); שימוש בסמים חוקיים (אלכוהול וטבק) ובסמים בלתי חוקיים; סטיות הטרוסקסואליות והומוסקסואליות בקרב גברים ונשים כאחת; תכונות גופניות כסטייה (נכויות, כתובות קעקע, השמנת-יתר); סטייה קוגניטיבית (הצטרפות לכתות דתיות, פארא-פסיכולוגיה); וכן במחלות נפש כצורה של סטייה חברתית.

מדעי החברה

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר ראשון וואסא

10721 תאוריות סוציולוגיות קלאסיות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, קורס נוסף **בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה** וקורס במדעי החברה או הרוח.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, הד"ר יעקבסון, זאב סוקר; ליאורה גרינברג (עיצוב)

הקורס מציג את גישותיהם התאורטיות של שבעה מאבות הסוציולוגיה: קונט, מרקס, טוקוויל, דירקהיים, פארטו, ובר וזימל. נדונות בו הסוגיות המרכזיות, האינטלקטואליות והמתודולוגיות, שעליהן נסב הוויכוח בסוציולוגיה הקלאסית (המוקדמת).

הקורס נפתח בהצגת התהליכים החברתיים והאינטלקטואליים שמתוכם צמחה החברה המודרנית בכלל והסוציולוגיה בפרט. המשכו מתאר את המושגים והרעיונות התאורטיים שפיתחו הסוציולוגים הקלאסיים במטרה להבין ולהסביר את תהליכי השינוי האלה ואת מאפייני החברה החדשה – המודרנית – המתהווה לגד עיניהם. הקורס מאפשר ללומדים להבין את הבסיס התאורטי שעליו נשענים רבים מהמחקרים המודרניים וכן את המקורות הקלאסיים של התאוריות המתחרות בסוציולוגיה בת-זמננו.

הקורס מבוסס על הספר **ציוני דרך בהגות הסוציולוגית** מאת רמון ארון (תרגום: ק' פרלשטיין; האוניברסיטה הפתוחה, 1993), על אסופת מאמרים ועל מדריך למידה.

10722 תאוריות סוציולוגיות בנות-זמננו

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, קורס נוסף **בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה** וקורס במדעי החברה או הרוח. ידע קודם מומלץ: הקורס **תאוריות סוציולוגיות קלאסיות**.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, זאב סוקר; יעל אונגר (עריכה)

הקורס נועד להציג את הפרדיגמות ואת הגישות התאורטיות המרכזיות שהתפתחו בסוציולוגיה מהמחצית הראשונה של המאה ה-20 ועד ימינו, ולעמוד על השינויים שהתחוללו בחשיבה הסוציולוגית לקראת סוף המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21.

חלקו הראשון של הקורס דן בהתפתחויות שמקורן בחשיבה התאורטית הקלאסית, כגון: הפונקציונליזם, הקונפליקט, הנאו-מרקסיזם והאינטראקציוניזם הסימבולי. שני חלקיו האחרים מתמקדים בהתפתחויות תאורטיות מאוחרות יותר, דוגמת: הפמיניזם, הפוסט-סטרוקטורליזם והפוסט-מודרניזם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **תאוריות סוציולוגיות מודרניות** מאת ג'ורג' ריצר (תרגום: יורם שדה; האוניברסיטה הפתוחה, 2006), על אסופת מאמרים ועל מדריך למידה.

10737 חברה, פוליטיקה וכלכלה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לחשיבה חברתית**, **מבוא למקרוכלכלה**.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב רוזנהק (כתיבה)

הקורס נועד להציג דרכי ניתוח שבאמצעותן הסוציולוגיה יכולה לתרום להבנה של החיים הכלכליים. הקורס מסביר ומדגים את יחסי הגומלין בין גורמים חברתיים, פוליטיים ותרבותיים לבין הפעילות והמוסדות הכלכליים. הקורס מציג גישות תאורטיות ומידע אמפירי הקשורים לשלושה תחומים מרכזיים הנוגעים ביחסים בין חברה, פוליטיקה וכלכלה: הסוציולוגיה הכלכלית, הסוציולוגיה של אי-שוויון והריבוד, והכלכלה המדינית. בין היתר, הקורס עוסק ביסודות החברתיים והתרבותיים של השווקים, בפעילות של רשתות חברתיות בכלכלה, במשמעות החברתית של הכסף, במקורות ובהשלכות החברתיות של אי-שוויון, באי-שוויון ואתניות, באי-שוויון ומגדר, במעורבות המדינה בכלכלה, במדינת הרווחה, ובהשלכות הגלובליזציה על היחסים בין חברה, פוליטיקה וכלכלה.

חומר הלימוד

- ספר הקורס
- מקראה
- מדריך למידה

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר ראשון

10659 סוציולוגיה של התרבות

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדעי החברה – כללי; תקשורת; לימודי תרבות
שיוך נוסף: מדעי הרוח / תולדות האמנות

4 ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה.**

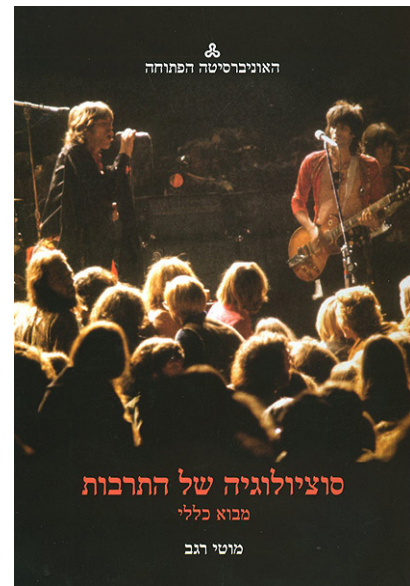
פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב (כתיבה), ד"ר רונן פרידמן
יועצים: פרופ' חיים חזן, פרופ' תמר ליבס, ד"ר דפנה הירש, ד"ר סשה וייטמן, ד"ר גרסיאלה טרכטנברג, ד"ר טלי כץ-גרו

במוקד הקורס מצויה סוגיית התפקיד החברתי של התרבות והאמנות, לאור תהליכי השינוי התרבותי שהתרחשו במחצית השנייה של המאה ה-20. הקורס פורס את גישות המחקר והתאוריות המרכזיות אשר בוחנות ומסבירות את ההיבטים השונים של סוגיה זו, ובהן: פריחתה של התרבות הפופולרית ושקיפת ההבדלים בינה לבין אמנות גבוהה; תפקידן של האמנויות ככלי של ביקורת וחתרנות; תפקידם של הטעם, השיפוט האסתטי והצרכנות התרבותית בשימור ובשינוי המבנה החברתי; התרבות והאמנות בהקשרים לאומיים ובתהליכי הגלובליזציה; והמסגרות הארגוניות בהן מתקיימת הפעילות התרבותית.

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס **מבוא לסוציולוגיה של התרבות**, ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- סוציולוגיה ותרבות: גישות ותחומי מחקר
- ה"עבודה" של התרבות
- ההקשר המוסדי של תרבות ואמנות
- אמנות ותרבות פופולרית: בין מודרניות לפוסט-מודרניות
- אידיאולוגיה, הגמוניה, ביקורתיות וחתרנות
- הון תרבותי ושדה היצור התרבותי
- מיון אמנותי, בידול חברתי וצריכה תרבותית
- תרבויות לאומיות וגלובליזציה תרבותית

10680 מבוא ללימודי מגדר

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לסוציולוגיה.**

פיתוח הקורס: פרופ' ניצה ינאי, פרופ' חנה נווה, פרופ' תמר אלאור, ד"ר אורלי לובין, ד"ר תמי עמיאל-האוזר, ד"ר ניצה ברקוביץ, ד"ר אמירה גלבלום, ד"ר שרית הלמן, ד"ר עמליה זיו, ד"ר פנינה מוצפי-הלר, ד"ר ליאת פרידמן, פרופ' אריאלה פרידמן, ד"ר אורית קמיר (כתיבה); יעל אונגר (עריכה)
יועצים: פרופ' חנה הרצוג, פרופ' מאירה וייס, ד"ר איילה מלאך-פינס, ד"ר עמליה סער, ד"ר דניס שרביט, ד"ר אורנה שרון-לוי

הקורס נועד למפות ולהציג את ההתפתחויות המרכזיות של החשיבה הפמיניסטית המודרנית והפוסט-מודרנית, אשר סיבבן נבנה תחום ידע עשיר של תאוריות, מתודולוגיות ופרקטיקות של מגדר. הקורס מעמיד לחשיבה ביקורתית את הסדר המגדרי ההגמוני, את היחסים החברתיים בין המינים, את מעמדן וכוחן של נשים בחברות שונות, את ייצוגן של נשים בתרבות ואת כינונם של סובייקטים מגדריים.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר** (האוניברסיטה הפתוחה, 2007) הכולל דיון, פרשנות וביקורת על יצירות חשובות שהפכו לצירים המרכזיים בהתפתחות החשיבה הפמיניסטית מאז שנות החמישים של המאה ה-20. לספר נלווית המקראה **דרכים לחשיבה פמיניסטית**, שבה פרקים נבחרים מתורגמים מתוך הכתבים הנדונים בספר.

נושאי הלימוד

- **המין השני:** סימון דה בובואר והפרובלמטיקה של אי-השוויון בין המינים
- **האם הנקבה לזכר כמו טבע לתרבות?** שרי אורטנר והוויכוח בין טבע לתרבות
- **נשים וגברים של הארגון:** רוזבת' מוס קנטר וייצור הנשיות והגבריות באמצעות ארגון העבודה
- **שעתוקה של אימהות:** ננסי צ'ידורו והפסיכולוגיה של מגדר
- **המשוגעת בעלית הגג:** סנדרה גילברט וסוזן גובר וייצוג האישה היוצרת בתרבות.
- **כוחות הזוועה:** גיליה קריסטיבה והסובייקט הנשי שאינו מובנה באופן פשוט כמו שפה
- **שאלת המדע בפמיניזם:** סנדרה הרדינג וסוגיית החקירה המדעית בפמיניזם
- **פמיניזם בלתי מוגבל:** קתרין מקינון על סוגי שיח שונים על חיים וחוק
- **מגדר והפוליטיקה של ההיסטוריה:** גיאן סקוט על היסטוריה של נשים וניתוח מגדרי של ההיסטוריה
- **החווה המיני:** קרול פייטמן על הפטריארכיה ומושג האזרחות
- **לייחל:** בל הוקס והפוליטיקה התרבותית של גזע ומגדר
- **צרות של מגדר:** ג'ודית בטרלר והחתרנות של זהות בין-מגדרית

10682 משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה.**

פיתוח הקורס: ד"ר מתת אדר-בוניס (כתיבה), ד"ר יעל אנוך; חיה וטנשטיין, מיכל צימרמן (עריכה)

אחריות אקדמית: פרופ' רבקה בר-יוסף
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' רות כץ, ד"ר אילנה ברוש, ד"ר רות גונט, ד"ר מרדכי פרישטיק, בתיה זלינגר

בקורס נערך דיון ביקורתי על מרחב היחסים המשפחתיים, ועל קשריו של מרחב זה עם גורמים חברתיים, ביניהם לאום, מדינה, דת, גזע, מעמד וכלכלה. בקורס מתקיים דיון נרחב על משפחות בישראל ועל הקשרים שהן מקיימות עם החברה הישראלית ועם מדינת ישראל.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית** מאת מ' אדר-בוניס (האוניברסיטה הפתוחה, 2008).

נושאי הלימוד

- בחינת הגישות התאורטיות ושיטות המחקר בתחום.
- הצגת מחקרים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים שבאמצעותם נחשפים הסטודנטים למגוון העצום של יחסי משפחה ושאריות ברחבי העולם ובתקופות שונות בהיסטוריה.
- הקשרים שבין משפחות ושלושה משתנים דמוגרפיים מרכזיים: פריון, תמותה והגירה.
- הקשר שבין ארגון הרכוש או העבודה במשפחה לבין יחסי העוצמה במשפחה, כפי שהוא בא לידי ביטוי בחברות מלקטים וצידים, חברות גננים, חברות רועים, חברות חקלאיות וחברות מתועשות.
- הקשרים שבין יחסי נישואים וזוגיות, יחסי אימהות וילדים, יחסי אבות וילדים ויחסי סבים ונכדים לבין מדינת הרווחה ומערכת המשפט.
- בחינת הניסיון להסביר את יחסי השארות כתוצאה של הביולוגיה של האדם.

מדעי החברה

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר ראשון

10728 סוציולוגיה של ארגונים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס תאוריות סוציולוגיות קלאסיות.

פיתוח הקורס: ד"ר ניצה ברקוביץ, ד"ר דנה קחטן; יורם שדה, יעל אונגר (תרגום), נילי וייס (עריכה)
יועצים: פרופ' עמליה אוליבר, פרופ' גדעון קונדה, פרופ' יהודה שנהב, פרופ' אילן תלמוד, ד"ר מיכל פרנקל

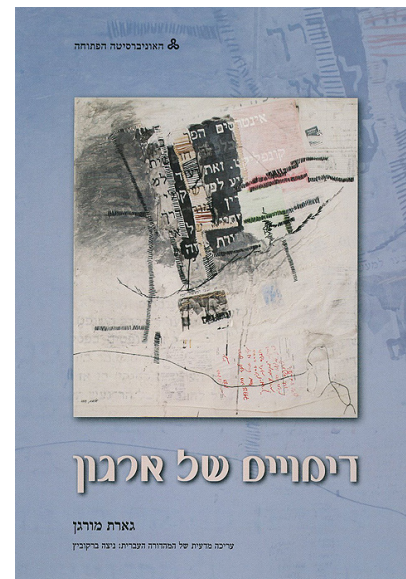
הקורס מתוודע לגישות הסוציולוגיות המרכזיות לחקר ארגונים ולסוגיות ולדינמיקים המרכזיים המתנהלים כיום בתחום. ההיכרות עם התחום תיעשה באמצעות דימויים שונים של הארגון כמו: הארגון כמכונה, הארגון כתרבות, הארגון כמערכת פוליטית, הארגון כמערכת שלטת ועוד. באמצעות דימויים אלה, העומדים במרכז של הפרספקטיבות התאורטיות הנדונות, נבחן סוגיות והכלכלית משפיעה על אופני הפעולה ודרכי ההתארגנות, כיצד צומחת תרבות בתוך ארגונים וכיצד ניתן לראות בארגון עצמו תוצר תרבותי וסימבולי, כיצד מתרחשים תהליכי למידה בארגונים, מה הקשר בין יעילות ארגונית לבין אידיאולוגיה ניהולית, כיצד "מתורגמים" מודלים ארגוניים גלובליים להקשר המקומי, מה תרומת הקטגוריה המגדרית להבנת תהליכים ארגוניים וכד'.

חומר הלימוד

• הקורס מבוסס על הספר **דימויים של ארגון** (האוניברסיטה הפתוחה, 2010), שהוא תרגום לעברית של הספר:

G. Morgan, *Images of Organization* (Sage Publications, 1997)

- קובץ מאמרים
- מודריך למידה

10349 ריבוד: סוגיות באי-שוויון חברתי¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **יסודות המחקר הכמותי א: עקרונות המחקר ועיצובו** או **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו**, **יסודות המחקר הכמותי ב: ניתוח נתונים סטטיסטיים**.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, רונית גרוסמן

הקורס מציג גישות תאורטיות מרכזיות, קלאסיות ומודרניות, המתייחסות לשאלת אי-השוויון בחברה. כמו כן מוצגות בו כמה סוגיות מרכזיות: ריבוד וניעות חברתית; ריבוד וסגנון חיים; היבטים אתניים ומגדריים; גלובליזציה ואי-שוויון.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על אסופת מאמרים באנגלית ובעברית ועל מודריך למידה.

10376 מעמד, מגדר ואתניות בחינוך: מבט סוציולוגי¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**, או קבלה ללימודי תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך. ידע קודם מומלץ: הקורסים **יסודות המחקר הכמותי א: עקרונות המחקר ועיצובו** או **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו**, **יסודות המחקר הכמותי ב: ניתוח נתונים סטטיסטיים**.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, זאב סוקר, ד"ר מוחמד מסאלחה

יועצים: פרופ' גד יאיר, פרופ' אברהם יוגב, פרופ' דבורה קלקין-פישמן, ד"ר גל לוי

בעשורים האחרונים התחוללו בשדה החינוך, בישראל ובמדינות רבות אחרות, שינויים מרחיקי לכת, כמו למשל, התרחבות ההשכלה הגבוהה, הופעתן של תפיסות חינוכיות חדשות (רב-תרבותיות), תהליכי נאו-ליברליזציה (פתיחת אזורים רישום, בני ספר ייחודיים) וגלובליזציה (מבחינים השוואתיים בין-לאומיים, חינוך בין-לאומי).

הקורס מציג את מגוון הדרכים שבהן מנסים התאוריה והמחקר הסוציולוגיים להסביר שינויים אלה. הקורס בוחן את הקשרים בין השינויים המתחוללים בשדה החינוכי לבין גורמים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים כמו סטטוס, מעמד, מגדר ואתניות, ודן בהשלכות של קשרים אלה על שאלות המתייחסות לצדק חברתי, זהות חברתית והכרה חברתית.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על שני קובצי מאמרים (בעברית ובאנגלית) ועל מודריך למידה.

נושאי הלימוד

- התפתחויות תאורטיות בסוציולוגיה של החינוך
- סטטוס, מעמד, מגדר, אתניות ואי-שוויון בחינוך
- נאו-ליברליזציה וגלובליזציה של החינוך
- תפיסות חדשות של צדק חברתי ושוויון בחינוך

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. עבודה זו תוכל להיות פיתוח של הנושא שנדון במטלה המורחבת, או כל נושא אחר שנבחר בתיאום עם מרכז ההוראה בקורס. מי שירצה ללמוד גם את הקורס **פערים ואי-שוויון בישראל** (10576) ולכתוב בו עבודה סמינריונית, יהיה רשאי לכתוב עבודה סמינריונית בקורס **ריבוד: סוגיות באי-שוויון חברתי**, בתנאי שיבחר בנושא שאינו קשור בחברה הישראלית.

1 בתואר ראשון אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. בעבר נקרא הקורס **סוציאליזציה**. מי שלמד את הקורס במתכונת הקודמת אינו רשאי ללמוד קורס זה.

מדעי החברה

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר ראשון

10566 תרבות ארגונית:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה** או הקורס **התנהגות ארגונית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית **בספרייה**, או קבלה ללימודי תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך.

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד רו, טל פירשט; אהובה קרן (עריכה)
יועצים: פרופ' בועז שמיר, פרופ' אילן תלמוד, פרופ' ענת רפאלי

מטרות הקורס

- להציג פרספקטיבה לניתוח סוציולוגי של ערכים ונורמות בארגונים, הכוללת ניתוח ביקורתי של "תרבות ארגונית" בתור אידיאולוגיה ופרקטיקה;
- לעמוד על סוגיות נבחרות בתחום התרבות הארגונית, כגון ניהול משאבי אנוש, ניהול איכות כוללת, השתלה ושינוי תרבותי, ניהול רגשות בארגוני שירותים, תרבות ארגונית ביפן, ארצות-הברית וישראל, מגדר ותרבות ארגונית;
- להקנות ניסיון בשילוב מובנה של שיטות מחקר לצורך מיפוי ואבחון של תרבות ארגונית בפועל. שיטות המחקר כוללות ניתוח טקסטים, צפייות, ראיונות וכתביבת שאלון.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה. פרקי הספר הם:

שער ראשון: תרבות ארגונית במבט כללי

יחידה 1 תאוריות ומודלים מתודולוגיה: מיפוי ואבחון של תרבות ארגונית

שער שני: סוגיות בתרבות ארגונית

יחידה 2 תרבות ארגונית כפרקטיקה ניהולית: אפקטיביות ארגונית, ניהול משאבי אנוש ושיתוף עובדים
יחידה 3 תרבות ארגונית ביפן ובארצות-הברית
יחידה 4 השתלה ושינוי תרבותי
יחידה 5 ניהול רגשות
יחידה 6 מגדר ותרבות ארגונית
יחידה 7 תרבות ארגונית בישראל

10583 ספורט וחברה:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות, ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לחשיבה חברתית**, **מבוא לאנתרופולוגיה**, **תקשורת המונים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית **בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר יאיר גלילי, פרופ' רוני לידור, פרופ' אמיר בן-פורת; בת-חן פירסט (עריכה), יואב ויכסלפיש (אימות נתונים והכנת נספח)
יועצים: פרופ' נתן אוריאל, פרופ' עוז אלמוג, פרופ' מיכאל בר-אלי, ד"ר עליזה ברנשטיין, ד"ר יואב מקל, ד"ר נעמי פייגין, ד"ר חיים קאופמן, ד"ר שולמית רביב, ד"ר שלמה רוניק, ד"ר תמיר שורק

הקורס עוסק במקומו ובתפקידו של הספורט בחברה המודרנית והפוסט-מודרנית וקושר את אירועי הספורט למבנה החברה והתפתחותה. על-מנת לתת הסבר ממצה באשר לטבעו, תפקידו ובעיותיו של הספורט המודרני, מחבר הקורס בין דיסציפלינות שונות (סוציולוגיה, תקשורת, פסיכולוגיה ומדע המדינה) ותאוריות שונות.

בקורס יידונו סוגיות שונות לצד מחקרים שעיצבו את התחום. הסטודנטים ייחשפו לתאוריות מרכזיות בחקר הספורט והחברה, יתנסו בחשיבה ביקורתית ובניתוח תופעות מרכזיות בספורט המקומי והעולמי, תוך העמקת הידע בספרות המחקר העכשווי והמחקר המשקי.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **במגרש המשחקים: ספורט וחברה בתחילת האלף השלישי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2009). כל פרק בספר מסתמך על דיון ביצירה קלאסית (פרק מספר או מאמר).

- פרק 1 יריית הזינוק: מהו ספורט והאם השתנה במהלך ההיסטוריה?
- פרק 2 הזירה: תאוריה סוציולוגית וספורט
- פרק 3 הכדור הוא הכול: ספורט וגלובליזציה
- פרק 4 לכבד את ההמונים: לאומיות ואתניות
- פרק 5 גם נשים יכולות: ספורט ומגדר
- פרק 6 כסף הוא שם המשחק: התמסחרותו של הספורט
- פרק 7 ידם בכול: ספורט, פוליטיקה ומדינה
- פרק 8 שירים ושערים: ספורט ותקשורת המונים
- פרק 9 הילכו שניים יחדיו: ספורט וחינוך
- פרק 10 "אל אל ישראל": מגמות בספורט הישראלי
- פרק 11 משחק הגוף: הגינות ואלימות בספורט המודרני
- פרק 12 איך וכמה: ספורט ומדע

חומר הלימוד כולל גם מקראה ובה מבחר מן הכתבים הקלאסיים בתחום ומדריך למידה.

10576 פערים ואי-שוויון בישראל:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **מגמות בחברה הישראלית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית **בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **יסודות המחקר הכמותי א: עקרונות המחקר ועיצובו**, **יסודות המחקר הכמותי ב: ניתוח נתונים סטטיסטיים** או **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, ישראל בעשור הראשון**.

פיתוח הקורס: פרופ' משה ליסק, ד"ר נטע האילן

פערים ואי-שוויון מתפתחים בכל חברה. הם משתנים במהלך של תמורות פוליטיות, כלכליות, דמוגרפיות ואידיאולוגיות, ויוצרים תמונה מורכבת של הריבוד. סוציולוגים המתחקים אחרי התהליכים וחוקרים את הריבוד החברתי בישראל, עוסקים בנושא מנקודות ראות מגוונות המבליטות את מורכבותו. בקורס זה ידונו נושאים משמעותיים להבנת הריבוד בישראל באמצעות מחקרים שבוחנים את אי-השוויון הכלכלי, התפלגות התעסוקות, הניעות (מוביליות) החברתית ואת ההיבטים הגיאוגרפיים, המגדריים, הלאומיים והעדתיים של הפערים החברתיים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראה ובה מאמרים (רובם בעברית) ומבואות לנושאי הקורס, וכן על מדריך למידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 בתואר ראשון אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר ראשון

10569 זהויות יהודיות בעידן רב-מודרני¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **מגמות בחברה הישראלית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אליעזר בן-רפאל, ד"ר ליאור בן-חיים רפאל; עדה כהן (עריכה) **יועצים:** פרופ' יוסף גורני, פרופ' יהודה ניני, פרופ' ארנסט קראוס

קורס זה דן בזהות היהודית ומתמקד בתשובות הרבות שניתנו לשאלה "מהו ומיהו יהודי?". בקורס נבחנת השאלה האם תשובות אלה עדיין נותנות ביטוי למידה כלשהי של המשכיות היסטורית-תרבותית, או שמא מבטאות נטייה לפיצול ולהיפרדות של הזהות היהודית. הדיון ב"מיהו ומהו יהודי?" משיק להתייחסות של הסוציולוגים לזהות הקולקטיבית כדבר הפתוח לפרשנויות שונות, העשוי לקבל ניסוחים שונים בחוגים שונים ובתקופות שונות.

בהתייחס למטרות אלו, מבקש הקורס לעמוד על השאלה האם עדיין מתאים לדבר על זהות יהודית אחת, או שמא מתאים יותר לדבר על "משפחה" או "משפחות" של זהויות יהודיות, ואולי אף על התפתחויות המובילות ליצירת "עמים יהודיים" שונים. חקירת הזהויות היהודיות בנות-זמננו מפרספקטיבה זו מחייבת, בין היתר, תשומת לב לשינויים שחלו במסגרי תרבות אשר גילמו תפקיד מכריע אצל היהודים מדורי דורות, כגון: הממד הדתי, היחס ל"ארון הספרים", וההיבט הלשוני. כמו כן, הקורס עוסק בשאלת ה"הזדהות" עם הזהות, קרי, המידה שבה מי שרואה עצמו כחלק של הקולקטיב היהודי אמנם רואה את זהותו היהודית כעובדה משמעותית בעיצוב חייו.

הפרקים השונים של הקורס מתמקדים בתקופות ובנסיבות השונות שהיהודים הכירו מאז נכנסו לעידן המודרני – קרי, התקופה שלאחר האמנציפציה, המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21. עבור כל תקופה יידונו הזרמים שפיצלו את היהודים מבחינת האופן שבו הגדירו את עצמם ככאלה ומבחינת האופן שבו התפתחה הרבגוניות הנוכחית. בתחילתו, מתייחס הדיון לזהות המסורתית של היהדות כפי שאפשר לדלות אותה מארון הספרים היהודי, שם ניתן למצוא מה הן נקודות המוצא הזהותיות, שביחס אליהן מה שאנו מוצאים מאוחר יותר הוא בחזקת שינוי, טרנספורמציה או מהפכה.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **זהויות יהודיות בעידן רב-מודרני** מאת א' בן-רפאל ולי בן-חיים (האוניברסיטה הפתוחה, 2007) ועל מקראה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10347 נושאים נבחרים בהבנת הקהילה היהודית-ארה"ב¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה** או קורס **בהיסטוריה של העת החדשה** או קורס **בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' ישעיהו ליבמן, ד"ר קרול (שרה) ליבמן
יועצים: פרופ' דניאל אלעזר, פרופ' יצחק גילת, ד"ר ארנסט סטוק

הקורס עוסק בהיבטים שונים של חיי הקהילה היהודית בארצות-הברית. נדונים בו ערכיה, תפיסותיה היסודיות, מוסדותיה, דפוסי פעילותה של הקהילה היהודית ואופני התארגנותה להשגת מטרות פוליטיות. כמו כן דן הקורס במקומה של ישראל בחייהם הציבוריים והפרטיים של יהודי ארצות-הברית, ומוקדש בו דיון נרחב על הדעות השונות לגבי עתיד היהדות באמריקה.

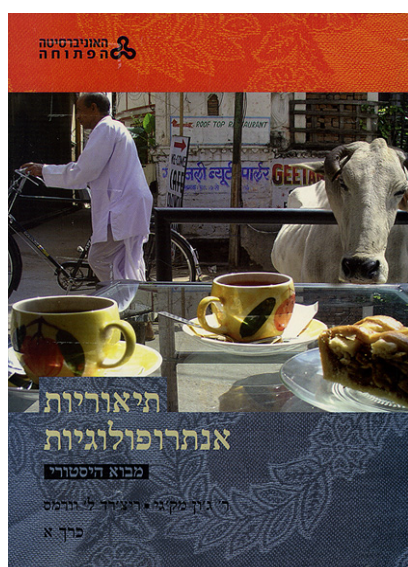
נושאי הלימוד

- מבוא היסטורי
- המבנה הארגוני של הקהילה היהודית בארצות-הברית
- פלורליזם דתי והקהילה היהודית בארצות-הברית
- החינוך היהודי
- התארגנות להשגת מטרות פוליטיות
- ישראל והקהילה היהודית האמריקנית
- נושאים נבחרים על סדר היום הפוליטי היהודי
- עתידה של הקהילה היהודית האמריקנית

ספרים נלווים

א' גרטנר, **היישוב היהודי בארצות-הברית מראשיתו ועד ימינו** (מהדורה מעודכנת ומורחבת, הקיבוץ המאוחד, 2004); י' אלמן, **יהדות אמריקה בחברה פלורליסטית** (מהדורה שנייה, ספריית הפועלים, 1997). הספרים ניתנים לרכישה באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. מי שכותב עבודה סמינריונית בקורס זה מנוע מכתובת עבודה סמינריונית במסגרת הקורס **פיקים נבחרים בתולדות יהודי ארצות הברית 1850-1820** (10589).

מדעי החברה

תקשורת

תואר ראשון

10724 דיני תקשורת ואתיקה עיתונאית בישראל

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס **תקשורת המונים בישראל**.

פיתוח הקורס: משה נגבי (כתיבה), אבי וינברג
יועצים: פרופ' עמית שכטר, ד"ר דוד לוי, ד"ר אורן סופר, ד"ר יובל קרניאל

הקורס מציג את התשתית הערכית והמשפטית-חקיקתית הקשורה בחופש העיתונות והתקשורת בישראל. במסגרת הקורס נלמדים הדינים והתקדימים וכן ההסדרים שמכוחם פועלת ומוגבלת התקשורת בישראל. כל זאת, תוך התייחסות למקורותיהם של הדינים הנוהגים, שינויים שחלו בהם לאורך השנים, פסיקות המהוות אבני דרך בחופש העיתונות והתקשורת, דיון בהתפתחות כללי האתיקה של העיתונאים, השלכות של המצב הביטחוני על התקשורת הישראלית, דיון בשאלת תקפות עקרון החיסיון העיתונאי בישראל, ההשלכות המשפטיות של עליית המדיה החדשים ועוד. מעבר לכך, נדונות בקורס הגבלות אתיות ומשפטיות המוטלות על העיתונאים, ובכלל זה איסור פגיעה בצנעת הפרט, איסור לשון הרע והגבלות סיקור ביחס להליכי משפט.

בסיום הקורס הסטודנטים אמורים להתמצא ולגלות הבנה ביחס לדינים ולפסיקות הנוגעים לפעולת התקשורת, תוך יכולת ליישם את הדינים והתקדימים הללו בהתמודדות עם חומר תקשורתי ומשימות עיתונאיות.

10612 תקשורת המונים בישראל

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לתקשורת המונים**.

פיתוח הקורס: ד"ר אורן סופר
אחראי אקדמי: פרופ' מוטי רגב
יועצים: פרופ' תמר ליבס, פרופ' מוטי רגב, פרופ' דב שנער, ד"ר ז'רום בורגון, ד"ר אורן ליביו, ד"ר אורן מאירס, ד"ר חנן נוה

הקורס בוחן את התפתחות התקשורת בישראל ככלי להבניית לאומיות מצד אחד, וכאמצעי להתחברות אל העולם מצד שני. במסגרת הקורס תשורטט מפת התקשורת בארץ, ויווהו תהליכים ותמורות שעברו עליה מאז הקמת המדינה.

נושאי הלימוד

- העיתונות הכתובה
- הרדיו בישראל
- הטלוויזיה בישראל
- הלשון והרטוריקה של אמצעי התקשורת
- הקהלה של תקשורת המונים: דפוסי חשיפה והתנהגות

חומר הלימוד

- יחידות לימוד על העיתונות המודפסת, הרדיו הטלוויזיה והאינטרנט
- שתי מקראות של מאמרים בעברית

10408 מבוא לתקשורת המונים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר ליבס, ד"ר אורן סופר, ד"ר דוד לוי, סיגל רבינא
יועץ: פרופ' מוטי רגב

הקורס נועד לאפשר היכרות עם תחומים וסוגיות בתקשורת, להקנות כלים ומושגים בחקר התקשורת ולשמש בסיס נרחב לקורסי ההמשך בלימודי התקשורת.

חומר הלימוד

- הספר **מבוא לתקשורת המונים** מאת דניס מקווייל (מתורגם לעברית)
- הספר **סוגיות מפתח בתאוריית המדיה** מאת דן לאפי (מתורגם לעברית)
- מדריך למידה נרחב ומפורט

מדעי החברה

תקשורת

תואר ראשון

10439 תקשורת: טכנולוגיה, חברה, תרבות

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, מבוא לתקשורת המונים**.

פיתוח הקורס: ד"ר חנן גולן ואורן טוקטלי (כתיבה), ד"ר אורן סופר, נאוה סגל; רות רמות, אורנה כהן-שורץ, זהר לביא (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' דב שנער
יועצים: פרופ' חנה אדוני, פרופ' דן כספי, פרופ' עמית שכטר, ד"ר ז'רום בורדון, ד"ר אלי דרוג, ד"ר יאיר עמיחי-המבורגר, ד"ר עמית פינצ'בסקי, ד"ר פול פרוש, ד"ר רבקה ריב"ק, דנה קפלן

מטרות הקורס

- לעמוד על יחסי הגומלין בין טכנולוגיה של תקשורת לבין חברה ותרבות.
- לחשוף את ריבוי גיוון דגמי התקשורת הנובעים משינוי חברתי-תרבותי ומפיתוח טכנולוגי.
- להציג היבטים ומגמות טכנולוגיים של תקשורת, תוך כדי הדגשת אמצעי התקשורת שהתפתחו בעשורים האחרונים.

הסוגיות המרכזיות הנדונות בקורס הן: ההתפתחות ההיסטורית והנוכחית של טכנולוגיות תקשורת; הביטויים החברתיים והתרבותיים של טכנולוגיות התקשורת; ההשפעה ההדדית בין טכנולוגיות התקשורת לבין אופיון של חברות; יחסי הגומלין בין השינויים בטכנולוגיות התקשורת, ההתארגנות החברתית והפוליטית והתפיסות התרבותיות המלוות אותם; דיגיטליות, אמצעי תקשורת חדשים והחברה הפוסט-תעשייתית; הקשרים בין טכנולוגיות תקשורת, חברה ותרבות בישראל.

חומר הלימוד

- יחידה 1 טכנולוגיה, תקשורת וארגון חברתי
 - יחידה 2 טכנולוגיה וחברה: גישות תאורטיות
 - יחידה 3 השלכות חברתיות של תקשורת עכשווית
 - יחידה 4 אמצעי תקשורת חדשים ופיקוח על המידע
 - יחידה 5 טכנולוגיות של תקשורת בסדר העולמי החדש
 - יחידה 6 מדיניות תקשורת בסביבה משתנה: ישראל
- מקראה אינטרנט: תקשורת, חברה ותרבות

10698 לגדול עם הטלוויזיה והאינטרנט:

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי החברה / חינוך

4 ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לתקשורת המונים, מבוא לפסיכולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' דפנה למיש (כתיבה), נטע זיסקינד; בת-חן פירסט (עריכה)
יועצים: ד"ר סבירינה אופנהיימר, פרופ' ענת פירסט, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' עקיבא כהן, פרופ' הלל נוסק, פרופ' עמית שכטר, ד"ר רבקה ריב"ק, ד"ר חווה תדהר

מטרות הקורס

- להתוודע למקומה ולתפקידיה הייחודיים של הטלוויזיה בעולמם של ילדים ובני נוער;
- לחשוף את מאפייני ההתפתחות הקוגניטיבית, הרגשית וההתנהגותית של ילדים באינטראקציה עם הטלוויזיה;
- להתמודד עם שאלות יסוד של מדיניות שידור, חקיקה וחינוך לצריכה ביקורתית ביחס לחשיפה של ילדים לטלוויזיה;
- לזמן התעמקות בתאוריות מרכזיות בתחומי התקשורת באמצעות התמקדות בקהל יעד ספציפי – ילדים – שהוא בעל מאפיינים וצרכים ייחודיים.

הקורס עוסק במקומה של הטלוויזיה בחייהם של ילדים ובני נוער תוך עיון בין-תחומי בתאוריות ובמחקרים מדיסציפלינות שונות, ביניהן בעיקר תקשורת, פסיכולוגיה, סוציולוגיה וחינוך. לאורך הקורס מובלט המתח הקיים בין הטלוויזיה לבין סוכני החברות האחרים בחברה – כדוגמת המשפחה ומערכת החינוך, נבחנות סוגיות מרכזיות בחקר טלוויזיה וילדים כדוגמת האינטראקציה בין התפתחות קוגניטיבית לבין יכולת ההבנה של טלוויזיה, השפעותיה בתחומי ההתנהגות, תפיסת עולם ולמידה, וההשלכות האפשריות על מדיניות שידור ועל חינוך.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **לגדול עם הטלוויזיה** מאת ד' למיש (האוניברסיטה הפתוחה, 2002) ועל המקראה **לגדול עם הטלוויזיה** בעריכת ד' למיש (האוניברסיטה הפתוחה, 2006).

- יחידה 1 הטלוויזיה בהקשר המשפחתי
- יחידה 2 טלוויזיה והתפתחות קוגניטיבית
- יחידה 3 טלוויזיה והשפעות התנהגותיות
- יחידה 4 טלוויזיה והבניית המציאות
- יחידה 5 טלוויזיה ולמידה
- יחידה 6 השלכות על מדיניות שידור ועל חינוך מקראה לגדול עם הטלוויזיה

1 שם הקורס בגרסתו הקודמת היה **לגדול עם הטלוויזיה: המסך הקטן בחייהם של ילדים ובני נוער**. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10758 שיח התקשורת

4 נקודות זכות ברמה רגילה

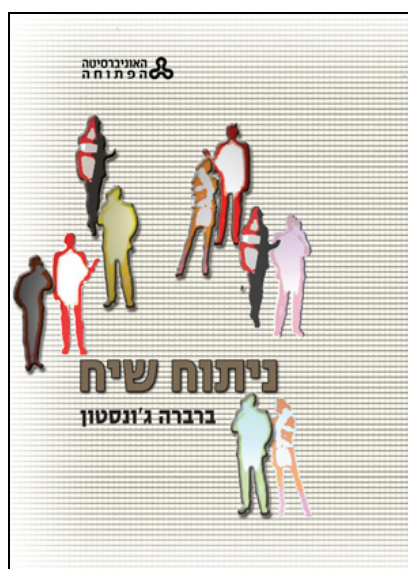
4 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שושנה בלום-קולקה, ד"ר אורן סופר, ד"ר ארן לביו, פנחס שטרן, יעל אונגר (תרגום), ד"ר איילת כהן, ד"ר מיכל חמו, ד"ר קרן טננבוים-וינבלט
יועצים: פרופ' אלדעה ויצמן, פרופ' תמר ליבס, ד"ר מיכל חמו, ד"ר ארן ליביו, ד"ר אורן סופר, ד"ר זוהר קמפף

הקורס נועד לערוך היכרות עם תאוריות וכלים מחקרניים בסיסיים בחקר השיח (discourse analysis) לסטודנטים שאינם בהכרח בעלי רקע קודם בלימודי בלשנות, זאת לנוכח החשיבות הגוברת של תחום מחקר זה במדעי החברה בכלל, ובחקר התקשורת בפרט. בין היתר, מציג הקורס דיון ביחס בין השיח ל"מציאות". כן מציג הקורס בהרחבה היבטים תאורטיים ומעשיים הקשורים בתאוריות חקר השיח הביקורתית, ניתוח שיחה, פרגמטיקה, תאוריות סוציולinguיסטיות, ניתוח נרטיבי ואתנוגרפיה לשונית.

חומר הלימוד

- ספרה של ברברה ג'ונסטון, **ניתוח שיח**, שהוא תרגום לעברית של: Barbara Johnstone, *Discourse Analysis*, 2nd ed. (Oxford: Blackwell, 2008).
- הספר הותאם ללימוד בעברית והוא כולל תרגילים ויישומים הרלוונטיים לשיח עברי.
- מקראה המרחיבה את הדיון המוצג בספרה של ג'ונסטון. המקראה כוללת מאמרים תאורטיים ואמפיריים בחקר השיח (בדגש על מאמרים העוסקים בנושאים ישראלים); חלקם נכתבו לטובת הקורס וחלקם פורסמו בכתבי עת ובספרים.

מדעי החברה

תקשורת

תואר ראשון

10716 תקשורת ודעת קהל¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שידוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לתקשורת המונים**.

פיתוח הקורס (מהדורה חדשה): פרופ' דן כספי, סיגל רבינא, ד"ר אורנית קליין-שגריר; יוליה גלפרין (עריכה)

יועצים למהדורה החדשה: פרופ' תמר הרמן, פרופ' אליהוא כ"ץ, פרופ' תמר ליבס, פרופ' יעקב שמיר

פיתוח הקורס (מהדורה מקורית): פרופ' דן כספי, ד"ר דוד לוי, סיגל רבינא; נילי וייס (עריכה)

יועצים למהדורה המקורית: פרופ' תמר הרמן, פרופ' שמואל ליימן-וילציג, פרופ' יורם פרי, פרופ' יעקב שמיר

אחראי אקדמי: פרופ' דן כספי

דעת קהל היא גורם מכריע בדמוקרטיה מודרנית. על השלטון להתחשב בדעת הקהל ולנסות לגייס תמיכה למדיניות שלו. לקראת בחירות, מועמדים ומפלגות מנסים לשכנע מצביעים ואמצעי התקשורת מרבים לערוך סקרים על-מנת לנבא את סיכוייהם. קבוצות אינטרסים וארגונים שונים מנסים להשפיע על הציבור שיתמוך במטרותיהם. כך גם בקונפליקטים, כדוגמת זה של ישראל עם הפלשתינים, מתנהלת מלחמה על דעת הקהל כשכל צד מנסה להטות אותה לטובתו. תקשורת המונים היא הזירה העיקרית בה מתנהלים מאבקים אלה.

במהלך הקורס נדון בסוגיות של עיצוב ושינוי דעה; הגורמים המשפיעים על דעת קהל ויחסי הגומלין בין דעת קהל לבין תקשורת וממשל. כמו כן, הקורס יעסוק בדעת קהל בעתות שלום ומלחמה ובדעת הקהל בישראל.

נושאי הלימוד

- מבוא: הגדרות של דעת קהל
- התהוותה של דעת קהל ושינויה
- אמצעי התקשורת ודעת הקהל
- דעת קהל ומדיניות
- סקרים ודעת הקהל
- דעת קהל במלחמה ושלום
- דעת קהל בישראל

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10712 קלאסיקה בחקר התקשורת: מבט מחודש

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **מבוא לתקשורת המונים**.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר ליבס, ד"ר אורנית קליין-שגריר; נילי וייס (עריכה)

יועצים: פרופ' חנה אדוני, פרופ' דן כספי, פרופ' תמר כתרמאל, פרופ' דפנה למיש, פרופ' ענת פירסט, פרופ' דב שנער

הקורס עורך היכרות עם הכותבים והמאמרים הקאנוניים במסורות המרכזיות של חקר התקשורת המונים, תוך פיתוח מיומנות קריאה ביקורתית של מאמרים מחקריים ותאורטיים.

קורס זה מהווה המשך והשלמה לקורס המבוא **תקשורת המונים**, ובו ירחיבו הסטודנטים ויעמיקו את היכרותם עם ההוגים והאסכולות המרכזיים בראשית חקר התקשורת, על רקע התקופה בה הם פעלו.

הלימוד בקורס בנוי משלושה רבדים מרכזיים:

- המאמרים הקלאסיים המקוריים שנכתבו על-ידי חוקרים והוגים מרכזיים מראשית חקר התקשורת: לורספלד ומרטון, אדורנו והורקהיימר, מרשל מקלוהן, איניס, ולטר בנימין ואחרים.
- מאמרי ביקורת על המאמרים הקלאסיים שנכתבו על-ידי חוקרים מרכזיים בני-זמננו.
- הבנת הטקסטים בהקשר ההיסטורי של התפתחות חקר התקשורת: התפתחות מסורות המחקר השונות, המחלוקות האידיאולוגיות בין חוקרי התקשורת, השפעת התנאים הפוליטיים והתרבותיים על חקר התקשורת ועוד.

חומר הלימוד

- הספר **טקסטים קאנוניים בחקר התקשורת חלק א** (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), המציג מבחר של 13 מאמרים המהווים תשתית חיונית ללימודי התקשורת. המאמרים מייצגים את חמש האסכולות המרכזיות בחקר התקשורת: קולומביה, פרנקפורט, שיקגו, טורונטו ומחקרי תרבות בריטיים.
- הספר **טקסטים קאנוניים בחקר התקשורת חלק ב** (האוניברסיטה הפתוחה, 2007), המציג 13 מאמרי תגובה עדכניים המייצגים קריאה ביקורתית של המאמרים הקאנוניים. הכותבים מתמצתים ומנתחים את המאמרים הקאנוניים ובוחנים את הרלוונטיות שלהם לימינו.

10618 סדנה בכתיבה עיתונאית¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **מבוא לתקשורת המונים**.

פיתוח הקורס: פרופ' יחיאל לימור, רפי מן (כתיבה); נילי וייס (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' דן כספי
יועצים: פרופ' דינה גורן, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' יורם פרי, פרופ' דב שנער

קורס זה הוא סדנה ללימוד יסודות הכתיבה העיתונאית. במסגרת הסדנה יתורגלו דפוסי הכתיבה העיתונאית: איסוף מידע והכנת ידיעות וכתבות. התרגול כולל עבודות במהלך מפגשי הסדנה וכן עבודות בית מעשיות. אין הכוונה להכשיר כתבים לעבודה מעשית, אף שהסדנה תאפשר להתנסות בכתיבה עיתונאית.

הלימוד בקורס מתבסס על הספר **עיתונאות – איסוף מידע, כתיבה ועריכה**, מאת י' לימור ור' מן (האוניברסיטה הפתוחה, 1997).²

פרקי הספר

- פרק 1 העיתונאות הכתובה בעולם ובישראל: ציוני דרך
- פרק 2 העיתון: היבטים ארגוניים
- פרק 3 העיתון: היבטים תוכניים
- פרק 4 עבודת הכתב: איסוף מידע
- פרק 5 הכתיבה העיתונאית: כללי יסוד
- פרק 6 הכתיבה העיתונאית: הידיעה
- פרק 7 הכתיבה העיתונאית: הכתבה
- פרק 8 הכתיבה העיתונאית: פרשנות, מאמרים, ביקורת, כתיבה אישית
- פרק 9 עריכה עיתונאית
- פרק 10 הכותרת
- פרק 11 עיצוב ועימוד
- פרק 12 תצלומים ועזרים גרפיים
- פרק 13 הקווים האדומים: מותר ואסור – חוק ואתיקה

הפרקים 8-1, 13 מתייחסים ישירות לנושא הסדנה.

ההשתתפות במפגשי ההנחיה היא חובה.

1 לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

2 ספר הלימוד משמש את שני הקורסים **סדנה בכתיבה עיתונאית** (10618) ו**סדנה עיתונאית** (10658). סטודנטים שנרשמו לשתי הסדנות יקבלו את הספר עם הרשמתם לקורס הראשון מבין השניים.

מדעי החברה

תקשורת

תואר ראשון

10658 סדנה בעריכה עיתונאית¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס מבוא לתקשורת המונים.

פיתוח הקורס: פרופ' יחיאל לימור, רפי מן (כתיבה), פרופ' דן כספי (אחראי אקדמי); נילי וייס (עריכה)
יועצים: פרופ' דינה גורן, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' יורם פרי, פרופ' דב שנער

קורס זה הוא סדנה ללימוד יסודות העריכה העיתונאית. במסגרת הסדנה יתורגלו דפוסי העריכה העיתונאית: שיקולי עריכה, טיפול בחומרים מערכתיים, כותרות ועימוד. התרגול כולל עבודות במהלך מפגשי הסדנה וכן עבודות בית מעשיות. אין הכוונה להכשיר כתבים לעבודה מעשית, אף שהסדנה תאפשר להתנסות בעריכה עיתונאית.

הלימוד בקורס מתבסס על הספר **עיתונאות – איסוף מידע, כתיבה ועריכה**, מאת י' לימור ור' מן (האוניברסיטה הפתוחה, 1997).²

פרקי הספר

- פרק 1 העיתונאות הכתובה בעולם ובישראל: ציוני דרך
- פרק 2 העיתון: היבטים ארגוניים
- פרק 3 העיתון: היבטים תוכניים
- פרק 4 עבודת הכתב: איסוף מידע
- פרק 5 הכתיבה העיתונאית: כללי יסוד
- פרק 6 הכתיבה העיתונאית: הידיעה
- פרק 7 הכתיבה העיתונאית: הכתבה
- פרק 8 הכתיבה העיתונאית: פרשנות, מאמרים, ביקורת, כתיבה אישית
- פרק 9 עריכה עיתונאית
- פרק 10 הכותרת
- פרק 11 עיצוב ועימוד
- פרק 12 תצלומים ועזרים גרפיים
- פרק 13 הקווים האדומים: מותר ואסור – חוק ואתיקה

הפרקים 3-1, 9-13 מתייחסים ישירות לנושא הסדנה.

ההשתתפות במפגשי ההנחיה היא חובה.

10621 סדנת סרטי תעודה לטלוויזיה: מתחקיר לתסריט¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס מבוא לתקשורת המונים או הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע.

פיתוח הקורס: פרופ' אלן רוזנטל, נואית גבע; נטע זיסקינד (תרגום); מיכל צימרמן, בת-חן פירסט (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' דן כספי
יועצים: פרופ' רם לוי, פרופ' ישעיהו ניר, פרופ' דב שנער

בסדנה יכירו הסטודנטים את הסרט התיעודי הטלוויזיוני, ילמדו כיצד להפוך כל רעיון ראשוני להצעה/תסריט מגובש משלהם, ויתודעו לכל שלבי עשיית הסרט. במסגרת הסדנה ייצפו הסטודנטים בסרטים, ינתחו אותם, ויתרגלו כתיבת תסריטים לסרטים תיעודיים.

הלימוד בסדנה מתבסס על ספרו של אלן רוזנטל, **אמנות התיעוד החזותי – עשיית סרטי תעודה לטלוויזיה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001), וכן על מודריך למידה.

נושאי הלימוד

- היכרות עם הקולנוע התיעודי
 - ההיסטוריה של הקולנוע התיעודי
 - סוגי הקולנוע התיעודי
 - בחירת נושא וגיבור לסרט תיעודי
 - עיצוב הסרט
 - מושגים בצילום ועריכה
 - כתיבת טיוטת תסריט
 - סגנונות קולנועיים מיוחדים
- ההשתתפות במפגשי ההנחיה היא חובה.

1 לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

10746 סדנה בעריכת וידאו בעידן דיגיטלי¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס מבוא לתקשורת המונים או הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע.

פיתוח הקורס: ד"ר דוד לוי, ד"ר טלי זילברשטיין, גולי זילברשטיין
אחראי אקדמי: פרופ' יורם עשת
יועצים: פרופ' יואב יאיר, פרופ' תמר ליבס, פרופ' יעל קציר, פרופ' דב שנער

מטרת הסדנה

הסדנה משלבת בין הקניית מיומנויות בעריכת וידאו ממוחשבת לבין הקניית ידע תאורטי בסוגיות של ייצוג בתקשורת ועריכה קולנועית. הסדנה עוסקת בשאלות כמו: כיצד מבטאות בחירות בתחום העריכה עמדות אידיאולוגיות? מהי עריכה "קונוונציונלית", ומה בינה לבין עריכה בעלת משמעויות ביקורתיות?

מבנה הסדנה

בחלקה התאורטי עוסקת הסדנה בתאוריות ובמושגים מתחום חקר התקשורת והקולנוע. בחלקה המעשי נלמדת שפת העריכה על היבטיה הטכניים והתמטיים, בין היתר ילמדו הסטודנטים לשלב מקורות שונים של תמונה ופס קול.

במסגרת הפרויקט המרכזי יידרשו הסטודנטים לערוך סרטון אישי בו ישתמשו בעריכה לצורך אמירה אידיאולוגית-חברתית ולהתכתבות עם המציאות המוצגת במדיה. חומרי הגלם לתרגול ולפרויקט המרכזי יהיו חומרי מדיה המופצים באמצעות ערוצי הטלוויזיה ורשת האינטרנט. הפרויקט המרכזי יוקדש גם לבחינת הדרכים שבהן ניתן לשלב את הסרטון בשיח הציבורי (למשל באמצעות אתרי אינטרנט בעלי גוון חברתי).

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל מקראת מאמרים, הרצאות מקוונות וסרטוני הדרכה לתוכנת עריכה.

המפגשים נערכים בכפר הירוק בלבד, וההשתתפות בהם היא חובה.

1 לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

מדעי החברה

תקשורת

תואר ראשון

10749 סודת רדיו

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס מבוא לתקשורת המונים.

פיתוח הקורס: זיו יונתן (כתיבה); רות רמות (עריכה)
יועצים: פרופ' מוטי רגב, ד"ר אורן סופר

סדנה זו עורכת היכרות ראשונית עם תחום הרדיו ופורסת את ריבוי פניו של המדיום הרדיופוני ואת האפשרויות המגוונות שהוא מציע. הסדנה מתמקדת במאפיינים המיוחדים ללשון הרדיו ולסגנונו, ופורסת בפני הסטודנטים את אופני ההגשה השונים, את היחסים בין המילה הכתובה למילה המדוברת ואת עקרונות העריכה הרדיופונייה. במהלך הסדנה מומחשים הסגנונות והסוגות השונים שניתן לעשות בהם שימוש, ונערך דיון תאורטי והיסטורי ביחס לשידורי הרדיו בעולם ובישראל.

הסדנה מבוססת על התנסות מעשית בעבודת האולפן הדיגיטלי. הסטודנטים יכירו את האמצעים הטכנולוגיים באולפן הרדיו, כמו ציוד השידור, ההקלטה והעריכה, ויידרשו ללמוד לתפעל את ציוד האולפן ולהפיק משדרי רדיו.

הסדנה מתקיימת באולפן רדיו במרכז ללימודי תקשורת בכפר הירוק.

ההשתתפות במפגשי ההנחיה היא חובה.

10532 תקשורת כתבות

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא לתקשורת המונים, סוציולוגיה של התרבות,** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.**

פיתוח הקורס: פרופ' תמר ליבס, ד"ר מירי טלמון, ד"ר עמית קמה, ד"ר דוד לוי (כתיבה); נילי וייס (עריכה)
אחראית אקדמית: פרופ' תמר ליבס
יועצים: פרופ' שושנה בלום-קולקה, פרופ' נורית גרץ, פרופ' תמר כתריאל, פרופ' רפאל ניר, פרופ' מוטי רגב

הקורס עוסק בתקשורת ההמונים כאתר של משא ומתן יומיומי על משמעות ועל זהות תרבותית ופוליטית. חלקו הראשון של הקורס בוחן תפיסות שונות של המושג 'תרבות' (פופולרית, "גבוהה", עממית), מצביע על המאבק על הבניית המציאות בתהליכי ההפקה של תוצרי תקשורת, ומציג גישות לפרשנות של טקסטים ושל ז'אנרים שונים (פרסומות, אופרות סבון, סרטי קולנוע, כתבות בעיתונות האלקטרונית והמודפסת) באמצעי התקשורת.

חלקו השני של הקורס עוסק בהתקבלות של התקשורת הפופולרית בקרב קהלים שונים. המפגש של הצרכנים עם אמצעי התקשורת נבחן לאור אילוצי הטכנולוגיות של המדיה, הקשרי הצפייה, אופני הפענוח והמעורבות, ודפוסי המשמוע של המפענחים.

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס **תקשורת כתבות** (תרגום: א' פרידלנד; האוניברסיטה הפתוחה, 2003), הכולל שני כרכים של מבואות ומאמרים רלוונטיים (בעברית ובאנגלית).

פרקי הלימוד

- כרך א: טלוויזיה כסביבה של תרבות היומיום**
- פרק א תקשורת פופולרית היא גם תרבות
 - פרק ב מהי תרבות
 - פרק ג תקשורת המונים כתרבות יומיומית
 - פרק ד הפקת טקסטים כמשא ומתן
 - פרק ה ניתוח סמיוטי-מבני של תרבות פופולרית
 - פרק ו אופרת סבון, שיח חדשותי, מודעת פרסומת – הדגמת הניתוח הסמיוטי-מבני

כרך ב: יצירת משמעות כמפגש בין טקסט לבין קוראים

- פרק ז המפגש עם התקשורת: אילוצי ההקשר
- פרק ח המפגש עם התקשורת: אילוצי המדיום
- פרק ט המפגש עם התקשורת: אילוצי הטקסט
- פרק י קריאה פעילה: פענוח בקהילות פרשניות
- פרק יא קריאה פעילה: יכולת ביקורתית, עונג וחתרנות
- פרק יב קריאה פעילה: רב-תרבותיות ואילוצי השיח ההגמוני

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10763 סדנה ביחסי ציבור

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים **מבוא לתקשורת המונים, סדנה בכתיבה עיתונאית.**

פיתוח הקורס: פרופ' יחיאל לימור, ד"ר לאה מנדלוויץ, ד"ר ברוך לשם
יועצים: פרופ' גבי וימן, פרופ' תמר ליבס, ד"ר רות אבידר, ד"ר אלי אברהם

הסדנה מיועדת להקנות מושגי יסוד ומיומנויות מקצועיות יסודיות בתחום יחסי הציבור. הסדנה מבוססת על ספרם של י' לימור, ב' לשם ול' מנדלוויץ, **יחסי ציבור: אסטרטגיה וטקטיקה**, שנכתב עבור האוניברסיטה הפתוחה. בין היתר, יידונו בקורס מודלים תאורטיים רלוונטיים לדיון אקדמי בתחום יחסי הציבור, ההיסטוריה של יחסי ציבור בארץ ובעולם והאתגרים בניהול יחסי ציבור בעידן הגלובלי. כן יוצגו ויתורגלו בסדנה ובמטלות הבית היבטים יישומיים רבים הקשורים לעיסוק ביחסי ציבור, ובכלל זה ניסוח הודעות לעיתונות, הכנת "בריק", הכנת מסיבת עיתונאים ותכנון אסטרטגי של קמפיין יחסי ציבור. הסדנה עוסקת גם בסוגיות אתיות הקשורות ביחסי ציבור.

ההשתתפות במפגשי ההנחיה היא חובה.

1 לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

1 לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

מדעי החברה

תקשורת

תואר ראשון

10921 סוגיות בסוציולוגיה של האינטרנט:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה** או שני הקורסים **תקשורת המונים ומבוא לחשיבה חברתית** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **תקשורת: טכנולוגיה, חברה, תרבות, תקשורת המונים**.²

פיתוח הקורס: ד"ר נטע האילן (כתיבה); חדוה ארליך (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' דב שגור
יועצים: פרופ' גוסטבו מש, פרופ' שיוף רפאלי, ד"ר רבקה ריבק, ד"ר מיכאל ד' בירנהק

תקשורת מקוונת מאפשרת להיות לבד מול המחשב האישי, ובאותה עת לנהל קשרים חברתיים. מלבד היות הרשת תשתית להפצת מידע, לבידור, למעורבות חברתית, לעזרה הדדית, למסחר או לפעילות פוליטית, הרשת היא גם מדיום אינטראקטיבי, כך שהבחנה בין קהלים לבין יוצרים ומפיצים מיטשטשת.

נקודות המוצא של הקורס היא הרשת כמושג חברתי. הקורס עוסק באופנים שבהם אנשים מסתמכים על טכנולוגיה כדי ליצור ולטפח קשרים והוא עוסק בויקה שבין האינטרנט והתקשורת המקוונת לבין תרבות בחברה המודרנית. באמצעות בחינת נושאים כזהות, אינטראקציה חברתית, קהילות וגבולות חברתיים, תנועות חברתיות ושינוי חברתי מנסה הקורס לעמוד על המשמעות של האינטרנט כמדיום שפותח אפשרויות חדשות, אך יוצר אילוצים בו-זמנית.

הקורס נועד ליישם גישות וכלים אנליטיים המוכרים לכם מקורסים קודמים, על תהליכי התיווך שהתקשורת המקוונת משתפת בהם ולבחון את תקפותם לאור השינויים הכרוכים בקליטת מדיום חדש.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראה של מאמרים באנגלית ועל מדריך למידה המלווה את קריאתם.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 למי שלמד את הקורס **מבוא לסוציולוגיה** (10134) מומלץ ללמוד גם את הקורס **מבוא לתקשורת המונים** (10408).

10946 יריבים או שותפים: יחסי דמוקרטיה ותקשורת:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לתקשורת המונים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' ענת פירסט, ד"ר פול פרוש, ד"ר דוד לוי
יועצים: פרופ' תמר ליבס, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר יריב צפתי, ד"ר תמר שפר

במסגרת הקורס אנו מבקשים לבחון את מערכת היחסים שבין התפיסה הדמוקרטית לבין התקשורת והמדיה בעזרת מבט כפול: פעם בעזרת משתנים הלקוחים מהגדרת הדמוקרטיה ופעם בעזרת אותם משתנים שמסבירים את התהליך התקשורתי. הצגה כזו אינה מחייבת הכרעה בין הגישות השונות ומציעה נקודות מבט מגוונות.

קורס זה מפגיש את הסטודנטים עם מורכבותן של ההגדרות לגבי דמוקרטיה בכלל ובהקשר הישראלי בפרט. כמו כן יידונו התפקידים השונים והסותרים שהתקשורת אמורה למלא בחברות דמוקרטיות, ובנקודות ההשקפה שבין מוסד התקשורת ומוסדות אחרים בחברות דמוקרטיות: המרחב הציבורי, דמוקרטיה ועיתונות ויחסי כלכלה-תקשורת-דמוקרטיה בעידן של בעלות תאגידית על אמצעי התקשורת. היחידה האחרונה בקורס תעסוק במעמד של יחסי תקשורת-דמוקרטיה בעולם הגלובלי.

נושאי הלימוד

- איזו מין דמוקרטיה היא ישראל?
- מדיה וערכים דמוקרטיים בארץ ובעולם
- מדיה, קהלי תקשורת והמרחב הציבורי
- עיתונות ודמוקרטיה
- דמוקרטיה, מדיה וקפיטליזם
- דמוקרטיה, הלאום ומדיה גלובליים

חומר הלימוד

- מקראות מאמרים באנגלית ובעברית
- מדריך למידה

10503 תרבות, תקשורת ופנאי בישראל:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לתקשורת המונים**, **סוציולוגיה של התרבות**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **יסודות המחקר הכמותי א: עקרונות המחקר ועיצובו** או **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: פרופ' חנה אדוני, פרופ' מיכאל גורביץ, פרופ' אליהוא כ"ץ, ד"ר שושנה ויץ, ד"ר דוד לוי, דפנה גולדברג-ענבל, הדסה האז, יצחק ינוביצקי, מרים שיף; קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' ברנדה דנט, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' תמר כתריאל, פרופ' ישעיהו ליבמן

הקורס, שעבר עכון ב-2012, מנתח את סוגיית הפנאי בישראל ובעולם המערבי, ובוחן את הנושא בהקשר הרחב – כחלק אינטגרלי של כלל הפעילויות האנושיות, הן ברמת הפרט הן ברמת החברה. בקורס אף ייבדקו קשרי הגומלין בין פנאי לבין עבודה, חברה, דת, צריכת תרבות ותקשורת בישראל ובעולם.

נושאי הלימוד

- סוציולוגיה של התרבות
- סוציולוגיה של הזמן
- מוסדות תרבות ודפוסי ההיצע התרבותי: ייצור, הפקה והפצה
- תרבות כמנגנון מבחין ומבדל
- דפוסי הצריכה של תקשורת המונים
- מדיניות תרבות: מקומה של המדינה בחיי התרבות

חומר הלימוד

- הספר **תרבות הפנאי בישראל: תמורות בדמוסי הפעילות התרבותית 1970-1990** (האוניברסיטה הפתוחה, 2000). הספר מסכם שני מחקרים מקיפים על דפוסי ההיצע והצריכה של תרבות הפנאי בישראל;
- **מקראה** – קובץ מאמרים ופרקי ספרים מרכזיים בתחום תרבות, תקשורת ופנאי בישראל ובעולם. המקראה כוללת חומר באנגלית;
- **מדריך למידה**.

כחלק מלימוד הקורס מוקנות לסטודנטים מיומנויות אקדמיות, שמטרתן (א) לסייע בהטמעה טובה יותר של חומרי הקורס ובביצוע מטלות הקורס ובעיקר (ב) להקנות לסטודנטים כלים לכתובה אקדמית בכלל ולהכין אותם לקראת כתיבת עבודה סמינריונית בפרט (יודגש כי אין חובה לכתוב עבודה בקורס זה). עבודה סמינריונית בקורס זה היא אמפירית. במסגרתה סטודנטים מתבקשים לבצע מחקר שטח קטן ועצמאי. ניתן לבצע את המחקר בשיטה כמותנית המבוססת על הפצת שאלונים וניתוח סטטיסטי שלהם או בשיטה איכותנית המבוססת על ראיונות פנים-אל-פנים או על ניתוחי תוכן במדיה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10611 מבוא למחשבה מדינית¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' מיכאל קרן, עליזה קורנשטיין (כתיבה); חדוה ארליך (עריכה) **יועצים:** פרופ' אלה בלפר, פרופ' עמונאל גוטמן, פרופ' אבנר דה-שליט, פרופ' אברהם יסעור, נעמי זוסמן

מחשבה מדינית היא הגות השואלת שאלות ומעלה רעיונות הנוגעים לתופעות פוליטיות, אקטואליות והיסטוריות. בעיקר מבקשת המחשבה המדינית לעמוד על טיבה של המדינה, על הצדקת קיומה ועל איתור מסגרת חברתית-מדינית הולמת לאדם ולטיבו.

מטרת הקורס לערוך היכרות ראשונית עם תחום המחשבה המדינית ועם התפתחות הרעיון המדיני, מימי קדם ועד ימינו, דרך ניתוח טקסטים של מספר הוגים נבחרים, שהגותם מהווה ציון דרך מרכזי בהבנת התפתחות הרעיון המדיני.

חומר הלימוד מבוסס על המקראה **תולדות המחשבה המדינית**. המקראה כוללת קטעי מקור נבחרים מאת הוגים מרכזיים בתולדות המחשבה המדינית, ועל מדרוך למידה שנועד לשמש אמצעי עזר ללימוד המקראה.²

נושאי הלימוד

- מחשבה מדינית במקרא
- המחשבה הקלאסית: סוקרטס, אפלטון, אריסטו
- מחשבת ימי הביניים: אוגוסטינוס, אלמאורדי, הרמב"ם, תומס מאקווינס
- מחשבת הרנסנס: מקיאוולי
- הרפורמציה: לותר
- תורת האמנה החברתית: הובס, לוק, רוסו
- שמרנות וליברליות: ברק, מדיסון, הגל, דה-טוקוויל, מיל
- העידן המודרני ומבקריו: מרקס ואנגלס, ניטשה
- מחשבת המאה ה-20: לנין, קפקא, קרל שמיט, מוסוליני, גנדי, סארטר, סימון דה-בובואר, פאנון, מרקוזה, רולס, פוקו

10165 מבוא לגישות ושיטות במדע המדינה¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לחשיבה חברתית**, **מבוא למחשבה מדינית**.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן, יובל לבל, עליזה קורנשטיין; יעל אונגר (עריכה) **יועצים:** פרופ' אלה בלפר, פרופ' גד ברזילי, פרופ' אבנר דה-שליט, פרופ' שמואל ליימן-ווילציג, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר מנחם קליין

האם מדע המדינה הוא אכן "מדע"? אם כן – כיצד חוקרים את המערכת הפוליטית בצורה מדעית שיטתית, ואם לאו – האם לא נותר לנו אלא להישאר ברמת הפרשנות האישיה? או שמא ישנם כלים משובחים יותר להבנת המדינה, על מערכותיה השונות והשפעותיה על חיינו, גם אם אלה אינם תואמים את מודל החקירה המדעי הקלאסי? הקורס תאורטי במהותו ונועד לחדד את מודעות הסטודנטים לכלי המחקר והחשיבה האקדמיים הקיימים במדע המדינה. הקורס כולל סקירה מקיפה, מעמיקה ועדכנית של גישות ושאלות מחקר יסודיות בתחום מדע המדינה, כמו גם עיון מפורט בשיטות המחקר הנהוגות בדיסציפלינה זו.

חומר הלימוד

- הספר **תאוריות וגישות במדע המדינה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005) שהוא תרגום של: *Theory and Methods in Political Science*. Edited by D. Marsh & G. Stoker, 2nd ed. (Macmillan, 1995)
- הספר עורך היכרות עדכנית ושיטתית עם הגישות המחקריות בתחום מדע המדינה, ועוסק בנושאים: אונטולוגיה ואפיסטמולוגיה; הגישה ההתנהגותית; גישת הבחירה הרציונלית; הגישה המוסדית; הגישה הפמיניסטית; תאוריות פרשניות; מרקסיזם; תאוריות נורמטיביות; שיטות כמותניות ואיכותניות; שיטות השוואתיות; מבנה וסוכנות; מוסדות ורעיונות
- הספר **מבוא למחקר פוליטי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005) שהוא תרגום של: L. Harrison, *Political Research: An Introduction* (Routledge, 2001)
- הספר עורך היכרות עם שיטות המחקר הנהוגות בתחום, ועוסק בנושאים: הניתוח הכמותני; שימוש בסקרים; ניתוח נתונים רשמיים; הניתוח האיכותני; הריאיון ככלי מחקר; שימוש במקורות היסטוריים וארכיוניים; מדרוך לכתיבת עבודת מחקר של סטודנטים
- חומר הלימוד כולל גם **מדרוך למידה** מקיף ובו שאלות, מושגים וקטעי מחקר לצורכי ניתוח והדגמה. במדרוך כלולים גם תרגומים של מאמרים עדכניים בנושא, וכן מומחשים הנושאים הנדונים בהקשרם הישראלי.

10660 דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר (כתיבה), ד"ר אמירה גלבלום (עריכה מדעית); חדוה ארליך (עריכה) **יועצים:** פרופ' תמר הרמן, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' אייל נוה, פרופ' מריו שניידר, ד"ר אמירה גלבלום, ד"ר רפי ואגו, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר דניס שרביט

הקורס נועד להקנות לסטודנטים ידע על המושגים הבסיסיים במדע המדינה – פוליטיקה, ממשל, מדינה – תוך שימת דגש בחלוקה הבסיסית בין משטר דמוקרטי ליברלי, משטר דמוקרטי לא ליברלי ומשטר אוטוריטרי (פשיסטי, תאוקרטי, קומוניסטי). הגישה התאורטית המייחדת את הקורס היא הגישה ההשוואתית, השמה לה למטרה לא לדון בכל מדינה ומדינה בנפרד אלא לתחם ולפרש את הדמיון והשוני בין המערכות הפוליטיות על-מנת להבין טוב יותר את התהליכים הפוליטיים המתקיימים בהם בפועל, מעבר לנאמר בחוקה המגדירה תהליכים אלה בצורה פורמלית ומשפטית גרידא.

הקורס עוסק במוסדות המרכזיים בכל מערכת פוליטית: הרשות המחוקקת, הרשות המבצעת, הרשות השופטת, בחירות, מפלגות, קבוצות אינטרס, ובוחרן בנוסף מושגים מרכזיים כגון: תרבות פוליטית, תקשורת פוליטית, השתתפות פוליטית, יחסי דת ומדינה, יחסי צבא ומדינה, כדי להבין את הדינמיקה הפנימית של המערכות הפוליטיות הנתונות למחקר.

חומר הלימוד

- ספרו של בנימין נויברגר **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2004-2007)
- ספרם המתורגם של רוד הייג ומרטין הרופ **פוליטיקה השוואתית** (תרגום: חדוה ארליך; האוניברסיטה הפתוחה, 2011)
- מקראת מאמרים
- מדרוך למידה

1 בעבר נקרא הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (3 נ"י). קורס השלמה נדרש לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים. להשלכות על צבירת נ"י בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

1 קורס השלמה נדרש לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים. לא מומלץ ללמוד קורס זה כקורס ראשון במדע המדינה. להשלכות על צבירת נ"י בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

1 קורס השלמה נדרש לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים. בכל סמסטר יילמדו רק חלק מן ההוגים המופיעים במקראה.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

10664 ג'נוסייד (רצח עם)

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
שיוך נוסף: מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / יחסים בין-לאומיים; סוציולוגיה ואנתרופולוגיה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה

לא נדרש ידע קודם.
פיתוח הקורס: פרופ' יאיר אורון, יונתן אלשך; רות רמות, טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' דן בר-און, פרופ' ארנון גוטפלד, פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' יחיאל ויץ, פרופ' שלמה זנד, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' ישראל טשרני, פרופ' מי מלול, פרופ' אייל נווה, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' גליה צבר, פרופ' רי רובין, פרופ' י רז, פרופ' מרדכי תמרקין, ד"ר דוד בנקיר, ד"ר אמירה גלבלום, ד"ר ג' גליל, ד"ר אריאל הורביץ, ד"ר זאב כץ, ד"ר מתתיהו מייזל, ד"ר עודד ערון, ד"ר אלה צור, א' כרם, ד"ר דניס שרביט

מקרי השמדת המונים מלווים את ההיסטוריה האנושית לדורותיה. אולם נראה שבמאה-20 בוצעו מעשי ג'נוסייד, או מעשים בעלי אופי של ג'נוסייד, רבים יותר מאשר בכל מאה אחרת.

מטרתו הכללית של הקורס היא להקנות לסטודנטים ידע בסוגיית הג'נוסייד ויכולת לתחזה כתופעה היסטורית, במיוחד בהתייחס למקרים של השמדת המונים שביצעו במאה ה-20; אחת ממטרותיו הספציפיות היא לעודד את רגישות הסטודנטים להיבט זה בחיי האנושות, ולעודד את התלבטותם האישית בנושא. גם אם אין בידינו את כל התשובות לכך, יש לנסות להבין למה, כיצד ומתי מתרחשים מעשי ג'נוסייד. על כן הקורס מנסה לברר מי מעורב בביצוע מעשים אלה, מהן הנסיבות המדיניות, המקומיות, האזוריות והבין-לאומיות שבהן הם בוצעו, ומה היו התהליכים, הזרמים והכוחות ההיסטוריים שהובילו להתרחשותם. ננסה להבין גם כיצד קורה שמשטרים פוליטיים מוכרים מחליטים, אף בימינו, שהדרך לפתור סכסוך – אמיתי או מדומה – עם בני קבוצה אחרת היא באמצעות חיסול בני אותה הקבוצה.

ספרי הלימוד

- מחשבות על הבלתי נתפס: היבטים תאורטיים בחקר רצח עם / יאיר אורון**
- השמדת עם ב"ארץ החופש": האינדיאנים של צפון-אמריקה 1776-1890 / ארנון גוטפלד**
- רצח העם הארמני: השכחה והכחשה / יאיר אורון**
- גרמניה הנאצית והצוענים / גלעד מרגלית**
- רואנדה 1994: רצח-עם ב"ארץ אלף הגבעות" / בנימין נויברגר**
- טיבט 1950-2000: השמדת תרבות / לידיה ארן**
- טיהורים פוליטיים ואנטיים בברית המועצות, 1918-1953 / אלק ד' אפשטיין**
- חורבן: השמדת היהודים בידי גרמניה הנאצית / אריאל הורביץ**
- על-מנת שלא אהיה בין השותקים: התנגדות, מניעה והצלה / יאיר אורון**
- השמדת העמים האינדיאנים של אמריקה הספרדית / איתן גינזברג**

10662 דיקטטורות במאה ה-20

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר (אחראי אקדמי), ד"ר אמירה גלבלום (עריכה מדעית); חדוה ארליך, חיה וטנשטיין-מאיר, משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' גליה גולן, פרופ' שולמית וולקוב, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' משה צימרמן, ד"ר דנה אריאל-הורוביץ

הקורס מציג שורה של משטרים לא-דמוקרטיים, תוך שילוב ניתוח השוואתי מתחום מדע המדינה במסגרת היסטורית. מטרת הקורס היא להכיר את האידיאולוגיה העומדת בלב כל משטר ואת האופן בו היא קשורה לעשייה הפוליטית, לעמוד על מרכיבי העוצמה של המשטרים השונים ולפתח את הכלים התאורטיים של סיווג משטרים ומאפייניהם.

כל אחד מספרי הקורס מציג משטר מסוים על פי מקרה בוחן ספציפי: משטר אוטוריטרי וטוטליטרי ימני – איטליה; משטר טוטליטרי ימני – גרמניה; משטר טוטליטרי שמאלי – ברית-המועצות; משטר טוטליטרי שמאלי ומשטר פוסט-טוטליטרי אוטוריטרי – סין; משטר פופוליסטי ומשטר צבאי – ארגנטינה; משטר אוטוריטרי שמרני – המלוכות במזרח התיכון. בכל אחד מהספרים מוצג אופן עלייתו לשלטון של המשטר, מבנהו המוסדי, האידיאולוגיה השלטת, יחסי מדינה-חברה, יחסי מדינה-פרט, תפקיד המפלגה השלטת ותפקיד המנהיג.

ספרי הלימוד

- הפשיוס האיטלקי / בנימין נויברגר (האוניברסיטה הפתוחה, 2009)**
- "עם אחד, רייד אחד, מנהיג אחד": גרמניה הנאצית / אמירה גלבלום (האוניברסיטה הפתוחה, 2005)**
- ברית-המועצות בתקופת סטלין – משטר טוטליטרי קומוניסטי / עודד ערון (האוניברסיטה הפתוחה, 2004)**
- הממשל בסין: ממאפכה לרפורמות / קנת ליברטל (תרגום: א' תגרי; האוניברסיטה הפתוחה, 2007)**
- הכול נשאר במשפחה: אבסולוטיזם, מהפכה ודמוקרטיה במלוכות המזרח התיכון / מייקל הרב (תרגום: ח' ארליך; האוניברסיטה הפתוחה, 2007)**

לקורס מצורף מדרוך למידה הכולל מסגרת תאורטית.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

10661 משטרים דמוקרטיים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר (אחראי אקדמי), ד"ר אמירה גלבלום (עריכה מדעית); חדוה ארליך, רוני אמיר, חיה וטנשטיין-מאיר (עריכה)

יועצים: פרופ' יאיר אורון, פרופ' אברהם בן-צבי, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' אפרים דוד, פרופ' גבי הרמן, פרופ' יו ורצברגר, פרופ' שלמה זנד, פרופ' ר' כהנא, פרופ' בת-עמי צוקר, פרופ' זאב רובינזון, פרופ' חיים שמיר, פרופ' ישראל שצמן, ד"ר ז'יק ארנפורנד

הקורס מציג מגוון משטרים דמוקרטיים, כל ספר בקורס מוקדש למשטר מסוים, וכולם יחד יוצרים את התמונה המגוונת, המשתרעת מהפוליס היוונית, דרך הדמוקרטיה הפרלמנטרית בבריטניה, המשטר הנשיאותי בארצות-הברית, תהפוכות המשטרים הרפובליקניים בצרפת ועד הדמוקרטיות החדשות ביפן ובהודו.

הקורס נפתח בדמוקרטיה האתונאית ועובר לדיון במשטרים דמוקרטיים בני-זמנו, בדמוקרטיית מערביות, ולא מערביות, במשטרים דמוקרטיים יציבים ובמערכות דמוקרטיות שבירות. במסגרת הקורס נעמד על מאפייני כל אחד מהמשטרים הנדונים ועל אופן כינונו, ונבחן את מוסדותיו הייחודיים ואת תרבותו הפוליטית.

ספרי הלימוד

- הדמוקרטיה האתונאית העתיקה / רחל צלניק (האוניברסיטה הפתוחה, 2004)**
- משטר פרלמנטרי: בריטניה / סטיוארט כהן**
- ארצות הברית: דמוקרטיה בהתהוות מתמדת / אייל נווה (האוניברסיטה הפתוחה, 2007)**
- ממשל ופוליטיקה בארצות-הברית / אלן גרנט (תרגום: ח' ארליך; האוניברסיטה הפתוחה, 2007)**
- משטרים רפובליקניים בצרפת במאה העשרים: בין יציבות למשברים / יאיר זלטרניק (האוניברסיטה הפתוחה, 2004)**
- הודו: דמוקרטיה בחברה משושעת / פי"ר קומרוואמי (תרגום: א' תגרי; האוניברסיטה הפתוחה, 2009)**
- יפן: דמוקרטיה מתבגרת / אהוד הררי**

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10406 ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

⚡ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר (כתיבה), פרופ' תמר הרמן (יח' 9), פרופ' דן כספי (יח' 10), ד"ר דן גלעדי (יח' 12), אורי כהן; חדוה ארליך (עריכה), ירדן זהבי (עיצוב)
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' מגיד אלחגי, פרופ' אברהם בריכטה, פרופ' ברוך ברכה, פרופ' חיים ברקאי, פרופ' עמואל גוטמן, פרופ' גיורא גולדברג, פרופ' יוסף גורני, פרופ' יצחק גל-נור, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' יחיעם ויץ, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' נתן ינאי, פרופ' סטיוארט כהן, פרופ' דן כספי, פרופ' ישעיהו ליבמן, פרופ' ברוך מבורך, פרופ' סמי סמוחה, פרופ' דוד קרצימר, פרופ' מיכל שמיר, פרופ' גד ברזילי, ד"ר דינה גורן, פרופ' תמר הרמן, פרופ' ענת פירסט, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר אלי רכס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים מידע בסיסי על אודות הסוגיות הפוליטיות המרכזיות במדינת ישראל, ולהציג ניתוח סוגיות אלה תוך שימוש בתאוריות מתחום מדע המדינה. הקורס עוסק הן בהיבטים המוסדיים-מבניים של המערכת הפוליטית בארץ ("ממשל") והן בהיבטים ההתנהגותיים שלה ("פוליטיקה") בחמישים שנות קיומה הראשונות של המדינה. יש להדגיש, שאין הכוונה לתאר במסגרת זו באופן כרונולוגי את מכלול ההתפתחויות והאירועים המדיניים שהתרחשו בשנים אלה, אלא להאיר את מגמות ההתפתחות הכלליות, את מוקדי הפעילות ואת נקודות המחלוקת, כתשתית לעיון ספציפי יותר.

בקורס משולבים מאמרים אקטואליים המשקפים את המערכת הפוליטית והחברה הישראלית העכשווית.

חומר הלימוד

- 1 מיישוב למדינה
- 2 הדמוקרטיה הישראלית
- 3 סוגיית החוקה בישראל
- 4-5 כנסת מול ממשלה
- 6 דת, מדינה ופוליטיקה
- 7-8 המפלגות בישראל
- 9 בחירות: שיטת הבחירות והתנהגות הבוחר
- 10 תקשורת ופוליטיקה
- 11 המיעוט הערבי: ניכור והשתלבות
- 12 כלכלה ופוליטיקה

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

10657 החברה הערבית בישראל

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

שיך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

שיך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של המזרח התיכון; היסטוריה של העת החדשה

⚡ ידע קודם מומלץ: הקורסים **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, **בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה**, **ישראל בעשור הראשון**, **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה**, **המזרח התיכון בין מלחמות העולם**.

פיתוח הקורס: ד"ר אילנה קופמן, פרופ' מוסטפא כבהא; רוני אמיר, רות רמות (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' שאול משעל
יועצים: פרופ' עמי איילון, פרופ' סילביה פוגל-ביזאווי, פרופ' גד ברזילי, פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' דן כספי, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר ח'אלה אבו בקר, ד"ר מתת אדר-בוניס, ד"ר שרה אוסצקי-לזר, ד"ר אמל ג'מאל, ד"ר הגר הלל, ד"ר מוחמד חאגי יחיא, ד"ר גל לוי, ד"ר דיאנה לוצאטו, ד"ר אילן פפה

הקורס נועד להציג בפני הסטודנטים את מאפייני החברתיים והפוליטיים של הערבים הפלסטינים בישראל. הקורס בוחן את החברה הערבית במגוון עשיר של נושאים ומזוויות ראייה שונות של תחומי היסטוריה, מדע המדינה, משפט, תקשורת, חינוך, תרבות, סוציולוגיה, אנתרופולוגיה וגיאוגרפיה.

ספרי הלימוד

- 1 **החברה הערבית-פלסטינית כמיעוט לאומי** / אילנה קופמן
- 2 **החברה הערבית-פלסטינית בתקופת המנדט הבריטי** / מוסטפא כבהא
- 3 **בצל הממשל הצבאי: הממסד הישראלי והאזרחים הערבים, 1948-1967** / שרה אוסצקי-לזר ויאיר בויםל
- 4 **הפסיפס העדתי** / אילנה קופמן
- 5 **המשפחה הפלסטינית** / ח'אלה אבו בקר
- 6 **מגדר ויחסים בין המינים: סוגיות נבחרות** / עמליה סער
- 7 **קול אחד לכל אחד: מפלגות ובחירות במגזר הערבי** / בנימין נויברגר
- 8 **דפוסי מנהיגות ופעילות ארגונית** / ראובן אהרוני
- 9 **יחסים טריטוריאליים: היבטים דמוגרפיים ותמורות חברתיות** / ראסם ח'מאייסי
- 10 **חינוך במגזר הערבי** / אסמאעיל אבו-סעד
- 11 **התקשורת הערבית בישראל** / מוסטפא כבהא

10486 ישראל בעשור הראשון¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

שיך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

⚡ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלן דאוטי, פרופ' יחיעם ויץ, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' זכי שלום, ד"ר שרה אוסצקי-לזר, ד"ר יעל אנוך, ד"ר אילן בן-עמי, ד"ר ארטון גולן, ד"ר דן גלעדי, ד"ר יצחק גרינברג, ד"ר צבי צמרת, ד"ר משה שוורץ; חדוה ארליך (עריכה)

יועצים: פרופ' רחל אלבוים-דרור, פרופ' אורי ביאלר, פרופ' חיים ברקאי, פרופ' שרה גורי-רוזנבליט, פרופ' נחום גרוס, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' יעל ישי, פרופ' משה ליסק, פרופ' ברוך מבורך, פרופ' זאב צחור, פרופ' גדעון קרסל, ד"ר יוסי אמיתי, ד"ר ישי גבע, ד"ר אמל ג'מאל, ד"ר הלל פריש, ד"ר יצחק רייטר

מטרת הקורס להקנות לסטודנטים ידע בסיסי וגישה לניתוח התקופה הפורמטיבית של מדינת ישראל, בעשור הראשון לקיומה. הקורס מתייחס לתקופה זו מזוויות ראייה שונות של מדעי החברה. יש להדגיש כי אין בכוונת הקורס להציג סקירה היסטורית מקיפה של התקופה הנדונה, אלא לתת, בכלים סוציולוגיים, כלכליים, פוליטיים ותרבותיים, תופעות מרכזיות של החברה הישראלית בשנות התחוות הראשונות.

נושאי הלימוד

- הקמת מדינה ובניין אומה
- עלייה וקליטה: ניתוח סוציולוגי
- ההתיישבות החקלאית
- המערך העירוני ופריסת האוכלוסייה
- מצנע לצמיחה כלכלית
- ההסתדרות: בין שיקולים כלכליים לשיקולים לאומיים-תרבותיים
- התפתחות מערכת החינוך
- בראי התרבות והאמנות
- הבחירות לכנסת ומשברים ממשלתיים
- מחלוקות פוליטיות ואידיאולוגיות: משפט פראג והוויכוח על הסכם השילומים
- סוגיות מדיניות-ביטחוניות נבחרות
- הערבים בעשור הראשון

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10454 תנועות חברתיות ומחאה פוליטית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית**,² **בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה**.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן (כתיבה), אדיר אולשנצקי, יובל לבל; חדוה ארליך (עריכה), נאוה שנקמן (עיצוב)
יועצים: פרופ' עמואל גוטמן, פרופ' נעמי חזן, פרופ' יעל ישי, פרופ' שמואל ליימן-וילציג, פרופ' אריאל מררי, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהוד שפרינצק

עוד בעבר הלא רחוק היה מקובל להניח כי אפילו בדמוקרטיה מובהקות מרכז הכובד של התהליך הפוליטי מצוי בדרג הממסד הפוליטי ולא ברמת הציבור הרחב. ואולם, המציאות מורה כי בשנים האחרונות חלה העתקה משמעותית – מלמעלה למטה – של מוקד הפעולה הפוליטית. הציבור אינו תמיד אדיש או נבער, אזרחים מן השורה מתארגנים במטרה להשפיע על הפוליטיקה. למשל, התנועות האקולוגיות, התנועות לשוויון זכויות האזרח, תנועות טרור וכדומה, וכולן מנצלות את החידושים הטכנולוגיים והתקשורתיים לתועלתן. המחאות הפוליטיות במדינות ערב, שהביאו להפלת משטרים אוטוריטריים, כמו זה של נשיא מצרים מובראק, מוכיחות כי גם מחוץ לעולם הדמוקרטי לציבור תפקיד פוליטי נכבד.

מטרתו העיקרית של הקורס היא אפוא להציג את "הפוליטיקה האזרחית" החדשה הזאת. נעמוד על הגורמים המבניים והתפיסתיים המשפיעים על פתיחת ערוצי השתתפות אזרחית, נבחן את המתח המתגלע בין ההתארגנויות האזרחיות לבין הממסד הפוליטי, נאתר את המגזרים שהיוזמות האזרחיות צומחות בהם, נעמוד על דיוקנם החברתי-דמוגרפי של הפעילים, ונבחן את האסטרטגיות ואת הטקטיקות שנוקטות התנועות.

חומר הלימוד

- כרך א: דפוסי השתתפות פוליטית** – השתתפות פוליטית ציבורית; השתתפות פוליטית חוץ-ממסדית
- כרך ב: תנועות חברתיות** – דפוסי גיוס ופעילות; יחסי הגומלין עם הסביבה
- כרך ג: אסטרטגיות של השתתפות פוליטית חוץ-ממסדית** – מחאה לא אלימה; טרור
- מקראת מאמרים:** החברה האזרחית, השתתפות חוץ-ממסדית, מיונים ואפיונים, כיצד חוקרים תנועות חברתיות, יחסי גומלין בין תנועה וסביבתה, מחאה לא אלימה, טרור אחרי 9/11, גלובליזציה, תנועות ברשת.

1 בעבר נלמד הקורס במתכונת שהקנתה 3 נ"ז. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

10206 צמיחת המדינות החדשות באפריקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה

שידוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אירית בק, ד"ר אלה קרן, אלה לשם, אסנת שגב, רחל בקר; חדוה ארליך, אילנה דן, נילי וייס, טובה צורף, רוני אמיר (עריכה), נירה ארבל (עיצוב)
כותבים ויועצים: פרופ' מישל אביטבול, פרופ' חגי ארליך, פרופ' יקותיאל גרשוני, פרופ' נעמי חזן, פרופ' נחמיה לבציון, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' עמואל סיון, פרופ' גליה צבר, פרופ' סטיב קפלן, פרופ' סעדיה תובל, פרופ' מרדכי תמרקין, ד"ר נורית השמשוני-יפה, ד"ר דניאל זיסנוויץ, ד"ר אלה קרן

שחרור מדינות אסיה ואפריקה משלטון קולוניאלי אירופי לאחר מלחמת העולם השנייה שינה את מפת העולם. הבנת המערכת הבין-לאומית בימינו – הפוליטית, הכלכלית והחברתית – מחייבת להרחיב את האופקים אל מעבר לארצות אירופה ואמריקה. מטרת הקורס להפגיש את הסטודנטים עם אפריקה ולהעניק כלים בסיסיים להבנת המציאות הפוליטית, החברתית והכלכלית בה. הקורס דן בנתיבי ההתפתחות הייחודיים של אפריקה, ולמרות תחושת הריחוק – מצביע על הרלוונטיות שלה בימינו. נושאים כמו שורשיה וביטוייה של הגזענות המודרנית ומאבקי שחרור לאומיים, מספקים ממד השוואתי מעניין להבנתם בחיינו כיום. התגייסותם של אמנים במופעי ראוה למען אפריקה מלמדת רבות על הסדר העולמי הנוכחי ועל מיקומה בתוכו.

נושאי הלימוד

- מבוא – אפריקה עד ההשתלטות הקולוניאלית
- קולוניאליזם אירופי ותהליכי השחרור ממנו
- הלאומיות האנטי-קולוניאלית באפריקה
- אתיופיה – ממדינה עצמאית לתלות נאו-קולוניאלית
- הריבוי האתני והבעיה הלאומית באפריקה
- אפריקה בין דיקטטורה לדמוקרטיזציה – משטרים וחילופי שלטון
- מדוע אפריקה מתקשה להיחלץ מן העוני ומן התלות?

בקורס משולבים סרטים, שמוקרנים במפגשי ההנחיה.

10779 הסחורה האנושית: עבדות וסחר בעבדים באפריקה וממנה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

פיתוח הקורס: ד"ר אלה קרן, פרופ' אהוד טולידאנו, ד"ר יובל רוטמן, נעמי לבנקרון
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' עוזי רבי, פרופ' מרדכי תמרקין

עבדות וסחר בבני אדם התקיימו ברוב החברות והתרבויות משחר ההיסטוריה, אך הם מזוהים עם אפריקה ועם אפריקנים. כדי להבין איך נוצר הזיהוי הזה, יבחן הקורס את תפקידה של אפריקה כשוק של עבדים וכיצואנית עבדים למזרח התיכון, לאסיה ולאירופה. במרכז הקורס יעמוד סחר העבדים הטרנס-אטלנטי, שבמסגרתו הועברו בכפייה מיליוני בני אדם ליבשת אמריקה.

נושאי הלימוד

- מבוא וניסיון להגדיר עבדות מהי
- מערבה מכאן – התפתחותו של סחר העבדים הטרנס-אטלנטי
- תהליכי היצור הכלכליים והחברתיים בסחר העבדים הטרנס-אטלנטי
- סחר בעבדים מאפריקה צפונה, ועבדות בחברות אסלאמיות
- עבדות וסחר בעבדים באוקיאנוס ההודי
- המסע הימי אל השעבוד
- "משחק המספרים": כמה אפריקנים שועבדו?
- התנגדות לשעבוד והתמודדות עם העבדות – קולם של המשועבדים
- ביטולם של הסחר בעבדים ושל העבדות
- חותמו של סחר העבדים על אפריקה ועל אפריקנים במוצאם
- הזיכרון של עבדות וסחר בעבדים
- עבדות וסחר בבני אדם – האמנם נחלת העבר?

חומר הלימוד כולל הרצאות מוקלטות, מקראת מאמרים ומדריך למידה.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10653 דמוקרטיה וחינוך: הממד הרעיוני

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
שיוך נוסף: מדעי החברה / חינוך

ידע קודם מומלץ: הקורסים מבוא למחשבה מדינית, מבוא לסוציולוגיה, דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית.¹

פיתוח הקורס: דן זקס (כתיבה); אבי שבת (אסיסטנט), מיכל צימרמן (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' דניאל בר-טל, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט

מטרות הקורס

הכרת השקפות שונות בדבר טבע האדם, כתשתית לחשיבה פוליטית ופדגוגית; ליבון ההגיונות הסותרים בין עקרונות החשיבה הדמוקרטית; ליבון ההגיונות הסותרים בין חינוך כהכוון לבין חינוך כפיתוח עצמאות ויצירתיות; בחינת יחסי הגומלין בין ערכי דמוקרטיה לבין ערכים פדגוגיים; בחינת יחסי הגומלין בין נורמות במשטרים דמוקרטיים לבין פרקטיקה חינוכית; בחינת הזיקה בין דמוקרטיה וחינוך לבין חתירה לשלום; פיתוח היכולת להתמודד עם הגיונות סותרים בדמוקרטיה ובחינוך.

הקורס כולל מקראה ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- טבע האדם: נקודת מוצא
- יחיד וחברה
- "החברה הטובה"
- דמוקרטיה, שלום וחינוך
- בין חברה לחינוך
- חינוך לדמוקרטיה
- תקשורת, דמוקרטיה וחינוך
- מקרה בוחן: עתיד החינוך לדמוקרטיה במדינת ישראל

10723 מדיניות ציבורית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה; מדיניות ציבורית; יחסים בין-לאומיים
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול

ידע קודם מומלץ: הקורס יסודות המינהל הציבורי.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד נחמיאס, ד"ר אורי ארבל-גנץ, ד"ר אסף מינדי (כתיבה); ד"ר ענת הרבסט (מדריך למידה); אילנה גולן (עריכה)
יועצים: פרופ' רפי בר-אל, פרופ' אביעד בר-חיים, פרופ' ערן ויגודה-גדות, פרופ' יגיל לוי, פרופ' דוד לוי-פאור, פרופ' אריה נאור

הקורס נועד להקנות ידע במושגי היסוד ובגישות התאורטיות והיישומיות לניתוח מדיניות ציבורית ולבחינתה, ולהעמיק ההבנה בנושאי מדיניות מרכזיים בישראל.

חקר המדיניות הציבורית תפס תאוצה החל מן המחצית השנייה של המאה ה-20, וכיום הוא נחשב כדיסציפלינה מדעית עצמאית. במסגרת דיסציפלינה זו מתוארים ונחקרים מודלים של מדיניות, גישות נורמטיביות ופוליטיביסטיקות לעיצוב וליישום מדיניות, טיפוסים מדיניות, תחומי מדיניות, יכולת ודפוסי משילות (איכות הממשל) והערכת מדיניות, ואלו אף משתנים לא פעם בכפוף למאפיינים המשטריים, השלטוניים, הפוליטיים, הכלכליים, החברתיים ואף הגלובליים. חשיבותה של המדיניות הציבורית להבנת התהליכים ההדדיים שבין המדינה, החברה והפרט עולה ככל שמאפייניה של המדינה הדמוקרטית מורכבים והולכים.

מדינת ישראל, כמקרה מבחן (case study), עשירה במאפיינים ייחודיים, בגורמים ובנסיבות המשפיעים באופן ישיר ועקיף על הליכי העיצוב, היישום וההערכה של המדיניות הציבורית, קל וחומר על תפוקותיה.

הקורס נוקט בגישה רב-תחומית מולטי-דיסציפלינרית ולפיכך מכיל את עיקרי המחשבה המדינית, וכן יסודות סוציולוגיים ונקודות מבט כלכליות, פוליטיות, משפטיות, ניהוליות ואתיות.

10437 יסודות המינהל הציבורי

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה; מדיניות ציבורית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד דרי (כתיבה), פרופ' אריה נאור (כתיבת יחידות 3-4), ד"ר גדליה אורבך (כתיבת יחידה 5), נטע שר-הדר, שי שקרוב; חדוה ארליך (עריכה), ירון זהבי (עיצוב)

יועצים: פרופ' אביעד בר-חיים, פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' יחזקאל דרור, פרופ' ברוך מבורך, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' עירא שרקנסקי

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד בתורת המינהל הציבורי, ולעורר שאלות מרכזיות על המינהל הציבורי כמרכיב חיוני של הממשל במדינה דמוקרטית.

משחר ההיסטוריה נוקו חברות ומדינות למנגנון הנושא באחריות לניהול ענייני הכלל, ובכללם, למשל, שמירה על הסדר הציבורי, חלוקת זואר, גביית מסים, סלילת דרכים, הגנה מפני פולש זר ועוד. המדינה המודרנית נטלה על עצמה תחומי אחריות חדשים רבים, עד כי היום קשה להעלות על הדעת תחום שלרשות הציבורית אין נגיעה בו.

תורת המינהל הציבורי, שהתפתחה בעיקר במאה ה-20, עוסקת בניתוח אופיו, בדרך עבודתו ובהשפעתו של המנגנון המופקד על ניהול ענייני המדינה במשטר דמוקרטי. הקורס נוקט גישה תאורטית בשילוב ניתוחי אירוע הלקוחים מן המציאות הישראלית.

חומר הלימוד

- 1 יחידה 1 מינהל ופוליטיקה
- 2 יחידה 2 קבלת החלטות
- 3 יחידה 3 הפרדיגמה הביורוקרטית
- 4 יחידה 4 לקראת דגם ארגוני חדש:
- 5 יחידה 5 חלוקת עבודה במינהל הציבורי
- 6 יחידה 6 תקצוב ציבורי

חומר הלימוד כולל גם הרצאות מוקלטות, מקראה ומדריך למידה.

1 או הקורס דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון ווארשא

10459 יסודות השלטון המקומי

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה; מדיניות ציבורית
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול

4 ידע קודם מומלץ: **הקורס ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל.**

כותבים: פרופ' ראסם ח'מאסי, פרופ' יגיל לוי, פרופ' אסף מידני, פרופ' נור מנוחין, פרופ' דן סואן, פרופ' יוסף קטן, פרופ' ברוך קיפניס, פרופ' ערן רזין, ד"ר מירב אהרון, ד"ר לביאה אפלבוים, ד"ר איתי בארי, ד"ר טליה מרגלית, ד"ר אורבך גדליה, ד"ר ארז צפדיה, ד"ר אתי שריג, אנה חזן
אחראי אקדמי: פרופ' יגיל לוי

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בסוגיות המרכזיות של השלטון המקומי בישראל, וזאת תוך שימוש בדוגמאות אקטואליות, בהשוואות למדינות אחרות ותוך שימוש בתאוריות שונות ומתודות פרספקטיבה בין-תחומית להבנת הנושא. הקורס עוסק בנושאי תפקודו של השלטון המקומי, הן בהיבטיו המוסדיים-מבניים והן בהיבטיו הפוליטיים-התנהגותיים, מתוך פרספקטיבה משווה רחבה: החל בהתחקות אחר שורשי צמיחתו של השלטון המקומי בעולם ובישראל, דרך ניתוח היבטים כלכליים, משפטיים, פוליטיים וחברתיים של השלטון המקומי, המבנה הארגוני והתהליכים המינהליים ברשות המקומית, וכלה בהתמודדות עם סוגיות היעדים המגוונים של הרשות המקומית ומערכת היחסים המורכבת בין השלטון המקומי לשלטון המרכזי.

נושאי הלימוד

- היסטוריה של השלטון המקומי בעולם
- השלטון המקומי בעולם בן-זמננו
- היסטוריה של השלטון המקומי בישראל
- יחסי שלטון מרכזי-שלטון מקומי: מאפיינים מבניים ופוליטיים
- משפט השלטון המקומי
- השלטון המקומי כחידת ניהול
- כלכלת השלטון המקומי
- הרשויות המקומיות הערביות: בין מאפיינים ייחודיים למאפיינים אוניברסליים
- פוליטיקה מקומית
- מדיניות מרחבית
- תכנון ובנייה בערי ישראל
- השלטון המקומי במרחב הכפרי
- העיר כתופעה סוציולוגית
- עיר וגלובליזציה
- רפורמות בשלטון המקומי
- קהילה ורווחה בשלטון המקומי
- מגמות בשלטון המקומי בראשית המאה ה-21

10608 סדנה: סוגיות במינהל ציבורי בישראל

4 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדיניות ציבורית

4 תנאי קבלה: הקורס ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, ושניים מבין הקורסים יסודות המינהל הציבורי, מדיניות ציבורית, יסודות השלטון המקומי.

פיתוח הסדנה: ד"ר דניאלה שרק-שנקר
אחראי אקדמי: פרופ' יגיל לוי
יועצים: ד"ר עופר אריאן, ד"ר הני זובידה, פרופ' משה מאור, ד"ר אסף מידני

הסדנה חושפת את הסטודנטים לסוגיות המרכזיות המעסיקות את חוקרי המינהל הציבורי במאה ה-21, ובהן: הניהול הציבורי החדש הפועל בישראל מתחילת המאה ה-21, המושפע בעת ובעונה אחת משינויים שחלו בתפקיד המדינה, מצורכי השוק המקומי ומאופנות גלובליות; רפורמות במינהל הציבורי; טוהר המידות במינהל הציבורי; ביקורת ופיקוח על עבודת המינהל; השתתפות פוליטית במינהל הציבורי, לרבות היבטי מגדר ושיתוף אזרחים.

הסדנה תאפשר לסטודנטים להכיר את מערך האילוצים, המגבלות והמגמות המאפיינים את הניהול הציבורי בישראל ושמשיע על יכולת הניהול הציבורי להשיג את יעדיו בצורה אפקטיבית ויעילה.

מטרת הסדנה לאפשר לסטודנטים לנתח סוגיות אקטואליות שונות הקשורות בתפקוד המינהל הציבורי בישראל תוך שימוש בכלים תאורטיים וביקורתיים שונים. המטלה המסכמת בסדנה היא כתיבת מחקר מדיניות קצר (במקום בחינה).

חומר הלימוד

הלימוד בסדנה מבוסס על מקראת מאמרים.

10760 סדנה: מדיניות ציבורית, צבא וביטחון

4 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדיניות ציבורית

4 תנאי קבלה: הקורס ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, ושניים מבין שלושת הקורסים יסודות המינהל הציבורי, מדיניות ציבורית, יסודות השלטון המקומי.

פיתוח הסדנה: פרופ' יגיל לוי
יועצים: פרופ' איל בן-ארי, פרופ' שלמה מזרחי, ד"ר שרית הלמן, ד"ר אורנה ששון-לוי, ד"ר עדנה לומסקי-פדר, ד"ר דניאל ממן

הסדנה מלבנת סוגיות מרכזיות שעניינן ההשפעות ההדדיות בין הצבא לבין המדיניות הציבורית, ונבחנת גם מידת תרומתם של כלים תאורטיים אחדים למקרה של ישראל. בניגוד לדימוי הרווח בישראל של "צבא שיש לו מדינה", הסדנה מנסה להראות את ההשפעה המשתנה של הצבא על עיצוב המדיניות הציבורית לאורך השנים, ואת ההשפעה הגוברת והולכת שיש למדיניות האזרחית על אופני התנהלותו של הצבא.

המטלה המסכמת בסדנה היא כתיבה של מחקר מדיניות קצר (במקום בחינה).

הלימוד בסדנה מבוסס על מקראת מאמרים.

10609 סדנה: מדיניות מרחבית, קרקע ותכנון

4 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדיניות ציבורית

4 תנאי קבלה: הקורס ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, ושניים מבין הקורסים יסודות המינהל הציבורי, מדיניות ציבורית, יסודות השלטון המקומי.

פיתוח הסדנה: ד"ר ארז צפדיה
אחראי אקדמי: פרופ' יגיל לוי
יועצים: ד"ר נורית אלפסי, ד"ר חיים יעקובי, ד"ר עידו נבו, ד"ר אמיר פז-פוקס

הסדנה בוחנת סוגיות אמפיריות הנוגעות למדיניות המרחבית ולניהול משאב הקרקע והתכנון בישראל תוך כדי התמודדות עם חומר תאורטי. הסדנה חושפת את הסטודנטים בפני היבטיה המרחביים של המדיניות הציבורית והשפעותיה על מבנים ויחסים חברתיים, ואת השינויים שחלו בה בעקבות שינויים חברתיים וערכיים. מטרת הסדנה לאפשר לסטודנטים להגיע להערכה ביקורתית של מדיניות מרחבית בפרט ומדיניות ציבורית בכלל. המטלה המסכמת בסדנה היא כתיבה של מחקר מדיניות קצר (במקום בחינה).

הלימוד בסדנה מבוסס על מקראת מאמרים.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10205 מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: יחסים בין-לאומיים

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס (מהדורה חדשה): פרופ' תמר הרמן, יובל לבל; פרופ' שרון סופר, פרופ' שמואל סנדלר, פרופ' אפרים ענבר, פרופ' גירלד שטינברג, ד"ר שמואל צבאג (כתיבה); חדוה ארליך (תרגום ועריכה), אדי זילצר, אהובה קרן (עריכה), נאוה שנקמן (עיצוב)

אחראי אקדמי: פרופ' אהרון קליימן

יועצים: פרופ' אורי ביאלר, פרופ' אברהם בן-צבי, פרופ' יעקב בר-סימן-טוב, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהרון קליימן, פרופ' סעדיה תובל

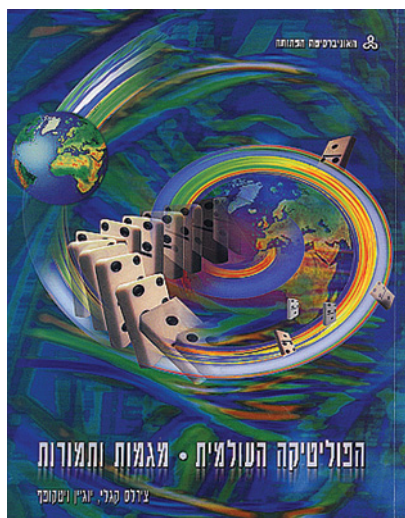
הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם תחום היחסים הבין-לאומיים כענף במדע המדינה העוסק בחקר תופעות פוליטיות בזירה הבין-לאומית. הקורס מקנה מושגים בסיסיים וכן תפיסות והשערות המקובלות בתחום מדעי צעיר יחסית זה.

הקורס מיועד לאלה שמקצועם מצריך ניתוח של תופעות בין-לאומיות, ולכל אלה שסקרנות אינטלקטואלית גרידא מקרבת אותם לנושא.

נושאי הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספרים המתורגם לעברית של צ'רלס קגלי ויוג'ין ויטקופף, **הפוליטיקה העולמית: מגמות ותמורות** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001). הספר עוסק במגוון נושאים, ומדגיש במיוחד שינויים שחלו במערכת הבין-לאומית בתקופה האחרונה, ובהם שינויים בכלכלה, באקולוגיה, בטכנולוגיה ובתקשורת. בנוסף לספר, נלמדות בקורס גם יחידות הלימוד הבאות:

- מדינת הלאום
- המלחמה
- אסטרטגיה של נשק בלתי קונבנציונלי
- הדיפלומטיה
- עוצמה

10795 חברות מזרח תיכוניות במבט השוואתי: מצרים, ישראל, סוריה ולבנון

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, מגמות בחברה הישראלית**¹.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן, פרופ' עמנואל סיון, יובל לבל

מטרתו העיקרית של הקורס היא לבחון חמישה שחקנים במרחב המזרח התיכוני מנקודת מבט תמטית, היסטורית-חברתית-פוליטית-כלכלית שאינה מתמקדת בסכסוך, אם כי אינה מתעלמת ממנו, בהיותו גורם בעל השפעה אדירה על התנהלותן של החברות המערבות בו. הכוונה היא להשתמש בכלים השוואתיים כדי לעמוד על ממדים של דמיון ושוני בין החברה הישראלית לחברות הערביות השכנות לה, אשר גם הן, אינן עשויות מקשה אחת. אין הכוונה לדרג בין החברות המושוות ובודאי שלא להציג שיפוט ערכי של מאפייניהן, אלא לבחון באופן מושכל כיצד מתפקדות החברות הללו בתחומי נושא שונים והאם הן אכן כה רחוקות ושונות זו מזו כפי שמשמע מנרטיב הסכסוך שכל אחת מהן מספרת לעצמה ולעולם.

מטרה נוספת של הקורס היא להציג וליישם בהקשר המדובר תאוריות מתחום מדע המדינה והסוציולוגיה, למשל, "תאוריית המובלעת", ומושגי יסוד כמו "אוטוריטריזם", "פופוליזם", "דת עממית", "חברה אזרחית", "מדינת רנטה".

נושאי הלימוד

- המתודה ההשוואתית
- דמוגרפיה וחברה
- חברה אזרחית
- קולקטיביזם ואינדיווידואליזם
- לאומיות
- כלכלה ושערים חברתיים-כלכליים
- דת
- תרבות עממית
- מגדר
- אינטליגנציה וחינוך

חומר הלימוד

- סדרת שיחות מוקלטות שביב כל אחד מהנושאים הללו בין מפתחי הקורס, לעתים בהשתתפות אורחים מומחים לחברות או לנושאים שונים
- מקראה דיגיטלית
- מדיק למידה
- סרטים רלוונטיים שיועלו באתר הקורס

1 תנאי קבלה לתלמידי לימודי המזרח התיכון: אחד מבין הקורסים המזרח התיכון בין מלחמות עולם (10425) או האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת (10432).

10607 סדנה במדיניות ציבורית בעידן הגלובלי

4 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדיניות ציבורית

תנאי קבלה: הקורס **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, ושניים מבין הקורסים **יסודות המינהל הציבורי**, **מדיניות ציבורית**, **יסודות השלטון המקומי**.

פיתוח הסדנה: ד"ר גיא בן-פורת
אחראי אקדמי: פרופ' יגיל לוי
יועצים: פרופ' ערן ויגודה-גדות, פרופ' דוד לוי-פאור, פרופ' שלמה מזרחי

בפוליטיקה, בכלכלה, בתרבות ובאקדמיה הפכה הגלובליזציה בשנים האחרונות למושג מרכזי אך בעל משמעות שלא תמיד ברורה. מטרת הסדנה לנסות ולהבין את השפעות התהליך על החיים החברתיים, הכלכליים, התרבותיים והפוליטיים ואת השלכותיו המעשיות והתאורטיות לגבי סוגיות מרכזיות של מדיניות ציבורית בכלל, ובישראל בפרט.

חלקה הראשון של הסדנה יעסוק בחסברת תופעת הגלובליזציה בקווים כלליים ויצג את התאוריות המרכזיות העוסקות בנושא. חלקה השני של הסדנה יציג את מדינת הרווחה כחלק מהסדר העולמי האמריקני, את היתרונות והחולשות של סדר זה ואת משבר מדינת הרווחה. החלק השלישי יציג את שינוי היחסים בין מדינה-הון-עבודה והשלכותיו לגבי מדינת הרווחה ומערכת הזכויות הכלכליות-חברתיות. בחלק הרביעי של הסדנה ייבחנו התמורות הנוגעות לדמוקרטיה ביחסי מדינה-הון-עבודה, וכן סוגיית המעורבות האזרחית והיכולת להשפיע על עיצוב מדיניות ציבורית. בחלק החמישי יוצגו אתגרים גלובליים ולוקליים למדיניות הציבורית במאה ה-21.

הלימוד בסדנה מבוסס על מקראת מאמרים.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10482 היסטוריה דיפלומטית, 1945-1900

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: יחסים בין-לאומיים

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' סטיוארט כהן (כתיבה); ד"ר אריאלה גרוס-רופא (עריכת מקראה וקובץ מקורות); חדוה ארליך, בת-שבע שפירא (תרגום ועריכה)
יועצים: פרופ' משה גת, פרופ' ריימונד כהן, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' נורמן רוז, פרופ' אהרון שי
יועצים למקראה ולקובץ מקורות: פרופ' תמר הרמן, פרופ' גליה גולן, פרופ' סטיוארט כהן, פרופ' נורמן רוז, ד"ר נעם כוכבי

מטרת הקורס להפגיש את הסטודנטים עם התהליכים העיקריים ששיצבו את המערכת הבין-לאומית במהלך המחצית הראשונה של המאה ה-20. הקורס דן בגורמים שרכסמו בהדרגה ביציבות הבין-לאומית שאפיינה את היחסים בין המעצמות בראשית המאה וחוללו את שתי מלחמות העולם.

הקורס מיועד, בראש ובראשונה, לכל אלה השואפים להעמיק את היכרותם עם אירועים שעדיין משפיעים על חיינו. הוא גם מספק מגוון רחב של דוגמאות, התורמות להבנת תהליכי קבלת החלטות בנושאי חוץ וביטחון במצבי משבר.

הקורס מציג את האירועים והתהליכים בשנים 1900-1945, ובמהלכו נבחנים המהלכים הדיפלומטיים, המדיניים והצבאיים ותהליכי קבלת ההחלטות, ששיצבו תקופה רבת תפוקות זו ואף השפיעו על העידן שלאחריה. הקורס עוסק, בין השאר, במערכת הבין-לאומית ערב מלחמת העולם הראשונה, במלחמה ובתוצאותיה, בכינון הסדר העולמי החדש שהתגלה כעידן של אשליות, בהידרדרות היחסים הבין-לאומיים בשנות השלושים עד מלחמת העולם השנייה, במהלכה של מלחמה זו, בהטלת הפצצות האטומיות על יפן ובוועידות הבין-לאומיות ששיצבו את סיומה ואת הסדר הבין-לאומי החדש שאחריה.

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל 9 יחידות שנכתבו על-ידי פרופ' סטיוארט כהן, מקראת מאמרים וכן קובץ מקורות ראשוניים (הסכמים ותעודות).

10717 ארצות-הברית בזירה הבין-לאומית מאז 1945

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: יחסים בין-לאומיים

א תנאי קבלה: הקורס מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם בן-צבי (כתיבה), ד"ר ירון גיאן, רות מידן; חדוה ארליך (עריכה)
יועצים: פרופ' אלן דאוטי, פרופ' בנימין מילר, פרופ' אהרון קליימן, ד"ר אורי בר-יוסף, ד"ר גיל מרום

הקורס מנתח את קווי היסוד, המגמות, האסטרטגיות וההתפתחויות העיקריות במדיניות החוץ האמריקנית מ-1945 ועד 2005. תקופה זו מגלמת שישים שנות דיפלומטיה ואסטרטגיה אמריקנית, מאז הפכה ארצות-הברית למעצמת-על ועד התבססותה בראשית המאה ה-21 כמעצמה הגמונית יחידה במערכת הבין-לאומית.

הקורס מציג אינטגרציה של גישות, אסכולות ופרשנויות, ומשלב ניתוח היסטורי-כרונולוגי הדן בעיצוב המדיניות האמריקנית הן במישור הגלובלי והן במישור המזרח-תיכוני. חומר הלימוד משחזר ומנתח החלטות קריטיות בתולדות ארצות-הברית, כמו התערבות טרומן במלחמת קוריאה, הטלת הסגר הימי על קובה בתקופת קנדי, החלטת רייגן לפתח מערכת הגנה חללית והמדיניות בהקשר העיראקי של הנשיאים לבית בוש.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **ארצות-הברית בזירה הבין-לאומית מאז 1945** מאת א' בן-צבי (האוניברסיטה הפתוחה, 2006), על מקראה המכילה מקורות ראשוניים המתארים לציוני דרך בתולדות התקופה הנדונה ועל מדריך למידה.

נושאי הלימוד

- שורשי המלחמה הקרה
- הנשיא טרומן וראשית המלחמה הקרה
- מלחמת קוריאה
- הנשיאים קנדי וג'ונסון ודוקטרינת התגמול הגמיש
- הנשיא ניקסון, קיסרינג'ר ואסטרטגיית הדטאנט
- הנשיא קרטור והדרך למלחמה הקרה
- הנשיאים רייגן ובוש וסיום המלחמה הקרה
- הנשיא קלינטון וסדר היום העולמי החדש
- ממשל בוש הבן, ה-11 בספטמבר והנתיב למלחמה בעיראק

10431 מדיניות החוץ של ברה"מ/רוסיה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: יחסים בין-לאומיים

שייך נושא: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה

א ידע קודם מומלץ: הקורסים מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים, דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית.¹

פיתוח הקורס: ד"ר עודד ערן (כתיבה), סופי קוצר; טובה צורף, ענת אראל-גפני, קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' ליאון בויס, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהרון קליימן, פרופ' יעקב רואי

קורס זה דן בהתפתחות מדיניות החוץ של ברית-המועצות משנת 1917 ועד 1991, ובמדיניות החוץ של רוסיה לאחר התפרקותה של ברית-המועצות. הדיון מגיע עד 2002, ועוסק בקווי מדיניות כלפי סוגיות מגוונות ואזורי עולם שונים, בממד האידיאולוגי והפרגמטי ובהיבטים הביורוקרטיים והפוליטיים הפנימיים.

חומר הלימוד

כרך ראשון

חלק א היסטוריה, אידיאולוגיה ומבנה ביורוקרטי

חלק ב מלחמת העולם השנייה והמלחמה הקרה

כרך שני

חלק א מדיניות החוץ של כרושצ'וב

חלק ב מדיניות החוץ של ברז'נייב

חלק ג מדיניות החוץ של ברית-המועצות, 1975-1985

כרך שלישי (מקראה)

חלק א החשיבה הסובייטית על העולם השלישי

חלק ב התנועה הקומוניסטית הבין-לאומית

כרך רביעי: מדיניות החוץ של רוסיה – מן העידן הקומוניסטי לשנות האלפיים

1 או הקורס דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10375 מדע המדינה לגונוניו

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **דמוקרטיזציה** ו**דיקטטורות: פוליטיקה השוואתית**,² מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים, **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' ברוך זיסר, ד"ר עמוס כרמל, ד"ר גילה קורץ; חדוה ארליך (תרגום), אילנה דן (עריכה)
יועצים: פרופ' תמר הרמן, פרופ' אלעזר וינריב, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' דוד ריצ'י, ד"ר שמואל צבאג

מטרת הקורס להציג בצורה ביקורתית את מגוון הגישות במדע המדינה. כמו כן מיועד הקורס להבהיר לסטודנטים ששאלת הגישה המחקרית איננה עניין ביצועי גרידא, אלא קשורה עמוקות בהחלטות עקרוניות לגבי מהותה של ההתנהגות האנושית והבנת אופיו של המדע המודרני.

הקורס מורכב מסדרת מאמרים המציגים את הגישות השונות, ממאמרי ביקורת על גישות ספציפיות וממאמרי סיכום.

נושאי הלימוד

- מאפייני הגישה הביהביורלית והביקורת שנתתח עלה
- פוליטיקה כמערכת של תשומות ותפוקות
- הגישה המערכתית
- הגישה הפונקציונלית
- הגישה הקיברנטיקה-תקשורתית
- פוליטיקה כהתנהגות "רציונלית"
- תורת המשחקים
- הפוליטיקה כשוק כלכלי
- הגישה הפסיכולוגית לגונוניה
- הביקורת המרקסיסטית
- הביקורת של ליאו שטראוס

10538 אידיאולוגיות פוליטיות מודרניות

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' ברוך זיסר, יעל בלוך, אבי שבת, נטע לב-טוב, עליזה קורנשטיין
יועצים: פרופ' שלמה אבינרי, פרופ' אלה בלפר, פרופ' אברהם יעזור

הקורס נועד להציג בצורה שיטתית את האידיאולוגיות הפוליטיות המובילות בתקופה המודרנית, ולחדד ולהבהיר את המורכבות של הסוגיות הכרוכות בשיח האידיאולוגי. במוקד הקורס דיון תאורטי במאפייני השיח האידיאולוגי המודרני, וסקירת עמדות אידיאולוגיות שונות, תוך בחינתן מזוויות הסתכלות מגוונות – פרשניות וביקורתיות.

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס **על ימין ועל שמאל – אשנב לשיח אידיאולוגי בין-זמנני**, מאת ב' זיסר, (שוקן, 2000), מקראות מאמרים, ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- מבוא – שיח אידיאולוגי מודרני ומאפייניו
- ליברליזם (ליברליזם קלאסי, ליברליזם של רווחה)
- מרקסיזם – (סוציאליזם, מרקסיזם קלאסי, קומוניזם, שמאל חדש, סוציאלי-דמוקרטיה)
- פשיזם
- לאומיות כאידיאולוגיה, מדינת לאום ולאומנות
- סוגיות אידיאולוגיות עכשוויות: פמיניזם ורב-תרבותיות
- הרלוונטיות של הדיון האידיאולוגי בראשית המאה ה-21

10342 דת, מדינה ופוליטיקה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, ואחד מהקורסים **דמוקרטיזציה** ו**דיקטטורות: פוליטיקה השוואתית**,² מבוא לסוציולוגיה, מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מגמות בחברה הישראלית**, **המזרח התיכון בימינו**, **משטרים דמוקרטיים**.

פיתוח הקורס: פרופ' עמואל גוטמן, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר משה ברנט
יועצים: פרופ' גבריאל בן-דור, פרופ' אליעזר דון יחיא, פרופ' ראובן חזן

הקורס עוסק בחשיבות הדת בחברה, במדינה ובפוליטיקה בת-זמננו. דתות ממלאות תפקיד חשוב בעיצובם של משטרים ודפוסי פוליטיים, בתרבות פוליטית ובהתנהגות פוליטית. ממסדים דתיים וקהילות דתיות נמצאים לעתים תכופות במאבקים כנגד מתנגדיהם בזירה הפוליטית, משום שדתות מראות פעמים רבות סמלי הזדהות המסוגלים לגייס צבור נרחב למטרות פוליטיות.

בין היתר עוסק הקורס בהיבטים כלליים של סוגיות הדת, המדינה והפוליטיקה, ובחלק זה הדגש יהיה בעיקר על המדינות הדמוקרטיות באירופה ובצפון-אמריקה. בהמשך ננסה להשליך את התובנות הכלליות לכדי הבנת הסוגיה במזרח התיכון המוסלמי ובמדינת ישראל.

נושאי הלימוד

- הצגת הנושא ומבט היסטורי/תאורטי
- דתיות, חילונית, פונדמנטליזם
- דת ודמוקרטיה
- דת אזרחית ודת פוליטית
- דת ולאומיות
- דת, סכסוכים ומהפכות
- דת, מדינה וכנסייה
- מפלגות, תנועות וארגונים דתיים
- הצבעה דתית
- דת ומדיניות ציבורית
- דת, מדינה ופוליטיקה במזרח התיכון
- דת, מדינה ופוליטיקה בישראל

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראה בנושא דת, מדינה ופוליטיקה – היבטים כלליים; על מקראה בנושא דת, מדינה ופוליטיקה במזרח התיכון ובישראל; ועל מדריך למידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או הקורס **דמוקרטיזציה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

מדע המדינה יחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10326 סוגיות נבחרות בדמוקרטיה המודרנית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית**,² וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר משה ברנט
יועצים: פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' אילן גרילסהמר, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' פנחס מדינג

הקורס עוסק בניתוח סוגיות ובעיות בדמוקרטיה המודרנית תוך שילוב של תאוריות וגישות אנליטיות עם מחקרים אמפיריים.

בקורס נדונות סוגיות כמו גישות לפיזור העוצמה בחברות המערביות, דמוקרטיה בעידן הגלובליזציה, אדישות והשתתפות פוליטית, דמוקרטיה ומשפט, הזכות לדעת, דמוקרטיה וציות.

נושאי הלימוד

- דמוקרטיזציה וגלובליזציה
- פיזור העוצמה בדמוקרטיה המודרנית
- מפלגות, ייצוג ואופוזיציה
- אדישות, ניכור והשתתפות
- משפט ודמוקרטיה
- הזכות לדעת
- רב-תרבותיות ודמוקרטיה

חומר הלימוד כולל מקראה ומדריך למידה.

10903 אזרחות: תאוריה ופוליטיקה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה
שיך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד משני הקורסים **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, **בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **משטרים דמוקרטיים**, **דיקטטורות במאה ה-20**, **מבוא למחשבה מדינית**.

פיתוח הקורס: ד"ר גל לוי (כתובה), אורנה כהן-שורף (עריכת מדריך הלימוד)
אחראי אקדמי: פרופ' יואב פלד
יועצים: פרופ' רות גביוון, פרופ' חיים גנז, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' יעל ישי, ד"ר בקי קוק

קשה להפריז בחשיבותה של האזרחות כמושג פוליטי-חברתי מודרני המגדיר את יחסי הגומלין בין הפרט לבין המדינה והחברה. בשנים האחרונות היתה האזרחות מושאו של דיון תאורטי עשיר. דיון זה רואה באזרחות כלי חשוב להבנת מכלול יחסי העוצמה החברתיים, ובכך הוא מרחיב את הבנתו של מוסד האזרחות אל מעבר למשמעותיו החוקיות.

מבנה הקורס

בחלקו הראשון של הקורס נתודע למושג האזרחות כמושג היסטורי-פוליטי. נעמוד במיוחד על משמעותה ותפקידה של האזרחות בהקשר הליברלי-דמוקרטי, ועל הזרמים הביקורתיים שהוא הצמיח. חלק זה של הקורס מבוסס על **ספר הקורס** המאגד בתוכו מאמרים קלאסיים ועכשוויים העוסקים בסוגיות אלה.

חלקו השני של הקורס עומד על הדיון העכשווי בפוליטיקה של האזרחות בישראל מנקודות מבט שונות, וזאת במטרה לפתח מודעות וחשיבה ביקורתית בנוגע ליחסי הגומלין החברתיים בישראל, תוך היכרות עם מורכבותו של הדיון בנושא זה ובפוליטיקה של האזרחות בכלל. חומר הלימוד בחלק זה מבוסס על **מקראת מאמרים**, ממיטב הכתיבה על האזרחות בישראל.

10392 תנועות חברתיות ומחאה פוליטית בישראל¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **תנועות חברתיות ומחאה פוליטית** וכן אחד מבין הקורסים **בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה**, **דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית**,² וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן, יובל לבל
יועצים: פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' נעמי חזן, פרופ' יעל ישי, פרופ' שמואל ליימן-וילצ'ק, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהוד שפרינצק

בעשורים הראשונים לקיומה של מדינת ישראל היתה הפוליטיקה בארץ בעלת אופי מפלגתי וממסדי מובהק. מאפיין זה של הפוליטיקה הישראלית תאם גם את התפיסה שרווחה אז בעולם, על כך שהציבור הרחב אדיש ובור פוליטית, ולכן מן הראוי שמעורבותו הפוליטית תצומצם. ואולם, בעשורים האחרונים חל שינוי ניכר, תפיסתי ומעשי, בתחום זה: המעורבות של הציבור הרחב בתהליך הפוליטי גברה בבירור. שינוי זה – שהיו לו השלכות ניכרות על מידת האחריותיות (accountability) של הפוליטיקאים לבוחריהם ועל הנושאים העולים על סדר היום הציבורי בישראל – עומד במוקד הקורס.

חומר הלימוד

מקראת הקורס, המחולקת לתשעה שערים, כוללת מבחר מאמרים, קטעי מחקר ופרקי ספרים (בעברית ובאנגלית) העוסקים בתנועות חברתיות ובגילויי מחאה פוליטית בישראל של מגזרים שונים ובנושאים שונים. למקראה נלווה מדריך למידה.

שער ראשון: הרקע הפוליטי והתרבותי

להתפתחות הפעילות החוץ-פרלמנטרית בישראל.

שער שני: גילויים שונים של מחאה כלכלית-חברתית.

שער שלישי: התארגנויות חוץ-פרלמנטריות

בימין הלאומי-דתי.

שער רביעי: גילויים של השתתפות פוליטית

בשמאל ובמחנה השלום.

שער חמישי: ביטויי מחאה של המגזר החרדי.

שער שישי: ההשתתפות הפוליטית והחוץ-פרלמנטרית של הציבור הערבי.

שער שביעי: פעילות חוץ-פרלמנטרית של נשים.

שער שמיני: השתתפות בפעילות בנושאי סביבה

וגרעין.

שער תשיעי: המאבק לכינון חוקה לישראל.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

2 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

2 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10509 דמוקרטיה וביטחון לאומי בישראל¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה; יחסים בין-לאומיים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות**: פוליטיקה השוואתית.²

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילן בן-עמי, ד"ר אריאלה גרוס-רופא; חדוה ארליך (עריכה)
יועצים: פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' משה ליסק, פרופ' אפרים ענבר, פרופ' מנחם הופנונג, ד"ר עמי פדחצור

בקורס זה נדונה הבעייתיות בקשר בין ביטחון ודמוקרטיה, בעיקר במדינת ישראל הנמצאת עשרות שנים במצבי חירום ומלחמה. בין השאלות והסוגיות הנדונות בקורס: האם אפשר לקיים דמוקרטיה תקינה במצב מלחמה או שמדינה במצב מלחמה דינה להיות מדינת קסרקטין; השוואת המצב בישראל למצבן של דמוקרטיה אחרות במצבי מלחמה; האם פוגעת בולטות הביטחון בנורמות ובתהליכים דמוקרטיים.

חומר הלימוד מורכב ממקראה ומקובץ מקורות ראשוניים. המקראה כוללת מאמרים ופרקים מהספרות הקלאסית בנושא ביטחון ודמוקרטיה וכן מהספרות הישראלית העוסקת בנושא. קובץ המקורות הראשוניים כולל – פסיקות בג"ץ, חוקים, תקנות והסכמים.

נושאי הלימוד

- דמוקרטיה וביטחון
- יחסה של החברה בישראל לצבא ולצבאיות
- ציות לחוק וחופש המצפון
- צנזורה וחופש הביטוי
- דמוקרטיה, שלטון החוק והמאבק בטרור
- המיעוט הערבי
- השטחים והדמוקרטיה הישראלית
- קביעת מדיניות בענייני שלום, ביטחון ומלחמה
- דמוקרטיה וביטחון במדינות אחרות
- מדיניות העמימות הגרעינית

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

10929 הכלכלה המדינית: עיון במקרה הישראלי

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: **דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית**,² מבוא לחשיבה חברתית.

פיתוח הקורס: ד"ר עופר אריאן (כתיבה), פרופ' עמנואל גוטמן (אחראי אקדמי); רוני אמיר (עריכה)
יועצים: פרופ' תמר הרמן, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילנה קופמן

בסיסה של הכלכלה הפוליטית הוא בניסיון לתת מענה על שאלות המפתח הבאות: מהו תפקידה של הממשלה בכלכלה? האם היא צריכה להתערב בנעשה במשק הכלכלי? ואם כן, מתי ובאיזו מידה היא צריכה להתערב? מה צריך להיות תפקידה ועד כמה תפקודה מועיל לכלכלה הלאומית?

הקורס מציג תובנות כלכליות ופוליטיות במשולב, באופן מקיף שמאפשר עיון בשאלות היסוד הללו גם למי שאינו בעל רקע כלכלי קודם. בנוסף, הקורס עוסק בכלכלה פוליטית בראי הסחר הבין-לאומי ובאמצעים להסדרתו – הסדרי מסחר בין-לאומי ברמה אזורית, קרטלים, מונופולים ושוק הכספים הבין-לאומי (למשל, המרת מטבעות).

לימוד הכלכלה הפוליטית חוצה את גבולות המחקר הכלכלי והמחקר הפוליטי. מטרתו של הקורס יהיו אפוא לערוך היכרות עם הסוגיות המרכזיות הנוגעות לחקר הכלכלה הפוליטית בחברות דמוקרטיות, ולהציג את בעיותיה החברתיות, הכלכליות והפוליטיות של מדינת ישראל באמצעות הכלכלה הפוליטית.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

10314 סוגיות נבחרות במדיניות החוץ של ישראל

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: יחסים בין-לאומיים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**, **דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית**,² **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אריה גרוניק; חדוה ארליך (עריכה)
יועצים: פרופ' אורי ביאלר, פרופ' אברהם בן-צבי

הקורס עוסק בביתחום מדיניות החוץ של מדינת ישראל על פי התחומים האלה:

- הממד הפנימי במדיניות החוץ הישראלית: תהליכי קבלת החלטות במצבי משבר ומלחמה; דוקטרינת הביטחון של ישראל; דעת קהל והשפעתה על עיצוב מדיניות חוץ;
- הסכסוך הישראלי-ערבי: גורמים ושלבי התפתחות, ניסיונות וגישות לפתורו; תפיסות ועמדות בישראל לגביו; אירועים ספציפיים במהלכו;
- ישראל בזירה הבין-לאומית: יחסיה הדו-צדדיים של ישראל עם ארצות-הברית, ברית-המועצות, סין, מערב-אירופה, אמריקה הלטינית ואפריקה.

מבנה הקורס

בקורס זה יתבקשו הסטודנטים לגלות יכולת שילוב של תאוריות וגישות מהקורס **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים** (10205) עם חומר גלם עובדתי-היסטורי הנוגע למדיניות החוץ הישראלית.

הסטודנטים יקראו ביבליוגרפיית חובה הכוללת שתי מקראות בעריכת בנימין נויברגר ואריה גרוניק, וכן מאמרים נוספים בעברית ובאנגלית. בבחינה המסכמת יצטרכו הסטודנטים להפגין ידע בנושאי הקורס ויכולת יישומית של תאוריות וגישות מהקורס **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10390 מלחמה ואסטרטגיה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: יחסים בין-לאומיים

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' יהושפט הרכבי, פרופ' תמר הרמן, ד"ר אריאלה גרוס-רופא (כתיבת מדריך הלמידה)
יועץ פיתוח: פרופ' יגיל לוי
יועצים: פרופ' גרלד שטיינברג, פרופ' גבי בן-דור, פרופ' אברהם בן-צבי

מטרת הקורס היא הכרת הגישות בתחום הביטחון, המלחמה והאסטרטגיה וניתוחן, תוך כדי שילוב תאוריות וגישות אנליטיות עם מקורות היסטוריים.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מורכב מספרו של יהושפט הרכבי **מלחמה ואסטרטגיה**, ממקראה (הכוללת מאמרים בעברית ובאנגלית), מהרצאות וידאו מוקלטות וממדריך למידה.

נושאי הלימוד

הקורס עוסק בהיבטים שונים של מלחמה ושל ביטחון לאומי, ובהם: הגדרות, תאוריות וגישות; מוסר ומלחמה במשפט הבין-לאומי; ארגונים בין-לאומיים; נשק לא קונבנציונלי והרתעה גרעינית; לוחמה אסימטרית; הפיקוח האזרחי על הצבא; יחסי חברה-צבא והרגישות לחללים; מלחמה, התקשרות ודעת קהל; כלכלת ביטחון; טכנולוגיה; סיום מלחמות וסכסוכים.

10925 הקולוניאליזם האירופי: רעיון, יישום¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד משלושת הקורסים **צמיחת המדינות החדשות באפריקה, מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים, ג'נוסייד (רצח עם)**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר רות גיינאו (כתיבה)
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' נעמי חזן, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' גליה צבר, ד"ר אלה קרון, ד"ר דניס שרביט

הקולוניאליזם והאימפריאליזם קשורים לשני גלים של התפשטות אירופית. הגל הראשון, עיקרו במסעות הגילויים הראשונים ביבשת אמריקה החל משלהי המאה ה-15 ובאיתור דרכי מסחר למזרח הרחוק. הגל השני קשור למרוץ הכיבושים האירופיים באסיה ובאפריקה לקראת סוף המאה ה-19, ושבו היו מעורבות בריטניה, צרפת, ספרד, פורטוגל, הולנד, בלגיה, גרמניה ואיטליה.

מטרת קורס היא לבחון את הקולוניאליזם כתופעה היסטורית, פוליטית, חברתית ותרבותית, תוך התמקדות בתקופה של סוף המאה ה-19 והמחצית הראשונה של המאה ה-20 ובהשתלטות האירופית (בעיקר של בריטניה וצרפת) על חלקים נרחבים מאסיה וכמעט על כל אפריקה. למרות התמקדות זו, הקורס עוסק בקולוניאליזם כתופעה היסטורית רחבה המעצבת את עולמנו גם כיום, ומתייחס גם לפעילות של מעצמות קולוניאליות נוספות.

נושאי הלימוד

שער ראשון

- הגדרת המושגים: קולוניאליזם, אימפריאליזם, מושבה
- התפתחות הגזענות המדעית באירופה של המאה ה-19
- הגורמים להתפשטות הקולוניאלית של מדינות אירופה באסיה ובאפריקה
- התעמולה הקולוניאלית באירופה:

שער שני

- הקשר בין ידע וכוח
- ניצול המשאבים הכלכליים והאנושיים של המושבות
- "השליחות התרבותית" של הקולוניאליזם האירופי
- תלותו של הקולוניאליזם באנשי ביניים
- ההשפעות התרבותיות של המושבות על המעצמות הקולוניאליות

שער שלישי

- אנטי-קולוניאליזם במושבות ובאירופה
- הקולוניאליזם לאחר תום התקופה הקולוניאלית
- המורשת של הקולוניאליזם באירופה ובמושבות לשעבר

10330 אפריקה בסבך היחסים הבין-לאומיים¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: יחסים בין-לאומיים; מדע המדינה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **צמיחת המדינות החדשות באפריקה, מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אלה קרון; חדוה ארליך (תרגום ועריכה)
יועצים: פרופ' נעמי חזן, פרופ' גליה צבר, פרופ' מרדכי תמרקין

מעמדה של אפריקה ביחסים הבין-לאומיים עבר טלטלה עזה במאה ה-20 ממצב של מעורבות יתר להזנחה. במחצית הראשונה של המאה היתה אפריקה נתונה תחת כיבוש קולוניאלי מלא. בעקבות תהליך הדה-קולוניאליזציה, חלו שינויים באופי ובעוצמת המעורבות החיצונית באפריקה, ומעמדה הבין-לאומי דעך. הקורס בוחן את התמורות האלה מאז הקולוניאליזם ועד ימינו.

בין הנושאים הנדונים: יחסי אפריקה ומעצמות העל (ארצות-הברית וברית-המועצות) בתקופת המלחמה הקרה; יחסי אפריקה ו"מדינות האם" הקולוניאליות לשעבר (בריטניה, צרפת); היחסים הדו-צדדיים עם סין, קובה, יפן, האיחוד האירופי, והמזרח התיכון; אפריקה, סוף המלחמה הקרה והסדר העולמי החדש; אפריקה והכלכלה הבין-לאומית; היחסים בין מדינות אפריקה; הסיבות למלחמות בין מדינות ובתוך מדינות; מעורבות בין-לאומית במלחמות אזרחים; פתרון סכסוכים על-ידי כוחות אזרחיים ועל-ידי האיחוד האפריקני (וקודמו – הארגון לאחדות אפריקה); אפריקה והאו"ם; "הפרטת" הדיפלומטיה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

תואר ראשון

10329 משטר ופוליטיקה באפריקה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **צמיחת המדינות החדשות באפריקה**, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית**², **בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה**, **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' נעמי חזן, פרופ' בנימין נויברגר

קורס זה מכוון עדשה ממוקדת למדינות האפריקניות בחמישים שנות עצמאותן. הקורס דן בתהליכי התגבשותן הפוליטית, בוחן את יחסיהן המורכבים עם החברות המגוונות בתוכן, ומציג את האתגרים הקשים שבפניהם הן ניצבות ואת דרכי התמודדותן עימם. למשל, כיצד מתמודדות המדינות האפריקניות עם המורשת הקולוניאלית המעיקה? מדוע ממלא הצבא תפקיד מרכזי בחיים הפוליטיים באפריקה? איך אפשר להסביר שני תהליכים מנוגדים המתרחשים ביבשת מאז העשור האחרון של המאה ה-20, דמוקרטיזציה של משטרים אפריקניים מזה והתפוררותן של מדינות מזה?

חומר הלימוד כולל מקראת מאמרים. רוב מאמרי החובה תורגמו לעברית.

נושאי הלימוד

- הדרך ממדינה קולוניאלית למדינה עצמאית
- משטרים סמכותניים ומדינה "רכה"
- יחסי חברה ומדינה באפריקה
- משטרים וחילופי שלטון
- דמוקרטיה באפריקה – שורשי הכישלון, זרעי התקווה
- כלכלה ופוליטיקה בצל הגלובליזציה
- הנסיגה מן המדינה ותהליכי התפוררות של מדינות

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

10504 השאלה הלאומית בברית-המועצות, 1917-1991

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית**², **מדיניות החוץ של ברית-המועצות**, **אירופה ערש הלאומיות**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב רואי, סופי קוצר, קטרין קרייזגור; טובה צורף (עריכה)
יועץ: פרופ' בנימין נויברגר

הקורס דן בהתפתחות מדיניות המשטר הסובייטי כלפי השאלה הלאומית בתחומי ברית-המועצות וכלפי העמים הרבים החיים בתוכה. הוא מתייחס גם להיבטים השונים של השאלה הלאומית באותה מדינה ופניהם הרבים של היחסים בין השלטון המרכזי לבין הפרפריה, בין מוסקבה לבין רפובליקות הברית ושאר האזורים הלאומיים. הקורס מתאר את ניסיונות המשטר לפתור את הבעיה ברמה התאורטית והמעשית כאחת, את הפערים בין המישור ההצהרתי לבין הקו הננקט בפועל, את המטוטלת בין ויתורים וקשיחות, ולבסוף את הכישלון הכולל עת גברו המתחים ועלו מעל פני השטח. כן סוקר הקורס את המאמצים של עמי ברית-המועצות לממש את מאווייהם וזכויותיהם בתקופות השונות שבין 1917 ל-1991, את תחושת התסכול הגוברת של התנועות הלאומיות למיניהן, ולבסוף את ההידרדרות אל עבר שבר מוחלט והתפרקותה של ברית-המועצות – תהליך שבו הנושא הלאומי מילא תפקיד נכבד למדי.

הקורס מורכב ממקראה הכוללת מאמרים בעברית ובאנגלית, וממדרך למידה.

נושאי הלימוד

- האידיאולוגיה המרקסיסטית-לניניסטית והשאלה הלאומית
- המבנה הפדרלי של ברית-המועצות
- מדיניות הלאומים של השלטון הסובייטי הלכה למעשה
- פניה הכלכליים, הדמוגרפיים והאקולוגיים של הבעיה הלאומית
- התהוות והתפתחותן של קבוצות אופוזיציה בקרב הלאומים
- השאלה הלאומית ומדיניות החוץ של ברית-המועצות
- תרומת הבעיה הלאומית להתפוררותה של ברית-המועצות
- השאלה הלאומית בחבר המדינות לאחר התפרקותה של ברית-המועצות

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים** (10660, 3 נ"ז), שאינו מוצע עוד.

10535 זכויות האדם ביחסים הבין-לאומיים¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד משני הקורסים הבאים: **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים** או **מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלן דאוטי (אחראי אקדמי), ד"ר ציון אברוני (ריכוז הפיתוח וכתביה), גדי היימן; אורנה ברקאי (עריכה)
יועצים: פרופ' מנחם הופנונג, פרופ' תמר הרמן, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהרון קירשנבאום, ד"ר ששון סופר, ד"ר אדי קאופמן, ד"ר יובל שני, ד"ר דניס שרביט

אף שההיסטוריה האנושית רצופה פגיעות בקיומם הפיזי, בחירותם ובאושרם של בני אנוש, קשה לדמיין היום את השיח הפוליטי הבין-לאומי ללא המושג 'זכויות אדם'. בשלהי המאה ה-20 החל להתגבש משטר בין-לאומי של זכויות אדם, הכולל נורמות, חוקים ומוסדות פיקוח ואכיפה, שחותר להרחיב את תחולת הזכויות ולהבטיח את השמירה עליהן ברחבי העולם.

הקורס פותח צוהר להתפתחות המושג 'זכויות אדם' ולהבנת חשיבותו הגוברת ביחסים הבין-לאומיים. מהן 'זכויות אדם': רעיון פילוסופי? עיקרון משפטי? ממשות היסטורית? מהן 'הזכויות' ומי הוא 'האדם' הראוי להן? מתי וכיצד הן צמחו, התפתחו ונכנסו למרכז השיח הפוליטי הבין-לאומי? איך חברות, מדינות וארגונים בין-לאומיים מנסים לתת תוקף לזכויות אדם? מהם הקשרים בין זכויות אדם לבין תהליכי גלובליזציה, דמוקרטיזציה, שלום ויציבות בין-לאומיים?

נושאי הלימוד

- צמיחת רעיון זכויות האדם ושורשיו הרעיוניים והדתיים.
- תפיסות תרבותיות שונות לזכויות אדם והקשיים בניבוי הגדרה אוניברסלית.
- התפתחות המשטר הבין-לאומי של זכויות אדם, מההצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם של האו"ם משנת 1948, ועד הקמת בית הדין הפלילי הבין-לאומי בתחילת המאה ה-21.
- זכויות הפרט וזכויותיהן של קבוצות ייחודיות כמו מיעוטים, פליטים, נשים וילדים.
- ארגוני זכויות אדם בין-לאומיים, פעילותם ויעילותם.
- זכויות אדם במדיניות החוץ של ארצות הברית, של כמה מדינות אירופיות ושל האיחוד האירופי.
- זכויות אדם בישראל ובמדיניות החוץ שלה.
- הפעילות הבין-לאומית למען זכויות אדם בתחילת המאה ה-21 – כישלונות והצלחות.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

חינוך

תואר ראשון

91412 השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך:

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

הרבה מהמחקר בפסיכולוגיה ובחינוך מתוכנן ומבוצע על-ידי חוקר, ושותפים לו נחקרים שממלאים שאלונים, פותרים בעיות או שותפים לניסוי במעבדת מחקר. במסגרת הקורסים המתודולוגיים לומדים הסטודנטים לפסיכולוגיה ולחינוך את הנדרש מחוקר בתחום: את עקרונות תכנון המחקר, איסוף הנתונים, עיבודם והסקת המסקנות. הקורס הנוכחי נועד לאפשר לסטודנטים לחוות את המחקר כמשתתף בו.

מבנה הקורס

הקורס אינו קורס רגיל. במסגרתו על הסטודנטים לקחת חלק פעיל כמשתתפים במחקרים בפסיכולוגיה. עמידה בקורס זה מחייבת השתתפות בשלוש שעות של מחקר. סיום חובת ההשתתפות במחקר הוא תנאי קבלה לקורסים **אישיות: תאוריה ומחקר (10269)** ו**פסיכולוגיה קוגניטיבית (10264)** ולקורסים מתקדמים בפסיכולוגיה ובחינוך. מילוי חובה זו חל רק פעם אחת ומהווה מילוי החובה עבור כל הקורסים שהוא מהווה תנאי קבלה אליהם.

תיאור המחקרים

המחקרים בהם ישתתפו הסטודנטים יהיו בעיקר משני סוגים:
א. מחקרי מעבדה המתבצעים ברובם במעבדת הפסיכולוגיה שבקמפוס האוניברסיטה הפתוחה. (ברוב הניסויים הסטודנטים מבצעים מטלות כתובות או מטלות מחשב).
ב. מחקרים המתבססים על שאלונים ו/או ראיונות.

המחקרים נערכים במסגרת עבודתם המחקרית/מדעית של סגל המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה או במסגרת חלק מעבודותיהם הסמינריוניות האמפיריות של סטודנטים לפסיכולוגיה.

ככלל, כל המחקרים שנחקרים הם בני אדם עוברים אישור של ועדת אתיקה כדי להבטיח שהם עומדים בעקרונות האתיקה של המחקר הפסיכולוגי.

הרשמה

ההרשמה נעשית דרך שאילתא: תפריט פניות בנושא הרשמה – הרשמה למחקר. ניתן לפנות גם בפנייה ישירה אל "מתאם המחקרים" במחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה באוניברסיטה הפתוחה, בכתובת דואר אלקטרוני: asisc@openu.ac.il. ההרשמה לקורס זה היא ללא תשלום שכן לימוד.

1 לפרטי תשלום ראו טבלת שכר לימוד לקורסים ספציפיים.

10125 פסיכולוגיה בחינוך

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אבנר זיו, ד"ר רחל קדרון, ד"ר דבורה בן-שיר, יורם שדה (תרגום) **יועצים:** פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' תמר לויך, פרופ' מלכה מרגלית, ד"ר אבי קפלן, פרופ' שלמה שולמן

הקורס נועד להקנות ללומד ידע והבנה בתהליכים הפסיכולוגיים הקשורים לחינוך וללמידה. הקורס מבוסס על ספרם של פרופ' אבנר זיו וד"ר נעמי זיו, **פסיכולוגיה בחינוך במאה ה-21; מקראת מאמרים** (האוניברסיטה הפתוחה) הכוללת 13 מאמרים הנלווים לפרקי הספר; ומדריך למידה שמטרתו לקשר בין הרכיבים השונים בקורס, ולאפשר גם התנסות עצמית ותרגול.

פרקי הלימוד

מבוא המבוא מציג את תחום הפסיכולוגיה בכלל ואת התחום המקצועי של הפסיכולוגיה החינוכית בפרט, ומתאר את הנושאים המרכזיים בתחום, שיטות איסוף הידע והנהגות בו וקהל הצרכנים שלו.

פרק 1 גורמי הניעה: הפרק עוסק בגורמים הפנימיים המשפיעים על הלמידה, כגון מניע ההישג, הסקרנות, הדימוי העצמי וכד', באופן שהם משפיעים על הלמידה, בגורמים להתפתחותם ובדרכים לשינויים.

פרק 2 גורמים חברתיים: הפרק דן בהשפעתם של גורמים קוגניטיביים על הלמידה. מוצגות בו תאוריות המציגות את התפתחות ההכרה, המשכל, הזיכרון, היצירתיות ועוד, ונדונות בו שאלות יסוד הקשורות לגורמים אלה וליישומיהם בתחום הפסיכולוגיה החינוכית.

פרק 3 גורמים חברתיים: הפרק מציג את מכלול ההיבטים החברתיים של חיי הכיתה, והשפעתם על הלמידה. במסגרת זו מוצגים נושאים כגון: קבוצה ולכידות, נורמות וקונפורמיות, תחרות ושיתוף פעולה.

פרק 4 למידה: בפרק זה מוצגות תאוריות מרכזיות וותיקות בתחום: התאוריות הביהביוריסטיות ויישומיהן בהוראה והתאוריות ההכרתי-פנומנולוגיות. כמו כן מתוארים בפרק תהליכים מרכזיים שמייעלים את הלמידה בבית הספר כגון: למידת גילוי, העברה ועוד, ומולם גורמים המקשים על הלמידה, כגון ליקויי למידה לסוגיהם.

פרק 5 בית הספר והמורה: פרק זה מתמקד במורה – תפקידיו, הגורמים לבחירתו בהוראה, דרכי ההתמודדות שלו עם בעיות משמעת ואלימות, ושיטות הוראה שונות.

10765 פילוסופיה של החינוך

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר דבורה בן-שיר, גדי פרודובסקי (תרגום) **יועצים:** פרופ' נמרוד אלוני, פרופ' יובל דרור, פרופ' אדיר כהן, ד"ר דבורה קורט

הקורס מציג את תחום הפילוסופיה של החינוך בהתבסס על מגוון עשיר של אסכולות, תקופות היסטוריות והוגים מרכזיים בתחום. הקורס בוחן את תשובותיהם המגוונות של פילוסופים ואנשי הגות בחינוך לשאלות כגון – מהו חינוך, לשם מה בעצם הוא נחוץ, אילו תפיסות חינוכיות מתחרות ביניהן ועל מה בדיק הן ניצות, מהו הקשר בין חינוך ובין פוליטיקה, מה בין פילוסופיה לבין עשייה חינוכית בשטח, ושאלות מעניינות רבות אחרות.

הקורס מתבסס על ספרה המתורגם של נל נודינגס, **פילוסופיה של החינוך**, מקראת מאמרים ומדריך למידה מפורט.

נושאי הלימוד

שער ראשון – פילוסופיה של החינוך: היבט היסטורי

סקירה היסטורית של פילוסופיות חינוכיות מובילות מתקופת יוון העתיקה ועד תקופת ההשכלה. מקום מיוחד מוקדש למורשת החינוך היהודי, כפי שהיא משתקפת מכתבי חז"ל.

שער שני – הוגי דעות בחינוך מבחר מצומצם של פילוסופים חינוכיים, שלא רק הגו רעיונות, אלא גם היו מעורבים בחינוך הלכה למעשה, ושימשו באישיותם דוגמה ומופת לתורותיהם, דוגמת ג'ון דיואי, א"ד גורדון ויאנוש קורצ'אק.

שער שלישי – מחשבת החינוך בעת החדשה:

חלוצים ומשפיעים בחינה מושגית-אנליטית של מונחים ושאלות יסוד בהגות החינוך, כגון: מהי פילוסופיה? מהו חינוך? מה הקשר בין שניהם?

שער רביעי – זרמים מודרניים ופוסט-מודרניים בפילוסופיה של החינוך זרמים פילוסופיים, מודרניים ופוסט-מודרניים, שמקורם באירופה – הומניזם, אקזיסטנציאליזם, פנומנולוגיה, תאוריה ביקורתית, הרמנויטיקה ופוסט-מודרניזם. חלקם הצמיחו תאוריות רבות השפעה בחינוך של ימינו.

שער חמישי – פילוסופיה חברתית-פוליטית הפילוסופיה החברתית-פוליטית עוסקת בסוגיות כגון צדק, שוויון וחירות. בשער זה נפרשים האתגרים והקשיים הכרוכים במימושם של אידיאלים כגון אלה במערכות חינוך. בכך גם מודגם תפקידה החשוב של הפילוסופיה של החינוך בעיצוב פני החברה בה אנו חיים.

מדעי החברה

חינוך

תואר ראשון

10106 תכנון לימודים, הוראה והערכה¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' יורם עשת, ד"ר אינה בלאו, ד"ר תיקי זהר, ד"ר אמירה רוס
יועצים: פרופ' דוד חן, פרופ' מרים מבורך, פרופ' מרדכי מירון, פרופ' רפי נחמיאס, ד"ר דבורה בן-שיר, ד"ר ניבה ולנשטיין, ד"ר תיקי זהר, ד"ר דוד מצר, ד"ר דבורה קורט, ד"ר גילה קורץ

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם המורכבות של תכנון לימודים, הוראה והערכה בעידן המודרני ובוחן גישות ועמדות שונות בסוגיות מרכזיות הנוגעות למפגש שבין חומרי למידה-תלמידים-מורים במערכות למידה בחינוך הפרמלי והבלתי-פורמלי, במסגרות הדרכה מגוונות במגזר הציבורי ובמגזר העסקי ובסביבות למידה עתירות טכנולוגיה.

הקורס פורס בפני הלומדים את הרקע התאורטי בבסיס התכנון של תכניות לימודים (בין אם לגילאי הגן או לעובדי הייטק), מנתח מודלים ותהליכים מורכבים, המלווים את הפיתוח של חומרי למידה ואת הבחירה של שיטות הוראה וטכנולוגיות מתאימות, ובוחן את ההטמעה וההערכה של תכניות לימודים במערכות למידה מגוונות באמצעות דוגמאות וניתוח אירוע מישאול וממדינות אחרות.

נושאי הלימוד

- תכנון לימודים, הוראה והערכה: המורכבות
- מטרות
- פיתוח והטמעה
- שיטות הוראה-למידה
- טכנולוגיות דיגיטליות בתהליכי למידה, הוראה ותכנון לימודים
- הערכה תכנית לימודים
- הערכת הישגים

1 בגרסתו הקודמת נקרא הקורס **תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים**.

10139 סוגיות בחינוך מיוחד

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם. מומלץ לא ללמוד קורס זה כקורס ראשון באוניברסיטה הפתוחה.

פיתוח הקורס: ד"ר דורית אולניק-שמש (מרכזת הפיתוח); פרופ' שמעון זקס, פרופ' שמואל שולמן, פרופ' שונית רייטר, ד"ר חנן רוטן, ד"ר ורדה שרוני, פרופ' אמציה ויזל, ד"ר איה מסר-אמיר, ד"ר גלעדה אבישר, ד"ר שרה זנדברג, מרים לוי, נורית וייסקופף, חנה קדמון, רחל זקס, כרמלה ארנו, אופירה גיל (כתובה); חדוה ארליך, שולמית שנער, עדה כהן, איה ברסקי (עריכה)
עדכון: ד"ר טלי היימן, ד"ר דורית אולניק שמש, ד"ר גלעדה אבישר, ד"ר ורדה שרוני, דפנה ארליך
יועצים: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' יונה כהן, פרופ' ראובן כהן-רוז, פרופ' מלכה מרגלית, פרופ' אריה סלומון, פרופ' שונית רייטר, פרופ' עמירם רביב, פרופ' אריק רימרמן, ד"ר נויא ספקטור, ד"ר מאיר חובב, ד"ר ליליאנה טולצ'ינסקי, ד"ר שושנה שרני, רינה בירן, ד"ר דיצה צחור, ד"ר שמואל לברטובסקי, ד"ר גל-גל יהודה, ד"ר טלי היימן, ד"ר דורית אולניק שמש

הקורס דן בסוגיות מרכזיות של החינוך המיוחד, תוך התמקדות בליקויים קוגניטיביים, התנהגותיים, רגשיים וחושיים. בקורס מוצגות גישות שונות להבנת הלקויות, דרכי אבחון, טיפול ושיקום ומניעה. הקורס דן גם בנושאים המשותפים לכל אוכלוסיות החינוך המיוחד: עקרונות עבודה מרכזיים, שירותי עזר והתמודדות המשפחה עם גידולו וחינוכו של ילד עם צרכים מיוחדים. דגש מיוחד מושם על העיון והמעש בתחום זה במדינת ישראל.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מהות החינוך המיוחד
- 2 יחידה מוגבלות שכלית התפתחותית
- 3 יחידה נכויות פיסיות
- 4 יחידה לקויות למידה
- 5 יחידה עזובה ועבריינות-נוער
- 6 יחידה הפרעות רגשיות אצל ילדים
- 7 יחידה עיוורון ולקויות ראייה
- 8 יחידה ליקויי שמיעה: חינוך תלמידים
- 9 יחידה חירשים וכבדי שמיעה
- 10 יחידה הספקטרום האוטטיסטי ולקויות בתקשורת
- 10 משפחות לילדים עם צרכים מיוחדים

10711 מחוננות וכישרונות מיוחדים¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים פסיכולוגיה בחינוך, סוגיות בחינוך מיוחד.

פיתוח הקורס: פרופ' אבנר זיו, ד"ר איריס מנור-בנימיני, ד"ר דורית אולניק-שמש; רינה סקוטלסקי, נילי וייס (עריכה)
עדכון הקורס: פרופ' אבנר זיו, דנה כספי צחור; יעל אונגר (עריכה)
יועצים: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' אמציה ויזל, פרופ' מלכה מרגלית, פרופ' ברוך נבו, פרופ' שונית רייטר, ד"ר טלי היימן

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בנושא מחוננות אינטלקטואלית וכישרונות מיוחדים. מוצגות בו התאוריות והעבודות האמפיריות המרכזיות בנושא. במהלך הקורס יתודע הסטודנט לצרכים המיוחדים ולבעיות הייחודיות המאפיינים ילדים מחוננים בתחומים הקוגניטיביים, החברתיים והרגשיים. כמו כן נבחנים בקורס גורמים פנימיים וחיצוניים מסוגים שונים, המשפיעים על מימוש הפוטנציאל של הילדים. הקורס מציג תכניות שונות לטיפול מחוננים, על יתרונותיהן וחסרונותיהן. בפרק האחרון בקורס מוצגת תת-קבוצה של המחוננים – מחוננים לקויי למידה.

מבנה הקורס

לקורס שני חלקים:

חלק א

ספר הקורס **מחוננים וכישרונות מיוחדים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2011);
מקראה (17 מאמרים מתורגמים ומאמר אחד באנגלית).

- פרק א כישרון, מחוננות ומצוינות
- פרק ב אינטליגנציה – בסיסה של המחוננות
- פרק ג כישרונות מיוחדים ויצירתיות
- פרק ד מצוינות והגורמים המשפיעים על מימושה
- פרק ה טיפוח מצוינות

חלק ב

הכרך **מחוננים לקויי למידה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005), הכולל מדריך למידה ומקראה (9 מאמרים מתורגמים).

- פרק א הגדרות, איתור ואבחנה מبدלת של מחוננים לקויי למידה
- פרק ב מאפיינים של ילדים מחוננים לקויי למידה
- פרק ג השמה של תלמידים מחוננים לקויי למידה
- פרק ד אסטרטגיות הוראה
- פרק ה הורים לילדים מחוננים לקויי למידה

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

חינוך

תואר ראשון

10256 הוראה יחידנית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' דוד חן, ד"ר אריאלה בריקנר, ד"ר אווה גוטרמן, ד"ר תקווה זוהר, ד"ר ניבה ולנשטיין, חווה אפלבוים, אסתר בן-זקן, דבורה גסר; אהובה קרן (עריכה), נאוה בן-עמי (עיצוב) **יועצים:** פרופ' דוד חן (יועץ בכיר), פרופ' דניאל בר-טל, פרופ' רחל הרץ-לורוביץ, פרופ' אריה ווהל, פרופ' שמעון זקס, פרופ' גבי סלומון, ד"ר משה זילברשטיין, פרופ' דרורה כפיר, ד"ר יונה פלס, אסתר חכם, בטי פוליטי

הקורס נועד לגבש תפיסה חינוכית כוללת הדוגלת באינדיבידואליזציה של תהליכי הוראה-למידה, להציג את היבטיה הפילוסופיים והפסיכולוגיים, ולעמוד על דרכים שונות לפיתוח תכניות לימודים להפעלה, למינהל חינוכי, לאבחון ולהערכה. דגש מיוחד מושם על ניתוח הפילוסופיה החינוכית וההפעלה המעשית של פרויקט ההוראה היחידנית במסגרת המרכז לטכנולוגיה חינוכית.

חומר הלימוד

- 1 השונות באוכלוסייה
 - 2 הוראה יחידנית – מרכיביה ומקורותיה ההיסטוריים והחינוכיים
 - 3 שיתוף פעולה והלומד האוטונומי בהוראה היחידנית
 - 4 טכנולוגיה בחינוך – לקראת אינדיבידואליזציה של ההוראה-למידה
 - 5 עקרונות קוריקולאריים כבסיס לתכנון לימודים בהוראה היחידנית
 - 6 אבחון והערכה בהוראה היחידנית
 - 7 מינהל בית ספר, מינהל כיתה
 - 8 עיצוב סביבת הלימוד
- חומר הלימוד כולל מדרוך למידה.

ספרים נלווים

הוראה מותאמת – מקראה (האוניברסיטה הפתוחה); **מינהל בית ספר ומינהל כיתה** (מט"ח, 1982).

10123 קריאה: תאוריה ומעשה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **הוראה יחידנית, סוגיות בחינוך מיוחד**.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ווהל (ריכוז הפיתוח), ד"ר גל בן-יהודה, ד"ר אוה גוטרמן, ד"ר מירי הורביץ, ד"ר רחל יפעת, פרופ' חנה עזר, ד"ר רוני רון, ציפי אלדן, רות ארדון, בלהה ארצי, ד"ר אוה גוטרמן, ניצה זילברשטיין, רחל לביא-דגן, יעל רפאלי, חנה שלו (כתיבה); ענת אראל-גפני, טובה צורף, ישראל רונן (עריכה)

יועצים: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' מרים גיליס, פרופ' ירון דודאי, פרופ' רפאל ניר, פרופ' נורית פלד, פרופ' לאה קוזמינסקי, פרופ' לוי רחמני, פרופ' מיכל שני, פרופ' גיסי שריג, ד"ר טלי היימן, ד"ר רחל יפעת, ד"ר צבי שראל, ד"ר אלי קוזמינסקי, ד"ר דוד שוורצר

הקורס עוסק בשפה הכתובה – בקריאה ובכתיבה. מוצגים בו תאוריות ומודלים המתארים תהליכים אורייניים מנקודות מבט שונות, וכן גישות ומודלים לפיתוח כשירויות השפה. בקורס מוצגות תאוריות הנוגעות להתפתחות הקריאה והכתיבה החל מהגיל הרך, דרכי הערכה של קשיים ברכישת השפה הכתובה ודרכי הטיפול בהן. בנוסף, מוצג ידע על אסטרטגיות קריאה-למידה, שבאמצעותן ניתן ללמוד כיצד לשכלל תהליכי למידה.

נושאי הלימוד

- קריאה יעילה – סקירה והתנסות
- על קריאה ואוריינות
- הפיזיולוגיה של הקריאה
- הפסיכולוגיה של הקריאה
- לשון, קורא, טקסט
- אוריינות מוקדמת
- גישות להוראת הקריאה
- הבניית משמעות (א)
- הבניית משמעות (ב)
- כתיבה והוראה – גישה תהליכית
- קשיים בקריאה, בכתיבה ובכתיב – דרכי הערכה וטיפול

10485 פרקים בסוציולוגיה של החינוך

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה
ואנתרופולוגיה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, מגמות בחברה הישראלית**.

פיתוח הקורס: ד"ר רחל פסטרנק (כתיבה); עדה כהן (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' אריה כהן
יועצים: פרופ' יהודה אמיר, פרופ' אפרים בן-ברוך, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' אברהם יוגב, פרופ' תמר הורוביץ, פרופ' דן עמיר, פרופ' זאב קליין, פרופ' ישראל ריץ, פרופ' הלל שמיד, פרופ' מרים שמידע, ד"ר אביבה אביב, ד"ר מרדכי בלטנר, ד"ר ברוך בליך, ד"ר רינה ברקול, ד"ר ירדנה הרפז, ד"ר אליעזר מרקוס, ד"ר דבורה קלקין-פישמן, ד"ר מוטי שרצר

מטרות הקורס

- רכישת ידע תאורטי ומחקרי עדכני על סוגיות מרכזיות בסוציולוגיה ובחינוך;
- למידת סוגיות חינוכיות מגוונות וניתוחן באמצעות כלים סוציולוגיים;
- פיתוח עמדה וחשיבה ביקורתית בכל סוגיה חינוכית נלמדת;
- פיתוח ההתעניינות והמעורבות באקטואליה החינוכית בישראל.

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל שש יחידות לימוד שבהן משולבים מאמרים רלוונטיים.

- 1 סוציולוגיה של החינוך – מבוא
- 2 שוויון הזדמנויות ומצוינות בחינוך
- 3 אינטגרציה בחינוך
- 4 קהילתיות בחינוך
- 5 פלורליזם בחינוך
- 6 בית ספר כארגון

מדעי החברה

חינוך

תואר ראשון

10635 אתגרים בניהול בית ספר

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **תכנון לימודים, הוראה והערכה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אפרים בן-ברוך, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, יעל גרינשטיין-מירובסקי; אייל טלמון (עריכה)
יועצים: פרופ' חיים גזיאל, פרופ' דן ענבר, ד"ר יוסף גולדשטיין

הקורס מנתח תאוריות מרכזיות בתחום מינהל החינוך, תוך שימת דגש מיוחד על תפקידיו של מנהל בית הספר, מציג היבטים מקצועיים ואתיים בעבודת המנהל ובוחר את העשייה הניהולית לאור תאוריות רלוונטיות.

חומר הלימוד

- ספר הקורס **ניהול בית ספר – היבטים עיוניים ומעשיים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2002), שהוא תרגום של:
T.J. Sergiovanni, *The Principals: A reflective practice perspective*, 3rd ed. (Allyn & Bacon, 1995)
- מקראה בעריכת א' בן-ברוך ושי' גורי-רוזנבלט, **אתגרים בניהול בית ספר** (האוניברסיטה הפתוחה, 2002)
- מדריך למידה** המלווה את הלימוד של הספר ושל המקראה ומרחיב בנושאים רלוונטיים.

נושאי הלימוד

שער ראשון: תאוריות של ניהול בחינוך
שער שני: מנהיגות חינוכית ברמת בית הספר
שער שלישי: בית הספר כקהילה חינוכית
שער רביעי: טיפוח משאבי אנוש ותהליכי שינוי בבית הספר
שער חמישי: הממד המוסרי-האתי בניהול בית הספר

10318 הכנסת שינויים למערכת החינוך

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **פילוסופיה של החינוך, תכנון פיתוח ויישום תכניות לימודים, הוראה יחידנית, אתגרים בניהול בית ספר, מבוא לסוציולוגיה, פרקים בסוציולוגיה של החינוך, התנהגות ארגונית, וכן השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך ועמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר אביקם גזית
יועצים: פרופ' חיים גזיאל, פרופ' אברהם יוגב, פרופ' דן ענבר

הקורס עוסק בנייתו התהליכית של הכנסת חידושים והתמודדות עם שינויים במערכות חינוך ברחבי העולם, תוך שימת דגש על מערכת החינוך בישראל. יש בקורס משום עניין לקובעי מדיניות חינוך, לאנשי מינהל ולמורים ברמות שונות של מערכת החינוך הפורמלית והבלתי פורמלית. גם קהלי יעד נוספים, דוגמת הורים, אנשי מינהל וקובעי מדיניות במערכות מגוונות של למידה והדרכה במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי, עשויים למצוא בו תחומי עניין רלוונטיים.

חומר הלימוד

הלימוד מתבסס על מאמרים משני ספרים ולקט של מאמרים נבחרים בעברית ובאנגלית בהיקף של כ-500 עמודים. הקורס מחולק לחמישה נושאי משנה, שיפורטו להלן. לחומר הקריאה מצורף מדריך לווה המציג בקווים כלליים את התחום שבו עוסקים המאמרים בכל נושא ומנחה את הלומדים לזהות ולהגדיר את הבעיות המרכזיות הנדונות במאמרים ובפרקים השונים. הקורס כולל גם אתר קורס, שבו תתקיים פעילות לימודים שוטפת, יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות, יפורסמו חומרי עזר עדכניים, מטלות וקישורים לאתרים רלוונטיים לנושאי הלימוד בקורס.

נושאי הלימוד

- גישות לחקר ארגונים ומערכות חינוך
- גורמים וסיבות להכנסת שינויים למערכות חינוך
- הגורם האנושי בהכנסת שינויים במערכות חינוך
- הפעלת שינויים במערכות חינוך
- הערכת שינויים במערכות חינוך

10328 פעילות גומלין בכיתה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שלושה מבין הקורסים **פילוסופיה של החינוך, מבוא לפסיכולוגיה, פסיכולוגיה בחינוך, פסיכולוגיה חברתית, מבוא לסוציולוגיה, תכנון פיתוח ויישום תכניות לימודים, הוראה יחידנית, אתגרים בניהול בית ספר, פרקים בסוציולוגיה של החינוך, וכן השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך ועמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה, או קבלה ללימודי תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך**.

פיתוח הקורס: פרופ' דניאל בר-טל, ד"ר אביקם גזית
יועצים: פרופ' רונית בוגלר

הקורס עוסק בנייתו פעילות הגומלין המתנהלת בכיתה במהלך ההוראה-למידה, על כל המשתנים המשפיעים עליה, אפיוניה ודינמיות התרחשותה, תוך התמקדות בשני בעלי התפקידים הבאים במגע – המורה והתלמיד – בסביבה חברתית ופסיכית.

חומר הלימוד

הלמידה בקורס מבוססת על קריאת מאמרים בעברית ובאנגלית. הקורס מחולק לשישה נושאי משנה המפורטים להלן. לחומר הקריאה מצורף מדריך למידה, הערוך גם הוא על-פי ששת הנושאים, ומציג לפני הסטודנטים את התחום הכללי שבו עוסקים המאמרים, מסייע בידי הלומד לזהות ולהגדיר את הבעיות המרכזיות הנדונות במאמרים, ומציג תרגילים ומטלות. לחומר הקורס מצורפים שני דיסקים ובהם קטעים על מורים ברחבי העולם.

נושאי הלימוד

- גישות ושיטות מחקר לפעילות גומלין בכיתה
- עולמו של המורה
- עולמו של התלמיד
- הסביבה החברתית והארגונית בפעילות גומלין בכיתה
- הסביבה הפיסית בפעילות גומלין בכיתה
- פעילות גומלין מורה-תלמיד

1 בתואר ראשון אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10363 הוראה: מקצוע, אומנות, אמנות?¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים פילוסופיה של החינוך, תכנון לימודים, הוראה והערכה, הוראה יחידנית, אתגרים בניהול בית ספר, וכן השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך ועמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה, או קבלה ללימודי תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך. ידע קודם מומלץ: הקורסים מבוא לסוציולוגיה, ניהול משאבי אנוש, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר ניבה ולנשטין

הקורס עוסק בהוראה מזוויות שונות, עומד על אופני ההכשרה הנדרשים למבקשים לעסוק בה ובחון מודלים שונים להפעלתה.

הקורס נועד להציג בפני הסטודנטים מגוון של פילוסופיות חינוכיות, שעליהן מושגת עיסוק ההוראה מאז ימי קדם ועד היום; לבחון את המאפיינים המקצועיים, השוליים והאמנותיים של ההוראה; להתוודע לתבחינים שונים להגדרת מקצועות שונים כפרופסיה, ולבחון את עיסוק ההוראה לאור תבחינים אלו; לבחון את הנחות היסוד בבסיס דגמים שונים של הכשרת מורים במקומות שונים בעולם, תוך שימת דגש בדגמים מרכזיים להכשרת מורים בישראל; לנתח את המאפיינים של כוח העבודה בהוראה, תוך בחינת המניעים לבחירה במקצוע ההוראה; להבין את המשמעות של תהליך הפמיניזציה של מקצוע ההוראה ואת השלכות התופעה על מיצוב ההוראה כמקצוע; לדון בפרסונליזציה ההתפתחות המקצועית של המורים, תוך כדי עבודתם; לנתח את הגורמים לתופעה הרווחת של "שחיקת מורים" ולבחון דרכים אפשריות להתמודדות עם התופעה; להתוודע לבעייתיות של הפער הקיים בין חוקרי חינוך לבין אנשי השדה במערכות חינוך ולמידה ולדון בדרכים לצמצום הפער; לסקור מגמות עתידיות של הכשרת מורים והסמכת מורים במקומות שונים בעולם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על קריאת מאמרים בעברית ובאנגלית, ועל מדריך המלווה את הקריאה ומכוון אותה. כמו כן נלווים לקורס הספרים:

ד' כפיר, ת' אריאב (עורכות), **משבר ההוראה: לקראת הכשרת מורים מתוקנת**. (מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, 2008).

J. Sachs, *The Activist Teaching Profession* (Open University Press, 2003)

נושאי הלימוד

- הוראה מהי?
- כוח העבודה בהוראה
- קונטקסט חברתי-מוסדי של ההוראה
- יחסי חוקר-מורה בחינוך
- הוראה בראי העתיד

1 בתואר ראשון אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10527 ליקויי למידה:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים סוגיות בחינוך מיוחד, אחד מבין הקורסים פסיכולוגיה בחינוך, מבוא לפסיכולוגיה, וכן השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך ועמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה, או קבלה ללימודי תואר שני בחינוך בטכנולוגיות ובמערכות למידה או קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, **גרסיה וניתוח שונות**.

פיתוח הקורס: פרופ' מלכה מרגלית (יועצת אקדמית בכירה), ד"ר טלי היימן, ד"ר דורית אולניק-שמש; דינה הורביץ (עריכה)

עדכון הקורס: ד"ר טלי היימן, ניהר רגב, עדי ארבל

יועצים: פרופ' שלמה בנטין, פרופ' מרים גיליס, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר ורדה שרוני;

ד"ר גל בן-יהודה (ערכון)

מי הם התלמידים עם לקויות הלמידה? מה הם המאפיינים הייחודיים שלהם וכיצד הם מתמודדים בתחומי חיים שונים? הקורס מציג גישות שונות ומחקרים עדכניים הדנים באוכלוסיית לקויי הלמידה, תוך התייחסות להיבטים לימודיים, חברתיים, רגשיים והתנהגותיים. הקורס דן בסוגיית השילוב במערכות חינוכיות בארץ ובעולם, וכן נבחנות דרכי התמודדות המשפחה עם ילד ובוגר עם לקויי למידה.

מטרות הקורס

- להציג לפני הסטודנטים מגוון הגדרות, תאוריות ומחקר עדכני בנושא לקויות למידה;
- לנתח את הבעיות הייחודיות של ילדים עם לקויות למידה בתחומים לימודיים, חברתיים, רגשיים והתנהגותיים;
- לבחון את התמודדות המערכת המשפחתית עם ילד עם לקויות למידה;
- לדון בקשייהם הייחודיים של מבוגרים עם לקויות למידה בתחומי חיים שונים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על קריאת מאמרים בעברית ובאנגלית (בהיקף של כ-600 עמודים) המחולקים לשישה נושאי-משנה. לחומר הקריאה מצורף מדריך למידה הערוך על-פי נושאי הלימוד ומכוון למאמרים שבמקראה.

נושאי הלימוד

- הפרעות למידה ספציפיות – הגדרות ותיחום
- לקות למידה ספציפית (Specific Learning Disorders)
- אפיונים חברתיים, רגשיים והתנהגותיים
- שילוב תלמידים עם לקות למידה
- המשפחה
- מבוגרים עם לקות למידה

1 בתואר ראשון אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10528 מנהיגות ויישומיה בחינוך:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים פילוסופיה של החינוך, מבוא לפסיכולוגיה, פסיכולוגיה חברתית, התנהגות ארגונית, מבוא לסוציולוגיה, תכנון לימודים, הוראה והערכה, הוראה יחידנית, פסיכולוגיה בחינוך, פרקים בסוציולוגיה של החינוך, אתגרים בניהול בית ספר, וכן השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך, ועמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה, או קבלה ללימודי תואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה.

פיתוח הקורס: פרופ' רונית בוגלר; בת-חן פירסט (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' דן ענבר

יועצים: פרופ' אפרים בן-ברוך, פרופ' אביעד בר-חיים, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' חיים גזיאל, פרופ' גבריאל סלומון, פרופ' אריה שירום, פרופ' בעז שמיר, ד"ר זהר טל

הקורס מתבסס על שלושה מעגלים השזורים זה בזה. **המעגל הראשון** מתאר את תופעת המנהיגות בכלל וכולל סקירה היסטורית על התפתחות תאוריות המנהיגות. **המעגל השני** בודק את ההשתמעויות של המנהיגות בחינוך, תוך הדגשת המאפיינים הייחודיים של מסגרות החינוך המשפיעים על עיצוב דפוסי המנהיגות בהן. **המעגל השלישי** נוגע לפני המנהיגות בחינוך במאה ה-21.

מטרות הקורס

- ללמוד על תופעת המנהיגות ולסקור את התפתחותה ההיסטורית;
- להבין את תופעת המנהיגות במסגרות החינוך השונות תוך היכרות עם מאפייני כל מסגרת;
- לאבחן דפוסי מנהיגות וטיפוסי מנהיגים שונים, ולבודק את יישומם במסגרות חינוך שונות;
- לאבחן ולנתח דילמות עתידיות הקשורות לשינויים מבניים ותוכניים במסגרות הלימוד הפרמליות;
- להסיק ולהעריך את ההשתמעויות וההשלכות של השינויים העתידיים בבית הספר על הדפוסים והטיפוסים של המנהיגות החינוכית.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מדריך למידה ולקט של מאמרים ופרקים נבחרים בעברית ובאנגלית.

נושאי הלימוד

- **תופעת המנהיגות** – הגדרות ומאפיינים; התפתחות תאוריות המנהיגות; מנהיגות ומינהל; מנהיגות כריזמטית, מעצבת ומתגמלת; מנהיגות אתית.
- **השתמעויות המנהיגות בחינוך** – רמת המוסד החינוכי: מנהיגות בניהול בית ספר; רמת הכיתה: המורה והתלמידים בתפקידי מנהיגות; חזון ארגוני; מנהיגות מבוזרת.
- **פני המנהיגות בחינוך במאה ה-21** – מאפייני המוסד החינוכי במאה ה-21; מאפייני הלמידה; מנהיגות חינוכית במוסד החינוכי העתידי.

1 בתואר ראשון אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

חינוך

תואר ראשון

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בחינוך

לגדול עם הטלוויזיה והאינטרנט: המסכים בחייהם של ילדים ובני נוער (10698) (ר) – משובץ בתקשורת, עמ' 112.

דמוקרטיה וחינוך: הממד הרעיוני (10653) (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 121.

ליקויי קריאה (10593) (מ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 142.

ליקויי למידה בחשבון: היבטים קוגניטיביים, נירופסיכולוגיים וחינוכיים (10905) (מ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 143.

נירופסיכולוגיה קוגניטיבית (10935) (מ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 142.

10568 מטפורה בחשיבה החינוכית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה**, **פסיכולוגיה קוגניטיבית**, **פסיכולוגיה בחינוך**, ואחד מבין הקורסים **פילוסופיה של החינוך**, **הוראה יחידנית**, **אתגרים בניהול בית ספר**, **הוראה: מקצוע, אומנות, אמנות?**, **פרקים בסוציולוגיה של החינוך**, וכן **השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך** ועמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**, או קבלה ללימודי תואר שני בחינוך בטכנולוגיות ובמערכות למידה או קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך.

פיתוח הקורס: פרופ' ישעיהו שן, ד"ר ניבה ולנשטיין; טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' רחל גיורא, פרופ' יעל זיו, פרופ' דוד פישלוב, פרופ' סידני שטראוס

הקורס מנתח תאוריות מרכזיות בתחום החשיבה המטפורית והאנלוגית, תוך שימת דגש על תחום החינוך. נקודת המוצא היא המטפורה המוזה מנגנון הכרחי לחשיבה, להבנה, לקומוניקציה, וללמידה, ושבאמצעותו רוכשים ידע חדש על בסיס אנלוגיה לידע קודם.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על קריאת מאמרים בעברית ובאנגלית (בהיקף של 600 עמודים), ועל מדריך למידה המציג את התחום הכללי שבו עוסקים המאמרים ומסייע לזהות ולהגדיר את הבעיות המרכזיות הנדונות במאמרים. המדריך כולל גם מטלות שונות.

מבנה הקורס

שע א מבוא: המטפורה בשפה ובחשיבה
שע ב מטפורות של למידה
שע ג תפיסות מטפוריות של המערכת הבית-ספרית
שע ד המטפורה והאנלוגיה כמכניזם ללמידה ולרכישת ידע
שע ה מטפורות בטיפול ובייעוץ חינוכי

10562 הפרעת קשב

והיפראקטיביות¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **סוגיות בחינוך מיוחד**, ואחד מבין הקורסים **פסיכולוגיה בחינוך**, **מבוא לפסיכולוגיה**, וכן **השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך** ועמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**, או קבלה ללימודי תואר שני בחינוך בטכנולוגיות ובמערכות למידה.

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: ד"ר טלי היימן (כתיבה), קרן פרצל, חנה שלו; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' מלכה מרגלית (יועצת בכירה), פרופ' אלי וקיל, פרופ' שונית רייטר, פרופ' לילך שלו-מבורך

הפרעת קשב והיפראקטיביות (Attention Deficit Hyperactivity Disorder – ADHD) היא אחת ההפרעות הנפוצות בשנות הילדות. הקורס בוחן את התפתחותן של ההגדרות להפרעה ואת הגישות השונות שבמסגרתן היא נחקרת, תוך התייחסות לתאוריות ולמחקרים עדכניים. כמו כן, הקורס מציג היבטים לימודיים, חברתיים ורגשיים הנוגעים לאוכלוסייה זו ובוחן את התמודדות המערכת המשפחתית. נסקרות גם גישות שונות לאבחון ההפרעה ולטיפול בה, ופרק נפרד מוקדש למבוגרים עם הפרעת ADHD.

נושאי הלימוד

- הגדרות להפרעה ומאפייניה
- השפעות במעגלי החיים: בלימודים, בחברה, במשפחה
- הפרעות נלוות
- דרכי אבחון והערכה
- דרכי טיפול
- מבוגרים עם הפרעת ADHD

חומר הלימוד בקורס כולל מקראת מאמרים באנגלית ובעברית ומדריך למידה הערוך על-פי נושאי הקורס ומלווה את קריאת המאמרים.

1 בתואר ראשון אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 בתואר ראשון אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

פסיכולוגיה

תואר ראשון

91412 השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך:

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

הרבה מהמחקר בפסיכולוגיה ובחינוך מתוכנן ומבוצע על-ידי חוקר, ושיתופים לו נחקרים שממלאים שאלונים, פותרים בעיות או שותפים לניסוי במעבדת מחקר. במסגרת הקורסים המתודולוגיים לומדים הסטודנטים לפסיכולוגיה ולחינוך את הנדרש מחוקר בתחום: את עקרונות תכנון המחקר, איסוף הנתונים, עיבודם והסקת המסקנות. הקורס הנוכחי נועד לאפשר לסטודנטים לחוות את המחקר כמשתתף בו.

מבנה הקורס

הקורס אינו קורס רגיל. במסגרתו על הסטודנטים לקחת חלק פעיל כמשתתפים במחקרים בפסיכולוגיה. עמידה בקורס זה מחייבת השתתפות בשלוש שעות של מחקר. סיום חובת ההשתתפות במחקר הוא תנאי קבלה לקורסים אישיים: **תאוריה ומחקר (10269) ופסיכולוגיה קוגניטיבית (10264)** ולקורסים מתקדמים בפסיכולוגיה ובחינוך. מילוי חובה זו חל רק פעם אחת ומהווה מילוי החובה עבור כל הקורסים שהוא מהווה תנאי קבלה אליהם.

תיאור המחקרים

המחקרים בהם ישתתפו הסטודנטים יהיו בעיקר משני סוגים:
א. מחקרי מעבדה המתבצעים ברובם במעבדת הפסיכולוגיה שבקמפוס האוניברסיטה הפתוחה. (ברוב הניסויים הסטודנטים מבצעים מטלות כתובות או מטלות מחשב).
ב. מחקרים המתבססים על שאלונים ו/או ראיונות.

המחקרים נערכים במסגרת עבודתם המחקרית/מדעית של סגל המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה או במסגרת חלק מעבודותיהם הסמינריוניות האמפיריות של סטודנטים לפסיכולוגיה.

ככלל, כל המחקרים שנחקריהם הם בני אדם עוברים אישור של ועדת אתיקה כדי להבטיח שהם עומדים בעקרונות האתיקה של המחקר הפסיכולוגי.

הרשמה

ההרשמה נעשית דרך שאילתא: תפריט פניות בנושא הרשמה – הרשמה למחקר. ניתן לפנות גם בפנייה ישירה אל "מתאם המחקרים" במחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה באוניברסיטה הפתוחה, בכתובת דואר אלקטרוני: asisc@openu.ac.il. ההרשמה לקורס זה היא ללא תשלום שכן לימוד.

1 לפרטי תשלום ראו טבלת שכר לימוד לקורסים ספצימיים.

10136 מבוא לפסיכולוגיה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרומ (ראש צוות הפיתוח ועריכה מדעית); רות פוי-גולדברג (עריכה מדעית); תמי דומאי (תרגום); אהובה קרן, דורון מגן (עריכת תרגום)

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם הפסיכולוגיה המדעית על תכניה ושיטות המחקר שלה. מפגש זה יאפשר לסטודנטים להכיר את תחומי הפעילות והמחקר של הפסיכולוגיה היום, וישמש בסיס לקורסים אחרים וספציפיים יותר.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על תרגום לעברית של הספר: R.J. Gerrig & P.G. Zimbardo, *Psychology and Life*, 18th ed. (Pearson Education, Inc., 2008)

נושאי הלימוד

הפסיכולוגיה בחינוך; שיטות מחקר בפסיכולוגיה; היסודות הביולוגיים והאבולוציוניים של ההתנהגות; חשיה ותפיסה; למידה וניתוח התנהגות; זיכרון; תהליכים קוגניטיביים; משכל והערכת משכל; התפתחות האדם במהלך החיים; מוטיבציה; רגש, עקה ובריאות; הבנת האישיות; הפרעות פסיכולוגיות; טיפול בהפרעות פסיכולוגיות; קוגניציה חברתית ויחסים חברתיים; ותהליכים חברתיים, חברה ותרבות.

10104 פסיכולוגיה חברתית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לפסיכולוגיה.

פיתוח הקורס: ד"ר רות נוינסון (ראש צוות הפיתוח ועריכה מדעית); חנה בהק (עריכה מדעית); תמי דומאי (תרגום); ענת אראל-גפני (עריכת תרגום)

יעצת: פרופ' סוניה רוקס

הפסיכולוגיה החברתית עוסקת באופן שבני אדם מתייחסים אל זולתם, חושבים ומשפיעים זה על זה. הקורס מפגיש את הסטודנטים עם תחומי המחקר של הפסיכולוגיה החברתית, עם שיטות המחקר שלה, עם ביטויי התופעות שהיא חוקרת בחיי היומיום, ועם יישום לקחיה בתחומים אחרים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על תרגום לעברית של הספר: D.G. Myers, *Social Psychology*, 10th ed. (Boston, MA: McGraw-Hill, 2010)
מקראה הכוללת מאמרים מתורגמים לעברית ותרגום לעברית של שלושה פרקים מתוך הספר:
E. Aronson, E., Wilson, T.D., & R.M. Akert, *Social Psychology*, 7th ed. (New Jersey, NJ: Prentice, 2010)

נושאי הלימוד

- חשיבה חברתית:** העצמי בעולם החברתי; כיצד אנו חושבים על העולם החברתי; כיצד אנו תופסים את הזולת; התנהגות ועמדות.
- השפעה חברתית:** גנים, תרבות ומגדר; קונפורמיות וציות; שכנוע; השפעת הקבוצה.
- יחסים חברתיים:** דעות קדומות; תוקפנות; משיכה בין-אישית ואינטימיות; הושת עזרה; קונפליקטים והשכנת שלום.
- יישומי הפסיכולוגיה החברתית** בטיפול הפסיכולוגי, בבית המשפט ובהבטחת עתיד בר-קיימא לאנושות.

מדעי החברה

פסיכולוגיה

תואר ראשון

10493 פסיכולוגיה התפתחותית

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לפסיכולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום (ראש צוות הפיתוח ועריכה מדעית); הדר יעקובסון (תרגום ועריכה תרגום); ד"ר חוה אפלמן ואביב נוף (כותבים); צבי להב (אסיסטנט)

הקורס מחולק לפי תקופות: ינקות, הגיל הרך, גיל הגן, גיל בית ספר, התבגרות. בכל אחת מהתקופות הללו דן הקורס בהתפתחות קוגניטיבית ובהתפתחות חברתית ואמוציונלית. הקורס מציג תאוריות וממצאי מחקר ומתמקד, בין היתר, בשתי תאוריות המתארות את ההתפתחות המוקדמת: תאוריית ההיקשרות של בולבי ותאוריית הספריצה והאינדיבידואליזם של מאהלר.

חומר הלימוד

- ספר הקורס: **התפתחות הילד: טבעה ומהלכה** (תרגום: ה' יעקובסון; האוניברסיטה הפתוחה, 1998), שהוא תרגום של: L.A. Sroufe, R.G. Cooper & G.B. DeHart, *Child Development: Its Nature and Course*, 3rd ed. (McGraw Hill, 1996)
- חוברת נלווית (2010), שכוללת את המאמרים: תהליך הספריצה והאינדיבידואליזם (התאוריה של מרגרט מאהלר) / א' נוף; היקשרות (התאוריה של בולבי) / ד"ר ח' אפלמן
- מדריך למידה הכולל הסברים ושאלות על חומר הלימוד ותוספות מהמהדורה החדשה של ספר הקורס (2004).
- הרצאה מוקלטת באתר הקורס בנושא ההיקשרות

10264 פסיכולוגיה קוגניטיבית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך. מומלצים הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, שיטות מחקר במדעי החברה.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' דן זכאי, פרופ' יונתן גושן-גוטשטיין, ד"ר נורית גרוטאו, ד"ר ערן חיות, פרופ' לילך שלו-מבורך, דקל שלו; חדוה ארליך, אהובה קרן (עריכה) **יועצים:** פרופ' דני אלגום, פרופ' אבישי הניק, פרופ' משה נוה-בנימין, פרופ' יהושע צאל, פרופ' יוסי צלגוב, ד"ר מורי גולדשמיד, ד"ר גתית קוה

מטרת הקורס להציג את שיטות החקירה של הפסיכולוגיה הקוגניטיבית, ולהדגים אותן באמצעות הדיון בסוגיות מרכזיות בתחום התפיסה והזיכרון.

חומר הלימוד

- כרך א**
 יחידה 1 מבוא
 יחידות 2-3 זיכרון
- כרך ב**
 יחידות 4-5 תפיסה
 יחידה 6 נירופסיכולוגיה קוגניטיבית

10269 אישיות: תאוריה ומחקר

4 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך. ידע קודם מומלץ: קורס כלשהו בפסיכולוגיה. לסטודנטים המתמקדים בפסיכולוגיה מומלץ הקורס **מבוא לפסיכולוגיה**.

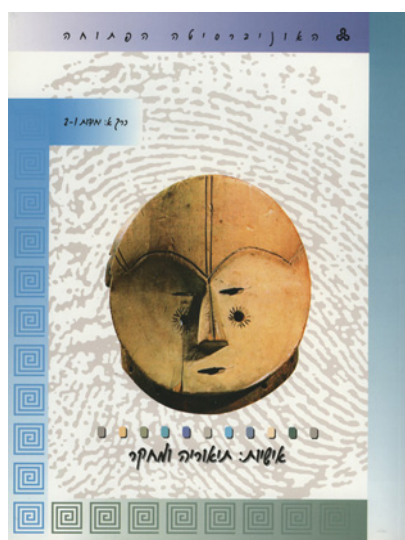
פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום (כתיבה וריכוז הפיתוח), פרופ' סוניה רוקס, פרופ' גולן שחר, ד"ר אירית ביטמן, אירית בן-עטר כהן, צבי להב, חן פוך, טל פלג-שגיא (כתיבה), נילי וייס, ענת גפני (עריכה)

יועצים: פרופ' שאול אורג, פרופ' עמנואל ברמן, פרופ' אורי הדר, פרופ' תלמה לבל, פרופ' עמיה ליבלך, פרופ' מריו מקולינסר, פרופ' מיכאל רוזנבאום, פרופ' לילך שגיב, פרופ' דב שמוטקין, פרופ' רות שרבני, ד"ר ליעד עוזיאל, צבי להב

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בתחום הפסיכולוגיה של האישיות: לעמוד על הגדרותיה של האישיות, להבין את התאוריות המרכזיות של האישיות ואת ההבדלים ביניהן, ולהכיר את שיטות המחקר והמדידה בתחום זה.

חומר הלימוד

- כרך א**
 יחידה 1 מבוא: מונחים והגדרות
 יחידה 2 תאוריות דינמיות
- כרך ב**
 יחידה 3 תאוריות ביהביוריסטיות וקוגניטיביות
 יחידה 4 תאוריות אקסיסטנציאליסטיות והומניסטיות
- כרך ג**
 יחידה 5 הבדלים בין-אישיים – גישת התכונות
 יחידה 6 הבדלים בין-אישיים – תאוריות כלליות ותאוריות ספציפיות

מדעי החברה

פסיכולוגיה

תואר ראשון

10252 מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**. ידע קודם מומלץ: **מבוא לפסיכולוגיה**.

צוות פיתוח מדריך הלמידה: פרופ' רות בייט-מרום, גילי לויתן; ענת אראל-גפני (עריכה) **תרגום הספר:** עדנה כהן (מתרגמת); ענת אראל-גפני (עריכה) **עריכה מדעית למהדורה העברית:** פרופ' רות בייט-מרום, גילי לויתן

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד בפיתוח כלי מדידה בפסיכולוגיה ובהערכתם. לפיכך, נעסוק בעקרונות הסטטיסטיים והמתודולוגיים המשמשים לבנייה ולבדיקת איכותם של מבחנים פסיכולוגיים. במסגרת הקורס תיערך היכרות ראשונית עם מספר מבחנים המקובלים בתחום, ובאמצעות מבחנים אלו, נדגים את העקרונות הטכניים-מתודולוגיים שנלמדים בו.

נושאי הלימוד

מבוא למבחנים פסיכולוגיים: סקירה היסטורית, מאפיינים של מבחנים פסיכולוגיים, סוגיות אתיות בתחום המבחנים הפסיכולוגיים; היכרות ראשונית עם מספר מבחנים פסיכולוגיים מקובלים; יסודות סטטיסטיים בתחום המדידה; נורמות ופירושי ציוני המבחן. מהימנות: הבסיס התאורטי לדיון במהימנות ושיטות מעשיות למדידת מהימנות. תוקף ויישומיו: סוגי תוקף, פירושם של מקדמי תוקף וקבלת החלטות. ניתוח פריטים: המודל הקלאסי לניתוח פריטים, מודל מודרני לניתוח פריטים; בניית מבחנים; תרגום והתאמה של מבחנים; הוגנות והטיה במדידה; הכנה לבחינות. מדדי אישיות: מדדי אישיות מובנים, מבחני השלכה והערכה קלינית. גישות חלופיות להערכה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על:

- הספר **מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), שהוא תרגום לעברית של הספר: L.H. Janda, *Psychological Testing: Theory and Applications* (Allyn & Bacon, 1998)
- ספר נלווה: ר' בייט-מרום וגי לויתן **מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה** (2009)
- **מספר מאמרים**
- **הרצאות מוקלטות** של מומחים

הספר הנלווה נועד להנחות את התלמידים כיצד לשלב בין חומרי הלימוד השונים (ספר הקורס, המאמרים וההרצאות), והוא כולל הסברים והרחבות של סוגיות שונות, שאלות מנחות ותשובות לחלק מן השאלות.

10615 פסיכולוגיה פיזיולוגית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לפסיכולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום וד"ר רביד דורון (ראשי צוות הפיתוח); עדנה כהן ודי"ר יעל לביא אבנון (תרגום); ד"ר רביד דורון ועדנה כהן (עריכה מדעית); ענת אראל-גפני (עריכת תרגום וריכוז פיתוח)

הקורס הוא קורס שנתי שנועד להעניק לסטודנטים ידע בסיסי בפיזיולוגיה של ההתנהגות, כלומר – בחלקה של מערכת העצבים בקביעת ההתנהגות. תחום זה, השייך למדע העצב (Neuroscience), משלב את שיטות המחקר של הפסיכולוגיה הניסויית ושל הפיזיולוגיה הניסויית.

חומר הלימוד

- הספר **הפיזיולוגיה של ההתנהגות** (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), שהוא תרגום של הספר: N.R. Carlson, *Physiology of Behavior*, 9th ed. (Allyn & Bacon, 2007)
- בספר חמישה חלקים. החלק הראשון עוסק ביסודות: ההיסטוריה של התחום, המבנה והתפקוד של נוירונים, תקשורת עצבית, נוירואנטומיה ושיטות מחקר. החלק השני עוסק בתשומות ובתפקוד: מערכות החושים והמערכת המוטורית. החלק השלישי דן בהתנהגות ספציפית למין: שינה, רבייה, התנהגות רגשית, אכילה ושתיה. החלק הרביעי עוסק בלמידה ובשכחה. החלק החמישי דן בתקשורת מילולית ובהפרעות נפשיות. למרבית פרקי הספר נלווה מדריך למידה ובו הבהרות ושאלות לתרגול.

תוכנות מולטימדיה

1. יסודות ביולוגיים של ההתנהגות. בתוכנה חמישה פרקים, העוסקים בפעילות עצבית, באנטומיה של מערכת העצבים המרכזית, בשיטות מחקר, בתפיסה חזותית ומעגלי בקרה ובתכנון של תנועה.
2. תוכנה הכוללת הדגמות ושאלות (בהוצאת המהדורה המקורית באנגלית).

10619 פסיכופתולוגיה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **מבוא לפסיכולוגיה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **אישיות: תאוריה ומחקר**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' אבי שדה, הדר יעקובסון

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים להתוודע לעולם התוכן של הפסיכופתולוגיה, תוך כדי הסתכלות ביקורתית. הקורס עוסק, בין השאר, בסוגיות בהגדרה ובאבחנה של נורמליות ואבנורמליות, בהיסטוריה של התחום, באסכולות שונות להבנת התחום והפרעות ספציפיות, כגון: הפרעות חרדה, הפרעות אישיות, הפרעות אפקטיביות (מאניה ודפרסיה), סכיזופרניה ועוד.

הקורס מבוסס על טלקורס אמריקני המורכב משני חלקים:

- ספר הקורס **פסיכופתולוגיה והחיים המודרניים** (האוניברסיטה הפתוחה, 1998) שהוא תרגום של: R.C. Carson, J.N. Butcher & S. Mineka, *Abnormal Psychology and Modern Life*, 10th ed. (Harper Collins College Publishers, 1998)
- שני פרקים מהמהדורה החדשה (2010) של ספר הקורס.
- **10 סרטים** (משך כל סרט – שעה), מתוך הסדרה "פסיכולוגיה אבנורמלית".

חומר הלימוד כולל גם **מדריך למידה** המוצג באתר הקורס. המדריך מקשר בין הספר לסרטים ומתרגל את הסטודנטים.

מדעי החברה

פסיכולוגיה

תואר ראשון

10686 התנסות במחקר, גרסיה וניתוח שונות¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, מבוא לפסיכולוגיה.** מומלץ לעמוד בדרישות האנגלית, ולקבל הדרכה בספרייה לפני תחילת הקורס.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' שמואל אלס, ד"ר ערן חיות (כתיבה), קלי ספורטה

מבנה הקורס

לקורס שני חלקים. מטרת **החלק הראשון** לאפשר לסטודנטים שלמדו את עקרונות המחקר וסגנונותיו ואת שיטות העיבוד הסטטיסטי השונות, להתנסות במחקר שהם עצמם ייצעו, ובפרט:

- להפגיש את הסטודנטים עם מאמרים (בעיקר אמפיריים) בתחום הפסיכולוגיה;
- להקנות ידע בנושא הכתיבה המדעית;
- לאפשר התנסות במחקר, כגון: קריאת מאמרים, תכנון מחקר והצגתו, וכתיבת דוח מלא (מבוא, שיטה, תוצאות ודיון).

בחלק זה יקבלו הסטודנטים חוברת הדרכה שתספק ידע בתחום עריכת מחקר אמפירי וכתיבתו: ע' חיות, **מדריך למחקר וכתבה מדעית: מהלכה למעשה** (2004).

מטרת **החלק השני** להציג שיטות סטטיסטיות מתקדמות לניתוח נתונים הנאספים במחקר. כמו כן נלמד השימוש בתוכנה הסטטיסטית SPSS. בחלק זה נלמדות היחידות הבאות:

יחידה 9 ניתוח גרסיה
יחידה 10 גרסיה ושימושיה
יחידה 11 ניתוח שונות חד-כיווני
יחידה 12 ניתוח שונות דו-כיווני

חומר הלימוד כולל **תוכנת SPSS ומדריך למידה** לשימוש בתוכנה.

בנוסף למפגשים הקבוצתיים המקובלים, מתקיימים בקורס ארבעה מפגשים אישיים עם המנחה, לשם הדרכה בעריכת המחקר האמפירי. על הסטודנטים חלה **חובת השתתפות** במפגש הראשון הקשור בעריכת המחקר האמפירי.

10759 אינטליגנציה רגשית

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: **מבוא לפסיכולוגיה, ואחד מהקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים.** ידע קודם מומלץ: **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה.**

פיתוח הקורס: פרופ' משה זיידנר, ד"ר דורית אולניק-שמשי

יועצים: פרופ' עמירם רביב, פרופ' מיכאל רוזנבאום, ד"ר נורית גרונו, ד"ר שלמה הראלי

אינטליגנציה רגשית היא מבנה מושגי השייך לתחום הפסיכולוגיה הפוזיטיבית (positive psychology) המבטא את ההדדיות ביחסי רגש-קוגניציה. זהו מערך יכולות רגשיות הקשורות זו לזו ואשר משמשות לזיהוי, הבנה, יישום, ויסות וניהול רגשות אצל הפרט. יישומיה מהווים חלק מרכזי מן הגורמים המכוונים כלפי שיפור החיים וצמיחה אישית במגוון תחומים.

הקורס נועד להציג את תחום האינטליגנציה הרגשית לעומק, ולהבחין בין אינטליגנציה רגשית כמושג הנחקר במדעי החברה, לבין המיתוסים האופפים אותה.

מטרות הקורס

- הכרת הגישה המדעית לאינטליגנציה רגשית, חשיפת הסטודנטים לכלי המחקר, המדידה וההערכה של אינטליגנציה רגשית ופיתוח כלים לקריאה וחשיבה ביקורתית בתחום.
- הכרת תרומתה של האינטליגנציה הרגשית לתפקודים בין-אישיים וחברתיים בתחומים שונים.

נושאי הלימוד

- תאוריות של אינטליגנציה רגשית והצגה אינטגרטיבית וביקורתית של מחקרים עדכניים.
- עקרונות במדידה והערכה של אינטליגנציה רגשית.
- מחקרים על הקשר בין אינטליגנציה רגשית למשתנים אחרים.
- יישומי אינטליגנציה רגשית בתחומי חיים שונים: חינוך, ארגונים ותעסוקה, התמודדות עם לחץ ויישומים קליניים-אישיים.

חומר הלימוד

- מקראה** של מאמרים ופרקי ספרים בעברית ובאנגלית
- מדריך למידה** הכולל יחידת מבוא, מבוא לכל נושא, הנחיה בקריאת המאמרים, שאלות ותשובות.

10781 פסיכולוגיה של הזדקנות וזיקנה

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: **מבוא לפסיכולוגיה, ואחד מהקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים.**

פיתוח הקורס: ד"ר גתית קוח, ד"ר ערן חיות
יועצים: פרופ' ליאת איילון, פרופ' פרלה ורנר, פרופ' דב שמוטקין

טווח החיים שמתחיל בבגרות המוקדמת ונמשך עד לזיקנה המאוחרת מהווה למעשה יותר ממחצית חייו. העלייה המשמעותית בתוחלת החיים שהתרחשה במהלך המאה ה-20 שינתה את פני החברה המערבית ללא הכר וכיום חלקה של קבוצת הגיל המבוגרת באוכלוסייה בכללותה גדול מאי פעם. בקורס הנוכחי הסטודנטים ייחשפו למגוון תאוריות וגישות לחקר הזדקנות והזיקנה בתחומים שונים. הקורס מתמקד בהזדקנות נורמלית, תוך מתן דגש מרכזי לתהליכים שכל אדם עשוי לעבור לכשיזדקן ודגש מופחת למחלות שמאפיינות את הגיל המבוגר.

מטרות הקורס

- להקנות ידע עדכני לגבי פסיכולוגיה של הגיל המבוגר והתהליכים הנורמטיביים שמאפיינים אנשים במחצית השנייה של חייהם;
- להציג שינויים תלויי-גיל בתפקוד פיזיולוגי, קוגניטיבי, חברתי ורגשי-אישי;
- להכיר שיטות מחקר שמשמשות בחקר ההזדקנות ולדון ביתרונות ובחסרונות של השיטות הללו.

נושאי הלימוד

הקורס עוסק בחמישה נושאים עיקריים: מושגים ושיטות מחקר בתחום הזיקנה, הזדקנות גופנית, שינויים קוגניטיביים, תאוריות חברתיות ושינויים רגשיים-אישיים לאורך החיים.

חומר הלימוד

- הספר **פסיכולוגיה של הזדקנות וזיקנה**
- מקראה ובה מאמרים בעברית ובאנגלית
- מדריך למידה ובו הקדמה ושאלות מנחות על המאמרים

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעי החברה

פסיכולוגיה

תואר ראשון

91410 התנסות בעבודה מעשית בפסיכולוגיה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

תנאי קבלה: **מבוא לפסיכולוגיה, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, אישיות: תאוריה ומחקר, פסיכופתולוגיה.**

קורס שנתי (כולל חופשת סמסטר). זהו קורס בחירה שנועד לאפשר לסטודנטים המתמקדים בפסיכולוגיה, והמעוניינים להמשיך לתואר שני במגמה קלינית/טיפולית, להתנסות בעבודה מעשית בתחום זה, תוך כדי הנחיה. ההתנסות גם מאפשרת לסטודנט להרחיב את הניסיון והידע, ולברר לעצמו את מידת התאמתו לעבודה מסוג זה.

תיאור ההתנסות

הסטודנטים ישובצו במוסדות העוסקים בתחום הקליני. היקף ההתנסות יהיה לפחות שתיים בשבוע (ובהתאם לדרישות המוסד). כל סטודנט יקבל הדרכה אישית או קבוצתית על-ידי צוות מקום ההתנסות. בנוסף, ייערכו מפגשי חובה של סטודנטים ממקומות התנסות שונים בהדרכת פסיכולוגים מומחים מטעמה. הסטודנטים מחויבים להגיש דוח על עבודתם למוסד המארח, בהתאם לדרישות המוסד. בסיום השנה יגישו הסטודנטים דוח מסכם דומה למנחה באוניברסיטה הפתוחה. ההערכה בקורס היא בציון "עובר" או "לא עובר".

תנאי קבלה והשתתפות בהתנסות

עבודה טיפולית עם בני אדם איננה מתאימה לכל אחד. משום כך, קבלה לקורס אינה מובטחת ותלויה בהחלטת צוות הקורס לאחר תהליך מיון. אם במהלך ההתנסות והעבודה יתברר למנחה במקום ההתנסות, או למנחה האוניברסיטה, שסטודנט מסוים אינו מתאים לעבודה הטיפולית שלקח על עצמו, תוכל האוניברסיטה להפסיק את השתתפותו. במקרה כזה לא תוכל האוניברסיטה להחזיר לו את שכר הלימוד. מובן, שהפסקה ביוזמת הסטודנט מסיבה כלשהי דינה כדיון הפסקה ביוזמת האוניברסיטה.

שכר לימוד ונהלי הרשמה

קורס זה נועד לאפשר לסטודנטים התנסות בעבודה טיפולית אך הוא אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות. בשל כך הוא אינו נכלל במניין יחידות שכר הלימוד המצטברות לצורך מאזן שמי"א (שכר לימוד מצטבר ואחיד). כמו כן, לא ניתן להירשם לקורס ללא תשלום במסגרת זכאות הנובעת ממאזן שמי"א. בגלל אופיו המיוחד של הקורס והקשר עם בתי חולים, מוסדות וכדומה, לא יוחלו כללי החלפת קורס, דחיית הלימודים בו וביטול הרשמה, הנהוגים באוניברסיטה הפתוחה, על קורס זה. ההרשמה היא סופית ואפשרית רק במהלך תקופת ההרשמה הסדירה לסמסטר הראשון (שימו לב: מספר המקומות בקורס זה מוגבל).

10525 קשב חזותי

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, מבוא לפסיכולוגיה, פסיכולוגיה קוגניטיבית, התנסות במחקר, גרסיה וניתוח שונות, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.**

פיתוח הקורס: פרופ' לילך שלו-מבורך (כתיבה), ד"ר אבנר כספי, אמיר כץ, דקל שלו; אהובה קרן (עריכה)

יועצים: פרופ' אשר כהן, פרופ' יהושע צאל, פרופ' רות קמחי

קשב ממלא תפקיד מרכזי בחיי היומיום. כיצד אפשר להסביר את העובדה שאנו שומעים כשקוראים בשמנו גם כאשר אנו עסוקים בפעילות מעניינת? מדוע אין אנו מסוגלים לקרוא ספר ולשמוע סיפור בו-זמנית, אך לעומת זאת אנו מסוגלים לנהוג בדרך מוכרת ולנהל שיחה עם הנוסע שלצדנו? שאלות אלו ואחרות מתייחסות להיבטים שונים של קשב הנדונים בקורס.

הקורס עוסק באחד התחומים המובילים בפסיכולוגיה קוגניטיבית, המתפתח ומתעדכן באופן בלתי פוסק. התפתחות המודרנית של מושג הקשב החלה בשנת 1953, ומאז העיסוק התאורטי והמחקרי בתחום זה הולך וגובר. במסגרת הקורס יוצגו לסטודנטים הגישות התאורטיות המוקדמות והשיטות הניסוייות שנגזרו מאותן תאוריות. כמו כן, נערוך היכרות עם תאוריות מרכזיות עכשוויות, עם סוגיות מובילות בתחום כיום, ועם היבטים הניירופסיכולוגיים של הקשב החזותי.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים;
- **מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום והנחיה מפורטת בקריאתם של המאמרים שבמקראה;
- **תקליטור ניסויים** שבאמצעותו יתנסו הסטודנטים בביצוע ניסויים ובניתוח תוצאותיהם.

על הסטודנטים חלה **חובת** השתתפות במפגש ההנחיה **הראשון** ובמפגש **נוסף** בו מציג הסטודנט רפרט בכיתה.

10524 היסטוריה של הפסיכולוגיה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה, ומחקר, פסיכולוגיה קוגניטיבית, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה** וכן תואר ראשון בפסיכולוגיה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה.**

פיתוח הקורס: פרופ' אריה נדלר, ד"ר גל הרפז-גורודיסקי; יואב ברזר (עריכה)

מדע הפסיכולוגיה הוא מדע רב-פנים, תוסס ומתפתח, ולכן מרבית הקורסים בתחום מתארים את התכנים העכשוויים שלו. אולם השאלות שעמן מתמודדת הפסיכולוגיה הן שאלות שעמן היום אינה אלא חוליה אחרונה, מתקדמת ככל שתהיה, בשרשרת ארוכה של גישות להבנת ההתנהגות וההוויה האנושית. הבנה מעמיקה של הידע הפסיכולוגי הנוכחי מחייבת התייחסות להקשר ההיסטורי של יצירת אותו ידע. הבאת ההקשר ההיסטורי של התפתחות הרעיונות בפסיכולוגיה מהווה הזדמנות חשובה לסטודנטים להבין בצורה טובה יותר את הרעיונות והממצאים העכשוויים, וכן לעשות אינטגרציה של הפסיכיס המורכב של מדע הפסיכולוגיה לכלל תמונה אחת רבת-פנים.

חומר הלימוד

- מבוא לתחום;
- מבחר כתבים של דמויות מרכזיות מההווה; נקודות ציון בהתפתחות הפסיכולוגיה;
- 15 הרצאות באתר הקורס;
- מדריך למידה.

1 אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

פסיכולוגיה

תואר ראשון

10575 הזדהות עם קבוצות¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה**, **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לאנתרופולוגיה**, וכן הקורסים **פסיכולוגיה חברתית**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, **התנסות במחקר**, **רגרסיה וניתוח השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך**, וכן **עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לאנתרופולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' סוניה רוקס, ליהי סגל-כספי, קרן פרצל; בת-חן פירסט (עריכה)

עליית האמונות שחלה בשנים האחרונות במקומות שונים ברחבי העולם, מעוררת מחדש את סוגיית הקשר בין הפרט לבין הקבוצות השונות שאליהן הוא משתייך. מנקודת מבט פסיכולוגית, מעניינים במיוחד המנגנונים המוטיבציוניים והקוגניטיביים הגורמים לאדם להזדהות עם קבוצות. הקורס יחדד את ההבנה של מנגנונים אלה. במרכז הקורס נדונה השאלה מה מביא אדם לבסס את זהותו על שייכותו לקטגוריה חברתית רחבה. הדיון יחול מנקודות מבט שונות: תאוריות המדגישות צרכים ומוטיבציות, תאוריות המדגישות תהליכים קוגניטיביים ואת ההקשר החברתי המיידי ותאוריות המדגישות את התרבות.

מטרות הקורס

- להקנות ידע לגבי המנגנונים המוטיבציוניים והקוגניטיביים הגורמים לאדם להזדהות עם קבוצות;
- להקנות ידע בסוגיות מתודולוגיות הנוגעות לפסיכולוגיה חברתית;
- להקנות כלים שיאפשרו לסטודנטים קריאה ביקורתית של מחקרים בפסיכולוגיה.

חומר הלימוד

- מקראה של מאמרים**
- מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום, מבוא לכל נושא, והנחיה בקריאת המאמרים.

על הסטודנטים חלה **חובת** השתתפות במפגש ההנחיה **הראשון** ובמפגש **נוסף** בו מציג הסטודנט רפרט בכיתה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10557 פסיכולוגיה בין-תרבותית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה**, **פסיכולוגיה חברתית**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, **התנסות במחקר**, **רגרסיה וניתוח שונות**, **השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך**, וכן **עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לאנתרופולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' סוניה רוקס, ד"ר גל גורודיסקי
יועצים: פרופ' אריה נדלר, פרופ' לילך שגיב, פרופ' שלום שוורץ

אחת השאלות המרכזיות העומדות בפני הפסיכולוגיה הבין-תרבותית היא שאלת האוניברסליות של תהליכים פסיכולוגיים. האם תופעות שנחקרו באופן מעמיק במערב קיימות גם בתרבויות אחרות? מה משמעותם של ממצאים בדבר הבדלים בין-תרבותיים בתהליכים פסיכולוגיים בסיסיים? בקורס זה יידונו נושאים רבים העומדים במרכז המחקר הפסיכולוגי מתוך גישה בין-תרבותית. ייסקרו מחקרים בין-תרבותיים שבדקו את מושג העצמי, התפתחות מוסרית, תוקפנות, שיתוף פעולה, תהליכי ייחוס, ועוד. יודגשו במיוחד מושגים המסייעים להבין הבדלים הקיימים בין אנשים מתרבויות שונות. בנוסף, בקורס יידונו השלכות של מפגשים בין אנשים מתרבויות שונות והשפעתם הן על בודדים והן על קבוצות.

חומר הלימוד

- מקראה של מאמרים** (באנגלית)
- מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום, מבוא לכל נושא והנחיה בקריאתם של המאמרים במקראה.

על הסטודנטים חלה **חובת** השתתפות במפגש ההנחיה **הראשון** ובמפגש **נוסף** בו מציג הסטודנט רפרט בכיתה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10352 הפסיכולוגיה של השיפוט האינטואיטיבי¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, **מבוא לפסיכולוגיה**, **התנסות במחקר**, **רגרסיה וניתוח שונות**, **השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך**, וכן **עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **פסיכולוגיה קוגניטיבית**, **פסיכולוגיה חברתית**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, ד"ר שחר אייל; ענת אראל-גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' מיה בר-הלל, פרופ' דן זכאי, פרופ' נירה ליברמן, פרופ' אילנה ריטוב, פרופ' יחיאל קלר

הקורס מציג תחום מחקר בקוגניציה חברתית המנתח את אופני החשיבה האינטואיטיבית בתנאי אי-ודאות. הקורס מתמקד בפער השיטתי בין שיפוטים המתבססים על קיצורי דרך אינטואיטיביים (המצוי) לבין שיפוטים נורמטיביים המבוססים על תורת הסטטיסטיקה וההסתברות (הרצוי). תחום מחקר זה הוא בעל השלכות ויישומים במגוון תחומים.

מטרות הקורס

- להציג את נושאי המרכזיים של תחום מחקר מרתק ועדכני בפסיכולוגיה;
- להצביע על השלכות שיש למחקר בתחום זה על תופעות התנהגותיות בתחומים רבים ומגוונים של הפסיכולוגיה ושל דיסציפלינות אחרות;
- לחדד את החשיבה הביקורתית בקריאת מאמרים ובניתוח אירועים במציאות;
- להקנות מיומנויות לתכנון וביצוע מחקר בתחום הנדון.

חומר הלימוד

- מבחר מאמרים** מתוך הספר: *Heuristics and Biases: The Psychology of Intuitive Judgment*, edited by T. Gilovich, D. Griffin & D. Kahneman (Cambridge University Press, 2002)

- מקראת מאמרים**
- מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום והנחיה מפורטת לקריאת המאמרים.
- תוכנת מולטימדיה** המאפשרת קריאה מונחית אינטראקטיבית של אחד מהמאמרים המרכזיים בקורס, תוך התנסות אישית במחקר כחוקר וכמשתתף.

הסטודנטים יתבקשו להגיש מטלות חובה המתייחסות לנושאי המאמרים ולהציג מאמר באחד המפגשים. השתתפות חובה במפגש הראשון ובמפגש נוסף.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

פסיכולוגיה

תואר ראשון

10593 ליקויי קריאה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שיוך נוסף: מדעי החברה / חינוך / ליקויי למידה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **פסיכולוגיה פיזיולוגית, פסיכולוגיה קוגניטיבית, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס קריאה: תאוריה ומעשה, ליקויי למידה.**

פיתוח הקורס: פרופ' לילך שלו-מבורך (כתיבה), ליהי כספי-סגל, קרן פרצל; ענת גפני (עריכה)

קריאה היא אחת המיומנויות המרכזיות בחינוך. למרות שרוב הילדים רוכשים קריאה באופן תקין, יש ילדים שמוגדרים כלקויי קריאה. הקורס מציג הסברים שונים ללקות קריאה (דיסלקסיה), החל מהסברים ביולוגיים-מוחיים וכלה בהסברים קוגניטיביים. כל השערה נבחנת בצורה ביקורתית, הן מבחינה תאורטית והן מבחינת טיב המחקר שהוביל למסקנות העיקריות.

מטרות הקורס

- להקנות ידע על לקות קריאה ומאפייניה;
- להקנות ידע על השערות תאורטיות שונות שמסבירות לקות קריאה;
- לבסס הרגלים של קריאה ביקורתית של מאמרים בתחום לקות הקריאה.

נושאי הלימוד

הקדמה ורקע בסיסי בתחום הקריאה (מודלים של רכישת קריאה אצל קוראים רגילים, בסיס ביולוגי כללי של קריאה); לקויות קריאה נרכשות; הבסיס הפיזיולוגי (ביולוגי, גנטי) של קריאה ולקות קריאה; סיבות שונות ללקות קריאה (קושי במודעות פונולוגית, בקצב עיבוד המידע, באוטומטיזציה ובקשב חזותי); שיטות טיפול בלקויות קריאה (אימון שמיעתי, אימון חזותי); דיון אינטגרטיבי (שאלת הספציפיות של לקות הקריאה, שאלת הלכויות הנלוות).

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים
- **מדריך למידה** הכולל יחידת מבוא, מבואות לפרקים השונים, הנחיה מפורטת בקריאת המאמרים הראשונים במקראה ושאלות מנחות לכל יתר המאמרים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10904 שינה והפרעות שינה בילדות¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה, פסיכולוגיה התפתחותית: מינקות להתבגרות, שיטות מחקר במדעי החברה, התנסות במחקר רגרסיה וניתוח שונות, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס פסיכולוגיה פיזיולוגית.**

פיתוח הקורס: פרופ' אבי שדה, ד"ר ליאת טיקוצקי
יועצים: פרופ' פרץ לביא, פרופ' אריה נדלר, פרופ' ענת שר

השינה היא התנהגות מרכזית והכרחית בחייהם של מבוגרים וילדים. נושא השינה בילדות חשוב במיוחד, כיוון שלהפרעות השינה בינקות ובילדות השלכות רבות על תפקודו של הילד בתחומים שונים.

הקורס עוסק במחקר של תחום השינה אצל ילדים ובהיבטים ההתפתחותיים והפסיכולוגיים של שינה בקרב ילדים. הקורס מתמקד, בין השאר, בנושאים כמו: הפרעות שינה שכיחות בינקות ובילדות, טיפול בהפרעות שינה והקשר שבין שינה של ילדים לבין תפקודי למידה, קשב, רגש ופסיכופתולוגיה.

מטרות הקורס

הקורס נועד לחשוף את הסטודנטים לעולם השינה של ילדים, תחום שהוא בעל חשיבות מיוחדת עקב הזמן הרב בו מבליים ילדים בשינה ועקב ההשלכות שיש לשינה ולהפרעות שינה על תפקודו של הילד.

מטרה נוספת הנה להיעזר במאמרים מחקרניים בתחום השינה של ילדים על-מנת להרחיב את ההבנה של שיטות המחקר והחשיבה המדעית בתחום.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים
- **מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום והנחיה בקריאת המאמרים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10935 נירופסיכולוגיה קוגניטיבית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שיוך נוסף: מדעי החברה / חינוך / ליקויי למידה
4 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים **פסיכולוגיה פיזיולוגית, פסיכולוגיה קוגניטיבית, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו, התנסות במחקר רגרסיה וניתוח שונות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.**

פיתוח הקורס: פרופ' מרים פאוסט, ד"ר גתית קוה

יועצים: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' שלמה בנטיין, פרופ' ליאון דעואל, פרופ' לילך שלו-מבורך, ד"ר אסף גלבוע, ד"ר נורית גרונוא

נירופסיכולוגיה היא תחום העוסק בקשר בין מוח והתנהגות קוגניטיבית. כלומר, באופן בו אנו חושבים, מדברים, זוכרים, או תופסים את הסביבה. יש דרכים רבות לחקור את הקשרים הללו והקורס הנוכחי מתמקד בעיקר בתיאור המחקר עם אנשים שסובלים מליקויים קוגניטיביים בעקבות פגיעה מוחית. לצד הצגת מודלים תאורטיים הקיימים בתחום, יוצג תיאורי מקרה מפורטים של אנשים שמוחם נפגע והם סובלים מליקויים ספציפיים בתפיסת עצמים או פרצופים, קשב, זיכרון, שפה מדוברת, או חשבון. הצצה נדירה זו אל תיאורי המקרים תאפשר להבין טוב יותר את התפקוד הבריא בכל אחד מן התחומים הללו.

מטרות הקורס

- לעמוד על טיבם של הליקויים הקוגניטיביים הנגרמים בעקבות פגיעות מוחיות שונות.
- להקנות ידע לגבי המחקר עם אנשים שמוחם נפגע.
- להרחיב את הידע התאורטי לגבי מודלים קוגניטיביים מקובלים בחקר אנשים בריאים.

נושאי הלימוד

הקדמה ורקע בסיסי לגבי מהות הנירופסיכולוגיה הקוגניטיבית ושיטות המחקר המקובלות בתחום (אמצעי הדמיה, הנחות בסיסיות בפסיכולוגיה קוגניטיבית, מחקר עם אנשים שמוחם נפגע); אסימטריה מוחית וההבדל בין ההמיספירה הימנית והשמאלית; תפיסת עצמים ואגנוזיה; תפיסת פרצופים ופרוזופנוזיה; עיבוד מרחבי והזנתת צד; שפה מדוברת ואפוזיה; שפה כתובה ודיסלקסיה; זיכרון ואמנויה; תפקודים אקזוקטיביים; דיון אינטגרטיבי ביתרונותיה וחסרונותיה של שיטת המחקר הנעזרת בתיאורי מקרה.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים ובהם תיאורי מקרה נבחרים בתחומים קוגניטיביים שונים.
- **מדריך למידה** הכולל יחידת מבוא, מבואות לפרקים השונים והנחיה מפורטת לקריאת המאמרים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

פסיכולוגיה

תואר ראשון

10905 ליקויי למידה בחשבון: היבטים קוגניטיביים¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוף נוסף: מדעי החברה / חינוך / ליקויי למידה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, **פסיכולוגיה פיזיולוגית**, **התנסות קוגניטיבית**, **פסיכולוגיה פיזיולוגית**, **התנסות במחקר**, **רגרסיה וניתוח שונות**, **השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך**, וכן עמידה בדרישות ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבישי הניק, ד"ר אורלי רובינשטיין
יועצים: פרופ' אנדראה ברגר, פרופ' יוסף צלגוב, פרופ' רות שלו

הקורס מתייחס לנושאים של עיבוד מושג המספר ותהליכי חישוב על ההיבטים השונים שלהם (מודלים, התפתחות, ייצוג מוחי, הוראה), תוך שימת דגש על מגוון של פרדיגמות מחקריות עדכניות ותאוריות מקובלות. בנוסף, קיימת התייחסות ללקויות התפתחותיות ונרכשות בחשבון (דיסקלקוליה התפתחותית ואקלקוליה נרכשת), תוך סקירה של התפתחות התחום ב-15 השנים האחרונות.

מטרות הקורס

- לדון בממדים ההתפתחותיים, ניירו-קוגניטיביים וחינוכיים של מושג המספר ושל מיומנויות חישוביות, תוך התייחסות למגוון של פרדיגמות מחקריות עדכניות (לדוגמה: מחקרים התנהגותיים שבוחנים מטלות של השוואת מספרים וגדלים, מחקרי הדמיה מוחית ועוד) ולתאוריות מקובלות.
- לדון בלקויות התפתחותיות ונרכשות בחשבון (דיסקלקוליה התפתחותית ואקלקוליה נרכשת, בהתאמה), תוך התייחסות לגורמים, לביטויים, לדרכי האבחון וההתמודדות במערכת החינוך ובחברה.
- לפתח חשיבה מדעית וביקורתית באמצעות קריאת מאמרים עדכניים בתחום.

חומר הלימוד

- מקראה** של מאמרים
- מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום, מבוא לכל פרק, הנחיה בקריאת המאמרים, ואחרית דבר.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10914 סמינר מחקר בפסיכולוגיה למצטיינים¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם **מבוא לפסיכולוגיה**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר** ו**סגנונותיו**, **התנסות במחקר**, **רגרסיה וניתוח שונות**, אחד מבין הקורסים **פסיכולוגיה חברתית**, **פסיכולוגיה קוגניטיבית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. יתקבלו רק סטודנטים מצטיינים שהסמינר יוצע להם באופן אישי.

הסמינר מועבר על-ידי איש סגל מהמחלקה לפסיכולוגיה וסטודנטים מצטיינים יוזמנו ליטול בו חלק.

נושא הסמינר

נושא הסמינר ייקבע לפי תחום התמחותו ומחקריו של מרכז הסמינר. הסמינר מתבסס על אסופת מאמרים בנושא הנלמד.

מבנה הסמינר

הסמינר הוא **שנתי** וכולל שני חלקים.

חלק א (סמסטר ראשון)

החלק הראשון כולל שמונה מפגשי **חובה** בנושא הסמינר. בשלב הראשון תיערך סקירה של נושא הסמינר והסטודנטים יקבלו הנחיה לקריאת המאמרים. המפגשים יוקדשו לדיון ביקורתי על המאמרים, להצגת מאמרי סקירה על-ידי הסטודנטים ולחיפוש מאמרים עדכניים הרלוונטיים לנושא הנלמד ולהצגתם במפגש (ובאתר הסמינר).

חלק ב (סמסטר שני)

בחלק השני מתקיימת סדנת עבודה סמינריונית הכוללת כשבעה מפגשי **חובה**. במהלך הסדנה יכתבו הסטודנטים את העבודה הסמינריונית על כל שלביה. המפגשים יוקדשו לדיונים ביקורתיים על שאלות המחקר שאותם יסחו הסטודנטים (בסיוע המרכז), לבחירת המתודולוגיות ולניתוח הממצאים והמסקנות. בתום חלק זה יגישו הסטודנטים עבודה סמינריונית אמפירית.

עם הגשת העבודה הסמינריונית יקבל הסטודנט ציון אחד לקורס, שיתבסס על השתתפות פעילה, מטלות והעבודה הסמינריונית.

סמינר המצטיינים נחשב כקורס לכל דבר במסגרת הלימודים לתואר, ונכלל ברשימת הקורסים לתואר של הסטודנט.

1 בקורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית אמפירית.

10936 השפעת לחץ וחרדה בינקות על תפקוד בבגרות¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים **פסיכולוגיה פיזיולוגית**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר** ו**סגנונותיו**, **התנסות במחקר**, **רגרסיה וניתוח שונות**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. נדרש אישור מרכז הוראה.

פיתוח הקורס: ד"ר רביד דורון

הקורס עוסק בתחום בדיקת תרופות עתידיות חדשות להפרעות לחץ וחרדה הנובעות ממשקעי עבר. הקורס עוסק בהבנת המנגנון הפיזיולוגי העומד בבסיס תופעת הלחץ בכלל והחרדה בפרט. דגש יושם בהבנת המנגנונים הפיזיולוגיים המתווכים את השפעות מצבי דחק על הבריאות ועל בדיקת משתנים סביבתיים והתנהגותיים המעורבים בוויסות קשרים אלו.

מבנה הקורס

הקורס מתפרש על שנת לימודים מלאה. **בסמסטר הראשון** נערכים שיעורים שבמסגרתם הסטודנטים מציינים מאמרים על מחקרים אמפיריים עדכניים ו**בסמסטר השני** הסטודנטים עובדים על עבודת מחקר אמפירית במעבדה, שכוללת שימוש בכלי מחקר ביו-פסיכולוגיים ובכלי המחקר ושיטות המחקר המקובלות בתחום. כמו כן הסטודנטים עוברים הכשרה בטכניקות מעבדתיות שמיושמות על בעלי חיים, ולעומדים בדרישות ההכשרה יוענק רישיון לעבודה עם מכרסמים.

הקורס מתקיים במעבדות המחקר החדישות בקמפוס המכללה האקדמית של תל-אביב-יפו וישתתפו בו סטודנטים של המכללה האקדמית וסטודנטים מצטיינים מהאוניברסיטה הפתוחה שיוזמנו ליטול בו חלק.

חומר הלימוד כולל מקראת מאמרים.

הנוכחות בשיעורים ובמפגשים האישיים היא **חובה**.

סמינר זה נחשב כקורס לכל דבר במסגרת הלימודים לתואר.

1 בקורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית אמפירית.

מדעי החברה

פסיכולוגיה

תואר ראשון

10941 מוח וקוגניציה:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות,² פסיכולוגיה קוגניטיבית, פסיכולוגיה פיזיולוגית, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר נורית גרונאו, פרופ' ליאון דעואל
יועצים: פרופ' לילך שלו-מבורך, פרופ' גלית יובל, ד"ר גליה אבידן,

הקורס שייך לתחום מדעי המוח הקוגניטיביים (Cognitive Neuroscience), תחום בין-תחומי אשר חובק בתוכו שדות מחקר שונים מתחומי הפסיכולוגיה, מדעי העצב, נוירוביולוגיה, חישוביות עצבית ועוד. הקורס פותח צוהר לשיטות המחקר ולנושאים המרכזיים המעסיקים את החוקרים המתעניינים בהבנת הקשר שבין מוח והתנהגות. בקורס מוצגים ממצאים עדכניים הקיימים בתחומי קוגניציה שונים, כגון תפיסה, קשב, זיכרון, שפה, פעולה ותהליכים ניהוליים. בנוסף, התלמידים ייחשפו לשיטות המחקר המגוונות הקיימות בתחום, כגון מחקר עם אנשים בעלי פגיעות מוחיות, שיטות הדמיה מוחית ורישום חשמלי מהמוח. הקורס ידון באופן שבו שיטות שונות שופכות אור על הבנתנו את התהליכים הקוגניטיביים השונים.

מטרות הקורס

- הקניית ידע עדכני על הממצאים שנאספו בתחום מדעי המוח הקוגניטיביים על ההתנהגות האנושית, ובפרט על תפיסה, זיכרון, קשב ומודעות, שפה, תכנון, שליטה, בקרה ופעולה ותפקודים רגשיים וחברתיים;
- לימוד שיטות המחקר העיקריות לחקר המוח והקוגניציה. דיון באופן שבו חקר המוח תורם להבנה של תהליכים קוגניטיביים מחד גיסא, ובאופן שבו פרדיגמות ושיטות מחקר קוגניטיביות תורמות להבנה של החלוקה התפקודית במוח, מאידך גיסא.

חומר הלימוד

ספר הקורס: M.S. Gazzaniga, R.B. Ivry & G.R. Mangun, *Cognitive Neuroscience, the Biology of the Mind*, 3rd ed. (W.W. Norton, 2008)
מבחר מאמרים, הרצאות וידאו מוקלטות ומדריך למידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 מסמסטר 2015 ואילך נוסף קורס זה לתנאי הקבלה. סטודנטים שלומדים לתואר דו-חוגי במדעי הקוגניציה בשילובים שאינם עם פסיכולוגיה, או שלומדים חוג במדעי הקוגניציה לאחר תואר, פטורים מתנאי קבלה זה באישור של מרכז ההוראה. עם זאת, לא מומלץ לכתוב עבודה סמינריונית אמפירית בקורס זה למי שלא למדו את הקורס התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות (10686).

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בפסיכולוגיה

שימוט והערכה לתלמידי ניהול וכלכלה (10522) (מ) – משובץ בניהול, עמי 96.

מדעי החברה

מדעי הקוגניציה

תואר ראשון

10756 יסודות מדעי הקוגניציה

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים פילוסופיה של הנפש בתקופתנו, מבוא למדעי המחשב ושפת Java (או יסודות התכנות בשפת Java), או צמד הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java א + מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב, ואחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה והסתברות למדעים, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, תורת ההסתברות, פסיכולוגיה פיזיולוגית.¹

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף גרודזינסקי, פרופ' אמיר הורוביץ

הקורס מציג סוגיות מרכזיות במדעי הקוגניציה מנקודת מבט של הדיסציפלינות השונות השייכות אליהם: בלשנות, פסיכולוגיה, מדעי המוח, פילוסופיה ומדעי המחשב. כמו כן מציג הקורס את תחומי ההשקעה ואת היסודות התאורטיים של מדעי הקוגניציה.

בקורס משולבות הרצאות של חוקרים מהאוניברסיטה הפתוחה וממוסדות אחרים.

במסגרת קורס זה תילמד תוכנת Matlab. לימוד תוכנה זו נסמך על ידע קודם מסוים באלגברה ליניארית. לפיכך מומלץ לסטודנטים ללמוד את הקורס לאחר שלמדו קורס באלגברה ליניארית או לפחות במקביל ללימוד קורס כזה. סטודנטים שילמדו את הקורס ללא רקע באלגברה ליניארית, מתבקשים לפנות למרכז ההוראה של הקורס כדי שיתאם עבורם את לימוד התוכנה במועד מאוחר יותר, בנפרד מהקורס.

הקורס משודר בוועידת וידאו וחלה בו חובת השתתפות במפגשים, במקום המפגש או באחד ממרכזי הלימוד (בתל אביב, חיפה, ירושלים או באר שבע).

1 מי שלא סיים את הקורס פסיכולוגיה פיזיולוגית, אך ניגש לבחינת מחצית א של קורס זה, ועומד בכל שאר תנאי הקבלה, מתבקש לפנות למרכז ההוראה לקבלת אישורו להרשמה לקורס.

10942 פילוסופיה של מדעי הקוגניציה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נוסף: מדעי הרוח / פילוסופיה

4 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס פילוסופיה של הנפש בתקופתנו, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אמיר הורוביץ

הקורס עוסק בסוגיות הפילוסופיות החשובות על אודות מדעי הקוגניציה:

- תחומיהם ומהותם של מדעי הקוגניציה
- ריאליזם, פרשנות ואינסטרומנטליזם בפסיכולוגיה
- המודולריות של הנפש
- ידע טבוע מלידה לעומת ידע נרכש, בדגש על סוגיית הידע הלשוני
- מדעי הקוגניציה ורציונליות
- תפקידים של כללים בתהליכים קוגניטיביים מודעות וקוגניציה
- הסביבה ותהליכים קוגניטיביים

הקורס מבוסס בעיקרו על הספר: Robert J. Stainton, Ed. *Contemporary Debates in Cognitive Science* (Blackwell, 2006).

10956 שפה וקוגניציה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נוסף: מדעי הרוח / בלשנות

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים מבוא לבלשנות תאורטית, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (או מבוא לסטטיסטיקה והסתברות לתלמידי מדעים),² פסיכולוגיה קוגניטיבית (או יסודות מדעי הקוגניציה).

פיתוח הקורס: ד"ר נורית מלניק
אחריות אקדמית: פרופ' נעמה פרידמן

הקורס מתמקד במחקרים בלשניים בעלי מנשק לתחומים אחרים במדעי הקוגניציה, ובוחן תופעות בלשניות באמצעות מחקרים פסיכולינגוויסטיים, נוירולינגוויסטיים, חישוביים, טיפולוגיים ותאורטיים.

נושאי הלימוד

- פונולוגיה: מאפיינים אוניברסליים של ההברה
- מורפולוגיה: אחסון ועיבוד המילה המורכבת
- תחביר: משפטי זיקה ואפאזיה – מורכבות של זיקת מושא
- סמנטיקה: רכישת כמתים

חומר הלימוד

- ספר קורס הכולל הסבר על כל אחת מהתופעות הלשוניות בהן עוסק הקורס וכן דיון בשאלות תאורטיות העומדות ברקע כל יחידה
- מקראה של מאמרים
- מדריך למידה הכולל הנחיה מפורטת לקריאת המאמרים

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 סטודנטים לתואר הדו-חוגי במדעי המחשב ובמדעי הקוגניציה ילמדו את הקורס תורת ההסתברות (20416) או את הקורס הסתברות לתלמידי מדעי המחשב (20425) במקום אחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (30111), מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (30203).

מדעי החברה

מדעי הקוגניציה

תואר ראשון

10944 מודלים חישוביים במדעי הקוגניציה:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים, ובכללם יסודות מדעי הקוגניציה, פסיכולוגיה קוגניטיבית, שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (או מבוא לסטטיסטיקה והסתברות לתלמידי מדעים או הסתברות לתלמידי מדעי המחשב), הסקה סטטיסטית (או מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב + רגרסיה וניתוח שונות, או מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב + התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות), חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א, 2, אלגברה לינארית 1 (או אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע). ידע קודם מומלץ: מבוא למדעי המחשב ושפת Java או יסודות התכנות בשפת Java (או מבוא למדעי המחשב ושפת Java + מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב).

פיתוח הקורס: ד"ר נעם שנטל (כתיבה)
אחראי אקדמי: ד"ר יונתן לוינשטיין

מטרת הקורס להכיר מודלים מתמטיים בתחומים השונים של מדעי הקוגניציה, ולהכשיר את הסטודנטים למדל תופעה בעצמם, או לפחות להבין ולבקר מודלים מתמטיים שפותחו על-ידי אחרים. במסגרת הקורס יידרשו הסטודנטים לממש אלגוריתמים שונים.

לקורס שני חלקים עיקריים:

החלק הראשון מציג מודלים מכאניסטיים במדעי הקוגניציה, ובמהלכו יילמדו בעיקר מודלים של רשתות נוירונים וייבחנו סוגיות כגון: כיצד המוח אוגר ומאחר מספר גדול של זיכרונות, מהם המודלים הבסיסיים לביצוע סיווג על-ידי המוח, וכן מודלים ללמידה ברשת נוירונים עם ובלי מורה.

החלק השני עוסק במודלים פונקציונליים (נורמטיביים) ובמודלים דסקריפטיביים, ובמסגרתו נדון בקבלת החלטות בתנאי אי-ודאות, בלמידה באמצעות חיזוקים (reinforcement learning) ובמודלים הסתברותיים של קוגניציה.

שימו לב: במסגרת הקורס יסודות מדעי הקוגניציה מתקיימת סדנה ללימוד תוכנת Matlab אשר בה נעשה שימוש נרחב בקורס מודלים חישוביים במדעי הקוגניציה. הסטודנטים נדרשים ללמוד ולתרגל את התוכנה בהתאם לדרישות הסדנה.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעי הקוגניציה

סמינר מצטיינים בפילוסופיה (10952) (מ) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 47.

קורסים הקשורים למדעי הקוגניציה

קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות במדעי הקוגניציה.

פילוסופיה של הנפש בתקופתנו (10679) (ה) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 43.

מבוא לבלשנות תאורטית (10730) (ה) – משובץ בבלשנות, עמ' 48.

פסיכולוגיה קוגניטיבית (10264) (ה) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 137.

פסיכולוגיה פיזיולוגית (10615) (ה) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 138.

מוח וקוגניציה (10941) (מ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 144.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית עיונית בלבד במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או אחד מבין הצמידים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי (20492), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).

מדעים

מדעים – כללי / 149

מתמטיקה / 150

מדעי המחשב / 164

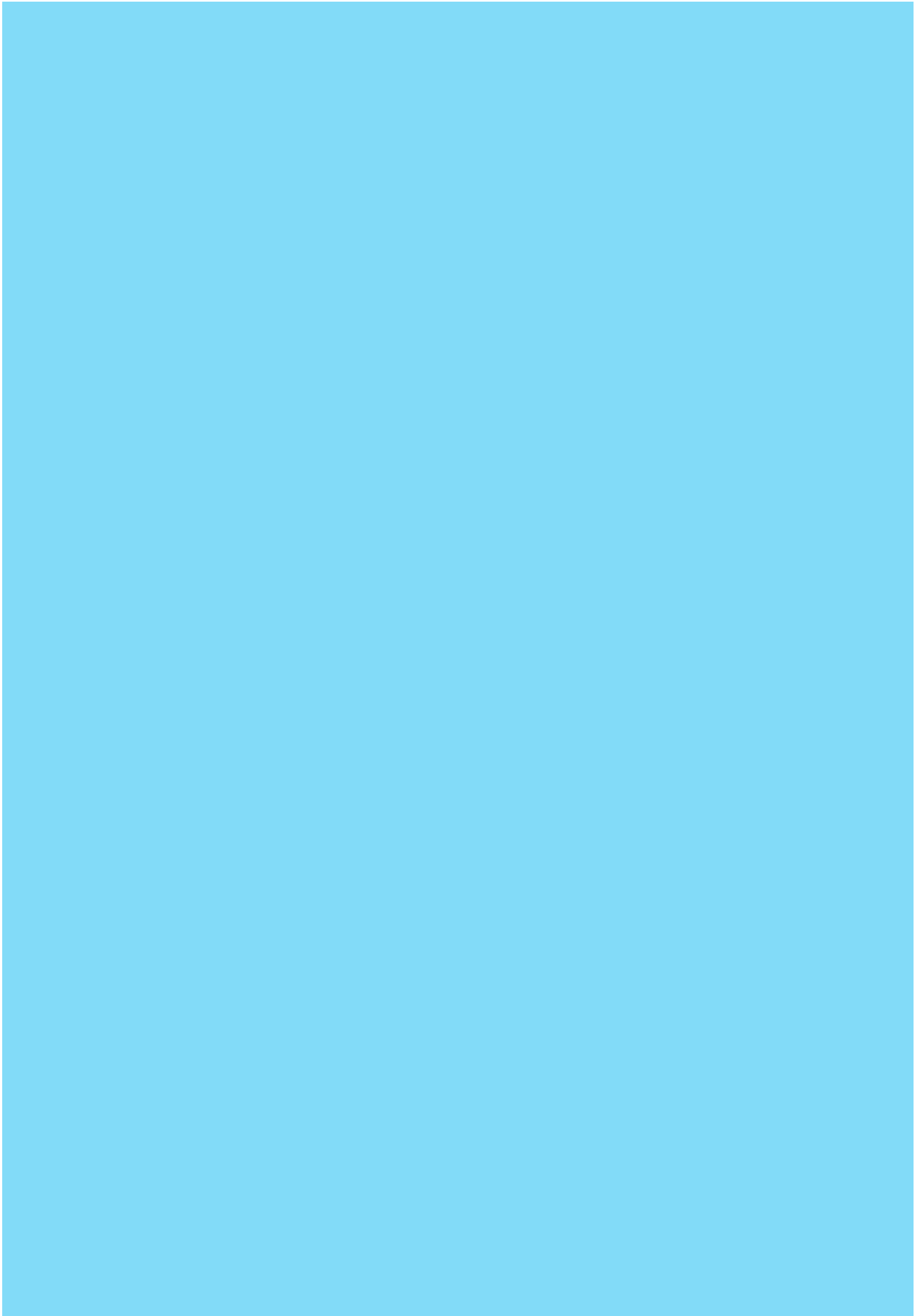
מדעי הטבע והחיים – כללי / 176

פיסיקה / 177

כימיה / 189

מדעי החיים / 198

מדעי כדור-הארץ / 217

מדעים

מדעים – כללי

תואר ראשון

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעים-כללי

- פילוסופיה של המדע (20202) (ה) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 45.
- בעיות בפילוסופיה של המדע (20914) (מ) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 45.
- בעיות נבחרות בפילוסופיה של המדע (20304) (מס) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 47.
- הסתברות ומודלים סטוכסטיים בחקר ביצועים (10907) (מ) – משובץ בהנדסת תעשייה וניהול, עמ' 227.
- שיטות אופטימיזציה לא ליניארית (10926) (מ) – משובץ בהנדסת תעשייה וניהול, עמ' 228.
- מבוא למכטרוניקה (10595) (מ) – משובץ בהנדסת תעשייה וניהול, עמ' 228.

20468 גנטיקה של האדם: היבטים רפואיים ואתיים¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' גדעון בך, ד"ר נטע אלטמן, מיכל מקרוב

לינוי אקדמי וייעוץ: ד"ר יואל קלמס, ד"ר דרור בר-ניר

הקורס מיועד לסטודנטים חסרי רקע קודם בביוכימיה ובגנטיקה.

התגליות החשובות במחקר הגנטי שנעשו במהלך העשורים האחרונים תרמו רבות לידע הביוכימי על גוף האדם ולהבנת התהליכים המתרחשים בו. לידע הרב שהצטבר יש השלכות מעשיות ומרחיקות לכת באבחון מחלות גנטיות, בפיתוח תרופות ואמצעי טיפול חדשים במחלות אלה, בחקלאות, בפיתוח מיזמים ופטנטים בעלי ערך כלכלי, בחקירת פשעים, במחקר היסטורי ובחקר מוצא האדם. גם משפטים ומלומדים בתחומי הרוח והחברה נדרשים לידע בגנטיקה של האדם כדי להכריע בשאלות אתיות ולהשמיע את דעתם בנושאים בעלי היבטים מוסריים.

הקורס עוסק ביסודות הגנטיקה וחוקיה, במבנה הגנום האנושי ותפקודו, בשינויים במבנה הגנים, במחלות גנטיות וביישומים רפואיים של הממצאים הגנטיים. הקורס דן גם בהשלכות שיש לידע הגנטי ליישומיו על הפרט והחברה ובסוגיות האתיות המתעוררות כתוצאה מכך.

חומר הלימוד

הקורס מתבסס על הרצאות מצולמות בהיקף של כ-45 שעות. המרצה ברובן הוא פרופ' גדעון בך, אם כי מיעוטן ניתנו על-ידי מומחים אחרים מתחום האתיקה והמשפט. ההרצאות ניתנות לצפייה ברשת האינטרנט או על גבי תקליטורים. הקורס מלווה במדריך למידה ובמאמרים בנושא.

1 להשלכות על צבירת נ"י בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

20127 יישומי מחשב מתקדמים¹

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' ציפי ארליך, רבקה גדות

הקורס נועד להקנות ידע בנושא המחשב האישי ויישומיו, בהדגשת הגיליון האלקטרוני Excel 2010, ובנוסף לאפשר התנסות במרכיבים השונים של התקשוב כדי להכשיר את הסטודנטים להשתתף בקורסים מתוקשבים בהמשך לימודיהם. בקורס יוצגו כלי עזר ממוחשבים שישרתו את הסטודנטים הן במהלך לימוד הקורסים ובעת כתיבת עבודות סמינריוניות, והן בעבודתם בעתיד.

מבנה הקורס

הקורס הוא קורס מתוקשב הכולל קבוצות דיון, הורדת מטלות מאתר הקורס, שליחת מטלות במערכת שליחת המטלות הממוחשבת. המטלות בקורס כוללות יישום של התוכנות הנלמדות.

לצורך לימוד הקורס דרוש מחשב אישי עם תמיכה בעברית וחיבור לאינטרנט, תוכנת חלונות ותוכנת Office 2010 הנלמדות בקורס.²

נושאי הלימוד

- לימוד בהיקף נרחב ומעמיק של הגיליון האלקטרוני Excel
- האינטרנט ויישומיו
- חיפוש מידע באינטרנט
- מאגרי מידע ותוכנה ביבליוגרפית
- נושאים מתקדמים במעבד התמלילים Word
- נושאים מתקדמים בתוכנת המצגות Power Point

1 סטודנטים השולטים בחומר הלימוד של הקורס יכולים לגשת לבחינת פטור במקום ללמוד את הקורס. הבחינה כרוכה בתשלום. פרטים באתר הקורס ובפרק **בחינות** בידעון האקדמי.

בקורס זה יש חפיפת תוכן עם הקורסים **יישומי מחשב למדעי החברה** (10159), **יישומי מחשב למדעים** (20126), שאינם מוצעים עוד. מי שלמד קורסים אלו, יהיה פטור מלימוד הקורס **יישומי מחשב מתקדמים**.

2 לרוב החומר הנלמד בקורס אפשר להשתמש גם בקורס Office 2007.

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

04101 אשנב למתמטיקה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע על-תיכוני קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח), פרופ' עמוס אלטשולר, פרופ' מקסים ברוקהיימר, פרופ' יאיר טאומן, ד"ר אהוד ארצי, ד"ר יצחק ציקוני (כתיבה); רינה דכטר, דבורה יעקובי (אסיסטנטים); קרין חזקיה, ד"ר ברוך לשם (עריכה)

יועצים: פרופ' עמוס אלטשולר, פרופ' מקסים ברוקהיימר, פרופ' אמנון יקימובסקי, ד"ר חנה ליפסון, יונה אוברמן

קורס זה הוא קורס מבוא המציג לסטודנטים נושאים בסיסיים במתמטיקה. הוא אינו קורס טכני ואין רוכשים בו מיומנות חישובית תיכונית או אחרת. הקורס מכשיר את הסטודנטים לקראת חשיבה מתמטית נכונה ומקנה כלים מתמטיים בסיסיים. נדונים בו בצורה מפורטת ומדויקת נושאים שרובם מופיעים בצורה "עממית" יותר במסגרות הלימוד המקובלות. בשל כך, הקורס מתאים גם למורים, בייחוד למורים בחטיבות הביניים.

מן הסטודנטים הלימודים בקורס כמעט לא נדרשות ידיעות מוקדמות ואיננו מניחים מראש שליטה בחומר מתמטי כלשהו. עם זאת, נדרשים מן הסטודנטים גרות מחשבתית ועניין בחשיבה מופשטת.

נושאי הלימוד

- **קבוצות** – מושג הקבוצה, קבוצות סופיות ואינסופיות, שוויון עוצמות של קבוצות ופעולות בין קבוצות.
- **פעולות בינאריות** – תכונות אפשריות ומושג החברה.
- **פונקציות** – מושג הפונקציה, מכפלות קרטזיות, גרפים ופעולות על פונקציות.
- **איזומטריות** – אפיון כל האיזומטריות במישור.
- **אקסיומות** – מושגי יסוד, אקסיומות, מודלים והמחשות, משפטים הנובעים ממערכות שונות של אקסיומות, חוסר סתירה, אי-תלות, קטגוריות ושלמות.
- **גאומטריה אוקלידית** – התפתחות הגאומטריה, "היסודות" של אוקלידס וצעדים בבסיס אקסיומטי של הגאומטריה האוקלידית.
- **פרק מתורת המספרים ואינדוקציה מתמטית** – מספרים ראשוניים, האינסופיות של קבוצת המספרים הראשוניים ואינדוקציה מתמטית.

לקורס נלווים עזרי לימוד לשם גיוון הלימודים.

קורס זה אינו משמש להקניית ידע מתמטי ברמה תיכונית.

20474 חשבון אינפיניטסימלי 1

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **אשנב למתמטיקה**.

פיתוח הקורס: ד"ר גיל אלון
יועצים: פרופ' אלי לוי, פרופ' דניאלה ליבוביץ, פרופ' אהוד דה-שליט, פרופ' אינה שצ'רבק

הקורס מיועד בעיקר לסטודנטים המתעתדים להמשיך בלימודי מתמטיקה או מדעי המחשב ומומלץ גם לסטודנטים לפיסיקה. מטרת הקורס היא הקניית המושגים הבסיסיים של החשבון האינפיניטסימלי תוך שימת דגש על דיוק מתמטי.

יחד עם הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475) מקביל הקורס לקורסים בחשבון אינפיניטסימלי הניתנים בשנה א במחלקות למתמטיקה באוניברסיטאות השונות. מרבית הנושאים הנדונים בקורס מופיעים גם בקורס **חדו"א א** (20406) אך הגישה שונה. כאן, לצד הטכניקות והיישומים של החומר, מודגש הביסוס התאורטי של החשבון הדיפרנציאלי, וניתנות הוכחות מלאות ומדויקות לכל המשפטים המוצגים בקורס. מפאת הקושי והעומס של חומר הלימוד, רצוי מאוד לחזור על נושאים ברמה תיכונית של 5 יחידות לימוד במתמטיקה לפני לימוד הקורס (בפרט כדאי לחזור על אלגברה, טריגונומטריה, אינדוקציה, אי-שוויונים וחשבון דיפרנציאלי). כמו כן, מומלץ לא לבחור קורס זה כקורס ראשון במתמטיקה.

נושאי הלימוד

- אקסיומות המספרים הממשיים
- גבולות של סדרות
- חסמים עליונים ותחתונים של קבוצות
- גבולות חלקיים
- גבולות של פונקציות
- פונקציות רציפות ותכונותיהן
- רציפות במידה שווה
- פונקציות מעריכיות
- הנגזרת ושימושיה

1 הקורס מחליף את הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106), שילמד בפעם האחרונה בסמסטר 2014ג. אין חפיפה מלאה בין שני הקורסים: הנושאים אקסיומות המספרים הממשיים וגבולות של סדרות כלולים בקורס 20474 ולא בקורס 20106, ונושא האינטגרל כלול בקורס 20106 ולא בקורס 20474. לשינוי בקורסי החשבון האינפיניטסימלי יש השלכות על חלק מאפיקי מעבר לאוניברסיטאות אחרות. לפרטים יש לעיין בדרישות אפיקי המעבר השונים באתר. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

20475 חשבון אינפיניטסימלי 2

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474).

פיתוח הקורס: ד"ר גיל אלון (כתיבת יחידה 8); ד"ר ודים גרינשטיין (עריכת המהדורה החדשה).

קורס זה מהווה המשך לקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474). באמצעות צמד הקורסים **אינפי 1 + אינפי 2** יגיעו הסטודנטים לרמת הידע בנושא חשבון אינפיניטסימלי, המוקנית בשנה א במחלקות למתמטיקה באוניברסיטאות אחרות בארץ.

הכרת תוכנו של קורס זה חיונית ללימוד קורסים מתקדמים יותר במתמטיקה.

חומר הלימוד

- 1 יחידה האינטגרל המסוים
- 2 יחידה שיטות אינטגרציה
- 3 יחידה האינטגרל המוכלל
- 4 יחידה פיתוחי טיילור ומקלורן
- 5 יחידה טורים
- 6 יחידה סדרות וטורים של פונקציות
- 7 יחידה טורי חזקות
- 8 יחידה חשבון דיפרנציאלי של פונקציות בשני משתנים

יחידות 1-7 הן מהדורה חדשה של יחידות מתוך הקורסים הישנים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) ו**חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

1 הקורס יילמד החל מסמסטר 2015ב. הקורס מחליף את הקורס הישן **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212) שיוצע בסמסטר 2015א, ובמקביל לקורס החדש בסמסטרים 2015ב, 2016א, ולאחר מכן לא יילמד עוד. אין חפיפה מלאה בין שני הקורסים: הנושאים ביחידות 1, 2, 8 כלולים בקורס 20475 ולא בקורס 20212, ונושא הסדרות כלול בקורס 20212 ולא בקורס 20475. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

2 ולא הקורס הישן **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

3 אינפי – קיצור של חשבון אינפיניטסימלי.

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

20492 השלמות בחשבון אינטגרלי¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474).

פיתוח הקורס: פרופ' דניאלה ליבוביץ, ד"ר נעמי שקד-מונדרר, שמואל ברגר, פרופ' אלי לוי; יאיר טאומן, רינה דכטר (אסיסטנטים); ד"ר ודים גרינשטיין (עריכת המהדורה החדשה)

קורס זה מקנה ידע בחשבון אינטגרלי של פונקציות במשתנה אחד. חומר הלימוד בו הוא חלק מחומר הלימוד בקורס **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475).

הקורס מתאים לסטודנטים הנדרשים ללמוד את הצירוף חשבון **אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב** (20423), ומקנה את הידע בחשבון אינטגרלי הנדרש לצירוף קורסים זה. ניתן ללמוד את הקורס לפני הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**, או במקביל לו.

בנוסף, ניתן ללמוד את הקורס כהשלמה ל**חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) בתכניות לימודים שבהן לא נדרש הצירוף **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475).

חומר הלימוד

יחידה 1 האינטגרל המסוים
יחידה 2 שיטות אינטגרציה

20212 חשבון אינפיניטסימלי²

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

פיתוח הקורס: פרופ' דניאלה ליבוביץ, פרופ' דב סמט (ריכוז הפיתוח), פרופ' אלי לוי, שמואל ברגר, יוסף הרצמן, פרופ' איתמר פיטובסקי (כתיבה); חנית איש שלום, ריבה נדס, רינה דכטר, חיים לויטה, יצחק שטולץ (אסיסטנטים ועריכה) **יועצים**: פרופ' אמנון יקימובסקי, פרופ' דוד מייזלר, פרופ' דן עמיר, פרופ' ראובן רוטנברג, ד"ר אלחנן ליבוביץ

קורס זה מהווה המשך לקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106). באמצעות צמד הקורסים **אינפי 1** + **אינפי 2** יגיע הסטודנט לרמת הידע בנושא החשבון האינפיניטסימלי של פונקציות של משתנה אחד, המוקנית בשנה א במחלקות למתמטיקה באוניברסיטאות אחרות בארץ.

הכרת תוכנו של קורס זה חיונית ללימוד קורסים מתקדמים יותר במתמטיקה.

חומר הלימוד

יחידות 1-3 סדרות
יחידה 4 האינטגרל המוכלל
יחידה 5 פיתוחי טיילור ומקלורן
יחידה 6 טורים
יחידות 7-8 סדרות וטורים של פונקציות

1 החל מסמסטר 2015 יוצע קורס חדש **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), שיחליף קורס זה. הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212) יוצע בסמסטר 2015, ובמקביל לקורס החדש בסמסטרים 2015, 2016. ולאחר מכן לא יילמד עוד. אין חפיפה מלאה בין שני הקורסים. לפירוט ההבדלים, ראו הערה 1 בתיאור הקורס 20475. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 ולא הקורס החדש **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474). מי שילמדו את הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474), ילמדו בעקבותיו את הקורס החדש **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), ולא את הקורס הישן **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

3 אינפי – קיצור של חשבון אינפיניטסימלי.

20224 חשבון אינפיניטסימלי³

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), והקורס **אלגברה לינארית 1**.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר (אחראית אקדמית וכתיבה), שמואל ברגר, פרופ' אלי לוי, ד"ר ציפי ברגר, פרופ' דב מונדרר (כתיבה), פרידה חניקס-ורבין (אסיסטנטית); מרגלית פיין (עריכה) **יועצים**: פרופ' אמנון יקימובסקי, פרופ' דוד מייזלר, פרופ' ראובן רוטנברג

קורס זה מהווה המשך לקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** ו**חשבון אינפיניטסימלי 2**. הוא עוסק בחשבון הדיפרנציאלי והאינטגרלי של פונקציות של משתנים אחדים, ומשלים בכך את הנושאים היסודיים של החשבון האינפיניטסימלי.

חומר הלימוד

יחידה 1 המרחב R^n
יחידה 2 פונקציות של משתנים אחדים – גבולות ורציפות
יחידה 3 חשבון דיפרנציאלי של פונקציות ממשיות של שני משתנים
יחידה 4 פונקציות סתומות
יחידה 5 אלגברה של וקטורים
יחידה 6 חשבון דיפרנציאלי של פונקציות וקטוריות
יחידות 7-8 אינטגרלים כפולים ומשולשים
יחידה 9 מסילות בעלות אורך
יחידה 10 אינטגרלים מסילתיים
יחידה 11 משפט גרין
יחידה 12 אינטגרלים משטחיים, משפט גאוס ומשפט סטוקס

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

20406 חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א'

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע על-תיכוני קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח), ד"ר מירי אביגל, ד"ר ציפי ברגר; אורה מאור (עריכה)

ספר הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א'** (תרגום: נ' שקד-מונדרר; האוניברסיטה הפתוחה, 1997) הוא תרגום לעברית של 11 הפרקים הראשונים מתוך הספר:

H. Anton, *Calculus*, 5th ed. (John Wiley & Sons, 1995)

לספר הקורס נלווית חוברת פתרונות לתרגילים נבחרים.

הקורס מקנה לסטודנטים בתחום המדעים את הכלים הדרושים בתחום החדו"א² במשתנה אחד. הוא מדיק את הטכניקה והיישומים יותר מאשר את התאוריה המתמטית ובשל כך הוא מתאים יותר לסטודנטים למדעי הטבע והחיים, לניהול ולהנדסה, ולא לסטודנטים המתכוונים להעמיק בלימוד מתמטיקה ומדעי המחשב.

להשלמת הרקע הדרוש לקורס ולחזרה, מכיל ספר הקורס נספח קצר בתורת הקבוצות ונספח מקיף בטריגונומטריה. נושאי רקע אחרים נסקרים בפרק הראשון של הספר. עם זאת, מומלץ לסטודנטים לרענן את הרקע של לימודי המתמטיקה בתיכון (ברמה של 4 יחידות לימוד ומעלה) על-ידי עיון בספרות המקובלת או על-ידי השתתפות בקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001).

פרקי הספר כרך ראשון

- פרק 1 קואורדינטות, גרפים וישרים
- פרק 2 פונקציות וגבולות
- פרק 3 גזירה
- פרק 4 יישומי הגזרת
- כרך שני**
- פרק 5 אינטגרציה
- פרק 6 יישומים של האינטגרל המסוים
- פרק 7 פונקציות לוגריתמיות ופונקציות מעריכיות
- פרק 8 פונקציות טריגונומטריות הפוכות ופונקציות היפרבוליות הפוכות
- פרק 9 שיטות אינטגרציה
- פרק 10 אינטגרלים מוכללים; כלל לופיטל
- פרק 11 טורים אינסופיים

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 חדו"א – קיצור של חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי.

20423 חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב'

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא ידע קודם דרוש: **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א'** או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי 2**.

פיתוח הקורס: פרופ' דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח), ד"ר מירי אביגל, ד"ר ציפי ברגר; אורה מאור (עריכה)

ספר הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב'** (תרגום: נ' שקד-מונדרר; האוניברסיטה הפתוחה, 1998) הוא תרגום לעברית של פרקים 12-19 מתוך הספר:

H. Anton, *Calculus*, 5th ed. (John Wiley & Sons, 1995)

המהדורה העברית של פרקים 11-1 בספר הנ"ל היא ספר הקורס **חדו"א² א**.

לפני התחלת לימוד הספר, ילמדו הסטודנטים את פרק 11 מתוך ספרו של הווארד אנטון, המצורף לקורס כהשלמה למי שלא למדו את **חדו"א א**.

פרקי הספר

- פרק 11 טורים אינסופיים
- כרך ראשון**
- פרק 12 נושאים בגאומטריה אנליטית
- פרק 13 קואורדינטות קטביות והצגות פרמטריות
- פרק 14 המרחב התלת-ממדי; וקטורים
- פרק 15 פונקציות וקטוריות
- פרק 16 נגזרות חלקיות
- כרך שני**
- פרק 17 אינטגרלים כפולים ומשולשים
- פרק 18 נושאים באנליזה וקטורית
- פרק 19 משוואות דיפרנציאליות מסדר שני

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106). אפשר ללמוד את הקורס במקביל לקורס **השלמות בחשבון אינטגרלי** (20492).
3 חדו"א – קיצור של חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי.

20109 אלגברה לינארית 1

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא ידע קודם מומלץ: הקורס **אשנב למתמטיקה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי, פרופ' דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח וכתביה), פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' אורי לירון, פרופ' דב סמט, פרופ' איתמר פיטובסקי (כתיבה); חיים לויטה, ורדה בדי"ט, ראובן גלעד, ריבה נדם (אסיסטנטים ועריכה)

יועצים: פרופ' אברהם גינזבורג, פרופ' אמנון יקימובסקי, פרופ' מיכאל משלר

הכרת הנושאים הכלולים בקורס הכרחית לכל סטודנט המתעתד להעמיק בלימודי מתמטיקה או מדעי המחשב. הקורס מומלץ גם לסטודנטים שבכוונתם להתרכז בלימוד הפיסיקה, אם כי יש מהם שיעדיפו את הקורס המצומצם **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע** (20430).

דרישות רקע

לפני לימוד הקורס רצוי מאוד לחזור על נושאים ברמה תיכונית של 5 יחידות לימוד במתמטיקה (בפרט כדאי לחזור על אלגברה וטריגונומטריה). אמנם היחידה הראשונה של הקורס כוללת חזרה על חלק ניכר של חומר הרקע הדרוש, אבל אין בה די אלא למי שכבר למד חומר זה בעבר.

אנו ממליצים לשקול את האפשרות ללמוד לפני קורס זה את הקורס **אשנב למתמטיקה** (04101) שבו הסטודנטים רוכשים הרגלי ניסוח וחשיבה מתמטית מהסוג החיוני בקורס זה.

חומר הלימוד

יחידה 1	פרקי הכנה
יחידות 2-3	משוואות לינאריות והמרחב R^n
יחידות 4-5	מטריצות וטרמיננטות
יחידה 6	שדה המספרים המרוכבים
יחידות 7-8	מרחבים לינאריים
יחידות 9-10	טרנספורמציות לינאריות
יחידה 11	ערכים עצמיים
יחידה 12	המרחב האוקלידי ה- n ממדי

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

20229 אלגברה לינארית 2

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס **אלגברה לינארית 1**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' אלי לוי, פרופ' דוד צילג (כתיבה); ורדה בד"ט, ענת בורשטיין, ריבה נדס, מיכל שטרן (אסיסטנטים ועריכה)

יועצים: פרופ' אברהם גינזבורג, פרופ' אמנון יקומבסקי, פרופ' שלום פייגלשטוק

קורס זה הוא המשך והשלמה לקורס **אלגברה לינארית 1** (20109). באמצעות צמד הקורסים הזה ירכשו הסטודנטים את רמת הידע באלגברה לינארית המוקנית בשנה א במחלקות למתמטיקה באוניברסיטאות האחרות בארץ. הקורס מיועד לסטודנטים בדיסציפלינות מתמטיקה ומדעי המחשב וממלץ גם לסטודנטים לפסיקה.

חומר הלימוד

יחידות 1-3 מרחבי מכפלה פנימית
יחידות 4-6 תבניות בילינאריות ותבניות רבועיות
יחידות 7-9 צורות קנוניות

20430 אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: לפחות קורס אחד של האוניברסיטה הפתוחה במדעי הטבע או **במתמטיקה**.

פיתוח הקורס: ד"ר נעמי שקד-מונדרר, פרופ' יוסף ורביץ

יועצים: פרופ' אברהם גינזבורג, פרופ' ראובן חן, פרופ' אלי לוי, פרופ' דניאלה ליבוביץ, פרופ' דוד סודרי, פרופ' יורם קירש, ד"ר ציפי ברגר

מטרות הקורס

קורס זה מיועד לספק לסטודנטים בדיסציפלינות של מדעי הטבע היכרות עם מושגים מתמטיים מן האלגברה הלינארית הנחוצים לקורסים אחרים בפסיקה ובכימיה.

על הסטודנטים להבחין בין קורס זה לבין הקורס **אלגברה לינארית 1** (20109). בשני הקורסים נלמדים נושאים דומים, אך החיקף של **אלגברה לינארית 1** רחב יותר, והוא ברמת העמקה המתאימה לסטודנטים למתמטיקה ולמדעי המחשב.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על יחידות 5-1 של הקורס **אלגברה לינארית 1** (20109) (שיעורים 1-3) בתוספת שלושה שיעורים חדשים (4-6), שנכתבו על-ידי ד"ר נעמי שקד-מונדרר.

חומר הלימוד

שיעור 1 פרקי הכנה
שיעור 2 משוואות לינאריות והמרחב R^n
שיעור 3 מטריצות וטרמיננטות
שיעור 4 מרחבים וקטוריים
שיעור 5 טרנספורמציות לינאריות (כולל ערכים עצמיים ולכסון מטריצות)
שיעור 6 המרחב האוקלידי ה- n ממדי
נספח המספרים המרוכבים

20476 מתמטיקה בדידה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **אשנב למתמטיקה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג, פרופ' זאב נוטוב, פרופ' תמיר טסה, איתי הראבן; טלי צורף-עילם, יוסי קאופמן; אורה מאור, תלמה מוקדי (עריכה)

יועצים: פרופ' מרצל הרצוג, פרופ' עמירם יהודאי, ד"ר לאוניד גרינבלט, ד"ר ורדה ליברמן

מטרת הקורס היא ללמד מושגים, תוצאות ודרכי עבודה בנושאים מתמטיים המהווים כלים חשובים לטיפול ביסודות התאורטיים של מדעי המחשב ולתרום לפיתוח התחכום המתמטי של הסטודנט.

נושאי הלימוד

- **מבוא קצר ללוגיקה** – פסוקים, קשרים, לוחות אמת. משתנים, פרדיקטים, כמתים. זהויות שימושיות.
- **תורת הקבוצות** – קבוצה, איבר, שוויון והכלה בין קבוצות. פעולות בין קבוצות. קבוצת החזקה. עצמה. מכפלה קרטזית. יחס (רלציה). כפל יחסים. יחס הפוך. יחס רפלקסיבי, סימטרי, טרנזיטיבי. סגור של יחס לגבי תכונה. יחס שקילות. מחלקות שקילות. קבוצות מנה. פונקציות. פונקציות על, פונקציות חד-חד-ערכיות. סדר חלקי ומלא. אינדוקציה. קבוצות בנות מנייה. עצמת הרצף. משפט קנטור-שרדר-ברנשטיין. חיבור, כפל וחזקה של עצמות. משפט קנטור.
- **קומבינטוריקה** – עקרונות החיבור והכפל. תמורות, צירופים וחליפות עם חזרות ובלו חזרות. הבינום של ניוטון. זהויות במקדמים בינומיים. עקרון ההכלה וההפרדה. פונקציית אוילר. אי-סדר מלא. עקרון שובך היונים. יחסי נסיגה, פתרון יחסי נסיגה לינאריים. פונקציות יוצרות.
- **תורת הגרפים** – גרף: דרגה, מסלול, מעגל, מרחק, קשירות, תת-גרף, תת-גרף פורש, גרף מלא, גרף משלים, גרף דו-צדדי. אפיון של גרפים דו-צדדיים. עצים. משפט קיילי. סדרות פרופר. מעגלי אוילר ומעגלי המילטון: משפט אוילר, משפט אור ומשפט דירק. זיווגים, כיסויים, קליקים וקבוצות בלתי-תלויות: משפט ברגי והול. כיסויים בקשתות של צמתים וכיסויים בצמתים של קשתות. גרפים מישוריים: נוסחת אוילר ומסקנות פשוטות ממנה. העדנה של גרף. צביעת גרפים: משפט חמשת הצבעים.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

20281 תורת הקבוצות¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: לפחות אחד מבין הקורסים **אשנב למתמטיקה, חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474), **2 אלגברה לינארית 1**.

פיתוח הקורס: שמואל ברגר (כתיבה); אורה מאור (עריכה)
יועצים: פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' עזריאל לוי, ד"ר תלמה לויתן

מטרת הקורס היא הקניית מושגים יסודיים של תורת הקבוצות (קבוצה כאוסף איברים, חיתוך קבוצות, איחוד וכדומה), וכן מושגים ומשפטים לא טריוויאליים של תורה זו (מספרים סודרים, משפט צרמלו, הלמה של צורן וכדומה). בנוסף להייתה נושא חשוב ומרכזי בפני עצמו, תורת הקבוצות היא גם יסוד מוסד עליו מתבססים בתחומים אחרים במתמטיקה.

אף-על-פי שקורס זה אינו דורש מהסטודנטים ידע קודם, נחוץ ניסיון כלשהו בעיסוק במתמטיקה ברמה אקדמית, ונחוצה הכרת דוגמאות של קבוצות מקורסים אחרים. נוסף על כך, רמת הפירוט בקורס מניחה שאין זה הקורס הראשון במתמטיקה שלומד הסטודנט, ולפיכך המלצנו על הידע הקודם המפורט לעיל.

פרקי הספר

- כרך א**
- פרק 1 מושגים ראשוניים
 - פרק 2 יחסים
 - פרק 3 פונקציות
 - פרק 4 שקילות בין קבוצות; עוצמות של קבוצות
 - פרק 5 סדר בין עוצמות ופעולות על עוצמות
- נספח**
- קבוצות סופיות וקבוצות אינסופיות
- כרך ב**
- פרק 6 קבוצות סדורות
 - פרק 7 קבוצות סדורות היטב
 - פרק 8 קבוצות סדורות חלקית
 - פרק 9 אקסיומות לתורת הקבוצות
 - פרק 10 מספרים סודרים ומספרים מונים
- בנוסף לשני הכרכים של ספר הלימוד מקבלים הסטודנטים כרך ובו מבחר שאלות לתרגול.

10444 נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה:

4 נקודות זכות ברמה רגילה

שיך נוסף: מדעי החברה / מדעי החברה - כללי
4 ידע קודם: דרוש ידע בסיסי במתמטיקה (אלגברה) ברמה של 3 יחידות לימוד תיכוניות לפחות.² מומלץ להקדים ללימוד קורס זה כמה קורסים באוניברסיטה הפתוחה.

פיתוח הקורס: פרופ' דניאלה ליבוביץ (כתיבה), ליאת פרידלנדר
יועצים: פרופ' ציפי ארליך, ד"ר ציפי ברגר, פרידה חנקס ורביץ

קורס זה הוא חובה באחדות מתכניות הלימודים במדעי החברה ובאחדות מן התכניות הדו-חוגיות הבין-תחומיות. הוא מתאים כקורס בחירה גם בחלק מתכניות הלימודים בתחום המדעים.

בקורס נלמדים נושאים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית. הקורס אינו קל, בעיקר משום שרובו עוסק בחומר מתמטי מופשט. לכן מומלץ ללמוד אותו לאחר השלמת לימוד קורסים אחדים באוניברסיטה הפתוחה. כדאי לפנות לאחד מן היועצים במתמטיקה לפני ההרשמה לקורס.

נושאי הלימוד

- **יסודות בתורת הקבוצות ועוד:** קבוצות, יחסים, פונקציות, פולינומים, אינדוקציה מתמטית, נוסחת הבינום
- **לוגיקה בסיסית:** לוגיקת הפסוקים – קשרים פסוקיים, לוחות אמת, שקילות טאוטולוגית, נביעה טאוטולוגית, כללי היסק והוכחות; לוגיקת הפרדיקטים – שפת הפְּרֶדִיקטים, אמיתויות לוגית, שקילות לוגית, נביעה לוגית, הוכחות
- **אלגברה לינארית – תשתית:** מערכות לינאריות; מרחבים לינאריים – R^n ומרחבים לינאריים כלליים, צרופים לינאריים, פרישה, אי-תלות, בסיסים, העתקות לינאריות; מטריצות – חיבור, כפל בסקלר וכפל משוואות וקטוריות, שילוף, מטריצות הפיכות; דטרמיננטות – משפט הפיתוח, חישוב דטרמיננטות ביעילות, דטרמיננטה של מכפלת מטריצות, נוסחת קרמר

30203 מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים:

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 לא נדרש ידע על-תיכוני קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זמיר, פרופ' רות בייט-מרום, מרגלית פיין, ריבה נדס, סטנלי ברקן
יועצים: פרופ' שמואל אביטל, פרופ' יוסף גיליס, פרופ' יוסף יהב, פרופ' אמנון יקימובסקי

הקורס נועד להקנות מושגים בסיסיים בתורת ההסתברות ובעיבוד נתונים, שהם שני המרכיבים העיקריים של הסטטיסטיקה, ולשמש תשתית לקורס **הסקה סטטיסטית** (30204).

חומר הלימוד

היחידה הראשונה בקורס היא הקדמה כללית לסטטיסטיקה, ובה מתוארת ההתפתחות ההיסטורית של הסטטיסטיקה, וניתן מושג על אופי עבודת הסטטיסטיקאים.

היחידה הבאה אחריה מציגה דרכים לתיאור, לסיכום ולקיצוץ נתונים בעזרת טבלות, גרפים ומדדים שונים – אלה הם יסודות הסטטיסטיקה התיאורית.

בשאר היחידות של הקורס יונחו היסודות לתורת ההסתברות, שהיא המכשיר המתמטי החשוב ביותר לסטטיסטיקה. זהו ענף המתמטיקה, העוסק בתופעות שיש בהן אי-ודאות. נכיר את המושגים: ניסוי מקרי, מרחב מדגם, פונקציות הסתברות, משתנה מקרי, תוחלת, שונות וסטיות תקן.

הגישה לנושאי הלימוד היא מתמטית, אבל לא נדרש ידע קודם מעבר למתמטיקה ברמה תיכונית סבירה.²

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 לסטודנטים שרמת ידיעותיהם במתמטיקה היא של בגרות בהיקף מצומצם (3 יחידות לימוד), וכן לסטודנטים שלמדו מתמטיקה בהיקף מורחב (4 או 5 יחידות לימוד) אך לא עסקו בה זמן רב, או שהישיגיהם היו נמוכים, מומלץ לעיין בתיאור הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001).

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 לסטודנטים שרמת ידיעותיהם במתמטיקה היא של בגרות בהיקף מצומצם (3 יחידות לימוד), וכן לסטודנטים שלמדו מתמטיקה בהיקף מורחב (4 או 5 יחידות לימוד), אך לא עסקו בה זמן רב או שהישיגיהם בה היו נמוכים, מומלץ לעיין בתיאור הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001).

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

30204 הסקה סטטיסטית¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זמיר, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' גד נתן, מרגלית פיין, ריבה נדם, מיכל שטרן
יועצים: פרופ' שמואל אביטל, פרופ' יוסף יהב, פרופ' יוסף רינות

קורס זה מציג את הנושאים העיקריים ואת השיטות העיקריות במחקר הסטטיסטי וביישומיו. לצורך הבנתו דרושה היכרות ראשונה עם תורת ההסתברות ועם שיטות תיאור נתונים, כמצויין בידיע הקודם הדרוש.

חומר הלימוד

היחידות הראשונות דנות בדגימה. הן מהוות את החוט המקשר בין תורת ההסתברות שהיכרו בקורס המבוא לבין היחידות הבאות העוסקות בהסקה סטטיסטית מתוצאות מדגם אוכלוסייה כולה. בין המושגים המובאים: דגימה, חוק המספרים הגדולים, משפט הגבול המרכזי, אמידה ורווח-סמן.

היחידות הבאות דנות בבדיקת השערות, כלומר, בדרכים להיסק מנתוני מדגם להשערות המתאייחות לכלל האוכלוסייה.

הפרקים על **מתאם ורגרסיה** עוסקים בקשר לינארי בין משתנים סטטיסטיים, ובשיטות ליבוי משתנה אחד ממשתנה אחר (או ממספר משתנים אחרים). כמו כן מובאות שיטות להסקה על השערות בדבר טיב הניבוי ועוצמת הקשר בין המשתנים.

הפרק האחרון בקורס מציג **ניתוח שונות חד כיווני וניתוח שונות רב משתני**. זהו הפרק הן בבדיקת השערות על הדמיון והשוני בין שתי אוכלוסיות, או בין מספר רב של אוכלוסיות, ביחס למשתנה אחד או למספר משתנים.

20425 הסתברות לתלמידי מדעי המחשב¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475) או הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**².

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג (ריכוז הפיתוח), פרופ' דניאלה ליבוביץ, ד"ר ציפי ברגר, יוסי קאופמן, פרופ' גיא קורצרס, נעמי מילאנו-רוזנטל; אורה מאור (עריכה)
יועצים: פרופ' סרגיי הרט, פרופ' אורי ליברמן, פרופ' ורדה ליברמן

קורס זה הוא גרסה מצומצמת של הקורס **תורת ההסתברות** (20416) המכילה את החומר החיוני לסטודנטים למדעי המחשב. גם בקורס זה נלמד ספר הקורס **הסתברות – קורס ראשון** (תרגום: מ' גולן; האוניברסיטה הפתוחה, 2001) שהוא תרגום לעברית של שמונת הפרקים הראשונים מתוך: S. Ross, *A First Course in Probability*, 5th ed. (Prentice Hall, 1998)

לספר מצורף מדריך למידה. הסטודנטים ילמדו חלק מן הטקסט שבספר הקורס, לפי הפניות במדריך. כתחליף לחלקים המושמטים, יובאו במדריך הלמידה הסברים והשלמות בהיקף מצומצם. נוסף על כך המדריך מכיל פתרונות מפורטים לשאלות מתוך הספר.

פרקי הספר

- פרק 1 קומבינטוריקה
- פרק 2 אקסיומות ההסתברות
- פרק 3 הסתברות מותנית ואי-תלות
- פרק 4 משתנים מקריים
- פרק 5 משתנים מקריים רציפים (נורמלי, מעריכי ואחיד)
- פרק 6 התפלגות משותפת של משתנים מקריים (בדידה)
- פרק 7 תכונות של תוחלת
- פרק 8 משפטי גבול

20416 תורת ההסתברות¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הצמד **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**².

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג (ריכוז הפיתוח), פרופ' דניאלה ליבוביץ, פרופ' גיא קורצרס, ד"ר ציפי ברגר, יוסי קאופמן, נעמי מילאנו-רוזנטל; אורה מאור (עריכה)
יועצים: פרופ' סרגיי הרט, פרופ' אורי ליברמן, פרופ' ורדה ליברמן

ספר הקורס **הסתברות – קורס ראשון** (תרגום: מ' גולן; האוניברסיטה הפתוחה, 2001) הוא תרגום לעברית של שמונת הפרקים הראשונים בספר:

S. Ross, *A First Course in Probability*, 5th ed. (Prentice Hall, 1998)

הסטודנטים ילמדו את הספר בעזרת מדריך למידה. המדריך כולל הסברים נוספים ופתרונות מפורטים לשאלות רבות מתוך הספר.

הקורס משמש מבוא לתורת ההסתברות לסטודנטים למתמטיקה ועשוי לעניין גם סטודנטים להנדסה ולמדעים שיש להם הרקע הדרוש בחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי.

לסטודנטים שיש להם רקע חלש יותר, מומלץ ללמוד את הקורס המצומצם בהיקפו **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב** (20425). בקורס מוצגים מושגים רבים בהסתברות ומגוון רחב של יישומים באמצעות שפע דוגמאות ותרגילים.

פרקי הספר

- פרק 1 קומבינטוריקה
- פרק 2 אקסיומות ההסתברות
- פרק 3 הסתברות מותנית ואי-תלות
- פרק 4 משתנים מקריים
- פרק 5 משתנים מקריים רציפים
- פרק 6 התפלגות משותפת של משתנים מקריים
- פרק 7 תכונות של תוחלת
- פרק 8 משפטי גבול

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 או השלשה **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי** + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**, או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**, או השלשה **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212) + **חשבון אינפיניטסימלי 3**. אפשר ללמוד את הקורס **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב** במקביל לקורס **השלמות בחשבון אינטגרלי** או במקביל ל**חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475).

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**, או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106). אפשר ללמוד את הקורס **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב** במקביל לקורס **השלמות בחשבון אינטגרלי** או במקביל ל**חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475).

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

20466 לוגיקה למדעי המחשב¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעים / מדעי המחשב

ידע קודם דרוש: שני קורסים במתמטיקה, כולל הקורס: מתמטיקה בדידה: תורת הקבוצות, קומבינטוריקה ותורת הגרפים² ושני קורסים במדעי המחשב.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם הירשפלד, יוסי קאופמן; יהודית גונגהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' נחום דרשוביץ, פרופ' דוד הראל, פרופ' עמירם יהודאי, ד"ר לארי מנביץ

הקורס דן בשפות הפורמליות הייעודיות ובשימוש בהן. במרכז הקורס השפה החשובה ביותר – שפת היחסים המתמטית.

מטרות הקורס

הקורס נועד להנחיל הבנה של מנגנון השפות הפורמליות הייעודיות והכרה של תפקידן במדעי המחשב. הסטודנטים ילמדו להבחין בין תחביר לסמנטיקה, ובין דרכי הטיפול בעצמים תחביריים לעומת עצמים סמנטיים. הקורס מקנה גם את יסודות הלוגיקה המתמטית הקלאסית, מבסס את מושג ההוכחה הפורמלית ומציג את הלוגיקה המשמשת במדעי המחשב לאפיון ואימות תכניות ולניהול בסיסי נתונים.

נושאי הלימוד

- מבוא – שפות טבעיות ופורמליות
- השפה הפסוקית
- תחשיב הפסוקים
- שפת הפרדיקטים
- תחשיב הפרדיקטים
- משפט האי-שלמות
- מבני שמות (של הרברנד)
- לוגיקה רב-סוגית ולוגיקה מסדר שני
- שימוש בלוגיקה לבסיסי נתונים
- לוגיקה מודלית וטמפורלית לאימות תכניות

20462 אנליזה נומרית¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעים / מדעי המחשב

ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java, מבוא למדעי המחשב ושפת Java, יסודות התכנות בשפת Java. אחד מבין הקורסים אלגברה לינארית¹, אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע, וכן אחד מבין הצמדים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475)², **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**.

פיתוח הקורס: פרופ' תמיר טסה, ד"ר מירי אביגל
יועצים: פרופ' יהודית גל-עזר, פרופ' אלי טורקל, פרופ' דוד לוי, פרופ' גרמי שייך

אנליזה נומרית היא אחד ממקצועות היסוד של המתמטיקה השימושית. המקצוע עוסק בשיטות יעילות לפתרון מקורב של בעיות מספריות של המתמטיקה הרציפה, כולל הערכת השגיאה הכרוכה בחישובים מקורבים שכלאה. הדיון הנומרי בבעיה מסוימת כולל את פיתוח השיטה, הצגת דרכים להפעלת השיטה, לרוב באמצעות תכנית מחשב, הערכת היעילות החישובית של השיטה (סיבוכיות זמן וזיכרון) והוכחת משפטים בדבר גודל השגיאה הכרוכה בחישוב שכזה. לפיכך, למרות שמדובר במקצוע מתמטי מובהק, ניתן לראות באנליזה הנומרית מקצוע בין-תחומי השייך גם למדעי המחשב.

ספר הקורס

R.L. Burden & J.D. Faires, *Numerical Analysis*, 8th ed. (Brooks/Cole, 2005)
לספר הקורס נלווה מדריך למידה.

נושאי הקורס

- פתרון משוואות לא לינאריות בנעלם אחד
- אינטרפולציה וקירובים פולינומיאליים
- גזירה ואינטגרציה נומריות
- מבוא לתורת הקירובים
- שיטות לפתרון מערכות משוואות לינאריות

הקורס משלב תאוריה ויישום. הסטודנטים נדרשים לממש חלק מן האלגוריתמים הנלמדים בתוכנה.

20218 מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**². ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגברה לינארית 1**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי (ריכוז הפיתוח), פרופ' יהודית גל-עזר, שמואל ברגר; ריבה נדם, ורדה בד"ר (עריכה), ד"ר עופר חדס (עריכת המהדורה החדשה)

יועצים: פרופ' אמנון יקימובסקי, ד"ר דוד מישלוב

הקורס מבוסס בעיקרו על רשימות שהכין ד"ר אלחנן ליבוביץ עבור האוניברסיטה הפתוחה.

הקורס מיועד לסטודנטים שעשו את צעדיהם הראשונים בחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ומעוניינים להתקדם בלימוד אנליזה מתמטית במסגרת לימודים לתואר במדעי המחשב, במדעי הטבע או בהנדסה. לסטודנטים לתואר במתמטיקה שיש להם רקע מעמיק יותר בחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ובאלגברה לינארית, מתאים הקורס המורחב **משוואות דיפרנציאליות רגילות 1** (20280).

הכרת החומר הבסיסי באלגברה לינארית (משוואות לינאריות והמרחב R^n , מטריצות ודטרמיננטות, מספרים מרוכבים) תקל על לימוד קורס זה. למרות זאת אין אנו מניחים כי הסטודנטים למדו את הקורס **אלגברה לינארית 1** (20109); תמצית החומר הדרוש נמצאת בנספחים של ספרי הלימוד.

מטרת הקורס היא להקנות מושגים ראשוניים בתורת המשוואות הדיפרנציאליות הרגילות ואימון בשיטות האלמנטריות המשמשות בה. במסגרת הקורס יקבלו הסטודנטים תחושה לגבי שאלות היסוד בתאוריה זו, כמקצוע מרכזי באנליזה מתמטית. הקורס אמור גם לאפשר למסיימיו להשתמש בטכניקות הראשוניות של התאוריה ככלי חיוני במדעים הפיסיקליים והטכנולוגיים.

חומר הלימוד

יחידות 1-2 משוואות דיפרנציאליות מסדר ראשון

יחידות 3-4 משוואות דיפרנציאליות מסדר n
יחידות 5-6 מערכות משוואות מסדר ראשון

יחידה 7 משפטי הקיום והיחידות

1 ראו גם **משוואות דיפרנציאליות רגילות 1** (20280). שימו לב לידע הקודם הדרוש לכל אחד מן הקורסים ולהבדל בהיקפם.

להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 או אחד מבין הצמדים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212), **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20283), שאינו מוצע עוד.

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

20280 משוואות דיפרנציאליות רגילות 1:

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), והקורס **אלגברה לינארית 1**. ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגברה לינארית 2**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי (ריכוז הפיתוח), פרופ' יהודית גל-עזר, שמואל ברגר, ד"ר ציפי ברגר; ריבה נדם, ורדה בדי"ט, יהודית גוגנהיימר (עריכה), ד"ר עופר הדס (עריכת המחזור החדשה)

יועצים: פרופ' אמנון יקימובסקי, ד"ר דוד מישלוב, פרופ' שושנה קמין

חומר הלימוד של הקורס כולל תשע יחידות לימוד: שבע היחידות הראשונות הן יחידות הלימוד של הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות** (20218) והן מבוססות בעיקר על רשימות שהכין ד"ר אלחנן ליבוביץ עבוד האוניברסיטה הפתוחה; ושתי יחידות נוספות, יחידות 9-8, נכתבו על-ידי ד"ר ציפי ברגר ובהן נלמדים נושאים מתקדמים יותר.

הקורס מיועד לסטודנטים המעוניינים להמשיך בלימודי המתמטיקה. מומלץ כי גם סטודנטים למדעי הטבע יבחרו בו – בתנאי שהם בעלי הידע הקודם הדרוש.

הידע הקודם הדרוש לקורס זה רחב יותר מזה של **מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות** (20218). הדרישות הרחבות יותר נחוצות בעיקר ללימוד שתי היחידות הנוספות.

חומר הלימוד

יחידות 1-2 משוואות דיפרנציאליות מסדר ראשון

יחידות 3-4 משוואות דיפרנציאליות מסדר n יחידות 5-6 מערכות משוואות מסדר ראשון יחידה 7 משפטי הקיום והיחידות יחידה 8 טורי פורייה טריגונומטריים יחידה 9 מערכות של פונקציות אורתוגונליות

1 ראו גם **מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות** (20218). שימו לב לידע הקודם הדרוש לכל אחד מן הקורסים ולהבדל בהיקפם. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

20293 השלמה למשוואות דיפרנציאליות רגילות:

1 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות**. ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), והקורס **אלגברה לינארית 1**. ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגברה לינארית 2**.

פיתוח הקורס: ד"ר ציפי ברגר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' אלי לוי, פרופ' שושנה קמין

סטודנטים שסיימו בהצלחה את הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות** (20218) יוכלו להירשם לקורס זה. במסגרת ההשלמה הם ילמדו רק את יחידות 8-9 של הקורס **משוואות דיפרנציאליות רגילות 1** (20280).

חומר הלימוד

יחידה 8 טורי פורייה טריגונומטריים יחידה 9 מערכות של פונקציות אורתוגונליות

המסיימים בהצלחה את קורס ההשלמה יזוכו בנקודת זכות אחת נוספת על השלש שקיבלו עבור הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות** (20218).

20295 תורת הגרפים¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה + 2 ברמה מתקדמת

ידע קודם דרוש: הקורס **אלגברה לינארית 1**. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 24 נקודות זכות **במתמטיקה**. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. מומלץ ידע בסיסי בקומבינטוריקה שאפשר לרכוש מתוך הקורס **מתמטיקה בדידה: תורת הקבוצות, קומבינטוריקה ותורת הגרפים**² או מתוך אחד מהקורסים **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, תורת ההסתברות**.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוטוב, ד"ר עופר הדס, פרופ' תמיר טסה, ד"ר גיל אלון
יועץ: פרופ' רפאל יוסטר

תורת הגרפים היא תחום מתמטי בעל שימושים תורת הגרפים היא תחום מתמטי בעל שימושים רבים בענפים שונים של המתמטיקה ושל מדעי המחשב. המושגים של תורה זו קלים להבנה אפילו למי שהשכלתם המתמטית מצומצמת; עם זאת, לימוד תורת הגרפים מצריך בשלות מתמטית ומידה לא מבוטלת של תחכום מתמטי.

הקורס מיועד בעיקר לסטודנטים למתמטיקה ו/או למדעי המחשב, אך יוכלו ליהנות ממנו גם סטודנטים מתאימים ממקצועות אחרים.

ספר הקורס (באנגלית)

D. B. West, *Introduction to Graph Theory*, 2nd ed. (Prentice Hall, 2001)

הספר מלווה במדריך למידה מפורט (בעברית).

מדריך הלמידה מלווה את סעיפי הספר באופן צמוד. הוא מכיל תרגומים והסברים של רבים מהמושגים, הבהרות על הכתוב בטקסט, וכן פתרונות לשאלות נבחרות.

נושאי הלימוד

- הגדרות ומושגים בסיסיים
- מעגלי אוילר
- גרפים מכוונים
- עצים
- זיווגים, קבוצות בלתי תלויות וקליקות
- קשירות
- זרימה ברשתות
- צביעת גרפים
- גרפים משורייים
- צביעת קשתות
- מעגלי המילטון
- תורת רמזי

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

2 או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20283), שאינו מוצע עוד.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר. בשל ההיקף המצומצם של הקורס יהיה שכר הלימוד מופחת (כ-50% משכר לימוד לקורס). לפרטי תשלום ראו טבלת **שכר לימוד לקורסים ספציפיים**.

2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון ומוסמך

20413 תורת המספרים האלמנטרית

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של כ-15 נקודות זכות במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינבורג, פרופ' יונתן סטאנצ'סקו, פרופ' דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח), ישראל פרידמן (פיתוח מדריך הלמידה), ליאת פרידלנדר (עריכה מדעית); מיכל פרנקל (עריכה)

הקורס מבוסס על הספר **תורת המספרים האלמנטרית** (תרגום: נ' שקד-מונדור; האוניברסיטה הפתוחה, 2003) שהוא תרגום של הספר:

D.M. Burton, *Elementary Number Theory*, 5th ed. (McGraw Hill, 2002)

תורת המספרים תופסת מקום מיוחד במתמטיקה. זהו נושא עתיק-יומין, שעסקו בו גדולי המתמטיקאים בכל הדורות ושעורר מאז ומעולם עניין רב גם בקרב חובבים. הבעיות בתורת המספרים מתאפיינות ביופי ובפשטות של הצגתן, אך גם, לעתים, בתחכום ובמאמץ הרב הדרושים לפתרונן. הקורס מציג נושאים בסיסיים בתורת המספרים, בדרך אלמנטרית, ללא שימוש בידע מתקדם במתמטיקה. הנושאים מלווים בסקירות היסטוריות מאלפות ובמספר רב של תרגילים.

לימוד קורס זה אינו דורש ידע קודם מסוים במתמטיקה. עם זאת, נדרשות מן הסטודנט יכולת חשיבה מתמטית ומיומנות חישוב. בשל אלה **הקורס מתאים לסטודנטים שכבר למדו לפחות שלושה קורסים במתמטיקה.**

תלמידי הקורס ילמדו את ספר הקורס בעזרת מדריך למידה; המדריך מדגיש נושאים מסוימים מתוך הספר ומספק פתרונות מפורטים למרבית השאלות הכלולות בו.

פרקי הספר

- פרק 1 כמה עובדות בסיסיות
- פרק 2 תורת ההתחלקות של השלמים
- פרק 3 המספרים הראשוניים והתפלגותם
- פרק 4 תורת הקונגרואנציות
- פרק 5 משפט פרמה
- פרק 6 פונקציות אריתמטיות
- פרק 7 ההכללה של אוילר למשפט פרמה
- פרק 8 שורשים פרימיטיביים ואינדקסים
- פרק 9 כלל ההדדיות הריבועית
- פרק 10 מספרים משוכללים
- פרק 11 השערת פרמה
- פרק 12 הצגת מספר טבעי כסכום של ריבועים
- פרק 13 מספרי פיבונאצ'י
- פרק 14 שברים משולבים
- פרק 15 התפתחויות במאה ה-20

20296 תורת הקודים¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעים / מדעי המחשב

ידע קודם דרוש: הקורס **אלגברה לינארית 1**. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 24 נקודות זכות במתמטיקה. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס **מבנים אלגבריים**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינבורג (מכין הקורס), ד"ר מירי אביגל, ד"ר אלעזר בירנבוים

ספר הקורס

R. Hill, *A First Course in Coding Theory*, 4th printing (Clarendon Press, 1991)

תורת הקודים היא מקצוע מתמטי שיש לו שימוש רב במדעי המחשב.

הקורס עוסק בצפנים מתקני שגיאות בלבד. הוא יכול לשמש כמבוא לכל המעוניינים לקבל מושג על הנושא – בין אם הם רוצים להעמיק ולהרחיב בו ובין אם הם מסתפקים רק בהכרת המושגים והתוצאות היסודיות.

הקורס דורש ידע באלגברה לינארית ובתורת השדות הסופיים, לא מעט תחכום מתמטי וגם נכונות להקדיש זמן ניכר לפתרון בעיות.

הסטודנטים ילמדו את הספר של Hill (באנגלית) בעזרת מדריך למידה (בעברית) המלווה את פרקי הספר, והכולל גם השלמות הלקוחות מתוך הפרקים 1, 3, 4, 7, 9, 10 ו-12 של הספר: F.J. MacWilliams & N.J.A. Sloane, *The Theory of Error-Correcting Codes* (North Holland Publishing Company, 1977)

נושאי הלימוד

מבוא לצפנים מתקני שגיאות, שדות סופיים, מרחבים וקטוריים מעל שדות סופיים, צפנים לינאריים, הצפנה ופענוח עם צופן לינארי, הצופן הדואלי, מטריצת בדיקת זוגיות, פענוח בעזרת סינדרומים, הצפנים של Hamming, צפנים מושלמים, צפנים וריבועים לטיניים, צופן עשורני מתקן שגיאה כפולה, צופני BCH, צפנים ציקליים, צופני Reed-Solomon.

20297 מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה: פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ואלגברה לינארית, אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע, אלגברה לינארית 1**.

פיתוח הקורס: פרופ' ציפי ארליך (ריכוז הפיתוח), ד"ר חנה קלבנר; יהודית גוגנהיימר (עריכה) יועץ: ד"ר צביקה פירסט

הקורס מבוסס על הספר **מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים** (תרגום: ו' לב; האוניברסיטה הפתוחה, 1995) שהוא תרגום של הספר: F.S. Hillier & G.J. Lieberman, *Introduction to Mathematical Programming* (McGraw Hill, 1990)

מטרת הקורס היא להציג שיטות לפתרון בעיות באמצעות מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים. חקר ביצועים הוא גישה מדעית מתמטית לקבלת החלטות ולפתרון בעיות אופטימיזציה בתחומים שונים. השיטה המקובלת בחקר ביצועים היא בניית מודל מתמטי המתאר את הבעיה או קירוב טוב שלה, ופיתוח אלגוריתמים שבאמצעותם ניתן לקבל פתרון אופטימלי. בדיקת המודל וניתוח הפתרון שהתקבל עוזרים לקבלת החלטות אופטימליות.

הסטודנטים ילמדו את 11 הפרקים הראשונים של ספר הקורס, בעזרת מדריך למידה הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ופתרונות.

פרקי הלימוד

- פרק 1 מבוא
- פרק 2 תיאור כללי של בניית מודלים
- פרק 3 מבוא לתכנון לינארי
- פרק 4 פתרון בעיות תכנון לינארי: שיטת הסימפלקס
- פרק 5 התאוריה של שיטת הסימפלקס
- פרק 6 דואליות וניתוח רגישות
- פרק 7 סוגים מיוחדים של בעיות בתכנון לינארי
- פרק 8 ניסוח מודלים בתכנון לינארי כולל תכנון יעדים
- פרק 9 אלגוריתמים נוספים לפתרון בעיות בתכנון לינארי
- פרק 10 ניתוח רשתות, כולל PERT-CPM
- פרק 11 תכנון דינמי

¹ להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

¹ סטודנטים הלומדים לתארים במתמטיקה או במדעי המחשב שימו לב: נקודות הזכות הנצברות בקורס זה תיחשבה במניין נקודות הזכות במתמטיקה או במדעי המחשב, לפי הצורך.

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

20472 תולדות המתמטיקה:

מיוון העתיקה ועד אוילר

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: 1 יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית, ואחד מהקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474), 2 **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**. ידע קודם מומלץ: **הדרכה ביבולוגריה בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' ליאו קורי, עידית סיקורל; פרופ' דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח) **יועצים:** פרופ' שבתאי אונגר, פרופ' רויאל נץ, ד"ר מייקל פריד (ליווי אקדמי)

הקורס מבוסס על סדרת הרצאות מוקלטות מפי פרופ' ליאו קורי, בתוספת קטעי קריאה מודרכת.

חקר תולדות המתמטיקה הוא תחום מחקר אקדמי תוסס, המתאפיין במחלוקות מהותיות על פרשנות והבנה של שאלות היסטוריות-מתמטיות. הקורס בוחן תהליכי יצירה והטמעה של ידע מתמטי בתוך הקשרם התרבותי, ובדרך זו פותח צוהר להבנת המורכבות של הגורמים המשפיעים על התפתחות רעיונות.

הקורס סוקר מהלכים מרכזיים בהתפתחות המחשבה המתמטית מימי יוון העתיקה עד למאה ה-18. נבחנת בו הזיקה בין התפתחות הרעיונות המתמטיים הייחודיים לכל תקופה, לבין המסגרות האינטלקטואליות והמוסדיות שבהן הם נִגְוּ. המתמטיקה מצטיירת מתוכו כמערכת ידע שמתפתחת תוך כדי התלבטות והתמודדות עם בעיות; מערכת שנקלעת לא אחת למבוי סתום, שזוכה מידי פעם לפריצת דרך רעיונית, וישו תקופות בהן היא מתפתחת בהדרגה. הוא מאפשר מבט שונה על המתמטיקה מזה המוכר מקורסים שמקנים ידע בענפים שונים שלה. למורי מתמטיקה הוא עשוי לספק נקודת מבט מעניינת על נושאים שבהוראתם הם עוסקים בעבודתם היומיומית.

נושאי הלימוד

- היסטוריה של המתמטיקה מהי?
- המתמטיקה היוונית הקדומה
- האלמנטים של אוקליד
- ארכימדס ואפולוניוס
- המתמטיקה היוונית המאוחרת
- מתמטיקה אסלאמית והשפעותיה
- מתמטיקאים יהודיים בימי הביניים
- מתמטיקה ברנסנס ובראשית העת החדשה: האלגברה החדשה
- מתמטיקה במאה ה-17: פרמה, דקארט, וואליס
- לקראת הקלוקולוס: קאבאליירי, רוברבאל, פסקל, בארו ואחרים
- תחילתו של הקלוקולוס: ניוטון ולייבניץ
- מניוטון ולייבניץ עד אוילר

1 למי שמעוניין לבחור בקורס זה ואין לו הידע הקודם הדרוש, מומלץ לפנות ליועץ למתמטיקה.
2 או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

20216 תורת המשחקים

2 נקודות זכות ברמה רגילה + 2 ברמה מתקדמת

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **אלגברה לינארית 1**, **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) ואחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, תורת ההסתברות**. ידע קודם מומלץ: **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475).

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זמיר, ד"ר גוני אורשן

מטרת הקורס היא לעמוד על מהותו של הענף המתמטי הנקרא "תורת המשחקים". עקרונות התורה מיושמים בתחומים שונים כמו כלכלה, מדעי המדינה וביולוגיה. תורת המשחקים עוסקת במידול ובניתוח מצבי החלטה שבהם משתתפים מספר מקבלי החלטות (שחקנים) שלהם מטרות שונות. ההחלטה של כל אחד מהם עשויה להשפיע גם על התוצאות לגבי כל מקבלי החלטות האחרים. מצבים אלה נקראים מצבי החלטות אינטראקטיביות, שכן יש אינטראקציה בין החלטות של השחקנים השונים. התורה בונה מודלים מתמטיים לתיאור מצבים כאלה, חוקרת אותם ומנסה לבנא את התנהגות השחקנים.

הקורס מבוסס על פרקים נבחרים מתוך הספר **תורת המשחקים**, מאת שמואל זמיר, מיכאל משלר ואילון סולן (הוצאת מאגנס, 2008).

החלק הראשון של הקורס (פרקים 1, 3, 4, 5 ו-7 מהספר) מוקדש לתורה האסטרטגית (לא שיתופית) והחלק השני (פרקים 16, 17, 18 ו-19) מוקדש לתורה הקואליציונית (שיתופית).

פרקי הלימוד

- פרק 1 משחק השמט
- פרק 3 משחקים בצורה רחבה
- פרק 4 משחקים בצורה אסטרטגית
- פרק 5 אסטרטגיות מעורבות
- פרק 7 עידונים של מושג שיווי המשקל
- פרק 16 משחקי מיקוח
- פרק 17 משחקים בצורה קואליציונית
- פרק 18 הליבה
- פרק 19 הערך של שפלי

הספר מלווה במדריך למידה.

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

2 או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).
3 למי שלמדו את **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) מומלץ **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), ולמי שלמדו את **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) מומלץ צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212) + **חשבון אינפיניטסימלי 3**, או הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**.

20243 פונקציות מרוכבות

3 נקודות זכות ברמה רגילה + 3 ברמה מתקדמת

4 ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475). דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 24 נקודות זכות במתמטיקה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **אלגברה לינארית 1**, **חשבון אינפיניטסימלי 3**.

פיתוח הקורס: ד"ר נעמי שקד-מונדרר, פרופ' דב מונדרר (תרגום), ד"ר ודים גרינשטיין (עיבוד ספרי הקורס למהדורה החדשה); ד"ר גוני אורשן, ישראל פרידמן, שמואל ברגר (אסיסטנטים); ריבה נדם (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' אלי לוי

הקורס הוא תרגום מעובד, הכולל הרחבות, של הקורס *Complex Analysis* של האוניברסיטה הפתוחה באנגליה (1975), בתוספת מדריך למידה.

תורת הפונקציות המרוכבות היא אחד הכלים הבסיסיים באנליזה מתמטית מתקדמת ויש לה שימושים רבים בענפים שונים של מתמטיקה ופיסיקה. הכרת תורה זו הכרחית לכל סטודנט המעוניין להעמיק בלימודי המתמטיקה. ימצאו עניין בקורס זה גם אלה המעמיקים בלימודי הפיסיקה או מדעי המחשב.

נושאי הלימוד

המישור המרוכב, פונקציות רציפות, גזירות, אינטגרציה, משפט קושי, טור טיילור, נקודות סינגולריות, טור לורן, משפט שארית ושימושי, סדרות וטורים של פונקציות אנליטיות, המשכה אנליטית, העתקות קונפורמיות, משפט ההעתקה של רימן.

לתשומת לבכם! הקורס נלמד במתכונת שנתית. במקרים מיוחדים יותרו חריגות מקצב לימודים זה: א. מי שהחלו את לימוד הקורס בסמסטר א ומעוניינים לסיימו במהלך סמסטר אחד, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה, אשר יחליט בהתאם לקריטריונים שייקבעו, אם לאפשר להם להאיץ את הקצב. ב. המעוניינים להצטרף לקורס בתקופה שלאחר תחילת סמסטר א ועד תחילת סמסטר ב של אותה שנה אקדמית, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה אשר יבחן את האפשרות לאשר את הרשמית לקורס כהרשמה מיוחדת לסמסטר א של אותה שנה אקדמית. מסטודנטים אלה ייגבו דמי טיפול ועלויות בגין הרשמה מאוחרת.

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

20230 מבנים אלגבריים¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה + 3 ברמה מתקדמת

ידע קודם דרוש: הקורס אלגברה לינארית 1. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 24 נקודות זכות במתמטיקה. ידע קודם מומלץ: הקורסים אשנב למתמטיקה, אלגברה לינארית 2, וצמד הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475).

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם אורנשטיין (כתיבה וריכוז הפיתוח), ד"ר נור ארד, ליאת פרידלנדר, דניאל רוטנברג (אסיסטנט); ריבה נדם (עריכה), יועץ: פרופ' אברהם גינזבורג

מטרת הקורס להקנות ידע והבנה בתחום האלגברה המופשטת. הוא מיועד לסטודנטים למתמטיקה או למדעי המחשב, וגם סטודנטים לפיסיקה יכולים למצוא בו עניין.

הקורס מופשט מאוד ודורש בגרות מתמטית ניכרת. לפיכך הוא מומלץ לסטודנטים אשר כבר למדו כמה קורסים במתמטיקה.

פרקי הלימוד

- פרקים 1-6 קבוצות, מספרים שלמים, יחסות, פונקציות, אגודות, תמורות
- פרקים 7-13 חבורות ותת-חבורות, חבורות מנה, משפטי האיזומורפיזם, משפטי סילו, מכפלות ישירות, חבורות אבליות נוצרות סופית, סדרות נורמליות
- פרקים 14-18 חוגים ואידיאלים, הרחבות ושיכוניים של חוגים, חוגי פולינומים, החוג $F[x]$ (F שדה), חוגים בעלי פריקות יחידה

לתשומת לבכם! הקורס נלמד במתכונת שנתית. במקרים מיוחדים יותרו חריגות מקצב לימודים זה: א. מי שהחלו את לימוד הקורס בסמסטר א ומעוניינים לסיימו במהלך סמסטר אחד, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה, אשר יחליט בהתאם לקריטריונים שייקבעו, אם לאפשר להם להאיץ את הקצב.

ב. המעוניינים להצטרף לקורס בתקופה שלאחר תחילת סמסטר א ועד תחילת סמסטר ב של אותה שנה אקדמית, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה אשר יבחן את האפשרות לאשר את הרשמתם לקורס כהרשמה מיוחדת לסמסטר א של אותה שנה אקדמית. מסטודנטים אלה ייגבו דמי טיפול ועלויות בגין הרשמה מאוחרת.

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20212).

20521 טופולוגיה קבוצתית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: צמד הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475). כמו כן דרוש ידע בסיסי בתורת הקבוצות, שאפשר לרכוש מתוך פרקי ההכנה הנלווים לקורס לוגיקה מתמטית או לקורס תורת המידה, או מאחד הקורסים מתמטיקה בדידה: תורת הקבוצות, קומבינטוריקה ותורת הגרפים³ או תורת הקבוצות. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות במתמטיקה. ידע קודם מומלץ: הקורס אלגברה לינארית 1.

פיתוח הקורס: פרופ' דניאלה ליבוזיץ
יועצים: פרופ' אלי לוי, פרופ' אלדו לזר, ד"ר דוד בלנק

הקורס עוסק במרחבים מטריים ובטופולוגיה קבוצתית, תורות שהפכו במהלך המאה ה-20 ליסודות האיתנים שעליהם נבנית האנליזה המודרנית.

בשל רמת הקושי של הקורס הוא מומלץ בעיקר לסטודנטים ותיקים במתמטיקה.

פרקי הלימוד

- כרך א
פרק 1 מרחבים מטריים
- כרך ב
פרק 2 מרחבים טופולוגיים
פרק 3 בניות טופולוגיות
פרק 4 קשירות
- כרך ג
פרק 5 הפרדה
פרק 6 מנייה
פרק 7 קומפקטיות

לתשומת לבכם! הקורס נלמד במתכונת שנתית. במקרים מיוחדים יותרו חריגות מקצב לימודים זה: א. מי שהחלו את לימוד הקורס בסמסטר א ומעוניינים לסיימו במהלך סמסטר אחד, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה, אשר יחליט בהתאם לקריטריונים שייקבעו, אם לאפשר להם להאיץ את הקצב.

ב. המעוניינים להצטרף לקורס בתקופה שלאחר תחילת סמסטר א ועד תחילת סמסטר ב של אותה שנה אקדמית, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה אשר יבחן את האפשרות לאשר את הרשמתם לקורס כהרשמה מיוחדת לסמסטר א של אותה שנה אקדמית. מסטודנטים אלה ייגבו דמי טיפול ועלויות בגין הרשמה מאוחרת.

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20212).

3 או הקורס מתמטיקה דיסקרטית (20283), שאינו מוצע עוד.

20525 מבוא לאנליזה פונקציונלית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: צמד הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), והקורסים אלגברה לינארית 1, אלגברה לינארית 2, משוואות דיפרנציאליות רגילות 1. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של כ-50 נקודות זכות במתמטיקה. ידע קודם מומלץ: הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 3, תורת המידה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי, ד"ר ודים גרינשטיין

יועצים: פרופ' יפם גלוסקין, פרופ' לאוניד לרר, פרופ' אינה שצירבק

כתשתית להכנת הקורס שימש הספר: I. Gohberg & S. Goldberg, *Basic Operator Theory* (Birkhäuser, 1981)

בשל רמת הקושי של הקורס, הוא מומלץ בעיקר לסטודנטים ותיקים במתמטיקה. עשויים למצוא בו עניין גם סטודנטים לפיסיקה בעלי רקע מתמטי הולם.

נושאי הלימוד

מרחבי הילברט, אופרטורים לינאריים, פונקציונלים לינאריים, המשפט הספקטרלי עבור אופרטורים קומפקטיים צמודים לעצמם ושימושיו, פונקציות של אופרטור.

מרחבי בנך, פונקציונלים לינאריים, משפט האן-בנך ושימושיו, אופרטורים לינאריים, משפט הגרף הסגור ועקרון החסימות במידה שווה ושימושיהם, האלטרנטיבה של פרדהולם.

משפט נקודת השבת ושימושיו.

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20212).

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

20324 תורת המידה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475).² דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות **במתמטיקה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגברה לינארית 1**.

פיתוח הקורס (מהדורת 2001): פרופ' אלי לוי (ריכוז הפיתוח), אסף שרון, ד"ר ציפי ברגר. **פיתוח הקורס** (מהדורה ראשונה): פרופ' דניאלה ליבוביץ, פרופ' דב מונדרר, ד"ר ציפי ברגר, ד"ר נעמי שקד-מונדרר, שמואל ברגר; ריבה נדם (עריכה). **יועצים** (מהדורה ראשונה): פרופ' אמנון יקימובסקי (יועץ בכיר), פרופ' הילל פירסטנברג

כתשתית לקורס שימשו רשימות בתורת המידה של פרופ' אמנון יקימובסקי.

נושאי הלימוד

הקורס כולל יחידת הכנה ועשרה פרקי לימוד. יחידת ההכנה מקנה מושגים מתורת הקבוצות וכוללת פרק על תכונות של הישר הממשי. בפרקי הלימוד נלמדים הנושאים: אלגבראות ו- σ -אלגבראות, מרחבי מידה, המידה החיצונית של לבג, מידת לבג, פונקציות מדידות, כמעט בכל מקום והתכנסות כמעט במידה שווה, האינטגרל של פונקציות פשוטות בעלות תומך סופי, האינטגרל של פונקציות מדידות חסומות ובעלות תומך סופי, האינטגרל של פונקציות מדידות, הקשר בין גזירה לבין אינטגרציה של לבג.

לתשומת לבכם! הקורס נלמד במתכונת שנתית. במקרים מיוחדים יותרו חריגות מקצב לימודים זה: א. מי שהחלו את לימוד הקורס בסמסטר א ומעוניינים לסיימו במהלך סמסטר אחד, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה, אשר יחליט בהתאם לקריטריונים שייקבעו, אם לאפשר להם להאיץ את הקצב.

ב. המעוניינים להצטרף לקורס בתקופה שלאחר תחילת סמסטר א ועד תחילת סמסטר ב של אותה שנה אקדמית, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה אשר יבחן את האפשרות לאשר את הרשמתם לקורס כהרשמה מיוחדת לסמסטר א של אותה שנה אקדמית. מסטודנטים אלה ייגבו דמי טיפול ועלויות בגין הרשמה מאוחרת.

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

20599 משוואות דיפרנציאליות רגילות²

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), והקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 3**, **אלגברה לינארית 1**, **אלגברה לינארית 2**, **משוואות דיפרנציאליות רגילות 1**, **פונקציות מרוכבות**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי (ריכוז הפיתוח), ד"ר ציפי ברגר. **יועצים**: פרופ' אורי אליאש, פרופ' יהודית גל-עזר, פרופ' אריה לורוביץ

הקורס הוא המשך לקורס **משוואות דיפרנציאליות רגילות 1** (20280), וכולל הרחבות לחלק מן הנושאים שנלמדו בקורס הראשון וכן נושאים חדשים.

הקורס מבוסס על הספר (באנגלית): S.B. Hsu, *Ordinary Differential Equations with Applications* (World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd., 2006)

המלווה במדריך למידה מפורט בעברית. פרק נוסף של הקורס, שאינו כלול בספר, נכתב באוניברסיטה הפתוחה.

נושאי הלימוד

- מבוא
- רקע תאורטי: קיום ויחידות של פתרונות של בעיות התחלה; המשכה של פתרונות; תלות רציפה וגזירות ביחס לתנאי התחלה ולפרמטרים; אי-שוויונים דיפרנציאליים
- מערכות לינאריות: מערכות לינאריות במקדמים קבועים ובמקדמים מחזוריים; מערכות אוטונומיות דו-ממדיות; מערכות צמודות
- יציבות של מערכות לא-לינאריות: הגדרות; לינאריות; יציבות מסלולית
- שיטת פונקציות ליאפונוב: מבוא למערכות דינמיות; פונקציות ליאפונוב; תופעות של תנודות פשוטות
- מערכות דו-ממדיות: משפט פואנקרה-בנדיקסון
- משוואות לינאריות מסדר שני: משפטי ההשוואה וההפרדה של שטורם ובעיות שטורם-ליוביל; דיסטריבוציות; פונקציית גרין; האלטרנטיבה של פרדהולם
- פתרונות טוריים של משוואות דיפרנציאליות לינאריות מסדר שני: פתרון טורי סביב נקודה רגולרית וסביב נקודה סינגולרית-רגולרית; שיטת פרובניוס; נקודה רגולרית-סינגולרית באינסוף

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

20394 משוואות דיפרנציאליות חלקיות

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), והקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 3**, **אלגברה לינארית 1**, **משוואות דיפרנציאליות רגילות 1**. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות **במתמטיקה**. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס **פונקציות מרוכבות** וקורס **בפיסיקה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי (אחראי אקדמי), ד"ר ציפי ברגר, ד"ר ודים גרינשטיין. **יועצים**: פרופ' מתניה בן-ארצי, פרופ' תמיר טסה

הקורס חשוב להשכלתו הבסיסית של כל סטודנט למתמטיקה ולפיסיקה. הוא משמש מבוא לתורה של המשוואות הדיפרנציאליות החלקיות, ודן בבעיות השפה וההתחלה הקלאסיות של הפיסיקה המתמטית הקשורות למשוואות לפלס, למשוואות הגלים ולמשוואות החום, וכן במשוואות דיפרנציאליות חלקיות מסדר ראשון.

ספר הקורס

Y. Pinchover & J. Rubinstein, *An Introduction to Partial Differential Equations* (Cambridge University Press, 4th printing, 2008)

הסטודנטים ילמדו את פרקים 1-9 מתוך הספר (באנגלית), חוץ מסעיפים בודדים, בעזרת מדריך למידה (בעברית), הכולל הסברים, דוגמאות והרחבות לטקסט.

נושאי הלימוד

- משוואות מסדר ראשון – שיטת האופייניים, שיטת לגרנז', קיום ויחידות
- משוואות לינאריות מסדר שני בשני משתנים – מיון, משפט קושי-קובלבסקי
- משוואות הגלים החד-ממדית – נוסחת דלמבר
- הפרדת משתנים, בעיות שטורם-ליוביל ופיתוח לפי פונקציות עצמיות
- שיטת האנרגיה ויחידות הפתרון
- משוואות אליפטיות – תכונות, עקרון המקסימום ויישומיו, בעיית דיריכלה, נוסחת פואסון, שיטת פרון
- פונקציות גרין והצגות אינטגרליות
- משוואות החום – גרעין החום, עקרון המקסימום
- משוואות מממדים גבוהים

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

מדעים

מתמטיקה

20900 אנליזה נומרית 2:

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שינוי נוסף: מדעים / מדעי המחשב

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס אנליזה נומרית 1, ואחד מבין הקורסים משוואות דיפרנציאליות רגילות 1, מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות.

פיתוח הקורס: פרופ' תמיר טסה, ד"ר מירי אביגל
יועצים: פרופ' אלי טרוקל, פרופ' יהודית גל-עזר, פרופ' גדי פיבך, ד"ר עדי דיטקובסקי

מטרות הקורס

אנליזה נומרית היא אחד ממקצועות היסוד של המתמטיקה השימושית. המקצוע עוסק בשיטות יעילות לפתרון מקורב של בעיות מספריות במתמטיקה הרציפה, כולל הערכת השגיאה הכרוכה בחישובים מקורבים שכאלה. הדיון הנומרי בבעיה מסוימת כולל את פיתוח השיטה, הצגת דרכים להפעלת השיטה, לרוב באמצעות תכנית מחשב, הערכת היעילות החישובית של השיטה (סיבוכיות זמן וזיכרון) והוכחת משפטים בדבר גודל השגיאה הכרוכה בחישוב שכזה.

זהו קורס המשך לקורס אנליזה נומרית 1 (20462). הוא עוסק בנושאים באלגברה נומרית שלא נלמדו בקורס אנליזה נומרית 1, כגון בפתרון מערכות משוואות לא לינאריות וכן בפתרון נומרי של משוואות דיפרנציאליות רגילות.

ספר הקורס

R.L. Burden & J.D. Faires, *Numerical Analysis*, 8th ed. (Brooks/Cole, 2005)

לספר נלווה מדרוך למידה.

נושאי הלימוד

- שיטות איטרטיביות לפתרון מערכות לינאריות
- שיטות לחישוב ערכים עצמיים
- פירוק הערכים הסינגולריים (SVD)
- פתרון נומרי של מערכות משוואות לא לינאריות
- פתרון בעיות התחלה למשוואות דיפרנציאליות רגילות
- פתרון בעיות שפה למשוואות דיפרנציאליות רגילות

הקורס משלב תאוריה ויישום. הסטודנטים מתבקשים לממש חלק מן האלגוריתמים בתוכנה.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

20327 לוגיקה מתמטית 1:

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות במתמטיקה. ידע קודם מומלץ: צמד הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), והקורסים אלגברה לינארית 1, תורת הקבוצות, מבנים אלגבריים.

פיתוח הקורס: פרופ' עזריאל לוי, פרופ' דניאלה ליבוביץ, שמואל ברגר; איתי הראבן, עידו אפרת, יחיאל קמחי (עריכה)
יועצים: פרופ' יורם הירשפלד, פרופ' ויקטור הרניק, פרופ' שלמה וינר

הקורס עוסק בשאלות הבסיסיות הבאות: מהי אקסיומה, ומהי טענה מתמטית? האם ניתן להגדיר מושגים כגון אמת ונכונות? מהי הוכחה? האם כל דבר שיש לו הוכחה הוא נכון? האם כל דבר נכון ניתן להוכחה?

חטיבה ראשונה: תחשיב הפסוקים. פסוקים (תחביר) ונכונותם בעולמות שונים (סמנטיקה). נביעה לוגית, משפט הקומפקטיות. מערכות היסק בתחשיב הפסוקים, תורות, משפט השלמות. מבני יצירה. הגדרות ברקורסיה.

חטיבה שנייה: תחשיב היחסים. נוסחאות, פסוקים ונכונותם במבנים שונים. שקילות ונביעה לוגית. איזומורפיזם. גדירות. שפות מסדר ראשון, שפות מונדיות ושפות מסדר שני. תורות, קטגוריות, תת-מבנים אלמנטריים, משפט סקולם-לוונהיים עצי אמת, משפט הקומפקטיות. מבוא לתורת החישוב, כריעות וכריעות למחצה. תורת ההיסק בתחשיב היחסים: מערכות היסק, הוכחות, משפט השלמות. על משפט האי-שלמות ומשמעותו.

הקורס נלמד במתכונת שנתית. במקרים מיוחדים יותרו חריגות מקצב לימודים זה: (א) מי שהחלו את לימוד הקורס בסמסטר א ומעוניינים לסיימו במהלך סמסטר אחד, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה, אשר יחליט בהתאם לקריטריונים שייקבעו, אם לאפשר להם להאיץ את הקצב. (ב) המעוניינים להצטרף לקורס אחרי תחילת סמסטר א ועד תחילת סמסטר ב של אותה שנה אקדמית, יוכלו לפנות אל מרכז ההוראה שייבחן את האפשרות לאשר הרשמה מיוחדת לסמסטר א של אותה שנה אקדמית. מטסטודנטים אלה ייגבו דמי טיפול ועלויות בגין הרשמה מאוחרת.

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20212).

20511 הרחבת שדות ותורת גלואה 1:

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים אלגברה לינארית 1, מבנים אלגבריים, חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474). דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינבורג (כתיבה), ישראל פרידמן
יועצים: פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' מרצל הרצוג

הקורס מהווה המשך טבעי לקורס מבנים אלגבריים (20230), ומיועד לסטודנטים שלמדו קורס זה (או מכירים את החומר המתאים ממקור אחר).

תורת גלואה ידועה ביופיה הפנימי וגם בשימושיותה הרבה במתמטיקה. בעזרתה נפתרו בעיות יסודיות רבות ומעניינות.

פרקי הלימוד

- פרק 1 הרחבת שדות
- פרק 2 שדה הרחבה כשדה וקטורי מעל השדה הנתון
- פרק 3 הרחבות פשוטות
- פרק 4 מספרים אלגבריים
- פרק 5 בניית בעזרת סרגל ומחוגה
- פרק 6 שדה פירוק של פולינום
- פרק 7 המשפט היסודי של האלגברה
- פרק 8 הרחבות נורמליות
- פרק 9 אוטומורפיזמים של שדה
- פרק 10 ספרביליות
- פרק 11 פולינומים סימטריים
- פרק 12 המשפט היסודי של תורת גלואה
- פרק 13 פתרון משוואות בשורשים
- פרק 14 בניית מצולעים משוכללים

1 אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

2 או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).

מדעים

מתמטיקה

תואר ראשון

קורסים שאינם מקנים נקודות זכות במתמטיקה

סימטריה (20334) (מ) – משובץ בכימיה, עמ' 196.
סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (95001) – משובץ במדעי החברה-כללי, עמ' 79.
חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול (10142) (פ) – משובץ בכלכלה, עמ' 82.

20381-20376

סמינר במתמטיקה¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: לפחות 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במתמטיקה, ובכללם צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475)¹, הקורס **אלגברה לינארית 1**, וכן הקורסים המפורטים למטה לכל סמינר בנפרד, עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ההרשמה לקורס מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים במתמטיקה, המוסמך לקבוע לכל סטודנט תנאי קבלה נוספים לפי התוכן שייקבע לסמינר.

מטרת הקורס היא לימוד של נושא מתקדם במתמטיקה. האחראי לסמינרים במתמטיקה ימנה מנחה לכל סטודנט, ובעזרתו יקבע, לכל סטודנט בנפרד, את תוכן הקורס ומבנהו. הסטודנט יוכל להיעזר במנחה במהלך הלימודים.

במסגרת הקורס יתבקש הסטודנט ללמוד את הנושא מספרים או ממאמרים ולהגיש עבודה מסכמת בכתב. לאחר שהעבודה תאושר על-ידי המנחה, ירצה הסטודנט את תוכנה לפני קבוצה של סטודנטים ואנשי סגל.

שם הסמינר	תנאי קבלה נוספים
סמינר בפונקציות מרוכבות (20376)	פונקציות מרוכבות (20243)
סמינר בתורת המידה (20377)	תורת המידה (20324)
סמינר באפרוקסימציה (20378)	משוואות דיפרנציאליות רגילות 1 (20280)
סמינר במשוואות דיפרנציאליות רגילות (20379)	משוואות דיפרנציאליות רגילות 1 (20280)
סמינר באנליזה פונקציונלית (20380)	מבוא לאנליזה פונקציונלית (20525)
סמינר במתמטיקה – נושא מיוחד (20381)	לפי אופי הנושא

1 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212).

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20441 מבוא למדעי המחשב ושפת Java¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע מוקדם: דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: קורס אחד במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' ג'פרי רוזנשיין, תמר וילנר
יועצים: פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' רון קימל

הקורס נועד לשמש מבוא למדעי המחשב ומבוא לתכנות. הקורס דן בנושאים בסיסיים ויסודיים במדעי המחשב, בפתרון בעיות, בכתיבת אלגוריתמים וניתוחם ובעקרונות התכנות. הגישה התכנותית הנלמדת היא תכנות מונחה עצמים (Object Oriented Programming – OOP) באמצעות שפת התכנות Java.

הקורס מכיל את כל חומר הלימוד של שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java א** (20453) ו**מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב** (20454) ונלמד במשך סמסטר אחד. לפיכך, סטודנטים השוקלים להירשם לקורס צריכים לקחת בחשבון כי העומס בקורס הוא רב. בכל מקרה של ספק, מומלץ לפנות ליועץ במדעי המחשב.

חומר הלימוד

הסטודנטים יצפו בהרצאות מצולמות (בעברית) המלוות במצגות (באנגלית) ומדריך למידה (בעברית) המכיל דוגמאות נוספות, הסברים והנחיות ללימוד ולשילוב בין חומרי הלימוד השונים. כמו כן, הסטודנטים יקבלו את הספר: J. Lewis & W. Loftus, *Java Software Solutions: Foundations of Program Design*, 8th ed. (Pearson Education, 2014)

נושאי הקורס חלק א

- הדגמת מושג האובייקטים באמצעות עולמו של קרל הרובוט
- יסודות השפה Java – עצמים, מחלקות, שיטות
- הסבר על המחשב: מושגי חומרה/תוכנה
- בקרת זרימה (משפטי תנאי ולולאות)
- מערכים

חלק ב

- הרחבת OOP – ירושה, שיטות סטטיות ומשתנים, העמסה של שיטות, מארזים, פולימורפיזם וממשקים
- אלגוריתמים למיון וחיפוש
- רקורסיה
- רשימות מקושרות, מחסניות ותורים, עצים ועצים בינריים
- חישוביות על קצה המזלג

תרגול

בקורס נדרש תרגול במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

20453 מבוא למדעי המחשב ושפת Java א¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: קורס אחד במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' ג'פרי רוזנשיין, תמר וילנר
יועצים: פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' רון קימל

קורס זה הוא חלקו הראשון של הקורס 20441 – **מבוא למדעי המחשב ושפת Java**, שנועד לשמש מבוא למדעי המחשב ומבוא לתכנות. בגלל עומס הנושאים הנדונים בקורס 20441 עלולים סטודנטים שאין להם רקע בתכנות להתקשות לעמוד בדרישותיו, ולכן פוצל הקורס 20441 לשני חלקים.

הקורס דן בנושאים בסיסיים ויסודיים במדעי המחשב, בפתרון בעיות, בכתיבת אלגוריתמים וניתוחם ובעקרונות התכנות. הגישה התכנותית הנלמדת היא תכנות מונחה עצמים (Object Oriented Programming – OOP) באמצעות שפת התכנות Java.

חומר הלימוד

הסטודנטים יצפו בהרצאות מצולמות (בעברית) המלוות במצגות (באנגלית) ומדריך למידה (בעברית) המכיל דוגמאות נוספות, הסברים והנחיות ללימוד ולשילוב בין חומרי הלימוד השונים. כמו כן, הסטודנטים יקבלו את הספר: J. Lewis & W. Loftus, *Java Software Solutions: Foundations of Program Design*, 8th ed. (Pearson Education, 2014)

נושאי הלימוד

- הדגמת מושג האובייקטים באמצעות עולמו של קרל הרובוט
- יסודות השפה Java – עצמים, מחלקות, שיטות
- הסבר על המחשב: מושגי חומרה/תוכנה
- בקרת זרימה (משפטי תנאי ולולאות)
- מערכים

תרגול

בקורס נדרש תרגול מעשי במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

20454 מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס **מבוא למדעי המחשב ושפת Java א**, וכן דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: קורס אחד במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' ג'פרי רוזנשיין, תמר וילנר
יועצים: פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' רון קימל

קורס זה הוא המשכו של הקורס **מבוא למדעי המחשב ושפת Java א** (20453), והוא חלקו השני של הקורס **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** (20441) שנועד לשמש מבוא למדעי המחשב ומבוא לתכנות. בגלל עומס הנושאים הנדונים בקורס 20441 עלולים סטודנטים שאין להם רקע בתכנות להתקשות לעמוד בדרישותיו, ולכן פוצל הקורס 20441 לשני חלקים.

חומר הלימוד

הסטודנטים יצפו בהרצאות מצולמות (בעברית) המלוות במצגות (באנגלית) ומדריך למידה (בעברית) המכיל דוגמאות נוספות, הסברים והנחיות ללימוד ולשילוב בין חומרי הלימוד השונים. כמו כן, הסטודנטים יקבלו את הספר: J. Lewis & W. Loftus, *Java Software Solutions: Foundations of Program Design*, 8th ed. (Pearson Education, 2014)

נושאי הלימוד

- הרחבת OOP – ירושה, שיטות סטטיות ומשתנים, העמסה של שיטות, מארזים, פולימורפיזם וממשקים
- אלגוריתמים למיון וחיפוש
- רקורסיה
- רשימות מקושרות, מחסניות ותורים, עצים ועצים בינריים
- חישוביות על קצה המזלג

תרגול

בקורס נדרש תרגול מעשי במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20478 יסודות התכנות בשפת Java¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע מוקדם: דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: קורס אחד במתמטיקה.²

פיתוח הקורס: פרופ' גיפרי רוזנשיין, תמר וילנר
יועצים: פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' רון קימל
צוות הקורס לביצוע ההתאמה: ד"ר טל הסנר, ד"ר אלה צור

מטרות הקורס

הקורס נועד לשמש כקורס מבוא לתכנות במובן הרחב של המילה. כלומר, פתרון בעיות, כתיבת אלגוריתמים וניתוחם, ולבסוף – הקידוד עצמו. כל החומר הנלמד בקורס ממומש בסופו של דבר באמצעות שפת תכנות. מן הראוי לציין, כי לימוד שפת התכנות מהווה מרכיב לא מבוטל בקורס. הגישה התכנותית הנלמדת היא תכנות מונחה-עצמים (Object Oriented Programming – OOP) באמצעות שפת התכנות Java.

חומר הלימוד

הסטודנטים יצפו בהרצאות מצולמות (בעברית) המלוות במצגות (באנגלית) ומדריך למידה (בעברית) המכיל דוגמאות נוספות, הסברים והנחיות ללימוד ולשילוב בין חומרי הלימוד השונים. כמו כן, הסטודנטים יקבלו את הספר: J. Lewis, P. SePasquale & J. Chase, *Java Foundations: Introduction to Program Design and Data Structures*, 2nd ed. (Pearson, 2011)

נושאי הקורס

- חלק א
- הדגמת מושג האובייקטים באמצעות עולמו של קרל הרובוט
- יסודות השפה Java – עצמים, מחלקות, שיטות
- הסבר על המחשב: מושגי חומרה/תוכנה
- בקרת זרימה (משפטי תנאי ולולאות)
- מערכים
- חלק ב
- הרחבת OOP – ירושה, שיטות סטטיות ומשתנים, העמסה של שיטות
- אלגוריתמים למיון וחיפוש
- רקורסיה
- רשימות מקושרות
- חישוביות על קצה המזלג

תרגול

בקורס נדרש תרגול במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

הקורס אינו מוכר לומדים בתכניות לתארים במדעי המחשב.

- 1 הקורס אינו מוכר לומדים בתכניות לתארים במדעי המחשב.
- 2 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
- 3 בהתאם לתכנית הלימודים המבוקשת. מומלץ להיעזר ביועצים למדעי הקוגניציה או למדעי המחשב.

20433 מבני נתונים¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java²** (או **יסודות התכנות בשפת Java**), **מתמטיקה בדידה: תורת הקבוצות**, **קומבינטוריקה ותורת הגרפים³** (או **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה: פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית**), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א'⁴**. ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים** (או **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א או הסתברות לתלמידי מדעי המחשב**).⁵

פיתוח הקורס: פרופ' דוד הראל, פרופ' יהודית גל-עזר, פרופ' גיא קורצרס, ד"ר גיק וינשטיין; תלמה מוקדי, חוה ניומן (עריכה)

הקורס עוסק בשני נושאים הקשורים קשר הדוק זה לזה: אלגוריתמים ומבני-נתונים. בתחילה מוגדר מושג האלגוריתם ומודגמות שיטות לניתוח זמן הריצה של אלגוריתמים איטרטיביים ואלגוריתמים רקורסיביים. בהמשך מוצגים כמה אלגוריתמים למיון, תוך דגש על ההבחנה בין מיוני השוואה לבין מיונים שאינם מיוני השוואה. בקורס מוצגים מבני נתונים בסיסיים ומבני נתונים המאפשרים לבצע ביעילות פעולות על קבוצות דינמיות של איברים. בסוף הקורס מתוארת השיטה החמדנית לתכנון אלגוריתמים.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על כך א של הספר **מבוא לאלגוריתמים** (תרגום: ת' אלמוג; האוניברסיטה הפתוחה, 1995) שהוא תרגום של 18 הפרקים הראשונים בספר: T.H. Cormen, C.E. Leiserson & R.L. Rivest, *Introduction to Algorithms* (MIT Press, 1990)

לספר הקורס נלווה מדריך למידה.

נושאי הקורס

- יסודות מתמטיים: סימונים אסימפטוטיים, נוסחאות נסיגה
- מיונים: מיון מהיר, מיון ערימה, מיון בזמן לינארי
- מבני נתונים בסיסיים
- טבלאות גיבוב
- עצי חיפוש בינאריים
- עצי AVL
- אלגוריתמים חמדניים

לצד התרגילים העיוניים, הסטודנטים נדרשים להגיש גם מטלות תכנותיות.

- 1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
- 2 או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** (20453, 3 נ"ז) ו**מבוא למדעי המחשב ושפת Java** (20454, 3 נ"ז).
- 3 או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20283), שאינו מוצע עוד.
- 4 או הקורס **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול** (10142), למי שלומד לתואר בכלכלה ובמדעי המחשב – מערכות ויישומים.
- 5 דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי לימוד הקורסים המתמטיים.

20407 מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java²** (או **יסודות התכנות בשפת Java**), **מתמטיקה בדידה: תורת הקבוצות**, **קומבינטוריקה ותורת הגרפים³**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474), **אלגברה לינארית 1**, **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב** (או **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**).⁵

פיתוח הקורס: פרופ' דוד הראל, פרופ' יהודית גל-עזר, פרופ' גיא קורצרס, ד"ר גיק וינשטיין; תלמה מוקדי, חוה ניומן (עריכה)

מטרת הקורס היא הכרת המושגים והשיטות הבסיסיים הנוגעים לפיתוח אלגוריתמים ומבני נתונים. בקורס יוגדרו קריטריונים פורמליים לניתוח של פתרון אלגוריתמי לבעיה נתונה.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **מבוא לאלגוריתמים** (תרגום: ת' אלמוג ועי סופר; האוניברסיטה הפתוחה, 2008) שהוא תרגום של 14 הפרקים הראשונים (בתוספת נספחים) בספר: T.H. Cormen, C.E. Leiserson, R.L. Rivest & C. Stein, *Introduction to Algorithms*, 2nd ed. (MIT Press, 2000)

לספר הקורס נלווה מדריך למידה.

נושאי הקורס

- גידול של פונקציות
- נוסחאות נסיגה
- הוכחות נכונות
- מיונים
- מציאת האיבר ה-i הקטן ביותר
- הערכה ושימושיה
- מבני נתונים בסיסיים
- פונקציות גיבוב
- עצי חיפוש בינאריים
- עצים אדומים-שחורים
- הרחבת מבני נתונים

לצד התרגילים העיוניים, הסטודנטים נדרשים להגיש גם מטלות תכנותיות.

- 1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
- 2 או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** (20453, 3 נ"ז) ו**מבוא למדעי המחשב ושפת Java** (20454, 3 נ"ז). מומלץ ללמוד את הקורס **מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים** (20407) בסמוך ללימוד קורס המבוא.
- 3 או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20283), שאינו מוצע עוד.
- 4 או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).
- 5 דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי לימוד הקורסים המתמטיים.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון וואטסון

20417 אלגוריתמים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **אלגברה לינארית 1**, **מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים**¹.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוטוב, פרופ' מנור מנדל; תמר אלמוג (תרגום), אילנה גולן (עריכה)

מטרות הקורס

- הכרת השיטות והעקרונות הבסיסיים בפיתוח אלגוריתמים: סריקת גרפים, השיטה החמדנית, תכנון דינמי, הפרד-ומשול, זרימות וחתכים.
- יישום שיטות אלו בבעיות אלגוריתמיות.
- העמקת הלימוד של שיטות ניתוח אלגוריתמים.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **פיתוח אלגוריתמים**, שהינו תרגום לעברית של פרקים 1-7 של הספר: J. Kleinberg & E. Tardos, *Algorithm Design* (Addison Wesley, 2006)

20272 מערכות ספרתיות

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **מבוא למדעי המחשב** ושפת **Java**¹. ידע קודם מומלץ: הקורס **מתמטיקה בדידה: תורת הקבוצות, קומבינטוריקה ותורת הגרפים**² (או נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה: **פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית**).

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, אילנה בס, אמי ולדרסקי, יוסי קאופמן; בת-שבע כהן (עריכה)

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **מערכות ספרתיות** (האוניברסיטה הפתוחה, 1988) שהוא תרגום של הפרקים הראשונים בספר:

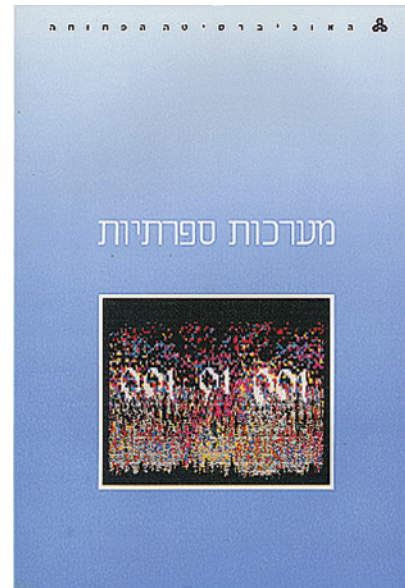
M. Mano, *Digital Design* (Prentice Hall, 1984)

לספר הקורס נלווה מדריך למידה שעודכן על-פי הספר:

M.M. Mano & M.D. Ciletti, *Digital Design*, 4th ed. (Prentice Hall, 2006)

נושאי הלימוד

קודים בינאריים, לוגיקה בינרית, טבלות אמת, משפטי האלגברה הבולאנית, משוואות לוגיות, פישוט פונקציות בולאניות באמצעות משפטים אלגבריים, מינימיזציה של פונקציות בולאניות באמצעות מפת קרנו, תכנון מערכות צירופיות (בעזרת בוררים, מפענחים, ROM וכדומה), מעגלי דלגלים, מערכות עקיבה סינכרוניות, מערכות עקיבה אסינכרוניות.

- 1 או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב** ושפת **Java** א (20453, 3 ני"ז) ו**מבוא למדעי המחשב** ושפת **Java** ב (20454, 3 ני"ז).
- 2 או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20283), שאינו מוצע עוד.

20471 ארגון המחשב

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: **מערכות ספרתיות**. ידע קודם מומלץ: **מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים** (או **מבני נתונים**).

פיתוח הקורס: ד"ר יאיר ויסמן, חניטה לידור; תהילה סנד (עריכת מדריך הלימוד) **יועצים:** פרופ' יהודה אפק, ד"ר אבי מנדלסון, ד"ר דניאל סיטרון, ד"ר אריאל פרנק

ספר הקורס

הקורס מבוסס על פרקים מן הספר: D.A. Patterson & J.L. Hennessy, *Computer Organization and Design: The Hardware/Software Interface*, 4th ed. (Morgan Kaufmann Publishers, 2009)

פרקי הלימוד

- 1 מחשבים וטכנולוגיה (פרק 1 בספר)
- 2 הערכת ביצועים והבנתם (פרק 1 בספר)
- 3 פקודות: שפתו של המחשב (פרק 2 בספר ונספחים B.2, B.3, B.4 בנושאים: תכנית אסמבלר, תכניות קישור וטעינה)
- 4 בניית יחידות ייעודיות במעבד, ה-ALU ואוסף הדלגלים (נספחים C.5, C.11)
- 5 המעבד: ערוץ נתונים ובקרה (פרק 4 בספר)
- 6 שיפור ביצועים עם pipelining (פרק 4 בספר)
- 7 היררכיות זיכרון (פרק 5 בספר)

נושאי הלימוד

- מבנה יחידת העיבוד המרכזית
- עקרונות התכנון והיישום של מחשבים בני זמננו
- קשרים בין חומרה לתוכנה
- היכרות עם שפת אסמבלי ושפת מכונה של מעבד פשוט ונפוץ MIPS
- הבנת הדילמות בהן נתקלים המתכננים: שיפור ביצועים לעומת עלות
- מבנה זיכרון מטמון

מבנה הקורס

הקורס כולל מדריך למידה (בעברית) וספר קורס (באנגלית), וכן פתרון תרגילים תאורטיים ותרגילים מעשיים שיכללו משימות תכנות בשפת האסמבלי של המעבד MIPS.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20440 אוטומטים ושפות פורמליות¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java²**, **מתמטיקה בדידה: תורת הקבוצות**, **קומבינטוריקה ותורת הגרפים³**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474), **אלגברה לינארית 1**.

כתיבה: פרופ' שמואל זקס, פרופ' נסים פרנסיז **ייעוץ:** פרופ' דוד הראל, פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' יעקב שוויקה
פיתוח: פרופ' יהודית גל-עזר, בני פרידמן, ד"ר ענת לרנר, יוסי קאופמן, ד"ר מיכל ארמוני; בת-שבע כהן (עריכה)

הקורס כלול בסדרה של קורסים המקנים את היסודות התאורטיים במדעי המחשב, ודן בעיות מתמטיות בסיסיות המונחות ביסודם של מדעי המחשב.

מטרת הקורס היא הכרת המודלים החשובים היסודיים והשוואת כוח החישוב שלהם, ובמקביל – הכרת המשפחות היסודיות של שפות פורמליות.

חומר הלימוד

- 1 מושגים בסיסיים
- 2 אוטומט סופי דטרמיניסטי
- 3 אוטומט סופי לא-דטרמיניסטי וביטויים רגולריים
- 4 תכונות של שפות רגולריות
- 5 אפיון אלגברי של השפות הרגולריות
- 6 דקדוקים
- 7 פשוטים וצורות נורמליות של דקדוקים חופשי-הקשר
- 8 אוטומט-מחסנית
- 9 תכונות של שפות חופשיות-הקשר

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** א (20453, 3 נ"ז) ו**מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454, 3 נ"ז).
3 או הקורס **יסודות התכנות בשפת Java** (20478) למי שאינם לומדים לתארים במדעי המחשב.
4 או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20283), שאינו מוצע עוד.
5 או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

20465 מעבדה בתכנות מערכות¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **מבוא למדעי המחשב ושפת Java²**.

פיתוח הקורס: פרופ' ראובן אביב, ד"ר יצחק הרץ, מיכל אבימור

המעבדה מהווה את הקורס היישומי הבסיסי במסלול הלימודים לתואר במדעי המחשב, והיא מקנה לסטודנטים את עיקרי הידע היישומי אשר יידרש מהם במהלך הלימודים.

המעבדה מתמקדת בתחומים הבאים:

• **הכרה יסודית של שפת C ושל עקרונות התכנות המובנה:** לימוד ויישום של עקרונות תכנות אוניברסליים, כגון: הפשטה, שימוש נכון במבני נתונים, בניית קוד מאבני בניין פשוטות ככל האפשר, שימוש בספריות, כתיבת פונקציות ספריה, תיעוד, חלוקה למודולים, הסתרת מידע, וכתיבת קוד שאינו תלוי-מכונה.

• **היכרות עם המבנה של מערכת ההפעלה Unix:** שפת C קשורה באופן מובהק למערכת Unix, המעבדה מנוהלת מעל מערכת הפעלה ממשפחה זו, מערכת Linux, וגרסה שלה תותקן במחשב האישי. בסיום המעבדה מגיעים הלומדים לרמה של משתמש בקיא במערכת. התרגילים מבטיחים היכרות מעמיקה עם קריאות המערכת (System calls), וכוללים שימוש בתכניות שירות ובכלי ניהול, כמו גם כתיבה של תכניות שירות חדשות.

ספר הקורס

B.W. Kernighan & D.M. Ritchie, *The C Programming Language* (Prentice Hall, 1988)
חומר הלימוד כולל מדריך למידה, הדרכה להתקנת מערכת ההפעלה Linux, ומדריך נוסף להתקנה ולשימוש במערכת זו.

בתרגול מושם דגש מיוחד על עקרון הניידות (Portability) התרגילים נבדקים על שתי מערכות הפעלה שונות, במקביל.

בסיום הקורס נדרש להגיש פרויקט.

20277 מערכות בסיסי-נתונים¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: הנדסה / הנדסת תוכנה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java²**, **מתמטיקה בדידה: תורת הקבוצות**, **קומבינטוריקה ותורת הגרפים³** (או נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה). ידע קודם מומלץ: הקורס **מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים** (או **מבני נתונים**).

פיתוח הקורס: פרופ' ציפי ארליך, יעל ארד

מטרות הקורס

הצגת המושגים היסודיים הקשורים במערכות בסיסי נתונים, החל ממודלים לייצוג נתונים, דרך SQL ושפות שאילתות תאורטיות, ועד למבט על מימוש מערכת תוכנה לניהול בסיסי נתונים.

ספר הקורס

A. Silberschatz, H.F. Korth & S. Sudarshan, *Database System Concepts*, 6th ed. (McGraw-Hill, 2011)

לספר הקורס נלווה מדריך למידה.

נושאי הלימוד

- מבוא למערכות בסיסי-נתונים
- מודל היחסים (Relational model)
- SQL
- אלגברה של יחסים; תחשיב יחסים
- מודל ישויות-קשרים (Entity-Relationship model)
- תיכון בסיסי-נתונים
- מבט על אחסון בקבצים, אינדקסים ועיבוד שאילתות

תרגול

הקורס כולל תרגול במערכת תוכנה לניהול בסיסי נתונים. פרטים על התרגול יפורסמו בחוברת הקורס.

1 לפני סמסטר 2014 הקנה הקורס במתכונתו הקודמת 3 נ"ז.
2 או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** א (20453, 3 נ"ז) ו**מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454, 3 נ"ז), או הקורס **יסודות התכנות בשפת Java** (20478) למי שאינם לומדים לתארים במדעי המחשב.
3 או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20283), שאינו מוצע עוד.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** א (20453, 3 נ"ז) ו**מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454, 3 נ"ז).
3 או הקורס **יסודות התכנות בשפת Java** (20478) למי שאינם לומדים לתארים במדעי המחשב.
4 או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20283), שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי המחשב

20436 עקרונות פיתוח מערכות מידע:

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס מערכות בסיסי-נתונים.

פיתוח הקורס: פרופ' ציפי ארליך, די"ר מיה הרמן, די"ר צביקה פירסט, רו"ן וולכמן
יועץ: פרופ' ישראל שפיגלר

מטרות הקורס

הצגת מחזור חיי מערכת מידע תוך הדגשת הגישות השונות לפיתוח מערכות מידע המקובלות והמיושמות כיום באקדמיה ובתעשייה. הקורס יתמקד בעיקר בשלבי הגדרת הדרישות, ניתוח ועיצוב המערכת.

כמו כן, יילמד וימומש נושא בניית אב טיפוס באמצעות חבילת התוכנה ACCESS.

ספר הקורס

J.A. Hoffer, J.F. George & J.S. Valacich, *Modern Systems Analysis & Design*, 7th ed. (Prentice Hall International, 2014)

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה מפורט בעברית ומדריך לשימוש בתוכנת ACCESS בעברית: **סדנת לימוד ACCESS2010** (איתן שטמר ואמיר קמינסקי, הוד-עמי, 2010).

נושאי הלימוד

- מבוא למערכות מידע
- הגדרת דרישות
- ניתוח מערכות מידע
- עיצוב מערכות מידע
- ממשק משתמש
- אב טיפוס של מערכת מידע ושימוש בתוכנת ACCESS לבנייתו
- מבוא למערכות מונחות עצמים
- נושאים נבחרים בניהול פיתוח מערכות מידע

תרגול

בקורס נדרש תרגול במערכת ACCESS. פרטים על התרגול יופיעו במדריך הלמידה.

דרישות הקורס כוללות, בין השאר, הגשת פרויקט מסכם.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

20290 אלגוריתמיקה: יסודות מדעי המחשב

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם: דרושות לפחות 6 נקודות זכות עבור קורסים במתמטיקה ו-18 נקודות זכות עבור קורסים במדעי המחשב. ידע קודם מומלץ: הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים).

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, תמר וילנר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועץ: פרופ' דוד הראל

הקורס דן בנושאים החשובים ביותר בתחום מדעי המחשב – החל בנושאים הבסיסיים וכלה בנושאים מתקדמים הנמצאים בחזית המחקר. המושג המרכזי בקורס הוא האלגוריתם – ה"מתכון" המחולל את התהליך המבוצע על-ידי המחשב. הקורס אינו עוסק במבנה הפיזי של המחשב או בשפת תכנות מסוימת.

הקורס מומלץ מאוד לסטודנטים למדעי המחשב, שכן הוא מסייע ב"קשירת קצוות" של הנושאים השונים הנלמדים במסגרת תכנית הלימודים במדעי המחשב. הקורס מומלץ גם למורים למדעי המחשב המעוניינים לקבל רחב ומעמיק על תחום התמחותם.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **אלגוריתמיקה – יסודות מדעי המחשב** (תרגום: ת' אלמוג; האוניברסיטה הפתוחה, 1991) שהוא תרגום של D. Harel, *The Science of Computing: Exploring the Nature and Power of Algorithms* (Addison Wesley, 1989)

אפשר למצוא בספר תיאור של הנושאים המעניינים, העמוקים והחשובים ביותר במדעי המחשב, באופן המנותק ממחשב מסוים ומשפה מסוימת. הספר כולל גם סקירה היסטורית ורשימה ביבליוגרפית בהיקף רחב.

הסטודנטים ילמדו את הספר בעזרת מדריך למידה הכולל תרגילים, פתרונות והסברים נוספים.

מדריך הלמידה כולל גם עדכונים על בסיס הספר: D. Harel & Y. Feldman, *Algorithmics: The Spirit of Computing* (Addison Wesley, 2004)

שהוא גרסה מורחבת ומעודכנת של הספר המקורי.

פרקי הספר

- פרק 1 הקדמה וסקירה היסטורית
- פרק 2 אלגוריתמים ונתונים
- פרק 3 שפות תכנות
- פרק 4 שיטות אלגוריתמיות
- פרק 5 נכונותם של אלגוריתמים
- פרק 6 יעילותם של אלגוריתמים
- פרק 7 חוסר יעילות ואי-סבירות
- פרק 8 בעיות שאינן ניתנות לחישוב
- פרק 9 אוניברסליות אלגוריתמית וחסינותה
- פרק 10 מקבילות ובו-זמניות
- פרק 11 אלגוריתמים הסתברותיים
- פרק 12 אלגוריתמיקה ואינטליגנציה

20364 קומפילציה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: הנדסה / הנדסת תוכנה

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **אוטומטים ושפות פורמליות, מעבדה בתכנות מערכות.**

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, בני פרידמן; יהודית גוגנהיימר (עריכת מדריך הלמידה)
יועץ: פרופ' עמירם יהודאי

מטרת הקורס

הקורס נועד להציג עקרונות של תיכון קומפילרים (מהדרים) וטכניקות למימוש. מושג דגש על פתרון בעיות כלליות שמציב תיכון של מתרגמי שפות, ללא תלות בשפת מקור או במכונת יעד ספציפיות.

בסיום הקורס יידרשו הסטודנטים לבצע פרויקט תכנות בהיקף רחב, שעיקרו מימוש קומפילר לשפת תכנות פשוטה שתוגדר לצורך זה.

ספר הקורס

A.V. Aho, M.S. Lam, R. Sethi & J.D. Ullman, *Compilers: Principles, Techniques, and Tools*, 2nd ed. (Addison Wesley, 2006)

הסטודנטים ילמדו פרקים מתוך ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

פרקי הלימוד

- פרק 1 (לא כל הפרקים יילמדו במלואם) מבוא
- פרק 2 מתרגם מונחה תחביר פשוט
- פרק 3 מנתח לקסיקלי
- פרק 4 מנתח תחבירי
- פרק 5 תרגום מונחה תחביר
- פרק 6 יצירת קוד ביניים
- פרק 7 סביבת זמן הריצה
- פרק 8 יצירת קוד
- פרק 9 אופטימיזציה שאינה תלויה מכונה

תרגול

בקורס נדרש תרגול במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20594 מערכות הפעלה¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית. ידע קודם דרוש: הקורסים **מעבדה בתכנות מערכות, מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים** (או **מבני נתונים**). ידע קודם מומלץ: **ארגון המחשב**.

פיתוח הקורס: פרופ' ראובן אביב, ד"ר יצחק הרץ, אלכס קוגן, דוד שריאל

מטרות הקורס

- הכרת העקרונות התכנוניים והמבניים העומדים ביסודה של כל מערכת הפעלה מודרנית.
- יישום מעשי של עקרונות אלו באמצעות תרגילי תכנות מתקדמים במערכת ההפעלה Linux.

חומר הלימוד

פרקים מתוך הספר:

A.S. Tanenbaum, *Modern Operating Systems*, 3rd ed. (Prentice Hall, 2007)²

ומדריך למידה בעברית.

חומר הלימוד כולל גם חומר עזר המתאר את קריאות המערכת של Unix ומסביר את השימוש בהן וכן חומר העוסק בהתקנה ובניהול של מערכת Linux.

פרקי הלימוד

- פרק 1 רעיונות העומדים ביסוד מערכות הפעלה מודרניות והתפתחותם ההיסטורית
- פרק 2 יצירת תהליכים ותהליכונים ותזמונם, קטעים קריטיים ובעיות של תיאום ותקשורת בין תהליכים
- פרק 3 ניהול זיכרון
- פרק 4 מערכות הקבצים
- פרק 5 מתקני קלט/פלט
- פרק 6 בעיית הקיפאון (Deadlock) והדרכים להתמודד עמה
- פרק 7 בעיות בטיחות ושיטות הגנה בפני פריצה
- פרק 8 מבנה מערכות ההפעלה Unix ו-Linux
- פרק 9 מבנה מערכת ההפעלה Windows Vista

הקורס כולל מטלות עיוניות ותרגילי תכנות בשפת C בסביבת Linux. לכך נדרשת יכולת תכנות גבוהה בשפת C.

דרישות מחשוב מינימליות: CPU תואם Intel Pentium, בעל זיכרון RAM 1.5 Gb, נפח דיסק פנוי 5 Gb.

הלימוד בקורס מתבסס על קריאה עצמית של הפרקים בספר הקורס. קריאה זו מלווה ומכוונת על-ידי מדריך למידה בעברית, הכולל הסברים על הנושאים העיקריים בפרק ושאלות לתרגול.

- 1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
- 2 קיימות הדפסות מאוחרות יותר של המהדורה השלישית של ספר הקורס. ההדפסות הן בעלות תוכן זהה לחלוטין. ספר הקורס אשר יישלח לסטודנטים יהיה משנת ההדפסה האחרונה אשר תהיה מצוייה באותה העת.

20585 מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **אלגוריתמים, אוטומטים ושפות פורמליות**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **אלגברה לינארית 1, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב**.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוטוב, ד"ר תמיר טסה **יועצים:** ד"ר אלעזר בירנבוים, ד"ר דניאל רייכמן

הקורס עוסק בשאלות הנוגעות ליכולות ולמגבלות החישוב של מחשבים. תחום זה הוא מרכזי בתאוריה של מדעי המחשב ובעל חשיבות מעשית רבה. חלקו הראשון של הקורס עוסק בתורת החישוביות ודן בשאלה "מה ניתן לחשב?". החלק השני של הקורס עוסק בתורת הסיבוכיות ודן בשאלה "מה ניתן לחשב באופן יעיל?".

ספר הקורס

M. Sipser, *Introduction to the Theory of Computation*, 3rd ed. (Cengage Learning, 2013)

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית, בעזרת מדריך למידה בעברית.

נושאי הלימוד

חלק א: תורת החישוביות

- מכונות טיורינג
- בעיות כריעות ובעיות שאינן כריעות,
- אי-כריעותה של בעיית העצירה
- רדוקציות, משפט רייס
- נספח – נושאים מתקדמים בחישוביות: משפט הרקורסיה, כריעות של תורות לוגיות

חלק ב: תורת הסיבוכיות

- סיבוכיות זמן, המחלקות P ו-NP
- שלמות ב-NP, משפט קוק, רדוקציות פולינומיאליות
- סיבוכיות מקום, המחלקה PSPACE,
- המחלקות NL ו-NL, שלמות ב-NL
- משפטי היררכיה
- נושאים מתקדמים בסיבוכיות: אלגוריתמי קירוב לבעיות NP-קשות, אלגוריתמים הסתברותיים, המחלקות RP, BPP, בדיקת ראשוניות

20595 כריית מידע

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב** (או הקורס **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**), הקורס **מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים** (או הקורס **מבני נתונים**). ידע קודם מומלץ: **הסקה סטטיסטית, אלגוריתמים**.

פיתוח הקורס: פרופ' מרק לסט, ד"ר מיה הרמן **יועצים:** פרופ' אהוד גודס, פרופ' ציפי ארליך

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג שיטות עיקריות של כריית מידע ויישומן לפתרון בעיות אמיתיות. בקורס יוצגו השלבים העיקריים של כריית המידע, תוך הדגשת הליך טיוב הנתונים. כמו כן, יוצגו וינתחו מספר אלגוריתמים חשובים בתחום כריית המידע.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הרצאות מצולמות (בעברית) של פרופ' מרק לסט, ועל מצגות המלוות אותו (באנגלית). חומר הלימוד מבוסס גם על הספר:

J. Han, M. Kamber & J. Pei, *Data Mining: Concepts and Techniques*, 3rd ed. (Morgan Kaufmann, 2012)

לחומר הלימוד מצורף מדריך למידה (בעברית) המכיל דוגמאות נוספות, הסברים והנחיות ללימוד ושילוב בין חומרי הלימוד השונים (ההרצאות, המצגות והספר).

נושאי הלימוד

- השלבים העיקריים של כריית המידע
- תורת המידע
- טיוב נתונים
- סיווג וחיזוי
- עצי החלטה
- רשתות אינפר-עמומות
- למידה בייסיאנית
- למידה מבוססת תצפיות
- חוקי הקשר
- ניתוח אשכולות
- בחירת מאפיינים
- נושאים מתקדמים בכריית מידע

תרגול

בקורס נדרש תרגול במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון ומסל ראשון

20582 מבוא לרשתות תקשורת מחשבים¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: אחד מהקורסים הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, תורת ההסתברות, וכן הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים). ידע קודם מומלץ: הקורס אלגוריתמים.

פיתוח הקורס: ד"ר ענת לרנר, דוד לופו

הקורס נועד להציג את העקרונות של רשתות תקשורת מחשבים, ולספק כלים לניתוח מתמטי של פרוטוקולי תקשורת. הקורס מבוסס על מודל שכבות, הקרוב ברוחו למודל TCP/IP, המחלק את רמות ההפשטה לחמש שכבות.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר:

A.S. Tanenbaum & D.J. Wetherall, *Computer Networks*, 5th ed. (Prentice Hall, 2011)

הסטודנטים ילמדו את 7 הפרקים הראשונים של הספר (באנגלית) בעזרת מדריך למידה (בעברית) הכולל: הבהרות, דוגמאות ותרגילים.

נושאי הלימוד

- **מבוא:** מבוא לרשתות תקשורת בכלל ולמודל חמש השכבות בפרט; מודלים אחרים של שכבות; ארגוני תקינה; פירוט כמה תקנים חשובים; דוגמאות לסוגים שונים של רשתות.
- **השכבה הפיזית:** ניתוח תאורטי של תקשורת נתונים; סוגי הערוצים; שיטות ריבוב; שיטות מיתוג, טכנולוגיית ADSL; רשתות סלולריות; תקשורת לוויינית.
- **שכבת הערוץ:** קודים לגילוי ותיקון שגיאות; בקרת זרימה; שיטות לאפיון ובדיקת נכונות של פרוטוקולים; דוגמאות לפרוטוקולי שכבת הערוץ; שכבת הערוץ ברשת האינטרנט.
- **תת-השכבה לבקרת הגישה לערוץ:** פרוטוקולים של גישה לערוץ משותף; תקן 802.3 לרשתות מקומיות (Ethernet); תקנים לרשתות אלחוטיות (802.11, 802.16, Bluetooth).
- **שכבת הרשת:** אלגוריתמי ניתוב סטטיים ודינמיים; חיבור בין רשתות (Internetworking); שכבת הרשת ברשת האינטרנט (הפרוטוקולים IP, OSPF, BGP).
- **שכבת התובלה:** תפקידי שכבת התובלה – הקמת קשר וניתוק, בקרת זרימה, ניהול חוצצים, בקרת שגיאות, התאוששות מנפילות ועוד; פרוטוקולי תובלה ברשת האינטרנט: TCP ו-UDP.
- **שכבת היישום:** מערכת DNS; עקרונות פרוטוקולים בסיסיים ליישום הדואר האלקטרוני ויישומי WWW נפוצים.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

20580 מבוא לקריפטוגרפיה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים אלגברה לינארית 1, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, מבוא למדעי המחשב ושפת Java¹. ידע קודם מומלץ: הקורסים מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים, מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות, מתמטיקה בדידה: תורת הקבוצות, קומבינטוריקה ותורת הגרפים².

פיתוח הקורס: פרופ' תמיר טסה
יועצים: פרופ' אלי ביהם, ד"ר יהודה לינדל

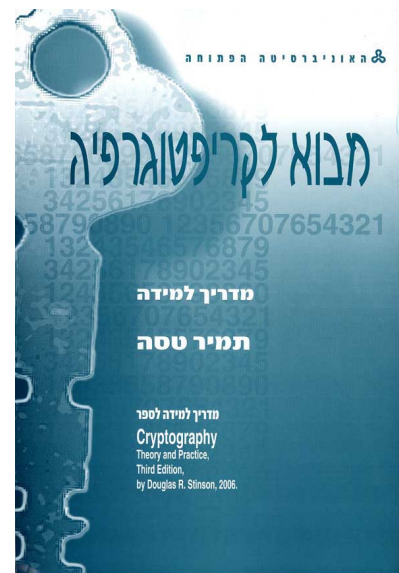
קריפטוגרפיה היא מדע העוסק באבטחת מידע. אבטחת מידע אינה רק הצפנה ופענוח, אלא גם אותנטיקציה, זיהוי, שלמות המידע, שיתוף סודות, הסתרת מידע ועוד נושאים רבים הקשורים לאבטחת ההעברה והעיבוד של מידע.

הקורס מכסה את הנושאים הבסיסיים בקריפטוגרפיה: שיטות קריפטוגרפיות קלאסיות, "תורת שנון" של סודיות, שיטות סימטריות מודרניות (ביחוד DES, 3-DES, AES), אופני הפעלה שונים של שיטות סימטריות, קודים לאותנטיקציה של הודעות, פונקציות תמצות (hash), שיטות מפתח פומבי – הצפנה RSA, ריבן ואל-גמאל, פרוטוקול דיפי-הלמן, חתימות דיגיטליות (אל-גמאל, שנור, DSA וריבן), וסכמות לשיתוף סודות.

ספר הקורס

D.R. Stinson, *Cryptography: Theory and Practice*, 3rd ed. (Chapman & Hall/CRC, 2006)

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

1 או שני הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java א (20453, 3 נ"ז) ומבוא למדעי המחשב ושפת Java ב (20454, 3 נ"ז).
2 או הקורס מתמטיקה דיסקרטית (20283), שאינו מוצע עוד.

20554 תכנות מתקדם בשפת Java

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: הנדסה / הנדסת תוכנה

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים).

פיתוח הקורס: תמר בניה, פרופ' גדי טאובנפלד,
פרופ' ראובן אביב

Java היא שפת תכנות מודרנית הזוכה לפרסום רב בעיקר עקב האפשרות להשתמש בה בצורה נוחה ברשת האינטרנט. מטרת הקורס היא ללמד עקרונות תכנות מתקדמים באמצעות שפת Java.

הקורס שם דגש על עקרונות תכנות מונחה עצמים, תכנות מרובה תהליכים, ממשק משתמש גרפי ופיתוח תכניות הרצות בסביבת האינטרנט. הקורס ניתן ברמה מתקדמת ומניח שהסטודנטים יודעים לתכנת ברמה גבוהה. הקורס מומלץ גם לסטודנטים שלא למדו את שפת Java בקורס המבוא. בתחילת הקורס יוקדש זמן ללימוד תחביר השפה.

ספר הקורס

H.M. Deitel & P.J. Deitel, *Java: How to Program*, 9th ed. (Prentice Hall, 2012)

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה מפורט בעברית.

נושאי הלימוד

- תכנות מונחה עצמים
- יצירת ממשק משתמש גרפי
- תכנות מרובה תהליכים
- כתיבת יישומים ויישומונים
- תקשורת ומערכות שרת-לקוח

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20574 מימוש מערכות בסיסי-נתונים¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים), מערכות בסיסי-נתונים. ידע קודם מומלץ: הקורס עקרונות מערכות הפעלה.

פיתוח הקורס: פרופ' אהוד גודס, יעל ארד

הקורס עוסק בארכיטקטורה של מערכות תוכנה לניהול בסיסי נתונים, וכן בעקרונות ובאלגוריתמים שעליהם מבוססים רכיבים שונים של מערכות אלה. ההתייחסות העיקרית היא לבסיסי נתונים יחסיים.

ספר הקורס

A. Silberschatz, H.F. Korth & S. Sudarshan, *Database System Concepts*, 6th ed. (McGraw-Hill, 2011)

הסטודנטים ילמדו פרקים מתוך ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

נושאי הלימוד

- אחסון הנתונים בזיכרון החיצוני; מבני אינדקס שונים
- עיבוד וייעול שאילתות
- ניהול תנועות (טרנזקציות): בקרת גישה בו-זמנית של תנועות לבסיסי הנתונים; גיבוי והתאוששות מנפילות

הקורס כולל מטלות תכנותיות. המטלות התכנותיות עוסקות במימוש הרכיבים השונים של מערכת DBMS עליהם לומדים בקורס. המטלות תיכתבנה בשפה עילית כלשהי (C, Java, C++ או בשפה דומה שבה הסטודנט שולט היטב).

20562 גרפיקה ממוחשבת

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475)¹, וכן **אלגברה לינארית 1**, מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים, מעבדה בתכנות מערכות.

פיתוח הקורס: פרופ' ראובן אביב, ד"ר מירי אביגל, ד"ר גיק וינשטיין, קונסטנטין מירקין; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג את היסודות התאורטיים שעליהם מבוססת הגרפיקה הממוחשבת, וללמד כיצד ליישם לשם יצירת תמונות מדגם דו-ממדי או תלת-ממדי. בקורס יידונו מבני המערכות הגרפיות, היסודות המתמטיים והפיסיקליים שלהן וכן האלגוריתמים ומבני הנתונים שעליהם הן מבוססות. כמו כן, יידונו שיטות לדיגום עצמים תלת-ממדיים וליצירת תמונות צבע מצאיאותיות. בקורס יילמד השימוש בחבילת תוכנה גרפית. הסטודנטים יוכשרו לכתוב יישומים גרפיים בשפה עילית ובעזרת חבילת התוכנה.

הסטודנטים יבצעו מטלות תאורטיות ותכנותיות וכן פרויקט תוכנה.

ספר הקורס

D. Hearn & M.P. Baker, *Computer Graphics with OpenGL*, 3rd ed. (Prentice Hall, 2004)

הסטודנטים ילמדו פרקים מספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

נושאי הלימוד

- מבוא לגרפיקה ממוחשבת
- ציור תמונות במחשב בעזרת חבילת תוכנה גרפית
- צורות פלט בסיסיות
- טרנספורמציות גאומטריות דו-ממדיות ותלת-ממדיות
- צפייה דו-ממדית ותלת-ממדית
- ייצוג עצמים תלת-ממדיים
- תיכון עקומות ומשטחים
- מודלים של הארה
- עקיבת קרניים

20581 חישוביות ביולוגית

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (או הסתברות לתלמידי מדעי המחשב), מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים), חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474))¹, אלגברה לינארית 1 (או אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע). ידע קודם מומלץ: הקורסים **אוטומטים ושפות פורמליות**, **מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות**², **אלגוריתמיקה: יסודות מדעי המחשב**, **אלגוריתמים**, וכן הקורס **אשנב למדעי החיים** (או שני הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**).

פיתוח הקורס: אהוד לס (כתביה), יאיר חורש; חוה ניומן (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' רון אוגור

הקורס נוגע בארבע נקודות ממשק בין ביולוגיה ומדעי המחשב: אוטומטים תאיים, חישוב מולקולרי, אלגוריתמים אבולוציוניים ורשתות נוירונים.

המשותף לכלים אלה הוא יכולתם של מודלים פשוטים לתאר התנהגות מורכבת או לפתור בעיה סבוכה (לדוגמה בעיות שלמות ב-NP).

במהלך הקורס נסתכל על מערכות ביולוגיות במשקפיים של מדעי המחשב ולהיפך, ונעמוד על התכונות היחודיות והמשותפות של שני העולמות. החומר הנלמד בקורס רלוונטי למגוון עצום של שימושים אקדמיים ויישומיים.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על מקראה המכילה מאמרי יסוד בתחום, ועל מדריך למידה.

תרגול

חלק ממטלות הקורס דורשות תכנות.

1 או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).
2 או הקורס **סיבוכיות חישובית** (20545, 4 ני"ז) או הקורס **חישוביות ומבוא לסיבוכיות** (20365, 6 ני"ז), שאינם מוצעים עוד.

1 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**, או השלשה **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212) + **חשבון אינפיניטסימלי 3** (20224).

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20596 שפת פרולוג והיבטים לבינה מלאכותית:

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים לוגיקה למדעי המחשב (או לוגיקה מתמטית), נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה: פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית,² וכן הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים). ידע קודם מומלץ: הקורס אלגוריתמים.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, אילנה בס; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

מטרות הקורס

- להכיר שפת תכנות לוגי.
- ללמד עקרונות, שיטות וטכניקות של בינה מלאכותית וליישם בשפת פרולוג.

ספר הקורס

I. Bratko, *Prolog Programming for Artificial Intelligence*, 4th ed. (Addison Wesley, 2011)

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מנחה בעברית.

נושאי הלימוד

חלק א: שפת פרולוג

- מבוא לפרולוג
- תחביר ומשמעות של תכניות פרולוג
- רשימות, אופרטורים ואריתמטיקה
- תכניות לדוגמה
- נסיה לאחור
- פרדיקטים מובנים
- טכניקות וסגנון תכנות
- פעולות על מבני נתונים

חלק ב: בינה מלאכותית – יישומים באמצעות שפת פרולוג

- שיטות חיפוש קלאסיות
- חיפוש היוריסטי
- גרפים מסוג AND/OR לייצוג ולפתרון בעיות
- מערכות מומחה וייצוג ידע
- משחקים – עקרון minimax, אלגוריתם אלפא-ביתא

דרישות הקורס

דרישות הקורס כוללות, בין השאר, הרצת תכניות מחשב במשך הסמסטר וכן הגשת פרויקט סיכום בסוף הקורס. הפרויקט יהיה תרגיל מחשב בהיקף גדול כדוגמת מימוש של מערכת מומחה מסוימת באמצעות פרולוג, תכנית המשחקת משחק וכדומה. הפרויקט יוגש כחודש וחצי לאחר סיום הסמסטר.

תרגול

בקורס נדרש תרגול מעשי במחשב.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורס מתמטיקה דיסקרטית (20283), שאינו מוצע עוד.

20551 מבוא לבינה מלאכותית

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים), לוגיקה למדעי המחשב (או לוגיקה מתמטית) או נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב (או תורת ההסתברות או מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעים).

פיתוח הקורס: אילנה בס, פרופ' גי' רוזנשיין, ד"ר אלעזר בירנבוים

תחום הבינה המלאכותית עוסק בבניית מכוונות וכתובת תכניות לביצוע משימות מתוחכמות הדורשות אינטליגנציה אנושית. המחקר בבינה המלאכותית מתמקד כיום במדע ובהנדסה של בניית מנגנונים לביצוע משימות ספציפיות כמו נהיגה ברכב, משחק שחמט, תכנון לוח טיסות מצפים ממכוונות אלה שיבצעו את המשימות ברמה גבוהה, אולי אפילו גבוהה מזו שבני אנוש יכולים לבצע.

הקורס עוסק בטכניקות העיקריות של בינה מלאכותית לפתרון מגוון של סוגי בעיות ומתמקד בנושאים בסיסיים בתחום הבינה המלאכותית: פתרון בעיות באמצעות שיטות חיפוש, משחקים, ייצוג ידע והסקת ידע חדש, אי-ודאות, תכנון ולמידה.

ספר הקורס

Stuart J. Russel & P. Norvig, *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, 3rd ed. (Prentice Hall, 2010)

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מנחה מפורט בעברית.

נושאי הלימוד

- מבוא לבינה מלאכותית
- פתרון בעיות באמצעות חיפוש (חיפוש ללא ידע, חיפוש עם ידע, חיפוש היוריסטי, חיפוש לוקלי)
- חיפוש בתנאי יריבות – משחקים, בעיות סיפוק אילוצים
- ייצוג והסקת ידע באמצעות לוגיקה
- ייצוג ידע והסקה בתנאים של חוסר ודאות
- תכנון
- למידה

20905 שפות תכנות

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: הנדסה / הנדסת תוכנה

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים והקורס תכנות מונחה עצמים (או הנדסת תוכנה: הפשטה ועיצוב מונחה עצמים). ידע קודם מומלץ: הקורסים אוטומטים ושפות פורמליות, קומפילציה.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד לורנץ

מטרות הקורס

הקורס עוסק בהבנה תפעולית של מושגי יסוד במימושן של שפות תכנות מודרניות: ערכים, מבני נתונים מופשטים, זיכרון, מבני בקרה, פריקת משתנים, מערכות טיפוסים, מודולים ועצמים. מבוא להבנת המשמעות של שפות תכנות באמצעות מימוש קפריזים בשפה פונקציונלית.

חומר הלימוד

הקורס אינו מניח ידע קודם בתכנות פונקציונלי, אולם נדרשת יכולת למידה מהירה של סביבת תכנות חדשה. רצויה גם הכרה של לפחות שתי שפות תכנות.

הקורס מבוסס על הספר (באנגלית):
D. Friedman & M. Wand, *Essentials of Programming Languages*, 3rd ed. (The MIT Press, 2008)

ועל מנחה למידה.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20906 תכנות מונחה עצמים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נושא: הנדסה / הנדסת תוכנה

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים).

פיתוח הקורס: פרופ' דוד לורנץ, תמר בניה

פיתוח חשיבה מונחית עצמים באמצעות תכנות בשפת תכנות מונחית עצמים טהורה. לימוד עקרונות של תכנות מונחה עצמים תוך סקירה השוואתית של מנגנוני הפשטה במגוון שפות OOP. הקורס כולל תרגול מעשי בשפת Smalltalk בסביבת הפיתוח Squeak.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספרים (באנגלית):
T. Budd, *Object-Oriented Programming*, 3rd ed. (Addison Wesley, 2002)
A.P. Black et al., *Squeak by Example* (Bracket Publishing, 2007)
ועל מדרוך למידה (בעברית).

20503 סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
שייך נושא: הנדסה / הנדסת תוכנה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב וסיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס תכנות מתקדם בשפת Java, או שהם בעלי ידע מוכח בשפת Java. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה: תמר בניה, פרופ' גדי טאובנפלד

מטרת הסדנה

שפת Java היא שפת תכנות מודרנית הזוכה לפרסום רב בעיקר עקב האפשרות להשתמש בה בצורה נוחה ברשת האינטרנט. מטרת הסדנה ללמד כיצד ניתן להשתמש בשפת התכנות Java לצורך ביצוע פרויקטים בסביבת רשת האינטרנט. הסדנה ניתנת ברמה מתקדמת, וההנחה היא שהסטודנטים יודעים לתכנת בשפת Java.

במסגרת הסדנה יתבקשו הסטודנטים ללמוד נושא מתקדם מספרים ואו ממאמרים, להגיש פרויקט ולהרצות לפני קבוצת סטודנטים ואנשי סגל.

ספרי הלימוד

1. H.M. Deitel, P.J. Deitel, *How to Program*, 9th ed. (Prentice Hall, 2012)
2. *The Java EE6 Tutorial* (Oracle, 2013)
<http://download.oracle.com/javase/6/tutorial/doc/>
3. *The Java Tutorial: Specialized Trails and Lessons*
<http://download.oracle.com/javase/tutorial/>

הספר הראשון הוא ספר הקורס של הקורס תכנות מתקדם בשפת Java (20554). שני הספרים הנוספים קיימים בגרסה אלקטרונית ויהיו זמינים באתר הקורס.

נושאי הסדנה כוללים:

Java Beans, JDBC, Web Applications, RMI, Android, Services Web, XML, JMS, EJB.

מספר הסטודנטים בסדנה מוגבל.

20587 סדנה במערכות הפעלה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
שייך נושא: הנדסה / הנדסת תוכנה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס מערכות הפעלה. יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה: פרופ' ראובן אביב, ד"ר יצחק הרץ, דוד שריאל

הסדנה עוסקת בשאלה כיצד מטפלת מערכת Linux בנושאים הבאים: טיפול בפסיקות ובחריגות, פנייה לזיכרון, ניהול תהליכים, סיגנלים, מערכות קבצים, תקשורת תהליכים, חוצצים ומערכות I/O. בחלקה השני, הסדנה עוסקת בנושאים מתקדמים נוספים במערכות הפעלה המצויים בקו התפר בין חומרה לתוכנה: תהליכים ותהליכונים, IPC, קיפאון והרעבה, תזמון CPU, זיכרון פיזי וזיכרון וירטואלי, דיסקים ומערכות קבצים.

הסטודנטים נדרשים לכתוב פרויקט שבו יתמודדו עם בעיות תכנות אמיתיות, הלוקחות בין היתר מפרויקטים של הקוד הפתוח (open source code projects). הפרויקטים המוצעים יהיו יישום של החומר הנלמד בסדנה.

ספר הלימוד

R. Love, *Linux Kernel Development*, 3rd ed. (Addison Wesley, 2010)

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20375-20368, 20390-20388 סמינר במדעי המחשב 20552

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: לפחות 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים, ובכללם סיום קורסים בציון מתאים. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

מטרת הסמינר ללמוד נושא מתקדם בתחום תאורטי או מעשי של מדעי המחשב. תוכן הסמינר ומבנהו ייקבעו לכל סטודנט בנפרד על-ידי מדרך הסמינר.

במסגרת הסמינר יתבקש הסטודנט ללמוד נושא מתקדם מספרים ו/או ממאמרים, להגיש עבודה בכתב ולהרצות לפני קבוצת סטודנטים ואנשי סגל.

הסטודנט יוכל להירשם לסמינר רק לאחר התייעצות אישית ואישור של האחראי לסמינרים.

רשימת הסמינרים

סמינר בהנדסת תוכנה	20368
סמינר באנליזה נומרית	20369
סמינר בחישוביות	20370
סמינר במערכות בסיסי-נתונים ¹	20371
סמינר בבינה מלאכותית	20372
סמינר במערכות מידע	20373
סמינר בקריפטוגרפיה	20374
סמינר בנושא מיוחד במדעי המחשב	20375
סמינר בתקשורת/אלגוריתמים מבוזרים	20388
סמינר במערכות הפעלה	20389
סמינר באלגוריתמים	20390
סמינר בביואינפורמטיקה	20552
סמינר: ממדעי המחשב להוראתם – רקע, התפתחות וסוגיות נבחרות ¹	20560
סמינר במערכות מקבילות	20583

הערה: מספר הסטודנטים בכל אחד מהסמינרים מוגבל. לא בכל סמסטר יוצעו כל הסמינרים.

20560 סמינר: ממדעי המחשב להוראתם

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: לפחות 36 נקודות זכות במדעי המחשב וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסמינר: פרופ' יהודית גל-עזר, ד"ר אלה צור

מטרות הסמינר

- ללמוד נושאים אחדים החשובים להשכלה הכללית של העוסקים בתחום ושל מורים בתחום; נושאים אלה מקנים ראייה רחבה ועמוקה של התחום, ובדרך כלל אינם נלמדים בתכנית לתואר בוגר במדעי המחשב.
- להציג בעיות שהתעוררו בהקשר של ההוראה, לדון בהן ולהציע פתרונות או גישות להתמודד עמן.
- להכיר תכניות לימודים במדעי המחשב, בארץ ובעולם, ברמה אקדמית וברמה תיכונית.

הסמינר מומלץ למורים שכבר מלמדים מדעי המחשב, אך מעוניינים להשלים את השכלתם; לפרחי הוראה העומדים לסיים את לימודי התואר הראשון במדעי המחשב; לפרחי הוראה בוגרי מדעי המחשב. כן מוצע הסמינר למתעניינים בנושאים המפורטים להלן, שרובם אינם נלמדים בתכנית לתואר בוגר במדעי המחשב.

נושאי הסמינר¹

- היסטוריה על קצה המזלג
- מה הם מדעי המחשב
- תכניות לימודים במדעי המחשב
- מורים למדעי המחשב
- סוגיות בהוראת מדעי המחשב
- דרכים חדשניות בהוראת המקצוע

מבנה הסמינר ואופן הלימוד

הסמינר מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדרך למידה. הסטודנטים יידרשו להשתתף בשני מפגשי הנחיה, להגיש עבודה סמינריונית בכתב ולהציג אותה.

20371 סמינר במערכות בסיסי-נתונים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: לפחות 36 נקודות זכות במדעי המחשב, ובכללן הקורס מערכות בסיסי נתונים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים, ובכללם סיום קורסים בציון מתאים. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

מטרת הסמינר בבסיסי-נתונים ללמוד באופן עצמאי נושא מתקדם בתחום בסיסי הנתונים מספרים ובעיקר ממאמרים מדעיים, להגיש עבודה בכתב ולהרצות בפני קבוצת סטודנטים ואנשי סגל.

הסמינר מופעל באופן קבוצתי, כך שבכל סמסטר מוגדר נושא-גג לכל הסטודנטים הפעילים בסמינר באותו סמסטר, ניתנת הרצאת פתיחה על הנושא, ומוצעות רשימות מאמרים המחולקות לתתי-נושאים. כל סטודנט בוחר בתת-נושא ובמאמרים לעבודה שלו, ועובד עליה באופן עצמאי, תוך הדרכה, עד להשלמת העבודה וההרצאה.

הערה: הסמינר אינו מוצע בכל סמסטר. מספר הסטודנטים בסמסטר שבו מוצע הסמינר מוגבל.

1 ייתכנו שינויים בנושאי הסמינר.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20588 סדנה בתקשורת מחשבים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב ובכללן הקורס: **מבוא לרשתות תקשורת מחשבים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס מערכות הפעלה. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה: פרופ' ראובן אביב, דני כלפון

הסדנה עוסקת בפיתוח יישומי תקשורת, ומתמקדת בכתיבת פתרונות לבעיות תקשורת על-ידי שימוש בפרוטוקולים שונים, שחלקם נלמדו בקורס **מבוא לרשתות תקשורת מחשבים** (20582). במסגרת הסדנה יתבקשו הסטודנטים להרצות בפני קבוצת הלימוד, וכן יתכננו ויממשו פרויקט מסכם בהיקף גדול.

סביבת הפיתוח בסדנה היא שפת C תחת מערכת ההפעלה Linux.

חומר הלימוד

הלימוד מתבסס על הספר:

W.R. Stevens & K.R. Fall, *TCP/IP Illustrated*, Volume 1: The Protocols, 2nd ed. (Addison-Wesley Professional Computing Series, 2012)

נושאי הלימוד

- תכנות עם סוגי Sockets שונים
- אפליקציות המבוססות על שימוש בפרוטוקול TCP
- אפליקציות המבוססות על שימוש בפרוטוקול UDP
- הפרוטוקול ICMP ושימושו
- דואר אלקטרוני באמצעות SMTP, POP3, IMAP
- מימוש של sniffer עם Raw Sockets
- אפליקציות העושות שימוש ב-HTTP, HTTPS
- הדגמת tunneling על-ידי TCP over ICMP
- הפרוטוקולים RTP ו-RTSP להעברת אודיו/וידאו בזמן אמת.

הערה: מספר הסטודנטים בסדנה מוגבל.

20563 סדנה בבסיסי-נתונים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. סיום בציון מתאים של הקורס **מערכות בסיסי-נתונים**. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה: יעל ארד
יועץ: פרופ' אהוד גודס

הסדנה עורכת היכרות עם נושאים נבחרים בבסיסי-נתונים וכוללת התנסות בשימוש בתוכנה מתקדמת לניהול בסיסי-נתונים.

במסגרת הסדנה יתבקשו הסטודנטים לבנות יישום של בסיס נתונים בהיקף רחב, להרצות בפני קבוצת הלימוד ולהגיש פרויקט באחד הנושאים הנבחרים. התרגול יתבצע במערכת Oracle. קיימת אפשרות להוריד את התוכנה מהאינטרנט ולהתקין בבית.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס בעיקר על פרקים מתוך הספר:

R. Elmasri & S. Navathe, *Fundamentals of Database Systems*, 6th ed. (Addison Wesley, 2010)

וכן על מאמרים וחומר מהאינטרנט, הרצאות הסטודנטים וצוות ההוראה, ושימוש בתיעוד תוכנת התרגול.

נושאי הלימוד

- ניתוח ותכנון המערכת; הגדרת סכימה
- הגדרת אילוצים ואכיפתם
- Triggers ובסיסי-נתונים אקטיביים
- שיכון SQL בשפה מארחת; SQL דינמית; JDBC, ODBC
- תיכון לוגי ופיזי וכוונון
- עבודה עם אובייקטים מורכבים
- XML ומידע באינטרנט
- מחסון מידע וכריית מידע

20586 סדנה בתכנות מונחה עצמים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
שיוך נושא: הנדסה / הנדסת תוכנה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב וסיימו בציון מתאים את אחד מהקורסים: **תכנות מתקדם בשפת Java**, **הנדסת תוכנה: הפשטה ועיצוב מונחה עצמים**. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה (מהדורה ראשונה): פרופ' ראובן

אביב, מיכל אשרמן, דני כלפון

פיתוח הסדנה (מהדורה מעודכנת): פרופ' דוד

לורנץ, דני כלפון

הסדנה מציגה נושאים בעיצוב תוכנה מונחית עצמים תוך שימוש בשפת התכנות C# ופלטפורמת NET. הסדנה סוקרת את התמיכה הנרחבת של שפת C# בעקרונות תכנות מונחה עצמים, וכן את הגמישות הרבה של פלטפורמת NET, הכוללת תמיכה במגוון של שפות תכנות וכלים לפיתוח יישומים גראפיים, עיבוד מידע, יישומי מולטימדיה, תקשורת ויישומי אינטרנט.

במסגרת הסדנה יתבקשו הסטודנט להרצות בפני קבוצת סטודנטים ואנשי סגל על נושא מתקדם בעיצוב תוכנה מונחית עצמים ולהגיש פרויקט בהיקף גדול, שבו יובאו לידי ביטוי הידע והכלים שנרכשו במהלך הסדנה.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על מאמרים בתחום ועל הספרים: E. Gamma, R. Helm, R. Johnson & J.M. Vissides, *Design Patterns: Element of Reusable Object-Oriented Software* (Addison-Wesley, 1995)

A. Troelsen, *Pro C# 5.0 and the NET. 4.5 Framework*, 6th ed. (Apress, 2012)

נושאי הלימוד

Design patterns, UML, Modeling Tools, The C# Programming Language, N-Tier software architecture, WPF, ADO.NET, XML, ORM, LINQ.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי הטבע והחיים – כללי

תואר ראשון

20122 תזונה¹

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**.

פיתוח הקורס: ד"ר אילנה זילבר-רוזנברג (כתיבה); נילי וייס, אהובה קרן (עריכה) **יועצים:** פרופ' אילנה בלום, פרופ' מנפרד גרין, פרופ' אברהם קוניין, ד"ר אדית מיטרני, ד"ר דורית ניצן-קלוסקי, ד"ר יואל קלמס, ד"ר אברהם רשף

הקורס מיועד לסטודנטים למדעי החיים ולסטודנטים מתחומי ידע אחרים המתעניינים בנושא תזונת האדם.

תזונה היא נושא המשלב ידע תאורטי עם ידע שניתן ליישמו בחיי היומיום. במהלך הקורס יתוודעו הסטודנטים להשפעה שיש לתזונה, כגורם סביבתי דומיננטי, על התהליכים בגוף האדם. הקורס מציג את הנושאים העיקריים הקשורים לתזונתו של האדם הבריא לאורך מסלול חייו, וכן את התזונה המומלצת במצבי מחלה שונים. הקורס מאפשר הכרה מעמיקה עם רכיבי התזונה (אבות המזון) ותובנה אודות השיקולים שעליהם מושתתות ההמלצות התזונתיות. הקורס כולל מידע עדכני על התהליכים בגוף האדם הקשורים לאכילה, על הגורמים להשמנה, כיצד מוצאים אל הפועל המחקרים התזונתיים, וגם כיצד ייראה המזון שלנו בעתיד הלא רחוק.

חומר הלימוד

- ספר הקורס: **תזונה – פרי מחשבה**, מאת אילנה זילבר (האוניברסיטה הפתוחה, 1996), שבו שבעה חלקים:
 - חלק א מבט על התזונה
 - חלק ב רכיבי התזונה ומרכיבי גוף האדם
 - חלק ג מטבוליזם
 - חלק ד התזונה המומלצת לאדם הבריא במהלך חייו
 - חלק ה מחלות ותזונה
 - חלק ו שיטות מחקר בתזונה
 - חלק ז נושאים נבחרים בהנדסת מזון
- תוספות ועדכונים לספר הקורס ומדריך למידה

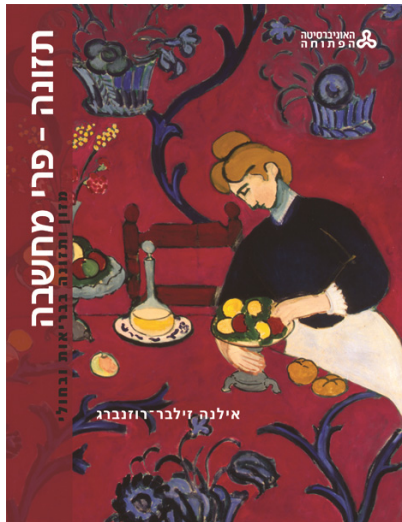
20991, 20992 קורסים של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת א, ב

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת **שייך נושא:** מדעי הטבע והחיים / פיסיקה; כימיה; מדעי החיים; מדעי כדור-הארץ

תנאי קבלה: 72 נקודות זכות במדעים, מהן לפחות 62 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי הטבע והחיים בממוצע של לפחות 85, ובכללם לפחות קורס מעבדה אחד וקורס מתקדם אחד, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ייתכנו תנאי קבלה נוספים בהתאם לכל קורס. לפרטים לגבי תנאי הקבלה המפורטים לכל קורס ולאישור הרשמה יש לפנות אל מרכז ההוראה של קורסי המכון הבין-אוניברסיטאי באו"פ. ההרשמה לקורס מותנית גם באישור ועדת הקבלה של המכון הבין-אוניברסיטאי.

הקורסים מתקיימים במשך שבוע עד שבועיים באילת וכוללים עבודת שדה ומעבדה, הרצאות וסמינריונים. רשימת הקורסים המוצעים במכון משתנה מעת לעת. המידע המעודכן והמלא לגבי הקורסים המוצעים מופיע באתר של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת: <http://www.iui-eilat.ac.il>.

במסגרת הלימודים לתואר ניתן ללמוד **לכל היותר 2 קורסים** בין-אוניברסיטאיים (6 נ"ז מתקדמות), שאחד מביניהם יכול להיות הקורס **ביולוגיה של עטלפי מדבר (20993)**, המתקיים באוניברסיטת בן-גוריון. קורסים אלו יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי. פרטים על שינויים ועל הליך הרישום ניתן לקבל ממרכז ההוראה של קורסי המכון הבין-אוניברסיטאי באו"פ ואו ממזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים בטלפון 09-7781747/6.

1 החל מסמסטר א' 2007 מקנה הקורס 3 נ"ז במדעי הטבע והחיים – כללי ולא במדעי החיים. בעקבות כך, הקורס לא ייחשב במסגרת 72 נקודות הזכות הנדרשות לתואר בוגר במדעי החיים.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

91463 סדנת הכנה בפיסיקה

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הסדנה: גיא חצרוני

מטרת הסדנה

הסדנה נועדה ליצור מפגש הדרגתי עם תחום הפיסיקה, ולהקנות או לרענן ידע בפיסיקה ברמה תיכונית, שסייע ללימוד הקורסים **יסודות הפיסיקה א** (20113), **יסודות הפיסיקה לביולוגים א** (20123) ו**יסודות הפיסיקה** (20125).

קהל היעד

הסדנה מיועדת לסטודנטים שלא למדו כלל פיסיקה, או שרמת ידיעותיהם בפיסיקה היא של בגרות בהיקף מצומצם (3 יחידות לימוד), וכן לסטודנטים שלמדו פיסיקה אך לא עסקו בה שנים רבות, ולסטודנטים בעלי קשיים בתחום המתמטי.

מבנה הסדנה

הסדנה מבוססת על הוראה פרונטלית, והיא כוללת 10 מפגשים שבועיים בני 3.5 שעות כל אחד. החומר הנלמד מתורגל בעבודות בית. אין בחינת גמר בתום הסדנה. ההשתתפות בסדנה אינה חובה ואינה מקנה נקודות זכות אקדמיות.

נושאי הלימוד

- גדלים פיסיקליים ויחידות מידה
- תנועה בממד אחד (מיקום, מהירות, תאוצה) וקטורים – הצגה וקטורית, חיבור וחיסור וקטורים
- כוחות וחוקי ניוטון
- תנועה בליסטית
- תנועה מעגלית
- שימור אנרגיה
- שימור תנע והתנגשויות
- מושגים באלקטרוסטטיקה

20113 יסודות הפיסיקה א¹

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

1 ידע קודם מומלץ: ² הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**), ³ או לפחות ידע במתמטיקה ברמה של בגרות (3 יחידות). מומלץ גם ידע בפיסיקה ברמה של בגרות (3 יחידות).⁴

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, מיכל בן-יעקב **יועצים:** ד"ר אליקים אשר, פרופ' יוסף ורבין, ד"ר ברוך זיו, ד"ר מאיר מידב

בקורס יילמדו מושגי יסוד בפיסיקה ברמה אוניברסיטאית. לסטודנטים שאין להם רקע קודם בפיסיקה ברמה תיכונית (למשל, בגרות בהיקף של 3 יחידות) ומתמטיקה ברמה של 3 יחידות, בפרט אלגברה וטריגונומטריה, מומלץ להשלים את החומר בכוחות עצמם או במסגרת **סדנת הכנה בפיסיקה לתלמידי מדעים** (91463). היעד רקע זה עלול לחייב אותם למאמץ רב בלימוד הקורס.

חומר הלימוד

- 1 יחידה 1 מבוא מתמטי, קינמטיקה, וקטורים
- 2 יחידה 2 חוקי ניוטון, כבידה, סטטיקה
- 3 יחידה 3 עבודה, אנרגיה מכנית וחום
- 4 יחידה 4 חוק שימור התנע, תנועה מעגלית ותנועה הרמונית
- 5 יחידה 5 אלקטרוסטטיקה
- 6 יחידה 6 זרם ישר

20114 יסודות הפיסיקה ב¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

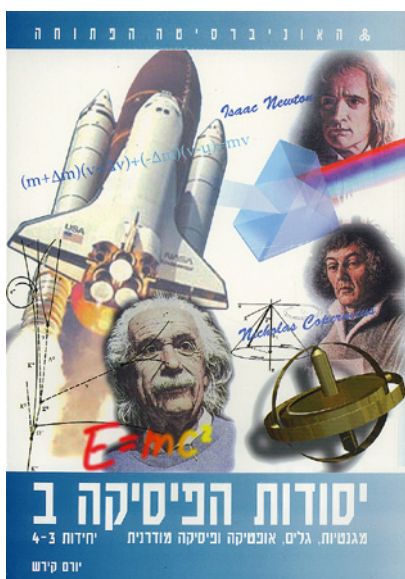
1 ידע קודם דרוש: ² הקורס **יסודות הפיסיקה א**.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, מיכל בן-יעקב **יועצים:** פרופ' שמואל וייס, פרופ' יוסף ורבין, ד"ר אליקים אשר, ד"ר מאיר מידב, פרופ' בנימין סבטיצקי

קורס זה הוא המשכו של הקורס **יסודות הפיסיקה א** (20113).

חומר הלימוד

- 1 יחידה 1 מגנטיות וזרם חילופין
- 2 יחידה 2 גלים
- 3 יחידה 3 אור ואופטיקה
- 4 יחידה 4 אטומים ומולקולות
- 5 יחידה 5 פיסיקה מודרנית: תורת היחסות, מכניקה קוונטית ומבנה האטום
- 6 יחידה 6 הפיסיקה של הגרעין והחלקיקים היסודיים
- 7 יחידה 7 תורת היחסות (יחידת רשות)

יסודות הפיסיקה ב
מגנטיות, גלים, אופטיקה ופיסיקה מודרנית יחידות 3-4
יורם קירש

- 1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר. קורס זה משמש כקורס חובה בתכניות לימודים רבות. סטודנט המעוניין להמיר את הקורס **יסודות הפיסיקה א** (20113) בקורס **יסודות הפיסיקה לביולוגים א** (20123), יכול לעשות זאת לפני תום השבוע העשירי של הסמסטר. החלפת הקורס כרוכה בתשלום דמי טיפול ועלויות.
- 2 לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה.
- 3 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).
- 4 לסטודנטים חסרי ידע בפיסיקה ברמה של 3 יחידות מומלץ להשלים את החסר לפני לימוד הקורס, למשל, בעזרת הקורס **סדנת הכנה בפיסיקה** (שאינו מקנה ני"ז אקדמיות).

- 1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר. קורס זה משמש כקורס חובה בתכניות לימודים רבות. סטודנט המעוניין להמיר את הקורס **יסודות הפיסיקה ב** (20114) בקורס **יסודות הפיסיקה לביולוגים ב** (20124), יכול לעשות זאת לפני תום השבוע העשירי של הסמסטר. החלפת הקורס כרוכה בתשלום דמי טיפול ועלויות.
- 2 לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון והוא

20125 יסודות הפיסיקה¹

3 נקודות זכות ברמה פתיחה +
3 ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: ² הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**)³ מומלץ ידע בפיסיקה ברמה של בגרות 3 יחידות,⁴ ובמתמטיקה ברמה של בגרות 4 יחידות.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, מיכל בן-יעקב
יועצים: פרופ' שמואל וייס, פרופ' יוסף ורביץ, פרופ' בנימין סבטיצקי, ד"ר אליקים אשר, ד"ר ברוך זיו, ד"ר מאיר מידב

בקורס זה יילמדו מושגי יסוד בפיסיקה ברמה אוניברסיטאית. הקורס מכיל את כל חומר הלימוד של שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א** (20113) ו**יסודות הפיסיקה ב** (20114), ונלמד במשך סמסטר אחד. לפיכך על סטודנטים השוקלים להירשם לקורס, לקחת בחשבון כי העומס בקורס הוא רב. בכל מקרה של ספק, מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה. לסטודנטים הנרשמים לקורס מומלץ לרענן לפני תחילת הסמסטר את הרקע התיכוני הדרוש במתמטיקה ובפיסיקה.

חומר הלימוד

- חלק א: יחידות 1-6 מן הקורס **יסודות הפיסיקה א**.
- חלק ב: יחידות 1-7 מן הקורס **יסודות הפיסיקה ב**.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
קורס זה משמש כקורס חובה בתכניות לימודים רבות. סטודנט המעוניין להמיר את הקורס **יסודות הפיסיקה** (20125) בקורס **יסודות הפיסיקה א** (20113) או בקורס **יסודות הפיסיקה לבולוגים א** (20123), יכול לעשות זאת לפני תום השבוע העשירי של הסמסטר. החלפת הקורס כרוכה בתשלום דמי טיפול ועלויות.
בהתאם לתכניות הלימודים ייתכן שהסטודנט יידרש להשלים את הקורסים **יסודות הפיסיקה ב** (20114) או **יסודות הפיסיקה לבולוגים ב** (20124).
2 לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה.
3 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).
4 לסטודנטים חסרי ידע בפיסיקה ברמה של 3 יחידות מומלץ להשלים את החסר לפני לימוד הקורס, למשל, בעזרת הקורס **סדנת הכנה בפיסיקה** (שאינו מקנה נ"ז אקדמיות).

20123 יסודות הפיסיקה לבולוגים א¹

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

4 ידע קודם מומלץ: ² הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**)³ או לפחות ידע במתמטיקה ברמה של בגרות (3 יחידות). מומלץ גם ידע בפיסיקה ברמה של בגרות (3 יחידות).⁴

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, ד"ר שרה ויסנברג
יועצים: פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס

קורס זה מבוסס על הקורס **יסודות הפיסיקה א** (20113), והותאם במיוחד לסטודנטים המתרכזים בתחום מדעי החיים.

מבחינה מתמטית הוא קל יותר מאשר הקורס המקורי, הן בחומר הלימוד והן במטלות ובבחינות. עם זאת, רצוי להשלים ידע בפיסיקה ברמה תיכונית, למשל בגרות בהיקף של 3 יחידות ומתמטיקה ברמה של 3 יחידות, בפרט אלגברה וטריגונומטריה. הדרך המומלצת לסטודנטים לעשות זאת היא בהשלמת החומר בכוחות עצמם או במסגרת **סדנת הכנה בפיסיקה לתלמידי מדעים** (91463). היעדר רקע זה עלול לחייב אותם למאמץ יתר בלימוד הקורס.

הקורס מכיל את כל יחידות הקורס **יסודות הפיסיקה א**, וכן מדריך לומד שבו מפורטים הסעיפים בכל יחידה שעליהם אפשר לדלג. כמו כן, מוצגים במדריך לומד הסברים נוספים לחומר שביחידה, ודוגמאות מתחום מדעי החיים.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה.
3 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).
4 לסטודנטים חסרי ידע בפיסיקה ברמה של 3 יחידות מומלץ להשלים את החסר לפני לימוד הקורס, למשל, בעזרת הקורס **סדנת הכנה בפיסיקה** (שאינו מקנה נ"ז אקדמיות).

20124 יסודות הפיסיקה לבולוגים ב¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: ² הקורס **יסודות הפיסיקה לבולוגים א** או **יסודות הפיסיקה א**.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, ד"ר שרה ויסנברג
יועצים: פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' מרים סורוזין, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס

קורס זה הוא המשכו של הקורס **יסודות הפיסיקה לבולוגים א** (20123) ומבוסס על הקורס **יסודות הפיסיקה ב** (20114).

הקורס הותאם במיוחד לסטודנטים המתרכזים בתחום מדעי החיים והוא כולל את כל היחידות של הקורס **יסודות הפיסיקה ב**, וכן מדריך לומד.

במדריך לומד מפורטים הסעיפים בכל יחידה שעליהם אפשר לדלג, וכן מוצגים הסברים נוספים לחומר שביחידה ודוגמאות מתחום מדעי החיים.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

20418 מעבדה ביסודות הפיסיקה

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם: דרוש לפחות קורס אחד קודם בפיסיקה.

פיתוח הקורס: ד"ר מיכאל גפט, פרופ' יורם קירש, ד"ר מירון בלוך
יועץ: פרופ' נחום קריסטיאנופולר

הקורס מבוסס על ניסויי מעבדה בנושאי מוצקים ונוזלים, מכניקה, זרם ישר, מגנטיות ואופטיקה גאומטרית. הסטודנטים יבצעו עשרה ניסויי מעבדה לפי הרשימה שלהלן. לכל ניסוי יש להתכונן באמצעות לימוד חומר תאורטי שישלח לסטודנטים, ולהגיש לאחר הניסוי דוח מסכם. הניסויים יבוצעו במעבדה שבקמפוס האוניברסיטה הפתוחה. הקורס מקביל לקורסי מעבדה בפיסיקה הניתנים לסטודנטים בשנה א באוניברסיטאות בארץ.

מטרות הקורס

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים להכיר מכשירים וטכניקות המשמשים במעבדות מחקר, להדגים תופעות ועקרונות שהסטודנטים לומדים עליהם בקורסים התאורטיים, ולהמחיש את הקשר שבין התאוריה הפיסיקלית והניסוי.

פירוט המעבדות

- צמיגות
- אלסטיות ומטוטלת פיסיקלית
- תנועה הרמונית
- חיכוך
- חוק אוהם וגשר ויטסטון
- מוליכות חום
- אוסצילוסקופ ושדה מגנטי
- אפטיקה גאומטרית
- חוקי ניוטון
- חוק שימור התנע

20409 מעבדה בפיסיקה ב

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **יסודות הפיסיקה (א)** או **יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב** או **פרקים בפיסיקה מודרנית**. ידע קודם מומלץ: **מעבדה ביסודות הפיסיקה**.

פיתוח הקורס: ד"ר מיכאל גפט, פרופ' יורם קירש, ד"ר מירון בלוך
יועצים: פרופ' יששכר אונא, פרופ' יונה אורן, פרופ' גדעון ארז, פרופ' נחום קריסטיאנופולר

הקורס מבוסס על ניסויי מעבדה בנושאי אופטיקה וגלים, חשמל ומגנטיות ופיסיקה מודרנית. כל סטודנט יבצע 10-12 ניסויי מעבדה מתוך הרשימה שלהלן. לכל ניסוי יש להתכונן באמצעות לימוד חומר תאורטי שישלח לסטודנטים, ולהגיש לאחר הניסוי דוח מסכם. הניסויים יבוצעו במעבדה שבקמפוס האוניברסיטה הפתוחה. הקורס מקביל לקורס מעבדה בפיסיקה הניתן בשנה ב לסטודנטים בפיסיקה באוניברסיטאות בארץ.

מטרות הקורס

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים להכיר מכשירים וטכניקות המשמשים במעבדות מחקר, להדגים תופעות ועקרונות שהסטודנטים לומדים עליהם בקורסים התאורטיים, ולהמחיש את הקשר שבין התאוריה הפיסיקלית והניסוי.

פירוט המעבדות

- ספקטרומטר פריסמה וסריג
- עקיפה בסדק
- התאבכות בשכבות דקות
- קיטוב
- הלייזר ושימושו
- אפקט פוטואלקטרי
- מעגלי זרם חילופין
- מדידת שדה מגנטי
- ניסוי פרנק הרץ
- מדידת מהירות האור
- גלי מיקרו
- מטען סגולי של אלקטרון

20120 צפונות היקום: אשנב לאסטרונומיה

4 נקודות זכות ברמת פתיחה
נושא: אסטרונומיה

שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / מדעי כדור-הארץ

4 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' חגי נצר, פרופ' מאיר מידב, ד"ר נח ברוש (כתובה); פרופ' יואב יאיר, פרופ' יורם קירש (אחראים אקדמיים), אורלי קובו
יועצים: פרופ' אליה ליבוביץ, פרופ' יעקב בקנשטיין, פרופ' דינה קובץ-פריאלניק, פרופ' עודד רגב, פרופ' יוסי ורביץ

הקורס נועד להציג לסטודנטים, בשפה תיאורית ובאמצעות כלים מתמטיים בסיסיים, את מדע האסטרונומיה, תוך התייחסות להתפתחותה מהעת העתיקה ולחשיבותה התרבותית והמדעית. הקורס עוסק בהרחבה בשיטות המחקר ובניתוח הנתונים בתקופות שונות, בעלייתן ודעיכתן של תאוריות על אודות מבנה וגודל היקום, ובהבנתו הנוכחית את היקום, היווצרותו והתהליכים המתרחשים בכוכבים.

חומר הלימוד

ספר הקורס המעודכן, **צפונות היקום: אשנב לאסטרונומיה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2011), מאת פרופ' חגי נצר, ד"ר נח ברוש ופרופ' מאיר מידב, מכיל תצלומים רבים ועדכונים מחזית המחקר באסטרונומיה. הקורס כולל גם סרטי DVD המציגים מדענים בכירים שמתארים ומסבירים תהליכים אסטרונומיים ותופעות שונות המתרחשות ביקום. הסרטים משתמשים באנימציות תלת-ממדיות ובחומר חזותי רב מנאס"א, כולל צילומים מעדכנים מטלסקופ החלל האבל.

נושאי הלימוד

יסודות האסטרונומיה – היסטוריה, כלים ותצפיות: סדרי הגודל ביקום, היחידות האופייניות לאסטרונומיה (שנת אור, פרסק) וטכניקות המדידה של המרחקים. נכיר את קבוצות הכוכבים העיקריות, שיטות המיפוי והקואורדינטות השמימיות, וכן סוגי טלסקופים ואמצעי תצפית מהחלל.

פרקים באסטרונומיה: הצגת עקרונות הספקטרוסקופיה וסוגים ספקטראליים של כוכבים, השמש כדוגמה לכוכב בסדרה הראשית, סוגי כוכבים ותכונותיהם, תהליכי היצירה, ההתפתחות והמוות של כוכבים.

מבנה היקום והיווצרותו – פרקים בקוסמולוגיה: יסודות הקוסמולוגיה המודרנית, גלקסיית שביל החלב והסוגים השונים של הגלקסיות, חוק האבל ושיטת המיזון של הגלקסיות על פי האבל, מדידת המרחקים לגלקסיות, החבורה המקומית וצבירי גלקסיות, המבנה בסקאלה הגדולה של היקום, תאוריית המפץ הגדול, והאפשרויות השונות לקצו של היקום.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון והוא

20207 מבוא לאסטרופיסיקה¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: אסטרונומיה
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / מדעי כדור-הארץ

ידע קודם דרוש: הקורסים **מכניקה**, **פריקים בפיסיקה מודרנית**, וכן הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**)². ידע קודם מומלץ: הקורסים **צפונות היקום: אשנב לאסטרונומיה**, **אטומים מולקולות ותכונות החומר**.

פיתוח הקורס: פרופ' אליה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח), פרופ' נח ברוש, פרופ' דינה קובץ-פריאלניק, פרופ' עודד רגב, פרופ' יואב יאיר, ד"ר אבישי גל-ים, אורלי קובו; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' צבי מזא"ה, פרופ' בן ציון קוזלובסקי, פרופ' גיורא שביב, פרופ' דרור שדה, פרופ' יוסף ורביץ, פרופ' עמרי ונדל, פרופ' ארי לאור, פרופ' מוריס פודולק, ד"ר ורדה בר

האסטרונומיה עוסקת בשאלות יסוד של הידע האנושי. על שאלות כמו: מהו העולם שבו נמצא האדם, כיצד נוצר, מהו עברו ומה יהיה עתידו, מנסה האסטרונומיה לענות בקנה המידה הרחב ביותר שמכירה התודעה האנושית. נוסף על העשרת הדעת והרחבת האופקים (במובן המושאל ובמובן המילולי כאחד), עשוי ידע באסטרונומיה להעניק לאדם גם פרספקטיבה חדשה ונקודת מבט שונה על עצמו, על חברתו ועל כלל הפעילות והמעש האנושיים.

הקורס נועד להקנות לסטודנטים מושגי יסוד באסטרונומיה, לעורר עניין במדע זה, ולעודד את הסטודנטים להמשיך לעקוב אחר ההתפתחויות המודרניות על-ידי קריאה בספרות המדעית.

שש יחידות הקורס עוסקות באסטרופיסיקה של כוכבים – יחידות החומר הבסיסיות ביותר ביקום.

מן הסטודנטים נדרש רקע מתמטי ופיסיקלי לצורך טיפול במשוואות ובמודלים של מבנה ותהליכים בכוכבים.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מקור האינפורמציה האסטרונומית
- יחידה 2 תצפיות בכוכבים
- יחידה 3 מבנה כוכבים
- יחידה 4 סוגי כוכבים
- יחידה 5 התפתחות כוכבים
- יחידה 6 השמש ככוכב

1 בעבר נקרא הקורס **מקצה השמים: מבוא לאסטרונומיה**.

2 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

20215 מכניקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: ¹הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**)², **יסודות הפיסיקה** (או **יסודות הפיסיקה א** + **יסודות הפיסיקה ב**).

פיתוח הקורס: פרופ' אורי מאור, פרופ' יורם קירש, אורה מאור, ד"ר יוסף זלצמן
יועצים: פרופ' יצחק ולרשטיין, פרופ' יהודה שדמי

הקורס נועד להקנות לסטודנטים את עקרונות המכניקה הקלאסית. הקורס מבוסס על תכנית הלימודים של Berkeley Physics Course.

התכנית מקבילה לזו המקובלת בלימודי שנה ראשונה בפיסיקה ובהנדסה באוניברסיטאות בארץ ובעולם. הקורס דן גם בתנועה בשדות חשמליים ומגנטיים וכולל מבוא נרחב ליחסות פרטית.

חומר הלימוד

- יחידה 1 וקטורים
- יחידה 2 חוקי ניוטון
- יחידה 3 תנועה בשדה אלקטרומגנטי
- יחידה 4 מערכות ייחוס: טרנספורמציות גלילי
- יחידה 5 שימור האנרגיה
- יחידה 6 שימור תנע קוי ושימור תנע זוויתי
- יחידה 7 הנדנד ההרמוני
- יחידה 8 יסודות הדינמיקה של גוף קשיח
- יחידה 9 הכוח הריבועי ההפוך
- יחידה 10 תורת היחסות המצומצמת I
- יחידה 11 תורת היחסות המצומצמת II: אנרגיה ומסה בתורת היחסות המצומצמת

ספר נלווה

י' שניצר, **מכניקה – 120 תרגילים ופתרונות לדוגמה** (האוניברסיטה הפתוחה, 1992). הספר מכיל תרגילים ופתרונות מפורטים, ויסייע לסטודנט בתרגול עצמי.

1 לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה בעניין הידע המוקדם הדרוש.

2 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

20250 חשמל ומגנטיות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **מכניקה**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**)¹. ידע קודם מומלץ: הקורסים **אלגברה לינארית 1** (או **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע**), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**².

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, פרופ' יוסף ורביץ

הקורס עוסק בתאוריה האלקטרומגנטית ברמה המקובלת במוסדות להשכלה גבוהה בארץ ובעולם, ומהווה קורס בסיסי בפיסיקה קלאסית לסטודנטים הלומדים פיסיקה והנדסה.

הקורס מבוסס על הספר **חשמל ומגנטיות** (תרגום: א' מאור; האוניברסיטה הפתוחה, 2004) שהוא תרגום לעברית של הספר:

E.M. Purcell, *Berkeley Physics Course*, Vol. 2: Electricity and Magnetism, 2nd ed. (McGraw Hill, 1985)

לספר מצורף ספר הנחיות ללימוד עצמי.

חומר הלימוד

- יחידה 1 אלקטרסטטיקה: מטענים ושדות
- יחידה 2 הפוטנציאל החשמלי
- יחידה 3 שדות חשמליים סביב מוליכים
- יחידה 4 זרמים חשמליים
- יחידה 5 השדות של מטענים נעים
- יחידה 6 השדה המגנטי
- יחידה 7 השראה אלקטרומגנטית
- יחידה 8 מעגלי זרם חילופין
- יחידה 9 משוואות מקסוול וגלים אלקטרומגנטיים
- יחידה 10 שדות חשמליים בחומר
- יחידה 11 שדות מגנטיים בחומר

ספר נלווה

ע' ארמוני וי' ורביץ, **חשמל ומגנטיות – שאלות ותשובות** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001). הספר מכיל פתרונות מפורטים לכל התרגילים המופיעים בספר הקורס, שמספרם 300 בקירוב, ומיועד לסייע לסטודנטים בתרגול עצמי.

1 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212) + **חשבון אינפיניטסימלי 3**, למי שלמדו את **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106); או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 3**, למי שלמדו את **חשבון אינפיניטסימלי 1** + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20474+20475 או 20106+20212).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

20201 אטומים מולקולות ותכונות החומר

6 נקודות זכות ברמה רגילה
סיוף נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה

4 ידע קודם דרוש: ¹ הקורסים **יסודות הפיסיקה** (או **יסודות הפיסיקה א** + **יסודות הפיסיקה ב**), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475)) או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**.²

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, פרופ' נאוה בן-צבי, ד"ר דבורה יעקבי, רחל דנור, פרופ' יונתן שפיר
יועצים: פרופ' יצחק ולרשטיין, פרופ' אריק מנדווה, פרופ' יהודה שדמי, פרופ' מנחם שטיינברג, ד"ר מרטין קגן

הקורס מציג את התורה המולקולרית של החומר. תורה זו התפתחה בעקבות עבודותיהם של אנשי מדע רבים, החל מהמאה ה-17 ואילך, ופיתוחה היווה שלב חשוב בהתקדמות מדעי הטבע בכלל והפיסיקה בפרט.

מבנה הקורס

הקורס בנוי סביב שני נושאים עיקריים:

- כוחות בין-מולקולריים ואנרגיה פוטנציאלית של מולקולות בחומר (נושא זה נלמד בעיקר ביחידות 3-6).
- הסטטיסטיקה של צבר מולקולות (יחידות 7-11).

חומר הלימוד

- יחידה 1 מולקולות במשקל ובמנין
- יחידה 2 גז, נוזל ומוצק
- יחידות 3-4 כוחות בין-מולקולריים
- יחידה 5 אנרגיות קישור ומדידתן
- יחידה 6 האטומים הרוטטים במוצק
- יחידה 7 הסתברות וסטטיסטיקה בצבר של מולקולות
- יחידה 8 שיווי-משקל תרמודינמי וחוק בולצמן
- יחידה 9 התפלגות מקסוול
- יחידה 10 אישורים ניסויים לתורה המולקולרית – קינטית
- יחידה 11 חום סגולי, אנרגיה פנימית וחוק החלוקה השווה
- יחידה 12 תכונות החומר בחיי המעשה

ספרים נלווים

לסטודנטים יישלח ספרם של פלאוארס ומנדווה, **תכונות החומר**.

1 לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה בעניין הידע המוקדם הדרוש.

2 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

20213 פרקים בפיסיקה מודרנית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: ¹ הקורסים **יסודות הפיסיקה** (או **יסודות הפיסיקה א** + **יסודות הפיסיקה ב**), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**).² ידע קודם מומלץ: הקורסים **אטומים, מולקולות ותכונות החומר**.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, פרופ' יוסף ורביץ, פרופ' יונתן שפיר, דני גימשי, פרופ' יוסף דותן, ד"ר צבי קובליו, ד"ר משה רוזנבלום
יועצים: פרופ' אורי מאור, פרופ' יצחק ולרשטיין, פרופ' שמואל וייס, פרופ' אביבי יבין

בשם "פיסיקה מודרנית" נוהגים לכנות את התאוריות הפיסיקליות שפותחו במאה ה-20, ובמיוחד את מכניקת הקוונטים ואת שימושיה בענפי הפיסיקה השונים. הקורס נועד לערוך היכרות ראשונית עם חומר זה ברמה המקובלת בארץ ובעולם בלימודי שנה א בפיסיקה, מבלי להעמיד בפני הסטודנטים דרישות לידע מתמטי מעמיק או לידע נרחב בפיסיקה קלאסית. הקורס נועד הן לסטודנטים המתכוונים להעמיק בלימוד הפיסיקה או הכימיה, והן לסטודנטים המתכוונים ללמוד רק מספר מצומצם של קורסים במדעי הטבע.

נושאי הלימוד

- סוף הדרך של הפיסיקה הקלאסית
- דואליות של חלקיקים וגלים
- קוונטיזציה של אנרגיה במערכות אטומיות
- גלים ומשוואות-גלים
- עקרון אי-הודאות
- משוואת שרדינגר
- פתרונות למשוואת שרדינגר
- מבנה האטום
- גרעין האטום
- תהליכים גרעיניים
- חלקיקים יסודיים

הלימוד כולל השתתפות ביום מעבדה.

20248 גלים ואופטיקה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב** או השלשה **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475) + **חשבון אינפיניטסימלי 3**,¹ וכך משוואות **דיפרנציאליות רגילות 1** (או **מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות**), **מכניקה**, **חשמל ומגנטיות**. ידע קודם מומלץ: **משוואות דיפרנציאליות חלקיות**.

פיתוח הקורס: פרופ' עודד אגם (כתיבה), ד"ר עופר אייל, פרופ' יוסף ורביץ, בועז קרני
יועצים: פרופ' ראובן חן, פרופ' ריימונד מורה, פרופ' יורם קירש, ד"ר דרור אורגד, ד"ר עמרי גת, ד"ר ברוך זיר, ד"ר נדב כץ

תורת הגלים והאופטיקה צמחה מהתבוננות בתופעות טבע יומיומיות כמו גלי הים, הקשת בענן, ההילה סביב הירח, הצבעים של בועות סבון והצלילים שיוצרים כלי נגינה שונים. חיפוש הסברים לתופעות אלה העסיק את האנושות במשך אלפי שנים והוביל בסופו של דבר לפיתוח המסגרת התאורטית והכלים המתמטיים המאפשרים לנו כיום לתאר ולהבין אותן.

המטרה העיקרית של הקורס הנוכחי היא לתאר ולהסביר את המגוון העשיר של התופעות הגליות והאופטיות. דגש מיוחד ניתן לאלה בהן אנו נתקלים בחיי היומיום כגון אלה הנזכרות לעיל, ובנוסף למשפחה הגדולה והיותר מודרנית של הגלים האלקטרומגנטיים (מעבר לתחום האופטי).

בדרך למטרה זו יהיה עלינו לפתח את המושגים הבסיסיים של תורת הגלים (כמו נפיצה, עקיפה, והתאבכות), ואת הכלים המתמטיים המתארים אותם, שהמרכזי שבהם הוא אנליזת פורייה. לא פחות חשוב יהיה לפתח שיטות קרוב שיאפשרו לנו לדון במקרים מורכבים בהם קשה לטפל באופן מדויק. לפיכך, נוסף לצד התצפיתי והיישומי של הקורס, יש לו גם צד מתמטי ברמה גבוהה למדי.

חומר הלימוד

- פרק 1 מבוא
- פרק 2 משוואת המיתר
- פרק 3 אנליזה הרמונית
- פרק 4 נפיצה
- פרק 5 גלים במרחב דו-ממדי
- פרק 6 אופטיקה גיאומטרית
- פרק 7 התאבכות
- פרק 8 עקיפה

1 או השלשה **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי א** + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**, או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**, או השלשה **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212) + **חשבון אינפיניטסימלי 3**.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון ומוסמך

20422 מכניקה אנליטית

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**)¹, **מכניקה**, **חשמל ומגנטיות**, **אלגברה לינארית 1** (או **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע**), **מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות** (או **משוואות דיפרנציאליות רגילות 1**), וכן יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: **הקורס חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**.²

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף ורבין

במסגרת הקורס ילמדו הסטודנטים להכיר את המכניקה מנקודת תצפית הרבה יותר גבוהה מזו שהגיע אליה בקורס הבסיסי **מכניקה** (20215). אגב כך יתודעו אל מושגי היסוד של הפיסיקה המודרנית, כגון: עקרונות וריאציה, לגרנזיאן, המילטוניאן, סימטריה וחוקי שימור.

הקורס מתאים לסטודנטים המעוניינים בצדדים היותר מתמטיים ומופשטים של הפיסיקה בכלל ושל המכניקה בפרט.

הקורס מבוסס על לימוד 3 פרקים מן הספר: F. Scheck, *Mechanics From Newton's Laws to Deterministic Chaos*, 5th ed. (Springer Verlag, 2010)

הספר נלמד באנגלית (הוא כתוב באנגלית קלה למדי). אל הספר נלווה מדריך למידה (בעברית) המכיל הוראות לגבי קצב הלימוד, הרחבות והבהרות בנקודות קשות וכן תרגילים פתורים.

נושאי הלימוד

- מכניקה ניוטונית אלמנטרית
- עקרונות המכניקה הקלאסית
- המכניקה של גוף צפיד

20488 עולם החשמל

והאלקטרוניקה א¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: אלקטרוניקה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **יסודות הפיסיקה** (או **יסודות הפיסיקה א** + **יסודות הפיסיקה ב**), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**)².

פיתוח הקורס: ד"ר אריאל לוצאטו, פרופ' יורם קירש
יועצים: פרופ' יעל נמירובסקי, פרופ' גדי גולן

הקורס משמש כקורס מבוא לתחום האלקטרוניקה, ונועד להקנות ידע בסיסי ומושגי יסוד בעקרונות תורת החשמל ובמערכות אלקטרוניות.

ספר הקורס

הספר **עולם החשמל והאלקטרוניקה כרך א**, מאת פרופ' אדיר ברלב ופרופ' גדי גולן (האוניברסיטה הפתוחה, 1996), שנכתב במיוחד עבור הקורס.

נושאי לימוד

- מושגים ראשוניים בחשמל ומגנטיות
- אימפדנס, מחזוריות, פירוק פורייה, גלים אלקטרומגנטיים ומערכות הספק
- מערכות אלקטרוניות ונתקני מוליכים למחצה, הפועלים בהן
- אופטואלקטרוניקה I: מושגי יסוד, גלאים, סיבים ותקשורת אופטית
- אופטואלקטרוניקה II: מקורות אור, לייזרים, צגים והתקני תאורה
- מכשירי מדידה ומתמרים

20489 עולם החשמל

והאלקטרוניקה ב

4 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: אלקטרוניקה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **עולם החשמל והאלקטרוניקה א**.

פיתוח הקורס: ד"ר אריאל לוצאטו, פרופ' יורם קירש
יועצים: פרופ' יעל נמירובסקי, פרופ' גדי גולן

קורס זה משמש כקורס מבוא לתחום האלקטרוניקה, ונועד להקנות ידע בסיסי במעגלים אנלוגיים וספרתיים.

ספר הקורס

הקורס מתבסס על הספר **עולם החשמל והאלקטרוניקה כרך ב**, מאת פרופ' אדיר ברלב ופרופ' גדי גולן, (האוניברסיטה הפתוחה, 1996), שנכתב במיוחד עבור הקורס.

נושאי הלימוד

- מעגלים אנלוגיים I
- מעגלים אנלוגיים II
- מערכות אלקטרוניות ספרתיות I
- מערכות אלקטרוניות ספרתיות II

1 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20212) + **חשבון אינפיניטסימלי 3**, למי שלמדו את **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106); או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 3**, למי שלמדו את **חשבון אינפיניטסימלי 1** + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475+20106 או 20212).

1 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

20402 מוליכים למחצה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: אלקטרוניקה

שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים יסודות הפיסיקה א (או יסודות הפיסיקה), חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי),¹ ידע קודם מומלץ: הקורסים כימיה כללית א + כימיה כללית ב² (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים, או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), תרמודינמיקה, אלקטרוניקה א, פרקים בפיסיקה מודרנית.

פיתוח הקורס: פרופ' אדיר ברלב, פרופ' גדי גולן

הקורס סוקר את התכונות הכימיות והפיסיקליות של חומרים מוליכים למחצה ואת יסודות הפיסיקה של המצב המוצק בחומרים אלה. נושאי הקורס מהווים את הבסיס לקורס ההמשך התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה (20403).

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בעקרונות הפיסיקליים של מגוון החומרים המוליכים למחצה, וזאת כדי להטיב ולהבין את מבניהם הפיסיים, דרכי ייצורם ועקרונות פעולתם. בקורס נסקרים מושגי היסוד הקשורים במוליכים למחצה, כגון: תכונות הגבישים, מבניהם האטומיים ומבנה פסי האנרגיה שלהם.

הקורס מיועד לסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה המתרכזים בלימודי פיסיקה או כימיה, ומתעניינים באלקטרוניקה, במוליכים למחצה ובתחום המצב המוצק.

ספר הקורס

הקורס מתבסס על הספר **מוליכים למחצה**, מאת פרופ' אדיר ברלב ופרופ' גדי גולן (האוניברסיטה הפתוחה, 1996), שנכתב במיוחד עבור הקורס.

חומר הלימוד

- יחידה 1 תכונות גבישים ומוליכים למחצה
- יחידה 2 המבנה הגבישי ומודל הערכיות
- יחידה 3 ניידות ומוליכות חשמלית
- יחידה 4 נושאי מטען עודפים, זמן חיים, תופעת הפעפוע
- יחידה 5 מדידות חשמליות במוליכים למחצה
- יחידה 6 פסי אנרגיה במוצקים
- יחידה 7 צפיפות המצבים המותרים בפסי האנרגיה
- יחידה 8 מוליך למחצה הומוגני בשיווי משקל תרמודינמי
- יחידה 9 צומת PN, צמתים מעורבים ומגעי מתכת מ"מ

1 או צמד הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).
2 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20403 התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: אלקטרוניקה

שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים מוליכים למחצה, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי),¹ ידע קודם מומלץ: הקורסים כימיה כללית א (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים, או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), תרמודינמיקה, אלקטרוניקה א, פרקים בפיסיקה מודרנית.

פיתוח הקורס: פרופ' אדיר ברלב, פרופ' גדי גולן

הקורס סוקר את תחום התקני המוליכים למחצה – החל בדיוות הצומת וכלה בדיוות לייזר ומשפחות טרנזיסטוריות מתקדמות המשמשות במעגלים מיקרואלקטרוניים מוכללים. הקורס מהווה המשך ישיר לקורס **מוליכים למחצה** (20402) ומיועד לסטודנטים המתרכזים בלימוד פיסיקה או אלקטרוניקה.

מטרת הקורס היא קניית ידע בסיסי בעקרונות הפיסיקליים של מגוון התקני המוליכים למחצה, כדי להטיב ולהבין את דרכי תכנונם, ייצורם ושילובם במערכות אלקטרוניות. בקורס נסקרים מושגי היסוד הקשורים בהתקני מוליכים למחצה, מורחב הדיון על דיוות הצומת מטיפוס PN, שוטקי, התקנים ביפולריים, התקני MOS והתקנים אופטו-אלקטרוניים (מודלים, אפיון פרמטרים, סימולציות ומנגנוני כשל). נוסף על כך, בפרק הטכנולוגיה מובאת סקירה מקפת של הטכנולוגיה הפלגית המודרנית, המונחת בבסיסו של שדה המיקרואלקטרוניקה.

ספר הקורס

הקורס מתבסס על הספר **התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה** מאת אדיר ברלב וגדי גולן (האוניברסיטה הפתוחה, 2000), שנכתב במיוחד עבור הקורס.

חומר הלימוד

- יחידה 1 אופיינים סטטיים של דיוות PN
- יחידה 2 ההתנהגות הדינמית של דיוות PN
- יחידה 3 טרנזיסטור תוצא שדה – FET
- יחידה 4 טרנזיסטורי MOS במעגלים מוכללים
- יחידה 5 הגברה ומיתוג: מודלים שונים לטרנזיסטור
- יחידה 6 הטרנזיסטור הביפולרי – מבנה ואופן פעולה
- יחידה 7 הטרנזיסטור הביפולרי – מודל לאות קטן
- יחידה 8 התקנים ומבנים מוכללים נוספים
- יחידה 9 טכנולוגיית התקני מ"מ ומעגלים מוכללים
- יחידה 10 מבוא למעגלים מוכללים

1 או צמד הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).
2 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20245 אלקטרוניקה א'

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: אלקטרוניקה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים יסודות הפיסיקה (או יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב), עולם החשמל והאלקטרוניקה, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי),² וכן יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית.

פיתוח הקורס: פרופ' ראובן אביב, פרופ' גדי גולן, ד"ר יוסף זלצמן, יעקב קנטור; אורה מאור (עריכה)

יועצים: פרופ' אברהם קציר, ד"ר ראובן חן, ד"ר יונה פלס, ישראל זילברשטיין

קורס זה, ביחד עם המשכו **אלקטרוניקה ב** (20339), משמש כקורס מבוא לתחום האלקטרוניקה. שני הקורסים מתמקדים במעגלים והתקנים חשובים, והם מהווים מאמץ מרכזי ללימוד עקרונות, שימושים ופיתוח בעיות. "מהפכת המיקרופרוססורים" המתחוללת בחיינו הביאה להדגשת האלקטרוניקה הספרתית והמיקרופרוססורים, ולהצגת הראשונים כבר בשלבים הראשונים של הלמידה.

דרישות רקע

מהסטודנטים נדרשת שליטה בטכניקות גזירה ואינטגרציה, הכרת נושאי העבודה והאנרגיה, הכרת מושגי היסוד בחשמל (מטען, מתח, זרם, חוק אוהם) ומיומנות בפתרון רשתות חשמל ואלקטרוניקה פשוטות.

מבנה הקורס

הקורס אינו כולל יחידות לימוד עצמאיות. הוא מתבסס על ספר הכתוב **באנגלית** (נדרשת ידיעת אנגלית טכנית מדעית) כעל טקסט עיקרי, ואלו נלווה אוגדן למידה עצמית (בעברית) הכולל הדרכה, סיכומים, הבהרות ותרגול מודרך.

ספר הקורס

R.J. Smith, *Electronics: Circuits and Devices*, 3rd ed. (Wiley, 1987)

נושאי הלימוד

- נושאים 1-2 **הזרה על מעגלי זרם ישר** – מושגי יסוד, אפיינים, חוקי רשת, מעגלים לא לינאריים.
- נושא 3 **עיבוד אותות** – אותות, הגברה אידיאלית, דיווח אידיאלית, עיבוד אותות.
- נושאים 4-5 **מעגלי דיוות וטרנזיסטורים** – חצאי מוליכים, דיוות, טרנזיסטורי FET וצומת, תריסטורים.
- נושאים 6-8 **אלקטרוניקה ספרתית** – מיתוג ושערים, זיכרונות, אלגברה בוליאנית, אוגרים ומונים.
- נושא 9 **מבוא למיקרופרוססורים** – מיקרופרוססור 4 סיביות, תכנות ותכנות.

1 הקורס יילמד בפעם האחרונה בסמסטר א 2015, ולאחר מועד זה יוחלף ויילמד במתכונת חדשה. סטודנטים שהקורס נכלל בתכנית הלימודים שלהם מתבקשים לפנות ללייעוץ.

2 או צמד הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

20339 אלקטרוניקה ב¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: אלקטרוניקה

תנאי קבלה: הקורס אלקטרוניקה א, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' ראובן אביב, פרופ' יוסף זלצמן, פרופ' גדי גולן
יועצים: פרופ' אברהם קציר, ד"ר ראובן חן, ד"ר דוד ליסאואר, ד"ר יונה פלס, ישראל זילברשטיין

קורס זה הוא המשכו של הקורס אלקטרוניקה א (20245). הקורס מעמיק בטכניקות הניתוח של מעגלי AC ומתמקד בנושא המגברים.

מבנה הקורס

הקורס בנוי במתכונת של למידה מודרכת מתוך ספר הכתוב באנגלית (חומר הלימוד אינו כולל יחידות לימוד עצמאיות, אך כולל קובץ תרגילים ופתרונותיהם).

ספרי הקורס

R.J. Smith, *Electronics: Circuits and Devices*, 3rd ed. (Wiley, 1987).
אלקטרוניקה תקבילית – אוגון למידה עצמית (האוניברסיטה הפתוחה, 1987).

נושאי הלימוד

- זרם חילופין (מספרים מרוכבים, מחוגים, ניתוח רשתות, ניתוח תדירות, רזוננס)
- מגבר לאות גדול (מגבר שימושי, מעגלי מיקדם, מגברי הספק, מגברים נוספים)
- מודלים לאות קטן (מודלים לדיודות ולטרנזיסטורים, מודל כלאיים, חישוב פרמטרים)
- מגברים לאות קטן (מגבר בצימוד RC, אנליזת תדירות, מגבר רב-דרגתי)
- מגברי משותף (שימושי משותף חיובי ושלילי).
- מגברי שרת (מעגלי היפוך, שימושים, שיקולים מעשיים, מחשב אנלוגי)

20913 פיסיקה של המצב המוצק¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים מכניקה, חשמל ומגנטיות, פרקים בפיסיקה מודרנית, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א + חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475) + חשבון אינפיניטסימלי 3, 2, אלגברה ליניארית 1 (או אלגברה ליניארית לתלמידי מדעי הטבע), פרקים בפיסיקה מודרנית, מכניקה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים תורת הקוואנטים א, אלגברה ליניארית 2, מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות.

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון אהרוני, פרופ' אורה אנטין-וולמן

הפיסיקה של המצב המוצק הוא תחום מתפתח המשפיע על ענפים רבים במדע ובטכנולוגיה ובהם מוליכים למחצה, לייזרים, אלקטרוניקה ונגו-טכנולוגיה. הקורס עוסק בתאוריות המרכזיות בתחום ובקשרים בין תופעות בחומר לתכונות האטומים המרכיבים אותו, לצורת סידורם ולפגמים במבנה הסריגי המסודר. דוגמאות לתופעות אלה הן מוליכות חשמלית, מגנטיות ותכונות אופטיות. הקורס דומה במבנהו ובהיקפו לקורסים במצב מוצק שנלמדים באוניברסיטאות בארץ ובעולם.

הקורס דן בתאוריות המרכזיות בנושא ובקשרים שבין תופעות בחומר לבין תכונות האטומים המרכיבים אותו, לצורת סידורם ולפגמים במבנה הסריגי המסודר. תופעות כאלה הן מוליכות חשמלית, מגנטיות ותכונות אופטיות. הקורס דומה במבנהו ובהיקפו לקורסים של פיסיקה במצב מוצק שנלמדים באוניברסיטאות בארץ ובעולם.

נושאי הלימוד

- מבוא
- מבנה גבישי של מוצקים
- עקיפה בסריגי
- הקשר הגבישי
- תנודות הסריג
- מתכות
- אלקטרוניקה בפיזיקה של מצב מוצק

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או השלשה חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי (20492) + חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, או השלשה חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20212) + חשבון אינפיניטסימלי 3.
3 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20320 מכניקה קוואנטית ומבנה האטום¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א + חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475) + חשבון אינפיניטסימלי 3, 2, אלגברה ליניארית 1 (או אלגברה ליניארית לתלמידי מדעי הטבע), פרקים בפיסיקה מודרנית, מכניקה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים תורת הקוואנטים א, אלגברה ליניארית 2, מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף דותן, פרופ' יורם קירש, פרופ' יוסף ורביץ, פרופ' אהרון קפיטולניק, פרופ' יעקב שחם, זאב קרקובר, אתי הר אבן
יועצים: פרופ' יקיר אהרונוב, פרופ' אמנון אהרוני, פרופ' דוד הורן, פרופ' עוזי קלדור, פרופ' יעקב שחם

מטרות הקורס

- להקנות את עקרונות המכניקה הקוואנטית;
- להדגים כיצד עקרונות אלה באים לידי ביטוי בתכונותיהן של מערכות קוואנטיות פשוטות;
- ללמד כיצד ליישם אותם לתרון בעיות פיסיקליות.

נושאי הלימוד

- משוואת שרדינגר
- עקרון אי-הוודאות
- האוסצילטור ההרמוני
- מכניקת המטריצות והמדידה בתורת הקוואנטים
- פוטנציאלים בלתי רציפים
- תנע זוויתי – יחסי חילוף וערכים עצמיים
- תנע זוויתי – אברי מטריצה ומצבים עצמיים
- אטום המימן ואטומים דמויי מימן

שימו לב: באוניברסיטה הפתוחה יש שלושה קורסים בתורת הקוואנטים: תורת הקוואנטים א (20522), תורת הקוואנטים ב (20523) וקורס זה, מכניקה קוואנטית ומבנה האטום. הקורס תורת הקוואנטים א בנוי כקורס ראשון בתורת הקוואנטים לפיסיקאים ולכימאים. ככזה, אין הוא דורש ידע מוקדם רב יחסית, ומתחיל באופן הדרגתי בהצגת עקרונות תורת הקוואנטים תוך כדי סקירת חומר הרקע הבסיסי הדרוש. לפיכך, מומלץ להקדים ללימוד הקורס הזה את הקורס תורת הקוואנטים א. הקורס הנוכחי חוזר ומעמיק, ואף מרחיב, בחלק מן הנושאים, וממשיך ומטפל בנושאים מתקדמים יותר. הקורס תורת הקוואנטים ב – קשר כימי מהווה המשך של תורת הקוואנטים א בכיוון אחר: זה של יסודות המבנה המולקולרי ותורת הקשר הכימי.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או השלשה חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי (20492) + חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, או השלשה חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20212) + חשבון אינפיניטסימלי 3.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

20314 פיסיקה סטטיסטית

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: הקורסים תרמודינמיקה, מכניקה, חשמל ומגנטיות, פרקים בפיסיקה מודרנית, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי),¹ וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים אלגברה לינארית 1 (או אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע), מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות.

פיתוח הקורס (מהדורה שלישית): פרופ' יוסף ורביץ, ד"ר גיל אריאל; חוה ניומן (עריכה) **יועץ ליחידות 1-4**: פרופ' דניאל עמית
פיתוח הקורס (מהדורה שנייה): פרופ' יוסף ורביץ; ריבה נדם (עריכה)
יועצים למהדורה שנייה: פרופ' דוד ברגמן, פרופ' יונתן שפיר, ד"ר עופר אייל, גיא סלע
פיתוח הקורס (מהדורה ראשונה): פרופ' דניאל עמית, אורה מאור, אהרון קפיטולניק, יונתן שפיר
יועצים למהדורה ראשונה: פרופ' דוד ברגמן, פרופ' יוסף דותן, פרופ' שמואל וייס, פרופ' יורם קירש

מטרות הקורס

- היכרות עם מושגי היסוד של המכניקה הסטטיסטית;
- הקניית ידע ראשוני בעקרונות המכניקה הסטטיסטית ובהפעלתם למערכות פיסיקליות וכימיות;
- לימוד הקשר בין חוקי המכניקה הסטטיסטית וחוקי התרמודינמיקה.

חומר הלימוד

ספר הקורס, **פיזיקה סטטיסטית**, מאת דניאל עמית ויוסף ורביץ (האוניברסיטה הפתוחה, 2008).

- יחידה 1 התאוריה הקינטית של הגזים
יחידה 2 פיסיקה סטטיסטית של פרה-מגנט
יחידה 3 פיסיקה סטטיסטית ותרמודינמיקה
יחידה 4 מגו אידיאלי ועד גז פרטונים
יחידה 5 על בוזונים ופרמיונים

1 או צמד הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).

20589 אלקטרומגנטיות אנליטית

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים מכניקה, חשמל ומגנטיות, מכניקה אנליטית, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א + חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב או השלמה חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475) + חשבון אינפיניטסימלי 3,² וכן אלגברה לינארית 1 (או אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע), מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות (או משוואות דיפרנציאליות רגילות). ידע קודם מומלץ: הקורסים משוואות דיפרנציאליות חלקיות, גלים ואופטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף ורביץ, ד"ר מרב חדד **יועצים**: פרופ' שלמה אליצור, פרופ' בנימין סבטיצקי, פרופ' יורם קירש, פרופ' עודד רגב

קורס באלקטרומגנטיות אנליטית נלמד בדרך כלל בשלבים המתקדמים של כל תכנית לתואר בוגר בפיסיקה. חלקו הראשון של הקורס עוסק באותם נושאים הנלמדים בקורס הבסיסי **חשמל ומגנטיות** (20250), אך מטפל בהם בעזרת שיטות מתמטיות מתקדמות ובעלות תוקף כללי הרבה יותר. חלקו השני מוקדש לנושאים מתקדמים יותר גם מן הבחינה הפיסיקלית והוא יכול לשמש כמבוא לקורס מתקדם בתורת השדות הקלאסיים.

היחס בינו ובין הקורס "חשמל ומגנטיות" דומה במובנים רבים ליחס שבין הקורס "מכניקה אנליטית" לבין הקורס הבסיסי יותר במכניקה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על שבעה פרקים מהספר **שדות אלקטרומגנטיים** מאת מרסלו שיפר ונדב שרנב, שיצא בשנת 2004. זהו ספר משופע בדוגמאות ובתרגילים פתורים ומתאים ללימוד עצמי.

הקורס כולל פרק נוסף (פרק 8) שנכתב במיוחד כתוספת לקורס וחוברת שבה תרגול נוסף על זה הנמצא בספר, ובה כ-100 תרגילים פתורים.

פרקי הלימוד

- מבוא אנליזה וקטורית
פרק 1 אלקטרוסטטיקה
פרק 2 חומרים דיאלקטריים ואנרגיה אלקטרוסטטית
פרק 3 מגנטוסטטיקה
פרק 4 שדות תלויים בזמן
פרק 5 קרינה אלקטרומגנטית
פרק 6 אנטנות – יצירה ופיזור של קרינה
פרק 7 קווי תמסורת, מוליכי גל וחללי תהודה³
פרק 8 אלקטרודינמיקה יחסותית⁴

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20212) + חשבון אינפיניטסימלי 3 או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי (20492) + חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב.

3 פרק זה לא נלמד.
4 תוספת מעבר לספר הקורס.

20547 פיסיקה גרעינית

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים יסודות הפיסיקה (או יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב), פרקים בפיסיקה מודרנית, מכניקה, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי),¹ ידע קודם מומלץ: הקורסים חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב,² חשמל ומגנטיות, מכניקה אנליטית, מכניקה קואנטית ומבנה האטום.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק קלזון, ד"ר יוסף כהן, פרופ' יוסף ורביץ
יועצים: פרופ' סולטאנו אקסלרוד, פרופ' אמנון מועלם, פרופ' ריימונד מורה, פרופ' יורם קירש

הקורס הוא אחד מסדרת קורסים המיועדים לחשוף את הסטודנטים המתקדמים לשטחים המרכזיים של ההתעסקות המחקרית המודרנית בפיסיקה. הקורס מתרכז בפיסיקה גרעינית, ומכסה נושאים רבים ברמה הפנומנולוגית הדרושה בתחומי מדע, כגון: כימיה, הנדסה, מדעי החיים ורפואה.

הקורס מבוסס על לימוד שישה פרקים מתוך ספר הקורס ועל עוד שלוש יחידות לימוד (יחידות 7-9) שנכתבו במיוחד. ספר הקורס הוא:

A. Das & T. Ferbel, *Introduction to Nuclear and Particle Physics*, 2nd ed. (World Scientific, 2003)

הספר נלמד באנגלית בעזרת מנחה ללימוד בעברית. המנחה כולל הנחיות כלליות ללימוד עצמי והקדמה לכל פרק ובה הדגשים, הבהרות ותוספות, וכן מודגמות בעיות מיוחדות עם פתרונות וניתוח.

נושאי הלימוד

- יחידה 1 מושגי יסוד וטכניקות רלוונטיות
יחידה 2 פנומנולוגיה גרעינית יסודית
יחידה 3 מודלים גרעיניים
יחידה 4 תהליכים גרעיניים
יחידה 5 אינטראקציה של קרינה ושל חלקיקים עם חומר
יחידה 6 טכניקות ניסיוניות: גלאים ומאיצים
יחידות 7-9 שימושי הפיסיקה הגרעינית: אסטרופיסיקה, תיארוך גיאולוגי וארכיאולוגי, כורים גרעיניים, רפואה גרעינית.

1 או צמד הקורסים חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).

2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 2 (20212) + חשבון אינפיניטסימלי 3, למי שלמדו את חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106); או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 3, למי שלמדו את חשבון אינפיניטסימלי 1 + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20474+20475 או 20106+20212).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

20329 עקרונות פיסיקליים ברפואה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורס **יסודות הפיסיקה** (או **יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב**), או שני הקורסים **מכניקה, חשמל ומגנטיות**), וכן הקורסים **פרקים בפיסיקה מודרנית, מעבדה בפיסיקה ב, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי**),¹ וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: וילי בן-ארי, פרופ' יוסף דותן, פרופ' יואב יאיר, ד"ר גבריאלה דורפמן-פורמן

האבחון הרפואי נעזר בשנים האחרונות במספר רב של שיטות המבוססות על עקרונות פיסיקליים. בקורס זה ירחיבו הסטודנטים את הידע שלהם בפיסיקה, על-ידי לימוד השימוש בגלים על-קוליים, בקרינת לייזר ובקרינה לשם אבחון רפואי. לימוד זה כולל דיון בתכונותיהם היסודיות של גלים על-קוליים, האינטראקציה שלהם עם חומר ואפקט דופלר. כמו כן ילמדו הסטודנטים על לייזרים ותכונותיהם הפשוטות ועל שיטות אבחון בעזרת קרני X וטומוגרפיה. בקורס משולבים נושאים בחקר המוח באמצעות טכנולוגיות חדישות כגון MRI ו-f-MRI, חקר השינה והלב. הסטודנטים יידרשו להשתמש בידע שרכשו בקורס זה ובקורסים קודמים בפיסיקה למציאת פתרונות לבעיות המתעוררות באבחון רפואי.

בשלב ראשון ילמדו הסטודנטים חומר עיוני הקשור לשימוש בגלים על-קוליים ובקרינת לייזר ברפואה. כדי לסיים שלב זה יידרשו הסטודנטים להגיש מטלות בהיקף מורחב.

בשלב השני יכתוב כל סטודנט עבודה סמינריונית על נושא המעניין אותו. העבודה תתבסס על חומר מדעי וטכנולוגי הכתוב בדרך כלל באנגלית, ובכתיבתה ייעזר הסטודנט במדריך. כל סטודנט יהיה חייב להרצות על עבודתו בפני עמיתיו לקורס.

1 או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

20326 פיסיקה של החלקיקים היסודיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בפיסיקה ובמתמטיקה, ובכללם הקורסים **מכניקה, פרקים בפיסיקה מודרנית**, אחד מבין הקורסים **מכניקה קוואנטית ומבנה האטום, תורת הקוואנטים א**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **מכניקה אנליטית**.

פיתוח הקורס (מהדורה ראשונה): פרופ' יורם קירש, פרופ' יוסף דותן
פיתוח הקורס (מהדורה שנייה): פרופ' יורם קירש, פרופ' יוסף ורבין, ד"ר מירב חדד

מחקר החלקיקים היסודיים נחשב היום לאחת החזיתות החשובות של המחקר הפיסיקלי. התגליות בתחום זה מסייעות לבדיקת חוקי הפיסיקה היסודיים ולניסוח תאוריות חדשות.

בקורס זה יכירו הסטודנטים את שיטות המחקר ואת שפת המושגים הנהוגים בתחום זה.

בשלב הראשון ילמדו הסטודנטים פרקים נבחרים מספר הקורס המהווה מבוא לפיסיקת החלקיקים היסודיים:
D.J. Griffiths, *Introduction to Elementary Particles* (Harper & Row, 1987)

הפרקים הנבחרים הם פרקים 1-5 וסעיף 6.1.

נושאי הלימוד

- מבוא היסטורי לחלקיקים אלמנטריים
- מבוא לזמני חיים, פיזור ותחכי פעולה
- דינמיקה בסיסית של המודל הסטנדרטי – סוגי כוחות, חוקי שימור, מיון: קווארקים, לפטונים, הדרונים
- קינמטיקה יחסותית
- סימטריה – תנע זוויתי וספין, איזוספין ו"טעם", זוגיות, צימוד מטען, היפוך בזמן
- מצבים קשורים – מודל הקווארקים, פוזיטרונים, קווארקוניום, מזוונים ובריונים

בשלב השני יכתוב כל סטודנט עבודה סמינריונית על נושא כלשהו מתחום הפיסיקה של החלקיקים היסודיים. העבודה תתבסס על מאמר או מאמרים מן הספרות המדעית (בדרך כלל באנגלית), או על פרקים מתקדמים מספר הקורס. בכתיבת העבודה ייעזר הסטודנט במדריך. כל סטודנט ירצה על עבודתו.

במסגרת הקורס מתקיימים שני ימי עיון. במקרה של מיעוט סטודנטים לא יתקיימו ימי עיון, אלא רק מפגשים עם מרכז/ת החוראה. ההשתתפות בימי העיון (או במפגשים) היא חובה.

20916 מעבדה בפיסיקה ג

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 60 נ"ז במדעים ובהם קורס מעבדה אחד לפחות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: **מכניקה, חשמל ומגנטיות, פרקים בפיסיקה מודרנית, אטומים מולקולות ותכונות החומר או תרמודינמיקה, גלים ואופטיקה, מכניקה קוונטית ומבנה האטום או תורת הקוואנטים א**, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי המדעים או **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב או תורת ההסתברות, מעבדה ביסודות הפיסיקה, מעבדה בפיסיקה ב**. ידע קודם מומלץ: **פיסיקה סטטיסטית, מבוא לאסטרופיסיקה, מוליכים למחצה, פיסיקה של החלקיקים היסודיים, פיסיקה של מצב מוצק**.

פיתוח הקורס: פרופ' יהונתן גרנות, ד"ר מירון בלך, ד"ר אריאל לוצאטו.

מטרות הקורס

זהו קורס מעבדה מתקדם שבמסגרתו בוחרים הסטודנטים ניסיונות בנושאים מתקדמים בפיסיקה הקרובים לליבם. מטרות הקורס הן:

- הקניה של ידע וניסיון במסגרת של עבודה ניסיונית על נושאים מתקדמים בפיסיקה
- לימוד והטמעה של שיטות מחקר מדעי וטכניקות ניסיוניות
- יישום של חומר עיוני הנלמד בקורסים אחרים בפיסיקה
- לימוד עצמי של חומר מתקדם נוסף שאיננו נכלל בקורסים אחרים (לפני ביצוע הניסוי)
- ניסיון בכתיבה מדעית דידקטית (כתיבת דו"ח מעבדה ברמה גבוהה אחרי ביצוע הניסוי)

פירוט המעבדות

- כל סטודנט צריך לבחור 3 ניסויים מתוך היצע של לפחות 5 ניסויים, מתוך הרשימה הבאה:
- ספקטרוסקופיה אופטית (optical spectroscopy)
- עדשות כבידתיות (gravitational lensing)
- ניסוי היינס-שוקלי (Haynes-Shockley experiment)
- תהודה מגנטית גרעינית (Nuclear Magnetic Resonance – NMR)
- דואליות גל-חלקיק (wave-particle duality)
- פיסיקת המיואונים (muon physics)
- מלכודת פול (Paul trap)
- אפקט זימן (Zeeman effect)
- על-מוליכות (superconductivity)
- טלסקופ אופטי (optical telescope)

הניסויים יבוצעו בדרך כלל בזוגות. כל ניסוי יימשך 4 שבועות עם מפגשים שבועיים של יום שלם (כ-8 שעות). לקראת המפגש הראשון על הסטודנטים ללמוד את החומר העיוני של אותו הניסוי, והם ייבחנו עליו בעל-פה לפני תחילת ביצוע הניסוי. יתרת המפגש הראשון ושני המפגשים הבאים יוקדשו לביצוע הניסוי, ואילו השבוע האחרון יוקדש לכתיבת דו"ח המעבדה.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

20382 פרויקט מתקדם בפיסיקה א¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. דרישות נוספות יוצבו בהתאם לאופי הפרויקט. ההרשמה לקורס זה תיעשה רק לאחר תיאום עם איש סגל מקבוצת הפיסיקה באוניברסיטה הפתוחה ובאישורו של מרכז/ת ההוראה בקורס.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, פרופ' יוסף ורביץ, ד"ר יצחק שניצר, פרופ' גדי גולן, ד"ר אסתר בגנו

מטרת הקורס היא ביצוע עבודת מחקר, בהדרכת פיסיקאים מהאוניברסיטה הפתוחה או ממוסדות אחרים, שבמהלכה יתנסו הסטודנטים בלימוד נושא חדש באופן עצמאי, בשימוש בספרות ובספרייה, בניית תוצאות ובניסוח דוח מחקר.

שלבי הלימוד

בשלב הראשון יקבל כל סטודנט חומר בנושא המחקר, ילמד אותו, יגיש סיכום בכתב ויעמוד בבחינה בעל-פה. **בשלב השני** יבצע הסטודנט עבודה בפיקוח מדריך. **בשלב השלישי** יהיה עליו לנתח את התוצאות ולסכמן.

הפרויקט יוצע רק לסטודנטים שהגיעו להישגים טובים בקורסים קודמים, כפוף לאפשרויות שיעמדו לרשותו בכל סמסטר ולידע הקודם של כל סטודנט. מסיבה זו תתבצע ההרשמה רק אחרי אישור מוקדם של צוות הקורס.

נושאים לדוגמה

תרמולומינסצנציה של גבישים; נושאים במכניקת הקוואנטים; מערכות אלקטרוניות; הנדסת מכשור רפואי אלקטרוני; תצפיות טלסקופיות באסטרונומיה; נושאים בהוראת הפיסיקה.

הערה: בשלב הראשון אפשר ללמוד רק קורס זה. בשלב השני אפשר להמשיך ולפתח את הנושא בקורס פרויקט מתקדם בפיסיקה ב (20383).

20383 פרויקט מתקדם בפיסיקה ב

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורס פרויקט מתקדם בפיסיקה א, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. דרישות נוספות יוצבו בהתאם לאופי הפרויקט. ההרשמה לקורס זה תיעשה רק לאחר תיאום עם איש סגל מקבוצת הפיסיקה באוניברסיטה הפתוחה ובאישורו של מרכז/ת ההוראה בקורס.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, פרופ' יוסף ורביץ, ד"ר יצחק שניצר, פרופ' גדי גולן, ד"ר אסתר בגנו

שלבי הלימוד

בשלב הראשון יקבל כל סטודנט חומר בנושא המחקר, ילמד אותו, יגיש סיכום בכתב ויעמוד בבחינה בעל-פה. **בשלב השני** יבצע הסטודנט עבודה בפיקוח מדריך. **בשלב השלישי** יהיה עליו לנתח את התוצאות ולסכמן.

הפרויקט יוצע רק לסטודנטים שהגיעו להישגים טובים בקורסים קודמים, כפוף לאפשרויות שיעמדו לרשותו בכל סמסטר ולידע הקודם של כל סטודנט. מסיבה זו תתבצע ההרשמה רק אחרי אישור מוקדם של צוות הקורס.

נושאים לדוגמה

תרמולומינסצנציה של גבישים; נושאים במכניקת הקוואנטים; מערכות אלקטרוניות; הנדסת מכשור רפואי אלקטרוני; תצפיות טלסקופיות באסטרונומיה; נושאים בהוראת הפיסיקה.

הערה: בשלב הראשון אפשר ללמוד רק את הקורס פרויקט מתקדם בפיסיקה א (20382) המקנה 3 נקודות זכות. בשלב השני אפשר להמשיך ולפתח את הנושא וללמוד גם קורס זה.

20578 פרויקט מחקר בפיסיקה א

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: לפחות 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בפיסיקה ובמתמטיקה בציון ממוצע של 80 לפחות, מהן לפחות 6 נקודות זכות מתקדמות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים בהתאם לנושא הפרויקט. לפרטים נא לפנות למרכז/ת הקורס או ליועץ בפיסיקה. ההרשמה לקורס זה תיעשה רק לאחר תיאום עם איש סגל מקבוצת הפיסיקה באוניברסיטה הפתוחה ובאישורו של מרכז/ת ההוראה בקורס.

הקורס מאפשר להתנסות בעבודה מחקרית, ולרוב משלב עבודה אישית עם עבודה של קבוצת מחקר במעבדה של אחת מהאוניברסיטאות או של אחד ממכוני המחקר בארץ. הפרויקט יכול להיות בעל אופי מעשי (במעבדה) או תאורטי-חישובי.

במהלך העבודה יהיה הסטודנט שותף לבחירת שאלה מחקרית, שבדרך כלל תהיה רלוונטית לעבודות המבוצעות במעבדה המסוימת שבוחר. לאחר הגדרת שאלת המחקר ילמד הסטודנט ממאמרים את הרקע המדעי הקשור בה, יגדיר יחד עם המדריך את המטרות, ילמד את שיטות המחקר, ויכין פרוטוקול בו יפורטו השלבים, אופן ביצוע הפרויקט ולוח הזמנים. העבודה תהיה בהיקף של סמסטר אחד או שניים, תוך השקעה ממוצעת של יום בשבוע. בתום העבודה ינתח הסטודנט את התוצאות וידווח עליהן בכתב במתכונת של פרסום מדעי. בנוסף, יציג הסטודנט את עבודתו במצגת שתפורסם גם באתר הקורס. הציון יכלול הערכה של הכנת הנושא על-ידי הסטודנט לקראת עבודתו, העבודה המעשית, העבודה המסכמת והצגת הפרויקט.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

1 במסגרת הלימודים לתואר יורשו הסטודנטים ללמוד רק אחד מתוך ארבעת הקורסים הסמינריוניים בנושא מיוחד: בגיאולוגיה (20591), בכימיה (20592), במדעי החיים והקורס פרויקט מתקדם בפיסיקה א (20382).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון
ומואל ראשון

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בפיסיקה

קורסי המכון הבין-אוניברסיטאי באילת (20991) (מ) – משובץ במדעי הטבע והחיים-כללי, עמ' 176.

תרמודינמיקה (20217) (ר) – משובץ בכימיה, עמ' 193.

תרמודינמיקה ב (20264) (ר) – משובץ בכימיה, עמ' 193.

מעבדה: כימיה פיסיקלית (20289) (ר) – משובץ בכימיה, עמ' 193.

דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים (20557) (מ) – משובץ בכימיה, עמ' 195.

תורת הקוואנטים א (20522) (מ) – משובץ בכימיה, עמ' 194.

תורת הקוואנטים ב: קשר כימי (20523) (מ) – משובץ בכימיה, עמ' 194.

אנליזה של ניסויים (20340) (מס) – משובץ בכימיה, עמ' 194 (מומלץ לתלמידי פיסיקה).

ליזרים: עקרונות ושימושים (20912) (מ) – משובץ בכימיה, עמ' 196.

מבוא לגאופיסיקה (20434) (ר) – משובץ במדעי כדור-הארץ, עמ' 218.

מבוא למטאורולוגיה (20291) (ר) – משובץ במדעי כדור-הארץ, עמ' 219.

מעבדה במטאורולוגיה: מדידות, לצפיית וניתוח סינופטי (20421) (ר) – משובץ במדעי כדור-הארץ, עמ' 219.

ספקטרוסקופיה של מינרלים (20548) (מ) – משובץ במדעי כדור-הארץ, עמ' 221.

בעיות מודרניות במדעי האטמוספירה (20518) (מס) – משובץ במדעי כדור-הארץ, עמ' 220.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

תואר ראשון

20116 עולם הכימיה¹

4 נקודות זכות ברמת פתיחה

4 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, פרופ' נאווה בן-צבי, ד"ר אהובה ליאפולד, ד"ר חוה גל, ד"ר דורותה צירקי; יואב ברזיר (עריכה) **יועצים:** פרופ' לינה בן-דור, פרופ' אהרון גדנמן, פרופ' ששון צחיני

הקורס מיועד לסטודנטים לכימיה ולמדעי החיים שאין להם רקע בכימיה, לסטודנטים שתכנית לימודיהם מחייבת כימיה בהיקף מצומצם; לסטודנטים הממקדים את לימודיהם בתחום מדעי הרוח והחברה ומעוניינים להרחיב את הידע שלהם בתחום מדעי הטבע במסגרת קורסי הבחירה. כן מומלץ הקורס כהכנה לקורסים **כימיה כללית** (20437) ו**כימיה כללית א** (20470).

הקורס כולל חמש חטיבות המלוות בסרטי וידאו/DVD, שהם חלק מובנה ממערך הלימוד. הסרטים כוללים ראיונות עם מדענים ידועי שם, הדגמות במעבדה, אנימציה ממוחשבת של הרמה המולקולרית והצגה של אירועים כימיים שיש להם קשר לחברה ולטכנולוגיה. הסרטים הם חלק חיוני מחומר הלימוד. הצפייה בסרטים תלווה בפעילות מקדימה ומסכמת, ולכן **הצפייה בסרטים היא חובה!**

נושאי החטיבות

- מבוא:** היכרות ראשונית עם היריעה הרחבה של הכימיה ועם השיטות המדעיות המשמשות את החוקרים בתחום זה.
- מאטומים למולקולות:** אבני היסוד של החומר – האטומים, המולקולות והראיות לקיומם ולהיווצרותם.
- מולקולות בפעולה:** דיון בריאקציות כימיות, בגורמים המשפיעים עליהן, במערכות שבהן הן מתקיימות ובתוצרים שלהן.
- ממיקרו למקרו:** התייחסות וניתוח של מערכות גלובליות – האטמוספירה, גיאוכימיה, מחצבים ומתכות.
- הפחמן במערכות טבעיות וסינתטיות:** ייחודן של תרכובות הפחמן – כאלה שמקורן בטבע וכאלה שהן מעשה ידי אדם – ממולקולות פשוטות לפולימרים מורכבים.

הקורס מוצע כקלקורס – קורס שבו סרטי DVD הם מרכיב חשוב, ומהווים חלק בלתי נפרד מיחידות הלימוד.

1 להשלכות על צבירת נ"י בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר. החל מסמסטר 2017 א יילמד הקורס במתכונת חדשה שתקנה 3 נ"י ברמת פתיחה.

20437 כימיה כללית¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: ידע בכימיה ברמה של בגרות (3 יחידות) או הקורס **עולם הכימיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צירקי, ד"ר חוה גל **יועצים:** פרופ' לינה בן-דור, פרופ' נאווה בן-צבי, פרופ' אהרון גדנמן, פרופ' שמואל וייס, פרופ' דן מאירשטיין, פרופ' גיל נבון, פרופ' יורם קירש

הקורס מיועד לסטודנטים שתחום לימודיהם העיקרי הוא מדעי הטבע והחיים, ולשם כך הם זקוקים לידע מקיף בכימיה. קורס זה אינו מומלץ בתור קורס ראשון בכימיה למי שאין לו ידע מוקדם בתחום ברמה של 3 יחידות בגרות לפחות.

הקורס עוסק בעקרונות המרכזיים המונחים ביסודם של תהליכים כימיים, ובבעיות של מבנה, אנרגיה, דינמיקה ומנגנונים כימיים, תוך שילוב של כימיה תיאורית. הקורס משלב דוגמאות מנושאים בעלי עניין לסטודנטים לכימיה, למדעי החיים, לגיאולוגיה ולפיסיקה.

ספר הקורס **כימיה כללית**, כרך א (האוניברסיטה הפתוחה, 2010), כרך ב (האוניברסיטה הפתוחה, 2008) מבוסס על תרגום 13 הפרקים הראשונים של הספר:

P. Atkins & L. Jones, *Chemical Principles – The Quest for Insight*, 3rd ed. (W.H. Freeman & Company, 2005)

פרקי הספר

1 פרק	אטומים: עולם הקוואנטים
2 פרק	קשרים כימיים
3 פרק	תצורות ומבנים של מולקולות
4 פרק	תכונות גזים
5 פרק	נוזלים ומוצקים
6 פרק	תרמודינמיקה: החוק הראשון
7 פרק	תרמודינמיקה: החוק השני והחוק השלישי
8 פרק	שיווי משקל פיזיקלי
9 פרק	שיווי משקל כימי
10 פרק	חומצות ובסיסים
11 פרק	שיווי משקל בתמיסות מימיות
12 פרק	אלקטרוכימיה
13 פרק	קינטיקה כימית
- במהלך הקורס יתקיימו שני מפגשי מעבדה. ההשתתפות בהם היא חובה.

1 בעבר נלמד הקורס גם במתכונות שונות: **כימיה כללית** (20477), **כימיה כללית** (20487). להשלכות על צבירת נ"י בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

20234 מעבדה: כימיה כללית

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **כימיה כללית**¹ (או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב** לביולוגים, או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב**). ידע קודם דרוש: הקורס **יישומי מחשב מתקדמים**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, פרופ' נאווה בן-צבי, ורדה לוי, ד"ר דורותה צירקי; ד"ר ויקטוריה ליבין (הכנת ניסויים)

הקורס זה יבצעו הסטודנטים חמש מעבדות. חלקן מסתמכות על החומר שנלמד בקורסים **כימיה כללית**, אחרות מביאות בפני הסטודנטים פרקים נוספים – חדשים. זוהי ההזדמנות ליישם במעבדה פרקים מהקורסים **כימיה כללית** ולרכוש מיומנויות נוספות בעבודה עם מכשור מעבדתי.

מבנה הקורס

- על הסטודנטים לבוא מוכנים למעבדה לאחר שהשלימו את הדוח המכין לפי ההנחיות המובאות בחוברת המעבדה. במעבדה הם ייבחנו על חומר הלימוד. ידעת החומר מהווה תנאי לביצוע המעבדה;
- לאחר סיום המעבדה על הסטודנטים להגיש דוח מסכם;
- הציון בקורס ייקבע על סמך הדוחות, הבוחן בתחילת המעבדה וההתרשמות הכללית של המנחה מעבודת הסטודנטים.

המעבדות מתבצעות במעבדה שבאוניברסיטה הפתוחה. משך כל מעבדה – בין ארבע לחמש שעות.

נושאי המעבדות

I מעבדה	סינתזה של חומר אורגני. בדיקת ספקטרום אינפרה אדום של החומר במכשיר FTIR.
II מעבדה	מכפלת המסיסות – שיקוע של יון הכלור באמצעות תמיסת AgNO ₃ ; למידת הנושא של מכפלת המסיסות.
III מעבדה	קביעת מנגנון של תגובת הידרוליזה בסיסית של אסטר בעזרת pH-מטר.
IV מעבדה	היכרות עם תגובות קומפלקסציה – יציבות יחסית של קומפלקסים וקביעת קשיות המים.
V מעבדה	הכרת המצוי כאמצעי לבידוד חומרים – בידוד ונילן מתערובות שונות וקביעת ריכוזו באמצעים ספקטרליים.

מספר המקומות בקורס מוגבל.

1 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

תואר ראשון

20470 כימיה כללית א¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: ידע בכימיה ברמה של בגרות (3 יחידות) או הקורס **עולם הכימיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צ'רק, ד"ר חוה גל
יועצים: פרופ' לינה בן-דור, פרופ' נאוה בן-צבי, פרופ' אהרון גדנקן, פרופ' שמואל וייס, פרופ' דן מאירשטיין, פרופ' גיל נבון, פרופ' יורם קירש

שני הקורסים **כימיה כללית א** (20470) ו**כימיה כללית ב** (20480) עוסקים בעקרונות המרכזיים המונחים ביסודם של תהליכים כימיים, ובבעיות של מבנה, אנרגיה, דינמיקה ומנגנונים כימיים תוך שילוב של כימיה תיאורית. הקורס משלב דוגמאות מנושאים בעלי עניין לסטודנטים לכימיה, למדעי החיים, לגיאולוגיה ולפיסיקה.

ספר הקורס **כימיה כללית**, כרך א (האוניברסיטה הפתוחה, 2010) מבוסס על תרגום 9 הפרקים הראשונים של הספר:

P. Atkins & L. Jones, *Chemical Principles – The Quest for Insight*, 3rd ed. (W.H. Freeman & Company, 2005)

פרקי הספר

- פרק 1 אטומים: העולם הקוונטי
- פרק 2 קשרים כימיים
- פרק 3 צורות ומבנים של מולקולות
- פרק 4 תכונות הגזים
- פרק 5 נוזלים ומוצקים
- פרק 6 תרמודינמיקה: החוק הראשון
- פרק 7 תרמודינמיקה: החוק השני והשלישי
- פרק 8 שיווי משקל פיזיקלי
- פרק 9 שיווי משקל כימי

במהלך הקורס יתקיים מפגש מעבדה אחד. ההשתתפות בו חובה.

שימו לב: קורס זה הוא קורס חובה במסלולים המשלבים כימיה, ואינו מומלץ בתור קורס ראשון בכימיה למי שאין לו ידע מוקדם בתחום ברמה של 3 יחידות בגרות לפחות.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

20480 כימיה כללית ב¹

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **כימיה כללית א**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צ'רק, ד"ר חוה גל
יועצים: פרופ' לינה בן-דור, פרופ' נאוה בן-צבי, פרופ' אהרון גדנקן, פרופ' שמואל וייס, פרופ' דן מאירשטיין, פרופ' גיל נבון, פרופ' יורם קירש

קורס זה הוא המשכו של הקורס **כימיה כללית א** (20470), והוא קורס חובה במסלולים המשלבים כימיה.

ספר הקורס **כימיה כללית**, כרך ב (האוניברסיטה הפתוחה, 2008) מבוסס על תרגום פרקים 10-17 של הספר:

P. Atkins & L. Jones, *Chemical Principles – The Quest for Insight*, 3rd ed. (W.H. Freeman & Company, 2005)

פרקי הספר

- פרק 10 חומצות ובסיסים
- פרק 11 שיווי משקל בתמיסות מימיות
- פרק 12 אלקטרוכימיה
- פרק 13 קינטיקה כימית
- פרק 14 יסודות: ארבע המשפחות הראשונות הראשיות
- פרק 15 יסודות: ארבע המשפחות הראשיות האחרונות
- פרק 16 יסודות: גוש d
- פרק 17 כימיה גרעינית

במהלך הקורס יתקיים מפגש מעבדה אחד. ההשתתפות בו חובה.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

20490 כימיה כללית ב לביולוגים¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **כימיה כללית א**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צ'רק, ד"ר חוה גל
יועצים: פרופ' לינה בן-דור, פרופ' נאוה בן-צבי, פרופ' אהרון גדנקן, פרופ' שמואל וייס, פרופ' דן מאירשטיין, פרופ' גיל נבון, פרופ' יורם קירש

סטודנטים הלומדים בכל המסלולים לקראת תארים במדעי הטבע והחיים חייבים לכלול בתכנית לימודיהם את הקורס **כימיה כללית ב** (20490). לסטודנטים המעוניינים ללמוד קורס זה בקצב איטי יותר מוצע השילוב של שני הקורסים **כימיה כללית א** (20470) ו**כימיה כללית ב לביולוגים** (20490). שילוב שני קורסים אלו זהה לחלוטין לקורס **כימיה כללית ב** (20437) והוא מחליף את הקורסים השנתיים **כימיה כללית ב** במתכונת שנתית (20477 ו-20487).

הקורס כולל את ארבעת הפרקים הראשונים בספר הקורס **כימיה כללית**, כרך ב (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), המבוסס על תרגום פרקים 10-13 של הספר:
P. Atkins & L. Jones, *Chemical Principles – The Quest for Insight*, 3rd ed. (W.H. Freeman & Company, 2005)

פרקי הספר

- פרק 10 חומצות ובסיסים
- פרק 11 שיווי משקל בתמיסות מימיות
- פרק 12 אלקטרוכימיה
- פרק 13 קינטיקה כימית

במהלך הקורס יתקיים מפגש מעבדה אחד. ההשתתפות בו חובה.

שימו לב! השילוב של שני הקורסים **כימיה כללית א** (20470) ו**כימיה כללית ב לביולוגים** (20490) מוצע בתשלום שכר לימוד אחד.²

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 סטודנטים שלמדו את הקורס **כימיה כללית א** (20470) יוכלו להירשם לקורס **כימיה כללית ב לביולוגים** (20490) ללא תשלום. מי שיבקשו לחזור פעם נוספת על הקורס **כימיה כללית ב לביולוגים** (20490) יחויבו בתשלום.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

תואר ראשון

20282 כימיה אורגנית לביוולוגים¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: אחד מהקורסים **כימיה כללית²** או **כימיה כללית א**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צ'רק, ד"ר חוה גל

הקורס נועד להקנות את יסודות הכימיה האורגנית, תוך הדגשת הרלוונטיות של תגובות כימיות במערכות ביולוגיות.

חומר הלימוד

ספר הקורס **כימיה אורגנית לביוולוגים**, המבוסס על תרגום 14 הפרקים הראשונים של הספר: P.Y. Bruice, *Essential Organic Chemistry*, 2nd ed. (Pearson Education, Inc., 2010) מדריך למידה הכולל הסברים נוספים ופתרונות לתרגילים.

נושאי הלימוד

- מבוא לכימיה אורגנית
- פחמימנים: אלקאנים, אלקנים ואלקנים
- איזומריה וסטריאוכימיה
- ארומטיות: דיאנים ותרבויות ארומטיות
- תגובות התמרה נוקלאופיליות
- תגובות אלימינציה
- הכרת תרכובות בעלות קבוצות פונקציונליות שונות
- תרכובות קרבונליות
- שיטות ספקטרליות: MS, UV, IR, אור נראה, IR, ¹³C-NMR ו-¹H-NMR

במהלך הקורס יתקיים מפגש מעבדה אחד וההשתתפות בו היא חובה.

20456 כימיה אורגנית¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **כימיה כללית²** (או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב לביוולוגים**, או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב**), וכן דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צ'רק, ד"ר חוה גל
יועצים: פרופ' זאב אייזנשטט, פרופ' גיימס בקר, פרופ' שמריהו הוז, פרופ' יובל שבו

מטרות הקורס

- הקניית השפה בכימיה אורגנית.
- הבנת הקשר בין התכונות הפיזיקליות והכימיות של תרכובות אורגניות לבין סוגי הקבוצות הפונקציונליות הקיימות בהן.
- לימוד מנגנוני-תגובה בהדגשה סטראוכימית.
- חשיפה לעקרונות הפיזיקליים עליהם מבוססות שיטות ספקטרליות לאפיון תרכובות אורגניות.
- הטמעת השימוש בשיטות ספקטרליות לפענוח מבנים של חומרים אורגניים.

ספר הקורס

P.Y. Bruice, *Organic Chemistry*, 6th ed. (Pearson Education, Inc., 2010)
ספר הקורס נלמד באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית. המדריך כולל הסברים נוספים ופתרונות לתרגילים.

נושאי הלימוד

- מבוא לכימיה אורגנית
- פחמימנים: אלקאנים, אלקנים ואלקנים
- אלקנים ואלקנים
- סטראוכימיה – כימיה מרחבית
- תגובות התמרה נוקלאופיליות ותגובות אלימינציה
- אל-איתור אלקטרוני: דיאנים ותרבויות ארומטיות
- תרכובות אורגניות פונקציונליות שונות: כהלים, אתרים, אפוקסידים, תיאולים, אלדהידים וקטונים, אמינים וחומצות קרבוקסיליות ונגזרותיהן
- דחיסות קרבונליות נבחרות
- תגובות התמרה אלקטרופיליות
- שיטות ספקטרליות: MS, UV, IR, אור נראה, IR, ¹³C-NMR ו-¹H-NMR
- תגובות חמצון – חיזור
- תרכובות אורגנו-מתכתיות

במהלך הקורס נערכים שני מפגשי מעבדה. ההשתתפות במפגשים היא חובה.

20439 מעבדה בכימיה אורגנית¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **כימיה אורגנית**, **כימיה אורגנית לביוולוגים**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צ'רק, ד"ר חוה גל
יועץ: פרופ' שלמה רוזן

בקורס מעבדה זה יבצעו הסטודנטים שש מעבדות המסתמכות על החומר שנלמד בקורסים **כימיה אורגנית** (20456) או **כימיה אורגנית לביוולוגים** (20282), כמו גם על נושאים נוספים. במהלך הקורס ירכשו הסטודנטים מיומנויות עבודה ייחודיות למעבדה בכימיה אורגנית, יערכו ניסויים באופן עצמאי, יעבדו את תוצאות הניסויים ויכירו שיטות זיהוי מבנה שונות.

נושאי המעבדות

- **כלורינציה:** סינתזה והכרת מנגנוני תגובות התמרה נוקלאופיליות S_N1 ו-S_N2, תוך שימוש בטכניקות עבודה שונות ושימוש ב-I.R. ו-G.C. לזיהוי חומרים.
- **אלימינציה:** סינתזה והכרה של מנגנוני תגובות האלימינציה E1 ו-E2. ניתוח והבנה של תגובות, דהירטציה כמקרה פרטי של תגובות מסוג זה, תוך שימוש בטכניקת זיקוק.
- **אסטרפיקציה:** ניתוח והבנה של מנגנון תגובות אסטרפיקציה.
- **אצילציה פרידל קרפטס:** סינתזה והכרת מנגנון של תגובת התמרה ארומטית אלקטרופילית, תוך שימוש בטכניקות עבודה שונות וכן ב-I.R. ו-G.C. לזיהוי חומרים.
- **תגובת גריניאר:** תרכובות אורגנו-מתכתיות. במעבדה זו ייעשה שימוש בטכניקת גיבוש מחדש, עבודה במערכת יבשה, ייבוש ונידוף ממיסים.
- **דחיסות, חמצון ושחלופים:** סינתזה אורגנית הכוללת מספר שלבים עוקבים ושילוב של טכניקות עבודה מגוונות.

מפגשי המעבדה מתקיימים במעבדה שבאוניברסיטה הפתוחה. משך כל מפגש כחמש שעות.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

תואר ראשון

20404 כימיה אי-אורגנית¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס **כימיה כללית²** (או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב לביולוגים**, או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב**), וכן יכולת קריאת מאמרים באנגלית.

פיתוח הקורס: פרופ' לינה בן-דור, פרופ' נאוה בן-צבי, פרופ' יצחק דותן, ד"ר ברברה צין, ד"ר דינה עינות-יוגב, רחלי בן-קנז; יואב ברזיר (עריכה) יועץ: ד"ר צחי מילגרום

מטרות הקורס

- היכרות שיטתית עם מגוון של ריאקציות, מבנים סריגיים והסברים, המעוגנים בתחום הכימיה האי-אורגנית;
- הכרה ושימוש במודלים ככלי לניבוי מבנים במערכות מחקר וניסוי בתחום הכימיה האי-אורגנית;
- היכרות עם שיטות מחקר ומכשור המשמשים בתחום הכימיה האי-אורגנית.

הקורס פותח על בסיס קורס בכימיה אי-אורגנית שפרופ' לינה בן-דור לימדה בחוג לכימיה באוניברסיטה העברית בירושלים.

ספר הקורס

בקורס נלמד ספר באנגלית (שייתן לסטודנטים): D.F. Shriver & P.W. Atkins, *Inorganic Chemistry*, 5th ed. (Oxford University Press, 2009)

את ספר הקורס מלווה מדריך למידה עצמית, הכולל הרחבות, הארות והערות, דוגמאות, שאלות מסוגים שונים והכוונות אל ספר הקורס.

נושאי הלימוד

מבנים ותגובות

- 1 מבנה אטומי ומולקולרי
- 2 מבנה של מוצקים
- 3 חומצות ובסיסי
- 4 סימטריה מולקולרית

תרכובות קאורדינטביות

- 5 קומפלקסים של מתכות d : מבנה ויציבות
- 6 קומפלקסים של מתכות d : מבנה אלקטרוני ותכונות
- 7 קומפלקסים של מתכות d : מהירות ומנגנוני תגובה
- 8 תרכובות אורגנו-מתכתיות ש למתכות d גוש

תכונות ותגובות ייחודיות

- 9 מימן ויסודות גוש s
- 10 יסודות קבוצות הבור והפחמן
- 11 יסודות קבוצות החנקן והחמצן
- 12 הלוגנים וגזים אצילים

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20463 מעבדה בכימיה אי-אורגנית¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס **כימיה אי-אורגנית**. ידע קודם דרוש: הקורס **כימיה כללית²** (או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב לביולוגים**, או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב**).

פיתוח הקורס: ד"ר דינה עינות-יוגב, ד"ר חגית פרנקל-מילרד, ד"ר נורית גולדמן
יועצים: פרופ' דוד אבניר, פרופ' לינה בן דור

בקורס זה יבצעו הסטודנטים שש מעבדות. חלקן מסתמכות על החומר שנלמד בקורס **כימיה אי-אורגנית** (20404), אחרות חושפות בפני הסטודנט נושאים נוספים. במהלך הקורס רוכשים הסטודנטים מיומנויות עבודה ייחודיות למעבדה בכימיה אי-אורגנית, עורכים ניסויים באופן עצמאי, מעבדים את תוצאות הניסויים ומכירים שיטות זיהוי מבנה שונות.

נושאי המעבדות

- **השורה הספקטרוסקופית:** צבעי קומפלקסים קביעת השורה הספקטרוסקופית של סדרת קומפלקסים של נחושת.
- **איזומרים גאומטריים בקומפלקסים:** ניתוח תגובת שווי-משקל של המעבר בין האיזומרים אוקטאהדר-מרובע מישורי של קומפלקסי ניקל (II).
- **סינתזה של תרכובת קאורדינטבית:** זיהוי תוצרי הקומפלקסציה בין נחושת ברומיד לבין ליגנד טטראמתילתיורם גפרי (tetramethylthiuram sulfide). נכיר את מהלך עבודתו של החוקר במעבדה בכך שנוצר בשיטות אנליזות כימיות שונות על-מנת לקבוע את זהות התוצרים.
- **צבעים מעולם הנו-חלקיקים:** הכרת עולם הנו-חלקיקים ותלות צבע התמיסה בגודלם של החלקיקים. בניסוי יוכנו נו-חלקיקים של זהב מתכתי ונו-חלקיקים של מגנטיט.
- **תחמוצות הברזל:** הכרת מספר תחמוצות שונות של ברזל ודרך הכנתם בתנאי סינתזה הדומים (כמה שאפשר) ליצירתם בתנאי טבע. נחקור את ההבדלים בין התחמוצות השונות זו מזו בהרכבן, בדרגת החמצון של יון הברזל, במבנה הגבישי, בצבע ובתכונות המגנטיות.
- **פילמור אי-אורגני:** הכנת זכוכית בטמפרטורת החדר – סינתזה של זכוכית בעלת תכונות מגוונות בטמפרטורת החדר. הכנת הזכוכית תעשה בשיטת הסול-גיל המהווה פריצת דרך חדשה במדע חומרים קרמיים החדשים.

מפגשי המעבדה מתקיימים במעבדה שבאוניברסיטה הפתוחה. משך כל מפגש כחמש שעות.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20241 קינטיקה כימית

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **יישומי מחשב למדעים**, **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב**, **כימיה כללית¹** או **כימיה כללית א**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**),² וכן יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס **אטומים מולקולות ותכונות החומר**.

פיתוח הקורס: ד"ר ענבל טובי-ערד, פרופ' יצחק דותן
יועצים: פרופ' דורון אורבך, פרופ' מרדכי ביקסון, פרופ' אורי דינור

הקינטיקה הכימית עוסקת במעקב אחר מהירות תגובות כימיות. הקורס עוסק בשאלות מרכזיות בתחום, ביניהן: מהם הגורמים המשפיעים על מהירות התגובה; כיצד ניתן למצוא את מנגנון התגובה; כיצד ניתן לזרז או להאט תגובות כימיות.

ספר הקורס

S.R. Logan, *Fundamentals of Chemical Kinetics* (Longman, 1998)

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית. המדריך כולל הסברים נוספים ושאלות מנחות.

נושאי הלימוד

- סדרי תגובה ותלות המהירות בטמפרטורה
- קינטיקה של תגובות רדיואקטיביות
- שיטות ניסיוניות למדידת קינטיקה של תגובות
- מנגנונים פשוטים: תגובות מקבילות, תגובות עוקבות ותגובות שיווי משקל
- תגובות חד-מולקולריות ומנגנון לינדמן
- תגובות שרשרת ותגובות פיצוץ
- קטליזה הטרונגנית – איזותרת הספיחה של לנגמיר ומנגנוני לנגמיר-הינשוולד
- קטליזה אנזימטית – מנגנון מיכאליס מנטן ומעכבי אנזימים
- פוטוכימיה
- התפלגות מקסוול-בולצמן ותורת ההתנגשויות

1 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

תואר ראשון

20217 תרמודינמיקה¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **יסודות הפיסיקה** (או **יסודות הפיסיקה א** + **יסודות הפיסיקה ב**), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**),² וכן אחד מבין הקורסים **כימיה כללית**,³ **כימיה כללית א**, **אטומים מולקולות ותכונות החומר**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל וייס, פרופ' אשל בן יעקב, מיכל גולן, רחל דנור
יועצים: פרופ' מרדכי ביקסון, פרופ' אבנר טריינין, פרופ' שניאור ליפסון, פרופ' אורה קדם, פרופ' יורם קירש, ד"ר רות ערב

מטרות הקורס

- להקנות ידע בעקרונות התרמודינמיקה ולאפשר לסטודנטים להפעיל ידע זה בניתוח תהליכים במערכות כימיות ופיסיקליות שונות.
- לאפשר לסטודנטים להבין את מושגי היסוד של התרמודינמיקה, כגון: שיווי משקל תרמודינמי, טמפרטורה, אנטרופיה וכו'.
- להכיר את חוקי התרמודינמיקה היסודיים, החיוניים להכרת תופעות שונות בפיסיקה, בכימיה ובמדעי החיים.

חומר הלימוד

מבוא מושגי יסוד בכימיה. המבוא הוא תרגום המבוא בספר:
P. Atkins & L. Jones, *Chemical Principles – The Quest for Insight*, 3rd ed. (W.H. Freeman & Company, 2005)

- יחידה 1 החוק הראשון
- יחידה 2 החוק השני
- יחידה 3 האנטרופיה
- יחידה 4 האנרגיה החופשית
- יחידה 5 שינוי פאזות
- יחידה 6 תמיסות

הלימוד בקורס כולל הגשת מטלת חובה על יחידת המבוא.

20264 תרמודינמיקה ב¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

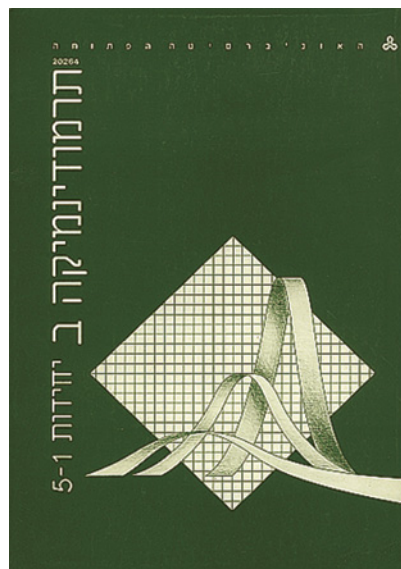
4 ידע קודם דרוש: הקורסים **תרמודינמיקה**, **כימיה כללית**² (או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב** **לביולוגים**, או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב**).

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל וייס; אורה מאור, תלמה מוקדי (עריכה)

הקורס מיועד לסטודנטים שסיימו את הקורס בתרמודינמיקה, ומעוניינים להרחיב את השכלתם בנושאים סמוכים.

חומר הלימוד

- יחידה 1 שימושים אחדים של התרמודינמיקה
- יחידה 2 תופעות שטח
- יחידה 3 תרמודינמיקה של תהליכים בלתי הפיכים
- יחידה 4 דיפוסיה, הולכה חשמלית וצמיגות
- יחידה 5 אלקטרודיקה (דינמיקה של תהליכים ליד אלקטרודות)

20289 מעבדה: כימיה פיסיקלית

2 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: הקורסים **תרמודינמיקה**, **קינטיקה כימית**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**),¹ **כימיה כללית**² (או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב** **לביולוגים**, או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב**).

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, פרופ' שמואל וייס, ד"ר ענבל טובי-ערד, ד"ר ורדה איטח, ד"ר איגור רכינב

בקורס זה יבצעו הסטודנטים ניסויים בתחומי הכימיה הפיסיקלית: קינטיקה, תרמודינמיקה, אלקטרודיקה וספקטרוסקופיה. הניסויים נועדו לחשוף את הסטודנטים לשיטות עבודה במעבדה ודרכים לעיבוד תוצאות ניסיוניות, וכן לציוד מעבדה מגוון כמו ספקטרומטר לאור נראה ועל-סגול, פולרימטר, מדי מוליכות, מערכת ואקום ועוד.

מבנה הקורס

הקורס כולל שישה מפגשי מעבדה שיתקיימו במעבדת האוניברסיטה הפתוחה. משך כל מפגש כשש שעות, וייערכו בו ניסוי אחד או שניים. במפגש הראשון נעסוק בשיטות לעיבוד תוצאות ניסיוניות וחישובי שגיאה. על הסטודנטים ללמוד חומר רקע לפני המעבדה ולהכין דוח מכין לפי ההנחיות בחוברת המעבדה. במעבדה ייבחנו הסטודנטים על חומר הלימוד. ידיעת חומר הלימוד מהווה תנאי לביצוע המעבדה. בסיום כל מפגש מעבדה יגישו הסטודנטים דוח מסכם.

נושאי המעבדות

- האפקט האיזוטופי במהירות תגובה כימית
- ספיחה על פחם פעיל – איזותרמות לנגמיר
- אינברסיה של סוכרוז
- קלורימטריה
- מוליכות חשמלית בתמיסות
- מערכת ואקום

ייתכנו שינויים ותוספות בנושאים אלה לפי קביעת צוות הקורס. מספר המקומות בקורס מוגבל.

1 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).
2 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

1 הקורס מומלץ גם לתלמידי פיסיקה. הקורס יילמד בפעם האחרונה בסמסטר א' 2015. החל מסמסטר 2016 הקורס יילמד במתכונת חדשה. בתכניות הלימודים בכימיה יוצע הקורס **תרמודינמיקה** (20483, 6 נ"ז). בתכניות הלימודים בפיסיקה יוצע הקורס **תרמודינמיקה לפיסיקאים** (20482, 4 נ"ז). לעדכונים צפויים בתכניות הלימוד בכימיה ובפיסיקה יש להתעדכן באתר.
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).
3 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

תואר ראשון

20340 אנליזה של ניסויים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם כימיה כללית¹ (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים, או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), וכן חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי),² וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס יישומי מחשב מתקדמים. ליחידה 2 דרוש ידע בסיסי בסימטריה הנלמד בקורסים כימיה אי-אורגנית (יחידה 2) או סימטריה (יחידה 4). סטודנטים החסרים ידע זה ושלא למדו את אחד מהקורסים האלה ישלימו אותו בלימוד עצמי מתוך קורסים אלה. ידע קודם מומלץ: הקורסים תרמודינמיקה, קינטיקה כימית, כימיה אי-אורגנית, סימטריה, תורת הקוואנטים א (או מכניקה קוואנטית ומבנה האטום).

פיתוח הקורס: ד"ר ענבל טובי-ערד, פרופ' שמואל וייס, פרופ' יורם קירש, אורנה מילוא, ד"ר דינה עינות-יוגב, פרופ' דוד אבניר, ד"ר דן שטייניץ, חגית טייב, ד"ר ורדה איטח

היכולת לנתח באופן עצמאי ואמין תוצאות ניסיוניות היא אחת המיומנויות החשובות הנדרשות מנסיינים בענפי מדעי הטבע השונים. השתכללות המכשור והנטייה, בתחומים מסוימים, לבצע ניסויים מורכבים בקבוצות גדולות, הביאו לכך שמיומנות זו חשובה לעתים יותר מהיכולת לטפל במכשור ולהפעילו.

הקורס נועד על כן לאמן את הסטודנטים בשיטות מקובלות לאנליזה של תוצאות ניסיוניות, ולהפגישם עם טכניקות ניסיוניות בעלות חשיבות בכימיה פיסיקלית ובפיסיקה.

כל יחידת לימוד עוסקת בניסוי מסוים או בטכניקה ניסויית מסוימת. לאחר הסבר תאורטי של התופעה הנדונה, מתוארת מערכת המדידה ומוצגות תוצאות שהושגו במערכת זו. על הסטודנטים לנתח את התוצאות הללו (לפי הנחיות המפורטות ביחידה) ולהגיש את ממצאיהם בצורת דוח מעבדה.

חומר הלימוד

1 ספקטרום באינפרא-אדום של מולקולות דו-אטומיות
2 מדדי סימטריה רציפים
3 הריאקציה בין I_2 ו- H_2
4 מולקולות צבע אורגניות
5 תהליכים מעוררים תרמית
6 מעקב אחרי ריאקציות מהירות בעזרת "הקפצת טמפרטורה"

1 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.
2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).

20522 תורת הקוואנטים א

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בפיסיקה ו/או בכימיה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים יסודות הפיסיקה (או יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב), חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי),² אלגברה לינארית 1 (או אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע) וכן אחד מבין שלושת הקורסים פרקים בפיסיקה מודרנית, כימיה כללית,³ כימיה כללית א. ידע קודם מומלץ: הקורסים מכניקה, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב.⁴

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף ורביץ, ד"ר חנה צוקרמן, ד"ר ברק קול, לוי רוזנבלום
יועצים: ד"ר עדי ארמוני, פרופ' יהודה האז, פרופ' שמואל וייס, פרופ' יעקב כתיאל, פרופ' אורי מאור, פרופ' יורם קירש

קורס זה בנוי כקורס ראשון בתורת הקוואנטים לכימאים ולפיסיקאים. הקורס מתחיל בהצגת עקרונות תורת הגלים וחומר רקע בסיסי אחר, וממשיך בכך בד בבד עם הדיון בתורת הקוואנטים בשתי היחידות הראשונות. עם זאת, חיונית היכרות מוקדמת עם עקרונות המכניקה, כולל חשבון וקטורי, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ומושגים בסיסיים באלגברה לינארית. על הסטודנטים לדעת כי הקורס מחייב השקעת זמן גדולה מן הממוצע. במסגרת הקורס נלמדים המושגים הבסיסיים של תורת הקוואנטים והשיטות העיקריות לניתוח מערכות קוואנטיות, תוך שימת דגש על יישומים למערכות כימיות ופיסיקליות ממשיות.

הקורס פחות פורמלי מהקורס מכניקה קוואנטית ומבנה האטום (20320), ומציג נושאים אחדים בעזרת דוגמאות מייצגות ולא בצורת פיתוח אקסיומטי בעל תוקף כללי.

חומר הלימוד

1 משוואת שרדינגר
2 מושגים בסיסיים בתורת הקוואנטים
3 השיטות והמבנה של תורת הקוואנטים
4 נגע זוויתי ואטום המימן
5 שיטות קרוב ושימושיהן
6 ספין ואטומים מרובי אלקטרונים

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).
3 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.
4 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 2 (2012) + חשבון אינפיניטסימלי 3, למי שלמדו את חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106); או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 3, למי שלמדו את חשבון אינפיניטסימלי 1 + חשבון אינפיניטסימלי 2 (2012+20475+20106).

20523 תורת הקוואנטים ב: קשר כימי

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים תורת הקוואנטים א, כימיה כללית¹ (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים, או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), כימיה אורגנית, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי),² וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: יישומי מחשב מתקדמים, אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע (או אלגברה לינארית 1). ידע קודם מומלץ: הקורסים כימיה אי-אורגנית, סימטריה: מתמטיקה כימיה, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב.³

פיתוח הקורס: ד"ר ענבל טובי-ערד
יועצים: פרופ' רועי בר, פרופ' יצחק דותן, פרופ' יוסף ורביץ, פרופ' יעקב כתיאל, פרופ' יורם קירש

קורס זה הוא המשך ישיר של הקורס תורת הקוואנטים א (20522), ומרחיב את היריעה בכיוון יסודות הקשר הכימי.

חומר הלימוד

1 סימטריה ותורת החבורות
2 יון מולקולת המימן
3 מולקולות דו-אטומיות
4 מולקולות פולי-אטומיות

1 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.
2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).
3 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 2 (2012) + חשבון אינפיניטסימלי 3, למי שלמדו את חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106); או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 3, למי שלמדו את חשבון אינפיניטסימלי 1 + חשבון אינפיניטסימלי 2 (2012+20475+20106).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

תואר ראשון

20577 פרויקט מחקר בכימיה¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 60 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי הטבע והחיים בציון ממוצע 80 לפחות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגיות בספרייה. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים בהתאם לנושא הפרויקט. לפרטים ולקבלת אישור הרשמה נא לפנות למרכז הקורס.²

הקורס מאפשר להתנסות בעבודה מחקרית, ולרוב משלב עבודה אישית עם עבודה של קבוצת מחקר במעבדה של אחת מהאוניברסיטאות או של אחד ממכוני המחקר בארץ. הפרויקט יכול להיות בעל אופי מעשי (במעבדה או בשדה) או תאורטי-חישובי.

במהלך העבודה יהיה הסטודנט שותף לבחירת שאלה מחקרית, שבדרך כלל תהיה רלוונטית לעבודות המבוצעות במעבדה המסוימת שבוחר. לאחר הגדרת שאלת המחקר ילמד הסטודנט ממאמרים את הרקע המדעי הקשור בה, יגדיר יחד עם המדריך את המטרות, ילמד את שיטות המחקר, ויכין הצעת עבודה שתכלול את הרקע המדעי, השאלה הנחקרת ופרוטוקול בו יפורטו השלבים, אופן ביצוע הפרויקט ולוח הזמנים. **ההרשמה לקורס תיעשה רק לאחר אישור ההצעה על-ידי המדריך ומרכז ההוראה.** ההרשמה אינה תלויה במועדי ההרשמה הרגילים, אלא יכולה להיעשות במשך כל השנה. העבודה תהיה בהיקף של סמסטר אחד או שניים, תוך השקעה ממוצעת של יום בשבוע. בתום העבודה ינתח הסטודנט את התוצאות וידווח עליהן בכתב במתכונת של פרסום מדעי. בנוסף, יציג הסטודנט את עבודתו במצגת שתפורסם גם באתר הקורס. הציון יכלול הערכה של הצעת העבודה, העבודה המעשית, העבודה המסכמת והצגת הפרויקט.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.
2 ההרשמה לקורס אינה תלויה במועדי ההרשמה הכלליים של האוניברסיטה הפתוחה.

20911 שיטות פיסיקליות לאנליזה כימית

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: **כימיה כללית¹** (או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים**, או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב**), **יסודות הפיסיקה** (או **יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב**, או **יסודות הפיסיקה לביולוגים א + יסודות הפיסיקה לביולוגים ב**), **כימיה אורגנית** (או **כימיה אורגנית לביולוגים**), וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגיות בספרייה. ידע קודם דרוש: **יישומי מחשב מתקדמים**. ידע קודם מומלץ: **כימיה אי-אורגנית**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר ורדה איטח, מרינה פוליאק

מטרת קורס זה היא להקנות לסטודנטים ידע מסודר במבנה ובעקרונות הפעולה של המכשירים האנליטיים השונים. עם סיום לימוד הקורס אנו צופים כי הסטודנטים יכירו את המכשירים השונים ואת שימושיהם בהתאם לבעיה האנליטית אותה עליהם לפתור.

ספר הקורס

J.W. Robinson, E.M. Skelly Frame & G.M. Frame II, *Undergraduate Instrumental Analysis*, 6th ed. (Marcel Dekker, 2005)

הסטודנטים יקבלו את הספר באנגלית ובנוסף מדריך למידה בעברית.

פרקי הספר שילמדו

- פרק 1 עקרונות כימיה אנליטית מיכשורית
- פרק 2 מבוא לספקטרוסקופיה
- פרק 3 ספקטרוסקופיה תהודה מגנטית גרעינית NMR
- פרק 4 ספקטרוסקופיה אינפרא אדום IR
- פרק 5 ספקטרוסקופיה בתחום העל סגול UV והאור הנראה VIS
- פרק 6 ספקטרוסקופיה בליעה אטומית
- פרק 7 ספקטרוסקופיה פליטה אטומית
- פרק 8 ספקטרוסקופיה קרני X
- פרק 9 ספקטרומטריה מסות I: עקרונות ומיכשור
- פרק 10 ספקטרומטריה מסות II: ניתוח ספקטרא וישומים
- פרק 11 עקרונות הכרומטוגרפיה
- פרק 12 כרומטוגרפיה גז
- פרק 13 כרומטוגרפיה נוזל

1 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20557 דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: הקורסים **כימיה כללית¹** (או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים**, או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב**), **קניטיקה כימית**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **השלמות בחשבון אינטגרלי**)². וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגיות בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס **יסודות הפיסיקה** (או **יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב**). ידע קודם מומלץ: הקורסים **תורת הקוואנטים א**, **תורת הקוואנטים ב: קשר כימי**.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר רוז, פרופ' רפאל לוי, פרופ' יצחק דותן, צבי עצמון, יוליה גלפרין (עריכה) **יועצת:** ד"ר ענבל טובי-ערד

דינמיקה של התנגשויות מולקולריות עוסקת בחקר המנגנונים של תהליכים אלמנטריים (כימיים ופיסיקליים) במטרה להבין מה מתרחש ברמה המולקולרית כאשר תהליך כימי או פיסיקלי יוצא לפועל. באמצעות דינמיקה מולקולרית ניתן לגלות מנגנוני ריאקציות, ולהבין מהם התנאים בהם יתרחש תהליך. ניתן להשתמש בדינמיקה מולקולרית לתהליכים המתרחשים בפאזה גזית, בתמיסות, על-פני משטחים ועוד.

דינמיקה מולקולרית מספקת את ההסברים הבסיסיים של מערכות ריאקטיביות רבות: מתהליכים המתרחשים באטמוספירה ועד תהליכי שריפה, קטליזה ופעילות אנזימטית. במילים אחרות, **הדינמיקה המולקולרית נותנת כלים להבנת כל ענפיה השונים של הכימיה.**

ההתקדמות שחלה בטכניקות הניסוייות ובתאוריות הבסיסיות מאפשרת לחקור תהליכים ברמה המולקולרית המיקרוסקופית במישורן ובכך לספק אמצעי להבנת תהליכים קינטיים. הבנת רעיונות אלו והיכולת לקרוא את השפה הם כל מה שנדרש על-מנת לבחון את התהליך הכימי עצמו. קורס זה הוא קורס בסיסי של השפה המאפשרת עמדת תצפית מולקולרית.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים** מאת ת' רז-נחום ור' לוי (האוניברסיטה הפתוחה, 2008) ועל מדריך למידה (האוניברסיטה הפתוחה, 2009).

פרקי הספר

- הקדמה מהי דינמיקה מולקולרית?
פרק 1 התנגשויות מולקולריות של חלקיקים חסרי מבנה
פרק 2 מבוא להתנגשויות ריאקטיביות
פרק 3 דינמיקה רב-גופית
פרק 4 קבוע המהירות לתגובות כימיות
פרק 5 מעברי אנרגיה
פרק 6 שפעול ובקרה כימית באמצעות האור
פרק 7 יישום עקרונות הדינמיקה המולקולרית למערכות מורכבות

1 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.
2 או הצמד **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20474) + **חשבון אינפיניטסימלי 2** (20475), או הקורס **חשבון אינפיניטסימלי 1** (20106).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

20912 לייזרים: עקרונות ושימושים

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: 60 נ"ז במדעים ובכללן: כימיה כללית¹ (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), או אטומים מולקולות ותכונות החומר; יסודות הפיסיקה (או יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב), (או מכניקה + חשמל ומגנטיות + גלים ואופטיקה); חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי²); תורת הקוואנטים א או מכניקה קוואנטית ומבנה האטום או פרקים בפיסיקה מודרנית וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: פיניטיקה כימית, דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים.

פיתוח הקורס: ד"ר איגור רכינב, פרופ' יצחק דותן,

מטרת קורס זה היא להעניק לסטודנטים חשיפה לנושאים הקשורים במבנה הלייזר, עקרונות פעולתו, לצד טעימה משימושים ספציפיים של לייזרים במחקר בסיסי ויישומי עכשווי. עם סיום הלימוד אנו צופים כי הסטודנטים יכירו טכניקות מבוססות-לייזר המשמשות באופן רוטיני, באנליזה ספקטרוסקופית, דינמיקה מולקולרית, פוטוכימיה ופוטופיסיקה, יישומים אנליטיים, סביבתיים, מעקב ובקרה אחר תהליכים תעשייתיים וכו'. בקורס יתקיימו מפגשי מעבדה בהם ייושם, יועמק ויורחב הידע העיוני בתחום. הנוכחות במפגשים אלה היא חובה.

ספר הקורס

H.H. Telle, A.G. Urena & R.J. Donovan, *Laser Chemistry: Spectroscopy, Dynamics and Applications* (John Wiley, 2007)

הסטודנטים יקבלו את הספר באנגלית ובנוסף מודרך למידה ומדריך מעבדה בעברית.

פרקי הספר שילמדו

- פרק 1 מבוא
- פרק 2 אטומים, מולקולות והאינטראקציה שלהם עם אור
- פרק 3 עקרונות בסיסיים של פעולת לייזר
- פרק 4 מערכות לייזרים
- פרק 5 עקרונות של ספקטרוסקופיית לייזר
- פרק 6 ספקטרוסקופיית בליעה
- פרק 7 פלורסנציה מושרית לייזר
- פרק 8 שיטות המבוססות על פיזור אור: ספקטרוסקופיית ראמאן ותהליכים נוספים
- פרק 9 ספקטרוסקופיה מבוססת יינון
- פרק 10 החזרה, שבירה ונפיצה של אור
- פרק 11 פילטרים וציפויי שכבות דקות
- פרק 12 סיבים אופטיים
- פרק 13 מכשירים לאנליזה של אור וחלקיקים טעונים, גלאים
- פרק 14 מדידה ועיבוד אותות
- פרק 15 פוטודיסוציאציה של מולקולות דו-אטומיות

בנוסף יילמד נושא אחד מתוך הפרקים 16-30 של ספר הלימוד.

1 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).

20334 סימטריה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגרפית בספרייה. לחטיבה בכימיה דרושים הקורסים יסודות הפיסיקה (או יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב), כימיה כללית¹ (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), או כימיה כללית ב, לחטיבה במתמטיקה מומלץ הקורס אשנב למתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' אברהם גינצבורג, פרופ' דוד גינצבורג, פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' אמיתי הלוי, פרופ' דניאלה ליבוביץ, פרופ' ולדימיר פרלוג, מתי גולדמן, שמואל ברגר

למושג 'סימטריה' משמעויות וביטויים בתחומים רבים – באמנות פלסטית, במוסיקה, במתמטיקה ובמדעי הטבע. הקורס מציע פורמליזציה מתמטית של המושג, ומציג נושאים במדעי הטבע שבהם מתגלה סימטריה בצורות שונות: כאמצעי לתיאור תופעות ולמיון; כעיקרון להסבר תופעות ולחיזוי שלהן; וכשיקול מסייע בפתרון בעיות. הנושאים בקורס מובאים מתחומי המתמטיקה והכימיה. לפיכך יימצא הלומד עוסק בבעיות רבות תחומיות המקיפות מגוון של עצמים – החל במולקולות וכלה בגופים מופשטים.

חומר הלימוד

ממתטיקה	חומר הלימוד
יחידה 1	העתקות ותמורות
יחידה 2	חבורות
יחידה 3	סימטריה בגיאומטריה
כימיה	
יחידה 4	פעולות סימטריה וחבורות נקודתיות
יחידה 5	שקילות כימית, הגדרת קונפיגורציה R, S, סטראוסלקטיביות ואננטיוסלקטיביות
יחידה 6	תכונות המושפעות מסימטריה: תמונת דיפול, פעילות אופטית ותכונות דינמיות
יחידה 7	סימטריה וקישור, תנאי סימטריה לקיום ראקציות

20349 חמצן: אספקטים כימיים וביולוגיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם כימיה כללית¹ (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים, או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), אחד מבין הקורסים כימיה אורגנית או כימיה אורגנית לביולוגים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים ביולוגיה כללית א, אשנב למדעי החיים.

פיתוח הקורס: פרופ' נאוה בן-צבי, ד"ר אריה פרימר, שמעון באומל

מטרת הקורס

הכרת הנושא של תגובות חמצן מולקולרי וצורונים חמצניים במערכות אורגניות וביולוגיות.

מבנה הקורס

הקורס בנוי משלושה פרקי קריאה המבוססים על לקט קטעים הלקוחים מהספרות הכימית באנגלית, ומעובדה סימניריונית. פרק הקריאה הראשון עוסק בעיקר בחמצון על-ידי חמצן מולקולרי טריפלט, בתהליכים רדיקליים ובתגובות הידרופראוקסידים, ובסופו יוצג תפקידו של החמצן בתהליך ההזדקנות. הפרק השני עוסק בעיקר בחמצון על-ידי חמצן מולקולרי סינגלטי ובשיטות מנגנון פעולתו. הפרק השלישי עוסק בחמצון על-ידי אוזון ובסופו יוצגו ההיבטים הביולוגיים – הצורך של אוזון בטבע והבעיה של זיהום אוויר. הסטודנטים יידרשו להגיש ממיין על כל אחד מהפרקים.

בסיום הקורס יתבקשו הסטודנטים לכתוב עבודה סמינריונית המבוססת על קריאת כמה מאמרים מקוריים נוספים מהספרות הכימית או הביולוגית. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

דוגמאות של נושאים לעבודה סמינריונית:

- אוטו-חמצון של PUFA – חקר מנגנון.
- חומצות דו-קרבוקסיליות כתוצרי אוזוןוליה של ציקלואלקנים.
- הגנה מפורטו-חמצון: עיכוב על-ידי קרוטנואידים.
- תפקידו האפשרי של חמצן סינגלטי בהפעלת קרצנו גנים.

1 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

1 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

תואר ראשון

20592 קורס סמינריוני בנושא מיוחד בכימיה¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. תנאי קבלה נוספים ייקבעו על פי הנושא הנבחר בעת אישור הקורס על-ידי סגל תחום הכימיה. לפרטים נא לפנות למזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים.

אחת הדרישות לתואר במדעי הטבע היא לימוד של לפחות קורס סמינריוני אחד. האוניברסיטה הפתוחה מציעה מגוון של קורסים סמינריוניים. בנוסף, קיימת אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית שלא במסגרת של קורס קיים. סטודנטים הבחרים בקורס סמינריוני בנושא מיוחד בכימיה צריכים למצוא מנחה מתאים (מהאוניברסיטה הפתוחה או מחוצה לה), ולגבש הצעה מפורטת. סגל הכימיה ידון בהצעה ויבדוק אם לאשרה.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בכימיה

קורס המכון הבין-אוניברסיטאי באילת (20991), (20992) (מ) – משובץ במדעי הטבע והחיים-כללי, עמ' 176.

אטומים, מולקולות ותכונות החומר (20201) (ה) – משובץ בפיסיקה, עמ' 181.

מוליכים למחצה (20402) (ה) – משובץ בפיסיקה, עמ' 183.

התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה (20403) (ה) – משובץ בפיסיקה, עמ' 183.

ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד (20204) (ה) – משובץ במדעי החיים, עמ' 199.

ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין (20247) (ה) – משובץ במדעי החיים, עמ' 199.

מעבדה בביוכימיה של חלבונים (20405) (ה) – משובץ במדעי החיים, עמ' 205.

תקשורת כימית בין בעלי חיים (20328) (מס) – משובץ במדעי החיים, עמ' 215.

1 במסגרת הלימודים לתואר יורשו הסטודנטים ללמוד רק אחד מתוך ארבעת הקורסים הסמינריוניים בנושא מיוחד: בגיאולוגיה (20591), בכימיה (20592), במדעי החיים (20590) והקורס פרויקט מתקדם בפיסיקה א (20382).

20555 יסודות בכימיה של המצב המוצק

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם כימיה כללית¹ (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים, או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), כימיה אי-אורגנית, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: יסודות הפיסיקה (או יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב).

פיתוח הקורס: פרופ' לינה בן-דור

קורס זה עוסק בנושאים מגוונים הקשורים לחזית המחקר והעשייה בכימיה ויש לו השלכות על כל יישומי ההיי-טק למיניהם. בראשית הקורס נלמד על שיטות הכנה של מוצקים וגידול גבישים (כגוף bulk) או שכבות דקות). הקורס עוסק גם בדרכים שונות לאפיון חומרים, כגון שיטות עקיפה, שיטות מיקרוסקופיות, שיטות ספקטרוסקופיות ואנליזה תרמית. נושא מבנה החומר, פגמיו ותכונותיו החשמליות, המגנטיות והאופטיות המבוססות על המבנה והפגמים נלמד גם הוא במהלך הקורס.

מבנה הקורס

חומר הלימוד מורכב מפרקים נבחרים מתוך הספר:

A.R. West, *Basic Solid State Chemistry*, 2nd ed. (Wiley, 1999)

וממדריך למידה קצר המלווה אותו. חומר זה מהווה רקע ובסיס לליבון הנושאים ולביצוע המטלות. בחלקו השני של הקורס יכתבו הסטודנטים עבודה סמינריונית בעזרת הדרכה של יועץ בתחום. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

נושאים אפשריים לעבודה סמינריונית: הכנת תאים סולריים; שיטות לקבלת על-מוליכים; לייזרים.

1 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20553 נושאים בכימיה אטמוספרית¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / מדעי כדור-הארץ / מטאורולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א או (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי),² כימיה כללית³ (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים, או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב. ידע קודם מומלץ: הקורסים כימיה אי-אורגנית או כימיה אורגנית, קינטיקה כימית, מבוא למטאורולוגיה.⁴

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, פרופ' יואב יאיר יועצים: פרופ' זאב לוי, פרופ' מנחם לוריא, ד"ר ינון רוזיק

תחום הכימיה האטמוספרית זוכה בשנים האחרונות לחשיבות מרכזית. זאת בשל העובדה שהאטמוספירה מהווה תווך שבו מתרחשות תגובות כימיות מגוונות, בגבהים שונים ובאופנים שונים ולכן השפעה ישירה על המתרחש על-פני כדור-הארץ.

באטמוספירה קיימים מעגלים כימיים טבעיים של פליטת חומרים מהביוספירה וההידרוספירה אל האוויר, ואלהם מתווספים חומרים מעשי ידי אדם, שמשמטלים במערכת הכימית המסובכת שקיימת באטמוספירה (ויוצרים, בין היתר, גשם וערפל חומצי). ראקציות כימיות הטרורגניות שכיחות באטמוספירה ותוצריהן הם חלקיקים מוצקים (אווירוסולים) ועננים, שלהם משקל חשוב בתהליכי שינוי האקלים של כדור-הארץ.

הקורס מורכב משני חלקים. החלק הראשון מתבסס על קריאת מאמרים באנגלית. חלק זה יעסוק במקורותיה של האטמוספירה, בהתפתחותה ובמעגלים הביו-גיאוכימיים של מרכיבים שונים (פחמן, חנקן, גופרית, חמצן) וכן בטיבן של ראקציות כימיות במדיום הגזי המקרא מלווה במדריך למידה בעברית. בנוסף, מכילה המקרא סדרה של מאמרים קצרים העוסקים בסוגיות מרכזיות בכימיה אטמוספרית וחושפים את הסטודנטים לנושאים העדכניים ביותר בחזית המחקר של הכימיה האטמוספרית (לדוגמא: זיהום אוויר ממטוסים, הגשם החומצי, הפגיעה בשכבת האוזון ועוד). בחלקו השני של הקורס בוחר כל סטודנט נושא לעבודה סמינריונית, אותה יבצע בהדרכה צמודה של מנחה. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר. 2 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106). 3 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד. 4 סטודנטים שלא למדו את הקורס מבוא למטאורולוגיה (20291) יידרשו ללמוד את יחידות 1 ו-3 של קורס זה ולהגיש מטלה על הנושאים המרכזיים ביחידות אלה.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון ומוסמך

20121 אשנב למדעי החיים¹

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

◀ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, נורית ונגר; שלומית רז (עריכה)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' יורם עשת, פרופ' שלמה שובאל, ד"ר דרור בר-ניר, פרופ' ענת ברנע, ד"ר שריג גפני, ד"ר נגה זליקוביץ', ד"ר רויטל לביא, ד"ר רות לומניצר, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס, עידית ברלס, לאה קורן

הקורס מבוסס על פרקים נבחרים מן הספר **ביולוגיה – האחידות והמגוון של החיים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001), שהוא תרגום לעברית של הספר:

C. Starr & R. Taggart, *Biology – The Unity and Diversity of Life*, 8th ed. (Wadsworth, 1998)

הקורס מיועד לסטודנטים למדעים ולתחומי ידע אחרים שאינם לומדים לקראת תואר במדעי החיים, אך מעוניינים לרכוש ידע בסיסי בביולוגיה. הפרקים שנבחרו מתוך ספר הקורס מקנים ידע כללי בנושאים המרכזיים בביולוגיה, ומאפשרים להתוודע לכיווני המחקר החדשניים בביולוגיה המודרנית.

נושאי הלימוד

- הבסיס התאי של החיים
- עקרונות התורשה
- אבולוציה ומגוון
- המבנה והתפקוד של בעלי חיים
- אקולוגיה

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על לימוד 27 פרקים מספר הקורס (19 פרקים מכתב א ו-8 פרקים מכתב ב);² על מדריכי למידה המנחים את הסטודנטים בלימוד הנושאים; על לומדות מחשב המעשירות את חומר הלימוד, ועל מפגשי מעבדה.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 סטודנטים שלמדו את הקורס יכולים להשלים את לימודיהם לתואר במדעי החיים אחרי שישלימו לימוד של הפרקים הנוספים בכתב א של הספר, יגישו מטלת חובה לפרקים אלה, ישלימו את המעבדות שנלמדו במסגרת הקורס **ביולוגיה כללית א** (2018), וילמדו את הקורס **ביולוגיה כללית ב** (2019) במלואו.

20118 ביולוגיה כללית א¹

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

◀ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, נורית ונגר; שלומית רז (עריכה)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' יורם עשת, פרופ' שלמה שובאל, ד"ר דרור בר-ניר, נורית ונגר, ד"ר נגה זליקוביץ', ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס, עידית ברלס, לאה קורן

קורס זה הוא חלקו הראשון של קורס מבוא בביולוגיה המציג תמונה רחבת היקף של הביולוגיה על ענפיה השונים. קורס זה והקורס **ביולוגיה כללית ב** (2019) הם קורסי חובה בתכנית הלימודים של סטודנטים הלומדים לקראת תואר בוגר אוניברסיטה במדעי החיים.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על ארבע החטיבות הראשונות (כרך א) של הספר **ביולוגיה – האחידות והמגוון של החיים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001), שהוא תרגום לעברית של הספר:

C. Starr & R. Taggart, *Biology – The Unity and Diversity of Life*, 8th ed. (Wadsworth, 1998)

בספר מוצגים התופעות והתהליכים הבסיסיים של החיים, יחד עם נושאי המחקר המרכזיים של הביולוגיה המודרנית, והוא מקנה לסטודנטים את תמונת העולם הביולוגי באופן כללי, ואת ההבנה והידע בענפים השונים של התחום ההכרחיים להשכלתו של כל ביולוג.

חומר הלימוד

- את ספר הקורס מלווים **מדריכי למידה** המנחים את הסטודנטים בלימוד הפרקים.
- בקורס נערכות **מעבדות** שהשתתפות בהן היא חובה. המעבדות מתקיימות באוניברסיטה הפתוחה ברעננה, בסמינר אורנים בטבעון ובמכללת קיי בבאר שבע.
- סרטי וידאו
- לומדות מחשב

חטיבות הלימוד

- הבסיס התאי של החיים
- עקרונות התורשה
- עקרונות האבולוציה
- אבולוציה ומגוון

20119 ביולוגיה כללית ב

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם דרוש: הקורס **ביולוגיה כללית א**.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, נורית ונגר; שלומית רז (עריכה)
יועצים: פרופ' ענת ברנע, ד"ר שריג גפני, נורית ונגר, ד"ר רויטל לביא, לאה קורן, ד"ר יואל קלמס

קורס זה הוא חלקו השני של קורס מבוא בביולוגיה המציג תמונה רחבת היקף של הביולוגיה על ענפיה השונים. קורס זה והקורס **ביולוגיה כללית א** (2018) הם קורסי חובה בתכנית הלימודים של סטודנטים הלומדים לקראת תואר בוגר אוניברסיטה במדעי החיים.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על שלוש החטיבות האחרונות (כרך ב) של הספר **ביולוגיה – האחידות והמגוון של החיים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001), שהוא תרגום לעברית של הספר:

C. Starr & R. Taggart, *Biology – The Unity and Diversity of Life*, 8th ed. (Wadsworth, 1998)

בחלק זה של הקורס מסתייעים הסטודנטים בידע שרכשו בקורס **ביולוגיה כללית א** (2018) כדי להכיר מערכות, תופעות ותהליכים המאפיינים יצורים מורכבים, כגון צמחים ובעלי חיים, וכן לעמוד על יחסי הגומלין הקיימים בין יצורים לבין עצמם ובין לבין הסביבה. אחד הנושאים הנדונים בהרחבה בחלק זה של הקורס הוא השינויים בסביבה הנגרמים על-ידי האדם, וכיצד הם משפיעים על מגוון היצורים החיים.

חומר הלימוד

- את ספר הקורס מלווים **מדריכי למידה** המנחים את הסטודנטים בלימוד הפרקים.
- בקורס נערכות **מעבדות** שהשתתפות בהן היא חובה. המעבדות מתקיימות במרכזי הלימוד.
- סרטי וידאו
- לומדות מחשב

חטיבות הלימוד

- המבנה והתפקוד של צמחים
- המבנה והתפקוד של בעלי חיים
- אקולוגיה והתנהגות

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20412 אקולוגיה

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **כימיה כללית**¹, **עולם הכימיה**. ידע קודם מומלץ: **הקורסים גנטיקה**², **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**.

פיתוח הקורס: פרופ' עוזי ריטה, פרופ' דן כהן (כתיבה), ד"ר איילת שוסטר, פרופ' עידו יצחקי (יועץ אקדמי בכיר), ד"ר זיוה רענן (תרגום); יואב ברזר, שלומית רוז (עריכה)

יועצים: פרופ' עמרם אשל, פרופ' שמשון בלקין, פרופ' משה גופן, פרופ' תמר דיין, פרופ' דן כהן, פרופ' עמנואל נוי-מאיר, ד"ר יורם אייל, ד"ר אביגדור בליס, ד"ר רחל בן-שלמה, ד"ר דוד זלץ, ד"ר משה קול

הקורס עורך היכרות עם מדע האקולוגיה על-ידי מתן הסברים תאורטיים והמחשה בעזרת דוגמאות מחקריות, תוך הדגשה על הצגת מחקרים שנעשו בארץ. הקורס כולל שני ימי סיור.

חומר הלימוד

יחידה 1 – **חלק א:** מבוא כללי שבו מוסברים תחומי העיסוק והמחקר של מדע האקולוגיה ונערכת היכרות עם מושגים בסיסיים; **חלק ב:** זרימת אנרגיה ומחזורי חומרים במערכות אקולוגיות.

יחידה 2 – **אקולוגיה, גנטיקה ואבולוציה** – הקשר ההדוק שבין אקולוגיה ואבולוציה, התפתחות ההתאמות של מינים במהלך האבולוציה והקשר שבין ההתאמה הקיימת ותהליכים אקולוגיים ואבולוציוניים.

יחידה 3 – **אוכלוסיות** – אוכלוסיות חד-מיניות: דמוגרפיה ותהליכים אוכלוסייתיים והשפעתם על שינויים בשכיחותן של אוכלוסיות במרחב ובזמן. יחידות 4-5 – **יחסי גומלין בין-מיניים** – יחסי הגומלין הקיימים בטבע בין אוכלוסיות מיניים והשפעתם על הדינמיקה האוכלוסייתית. תחרות בין המינים ויחסי הדדיות, יחסי הגומלין שבין מין אוכל ומין נאכל (יחסי טריפה).

יחידה 6 – **חברות ביולוגיות ומערכות אקולוגיות** – יחידה זו נשענת על כל הנלמד ביחידות קודמות ומסכמת את השפעתם של תהליכי זרימת אנרגיה, מחזור חומרים ותהליכים, תוך-מיניים ובין-מיניים, על מבנה חברות ביולוגיות (מגוון מינים) ועל מבנה, תפקוד ויציבות של מערכות אקולוגיות.

יחידה 7 – **התערבות האדם במערכות אקולוגיות** – השפעות האדם על מרכיביה האביוטיים של המערכת האקולוגית (קרקע, מים, אוויר) והשפעות ישירות ועקיפות על החברה הביולוגית.

1 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

2 או הקורס **ממנדלזים להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

20204 ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקיד

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי הטבע והחיים / כימיה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **כימיה כללית**¹ (או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב לביולוגים**, או **כימיה כללית א** + **כימיה כללית ב**), וכן אחד מבין הקורסים **כימיה אורגנית לביולוגים**, **כימיה אורגנית**. ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **אשנב למדעי החיים**.

פיתוח הקורס: ד"ר רות ערב, שלומית זרחוביץ **יועצים:** פרופ' אילה הוכמן, פרופ' עדה יונת, פרופ' אבינעם לבנה, פרופ' יורם מילנר, פרופ' רחל נחושיאי, ד"ר אלחנן במברגר, ד"ר גדעון פלמינגר

החלבונים הם מקרומולקולות חשובות ביותר באורגניזם החי: חלבוני המבנה מהווים חומר בניין עיקרי של האורגניזם, וחלבוני התפקוד ממלאים באורגניזם תפקודים חיוניים רבים ומגוונים, כגון: זירוז ריאקציות (אנזימים), העברה בררנית של חומרים דרך קרומי התאים (נשאים), הגנת הגוף מפני חדירת גופים זרים לתוכו (נוגדנים) ועוד.

מטרת הקורס להציג את הקשר שבין מבנה החלבון לבין תפקודו, וכן להקנות ידע בסיסי בשיטות הרווחות בחקר חלבונים.

קורס זה הוא קורס תשתית במדעי החיים ועליו מתבססים קורסים רבים, כגון: **התא: מבנה ופעילות** (20214), **פיזיולוגיה של מערכות באדם** (20556), **אימונוולוגיה** (20322), **פיזיולוגיה של הצמח** (20536) ועוד.

נושאי הלימוד

- החומצות האמיניות והקשר הפפטידי
- מבנה חלבונים – הקשר שבין רצף החומצות האמיניות בחלבון לבין מבנהו המרחבי
- בידוד וניקוי חלבונים – יחידה זו מלווה במפגש מעבדה שמטרתו להציג שיטות בידוד וניקוי של חלבונים
- הקשר בין מבנה חלבונים ותפקודיהם
- אנזימים – זרזים ביולוגיים
- מנגנוני פעולה של אנזימים – מבנה מרחבי, מבנה האתר הפעיל והקשר למנגנון הפעולה בכמה אנזימים מייצגים

בקורס מתקיים מפגש מעבדה **חובה**.

1 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20247 ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי הטבע והחיים / כימיה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **ביוכימיה א: חלבונים** – **מבנה ותפקוד**. ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **כימיה אורגנית לביולוגים**, **כימיה אורגנית**.

פיתוח הקורס: ד"ר רות ערב (כתיבה), ד"ר עדה ניר, ד"ר רות לומניצר; יואב ברזר (עריכה) **פיתוח מהדורה ראשונה:** ד"ר רות ערב, טליה טליתמן (כתיבה); יואב ברזר (עריכה) **יועצים:** פרופ' יחזקאל ברנהולץ, פרופ' עליזה דביר, פרופ' משה מברך, פרופ' מירי סורוזין, פרופ' חרמונה שורק, פרופ' נתן שרון

קורס זה הוא קורס המשך לקורס **ביוכימיה א** (20204). נדונים בו המבנה של פחמימות (סוכרים), ליפידים (שומנים) וחומצות גרעין, תפקודיהם באורגניזם, מסלולי הפירוק והסינתזה שלהם וכן שיטות לבידודם ולאפיונם.

הכרת חומרי טבע אלה תביא להבנה מעמיקה יותר של תפקודיהם בתאים ובאורגניזמים השונים, כפי שהם נדונים בקורסים **התא: מבנה ופעילות** (20214), **גנטיקה** (20275), **עולם החיידקים** (20237) ובקורסים המתקדמים במדעי החיים.

בקורס שלוש חטיבות: חטיבה I פחמימות (סוכרים) חטיבה II ליפידים (שומנים) חטיבה III חומצות גרעין

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

20410 ביולוגיה התפתחותית

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים החולייתנים, התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר אולי).

פיתוח הקורס: פרופ' פאני דולז'נסקי, ד"ר ליה אטינגר (כתיבה), בוקי קמחי (ריכוז הפיתוח); ליאורה גרינברג (עיצוב)
יועצים: פרופ' בני גייגר, פרופ' ישראל וולדבסקי, ד"ר עודד כהנר, פרופ' אדוארדו מיטרני, פרופ' מיכאל פלדמן, ד"ר חיה קלכהיים, זחבה רגניני

הביולוגיה ההתפתחותית משיקה לכל התחומים האחרים בביולוגיה, ונותנת ביטוי לצורך באינטגרציה ביניהם. תהליכי ההתפתחות מתחילים מרגע היווצרותו של היצור, אולם אין הם מסתיימים עם תום התפתחותו העוברית, אלא ממשיכים כל מהלך חייו עד מותו. הקורס מתמקד בתהליכי ההתפתחות של בעלי חיים רב-תאיים, ולא בתהליכים המתרחשים בחד-תאיים או בצמחים.

במהלך הקורס יתוודעו הסטודנטים לתופעות מרכזיות המתרחשות במהלך ההתפתחות, ולהשלכות שיש לחקר תהליכי ההתפתחות על הבנת האורגניזם במצבים נורמליים ופתולוגיים. יודגשו הגישות הניסוייות ומהלך המחקר שהובילו להבנתה ולידע הקיימים כיום לגבי תופעות אלה. למרות שבעשור האחרון חלה התקדמות רבה בהבנת הבסיס המולקולרי והגנטי של תהליכי התפתחות שונים, נותרו עדיין שאלות רבות פתוחות. בקורס יוצגו ההיפותזות המנסות לתת הסבר כולל לתהליכי ההתפתחות, וכן יחסי הגומלין הקיימים בין התחומים השונים בביולוגיה לבין הביולוגיה ההתפתחותית.

הלימוד מבוסס על הספר **ביולוגיה התפתחותית** (האוניברסיטה הפתוחה, 1996).

פרקי הספר

- פרק 1 מושגי יסוד בהתפתחות
- פרק 2 הפריה – נקודת המוצא להתפתחות
- פרק 3 השלב הראשון בדרך לרב-תאיות – התלמה ויצירת בלסטולה
- פרק 4 הנחת היסוד למבנה האורגניזם – מבלסטולה לגסטולה והמשך הדרך
- פרק 5 תהליכי השראה: יחסי גומלין בין תאים משפיעים על מהלך ההיווצרות של רקמות ואיברים
- פרק 6 תאים בתרבות מגלים סודות
- פרק 7 התמיינות תאים
- פרק 8 תפקיד החומר החוץ-תאי בהתמיינות ובמורפוגנזה
- פרק 9 היכרות בין תאים – תהליך מרכזי במורפוגנזה
- פרק 10 השלד התוך-תאי ותפקידו בהתפתחות
- פרק 11 רקמה היא יותר מסכום התאים המרכיבים אותה
- פרק 12 רגנרציה – לבנות מחדש את אשר אבד
- פרק 13 גורמי גדילה בהתפתחות
- פרק 14 גנים והתפתחות – סקירה היסטורית ומושגית

20275 גנטיקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה + 2 ברמה מתקדמת

ידע קודם דרוש: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **ביוכימיה א**: חלבונים – **מבנה ותפקוד**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר אולי)**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**.

פיתוח הקורס: עידית ברלס (עריכה מדעית וריכוז הפיתוח), פרופ' דניאל סגל (ייעוץ מדעי); מעיין שטיינברג, עדי מרקוזה-הס (תרגום); טובה צורף, ענת לויט (עריכה)
אחריות אקדמית: פרופ' מירי סורוזין

הגנטיקה היא ענף במדעי החיים העוסק בגנים, בתורשה ובדרך שבה הגנים מעורבים בקביעת תכונות של אורגניזמים. הגנטיקה מספקת כלים לחקירת תפקודם של הגנים ומאפשרת לבחון את הפעולה ההדדית של כלל הגנים באורגניזם ואת השפעתם של הגנים על אוכלוסיות. משנות השבעים של המאה ה-20 השתנו פניה של הגנטיקה בעקבות גילויים בעלי משמעות מרחיקת לכת לכל מדעי החיים, כולל השלכות ופוטנציאל ליישומים חסרי תקדים בתחומי הרפואה והחקלאות. בקורס מוצגים בהרחבה הידע והמקורות האלה, וזאת בלא לזנוח את יתר ההיבטים וענפי המשנה העיקריים של הגנטיקה הקלאסית.

הקורס מבוסס על מהדורה מתורגמת של הספר: A.J.F. Griffiths, S.R. Wessler, R.C. Lewontin & S.B. Carroll, *Introduction to Genetic Analysis*, 9th ed. (W.H. Freeman, 2008)

חומר הלימוד

- **חטיבה 1 – העברת מידע גנטי:** הגישה הגנטית לביולוגיה; הורשת גן יחיד; התפלגות בלתי תלויה של גנים; מיפוי כרומוזומים איקריוטיים על-ידי רקומבינציה; גנטיקה של חיידקים והנפיים שלהם; אינטראקציות בין גנים.
- **חטיבה 2 – מדנ"א לפנוטיפ:** דנ"א – מבנה והכפלה; רנ"א – תעתוק ועיבוד; חלבונים וסינתזת חלבונים; בקרת התבטאות הגנים בחיידקים ובגניפיהם; בקרת התבטאות גנים באיקריוטים; הבקרה על ההתפתחות; גנומים וגנומיקה.
- **חטיבה 3 – מוטציות, שונות ואבולוציה:** הגנום הדינמי; מוטציות, תיקון ורקומבינציה; שינויים כרומוזומיים רחבי היקף; גנטיקה של אוכלוסיות; גנטיקה כמותית; גנטיקה ואבולוציה.
- **חטיבה 4 – שיטות:** טכנולוגיית דנ"א ורקומביננטי ויישומיה.

הקורס נלמד במתכונת שנתי. במהלך הקורס יתקיימו שלושה מפגשי מעבדה. ההשתתפות בהם היא חובה.

1 בגרסתו הקודמת נקרא הקורס **ממנדליזם להנדסה גנטית**. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

20104 החולייתנים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר נרי כפכפי, נורית ונגר, איתן אביטל, ד"ר דוד עילם; ענת גפני, אורנה ברקאי (עריכה)
יועצים וכותבי חוץ: ד"ר שרה ויסנברג, ד"ר רוני רדו, ד"ר משה וולק, פרופ' אברהם חיים, ד"ר עמוס פיין, ד"ר רויטל לביא

החולייתנים (בעלי החוליות) הם הקבוצה הגדולה של בעלי חיים שעמם נמנה גם האדם. הקורס מקנה מושגי יסוד באנטומיה, בפיזיולוגיה, באמבריולוגיה ובאבולוציה של החולייתנים, ואלה מהווים רקע ובסיס לכל לימוד מתקדם של גוף האדם ותפקודו ולהבנת מוצאו ומקומו בעולם החי.

הגישה המאפיינת את הקורס היא אבולוציונית בעיקרה, ולכן נסקרות תכונותיהם העיקריות והתפתחותם האבולוציונית הארוכה של החולייתנים, תוך הדגשת השינויים המורפולוגיים והתפקודיים המעמיקים שחלו בהם עם המעבר מן החיים במים לחיים ביבשה.

הקורס כולל גם ארבע מעבדות שבהן יתבצעו ניתוחים של שלושה חולייתנים, הסתכלות בתקנינים מיקרוסקופיים ותצוגה של דגמים.

חומר הלימוד

- **יחידת המבוא** סוקרת את עולם החי כולו, את שיטות המיון, את מקום החולייתנים בתוכו ואת עקרונות המבנה המשותפים של גופם.
- **יחידה 2** כוללת חומר רקע והוראות מפורטות לניתוחים שיתבצעו במעבדה.
- **יחידות 3-4** דנות במים כסביבת חיים ובבעיות הקיום בתוכם, תוך התמקדות בנשימה, בציפה ובאוסמורגולציה.
- **יחידות 5-6** עוסקות במעבר ליבשה ובמשמעותו מרחיקת הלכת, כפי שהיא מתבטאת במבנה ובתפקוד של השלד ושל מערכת הדם והנשימה, ובהפרשה של החולייתנים.
- **יחידות 7-9** עוסקות בשלוש הקבוצות הגדולות של חולייתני היבשה: הזוחלים, העופות והיונקים. הסקירה מלווה בעיון באחדים מכישוריהם המיוחדים הכרוכים בחיים מחוץ למים, במיוחד באשר לתנועה, לרבייה ולוויסות חום הגוף.
- **יחידה 10** מוקדשת כולה להתפתחות העוברית של החולייתנים.
- **יחידה 11** עניינה מערכת העצבים והחושים.
- **יחידה 12** מוקדשת לאבולוציה של המין האנושי ולתכונותיו של האדם כחולייתן חריג.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20220 החרקים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**. ידע קודם מומלץ: הקורס **החוליותנים**.

פיתוח הקורס: פרופ' מיכאל קוסטא, נורית ונגר, עדי מרקוזה-הס, מנחם קפלן, תמר ויסמן, מוניקה שויבץ

פיתוח מהדורה חדשה: ד"ר דני סימון (אחראי אקדמי), ד"ר ויקטוריה סורוקר **יועצים:** פרופ' רחל גלון, פרופ' אורי גרוזון, פרופ' דן גרלינג, פרופ' אברהם חפץ

החרקים מהווים רוב מוחלט, יותר מ-80%, מכלל המינים של בעלי החיים בכדור-הארץ. לחרקים נציגים בכל רמה טרופית, למעט היצורים הראשוניים. בקבוצה משגשגת זו של יצורים באה לידי ביטוי דרך אבולוציונית ארוכה, שהביאה להתפתחות צורות חיים השונות תכלית שינוי מאלה של החוליותנים. ההיכרות עם החרקים חיונית אפוא לכל המבקש להכיר את עולם החי שסביבו, מה גם שחשיבות החרקים רבה במיוחד לאדם בתחומי הרפואה, החקלאות והמחקר המדעי.

ההיכרות המוחשית של הסטודנטים עם החרקים מודגשת באמצעות הסתכלות מודרכת בחרקים בכל מפגשי ההנחיה ובסיוור בחיק הטבע. כמו כן מומחשים היבטים שונים של תפקוד החרק באמצעות ניסויים, תמונות וסרטים.

הלימוד מבוסס על הספר **החרקים**, מהדורה שנייה (האוניברסיטה הפתוחה, 2006).

חומר הלימוד

- 1 יחידה מפגש ראשון עם עולם מוזר
 - 2 קליטת מידע
 - 3 החרק כמערכת מתנועעת
 - 4 חילוף החומרים בגוף החרק
 - 5 מערכות: המולימפה, הורמונים, רבייה
 - 6 החרקים, הצמחים והאדם
- נספח יסודות המיין, מיון פרוקי הרגליים, איסוף החרקים בשדה

בנוסף, כולל חומר הלימוד מקבץ מאמרים עדכניים באנגלית המומלצים לקריאה אך אינם חובה.

בקורס נערכים שישה מפגשים: חמישה מפגשי הנחיה וסיוור אחד. **חובה** להשתתף בסיוור ובמפגש החמישי – מעבדת ניתוח חגב.

20452 התא: מבנה ופעילות (מתכונת סמסטריאלית)¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **כימיה כללית²** (או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים**, או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב**), וכן הקורס **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**. ידע קודם דרוש: הקורס **יישומי מחשב מתקדמים**. ידע קודם מומלץ: הקורס **ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין**.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, ד"ר דרור בר-ניר, ד"ר רויטל לביא, ד"ר מאיר שליסל, ד"ר צפריה פארי, יפעת גל, עידית לוי; אורנה ברקאי (עריכה)

כותבים: ד"ר יואל קלמס, פרופ' אבינעם אדם, עידית לוי, בוקי קמחי, פרופ' זאב שטיין, ד"ר דרור בר-ניר; יחידות 8-10 מתורגמות מספרי לימוד בנושא

יועצים: פרופ' משה אהרונוסון, פרופ' יחזקאל ברנהולץ, פרופ' מנחם גוטמן, פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' גדי גלור, פרופ' עזרא דניאל, פרופ' יואב הניס, פרופ' צבי נאור, פרופ' מירי סורוזיון, פרופ' יואב קבנצ'יק, פרופ' עדי קמחי, פרופ' שמעון שולדינר

תאים הם יחידות החיים הבסיסיות, והכרת המבנה והתפקוד של התא חיונית להבנה של כל תהליכי החיים ביצורים חד-תאיים ורב-תאיים. הקורס מקנה לסטודנטים ידע בסיסי בתחום הביולוגיה של התא ומאפשר להכיר את הדרכים שבאמצעותן מנסים החוקרים לפענח את רזי החיים ברמה של התא הבודד.

חומר הלימוד

- 1 יחידה ממברנת התא
- 2 מבוא לביואנרגטיקה
- 3-4 מעבר חומרים דרך הממברנה
- 5 ייצור ATP
- 6 ייצור חלבונים
- 7 ייצור חלבונים – מנגנוני ויסות ובקרה
- 8 איתות בין תאים
- 9 מחזור התא
- 10 שלד התא האיקריוטי

חומר הלימוד כולל אסופת מאמרים (בעברית ובאנגלית) המתעדכנת לעתים מזומנות. הקורס כולל מפגשי מעבדה שהנוכחות בהם היא **חובה**. קורס זה הוא תנאי קבלה לרוב הקורסים המתקדמים-סמינריוניים במדעי החיים.

הקורס נלמד במתכונת סמסטריאלית, אך הוא מוצע גם במתכונת שנתית כקורס **התא: מבנה ופעילות – מתכונת שנתית** (20214).

20214 התא: מבנה ופעילות (מתכונת שנתית)¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **כימיה כללית²** (או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים**, או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב**), **ביוכימיה א: חלבונים: מבנה ותפקוד**, **יישומי מחשב מתקדמים**. ידע קודם מומלץ: הקורס **ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין**.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, ד"ר דרור בר-ניר, ד"ר רויטל לביא, ד"ר מאיר שליסל, ד"ר צפריה פארי, יפעת גל, עידית לוי; אורנה ברקאי (עריכה)

כותבים: ד"ר יואל קלמס, פרופ' אבינעם אדם, עידית לוי, בוקי קמחי, פרופ' זאב שטיין, ד"ר דרור בר-ניר; יחידות 8-10 מתורגמות מספרי לימוד בנושא

יועצים: פרופ' משה אהרונוסון, פרופ' יחזקאל ברנהולץ, פרופ' מנחם גוטמן, פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' גדי גלור, פרופ' עזרא דניאל, פרופ' יואב הניס, פרופ' צבי נאור, פרופ' מירי סורוזיון, פרופ' יואב קבנצ'יק, פרופ' עדי קמחי, פרופ' שמעון שולדינר

תאים הם יחידות החיים הבסיסיות, והכרת המבנה והתפקוד של התא חיונית להבנה של כל תהליכי החיים ביצורים חד-תאיים ורב-תאיים. הקורס מקנה לסטודנטים ידע בסיסי בתחום הביולוגיה של התא ומאפשר להכיר את הדרכים שבאמצעותן מנסים החוקרים לפענח את רזי החיים ברמה של התא הבודד.

חומר הלימוד

- 1 ממברנת התא
- 2 מבוא לביואנרגטיקה
- 3-4 מעבר חומרים דרך הממברנה
- 5 ייצור ATP
- 6 ייצור חלבונים
- 7 ייצור חלבונים – מנגנוני ויסות ובקרה
- 8 איתות בין תאים
- 9 מחזור התא
- 10 שלד התא האיקריוטי

חומר הלימוד כולל אף אסופת מאמרים (בעברית ובאנגלית) המתעדכנת לעתים מזומנות. הקורס כולל מפגשי מעבדה שהנוכחות בהם היא **חובה**. קורס זה הוא תנאי קבלה לרוב הקורסים המתקדמים-סמינריוניים במדעי החיים.

הקורס נלמד במתכונת שנתית, אך הוא מוצע גם במתכונת סמסטריאלית כקורס **התא: מבנה ופעילות – מתכונת סמסטריאלית** (20452).

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון והוא

20415 נושאים בהתנהגות בעלי חיים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**. ידע קודם מומלץ: הקורס **החולייתנים**.

פיתוח הקורס: פרופ' ענת ברנע (כתיבת יחידות 1-4), פרופ' גד פרי (כתיבת יחידות 5-6); רינה סקוטלסקי (עריכה), ד"ר מרתה שוורץ (אסיסטנטית), ד"ר זיוה רענן (תרגום), ד"ר נעם לידר וד"ר נועם ורנר (הכנת סיורים) **יועצים:** פרופ' אבינעם אדם, פרופ' אילן גולני, פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' צבי וולברג, פרופ' עופר טשרניחובסקי, פרופ' ארנון לוטם, פרופ' אמנון פרידברג, פרופ' ברט קוטלר, פרופ' גד קציר, פרופ' רוני רדו, פרופ' שרון שפיר, ד"ר עמוס בוסקילה, ד"ר גדי גבריהו, ד"ר אלי גפן **פיתוח התקליטור:** פרופ' ענת ברנע, ד"ר יואל קלמס, עלית אפשטיין, איריס ארליך, דפנה לב; רינה סקוטלסקי (עריכה), זאב פרל (עיצוב)

הקורס מציג נושאים מרכזיים בהתנהגות בעלי חיים ואת הגישות המחקריות השונות בתחום זה. הקורס כולל שש יחידות לימוד המתארות דפוסי התנהגות שונים במגוון מינים של בעלי חיים. דפוסי התנהגות אלה נוגעים בנושאים כמו רבייה, תקשורת, נדידה, למידה וזיכרון, שיחור מזון והתנהגות חברתית.

דפוסי ההתנהגות המתוארים בקורס נבחנים במהלכו מנקודות מבט שונות, ומגישות מחקריות שונות. למשל, הקורס דן במנגנונים ובתהליכים המעצבים את ההתנהגות (האונטוגנזה של ההתנהגות, הבסיס הגנטי של ההתנהגות, בקרה הורמונלית ומנגנונים עצביים המפקחים על ההתנהגות), ובהיבטים אבולוציוניים הקשורים לכך.

חומר הלימוד

יחידה 1 התנהגות בעלי חיים: תחומי מחקר, מבואות ודוגמאות נבחרות
יחידה 2 אונטוגנזה של התנהגות ולמידה
יחידה 3 גנטיקה של התנהגות וניירואטולוגיה
יחידה 4 עולמות חושיים, הנעה ובקרה הורמונלית של ההתנהגות
יחידה 5 אקולוגיה התנהגותית
יחידה 6 תקשורת, חברתיות והתנהגות חברתית

נוסף על יחידות הלימוד כולל הקורס תקליטור שבו מודגמים חלק מהנושאים הנדונים בקורס בעזרת קטעי וידאו, תמונות, אנימציות ותרגול לסטודנטים.

הקורס כולל שני סיורי חובה שמטרתם לצפות בצורה מודרכת בדפוסי ההתנהגות שנלמדו בקורס, כפי שהם מתבטאים במינים שונים של בעלי חיים.

20237 עולם החיידקים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטריאלי)**, **יישומי מחשב מתקדמים**, ואחד מבין הקורסים **אשנב למדעי החיים**, **ביולוגיה כללית א**.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, ד"ר דרור בר-ניר **כתיבה:** ד"ר יואל קלמס, פרופ' אבינעם אדם, פרופ' עמירם רוני, ד"ר דרור בר-ניר **יועצים:** פרופ' אהרון אורן, פרופ' אלכסנדר הווינגמן, פרופ' אליאורה רון, ד"ר אורי גופנא

ידע במיקרוביולוגיה הוא דרישה הכרחית למתעניינים בתחומים מגוונים של מדעי החיים, וחיוני להבנת תהליכי חיים בתאים בעלי מבנה מסובך יותר. הקורס מאפשר לסטודנטים להכיר את הרבגוניות הקיימת בעולם החיידקים מבחינה מורפולוגית ומטבולית, ולעמוד על יחסי הגומלין הקיימים בתוך אוכלוסייה של חיידקים ובינם לבין סביבתם. בקורס מתוארים ההיבטים הביולוגיים והפתולוגיים של יחסי טפיל ומאכסן, ודרכי המלחמה בחיידקים גורמי מחלות. הקורס כולל ניסויים ביתיים המבוצעים בעזרת ערכות, וכן שני מפגשים של ניסויי מעבדה.

חומר הלימוד

יחידה 1 (מבוא) ציוני דרך, מיון ואבולוציה
יחידה 2 מבנה ותפקוד
יחידה 3 (כפולה) מחזור התא
יחידה 4 גידול וסביבה
יחידה 5 חילוף חומרים ואנרגיה
יחידות 6 (כפולה) גנטיקה של חיידקים
יחידה 7 נגיפי חיידקים
יחידה 8 חיים יחד
יחידה 9 (כפולה) חיידקים גורמי מחלות

חומר הלימוד כולל אף אסופת מאמרים (בעברית ובאנגלית) המתעדכנת לעתים מזומנות. כמו כן, נלוות לקורס לומדת מחשב שבאמצעותה הסטודנטים מתרגלים זיהוי של חיידקים במעבדה.

20292 עולם הנגיפים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטריאלי)**, **גנטיקה**¹. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס **עולם החיידקים**.

פיתוח הקורס: פרופ' מירי סורוז'ין, פרופ' אלכסנדר כהן, ד"ר יואל קלמס ובוקי קמחי (כתיבת יחידה 2), ד"ר נעמית שר (כתיבת יחידה 6); ענת אראל-גפני (עריכה) **יועצים:** פרופ' אבינעם אדם, פרופ' ארנונה גזית, פרופ' ידידיה גפני, פרופ' אלכסנדר הווינגמן, פרופ' חנוך זוסנק, פרופ' אברהם יניב, פרופ' אילן סלע, פרופ' נתן צתרי, פרופ' זכריה רוניס-זכאי, פרופ' בנימין רקח, ד"ר יהודה שטרם, ד"ר שרה שריד, אילנה גרדי

הווירולוגיה (תורת הנגיפים) היא אחד מן התחומים החשובים של מדעי החיים: הנגיפים גורמים למחלות זיהומיות רבות באדם, בבעלי חיים ובצמחים, ובשנים האחרונות הוכחה מעורבותם גם במחלות ממאירות. כמו כן, יש לנגיפים תפקיד מרכזי בחידושים המהפכניים בתחום הביולוגיה המולקולרית וההנדסה הגנטית.

מטרת הקורס להקנות ידע בסיסי ותמונה כוללת של עולם הנגיפים: תכונותיהם, דרכי התרבותם בתא המאכסן ויחסי הגומלין בינם לבין הפונדקאי שבו הם מתרבים.

חומר הלימוד

יחידה 1 מבוא לעולם הנגיפים
יחידה 2 נגיפי החיידקים – הבקטריופאגים
יחידות 3-4 התרבות הנגיף האנימלי בתא המאכסן ותוצאותיה
יחידה 5 מחלות נגיפיות של האדם
יחידה 6 נגיפי הצמחים
נספח שיטות בחקר הנגיפים
לקורס מצורפת אסופת מאמרים מדעיים באנגלית המתעדכנת לעתים מזומנות.

הקורס כולל מפגשי מעבדה, והנוכחות בהם היא **חובה**.

1 או הקורס **ממנדלזים להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20455 עקרונות הביוטכנולוגיה¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **ביוכימיה א: חלבונים** – **מבנה ותפקוד**, **עולם החיידקים**. ידע קודם מומלץ: **הקורסים התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטריאלי)**, **גנטיקה**².

פיתוח הקורס: פרופ' עמיחי פרימן (כתיבה), ד"ר רות לומניצר (ריכוז הפיתוח); אורה מאור (עריכה)

יועצים: פרופ' עדינה ברימן, פרופ' ליאון גולדשטיין, פרופ' אלכסנדר הוניגמן, ד"ר הרי לנגבהיים, פרופ' יצחק נאמן, פרופ' אשר פרנסדורף, ד"ר בקה סלומון, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס, ד"ר שאול ראובני, ד"ר סטפן רוקס, ד"ר יובל שוהם

ההתקדמות הרבה שהושגה, בעיקר בשלושת העשורים האחרונים, בהבנת הבסיס המולקולרי של תהליכים ביולוגיים בתחומי הביוכימיה, הגנטיקה והאימונוולוגיה, ובמיוחד הבנת מנגוני הבקרה המוסתים אותם, הביאה לפיתוח מדע הביוטכנולוגיה – מדע העוסק בשימוש במערכות ביולוגיות ככלי ייצור ושירות לתעשיות המזון, התרופות, הכימיה, הרפואה והחקלאות.

קורס זה מתמקד בהכרה ובהבנה של העקרונות והדרכים להפעלת מערכות ביולוגיות כ"אמצעי ייצור" או כ"ספקי שירות" (כגון אנליזה של תרכובות). שימוש יעיל במערכות אלה מחייב – נוסף על הכרה, הבנה ושליטה במנגון הפעולה של מערכות בטבע – גם יכולת להפקת האמצעי הביולוגי בקנה המידה הנדרש, הקמת מערכות ייצור מותאמות, ידע לשמירה על יציבות תפעולית, ידע ויכולת לבצע את תהליכי ההפרדה הדרושים, עמידה במבחני רישוי ובטיחות בשימוש, וכמובן, רווחיות וכושר תחרות בחלופות אפשריות.

העקרונות, הקשיים, ההישגים ומגמות ההתפתחות הכרוכים בתחומים העיקריים של הביוטכנולוגיה נדונים בשש יחידות הלימוד.

חומר הלימוד

- 1 יחידה 1 ביוקטליזה ומערכות אנזימטיות
- 2 יחידה 2 מיקרוביולוגיה יישומית: תהליכי תסיסה
- 3 יחידה 3 יישומים ביוטכנולוגיים של הנדסה גנטית
- 4 יחידה 4 נוגדנים ושימושיהם
- 5 יחידה 5 תרבויות תאים מצמחים ומבעלי חיים
- 6 יחידה 6 ניצול ונטרול של חומרי פסולת: ביוטכנולוגיה סביבתית

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורס **ממנדליזם להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

20252 ביולוגיה של חולייתנים יבשתיים: מבט ישראלי

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**. ידע קודם מומלץ: הקורס **החולייתנים**.

פיתוח הקורס: מהדורה ראשונה – ד"ר דני סימון, ד"ר שרה ויסנברג; מהדורה חדשה – פרופ' יורם יום-טוב (כתיבה), פרופ' ענת ברנע (עריכה מדעית) **יועץ למהדורה ראשונה:** פרופ' היינריך מנדלסון **יועצים למהדורה חדשה:** פרופ' ענת ברנע, פרופ' אלי גפן, פרופ' אלעזר כוכבא, פרופ' אוריאל ספריאל, פרופ' אבי פרבולוצקי, פרופ' בוריס קרסנוב, ד"ר שריג גפני, ד"ר דני סימון, ד"ר עוזי פז, ד"ר אורי שיינס

הקורס נועד לערוך לסטודנטים היכרות ראשונית עם עופות, יונקים וזוחלים האופייניים לנופים אחדים בארצנו, תוך הדגשת מקומם במערכת האקולוגית, אורחות חייהם, התנהגותם ומשמעות מבנה גופם בהקשר של בית גידולם הטבעי. כמו כן יוצגו בעיות של שמירת טבע בישראל.

הקורס מבוסס על שישה מפגשי **חובה** מודרכים – חמישה סיורי שטח (שניים מהם בני יומיים)² ומפגש מעבדה אחד.

כל מפגש מלווה בקריאת חומר רקע בעברית ובאנגלית ובדפי הנחיה לסיור.

נושאי המפגשים

- מבוא + מעבדה בנושא נוצות ותעופה בעופות
- קינון ורבייה בעופות
- עופות חורפים במקווי-מים
- טורפים ויונקים בסכנת הכחדה בישראל
- עופות וזוחלים בחבל הים התיכוני
- מערכות אקולוגיות של מדבריות, בדגש על נאות מדבר
- החיים בחולות

1 בעבר נקרא הקורס **פאונסיטיקה של חולייתנים בישראל**.
2 הסטודנטים יתבקשו לכסות את עלות הלינה במהלך הסיור.

20262 צומח ארץ-ישראל

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: שני הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב** או הקורס **צומח וצמחים**.

פיתוח הקורס: פרופ' עמרם אשל

במסגרת הקורס יכירו הסטודנטים את יחידות הצומח החשובות בארץ-ישראל ואת הדינמיקה שלהן בהקשר של תנאי הסביבה, וכן ילמדו על המינים המייצגים של נופי הצומח העיקריים בארץ והפנו-מורפולוגיה של צמחים נחרים.

הקורס מורכב משישה סיורים לימודיים בני יום או יומיים¹. כל סיור מלווה בחומר ללימוד עצמי אותו מקבל כל סטודנט.

נושאי הסיורים

- טיפוס צומח ים-תיכוניים בכרמל וברמת מנשה
- חתך דרך החבלים הפיטוגיאוגרפיים של הארץ משפלת יהודה לצפון הנגב
- צומח מישור החוף בטיפוסי תשתית שונים
- טיפוס צומח בנגב ובערבה
- בתי גידול מיוחדים במישור החוף (צומח מים, חוף-ים, מלחה וסלעים)
- השתנות הצומח עם הרום מבקעת כנרת עד החרמון

1 הסטודנטים יתבקשו לכסות את עלות הלינה במהלך הסיור.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20112 צומח וצמחים

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **ביולוגיה כללית א** או הקורס **אשנב למדעי החיים**.

פיתוח הקורס: אילנה גרדי, ד"ר גד פולק, לאה קורן; יואב ברור (עריכה), גילה ברון (עיצוב) **יועצים:** פרופ' גדעון אורשן, פרופ' שמעון גפשטיין, פרופ' אמוץ דפני, פרופ' אלי זמסקי, פרופ' צבי זקס, פרופ' עזי כפכפי, פרופ' א"מ מאיר, פרופ' משה נגבי, פרופ' עמנואל נוי-מאיר, פרופ' עמרם אשל, ד"ר אלה ורקר, ד"ר פועה קותיאל, ד"ר אמנון שוורץ

הקורס מקנה לסטודנטים ידע בסיסי במגוון רחב של נושאים בתחום הבוטניקה. חלקו הראשון עוסק בעיקר בהשפעות גורמי הסביבה על קיומו, התפתחותו ותפוצתו של הצמח היחיד, ובהתבטאותן של השפעות אלה בנופי הצומח בעולם ובמיוחד בארץ-ישראל. חלקו השני של הקורס עוסק בפירוט במבנה האנטומי והמורפולוגי של הצמח ובתהליכים האופייניים לאיבריו השונים. כאן מתודעים הסטודנטים לתהליכי קליטת המים והיונים המתרחשים בשורשים, לתהליכי הדיות והפוטוסינתזה האופייניים לעלים ולמנגוני הרבייה המשוכללים של צמחי הזרע.

חומר הלימוד

- 1 יחידה צורות ומקצבים
- 2 יחידה בית הגידול: גורמים אביוטיים
- 3 יחידה בית הגידול: גורמים ביוטיים
- 4 יחידה חברת הצמחים
- 5 יחידה הצומח של ארץ ישראל
- 6 יחידה תאים ורקמות
- 7 יחידה השורש
- 8 יחידה הנצר
- 9 יחידה הפרח והפרי
- 10 יחידה זרע, נביטה וגורמי בקרה בהתפתחות צמחים

חומר הלימוד כולל גם:

- **שני סיורים מודרכים** להמחשת נושאי הלימוד. ההשתתפות בסיורים היא בגדר חובה.
- **שלוש מעבדות** שהשתתפות בהן היא חובה.
- **ערכת לימוד** שבאמצעותה יערכו הסטודנטים ניסויים ותצפיות בביתם. הערכה מכילה ציוד וחומרים וכן חומר צמחי משומר ושקופיות. הערכה נמסרת בהשאלה ויש להחזירה בתום הקורס.

20459 מעבדה: אימונולוגיה

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **אימונולוגיה**.

פיתוח הקורס: ד"ר רות לומניצר, ד"ר יקי אידלשטיין, פרופ' מירי סורוזון **יועצת:** ד"ר מאיה רן

קורס המעבדה מקנה ידע, הבנה ובעיקר התנסות אישית ביישום שיטות מעבדה המשמשות במחקר בתחומים שונים של תורת החיסון, ברפואה למטרות אבחון, זיהוי, מעקב וריפוי, בענפים אחרים של מדעי החיים וביוטכנולוגיה.

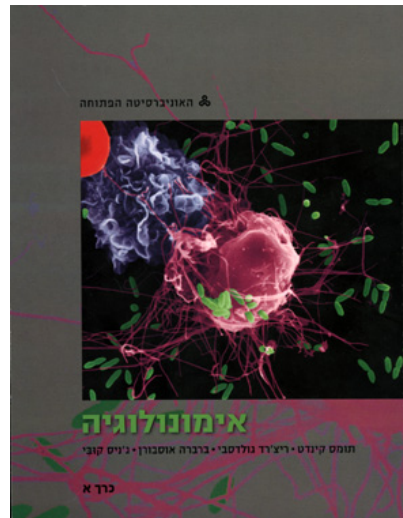
חומר הקורס חוברת תדריך לניסויים שבה מפורטים השיטות, הציוד והחומרים שבהם משתמשים לביצוע הניסויים הנערכים במהלך הקורס.

נושאי הלימוד

- הפקת נוגדנים מנסיוב ארנבת
- שיטות קלאסיות וחדשות לזיהוי ולמידה כמותית של נוגדנים ואנטיגנים באמצעות דיפוזיה בגילים, שיטת ELISA ואלקטרופורזה בגיל פוליאקרייל אמיד
- אימונולוגיה תאית – הפרדת לימפוציטים מטחול עכבר, הרחקת תאי T ותגובה מיטוגנית
- אפיון תאים על-ידי סמנים ייחודיים וזיהוי אוכלוסיות תאים באמצעות ציטומטריית זרימה

הקורס מתקיים במעבדת האוניברסיטה הפתוחה. הוא כולל שישה מפגשים שהשתתפות בהם היא חובה.

במהלך הקורס ניתנות הרצאות העשרה בנושאים שונים ומתקיים סיור לימודי במכון וייצמן.

20457 מעבדה בביוטכנולוגיה

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטריאלי), עולם החיידקים**. ידע קודם דרוש: הקורס **גנטיקה 1**. ידע קודם מומלץ: הקורס **עקרונות הביוטכנולוגיה**, וכן יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית.

פיתוח המעבדה: ד"ר סטפן רוקס

מטרת המעבדה לאפשר לסטודנטים להכיר באופן בלתי אמצעי את השלבים הכלולים בתהליך ייצור של כוהל אתילי על-ידי מיקרואורגניזמים. כוהל אתילי משמש חומר גלם בתעשייה הכימית ומהווה מקור אנרגיה עתידי פוטנציאלי.

ההתנסות המעבדתית בקורס מורכבת ממספר שלבים:

- בחירת דרך המשמשת לבידוד של אורגניזם יצרני מתוך המגוון הרחב של יצרנים פוטנציאליים הנמצאים בסביבה טבעית.
- היכרות עם התנאים הפיזיקליים והכימיים המאפיינים סביבת גידול. הסטודנטים יבדקו את פוטנציאל הגידול, שיעור הייצור ועלות הגידול של התאים היצרניים עם מקורות פחמן שונים.
- בדיקת היתרונות הטמונים בשימוש בטכנולוגיה של DNA רקומביננטי. הסטודנטים יכירו כיצד מסייעות שיטות של הנדסה גנטית לייצור של תרכובות חדשות והורדת עלויות של תהליכי ייצור קונבנציונליים.
- קביעת תנאים מיטביים לגידול וייצור. הסטודנטים יעקבו אחר הקינטיקה של הגידול, ייצור התוצר וניצול הסובסטרטים בפרמנטור, ויכירו את עקרונות ההפעלה הבסיסיים של תהליך תעשייתי מלא.
- הפרדה וניקוי של התוצר המבוקש הנוצר בתסיסה. הסטודנטים יתודעו לקריטריונים של ניקיון התוצר הסופי, רגישותו לתנאי ההפרדה והניקוי ולאמצעי השמירה על מבנהו ופעילותו הביולוגית.

המעבדה מתקיימת במהלך חמישה ימים, שאינם עוקבים, במעבדות האוניברסיטה הפתוחה ברעננה. הקורס מלווה בקריאת חומר רקע באנגלית. הסטודנטים חייבים להשתתף בכל המפגשים, להגיש את כל המטלות ולהשתתף בדיון מסכם.

1 או הקורס **ממנדלזום להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20405 מעבדה בביוכימיה של חלבונים

2 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה
4 תנאי קבלה: הקורס **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית שקלאי (כתיבה),
ד"ר טלי חן, ד"ר רות ערב, ד"ר עדה ניר;
נילי וייס (עריכה)

בקר המדענים נקוטות שיטות רבות ומגוונות לפענוח המבנה של חלבונים ולחקר פעילותם. בתא. קורס זה נועד לאפשר לסטודנטים להתנסות בכמה משיטות אלה ולהבין את הדרכים שבהן נאספים ממצאים ומוסקות מסקנות על מבנה החלבונים ותפקודם.

הקורס בנוי במתכונת של סדנה מרוכזת בת חמישה מפגשים, המתקיימת במעבדת האוניברסיטה הפתוחה. משך כל מפגש הוא 6-7 שעות. בתחילת הסדנה מקבל כל סטודנט דגימת דם שממנה יבודד במהלך הסדנה חלבונים ממערכת הקרישה ומתאי דם אדומים. לאחר הבידוד ייבדקו תכונותיהם של החלבונים ופעילותם הביוכימית. בסוף הסדנה ייערך דיון על תוצאות הניסויים וילובנו המסקנות באשר לקשר בין מבנה החלבונים, פעילותם והדרך שבה הם משתלבים במערכת התאית השלמה.

20461 מעבדה בפיזיולוגיה של בעלי חיים

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים **ביוכימיה כללית א, ביוכימיה כללית ב, החולייתנים, פיזיולוגיה של מערכות בדם**¹ וכן עמידה בדרישות האנגלית. דרושים הקורסים **יסודות הפיסיקה לביוולוגים א, יסודות הפיסיקה לביוולוגים ב**². ידע קודם מומלץ: הקורס **תאי עצב**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג,
ד"ר שרה ויסנברג, ד"ר רויטל לביא
יועץ: פרופ' אברהם חיים

הקורס עוסק בנושאים שונים בפיזיולוגיה, ומתקשר בכך לקורסים: **החולייתנים** (20104), **פיזיולוגיה של מערכות בדם** (20556), **תאי עצב** (20308).

הקורס נועד להכרת מכשור מדעי, וחשובים מקובלים בתחום, ולפתח יכולת סינתזה של מידע תאורטי עם תוצאות מעבדה.

מבנה הקורס

הקורס מורכב ממעבדות וירטואליות ותרגילים, בנושאי פיזיולוגיה כללית, רקמות אקסיטביליות, פיזיולוגיה של מערכות ופיזיולוגיה משווה.

חומר הרקע כולל קטעי קריאה באנגלית.

המעבדות המוצעות (ייתכנו שינויים):

- עצב
- שריר
- לב
- פעילות מערכות הדם והנשימה במאמץ
- עקום מטבוליזם של יונק
- פעילות כליות במצבים שונים, ביונקים.

הקורס יתקיים במתקני האוניברסיטה הפתוחה. החשתתפות בכל המפגשים והגשת כל המטלות הן חובה.

הקורס מופעל במתכונת שנתית.

20236 מעבדה בביוולוגיה של התא

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד, התא: מבנה ופעילות (שנתי א או סמסטר יאלי)**, וכן יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס **גנטיקה**².

פיתוח המעבדה: ד"ר רונית ויסמן, אדי פציניוק

הקורס מיועד להקנות ידע והבנה בשיטות עבודה הנהוגות כיום בחקר התא ולהתנסות ביישום חלק מהשיטות במעבדה. הקורס מאפשר לסטודנטים להרחיב את ידיעותיהם בנושאים שנלמדו בקורס **התא: מבנה ופעילות** (20214). הקורס מציג בפני הסטודנטים שתי מערכות מודל תאיות, שמרים ותאים אנימליים, ודן במספר שאלות מחקריות אשר מתקיים לגביהן מחקר פעיל כיום.

נושאי הלימוד

- בקרה על מחזור חלוקות התא
- השפעת תנאי הסביבה על גידול והתרבות תאים
- השפעת מעכבים תאיים (תרופות) על תפקוד ומבנה התא ומרכיביו
- שימוש ב-RT-PCR לאבחון וזיהוי מולקולרי של תאים

הסטודנטים יידרשו להתכונן לסדנת המעבדה באמצעות קריאת פרקים ומאמרים באנגלית. נוכחות חובה בכל מפגשי המעבדה.

1 אפשר ללמוד את הקורס **מעבדה בפיזיולוגיה של בעלי חיים** (20461) ואת הקורס העיוני **פיזיולוגיה של מערכות בדם** (20556) בו-זמנית, באישור מרכזת ההוראה של קורס המעבדה. לא יינתן ציון על קורס המעבדה לפני קבלת הציון על הקורס העיוני.

2 או הקורסים **יסודות הפיסיקה א** (20113) + **יסודות הפיסיקה ב** (20114), או הקורס **יסודות הפיסיקה** (20125).

1 בעבר נקרא הקורס **מעבדה בתורת התא**.
2 או הקורס **ממנדליים להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20460 מעבדה בביולוגיה מולקולרית¹

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: ² הקורס גנטיקה³ או הקורס עולם החיידקים, וכן עמידה בדרישות האנגלית.

פיתוח הקורס: בוקי קמחי, ד"ר ראובן בבאי, ד"ר פרומה יחיאלי (השתתפה בפיתוח המהדורה הראשונה)
יועץ: פרופ' גריי כהן

בעשור האחרון של המאה ה-20 חלה התקדמות מדהימה בהבנת הבסיס המולקולרי והגנטי של תהליכים רבים, הודות לשימוש בשיטות של הביולוגיה המולקולרית. הידע הרב המצטבר מיושם מחד גיסא לרפואה, לתעשייה ולחקלאות, ומאידך גיסא מעלה שאלות מחקריות ואתיות חדשות.

הקורס מיועד להקנות ידע והבנה בשיטות של הביולוגיה המולקולרית, ביישומיהן ובפוטנציאל שלהן, ולאפשר לסטודנטים להתנסות ביישום חלק מהשיטות במעבדה.

המעבדה מתקיימת כסדנה מרוכזת במשך חמישה ימים, ובמהלכה נבנית מערכת הניסוי שבמרכזה שיבוט אופרון מתוך DNA גנומי, ממקורות שונים, זיהוי החיידקים המכילים את רצף ה-DNA הנדרש בשיטות שונות, הכנת מפות הגבלה ושימוש ב-PCR.

במקביל לניסוי המרכזי יוצגו לפני הסטודנטים שיטות ועקרונות נוספים באמצעות הדגמות והרצאות אורח, תרגול השימוש במאגרי מידע ברשת האינטרנט לקביעת הומוולוגיה של רצפי DNA, והתעדכנות במגמות המחקר בארץ ובעולם.

הסטודנטים יידרשו להתכונן לסדנת המעבדה באמצעות קריאת פרקים ומאמרים באנגלית שבהם נסקרים עקרונות, חידושים, מחקרים שונים שבהם מיושמות השיטות והמערכת הניסויית שתיחקר במעבדה. הסטודנטים יידרשו להשתתף בדיונים שיערכו במהלך המעבדה.

מספר המקומות בקורס מוגבל.

20559 מעבדת שדה בביולוגיה: התנהגות חברתית¹

2 נקודות זכות ברמה רגילה + 2 ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: הקורס נושאים בהתנהגות בעלי חיים, אקולוגיה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביולוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים אבולוציה, ביולוגיה של חולייתנים יבשתיים במבט ישראלי, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, הסקה סטטיסטית.

פיתוח הקורס: ד"ר רוני אוסטרייכר
אחראית אקדמית: פרופ' ענת ברנע

הזנבן הערבי הוא ציפור שיר הנפוצה לאורך השבר הסורי-אפריקני וכנראה שהיא היחידה בישראל החיה בקבוצות. כל חברי הקבוצה, כולל פרטים שאינם משתתפים ברבייה, עוזרים בגידול הצאצאים. תופעה זאת, של עזרה הדדית וטיפול בצאצאים זרים, מרתקת מבחינה אבולוציונית וחוקרים רבים מנסים לפרש אותה. בשמורת שיוף חיים כ-150 זנבנים בכ-25 קבוצות והם נחקרים מזה 35 שנים. הזנבנים בשטח המחקר מורגלים לנוכחות בני אדם וניתן לערוך בהם תצפיות מטווח קרוב. כמעט כולם מטובעים בטבעות צבעוניות, וניתן לזהות באופן אישי כל פרט.

מעבדת השדה מאפשרת לסטודנטים לבצע מחקר שדה קצר-מועד, המעוגן בפרויקט מחקר ארוך שנים ורחב היקף. למעבדה, המשלבת עבודה אישית עם עבודת צוות, יש מספר מטרות: רכישת מיומנויות בשיטות מחקר ביולוגי בשדה, התנסות בתכנון, ביצוע והצגת מחקר, והעמקת הידע התאורטי על סמך עבודת שדה. בנוסף לעבודת השדה כולל הקורס גם קריאת מאמרים, הרצאות ודיונים.

מבנה הקורס

הקורס מתחלק לחמישה שלבים, שניים מהם מתקיימים בחצבה.

1. **מבוא** – קריאת 4-5 מאמרים והגשת ממיין;
2. **פתיחה** – 3 ימים מרוכזים בחצבה להכרת השטח, לימוד שיטות העבודה ובחירת נושא;
3. **הכנה לעבודת שדה** – קריאת מספר מאמרים בנושא הנבחר, הגשת ממיין, ותכנון עבודת מחקר. התכנית תישלח למנחה ותאושר או תתוקן לפני השלב הבא;
4. **עבודת שדה** – 4 ימים מרוכזים בחצבה לאיסוף נתונים, סיכום ועיבודם לצורך הצגת העבודה²;
5. **כתיבה** – הגשת יומן שדה ודוח מעבדה במתכונת של מאמר מדעי (תקציר, מבוא, שיטות, תוצאות, דיון ומקורות).

1 קורס זה יכול להיכלל במינין המעבדות הנדרשות לתואר.

2 הסטודנטים יתבקשו לכסות את עלות הלינה במהלך הסיור.

20397 אבולוציה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביולוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס גנטיקה¹. ידע קודם מומלץ: הקורס החולייתנים וקורסים רגילים אחרים במדעי החיים ובגיאולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' חוה יבלונקה (כתיבה), יפעת גל, יסכה מילר (עריכה), ירון זהבי (עיצוב)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' דן גראור, פרופ' איתן צ'רנוב, פרופ' עוזי ריטה, ד"ר ליה אטינגר, איתן אביטל

הקורס דן בתאוריית האבולוציה המאחדת את המחקר הביולוגי לתחומיו, בהעניקה לו מסגרת היסטורית.

מטרת הקורס לנתח את הביולוגיה לאור האבולוציה, להבין את הכוחות והתהליכים שעיצבו ועדיין מעצבים את השינויים בהיסטוריה של החיים, ולנסות לענות על שאלות כמו: מדוע לטווס יש זנב מרהיב? מדוע נמלה-פועלת שאינה מתרבה מאכילה ומגדלת את אחיותיה? ומה גרם להכחדת הדינוזאורים?

חומר הלימוד

יחידות 1-2 מתארות את המהלך ההיסטורי של השינויים ביצורים החיים עלי אדמות. הן כוללות סקירה היסטורית על אופייה ומעמדה של תורת האבולוציה לפני דרווין ואחריו; עקרונות המיון ההיררכי בעולם החי ועקרונות הניתוח הפילוגנטי; סקירת הממצאים הפלאונטולוגיים ושחזור ההיסטוריה של החיים על פי ממצאים אלה; חקר דגמי הפיזור הגיאוגרפי של קבוצות יצורים חיים על פני כדור-הארץ.

יחידות 3-4 עוסקות במנגנונים הבסיסיים של השינוי האבולוציוני ברמת האוכלוסייה: ההשפעות של גודל האוכלוסייה, אסטרטגיות הרבייה, מבנה האוכלוסייה והברירה הטבעית על המבנה הגנטי של האוכלוסייה. מתוארת הווריאציה הגנטית באוכלוסיות, נדונים מנגנונים המשמרים וריאציה זו, הן ברמה הפנוטיפית והן ברמה המולקולרית, ונסקרת האבולוציה המולקולרית.

יחידות 5-6 דנות בהקשר האקולוגי של האבולוציה, באדפטציה, ברמות ברירה שונות – הן, הפרט, הקבוצה והמין, בספציאציה (יצירת מינים חדשים) ובמקרו-אבולוציה.

יחידה 7 סוקרת את שיטות המחקר ואת הממצאים המעידים על האבולוציה של הסוג Homo, ודנה, בין השאר, בתרומות של המחקרים החדשים בדני"א ושל ממצאי המאובנים בישראל לבירור מוצאו של האדם המודרני. כן נדונים נושאים ייחודיים לאבולוציה של האדם, כמו אבולוציה של השפה.

1 או הקורס ממנדליזם להנדסה גנטית, שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20322 אימונולוגיה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאל), גנטיקה².

פיתוח הקורס: ד"ר רות לומניצר (עריכה מדעית וריכוז הפיתוח); אורנה ברקאי (עריכה), סוון שפירא וד"ר תמר מקורי (תרגום) **אחריות אקדמית:** פרופ' מירי סרוזיון

האימונולוגיה – תורת החיסון – עוסקת בחקר מנגנוני הפעולה והבקרה של מערכת החיסון, בהשלכות הרפואיות של ליקויים בתפקוד מערכת החיסון ובדרכים שבהן ניתן להשפיע ולשנות את פעילותה ותפקודה.

האימונולוגיה היא תחום דינמי שמתעדכן ומתפתח בקצב מהיר. המחקר האימונולוגי מייצר ידע חדש שלא רק מרחיב את המידע הקיים אלא לעתים אף מחליף הנחות, מוסכמות והיפותזות קודמות. ההתקדמות המרשימה בתחום האימונולוגיה הרפואית ניכרת בטיפול במחלות הנגרמות מפעילות בלתי תקינה של מערכת החיסון ומגיוס של כלים אימונולוגיים לאבחון ולטיפול במחלות שונות.

הקורס מציג את מבנה מערכת החיסון, את התהליכים הבסיסיים של תגובות חיסון מולדות ונרכשות ואת ההשלכות הפתולוגיות של פעילות לא תקינה של מערכת החיסון.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על המהדורה השישית המתורגמת של הספר: T.J. Kindt, R.A. Goldsby & B.A. Osborne, *Kuby Immunology* (W.H. Freeman, 2007)

הספר מחולק לארבע חטיבות:

- חטיבה I מבוא
 - חטיבה II התפתחות התגובות של תאי-B ותאי-T
 - חטיבה III המנגנונים האפקטוריים של תגובת החיסון
 - חטיבה IV מערכת החיסון בבריאות ובחולי
- את הספר מלווה מדריך למידה המנחה את הסטודנטים בלימוד החומר. בקורס מתקיים מפגש מעבדה שהנוכחות בו היא חובה.

1 בעבר נקרא הקורס תורת החיסון.
2 או הקורס ממנדליזם להנדסה גנטית, שאינו מוצע עוד.

20579 ביואינפורמטיקה: אנליזה של רצפים וגנומים

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: הקורסים ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (או הסתברות לתלמידי מדעי המחשב), גנטיקה¹ וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים יישומי מחשב מתקדמים², הסקה סטטיסטית. ידע קודם מומלץ: הקורסים ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475)³.

פיתוח הקורס: פרופ' רון אוגור, ד"ר סטיבן בקר, ד"ר עדה ניר, ד"ר חיבה ולדמן בן-אשר (כתיבה); יואב ברזר (עריכה)

יועצים: ד"ר מיה הרמן, ד"ר איתן רובין

בקורס מוצגות שאלות ביולוגיות עליהן ניתן לענות בשיטות ובכלים ביואינפורמטיים. בקורס נסקרות התאוריות שעומדות מאחורי פיתוח השיטות, אך הקורס מתמקד בהיבט היישומי של השימוש בכלים ובשיטות ביואינפורמטיים.

מטרות הקורס

- להבין את העקרונות העומדים בבסיס השיטות שבהם משתמשים בביואינפורמטיקה.
- להכיר את מאגרי המידע הביואינפורמטיים הראשיים.
- להציג ולהכיר כלים ביואינפורמטיים מרכזיים
- להנחות את הסטודנטים בבחירת הכלים. הביואינפורמטיים ההולמים בעיה ביולוגית נתונה.
- להנחות את הסטודנטים בניחות ביקורתי של התוצאות המתקבלות משימוש בכלים ביואינפורמטיים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר: D.W. Mount, *Bioinformatics: Sequence and Genome Analysis*, 2nd ed. (Cold Spring Harbor, 2004)

וכן על מדריך למידה, ועל מצגות ומשימות להתנסות ולתרגול עצמי בחבילת התוכנה GCG ובכלים ביואינפורמטיים נוספים.

נושאי הלימוד

- איסוף, אחסון ואחזור של רצפים במעבדה
- התאמה לוקלית וגלובלית של צמדי רצפים
- התאמה מרובת רצפים
- חיפוש רצפים במאגרי מידע
- אנליזה פילוגנטית
- חיזוי מבנה שניוני של RNA
- איתור גנים ואנליזה גנומית
- סיווג חלבונים וניבוי מבנה החלבונים
- אנליזה של Microarrays

1 או הקורס ממנדליזם להנדסה גנטית, שאינו מוצע עוד.
2 או הקורס יישומי מחשב למדעים (20126), שאינו מוצע עוד.
3 או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106), או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי (20492).

20993 ביולוגיה של עטלפי מדבר

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים במוצע ציונים 82, לפחות, ובכללם הקורסים ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, אקולוגיה, אחד מהקורסים נושאים בהתנהגות בעלי חיים, פיזיולוגיה של מערכות באדם, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ההרשמה מותנית באישור מרכז ההוראה באוניברסיטה הפתוחה ובאישור מרכז הקורס באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

הקורס עוסק בהיבטים אקולוגיים של יחסי טורף-נטרף תוך דגש על אקולוקציה, ועל היבטים פיזיולוגיים תוך דגש על מאזני מים וחומצה-בסיס.

זהו קורס בין-אוניברסיטאי, הנלמד במשך כשבועיים במכונים לחקר המדבר ע"ש יעקב בלאושיטין בקמפוס שדה-בוקר של אוניברסיטת בן-גוריון. השבוע הראשון מוקדש במרביתו להרצאות (בהיקף של כ-15 שעות) של צוות מורי הקורס (מהארץ ומחו"ל) ולמעבדות קול ופיזיולוגיה. בנוסף, כל סטודנט מציג סמינר המבוסס על קריאת מאמר שבוחר מתוך ספרות מומלצת. השבוע השני מוקדש לפרויקט מחקר אישי בשדה ובמעבדה בהדרכת צוות המורים. מלבד ההעשרה התאורטית, הסטודנטים מקבלים ניסיון בעבודת שדה, אשר כוללת עבודה עם רשתות ערפל, טיפול זיהוי של עטלפי חרקים, עבודה עם גלאי עטלפים ועם תוכנות שונות לעיבוד ולניתוח קולות בכלל ושל עטלפים בפרט. כל סטודנט צריך לכתוב את תוצאות הפרויקט שעבד עליו כמאמר מדעי, ובנוסף להציג אותו בפני שאר הסטודנטים ומורי הקורס.

כאמור, הקורס הוא בין-אוניברסיטאי ופתוח לסטודנטים בביולוגיה מכל האוניברסיטאות בארץ. מספר המשתתפים מוגבל וקבלת סטודנטים, לאחר אישור האוניברסיטה הפתוחה, תישקל סופית על פי קריטריונים אקדמיים על-ידי מורי הקורס באוניברסיטת בן-גוריון. הקורס נלמד כולו בשפה האנגלית.

הקורס מתקיים בדרך כלל בחודש יולי, והמועד האחרון להרשמה באוניברסיטת בן-גוריון, לאחר קבלת האישור מהאוניברסיטה הפתוחה, הוא בדרך כלל בסוף אפריל. לקבלת פרטים יש לפנות לפרופ' ענת ברנע, מרכזת ההוראה באוניברסיטה הפתוחה. פרטים על הליך הרישום ניתן לקבל במזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים, בטלפון: 09-7781747/6.

במסגרת הקורסים הבין-אוניברסיטאים שאושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה, ניתן ללמוד לכל היותר 2 קורסים¹. קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי.

1 מבין הקורסים 20991, 20992, 20993.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון ומסל ראשון

20598 יחסי גומלין בין צמחים לבעלי חיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**, אחד מהקורסים **החולייתנים**, **ביולוגיה של חולייתנים יבשתיים במבט ישראלי**, **החרקים**, נושאים בהתנהגות בעלי חיים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **סימביוזה: חיים ביחד של יצורים**, **אקולוגיה**, **צומח וצמחים**, **צומח ארץ-ישראל**.

פיתוח הקורס: פרופ' ענת ברנע, פרופ' דן איזיקוביץ

מטרת הקורס להקנות ידע כללי לגבי מערכת יחסי הגומלין המורכבת המתקיימת בין צמחים לבעלי-חיים. במהלך הקורס יודגמו העקרונות הכלליים על קבוצות סיסטמטיות שונות.

הקורס כולל יחידת מבוא, אותה ילמדו כל הסטודנטים. יחידה זו עוסקת בהגדרת המושגים, הבסיס והידע הכללי הדרוש להבנת הנושא. בנוסף ליחידת המבוא כולל הקורס **מקראה** עם חומר קריאה ספציפי בנושאים הבאים:

- יחסי גומלין בין צמחים לבין אוכלי עשב
- יחסי פרח-מאביק בסוג פיקוס (Ficus) ובסוג יוקה (Yucca)
- תרומת דבורים לחקלאות
- GMO (Genetically Modified Organism) כקונפליקט בין קדמה מדעית למפגע סביבתי
- טריפת זרעים והפצתם על-ידי בעלי חיים ומשמעות תהליכים אלו לנביטה

במהלך הקורס יתקיימו חמישה מפגשים: במסגרת לימוד יחידת המבוא – מפגש והגשת מטלה; ובמסגרת לימוד כל אחד מהנושאים – מפגש חובה, סיור חובה, ומטלה.

20319 עד מאה ועשרים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **התא: מבנה ופעילות** □ **שנתי או סמסטריאלי**, **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**, **ביולוגיה כללית ב** או **פיזיולוגיה של מערכות באדם**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **גנטיקה**¹, **רביית היונקים**, **אימונולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' משה אהרונוסון, ד"ר רויטל לביא
יועצים: ד"ר אסתר-לי מרכוס, פרופ' עמיאלה גלברזון

הקורס מוקדש להיבטים הביולוגיים של הגרונטולוגיה – הענף המדעי הרב-תחומי, הצעיר יחסית, העוסק בהזדקנות.

הישגי הרפואה המודרנית האריכו בהרבה את תוחלת החיים הממוצעת של האדם, אבל משך חייו המרבי – "עד מאה ועשרים" – לא השתנה. במקביל למחקר בבעיות החברתיות, הרפואיות והכלכליות הקשות המלוות את הזדקנות הפרט והאוכלוסייה, הומרץ בדורנו חקר הגורמים והתהליכים הביולוגיים הבסיסיים, האחראים לכך שמשך החיים המרבי שונה מאוד בבעלי חיים שונים, ושההתקרבות לגיל מרבי זה מאופיינת בפיחות גובר של מרבית הכישורים הפיזיולוגיים.

בקורס חמש יחידות לימוד. בארבע היחידות הראשונות נסקרות ונדונות התצפיות, שיטות המחקר ותוצאות הניסויים החשובים באשר לתהליכי ההזדקנות וסיבותיהם בעולם החי, ובפרט באדם, בכל הרמות: המין, האוכלוסייה והפרט (**יחידה 1**), המערכות האנטומיות והפיזיולוגיות העיקריות (**יחידה 2**), התאים (**יחידה 3**) והמולקולות (**יחידה 4**). **ביחידה 5** נבחנות תאוריות ההזדקנות המרובות (שאף אחת מהן לא זכתה עדיין להסכמה כללית). נוסף על יחידות הלימוד, הסטודנטים נדרשים לקרוא כמה מאמרים באנגלית מתוך הספרות המקצועית העכשווית, לצורך עדכון והרחבה בנושאי הקורס.

1 או הקורס **ממנדלזים להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

20556 פיזיולוגיה של מערכות באדם

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב** (או הקורס **החולייתנים**), **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטריאלי)**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **יסודות הפיסיקה לביולוגים א**, **יסודות הפיסיקה לביולוגים ב**¹, **כימיה כללית**² (או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים**, או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב**). ידע קודם מומלץ: הקורס **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר שרה ויסנברג, ד"ר רויטל לביא, פרופ' אבינעם אדם (תרגום); ענת אראל-גפני (עריכה)
יועצים: ד"ר אמיר בר-אילן, פרופ' יצחק צושניאק, פרופ' פאול רוזן, ד"ר יכין שמעוני

הקורס החדש מבוסס על הספר **עקרונות הפיזיולוגיה** (האוניברסיטה הפתוחה, 1999) שהוא תרגום המהדורה השנייה של הספר: R.M. Berne & M.N. Levy, *Principles of Physiology* (Mosby, 1996)

הספר מתמקד בגוף האדם, ובין השאר יש בו התייחסות לנושאים קליניים ולמחלות. מתוך הספר יילמדו 26 פרקים מתורגמים בעזרת מדרוך למידה, והסטודנטים יידרשו להגיש מטלות.

נושאי הלימוד

- מערכת השרירים
- פעילות הלב ומערכת הדם
- מערכת הנשימה
- מערכת העיכול
- הכליות ומאזן ה-PH והנוזלים בגוף

הקורס מופעל במתכונת שנתי.

1 או הקורסים **יסודות הפיסיקה א** (20113), **יסודות הפיסיקה ב** (20114), או הקורס **יסודות הפיסיקה** (20125).

2 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20536 פיזיולוגיה של הצמח

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד, התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאלי), צומח וצמחים.

פיתוח הקורס: פרופ' עמרם אשל, ד"ר עידית בנר, ד"ר מרתה שורץ
יועץ: פרופ' שמעון גפשיטיין

הפיזיולוגיה של הצמח עוסקת בתהליכים המאפשרים את קיומם, התפתחותם והתרבותם של הצמחים. חקר התהליכים האלה נעשה ברמות שונות, החל ממולקולות מומסות בתא, דרך אברונים (רמה תת-תאית), תאים, יחסים בין-תאיים (רקמה), ועד הצמח השלם.

בקורס שני חלקים: **החלק הראשון** הוא מטבולי בעיקרו ועוסק ביחסי צמח-מים, הזנה מינרלית, פוטוסינתזה, ובהטמעת יסודות הזנה מינרליים, כולל קשירה ביולוגית של חנקן. **החלק השני** עוסק בטיבם של תהליכי ההתפתחות בצמח ובהשפעת הורמונים צמחיים וגירויים סביבתיים על תהליכים אלה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר בשפה האנגלית: L. Taiz & E. Zeiger, *Plant Physiology*, 5th ed. (Sinauer Associates, Inc., 2010)

הספר מלווה במדריך למידה מפורט בשפה העברית.

מתוך הספר יילמדו הפרקים הבאים:

- פרק 3 המים ותאי הצמח
- פרק 4 מאזן המים בצמח
- פרק 5 הזנה מינרלית
- פרק 6 העברת מומסים
- פרק 7 פוטוסינתזה: ראקציות האור
- פרק 8 פוטוסינתזה: ראקציות הפחמן
- פרק 9 פוטוסינתזה: היבטים פיזיולוגיים ואקולוגיים
- פרק 12 הטמעת יסודות הזנה מינרליים
- פרק 17 הפיטוהורמון
- פרק 18 נגובות לאור כחול: תנועת פיוניות מורפוגנזה
- פרקים הורמונים צמחיים: אוקסינים, גיברלינים, ציטוקינינים, אתילן,
- 24-19 חומצה אבציסית, ברסינוסטרואידים
- פרק 25 בקרת הפריחה

במהלך הקורס נערכים שני מפגשי מעבדה, וכן סיור לימודי במרכז וולקני.

20313 רביית היונקים

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: הקורסים ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאלי),¹ וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס החולייתנים.

צוות פיתוח: ד"ר שרה ויסנברג (כתיבת מדריכי למידה)
אחראי אקדמי: ד"ר יואל קלמס
יועצים: פרופ' אברהם חיים, פרופ' צבי ירון, פרופ' ברטה לבבי-סיוון, פרופ' עמוס פיין

הקורס עוסק בתהליכי רבייה ביונקים בכלל ובבני אדם בפרט, במבנה ובפעילות של איברי הרבייה ובבקרה ההורמונלית של מערכת הרבייה. הקורס מעניק בסיס ידע רחב בתחום, עם התייחסות להיבטים שונים, כמו טכניקות של הפריה מלאכותית בבני אדם, השפעות סביבתיות על תהליכי רבייה, בעיות פוריות ביונקים ויישומים אפשריים של הידע בחיות משק ובר.

מבנה הקורס

הקורס מתבסס על ספר באנגלית: M.H. Johnson, *Essential Reproduction*, 6th ed. (Blackwell publishing, 2007)

הספר מכיל 15 פרקים (כ-300 עמודים), שמתוכם נלמדים כ-12 פרקים. הספר מלווה במדריכי למידה בעברית, ובהם הסברים למושגים, הכוונות והדגשים לנושאים החשובים, שאלות ותשובות.

הקורס מלווה בהרצאות בנושאים חדשים ומתעדכנים.

הנושאים העיקריים הנלמדים בקורס הם:

- קביעה גנטית של הזויג, התפתחות מערכת הרבייה, הגונדות ואיברי הרבייה המשניים
- הורמונים ושליחים משניים המעורבים בבקרת מערכת הרבייה
- הציר היפותלמוס-היפופיזיה-גונדות ופעילות הגונדות בבוגרים
- מחזורי רבייה
- הזדווגות, הפריה והיריון
- נושאי העשרה: פוריות ביונקים, טכנולוגיות חדשות בתחום הרבייה, השפעת גורמים סביבתיים על תהליכי רבייה, מזהמים סביבתיים (Endocrine disruptors), היבטים חברתיים של זויג ומגדר בבני אדם, ובעיות אתיות המתעוררות כתוצאה מפיתוח ושימוש בטכנולוגיות חדשות המיושמות במערכת הרבייה.

1 אפשר ללמוד את הקורס רביית היונקים במקביל לקורס התא: מבנה ופעילות (20214) באישור מרכז/ת ההוראה.

20308 תאי עצב: מבוא לנוירוביולוגיה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות עבור קורסים קודמים במדעים. עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד, התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאלי), כימיה כללית¹ (או כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים, או כימיה כללית א + כימיה כללית ב), חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג (אחראית אקדמית), ד"ר רויטל לביא

התנהגות מורכבת של בעלי חיים מתאפשרת, בין השאר, הודות למערכת עצבים מפותחת. יחידות היסוד במערכת העצבים הן תאי עצב (ניורונים) המקיימים פעילויות חיים רגילות והעוסקים בנוסף בעיבוד מידע. המידע מועבר בגוף למרחקים, באורח חשמלי, דרך השלוחות של הניורונים ואילו העברתו מתא לתא מתבצעת באופן כימי. עיבוד המידע ופענוחו מושתתים במידה רבה על ארגון התאים ברשתות עצביות סבוכות אך מוגדרות. הקורס עוסק באותות העצביים, בקשרים בין ניורונים, במבנים גלובליים אחדים של מערכת העצבים, ובבסיס להתנהגות.

ספר הקורס

From Neuron to Brain, edited by A.R. Martin, B.G. Wallace, P.A. Fuchs & J.G. Nicholls, 4th ed. (Sinauer, 2000)

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

חומר הלימוד

- יחידה 1 אותות במערכת העצבים
 - יחידה 2 התא המחשמל: שפתו החשמלית של הניורון
 - יחידה 3 תאי תמך, סינפסות כימיות וחשמליות
 - יחידה 4 סינפסות איטיות ושחרור טרנסמיטר
 - יחידה 5 פלסטיות וביוכימיה של סינפסות
 - יחידה 6 ניורונים והתנהגות
 - יחידה 7 המערכת האוטונומית והמערכת הסנסורית
 - יחידה 8 ראייה
 - יחידה 9 בקרה מוטורית
- הקורס נלמד במתכונת שנתיים

1 או הקורסים כימיה כללית (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון ומוסמך

20310 הבסיס הגנטי-מולקולרי של מחלות סרטניות¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **גנטיקה²**, **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטרילי)**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' מירי סרוזין

התמרה סרטנית של תאים נגרמת עקב שינויים בחומר התורשתי ובבקרת פעולתו, ובכללם שינויים בולטים בכרומוזומים, מוטציות נקודתיות, חדירת גיפים וארגון מחדש של גנים תאיים; אך רב גם מספר המחלות הסרטניות שבהן טרם הוברר פשר ההתמרה ולא נתגלה הבסיס הגנטי לשכיחות יתר של המחלה במשפחות מסוימות.

בחלקו הראשון של הקורס מתודעים הסטודנטים באמצעות קריאה מונחית במאמרי סקירה אל המידע המצטבר ואל עקרונותיהן של שיטות המחקר הישנות והחדשות הננקטות בתחום נרחב זה. לאחר מכן מתמקד כל סטודנט בנושא מצומצם, וכותב עבודה סמינריונית. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

הקורס כולו מתבסס על טקסטים מדעיים באנגלית, ומצריך שימוש בספרייה אוניברסיטאית.

1 בעבר נקרא הקורס **תורשה וסרטן**.
2 או הקורס **ממנדלזים להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

20597 היבטים ביולוגיים של תאים יצרניים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**, **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטרילי)**, **עולם החיידקים**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: **הקורסים גנטיקה¹**, **ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין**.

פיתוח הקורס: ד"ר סטפן רוקם

השימוש בחומרים ממקור ביולוגי הפך להיות חלק אינטגרלי מחיי היומיום של העידן הטכנולוגי. הייצור של החומרים האלה מבוסס על ברירה וגידול של ספקטרום רחב של תאים ודורש שילוב של ידע מתחומים שונים. בקורס זה לומדים הסטודנטים על רבגוניות האורגניזמים המייצרים, על תהליכי ברירה ועל אופטימיזציה של ייצור החומרים. לימוד תכונות התאים ואפשרויות השימוש בתוצריהם מנקודת מבט תעשייתית מאפשרת היכרות עם כיווני מחקר שונים ומגוונים במדעי החיים.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על פרקי קריאה ומאמרי סקירה ומחקר באנגלית העוסקים בהיבטים ביולוגיים שונים של התאים המשמשים בתהליכי ייצור בתעשייה הביוטכנולוגית. במהלך הקורס יידרשו הסטודנטים לענות על מטלות, ובסיומו לכתוב עבודה סמינריונית בנושא נבחר. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

1 או הקורס **ממנדלזים להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

20542 הנדסה גנטית בצמחים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית ב**, **ביוכימיה ב**, **פיזיולוגיה של הצמח**, **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטרילי)**, **גנטיקה¹**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: **עולם החיידקים**.

פיתוח הקורס: ד"ר יחיעם זלץ

קורס זה נועד להקנות לסטודנטים ידע בתחומי הגנטיקה התאית והמולקולרית של צמחים, ויישומיה בחקלאות. הסטודנטים ילמדו על הכלים המשמשים כיום לביצוע הנדסה גנטית בצמחים, על המחקר המדעי שמאחורי כלים אלה ועל יישום הידע הזה להעברת מידע תורשתי בעל ערך חקלאי מן המבחנה אל הצמח, ומשם אל השדה.

חלקו הראשון של הקורס כולל מאמרים ופרקי קריאה העוסקים בתרבויות רקמה, ביכולת הרגנרציה של צמחים ובשיטות להחדרת גנים לצמחים. **חלקו השני** כולל מאמרים הדנים בעקרונות המיפוי והמבנה של הגנום הצמחי ובבידוד ואפיון גנים. כל אחד מחלקים אלה ילווה במטלה.

בחלקו האחרון של הקורס יכין כל סטודנט עבודה סמינריונית שבה ידגים, באמצעות נושא ייחודי, כיצד מיושמים עקרונות הטכנולוגיה של הנדסה גנטית להשבחת צמחים בחקלאות. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

1 או הקורס **ממנדלזים להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20543 הסתגלות והתאמה לעקות סביבה בצמחים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א** ו**ביולוגיה כללית ב**¹, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטרילי)**, **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**, ידע קודם מומלץ: **הקורס פיזיולוגיה של הצמח, צומח וצמחים, גנטיקה**².

פיתוח הקורס: ד"ר מורלי פישר
יועץ: פרופ' אורי פיק

עקת סביבה מוגדרת כהשפעה חיצונית הגורמת לפגיעה או לירידה במטבוליזם או בהתפתחות של אורגניזמים. בדרך כלל אורגניזמים חשופים במידה זו או אחרת לעקה הנובעת מגורמי סביבה שאינם אופטימליים.

צמחים, בניגוד לבעלי חיים, קבועים במקומם ואינם יכולים להתרחק מגורם העקה על-ידי מעבר לתנאי סביבה נוחים יותר, ועקב לחצי הסביבה התפתחו בהם, במהלך האבולוציה, מנגנוני עמידות המקנים להם **התאמה** לסביבה. כמו כן התפתחה בצמחים היכולת להגיב לתנאי סביבה משתנים, באמצעות מנגנוני **הסתגלות** פיזיולוגיים וביוכימיים.

חקר מנגנוני העמידות וההסתגלות לעקות השונות הביא להבנתם הן ברמה הפיזיולוגית והן ברמה הביוכימית והמולקולרית, עד כי כיום יש אפשרות לבדוד גן או גנים המקנים עמידות ולהעבירם לצמחים רגישים, וכך לשפר את עמידותם לעקה.

הקורס מבוסס כולו על קטעי ספרות ומאמרים. **חלקו הראשון** עוסק בהשפעותיהן של עקות שונות על תהליכי החיים ובמנגנונים השונים שבאמצעותם מגיבים הצמחים לעקות ומקטינים את נזקייהן. בחלק זה יודגשו העקרונות והמנגנונים המשותפים לעקות השונות. **בחלקו השני** של הקורס יבחר כל סטודנט עקה אחת שאותה ילמד בהרחבה. בכל עקה יפורטו גורמי העקה, נזקיה ומנגנוני ההתאמה וההסתגלות השונים. **בחלקו השלישי** של הקורס יבחר כל סטודנט את אחת מדרכי ההתמודדות עם העקה, וילמד את פרטי המנגנון ברמה הביוכימית והמולקולרית ואת דרכי המחקר והיישום המעשי של הקניית עמידות באמצעות המנגנון הנלמד. על החלק השלישי יכין הסטודנט עבודה סמינריונית. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

בהתאם למספר הנרשמים לקורס, יתקיימו גם הרצאה וסיור במעבדה במכון ויצמן.

1 במקום הקורסים **ביולוגיה כללית א** (20118) ו**ביולוגיה כללית ב** (20119) ניתן ללמוד שלושה קורסים חלופיים: **צומח וצמחים** (20112), **התא: מבנה ופעילות** (20214) – מתכונת שנתית, או 20452 – מתכונת סמסטרילית) ו**גנטיקה** (20275).

2 או הקורס **ממנדליזם להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

20342 הציטוסקלטון של תאים איקריוטיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורס **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד, התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטרילי)**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר אורית לייטנר

הציטופלזמה כוללת מערכת מסועפת, צופה ורבגונית של סיבים חלבוניים הקרויה שלד התא – ציטוסקלטון. למערכת זו קשורים כל האברונים וחלק מהאנזימים הציטופלזמיים. זוהי מערכת דינמית מאוד המשתנה במשך מחזור התא, במהלך ההתמיינות או עקב גירויים חיצוניים. הקורס מקנה לסטודנט היכרות עם מבנה הציטוסקלטון ותפקידי השונים, ועם הגישות השונות לחקר הציטוסקלטון על מרכיביו ותפקודיו.

הקורס מבוסס על פרקי קריאה ומאמרים באנגלית. הסטודנטים נדרשים לענות על שתי מטלות ולכתוב עבודה סמינריונית בנושא שעליו יחליטו הסטודנט והמנחה. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

20346 זרעים: תרדמה ונביטה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א** ו**ביולוגיה כללית ב**¹, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטרילי)**. ידע קודם מומלץ: **צומח וצמחים, פיזיולוגיה של הצמח, ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד, ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין**.

פיתוח הקורס: פרופ' משה נגבי, אילנה גרדי

זרעים הם יחידות הריבוי של הצמחים העילאיים ולעתים קרובות גם יחידות התפוצה שלהם. כל הזרעים מצויים במצב של תרדמה או מנוחה במשך תקופה כלשהי, שבסופה מתרחש תהליך הנביטה. במהלך הנביטה וצמיחת הנבט מתפרקים ומנוצלים מאגרי המזון שבזרע. מטרת הקורס להרחיב את הידע בנושאים אלה בהיבטים שונים: חקלאי, אקולוגי, ביוכימי ומולקולרי.

השלב הראשון של הקורס מבוסס על לימוד פרקים מתוך הספר:

J.D. Bewley & M. Black, *Seeds: Physiology of Development and Germination*, 2nd ed. (Plenum Press, 1994)

בשלב השני יכין כל סטודנט עבודה סמינריונית בנושא שיבחר בסיוע ובהכוונת המדריך. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

1 במקום הקורסים **ביולוגיה כללית א** (20118) ו**ביולוגיה כללית ב** (20119) ניתן ללמוד שלושה קורסים חלופיים: **צומח וצמחים** (20112), **התא: מבנה ופעילות** (20214) – מתכונת שנתית, או 20452 – מתכונת סמסטרילית) ו**גנטיקה** (20275).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון וואט

20515 חיידיקים בתעשייה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א** או **אשנב למדעי החיים, עולם החיידקים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **גנטיקה¹**, **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**, **ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין**.

פיתוח הקורס: ד"ר סטפן רוקם

תחום המיקרוביולוגיה השימושית הוא עתיק יומין, וכבר לפני 4,000 שנים נוצלו שמרים לאפיית לחם ולהפקת בירה. רק במאה ה-19 הראה פסטר שבתהליכים אלה, כמו בתהליכי ייצור של מיני מזון וחומרים אחרים, מעורבים מיקרואורגניזמים. כיום מנוצלים תאים של מיקרואורגניזמים, צמחים ובעלי חיים לייצור מגוון רחב של תרכובות שיש להן שימוש רב ברפואה, בחקלאות, בתעשיות מזון ועוד. בתהליכי הייצור של תרכובות אלה יש להסתייע בידע רחב מתחומי המיקרוביולוגיה, הביוכימיה, הגנטיקה, ההנדסה ואף הכלכלה. בקורס זה מתוודעים הסטודנטים לקשר שבין תחומי ידע אלה ותהליכים תעשייתיים.

מבנה הקורס

שלב ראשון – קריאת חומר רקע בנושאים הבסיסיים של המיקרוביולוגיה השימושית.
שלב שני – קריאת מאמרי סקירה שעניינם ייצור של חומרים שונים באמצעות תהליכי תסיסה ושיטות אחרות המקובלות בתעשייה.
שלב שלישי – כתיבת עבודה סמינריונית המבוססת על מאמרי מחקר עדכניים בנושאים שתורמים להתפתחות המחקר בתחום המיקרוביולוגיה השימושית ולפיתוח שיטות ייצור חדשניות. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.
חומר הקריאה שמלווה את הקורס הוא **באנגלית**.

1 או הקורס ממנדליזם להנדסה גנטית, שאינו מוצע עוד.

20343 טרנספורט תוך תאי של חלבונים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד, התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטרילי)**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר עמוס פריש

התא האוקריוטי מורכב מאברוני תא רבים בעלי מבנה ותפקוד שונים. אברוני תא אלה, כמו גם התא כולו, מוקפים בממברנה. המבנה והרכב הכימי של הממברנות השונות מיוחדים לאברון ולסוגי הפעילויות שהוא מבצע. הקורס מתמקד בשאלות האלה:

- היכן מתבצעת הסינתזה של החלבונים והגליקו-פרוטאינים הבונים את האברונים והממברנות שלהם?
- כיצד מגיעים החלבונים והגליקופרוטאינים ליעדם אחרי הסינתזה שלהם ואיך הם מצטרפים למבנה המתאים?
- איך מתנהלת תנועת החלבונים בין האברונים ובין הממברנות השונות בתא?
- מהו מנגנון היציאה של החלבונים מן התא (הפרשה) והכניסה של החלבונים אל התא (אנדוציטוזה)?

בקורס נדונות התאוריות השונות הדנות בבעיות שהועלו, ושיטות המחקר הננקטות לאישושן של תאוריות אלה.

הקורס מתבסס על ספרות מקצועית **באנגלית**. הסטודנטים נדרשים לענות על מטלה אחת ולכתוב עבודה סמינריונית באחד מנושאי הקורס. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

20907 מגוון ביולוגי ושמירת טבע

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, אקולוגיה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: אחד מהקורסים **צומח וצמחים, פאונסיטיקה של חולייתנים בישראל, החרקים, מעבדת שדה בביולוגיה: התנהגות חברתית של הזנבן הערבי, נושאים בהתנהגות בעלי חיים**.

פיתוח הקורס: ד"ר איילת שוסטר, פרופ' עידו יצחקי

יועצים: פרופ' תמר דיין, פרופ' דויד זלץ, פרופ' רונן קדמון, ד"ר יוחאי כרמל

האקולוגיה חקרה היחסים שבין אורגניזמים וסביבתם היוותה מרכיב בקיום האנושי, כבר משחר ההיסטוריה. מאז ומתמיד, במודע ושלא במודע, היו בני האדם "סטודנטים לאקולוגיה", וזאת משום שקיומם הותנה ביכולתם ללמוד ולהכיר את סביבתם הקרובה וכן לחזות שינויים סביבתיים ואת תגובתם של צמחים, טורפים וחיות ציד לשינויים אלה.

ההתייחסות לאקולוגיה כתחום חקר מדעי החלה בתחילת המאה ה-20. תחום זה זכה לפריחה מרשימה בעקבות מחקרים תאורטיים וניסויים מדעיים שהצליחו לבסס תאוריות המסבירות ומאפשרות חיזוי של תהליכים ותופעות. בתאוריות האקולוגיות האלה נפקד בדרך כלל מקומו של האדם כאובייקט נחקר. האדם היה צופה מן הצד, מדען החוקר את יחסי כל האורגניזמים עם סביבתם, מלבד את עצמו.

לפני כשלושים שנה התחוללה תפנית שחדרה באיטיות גם למדע האקולוגיה. כיווני המחקר האקולוגיים, אשר בתחילה עסקו במדע בסיסי – הבנה של יחסי האורגניזמים עם סביבתם (האביוטי והביוטי), החלו לכלול יותר ויותר היבטים יישומיים. חוקרי אקולוגיה רבים החלו להפנות את מחקריהם לבעיות יישומיות ולאסוף ידע היכול לסייע בקבלת החלטות בדבר דרכי ממשק של אוכלוסיות ושטחים טבעיים.

בקורס זה נתוודע לדרך שבה עקרונות אקולוגיים שנלמדו בקורס **אקולוגיה (20412)** משמשים בסיס לתכנון מחקרים יישומיים בתחומים שונים, כגון ניהול שטחים פתוחים שימור מינים ותכנון פרויקטים סביבתיים.

הקורס כולל סיור בפארק רמת הנדיב או השתתפות בכנס מדעי.

כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20531 סימביוזה: חיים ביחד של יצורים (סיוור)¹

1 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס סימביוזה: חיים ביחד של יצורים או לימוד במקביל של שני הקורסים סימביוזה: חיים ביחד של יצורים ו-סימביוזה: חיים ביחד של יצורים (סיוור).

הקורס כולל סיוור בן יומיים לשוניות האלמוגים באילת, המהוות דוגמה למערכת אקולוגית המבוססת כולה על מגוון רחב של יחסי סימביוזה.²

20530 סימביוזה: חיים ביחד של יצורים¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר ונדה רייך (כתיבה); יהודית גוגנהיימר (עריכה)
אחריות אקדמית: פרופ' מרגלית גלון

תופעת הסימביוזה מוגדרת כ"חיים ביחד של אורגניזמים השייכים למינים ביולוגיים שונים, החיים בסמיכות מרחבית ופיזיולוגית".

ליחסי סימביוזה יש חשיבות מרכזית באבולוציה שעברו היצורים החיים מאז הופעתם על-פני כדור-הארץ: הופעת התא האיקריוטי, היכולת של בעלי חיים אוכלי צמחים לעכל מזון צמחי, קשירת חנקן על-ידי חיידקים סימביונטיים והעמדתו לרשות הצמחים, הופעת מינים ביולוגיים חדשים כדוגמת החזויות. ליחסי הסימביוזה יש תפקידים מרכזיים בהתפתחותן ובקיומן של מערכות אקולוגיות שלמות, כמו שוניות האלמוגים.

במהלך הקורס נדונים נושאים אלה ואחרים. הקורס עוסק גם בשאלה כיצד נוצרים ומתפתחים יחסי סימביוזה, ומה הן שיטות המחקר הננקטות בחקר אפיון והבנתן של מערכות סימביוטיות שונות.

הקורס מבוסס על ספרות מקצועית באנגלית. הסטודנטים נדרשים לענות על מטלות ולכתוב עבודה סמינריונית שאותה יציג בפני שאר הסטודנטים. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

20544 נושאים נבחרים באימונולוגיה¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים אימונולוגיה, גנטיקה², וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר רות לומניצר, פרופ' מירי סרוזין

תורת החיסון, כמו תחומים אחרים במדעי החיים, היא תחום דינמי מאוד המתפתח ומתחדש בקצב מהיר. מידע חדש ועדכני מתפרסם חדשות לבקרים בספרות המקצועית, והוא מדווח ומעדכן את הקהילה המדעית על חידושים והתפתחויות ועל יישומים שלהם ברפואה, בביוטכנולוגיה, בחקר התא, בביולוגיה מולקולרית ובתחומים אחרים של מדעי החיים.

הקורס מתמקד בשלושה נושאים שבהם חלו התפתחויות מעניינות בשנים האחרונות, ובפרט במנגנונים מולקולריים של תהליכים במערכת החיסון, ובהתפתחויות שיש להן השלכות על תחומים אחרים במדעי החיים ועל יישומים של חידושים ותגליות.

חומר הלימוד כולל פרקי קריאה מתוך המהדורה השישית המתורגמת של הספר:

Kuby Immunology, 6th ed. (W.H. Freeman, 2007)

ומאמרים באנגלית בשלושה נושאים עיקריים:

- תקשורת בין-תאית במערכת החיסון.
- אפופטוזיס (מוות מתוכנן) כמנגנון בקרה של מערכת החיסון.
- היבטים חדשניים של מניעת מחלות וריפוי באמצעים אימונולוגיים.

הסטודנטים נדרשים להגיש מטלות על שניים משלושת הנושאים ולהכין עבודה סמינריונית בנושא נבחר. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

1 הקורס נלמד רק בסמסטרים מסוימים (מותנה במספר המשתתפים). יש לבדוק בזמירות המחלקה למדעי הטבע והחיים אם ומתי הקורס ניתן. סטודנטים שלמדו את הקורס המקביל ללא הסיוור (20530) וירצו להוסיף נקודת זכות (ללא תשלום נוסף), יוכלו לעשות זאת על ידי הרשמה לקורס זה (20531) והצטרפות לסיוור בלבד. לאחר שיעמדו בדרישות הסיוור, תוענק להם נקודת זכות נוספת.
2 הסטודנטים יתבקשו לכסות את עלות הלינה במהלך הסיוור.

1 קורס זה נלמד בכל סמסטר. סטודנטים המעוניינים להוסיף נקודת זכות ללא תשלום שכר לימוד נוסף, יצטרפו לסיוור שבקורס סימביוזה – חיים ביחד של יצורים (סיוור) (20531). לפרטים ראו את תיאור הקורס 20531.

1 בעבר נקרא הקורס נושאים נבחרים בתורת החיסון.
2 או הקורס ממנדליזם להנדסה גנטית, שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20514 קולטנים והמרת אותות

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד, התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאלי)**, גנטיקה¹, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' מירי סורוזין

התהליך שבאמצעותו התא קולט אותות המגיעים אליו, ממיר אותם ומגיב עליהם, הוא בעל חשיבות רבה בכל הפעילויות המאפיינות את המושג "חיים". בתהליך זה נכללים פעילות מערכת העצבים, התכווצות השרירים, ההתפתחות העוברית וההתמיינות, וכן הוויסות ההורמונלית של הגידול, החלוקה והמטבוליזם של תאים. העניין במסלולי המרת האותות בתא התעצם לאחר שזוהו אונקוגנים תאיים רבים המקודדים למרכיבים של מסלולים אלה, והוברר ששיבושם ממלא תפקיד מפתח בהתפתחות גידולים סרטניים.

במערכות שונות של האיתות הבין-תאי ידועים היום הן ההרכב והמבנה של הקולטנים הייחודיים על-פני תאי המטרה והן הדרכים השונות שבהן האותות המגיעים אל התא מועברים ומומרים בתוכו, לפעמים בשרשרת מורכבת של אירועים, עד להשראה או לוויסות של התגובה המתוכנתת של תא המטרה.

מטרות הקורס הן אלה: להציג את המנגנונים המולקולריים שבבסיס של קליטה והמרת אותות בתאים, לערוך היכרות עם מערכות ניסוי שבהן נחקרים התהליכים האלה, ולהקנות כושר הבחנה בין מסקנות מבוססות העולות מן הניסויים לבין שאלות פתוחות.

מבנה הקורס

- **מבוא** שבו נדרשים הסטודנטים לחזור ולהוכיח את שליטתם בנושא "איתות בין תאים". הנושא נכלל ביחידה 8 של הקורס **התא: מבנה ופעילות** (20214, מהדורה שנייה);
- **קריאה מונחית** במאמרי סקירה באנגלית. המאמרים מציגים מנגנונים שונים של קליטה והמרה של אותות באמצעות דוגמאות ספציפיות. בשלב זה יגישו הסטודנטים מטלות שבהן יידרש להוכיח ידע והבנה של החומר הנכלל במאמרים;
- הכנת **עבודה סמינריונית** בנושא נבחר והגשתה בכתב ובעל-פה.
- כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

1 או הקורס **ממנדליזם להנדסה גנטית**, שאינו מוצע עוד.

20519 רעלים והרעלות

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם **ביולוגיה כללית ב** (או **פיזיולוגיה של מערכות באדם**), **כימיה כללית**¹ (או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב לביולוגים**), או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב**, **ביוכימיה א**, **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאלי)**, **כימיה אורגנית לביולוגים** (או **כימיה אורגנית**), וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין**.

פיתוח הקורס: ד"ר אורי וורמסר, ד"ר רות ערב, ד"ר אביבה אלופי

ראשיתו של מדע הטוקסיקולוגיה בחקר וכימות השפעתם של רעלים כימיים מוכרים ורעלים מן החי הצומח על אורגניזמים שונים. הטוקסיקולוגים מיישמים את תוצאות המחקר לצרכים חיוניים.

בעידן המודרני התפתחה תעשייה ענפה של כימיקלים, תרופות, תוספי מזון, מוצרי קוסמטיקה, קוטלי מזיקים, חומרי לחימה כימיים, תרכובות לשיפור איכות מוצרים חקלאיים, מוצרים לתעשיות המתכת, חומרים פלסטיים שונים, צבעים, דלקים וכיו"ב. החשיפה לחומרים השונים האלו עלולה להיות סיכון חן לעוסקים בתהליך ייצורם, חן למשתמשים בהם והן לאוכלוסיות השוכנות בסביבת המפעלים. בשנים האחרונות גברה המודעות הציבורית לחשיבות נושא הסיכון שבהרעלות. הקצאת משאבים לפיתוח מדדי איכות ובטיחות האיצה את התפתחות המחקר בתחום הטוקסיקולוגיה. התפתחות זו הביאה להתקדמות רבה בהבנת הבסיס המולקולרי של הרעלות שונות, ולפיתוח תרופות ואמצעי נגד למניעת מצבי הרעלה או לטיפול בהם.

הקורס עוסק בהבנת עקרונות הטיפול בהרעלות, ובהכרת האמצעים לזיהוי הרעל והדרכים להרחקתו מהגוף. הסטודנטים ילמדו כיצד נבחנת רעילות הכימיקלים, מה חן הדרכים לשימוש נכון ובטיחותי בהם, וכן מהם ערכי הסף לחשיפה, המותרות לעובדים ולאוכלוסייה. כמו כן יתוודעו הסטודנטים לסוגי רעלים הגורמים פגיעות מסוגים שונים לעובר וליונק, כולל פגיעה ב-DNA שלו והיווצרות גידולים ממאירים.

חלק חשוב של הקורס מוקדש לתחום מזהמי אוויר, קרקע ומים, שהוא מעניינה של הטוקסיקולוגיה הסביבתית. זהו ענף חדש ורב-משקל בחקר הטוקסיקולוגיה העכשווית אשר מהווה חלק בלתי נפרד מהידע המצטבר במדעי האקולוגיה.

חומר הלימוד מבוסס על אסופת מאמרים באנגלית הכוללת רקע כללי בטוקסיקולוגיה ודיון מעמיק בתחומים מסוימים של מדע זה. במסגרת הקורס על הסטודנטים להגיש מטלת מנחה ולכתוב עבודה סמינריונית. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

1 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20316 שעונים ביולוגיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאלי)**, **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' נאוה זיסאפל

סיבובו של כדור הארץ סביב צירו וסביב השמש מביא לשינוי מחזורי וקבוע של הסביבה במחזור יממתי ועונתי. השינוי אינו מוגבל רק לתאורה, וכולל גם שינויים בתנאים פיזיים אחרים כגון טמפרטורה, קרינה, לחות. רוב בעלי החיים, וגם בני האדם, פיתחו העדפה לשלב אחד של היממה – יום או לילה, והתאימו עצמם לפעילות לשלב זה (למשל ראיית צבע בפעילי יום וחוש ריח מפותח בפעילי הלילה). מחזורי פעילות אלה אינם תהליכים פסיכיים התלויים בסביבה, אלא מבוקרים באמצעות שערן פנימי הנמצא בגרעינים במוח, והם ימשכו ללא תלות בתנאי הסביבה.

בקורס יכירו הסטודנטים מגוון תופעות ביולוגיות מחזוריות, ילמדו על הבסיס המנגנוני ועל יתרונו האדפטיבי, יתוודעו לשיטות מחקר חדשות ולפרדיגמות עבודה, ויעקבו אחר ניסויים מרכזיים בתחום.

מבנה הקורס

- לימוד מספר הקורס J.C. Dunlap, J.J. Loros, P.J. Decoursey, *Chronobiology: Biological Timekeeping*
- קריאת מאמרים באנגלית שעניינם היבטים שונים של ריתמוסים ביולוגיים.
- כתיבת עבודה סמינריונית על אחד מהנושאים שנדונו בקורס
- כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

20909 תאי גזע: ממחקר בסיסי ליישומים רפואיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאלי)**, **גנטיקה**², וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגיות בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס אימונולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' איתן פיבך, ד"ר יואל קלמס

בניגוד לתאים אחרים בגופנו, כמו תאי עור או תאי שריר, מתאפיינים תאי גזע (stem cells) ביכולתם להתמייין ולהתפתח למגוון רחב של תאים ורקמות. למחקר בתאי גזע ממקור עוברי ובוגר יש חשיבות רבה להבנה של התהליכים ביולוגיים בסיסיים, כמו גם שימושים מרחיקי לכת ברפואה. המחקר בתחום דורש שילוב של ידע מתחומים שונים, כמו ביולוגיה של הרבייה, ביולוגיה התפתחותית, ביולוגיה תאית ומולקולרית, אנדוקרינולוגיה, המטולוגיה ואימונולוגיה, ובמעבדות רבות ברחבי העולם מוקדשים היום מאמצים רבים להבנת התהליכים המתרחשים בתאים אלה.

הקורס מקנה ידע בסיסי על תאי גזע ועל האפשרויות הקליניות הנפתחות כתוצאה מיישום פרי המחקר בתאים אלה. חומר הלימוד בקורס יאפשר לסטודנט להתוודע גם לבעיות האתיות הנלוות למחקר בתאי גזע וליישומו.

מבנה הקורס

הקורס מתבסס על פרקי קריאה ומאמרים באנגלית. בשלב הראשון של הקורס נדרשים הסטודנטים לקרוא ספר מבוא בנושא וכן מאמרי סקירה הדנים בנושא של תאי גזע בוגרים.

כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

1 סטודנט שלמד את הקורס התמיינות של תאי דם (20513), שאינו מוצע עוד, מנוע מללמוד קורס זה. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 או הקורס ממנדליזם להנדסה גנטית, שאינו מוצע עוד.

20328 תקשורת כימית בין בעלי חיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
שינוי נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם שני הקורסים **ביולוגיה כללית א** ו**ביולוגיה כללית ב**,¹ **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאלי)**, אחד מבין הקורסים כימיה אורגנית לביולוגים, **כימיה אורגנית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגיות בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ביוכימיה ב**: **פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין, חרקים**², **החולייתנים, נושאים בהתנהגות בעלי חיים, אבולוציה**.

פיתוח הקורס: ד"ר שרה ויסנברג, ד"ר ויקי סרוקר

תקשורת כימית היא אחד מאפיקי התקשורת העתיקים ביותר בין אורגניזמים חיים (בעלי חיים וצמחים). בתקשורת זו העברת האינפורמציה נעשית באמצעות מסרים כימיים.

ספר הקורס

T.D. Wyatt, *Pheromones and Animal Behaviour: Communication by Smell and Taste* (Cambridge University Press, 2003)

נושאי הלימוד

- המסר הכימי: סוגי מסרים (פרומונים, אללוקימיקלים)
- שיטות מחקר בתחום: בידוד וזיהוי של מסרים כימיים ותכונותיהם הכימיות
- דרכי העברת המסר הכימי (תכונות כימיות ופיזיקליות של המסר ותנועתו בתווך)
- קליטתו של המסר הכימי – איברי חישה: מחושים בחרקים, איבר הרחה ראשי ואיבר וורמונולי בחולייתנים, קולטני ריח האבולוציה של התקשורת הכימית
- יישומי תקשורת כימית
- הלימוד מלווה בדוגמאות מבעלי חיים (כולל בני אדם) ומצמחים במגוון תחומים: תקשורת מינית, טריטוריה, גיוס והגנה.

מבנה הקורס

- לימוד ספר הקורס ומאמרים נלווים (באנגלית) בעזרת מדריכי למידה והגשת מטלות חובה. הגשת המטלות היא תנאי מוקדם להגשת העבודה הסמינריונית.
- כתיבת עבודה סמינריונית על אחד הנושאים הנדונים בקורס. העבודה צריכה להתבסס על החומר שנלמד בקורס ועל ספרות מקצועית ייחודית לנושא (**באנגלית**). נושא העבודה ייבחר בתיאום עם המנחה.
- כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

1 או לחלופין אחד מבין הקורסים **חרקים** (20220), **החולייתנים** (20104).
2 החומר הנלמד בקורס **חרקים** תורם להבנת קורס זה.

20908 פרויקט אינטגרטיבי בלימודי שדה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: לפחות 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי הטבע והחיים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **ביוכימיה א: חלבונים – מבנה ותפקוד**, **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטר יאלי)**, **אקולוגיה**, **צומח וצמחים**, **החולייתנים**, לפחות קורס אחד במעבדה במדעי החיים וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגיות בספרייה. בנוסף, לנושאים מסוימים ייתכנו דרישות לקורסים נוספים מתוך התכנית במדעי החיים בהדגשת לימודי שדה. לפרטים ולקבלת אישור הרשמה יש לפנות למרכז ההוראה.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' עדו יצחקי

קורס חובה בתכנית לקראת תואר בוגר במדעי החיים בהדגשת לימודי שדה (וקורס בחירה בתכנית למדעי החיים). בכל אחד מנושאי הקורס מודגש פן שדאי או פן אינטגרטיבי של הביולוגיה, העוסק באורגניזם כמכלול, או ביחסי הגומלין בין יצורים לבין עצמם וביניהם לבין סביבתם.

נושאי לימוד לבחירה

- מגוון ביולוגי ויציבותה של המערכת האקולוגית
- מערכות הורשה אפיגנטיות וחשיבותן היחסית ביצורים חד-תאיים, בצמחים ובעלי-חיים
- אדפטציה: כיצד ניתן לבדוק אם תכונה נתונה תורמת להתאמה?
- ההשפעה של התחממות כדור-הארץ על החי והצומח
- אקוסקןמופילים וחיים אחרים "על הקצה"
- תפקידים של מטבוליטים שניוניים בעיצוב יחסי גומלין של הדדיות (mutualism) ושל יריבות (antagonism) בין צמחים ובעלי חיים
- האם להיות צמחוני? (או: המשמעות האקולוגית-תזונתית של אכילת עלים, פירות, זרעים לעומת מזון מן החי)
- המשמעות האדפטיבית של צבעוניות בעלים מדוע, מתי ולאן כדאי לנדוד?
- התאוששות החי והצומח לאחר הפרעות במערכות אקולוגיות ים-תיכוניות

מבנה הקורס

- בחירת נושא על סמך קריאת מקור אחד על כל אחד מנושאי הקורס.
- לימוד מאמרים ופרקים מספרים בנושא הנבחר, והגשת מטלה כתנאי מקדים לכתיבת עבודה סמינריונית.
- כתיבת עבודה סמינריונית על שאלת מחקר ספציפית הקשורה לנושא הנבחר.
- כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

הקורס מתבסס על מקראה של טקסטים מדעיים באנגלית ומצריך שימוש בספרייה אוניברסיטאית.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון ומוסמך

20576 פרויקט מחקר במדעי החיים¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 60 נקודות זכות בציון ממוצע 80 לפחות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורס **התא: מבנה ופעילות (שנתי או סמסטרילי)**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים בהתאם לנושא הפרויקט. לפרטים ולקבלת אישור הרשמה נא לפנות למרכז/ת הקורס.²

הקורס מאפשר להתנסות בעבודה מחקרית, ולרוב משלב עבודה אישית עם עבודה של קבוצת מחקר במעבדה של אחת מהאוניברסיטאות או של אחד ממכוני המחקר בארץ. הפרויקט יכול להיות בעל אופי מעשי (במעבדה או בשדה) או תאורטי-חישובי.

במהלך העבודה יהיה הסטודנט שותף לבחירת שאלה מחקרית, שברך כלל תהיה רלוונטית לעבודות המבוצעות במעבדה המסוימת שבוחר. לאחר הגדרת שאלת המחקר ילמד הסטודנט ממאמרים את הרקע המדעי הקשור בה, יגדיר יחד עם המדריך את המטרות, ילמד את שיטות המחקר, ויכין הצעת עבודה שתכלול את הרקע המדעי, השאלה הנחקרת ופרוטוקול בו יפורטו השלבים, אופן ביצוע הפרויקט ולוח הזמנים. **ההרשמה לקורס תיעשה רק לאחר אישור ההצעה על-ידי המדריך ומרכז ההוראה.** ההרשמה אינה תלויה במועדי ההרשמה הרגילים, אלא יכולה להיעשות במשך כל השנה. העבודה תהיה בהיקף של סמסטר אחד או שניים, תוך השקעה ממוצעת של יום בשבוע. בתום העבודה ינתח הסטודנט את התוצאות וידווח עליהן בכתב במתכונת של פרסום מדעי. בנוסף, יציג הסטודנט את עבודתו במצגת שתפורסם גם באתר הקורס. הציון יכלול הערכה של הצעת העבודה, העבודה המעשית, העבודה המסכמת והצגת הפרויקט.

20590 קורס סמינריוני בנושא מיוחד במדעי החיים¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. תנאי קבלה נוספים ייקבעו על פי הנושא הנבחר בעת אישור הקורס על-ידי סגל תחום מדעי החיים.

אחת הדרישות לתואר במדעי החיים היא לימוד שני קורסים סמינריוניים בהיקף של לפחות 6 נ"ז. האוניברסיטה הפתוחה מציעה מגוון של קורסים סמינריוניים. בנוסף, קיימת אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית שלא במסגרת של קורס קיים. סטודנטים הבוחרים בקורס **סמינריוני בנושא מיוחד במדעי החיים** צריכים למצוא מנחה מתאים (מהאוניברסיטה הפתוחה או מחוצה לה), ולגבש הצעה מפורטת. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום.

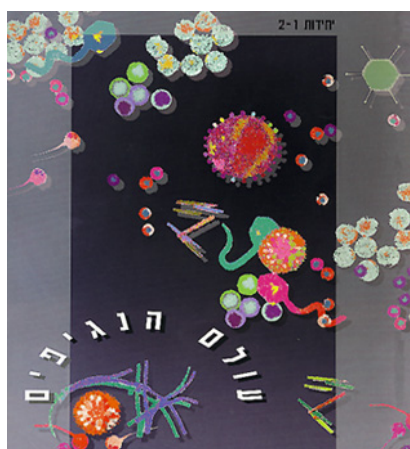
1 במסגרת הלימודים לתואר יורשו הסטודנטים ללמוד רק אחד מתוך ארבעת הקורסים הסמינריוניים בנושא מיוחד: בגיאולוגיה (20591), בכימיה (20592), במדעי החיים (20590) והקורס **פרויקט מתקדם בפיסיקה א** (20382). לפרטים ולשאלות על הקורס יש לפנות לראש המחלקה למדעי הטבע והחיים.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 ההרשמה לקורס אינה תלויה במועדי ההרשמה הכלליים של האוניברסיטה הפתוחה.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעי החיים

חמצן: **אספקטים כימיים וביולוגיים (20349)** (מס) – משובץ בכימיה, עמ' 196.

קורס המכון הבין-אוניברסיטאי באילת (20991), (מ) – משובץ במדעי הטבע והחיים-כללי, עמ' 176.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי כדור-הארץ

תואר ראשון

20117 צפונות כדור-הארץ¹

6 נקודות זכות ברמת פתיחה
נושא: גיאולוגיה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, ד"ר נורית טייטל-גולדמן, צבי קרץ

הקורס עוסק בהכרת סביבתנו ובהיבטים הגיאולוגיים והגיאומורפולוגיים של עולמנו. בקורס נתודע לתחומים המרתקים של **הגיאולוגיה ברחבי העולם**. נכיר נופים מרהיבים כדוגמת ילוסטון, הגרנד קניון והברייס קניון בארצות-הברית. נסתייע בתפיסה המודרנית בגיאולוגיה – **טקטוניקת הלוחות** – להסברת התהליכים המתרחשים בכדור-הארץ: פתיחה או סגירה של אוקיינוסים, התרוממות רכסי הרים ועיצוב שולי יבשות. נלמד מדוע רעידות אדמה והתפרצויות געשיות מתרחשות באזורים מסוימים. נדון בהיווצרות כדור-הארץ ובהתפתחות החיים על פניו. נתודע לתופעות גיאומורפולוגיות ולתהליכי עיצוב הנוף. נעמוד על הקשר שבין הגיאולוגיה, ניצול המשאבים והאדם.

הקורס פותח סדרה של קורסים בגיאולוגיה, והוא מיועד לסטודנטים חדשים, לסטודנטים ותיקים, לחובבי גיאולוגיה וטבע, למורים לכל הגילאים, למדריכים בבתי ספר שדה, למדריכי ידיעת הארץ ולמדריכי תיירים. ניתן ללמוד הן כחידה בלתי תלויה והן לקראת קורסים נוספים המוצעים בגיאולוגיה, במדעי הטבע והחיים, בלימודי הסביבה ובלמודי ארץ-ישראל.

חומר הלימוד

- הקורס מוצע כטלקורס שבו 26 סרטים הם חלק מובנה מחומר הלימוד והם נלמדים באמצעות מדרוך צפייה וספר הקורס, כדלהלן:
- הספר **צפונות כדור-הארץ** מאת שלמה שובאל (האוניברסיטה הפתוחה, מהדורה שנייה, 2011).
- עשרים ושישה **סרטים**, בני מחצית השעה כל אחד. הסרטים הם חלק מובנה מחומר הלימוד והצפייה בהם היא חובה.
- מדרוך צפייה** מקיף המנחה את הצפייה בסרטים ומרחיב בנושאים המוצגים בהם.
- חוברת הדרכה** לסיור.

מבנה הקורס

- סיור** (חובה) בן יום אחד "מן ההר אל החוף" – מהרי יהודה למישור החוף, להכרת תופעות גיאולוגיות וגיאומורפולוגיות באזורים אלה.
- מפגשי הנחיה** אחדים בקמפוס האוניברסיטה או בקבוצות מאורגנות.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

06101 מבוא למדע כדור-הארץ¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: גיאולוגיה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' עמנואל מזור, פרופ' שלמה שובאל, ד"ר נורית טייטל-גולדמן (כתובה); יוסף אנקור (עריכה)

הקורס עוסק בתחומים המרתקים של הגיאולוגיה בהגשת התופעות הייחודיות לארץ-ישראל, ופיתח אשנב אל עולמנו הפעיל והמשנתה ללא הרף. הסטודנטים ילמדו על הכוחות הגורמים להתפרצויות געשיות, לרעידות אדמה ולקימוט הרים, ויבחנו את מגוון המינרלים והסלעים מישראל ואת תנאי היווצרותם. כמו כן, יילמדו התהליכים שעיצבו את הנוף בישראל לאור מודל תנועת הלוחות. בנוסף ייחשפו הסטודנטים להיבטים הקשורים לאהבת הסביבה בשימור נופי בראשית ומקורות המים באזורנו.

הקורס פותח סדרה של קורסים בגיאולוגיה והוא מיועד לסטודנטים חדשים, לסטודנטים ותיקים, לחובבי גיאולוגיה וטבע, למורים לכל הגילאים, למדריכים בבתי ספר שדה, למדריכי ידיעת הארץ ולמדריכי תיירים. ניתן ללמוד הן כחידה בלתי תלויה והן לקראת קורסים נוספים המוצעים בגיאולוגיה, במדעי הטבע, במדעי החיים בלימודי הסביבה ובלמודי ארץ-ישראל.

חומר הלימוד

- הספר **גיאולוגיה בפטיש ישראלי ואהבת הסביבה / עמנואל מזור ונורית טייטל-גולדמן** (האוניברסיטה הפתוחה, מהדורה שנייה, 2012).
- עשר יחידות לימוד** המתבססות על פרקי הספר.
- ערכת מעבדות ביתיות ובה מגוון **מינרלים, סלעים וקרקות** המצויים בארץ. אלה נשלחים לסטודנטים ומאפשרים מגע ישיר ובלתי אמצעי עם סלעי הארץ.
- שלוש **חברות הדרכה** למעבדה ולסיורים.
- שתי **חברות מלח הארץ** (2005, 2006) (בהשאלה).
- סט מפות גיאולוגיות של ישראל (בהשאלה).

מבנה הקורס

- מפגש מעבדה** (חובה) שבו נערכת היכרות עם מינרלים וסלעים מישראל (המעבדה נערכת באוניברסיטה הפתוחה).
- סיור** (חובה) בן יום אחד למכתש חתירה.
- סיור** (חובה) בן יום אחד לבקעת ים המלח.
- בסיורים יתודעו הסטודנטים לתופעות המוצגות בקורס.
- מפגשי הנחיה** אחדים בקמפוס האוניברסיטה.

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

20211 נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: גיאולוגיה

ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **מבוא למדע כדור-הארץ**, **צפונות כדור-הארץ** או ידע מקביל. ידע קודם מומלץ: **הקורסים מעבדה: מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים, מעבדה: מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים**.

פיתוח הקורס: פרופ' עמנואל מזור, פרופ' שלמה שובאל, ד"ר נורית טייטל-גולדמן, נחמה שפרן, צבי ארז; יוסף אנקור (עריכה)

קורס זה עוסק בגיאולוגיה של ארץ-ישראל, והוא מוקדש להכרת יחידות הזמן, יחידות הסלע והמבנה הגיאולוגי של ישראל. במשך ההיסטוריה הגיאולוגית של ישראל הציפו אותה ימים ונסוגו, מיקומנו על-פני כדור-הארץ השתנה בתהליכי תנועת הלוחות ונוצר בקע ים המלח. אירועים דרמטיים אלה, שהותירו את רישומם בסלעי ארצנו, נלמדים במהלך הקורס.

חומר הלימוד

- הספר **נדבכים בגיאולוגיה של ישראל** (האוניברסיטה הפתוחה, 1987)
- הספר **סולם הזמן הגיאולוגי**, מאת א' הרבאו ויע' מזור (האוניברסיטה הפתוחה, 1978)
- תשע **יחידות לימוד** המבוססות על פרקי הספרים
- ארבע **חברות הדרכה** למעבדה ולסיורים
- שתי **חברות מלח הארץ** (2005, 2006) (בהשאלה)
- סט מפות גיאולוגיות של ישראל (בהשאלה)

מבנה הקורס

- סיור בן יומיים לאזור אילת-תמנע¹** (למי שלא השתתף בו בקורס 20239).
- סיור בן יומיים למכתש-רמון¹**
- סיור לאזור הכנרת**
- מעבדה בנושא מאובנים** (המעבדה נערכת באוניברסיטה הפתוחה)

1 הסטודנט יתבקשו לכסות את עלות הלינה במהלך הסיורים.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי כדור-הארץ

תואר ראשון

20434 מבוא לגיאופיסיקה

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: גיאולוגיה
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

ידע קודם דרוש: הקורס **יסודות הפיסיקה (א) יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב**. ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא למדע כדור-הארץ (א) צפונות כדור-הארץ**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביהו גינצבורג (כתיבה), פרופ' יואב יאיר, פרופ' שלמה שובאל, מיטל אלוני, גיא חזרוני

יועצים: פרופ' צבי בן-אברהם, פרופ' יוסף ברטוב, פרופ' עקיבא פלכסר, ד"ר יהודה אייל, ד"ר אברהם הופשטטר, ד"ר שמעון ודבינסקי, פרופ' יוסף ורבין, ד"ר שמעון פיינשטיין, ד"ר משה רשף, ד"ר אבי שפירא

תחום הגיאופיסיקה עוסק ביישום שיטות פיסיקליות לחקר כדור-הארץ, מבנהו הפנימי והתהליכים הפועלים בתוכו. המחקר בתחום מבוסס על מדידות כבידה ומדידות בשיטות סייסמיות, מגנטיות ואחרות, על-פני כדור-הארץ או מעליו, ועל בניית מודלים של המבנה הפנימי של כדור-הארץ. הקורס מקנה הבנה פיסיקלית בסיסית של שיטות מחקר אלו, ושל התהליכים הדינמיים בכדור-הארץ.

נושאי הלימוד

- הקדמה:** גיאופיסיקה מהי? סקירת נתונים כלליים על צורתו ומבנהו הפנימי של כדור-הארץ ומקורותיהם של נתונים אלה; סקירת תהליכים גיאופיסיים בכדור-הארץ וחשיבותם.
- שדה הכבידה של כדור-הארץ:** צורת כדור-הארץ; שדה הכבידה; מדידות הכבידה; האנומליה הגרביטרית – חשיבותה ופענוחה; הכבידה ומבנה קרום כדור-הארץ; שינויים גלובליים בשדה הכבידה; איזוסטסיה.
- מגנטיות:** השדה המגנטי של כדור-הארץ; מדידת השדה המגנטי; האנומליה המגנטית – חשיבותה ופענוחה; אנומליות מגנטיות ביבשה ובקרעית הים; מגנטיות שיורית; מקור השדה המגנטי; היפוכי השדה; חשיבות המגנטיות השיורית לגיאודינמיקה מודרנית ולגיאולוגיה סטרוקטורלית.
- סייסמולוגיה:** גלים סייסמיים; שבירה והחזרה של גלים; רעידות אדמה – מקור ומנגנון רעידות האדמה; איכון מוקדי רעידות האדמה; התפלגות מוקדי הרעידות על-פני כדור-הארץ; התפשטות הגלים הסייסמיים בכדור-הארץ; מבנה פנים כדור-הארץ.
- סייסמולוגיה ישומית:** חקר קרום כדור-הארץ על-ידי שימוש במקורות סייסמיים; סייסמולוגיה יישומית – מדידות שדה, עיבוד נתונים ופענוחם: שיטת השבירה ושיטת ההחזרה.
- גיאודינמיקה וטקטוניקת הלוחות:** חום בכדור-הארץ – מדידתו, התפשטותו, מקורותיו; תנועת הלוחות של קרום כדור-הארץ, סוגי הגבולות ותכונותיהם.

20238 מעבדה: מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: גיאולוגיה

תנאי קבלה: אחד מהקורסים **מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ**.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל

הקורס נועד לחשוף את העולם המיקרוסקופי החבו בסלע והמתגלה בצבעים מרהיבים מבעד למיקרוסקופ המקטב. באמצעות התבוננות במיקרוסקופ נשחזר את "סיפורו של הסלע".

סלעים מגמטיים נוצרו באזור באירועים מגמטיים שליוו את ההיסטוריה הגיאולוגית של ישראל: החל מסלעי המחדר העתיקים של השילד הערב-נובי, המוכרים מאזור אילת ואשר נוצרו באירועים דרמטיים הקשורים בתנועת הלוחות, וכלה בסלעים הגעשיים של הגליל והגולן, אשר נוצרו לפני זמן גיאולוגי קצר בעת שהרי געש התפרצו וכיסו בלבה לוחט את פני השטח. אירועים אלה הותירו את רישומם בתוך הסלעים. בסדרת המעבדות יתודעו הסטודנטים אל סלעים אלה וישחזרו את תנאי התהוותם לפי העדויות החבויות בתוכם.

חומר הלימוד

- שש **יחידות לימוד** המציגות את נושאי הקורס ומקנות רקע לתצפיות במעבדות.
- חמש **חוברות הדרכה** למעבדות ולסיום.

מבנה הקורס

- ארבעה מפגשי מעבדה** (חובה). בקורס יתקיימו מפגשי מעבדה בהם יצפו הסטודנטים בתופעות המיקרוסקופיות.
- סיום** (חובה) בן יום אחד לאתרי געש בגליל ובכרמל. באזורים אלה מצויים נופי געש רב גוניים והסטודנטים יתודעו אל מגוון הסלעים המוצגים במעבדות.
- שתי עבודות מסכמות.** העבודות תוגשנה במהלך הקורס.

20239 מעבדה: מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: גיאולוגיה

תנאי קבלה: אחד מהקורסים **מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ**. ידע קודם מומלץ: הקורס **מעבדה: מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים מגמטיים (מינרלוגיה אופטית ופטרוגרפיה מגמטית)**.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, ד"ר נורית טייטל-גולדמן

יועצים: ד"ר יהודה אייל, עידו מרכוס

מטרת הקורס להכיר את צפונות הסלעים המותמרים וסלעי המשקע באמצעות המיקרוסקופ המקטב. סלעים מותמרים נוצרו באזור באירועים דרמטיים של היווצרות השילד הערב-נובי. אירועים אלה, הקשורים בתנועת לוחות קדומה, נמשכו כחצי מיליארד שנים. במשך כחצי מיליארד השנים הבאות, ימים הציפו ונסוגו וסלעי השילד בישראל כוסו בשכבה עבה של סלעי משקע שהורבדו בסביבות היווצרות שונות. אירועים אלה הותירו את רישומם בתוך הסלעים. בסדרת המעבדות נתוודע אל סלעים מותמרים וסלעי משקע אלה ונשחזר את תנאי התהוותם לפי העדויות שבתוכם.

חומר הלימוד

- שלוש **יחידות לימוד** ו**נספח** המציגים את נושאי הקורס ומקנים רקע לתצפיות במעבדות.
- חמש **חוברות הדרכה** למעבדות ולסיום.

מבנה הקורס

- ארבעה מפגשי מעבדה** (חובה). בקורס יתקיימו מפגשי מעבדה בהם יצפו הסטודנטים בתופעות המיקרוסקופיות.
- סיום** (חובה) בן יומיים לאזור אילת-תמנע (משותף לקורס 20211).¹ באזור זה חשופים סלעי משקע וסלעים מותמרים בצירוף ייחודי המאפשר היכרות קרובה עם מגוון מן הסלעים המוצגים במעבדות.
- שלוש עבודות מסכמות.** העבודות תוגשנה במהלך הקורס.

1 הסטודנטים יתבקשו לכסות את עלויות הלינה במהלך הסיורים.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי כדור-הארץ

תואר ראשון

20291 מבוא למטאורולוגיה

4 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מטאורולוגיה
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס **יסודות הפיסיקה (א) יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב).**

פיתוח הקורס: פרופ' יואב יאיר, ד"ר ברוך זיו, פרופ' יורם קירש; יהודית גוגנהיימר (עריכה), רות שלם (עיצוב)
יועצים: פרופ' פנחס אלפרט, פרופ' יאיר גולדרייך, פרופ' שמואל וייס, ד"ר אייל חפץ

הקורס נועד להקנות ידע והבנה בסיסיים של התהליכים המתרחשים באטמוספירה. בקורס מתוארות ומוסברות תופעות מזג אוויר מגוונות המוכרות לכולנו מחיי היומיום. המנגנונים הפועלים באטמוספירה והחוקים הפיסיקליים שעליהם הם מבוססים מתוארים מבלי להידרש לטיפול טכני-מתמטי. לפיכך נדרשת מהסטודנטים ידיעה בסיסית בלבד בכימיה, בפיסיקה ובגיאוגרפיה. ארבע היחידות הראשונות מקנות לסטודנטים מושגי יסוד ומתארות את החוקים הקובעים את התנהגות האטמוספירה. שלוש היחידות הנותרות הן יישומיות ומאפשרות שימוש בידע בבעיות מעשיות.

נושאי הלימוד

- **מבנה האטמוספירה והרכבה** – הגזים המצויים בה, מקורותיהם ותהליכים הקשורים בהם, חלוקתה לשכבות על פי מאפייניהן, מעבר קרינה ואפקט החממה.
- **האטמוספירה בתנועה** – הלחץ האטמוספרי, מערכות לחץ (כגון שקעים ורמות), והקשר שלהן לרוח, סוגי רוחות.
- **עננים ומשקעים** – יציבות אטמוספריה, התהליכים המיקרו-פיסיקליים של היווצרות עננים, סוגי עננים על פי תכונותיהם וצורתם, ערפל, סופות ברקים.
- **מערכות מזג אוויר** – מערכות מזג אוויר בקני מידה שונים, זרמי אוקיינוס, סוגים שונים של סופות ותהליכים המתרחשים בהן (טורנדו, הוריקן).
- **מזג האוויר בישראל** – מערכות מזג אוויר במזרח התיכון בעונות השונות, גשמי ישראל, תופעת השרב.
- **מטאורולוגיה בעידן המודרני** – אמצעי מדידה מתקדמים במטאורולוגיה, שיטות לחיזוי מזג אוויר, ניסיונות להשפעה מלאכותית על מזג האוויר, שינויים באטמוספירה – הידלדלות שכבת האוזון, התחממות האקלים העולמי.
- **מטאורולוגיה ותעופה** – תופעות מזג אוויר מסוכנות לתעופה: התקררות, ברד, ברקים, רוחות וחתחות (יחידת רשות).

עזרי לימוד

בקורס משולבים סרטים, המציגים מגוון רחב של תופעות מטאורולוגיות והדנים בנושאים מהחומר הנלמד, ופעילות באינטרנט, באיתור מידע מטאורולוגי וניתוחו.

20421 מעבדה במטאורולוגיה: מדידות, תצפיות

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מטאורולוגיה
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: הקורס **מבוא למטאורולוגיה**. ידע קודם דרוש: הקורסים **יסודות הפיסיקה (א) יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב), יישומי מחשב מתקדמים.**

פיתוח הקורס: ד"ר ברוך זיו, פרופ' יואב יאיר

קורס זה מתבסס על התנסות במדידות מטאורולוגיות, באיסוף נתונים ממקורות שונים ובעיבודם. בקורס נלמדים העקרונות הפיסיקליים והטכניקות של ניתוח מזג האוויר וסוגיות אקלימיות. הקורס מהווה המשך מעשי לקורס **מבוא למטאורולוגיה (20291)**, והוא מקדים את הקורס הסמינריוני **בעיות מודרניות במדעי האטמוספירה (20518)**. שלושת הקורסים מהווים חטיבה נושאית בתחום מדעי האטמוספירה. כשלב מקדים לעבודה המעשית יילמדו פרקים עיוניים רלוונטיים.

- הפעילויות במעבדה מתמקדות בנושאים הבאים:
- מכשור וטכנולוגיה במטאורולוגיה
 - אירועים סינופטיים באזורים שונים בעולם
 - איכות האוויר
 - שינויי אקלים ומגמות ארוכות טווח
 - מזג האוויר בישראל

חלק מרכזי בקורס הוא ביצוע עצמי של מדידות באמצעות ערכה ביתית ושימוש בגיליון אלקטרוני לעיבוד הנתונים. הנתונים שיימדדו יכללו טמפרטורה, לחץ, לחות וגשם. הסטודנטים ילמדו לזהות תופעות ולהכיר את השתנותן בזמן, ויתוודעו למאפייני מזג האוויר במצבים סינופטיים שונים בארצנו.

- הנושאים שילמדו בחלק זה הם אלה:
- זיהוי המהלך היומי של המשתנים המטאורולוגיים והבנת המנגנונים הפיסיקליים הרלוונטיים;
 - ניתוח השינויים בתנאים האטמוספריים הנובעים ממעברן של מערכות סינופטיות באזור;
 - אנליזת שגיאות המאפיינות מכשור מטאורולוגי.

- בחלקו השני של הקורס יידרשו הסטודנטים לבצע עבודות חקר בהתבסס על מגוון מקורות מידע ברשת האינטרנט, כגון:
- מידע מטאורולוגי מלוויינים – זיהוי עננים, מערכות מזג אוויר ותופעות שונות בתמונות מלוויינים
 - מפות סינופטיות
 - מסלולי תנועה של אוויר
 - איכות האוויר בישראל
 - מעקב אחר ריכוזי האוזון – על פי נתוני הלוויין TOMS
 - מעקב אחר מסלולי סופות

מחשב ביתי וגישת לאינטרנט הם תנאי להשתתפות בקורס.

20321 גיאולוגיה של הכרמל

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: גיאולוגיה

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ** וכן הקורס **נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה **הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מעבדה: מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים, מעבדה: מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים.**

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, פרופ' עמנואל מזור, צבי ארז; יוסף אנקור (עריכה)

בקורס יכירו הסטודנטים את התופעות הגיאולוגיות הייחודיות לכרמל, ובהן הרי געש תת-ימיים קדומים ושונות מאובנות.

מבנה הקורס

בקורס תכנים לימודיים המובאים באתר הקורס במרשתת (אינטרנט) וכן סיורים לימודיים.

תכני הקורס

- רקע גיאומורפולוגי וגיאולוגי, תואי נוף בכרמל וסביבו, מתלול הכרמל לעמקים, מורדות הכרמל למישור החוף, מערכות ניקוז בכרמל.
- סטרטיגרפיה ומסלע בכרמל, יחידות הסלעים של צפון, מרכז ודרום הכרמל, מהלך ההיווצרות של היחידות.
- שוניות מאובנות בכרמל, שוניות מחסום ושוניות טלאים מאובנות בכרמל, השוניות של נחל המערות, זכרון יעקב, נחל ספונים, מערת אורנית, עין קדם ובית אורן.
- געשיות קדומה בכרמל, פעילות געשית במדף היבשה. הרי הגעש של כרם מהר"ל, רמת אלון ושפיה.
- מבנה ועיצוב הכרמל, קמר הכרמל, המבנה השבור, העתק הכרמל, התרוממות הכרמל.

אתר הקורס

- **מקראה** ובה חומר לימודי עדכני, המבוססת על מאמרים בגיאולוגיה בעברית ובאנגלית.

סיורים לימודיים (חובה)

- הגיאולוגיה של מרכז ודרום הכרמל
- הגיאולוגיה של צפון הכרמל

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי כדור-הארץ

20901 חוף הים התיכון של ישראל

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: גיאולוגיה

4 תנאי קבלה: הקורסים צפונות כדור-הארץ או מבוא למדע כדור-הארץ, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל, מבוא למטאורולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל

הקורס מציג את המאפיינים של חוף הים התיכון על רקע מדע גיאולוגיה הימית.

מבנה הקורס

בקורס תכנים לימודיים המובאים באתר הקורס במרשתת (אינטרנט) וכן ספר קורס וסיוורים לימודיים.

נושאי הלימוד

- המורפולוגיה של מישור החוף, התפתחות מישור החוף, חופים, התשתית הגיאולוגית.
- המשטר האוקיינוגרפי, מאפייני הסביבה החופית, תהליכים דינמיים, תנועות גלים, זרמים, מועדי ים ומחולליהם, הצטברות משקעים.
- מאפייני חוף חולי, חוף חופי, תנועות חוף, גלי חוף ושרטונות, מאזן החוף, תאים חופיים. חולות נודדים, חולות מיוצבים.
- מאפייני חוף סלעי, צוק חוף, סלע חופי, תהליכי גידוד, טבלות גידוד ונקרות.
- סטרטיגרפיה ומסלע בחוף, יחידות הכורכר והחמרה; מהלך ההיווצרות של היחידות.
- ההיבטים הסביבתיים של בניית מזחים, שוברי גלים, מעגנות ונמלים.

אתר הקורס

תכני הלימוד המובאים באתר הקורס הם:

- מדריך למידה המבוסס על מצגות (הרצאות) בנושאי הקורס ומומחש בתמונות ובשרטוטים
- מדריכים לסיוורים המבוססים על מצגות (הרצאות) בנושאי הסיוורים
- מקרה ובה חומר לימודי עדכני

ספר הקורס

חוף הים התיכון של ישראל מאת ד"ר גדעון אלמגור (הוצאת המכון הגיאולוגי).

סיוורים לימודיים (חובה)

- סיוור לחוף השרון. הכרת מאפייני החוף והיערכות יחידות הכורכר והחמרה בצוק החוף.
- סיוור לחוף הגליל המערבי. הכרת מאפייני החוף הסלעי, תהליכי גידוד, טבלות גידוד ונקרות.

20307 יישומי הגיאולוגיה והוראתה בישראל

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
נושא: גיאולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים¹ ובכללם אחד מבין הקורסים מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ וכן הקורס נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים מעבדה: מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים, מעבדה: מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, פרופ' עמנואל מזור; יוסף אנקור (עריכה)

מטרת הקורס היא ליישם בשדה את לימודי הגיאולוגיה, להתוודע לגיאולוגיית השדה של מכתש רמון. במסגרת הקורס יכינו הסטודנטים עבודה סמינריונית בנושא נבחר בגיאולוגיה. סדנת שדה במכתש רמון הנערכת בקורס, משמשת דגם להדרכה גיאולוגית בשדה.

מבנה הקורס

בקורס תכנים לימודיים המובאים באתר הקורס במרשתת (אינטרנט) וכן חומר לימודי נוסף וסדנת שדה.

תכני הקורס

- כתיבת עבודה סמינריונית
- הסטודנטים בקורס יכתבו עבודה סמינריונית בנושא נבחר בגיאולוגיה, בהסתמך על מקורות בנושאים, ובסיומה יכינו מצגת סמינריונית.
- סדנת שדה במכתש רמון (חובה)
- הסטודנטים ישתתפו בסדנת שדה במכתש רמון. כל סטודנט יזריח בשדה נושא נבחר מהגיאולוגיה של מכתש רמון, בהסתמך על עיון בעבודות מדעיות. לאחר הסדנה יגישו הסטודנטים מטלה מסכמת.

אתר הקורס

תכני הלימוד המובאים באתר הקורס הם:

- סדנת שדה במכתש רמון – מבחר נושאים להדרכה בשדה ומאמרי מפתח לכל נושא.
- מוזיאון גיאולוגי וירטואלי – פארק מכתש רמון: כמאה תמונות גיאולוגיות והסברים להן מהפארק הגיאולוגי במכתש רמון. המוזיאון הוירטואלי משמש כחומר רקע לסדנה.
- דוגמאות של מצגות מסדנות קודמות.
- עבודה סמינריונית – מבחר נושאים לעבודה הסמינריונית ומאמרי מפתח לכל נושא; דוגמאות של עבודות סמינריוניות קודמות.

סטודנטים שלא השתתפו בסיוור למכתש רמון בקורס נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל נדרשים להשלים את ההשתתפות בסיוור.

1 במקרים מסוימים תשקול האוניברסיטה אפשרות לקבל לקורס זה סטודנטים שלא צברו עדיין 36 נקודות זכות.

20518 בעיות מודרניות במדעי האטמוספירה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
נושא: מטאורולוגיה
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים מבוא למטאורולוגיה, יסודות הפיסיקה (או יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב, או שלושת הקורסים מכניקה, חשמל ומגנטיות, פרקים בפיסיקה מודרנית, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + השלמות בחשבון אינטגרלי 1 (20492). ידע קודם מומלץ: הקורס תרמודינמיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' יואב יאיר, ד"ר ברוך זיו, פרופ' יורם קירש
יועצים: פרופ' יאיר גולדרייך, פרופ' יהויכין יוסף, ד"ר פנחס אלפרט

הקורס מטפל בנושאים המרכזיים במדעי האטמוספירה שתוארו בקצרה בקורס מבוא למטאורולוגיה (20291) בתחומי האקלים ובהשפעות האדם על האטמוספירה. מטרת הקורס להכיר את המערכת המורכבת של אקלים כדור-הארץ, תוך הבנת התהליכים הפיסיקליים השונים הפועלים באטמוספירה, באוקיינוסים ובפני הקרקע וקשרי הגומלין ביניהם. הגישה הבין-תחומית לנושא של "שינוי גלובלי" מודגמת בנושאים כגון: התחממות האטמוספירה, חיזוי אקלימי, ניתוח אקלים העבר.

מבנה הקורס

בשלב הראשון ילמדו הסטודנטים חומר הכולל אסופת מאמרים מדעיים ופרקים מצולמים מתוך ספרים העוסקים בתיאור אקלים כדור-הארץ, בניית תהליכים הפיסיקליים השונים המשפיעים עליו, באפקט החממה ובהשתנות האקלים העולמי. בשלב השני יכתוב כל סטודנט עבודה סמינריונית על נושא מתוך רשימה מוגדרת, אשר תתבסס על מאמרים מכתבי עת מקצועיים, ובמהלכה ייעזר במנחים שימונו על-ידי צוות הקורס. בעבודה זו יידרשו הסטודנטים לדון באספקטים שונים של הנושא, לגלות שליטה ובקיאיות בחומר וכן חשיבה מקורית. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המנחה שלו בשיחת סיכום.

דוגמאות לנושאים לעבודה הסמינריונית: השפעת הרי הגעש על אקלים כדור-הארץ; הקשר בין פעילות השמש לשינויי אקלים; מחזורי תקופות הקרח; תאוריית "החורף הגרעיני"; תופעת ה"אל-ניניו".

הסטודנטים יקבלו תקליטור DVD של הסרט אמת מטרידה (2006) אשר עוסק בהשפעות האדם על האטמוספירה תוך שינוי הרכבה הכימי, ועל התוצאות הצפויות עקב כך.

1 או הצמד חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474) + חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475), או הקורס חשבון אינפיניטסימלי 1 (20106).

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי כדור-הארץ

תואר ראשון

20548 ספקטרוסקופיה של מינרלים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
נושא: גיאולוגיה
שיוך נוסף: מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **יסודות הפיסיקה (א) יסודות הפיסיקה א + יסודות הפיסיקה ב**, וכן אחד מבין הקורסים **צפונות כדור-הארץ, מבוא למדע כדור-הארץ**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **כימיה כללית¹** (או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב בילולוגים**, או **כימיה כללית א + כימיה כללית ב**), **פרקים בפיסיקה מודרנית, מעבדה בפיסיקה ב**.

פינתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, פרופ' יורם קירש, ד"ר מיכאל גפט

הקורס מציג שיטות ספקטרוסקופיות המקובלות בחקר מינרלים, וכולל הכנת עבודה סמינריונית יישומית והתנסות בשימוש במכשירי מחקר המקובלים בחקר מינרלים.

מבנה הקורס

בקורס תכנים לימודיים המובאים באתר הקורס במרשתת (אינטרנט).

תכני הקורס

החלק הראשון של הקורס הוא עיוני ומשותף לכל הסטודנטים. מטרתו להקנות את הרקע התאורטי לשיטות מחקר שונות בפיסיקה של מינרלים. חלק זה מסתמך על ספר הלימוד (באנגלית):
A. Beran & E. Libowitzky (eds.), *Spectroscopic Methods in Mineralogy* (Eötvös University Press, 2004)

החלק השני של הקורס הוא יישומי, וכולל הכנת עבודה סמינריונית שתבסס על פרויקט מחקר אישי של כל סטודנט. הפרויקט יכלול סקירת ספרות תאורטית וניסויית, עריכת ניסויים, ניתוח התוצאות ודיון בהיקף של עבודה סמינריונית במדעי הטבע. כל סטודנט ירצה על עבודתו או יציג אותה בפני המדריך שלו בשיחת סיכום. כל פרויקט מחקר יכלול התנסות בשיטות מחקר אחדות, כגון: שימוש בספקטרומטר באינפרא-אדום וספקטרומטר באור נראה ואולטרא-סגול. הסטודנטים יתודעו לניסויים בספקטרוסקופית זהירה, בספקטרוסקופית רמאן, בדיפרקטומטר קרני X ובספקטרומטר לבליעה אטומית. בביצוע הפרויקטים תסתייעו בבנק נתונים ממוחשב ובתוכנות מודרניות לניתוח ספקטרה.

אתר הקורס

תכני הלימוד באתר הקורס הם:
• **מדריך למידה המבוסס על מצגות (הרצאות)** בנושאי הקורס ומומחש באיורים.
• **מקראה** ובה חומר לימודי.

1 או הקורסים **כימיה כללית** (20477, 20487), שאינם מוצעים עוד.

20575 פרויקט מחקר בגיאולוגיה¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: גיאולוגיה

4 תנאי קבלה: 60 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי הטבע והחיים בציון ממוצע 80 לפחות, וכן עמידה בדרישות **האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים בהתאם לנושא הפרויקט. לפרטים ולקבלת אישור הרשמה נא לפנות למרכז ההוראה בקורס².

הקורס מאפשר להתנסות בעבודה מחקרית, ולרוב משלב עבודה אישית עם עבודה של קבוצת מחקר במעבדה של אחת מהאוניברסיטאות או של אחד ממכוני המחקר בארץ. הפרויקט יכול להיות בעל אופי מעשי (במעבדה או בשדה) או תאורטי-חישובי.

במהלך העבודה יהיה הסטודנט שותף לבחירת שאלה מחקרית, שדרך כלל תהיה רלוונטית לעבודות המבוצעות במעבדה המסוימת שבה. לאחר הגדרת שאלת המחקר ילמד הסטודנט ממאמרים את הרקע המדעי הקשור בה, יגדיר יחד עם המדריך את המטרות, ילמד את שיטות המחקר, ויכין הצעת עבודה שתכלול את הרקע המדעי, השאלה הנחקרת ופרוטוקול בו יפרוט השלבים, אופן ביצוע הפרויקט ולוח הזמנים. **ההרשמה לקורס תיעשה רק לאחר אישור ההצעה על-ידי המדריך ומרכז ההוראה**. ההרשמה אינה תלויה במועדי ההרשמה הרגילים, אלא יכולה להיעשות במשך כל השנה. העבודה תהיה בהיקף של סמסטר אחד או שניים, תוך השקעה ממוצעת של יום בשבוע. בתום העבודה יתחם הסטודנט את התוצאות וידווח עליהן בכתב במתכונת של פרסום מדעי. בנוסף, יציג הסטודנט את עבודתו במצגת שתפורסם גם באתר הקורס. הציון יכלול הערכה של הצעת העבודה, העבודה המעשית, העבודה המסכמת והצגת הפרויקט.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 ההרשמה לקורס אינה תלויה במועדי ההרשמה הכלליים של האוניברסיטה הפתוחה.

20591 קורס סמינריוני בנושא מיוחד בגיאולוגיה¹

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
נושא: גיאולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות **האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. תנאי קבלה נוספים ייקבעו על פי הנושא הנבחר בעת אישור הקורס על-ידי סגל תחום מדעי כדור-הארץ.

אחת הדרישות לתואר במדעי הטבע היא לימוד של לפחות קורס סמינריוני אחד. האוניברסיטה הפתוחה מציעה מגוון של קורסים סמינריוניים. בנוסף, קיימת אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית שלא במסגרת קורס קיים. נושא העבודה **בקורס סמינריוני בנושא מיוחד בגיאולוגיה** יכול להיות עיוני (התמקדות בנושא גיאולוגיה נבחר) או יישומי (התמודדות עם תופעה גיאולוגית נבחרת). סטודנטים הבוחרים **בקורס סמינריוני בנושא מיוחד בגיאולוגיה** צריכים למצוא מנחה מתאים (מהאוניברסיטה הפתוחה או מחוצה לה), ולגבש הצעה מפורטת. סגל הגאולוגיה יזון בהצעה ויבדוק אם לאשרה.

1 במסגרת הלימודים לתואר יורשו הסטודנטים ללמוד רק אחד מתוך ארבעת הקורסים הסמינריוניים בנושא מיוחד: **גיאולוגיה** (20591), **כימיה** (20592), **במדעי החיים** (20590) והקורס **פרויקט מתקדם בפיסיקה א** (20382). לפרטים ושאלות על הקורס יש לפנות לראש המחלקה למדעי הטבע והחיים.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי כדור-הארץ

תואר ראשון

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעי כדור-הארץ

קורסים של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת (20991, 20992) (מ) – משובץ במדעי הטבע והחיים-כללי, עמ' 176.

צפונות היקום: אשנב לאסטרונומיה (פ) – משובץ בפיסיקה, עמ' 179.

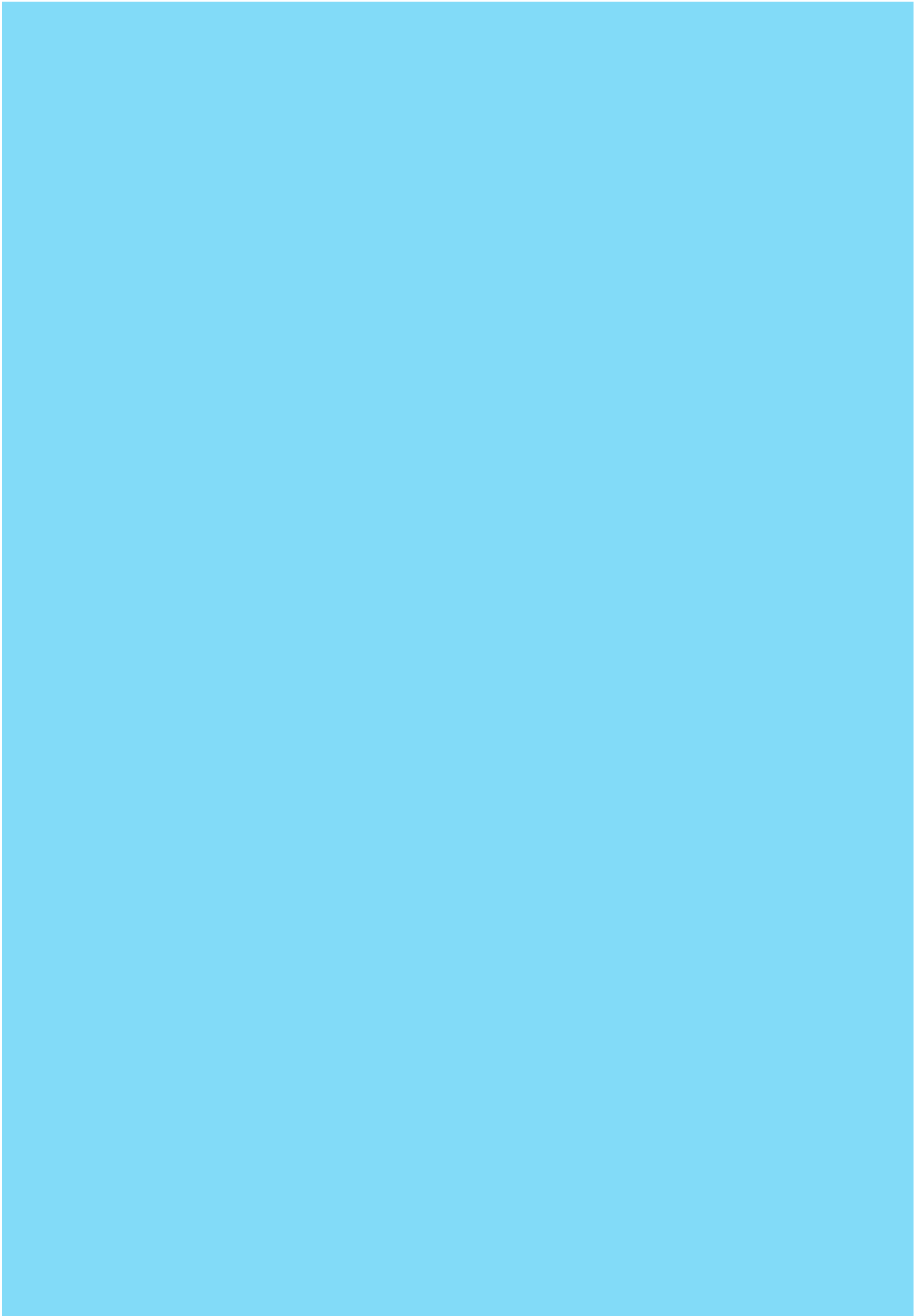
מבוא לאסטרופיסיקה (20207) (ר) – משובץ בפיסיקה, עמ' 180.

נושאים בכימיה אטמוספרית (20553) (מס) – משובץ בכימיה, עמ' 197.

הנדסה

הנדסת תעשייה וניהול / 225

הנדסת תוכנה / 231

הנדסה

הנדסת תעשייה וניהול

תואר ראשון

10163 מבוא להנדסת תעשייה

4 נקודות זכות ברמת פתיחה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אבי שטוב, ד"ר יובל כהן, אלי שרגנהיים, אמיר שרגנהיים, גונן זינגר, שי רביד; חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' משה אבן חיים, פרופ' יוחנן ארזי, פרופ' בועז גולני, פרופ' יששכר גלעד, פרופ' איזי דראל, פרופ' משה כספי, פרופ' דוד שנוער, ד"ר יוסף בוקצ'ין, ד"ר עירד בן-גיל, ד"ר אריה בן-דוד, ד"ר בני בר-יוסף, ד"ר מרדכי גרוס, ד"ר ייל הרר, ד"ר דוד זינרד, ד"ר פנינה סופר, אבינועם לזרוב

הקורס מציג את מכלול הנושאים שבהם עוסק תחום הנדסת התעשייה: תכנון מוצרים ושירותים, תכנון מערכי ייצור ושירות, תכנון מערכות מידע ותהליכי קבלת החלטות, ניהול שוטף של מערכי ייצור ושירות.

בקורס נסקרים שיטות ומודלים בסיסיים, המיועדים המקצועי המקובל וכלי תוכנה התומכים ביישום הנושאים השונים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על עדכון של הספר **מבוא להנדסת תעשייה וניהול** מאת אבי שטוב (האוניברסיטה הפתוחה, 2014); על חומר עזר הכולל ניסוח בעיות ופתרון בעזרת גיליון אלקטרוני; על תוכנת סימולציה לתרגול חומר הלימוד; ועל מדריך לתפעול התוכנה **המאמן התפעולי**.

נושאי הלימוד

- מבוא
- ארגונים ומבנים ארגוניים
- ניהול פרויקטים
- מידע והשימוש בו
- שיקולי שיווק
- ניהול רכש ומלאי
- תזמון
- תכנון דרישות חומרים
- ניהול מערך אינטגרטיבי – ERP
- הנגרות האנושי והטיפול בו
- שרשראות אספקה
- מבוא להנדסת שירות

10687 ניהול התפעול 1

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שינוי נוסף: מדעי החברה / ניהול

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**, אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **הסקה סטטיסטית**, וכן אחד מבין הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**.

פיתוח הקורס: פרופ' איזי דראל (אחראי אקדמי), ד"ר בני בר-יוסף וד"ר יובל כהן (כתיבה); יעל אונגר (עריכה)

הקורס עוסק בתחומים הקשורים לתכנון מגוון המוצרים, כמויות הייצור וקיבולת הייצור בארגונים עסקיים. בקורס נלמדים מודלים לחיזוי, תכנון כוח אדם, תכנון הייצור ובקרת מלאי.

הקורס מציג את המודלים העיקריים המקובלים ואת השיקולים הקשורים לבנייתם.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **תכנון הייצור והתפעול**, כרך א (תרגום: בי בר-יוסף; האוניברסיטה הפתוחה, 2004) שהוא תרגום חלקו הראשון של הספר:

S. Nahmias, *Production and Operations Analysis*, 4th ed. (McGraw Hill, 2001)

וכן על **מדריך למידה** הכולל ניסוח בעיות ופתרון בעזרת גיליון אלקטרוני.

נושאי הלימוד

- אסטרטגיה ותחרות
- חיזוי
- תכנון מצרפי
- תכנון המלאי כאשר הביקוש ידוע
- תכנון המלאי כאשר הביקוש אינו ידוע
- ניהול שרשראות האספקה

10688 ניהול התפעול 2

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שינוי נוסף: מדעי החברה / ניהול
4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**, אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **הסקה סטטיסטית**, וכן אחד מבין הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**.

פיתוח הקורס: פרופ' איזי דראל (אחראי אקדמי), ד"ר בני בר-יוסף וד"ר יובל כהן (כתיבה); יעל אונגר (עריכה)

הקורס עוסק בתחומים הקשורים לתכנון ובקרה על הייצור כאשר כמויות הייצור ידועות, ובנושאים אחרים, כגון: תזמון התפעול, תזמון פרויקטים, מיקום מפעלים ומחלקות במפעל, אבטחת איכות, אמינות ותחזוקה מונעת.

הקורס מציג את המודלים העיקריים המקובלים ואת השיקולים הקשורים לבנייתם.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **תכנון הייצור והתפעול**, כרך ב (תרגום: בי בר-יוסף; האוניברסיטה הפתוחה, 2004) שהוא תרגום חלקו השני של הספר:

S. Nahmias, *Production and Operations Analysis*, 4th ed. (McGraw Hill, 2001)

וכן על **מדריך למידה** הכולל ניסוח בעיות ופתרון בעזרת גיליון אלקטרוני.

נושאי הלימוד

- מערכות בקרת ייצור משיכה ודחיפה
- תזמון התפעול
- תזמון פרויקטים
- מיקום ומערך מפעלים
- אבטחת איכות
- אמינות ותחזוקה מונעת

הנדסה

הנדסת תעשייה וניהול

תואר ראשון

10708 יסודות החשבונאות הפיננסית והניהולית¹

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסי אהרוני, פרופ' יהושע לבנת, ד"ר יעקב קמין, ד"ר יאיר בהר, רוי"ח מנחם פס; ד"ר דוד רביע, ד"ר ניצה גרי, רוי"ח קובי שקולניק, רוי"ח אהרון פילין, חוה ניומן, נורית גורן (עריכה)

יועצים: פרופ' אלי אמיר, פרופ' יהושע לבנת, ד"ר יעקב גולדשמידט, פרופ' עמיהוד דותן, ד"ר משה וייסמן, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר אייל סולנגיק

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד בחשבונאות פיננסית, חשבונאות ניהולית ותמחיר. החשבונאות הפיננסית תכסה את כללי הדיווח הכספי באופן שיאפשר הבנת המשמעות של הדוחות הכספיים של גוף עסקי, תוך פיתוח כושר הניתוח של אותם דוחות. לשם כך יכירו הסטודנטים את תהליך איסוף הנתונים ועיבודם החשבונאי כבסיס לעריכת הדוחות הכספיים; חלקו השני של הקורס עוסק בעקרונות התמחיר, קבלת החלטות ותקצוב ובקרה.

הקורס מבוסס על נושאים נבחרים מתוך הקורסים **יסודות החשבונאות** (10280) ו**מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר** (10404).

חומר הלימוד

חשבונאות פיננסית

- יחידה 1 היסודות התאורטיים של חשבונאות ודיווח כספי
- יחידה 2 מדידת הרווח והצגתו בדוחות הכספיים
- יחידה 3 המאזן: דוח על המצב הכספי
- יחידה 4 התהליך החשבונאי להכנת הדוחות הכספיים
- יחידה 5 נכסים שוטפים: לקוחות חייבים
- יחידה 6 נכסים שוטפים: מלאי
- יחידה 7 נכסים קבועים מוחשיים ובלתי מוחשיים
- יחידה 8 התחייבויות
- יחידה 9 הון עצמי
- יחידה 10 הדוח על תזרימי מזומנים

חשבונאות ניהולית

- יחידה 1 מבוא – הגדרת עלויות וסיווגן
- יחידה 2 מערכת תמחיר הזמנה
- יחידה 3 מערכת תמחיר תהליך
- יחידה 4 העמסת עלויות העקיפות – מחלקות שירות
- יחידה 5 עלויות משותפות ומוצרים משותפים
- יחידה 6 ניתוח נקודת האיזון
- יחידה 7 תמחיר תרומה ותמחיר ספיגה
- יחידה 8 תמחיר הזמנה ותמחיר תהליך – שיטות לרישום וחישוב עלויות ייצור בהתאם למאפייני הפעילות במפעל
- יחידה 12 תמחיר מבוסס-פעילויות

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

10715 חקר עבודה: הנדסת שיטות, מדידת עבודה והערכת ביצועים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס מבוא להנדסת תעשייה, אחד מבין הקורסים הסקה סטטיסטית, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, ואחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א.

כתיבה: פרופ' יוסי חדד

אחריות אקדמית: ד"ר דיאמנטה בנסון-קרעי **ייעוץ:** פרופ' עירד בן-גל, פרופ' איזי דראל, ד"ר דיאמנטה בנסון-קרעי, ד"ר יובל כהן, ד"ר יאיר ליפשיץ, ד"ר ברוך קרן

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים את היכולת לבחון ולמדוד את אופן התפקוד והביצועים של עובדים בתהליכי עבודה שונים בארגון (ארגון יצרני/ספק שירותים), תוך בחינת השיפורים הנדרשים ברמת התהליך, תחנת העבודה והאמצעים. במסגרת הקורס יוצגו ההיבטים השונים המשלבים את העובד, האמצעים, החומר והטכנולוגיות והמשפיעים על ביצוע יעיל של הפעולות.

נושאי הלימוד

- מבוא לחקר עבודה
- הנדסת שיטות
- חקר זמן ישיר והערכת קצב
- תדירות, תוספות אי-רציפות, חקר זמן רציף ותקן זמן לעבודת צוות
- דגימת עבודה
- תקני זמן לעובד או לצוות המפעילים מכונה
- שיטות סינטטיות ואנליטיות לקביעת תקני זמן
- שיטת MOST לקביעת תקני זמן
- עקומות למידה
- שיטות שכר עידוד

חומר הלימוד

- הספרים: יי חדד, **חקר עבודה: הנדסת שיטות, מדידת עבודה והערכת ביצועים**
- K.B. Zandin, *MOST Work Measurement Systems*, 3rd ed. (Marcel Dekker, 2003)
- מדריך למידה בנושא MOST
- חוברת מעבדות

10695 סימולציה למהנדסי תעשייה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס הסקה סטטיסטית או מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, ואחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, תורת ההסתברות. ידע קודם דרוש: הקורס מבוא להנדסת תעשייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים ניהול התפעול 1, ניהול התפעול 2.

פיתוח הקורס: פרופ' משה פולצ'ק, גונן זינגר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

יועצים: פרופ' מרים ברד, פרופ' עודד מימון, פרופ' אברהם שטוב, ד"ר דן ברכה, ד"ר אמנון גונן, ד"ר דוד זינרייך, ד"ר יובל כהן, ד"ר עופר צביקאל, רונן אברמוביץ

הסימולציה מהווה אחד מכלי הניתוח האנליטי המקובלים של מהנדסי תעשייה וניהול ושל מנתחי תרחישים הכוללים רכיבים אקראיים. הסימולציה מסווגת כמת-תחום של חקר ביצועים הנשען בעיקר על הסתברות, תהליכים סטוכסטיים וסטטיסטיקה. הסטודנטים בקורס ילמדו את עקרונות בניית המודלים וניתוחם לשם הערכה וקבלת החלטות במערכות מורכבות הכוללות תהליכים אקראיים. בקורס ייעשה שימוש בתוכנת הסימולציה Arena.

נושאי הלימוד

עקרונות למודלים של סימולציה ובניית מודלים; סימולציה סטטית; סימולציה דינמית; מודלים של מלאי; מודלים של ייצור; מודלים של העברות חומר; הנפשה (אנימציה); איתור ותיקון טעויות; הכנת קלט אומדן פרמטרים; ניתוח פלט; שונות התוצאה בסימולציה ושיטות להפחתת שונות; שילוב תכנות Visual Basic בסימולציה; השוואה בין תצורות חלופיות של מערכת; חיפוש תצורה מיטבית.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **סימולציה למהנדסי תעשייה**, מאת משה פולצ'ק (האוניברסיטה הפתוחה, 2007) ועל תכנת ARENA.

יחידות הלימוד

- עקרונות הסימולציה
- מודלים של סימולציה דינמית
- מודלים לתעשיות הרכבה
- הנפשה ואיתור שגיאות
- קלט ופלט
- שיטות מתקדמות בסימולציה
- תכנות בסימולציה עם Visual Basic for Applications – VBA
- תיכון פרויקט סימולציה

הנדסה

הנדסת תעשייה וניהול

תואר ראשון

10702 ארגונומיה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס מבוא להנדסת תעשייה, וכן אחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים. ידע קודם מומלץ: הקורסים יסודות הפיסיקה א, הסקה סטטיסטית.

פיתוח הקורס: ד"ר יאיר ליפשיץ, ד"ר מיה גולן

תחום הארגונומיה עוסק בהכרת הנושאים הקשורים בפיסיולוגיה של העובד לצורך תכנון סוג העבודה ומקום העבודה, לצורך רכישת ידע הנדסי לתיכון ממשקי אדם-מכונה, וכן לניתוח מטלות תעסוקתיות. הקורס דן בפוטנציאל הפיזיולוגי והמנטלי של העובד, כבסיס לטיפול הנדסי במערכות שבהן מתפקדים אדם ומכונה בחיי העבודה ובמציאות שמחוץ לעבודה, וזאת במטרה לשפר את יכולתו הביצועית של העובד. הקורס מספק ידע הנדסי לתיכון ממשקי אדם-מכונה (כגון, תכנון מקום העבודה ועיצוב מוצרים), ומקנה כלים לניתוח מטלות תעסוקתיות ודרישות מסביבת העבודה הנוגעות לבטיחות העובד.

נושאי הלימוד

- מבוא לארגונומיה והתפתחות תורת הארגונומיה
- מבנה גוף האדם
- עקרונות בעבודת השרירים ובקרה עצבית
- אנטרופומטריה
- יעילות, מיומנות ופריזון, וכלי עבודה ידניים
- מערכת הגב אצל האדם העובד
- עבודת כפיים / עבודה מאומצת
- תצוגות ובקרים
- תכנון עמדת העבודה
- ממשקי אדם-מכונה
- אנליזה ארגונומית
- ראייה, תאורה וקשב
- עייפות, רעש ורעידות
- עבודה במשמרות, תכנון ותעסוקה
- ארגונומיה למבוגרים ושיקום
- תכנון ארגונומי

הקורס מבוסס על הרצאות מוקלטות. מפגשי ההנחה יהיו במתכונת של מפגשי מעבדה. הנוכחות בהם היא חובה.

10907 הסתברות ומודלים סטוכסטיים בחקר ביצועים¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נוסף: מדעים / מדעים – כללי

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, אחד מהקורסים מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלן שטולמן, ד"ר יובל כהן, ד"ר ליאור רוקח, ד"ר צביקה פירסט
יועצים: פרופ' בועז גולני, פרופ' יוסי פליסקין, פרופ' עירד בן-גל, ד"ר יבגני חמלניצקי, ד"ר יוסי קרמר

הקורס מספק בסיס רחב לקבלת החלטות בתהליכים המתרחשים בתנאי אי-ודאות. הקורס מעמיק את הידע התאורטי בתורת ההסתברות ובהתניה ההסתברותית, וכן דן בשרשראות מרקוב שהוא מודל פשוט לתהליך אקראי. במהלך הקורס מוצגים התהליך האקראי הפואסוני והקשר בין ההתפלגות הפואסונית להתפלגות המעריכית (אקספוננציאלית). ידע זה משמש על מנת להרחיב את שרשראות מרקוב ולשבץ בזמן. היחידות האחרונות בקורס עוסקות במודלים של תורים, בחישובי אורך תור ממוצע, בזמני שהייה בתור ובמערכת, עלויות ונצילות המערכת. כמו כן, נערך דיון במודלים שונים בעלי משטרי תורים שונים וברשתות תורים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר: S.M. Ross, *Introduction to Probability Models*, 10th ed. (Academic Press, 2010) וכן על מדריך למידה הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ופתרונות.

נושאי הלימוד

- מבוא להסתברות
- התניה הסתברותית ושימושיה
- שרשראות מרקוב
- התפלגות האקספוננציאלית ותהליך פואסון
- שרשראות מרקוב משובצות בזמן
- תורת התורים

10579 תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: אחד מהקורסים מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, וכן מבוא למדעי המחשב ושפת Java² או יסודות התכנות בשפת Java.

פיתוח הקורס: ד"ר ענת לרנר, דוד לופן, איל זהר
מטרת הקורס להציג עקרונות בסיסיים עליהם בנויות רשתות תקשורת מחשבים בכלל, ורשת האינטרנט בפרט; הקורס שם דגש על נושאים תאורטיים ומעשיים מנקודת מבט של ניהול ארגון.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על חלקים נבחרים מתוך הספר: Computer Networks, A.S. Tanenbaum & D. Wetherall, 5th ed., 2011

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה (בעברית) הכולל: הבהרות, דוגמאות ותרגילים.

נושאי הלימוד

- **מבוא:** סקירה "ממעוף הציפור" על התחום, כהכנה להתעמקות בנושאים השונים בהמשך.
- **השכבה הפיסית:** מערכת הטלפון הקווית והסלולרית; תוכי שידור קווי ואלחוטי; חיבור לאינטרנט באמצעות ADSL ובאמצעות תשתית הטלוויזיה בכבלים; תקשורת באמצעות לווינים; שיטות ריבוב ואפנון.
- **שכבת הערוץ:** נושאים בעיצוב ותכנון שכבת הערוץ ברשתות תקשורת; קודים לגילוי ולתיקון שגיאות; פרוטוקולים לבקרת זרימה.
- **תת-השכבה לבקרת הגישה לערוץ:** הצגת בעיית הגישה לערוץ משותף; פרוטוקולים לגישה לערוץ משותף, לרבות הבסיס לפרוטוקולים לרשתות אלחוטיות; רשת Ethernet.
- **שכבת הרשת:** נושאים בעיצוב ותכנון שכבת הרשת ברשתות תקשורת; אלגוריתמי ניתוב; איכות השירות; שכבת הרשת באינטרנט ופרוטוקול IP.
- **שכבת התובלה:** פרוטוקולי תובלה ברשת האינטרנט: UDP ו-TCP.
- **שכבת היישום:** מערכת DNS, יישומי אינטרנט, העברה ושיתוף של מידע ברשת.
- **אבטחת רשתות:** מושגים בסיסיים בהצפנה, שיטת RSA להצפנה ולחתימה דיגיטלית.

1 מי שלמד את הקורס לפני סמסטר 2014 יוכל להיבחן בהתאם למתכונת שאותה למד עד שנה לאחר מכן.

להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים), ראו תיאור הקורס באתר. אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

2 או שני הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java א (20453), מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב (20454).

1 אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

הנדסה

הנדסת תעשייה וניהול

תואר ראשון

10948 בקרת איכות

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, הסקה סטטיסטית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה**.

פיתוח הקורס: ד"ר דיאמנטה בנסון-קרעי
אחראית אקדמית: פרופ' לאה פרידמן
יועצים: פרופ' לאה פרידמן, ד"ר ישראל פרמט, ד"ר אמיל בשקנסקי

מטרות הקורס

- להקנות לסטודנטים ידע בסיסי, הדרוש ללימוד הגישות, השיטות והכלים בתחום בקרת איכות סטטיסטית, הבטחת איכות וניהול איכות.
- לחשוף את הסטודנטים לרקע ההיסטורי ולמגוון מושגי היסוד בהיבטים הטכנולוגיים והניהוליים של הנדסת איכות.
- להקנות לסטודנטים ידע (כלים, שיטות כמותיות ומודלים) שיכשירו אותם לפתח וליישם מערכת בקרת איכות בארגון.
- להכשיר את הסטודנטים לבצע ניתוח של מערכת בקרת האיכות בארגון, במטרה להביא לשיפור הבקרה ולשיפור איכות המוצר או השירות.
- לספק לסטודנטים כלי ניתוח ומדדים כמותיים, המסייעים בקבלת החלטות בתחום האיכות, ובתכנון בקרת האיכות לטווח קצר ולטווח ארוך.
- להקנות לסטודנטים ידע בסיסי הדרוש ליישום מודלים בבקרת איכות סטטיסטית באמצעות תוכנת מחשב בסיסית כגון SPSS.

נושאי הלימוד

- מבוא להנדסת איכות
- סקירת נושאים בהסתברות ובסטטיסטיקה
- בקרת תהליך סטטיסטית – מבוא
- תרשימי בקרה למשתנים
- תרשימי בקרה לתכונות
- מדדי כושר תהליך
- שיטות סטטיסטיות נוספות לבקרת תהליכים
- תכן ושיפור תהליכים באמצעות תכנון ניסויים
- דגימת קבלה לפי תכונות
- דגימת קבלה לפי משתנים

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר
D.C. Montgomery, *Introduction to Statistical Quality Control*, 7th ed. (John Wiley, 2012)
ועל מדריך למידה.

10926 שיטות אופטימיזציה לא לינארית¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שינוי נוסף: מדעים / מדעים – כללי

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: אחד מהקורסים **אלגברה לינארית 1, נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה, אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע**.

פיתוח הקורס: פרופ' מרדכי אבריאל, ד"ר חגי אילני, רן אתגר; יואב ברור (עריכת מדריך הלמידה)
יועצים: פרופ' גדעון אורון, פרופ' יוסף קרמר, ד"ר אמנון גונן, ד"ר יובל כהן

הקורס מרחיב את ידיעותיהם של הסטודנטים בפתרון בעיות אופטימיזציה לא לינארית. במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים לנסח בעיות אופטימיזציה לא לינארית על סוגיה השונים ולבחור בכלים המתאימים לפתרון הבעיה. לצורך כך ילמדו הסטודנטים מגוון הגדרות ושיטות לפתרון הבעיות בצורה אלגברית ובצורה נומרית. הקורס מציג את התכונות של כל שיטה, תנאי התכנסות, קריטריונים לשימוש ועוד. במסגרת הקורס יתנסו הסטודנטים בפתרון בעיות שונות מתחום הנדסת התעשייה והניהול וזאת כדי לפתח את היכולת לניסוח בעיות הנדסיות והתאמת שיטת הפתרון המתאימה.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:
R.E. Miller, *Optimization: Foundations and Applications* (John Wiley, 2000)
וכן על מדריך למידה הכולל שימוש ב-MS-Excel ובתוכנת הדגמה של GAMS.

נושאי הלימוד

- אלגברת מטריצות
- יסודות אופטימיזציה לא מאולצת
- יסודות אופטימיזציה מאולצת
- פתרון משוואות לא לינאריות
- שיטות לפתרון לא מאולץ של בעיות לא לינאריות
- יסודות תאוריית התכונות הלא לינארית
- תכנות לא לינארית: דואליות ושיטות חישוביות

10595 מבוא למכטרוניקה¹

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שינוי נוסף: מדעים / מדעים – כללי

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, יסודות הפיסיקה 2, מבוא למדעי המחשב ושפת Java³ או יסודות התכנות בשפת Java**, הסקה סטטיסטית. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מערכות ייצור משולבות מחשב, תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה וניהול**.

פיתוח הקורס: פרופ' יעל אידן, ד"ר ויקטור אלחנתי, ד"ר זאב שמילוביץ, פול ארוז, רן אתגר
יועצים: פרופ' אהוד קרול, פרופ' משה שהם, פרופ' שרגא שובל, ד"ר סיגל ברמן, ד"ר יובל כהן

הקורס מציג את תחום המכטרוניקה המשלב בין מכניקה ואלקטרוניקה. שילוב זה מאפיין מערכות רבות ונפוץ בתעשיות טכנולוגיות רבות. הקורס מאפשר חשיפה לנושאים חשובים במערכת מכטרונית, תוך לימוד העקרונות והשיטות המרכזיות בתחום זה. הקורס עוסק בעיקר במחזור הבקרה: החל מקליטה ומדידה של נתוני הסביבה ועיבוד הנתונים, וכלה בהפעלה של חלקי המערכת המכנית. הסטודנטים יתנסו בעבודה על ערכות מעבדה כחלק מדרישות הקורס.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:
W. Bolton, *Mechatronics* (Person-Prentice Hall, 2008)

הספר מלווה במדריך למידה הכולל גם הדרכה למעבדות.

נושאי הלימוד

- מבוא למכטרוניקה
- מערכות מדידה ותצוגה
- חיישנים
- סוגי מפעילים
- מודלים בסיסיים של מערכות
- תגובה דינמית של מערכות
- מערכות בקרה
- לוגיקה דיגיטלית
- בקרים מתוכנתים
- מיקרופרוססורים
- מערכות קלט/פלט
- תכן הנדסי

מפגשי ההנחיה יהיו במתכונת של מפגשי מעבדה. הנוכחות בהם היא חובה.

1 אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.
2 או שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א** (20113), **יסודות הפיסיקה ב** (20114).
3 או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** א (20453), **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454).

1 אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

הנדסה

הנדסת תעשייה וניהול

תואר ראשון

10580 תכן מערך מפעלים ומערכות נלוות¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: הקורס ניהול התפעול 1, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים. ידע קודם מומלץ: הקורסים ניהול התפעול 2, סימולציה למהנדסי תעשייה.

פיתוח הקורס: ד"ר דוד זינרייך, פרופ' יוסי בוקצ'ין, רן אתגר (כתיבה); יעל מילון (עדכון); מתן חרמוני, חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' משה אבן-חיים, פרופ' יעל אידן, פרופ' יוחנן ארזי, פרופ' יוסף בוקצ'ין, פרופ' בועז גולני, פרופ' משה כספי, פרופ' עודד מימון, פרופ' גדי רבינוביץ, פרופ' שרגא שובל, ד"ר עירד בן-גל, ד"ר יובל כהן, ד"ר יעקב רובינוביץ

הקורס דן במושגי יסוד בתחום תכן ותכנון מערכי מפעלים ומבנים תעשייתיים, מערכות שינוע, אחסון ומחסנים ומערכות ייצור גמישות. הקורס פורס בפני הסטודנטים את שלבי העשייה שבאחריות מהנדס התעשייה המעורב בצוות ההקמה של מפעל, מחסן או מבנה תעשייתי חדש. הקורס מציג את השלבים הנדרשים בתהליך תכנון מערך המפעל, תוך הכרת המודלים הכמותיים והגישות השונות המשמשים את מהנדס התעשייה.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר: S.S. Heragu, *Facilities Design*, 3rd ed. (Universe Inc., 2008)

וכן על מדריך למידה הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ופתרונות.

נושאי הלימוד

- מבוא לתכן מפעלים וניתוח דרישות ציוד ומרחב
- נתוני תכן מפעלים: הגדרה, יצירה, הצגה וניתוח
- מודלים לתכן מפעלים
- אלגוריתמים לפתרון בעיות תכן מפעלים
- תכן תאי ייצור בטכנולוגיית הקבוצות
- שינוע
- אחסון
- מערכות ייצור גמישות (FMS)

10906 ניהול פרויקטים לתלמידי תעשייה וניהול¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **הסקה סטטיסטית** או הקורס **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **ניהול התפעול 2, מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים, התנהגות ארגונית**. ידע קודם מומלץ: הקורס **תורת המימון**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבי שטוב, ד"ר יובל כהן, ד"ר ברוך קרן

קורס זה נועד להטמיע את המסגרת לתכנון, פיקוח וניהול פרויקטים, ולהעביר לסטודנטים את הידע הנדרש לתכנון ופיקוח על פרויקטים באופן מקצועי. בנוסף, הקורס מציג נושאים ניהוליים שונים כדי לאפשר לסטודנטים להבין את המכלול הקרוי 'ניהול פרויקט'. דגש חזק יינתן בקורס לשיטות ולמודלים אשר משמשים לתכנון הפרויקטים ולפיקוח על ביצועם. כמו כן, הקורס מקנה הבנה בנושאים הקשורים לניהול הפרויקט ולתפקידו של הפרויקט באסטרטגיה העסקית. בקורס גם יסקרו כלי תוכנה התומכים ביישום של ניהול פרויקטים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:

H. Kerzner, *Project Management: A System Approach to Planning, Scheduling, and Controlling*, 11th ed. (John Wiley, 2013)

וכן על מדריך למידה.

נושאי הלימוד

- מבוא לניהול פרויקטים
- כוחות ומשימות
- תהליך התכנון
- שיטות תזמון בפרויקטים
- תזמון הקצאת משאבים
- הערכת עלות וזמן
- בקרת עלויות
- ניהול סיכונים
- ניהול רכש ונושאים נבחרים

10571 מערכות ייצור משולבות מחשב¹

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java**,² או **יסודות התכנות בשפת Java**, נושאים **במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה: פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית**,³ וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ניהול התפעול 2, סימולציה למהנדסי תעשייה, תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה וניהול**.

פיתוח הקורס: פרופ' שרגא שובל, ד"ר דוד זינרייך, ד"ר יעקב רובינוביץ, רן אתגר
יועצים: פרופ' יעל אידן, פרופ' יוחנן ארזי, פרופ' משה שוהם, ד"ר יוסי בוקצ'ין, ד"ר אורי בן-חנן, ד"ר סיגל ברמן, ד"ר יובל כהן, ד"ר אליהו מצליח

הקורס עוסק בתחום הייצור ממוחשב ובנושאים הקשורים אליו. הקורס מקנה הבנה בטכנולוגיה, בתכנון יישום ובקרה של מערכות ייצור משולבות מחשב (CIM) ובמערכות ייצור גמישות. הקורס דן בטכנולוגיות חיוניות להפעלת אוטומציה גמישה בייצור (כגון ראייה וזיהוי, רובוטיקה, בקרים מתוכנתים, CNC, CAD/CAM, ASRS וכ"ו) במסגרת מערכות ייצור משולבות מחשב. הקורס מקנה הבנה של עקרונות המבנה והתפעול של מערכות אלו, הבנה של מגבלותיהם, והכרה של שיטות ייצוג מקובלות ושימושים במערכות אלו לשם ייעול ושיפור ביצועים. כמו כן, הקורס מקנה את היכולת לאפיין דרישות ולהתאים את סוג הציוד למטלות שונות.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **מערכות ייצור משולבות מחשב (CIM)** (האוניברסיטה הפתוחה).

נושאי הלימוד

- מבוא, תכן בסיוע מחשב (CAD)
- בקרה ספרתית (CNC)
- רובוטיקה
- מערכות זיהוי אוטומטיות (Auto-ID) וראייה ממוחשבת
- מערכות אחסנה ושינוע אוטומטיות (AS/RS)
- בקרים מתוכנתים (PLC)
- טכנולוגיית קבוצות ותכנון תהליכי ייצור בעזרת מחשב (CAPP)

במהלך הקורס יתקיימו מפגשי מעבדה. ההשתתפות בהם היא חובה.

- 1 אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.
- 2 או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** א (20453) + **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454).
- 3 או שני הקורסים **אלגברה לינארית 1** (20109) + **מתמטיקה בדידה** (20476) או **מתמטיקה דיסקרטית** (20283), שאינן מוצע עוד.

1 אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

1 אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

הנדסה

הנדסת תעשייה וניהול

תואר ראשון

10923 פרויקט מסכם בהנדסת תעשייה וניהול:

8 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 120 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללן 30 נקודות זכות בתחום הנדסת תעשייה וניהול, ובכללם הקורסים: חקר עבודה: הנדסת שיטות, מדידת עבודה והערכת ביצועים, ארגונומיה, סימולציה למהנדסי תעשייה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' איזי דראל, פרופ' יששכר גלעד, ד"ר יובל כהן

הפרויקט המסכם מאפשר לסטודנטים במסלול הנדסת תעשייה וניהול לרכוש ניסיון ולהתמודד עם אתגרי הביצוע של פרויקט מעשי בארגון, או לבצע פרויקט מחקרי בהנדסת תעשייה וניהול. הפרויקט יעסוק בסוגיות הקשורות להנדסת תעשייה וניהול בארגונים.

הפרויקט המסכם יבוצע על-ידי צוות בן 1-3 סטודנטים. הצוות יגדיר, כבר בשלבים הראשונים, מדדים לאבחון אפקטיביות ולמידות התרומה והערך המוסף של הפרויקט. הדוח המסכם של הפרויקט הנו המסמך העיקרי של הפרויקט ומהווה מרכיב מרכזי בציון.

על חברי הצוות למצוא נושא לפרויקט ומנחה שילווה אותם במהלך הפרויקט. **המנחה ממונה בנוסף למרכז ההוראה בקורס, ומינויו ייעשה באישור מרכז ההוראה.**

מנחה הפרויקט יכול להיות:

- א. ד"ר או חבר סגל במוסד אקדמי מוכר
- ב. בעל תואר שני כלשהו, ותואר ראשון (B.Sc.) בהנדסה
- ג. בעל תואר ראשון ובעל ותק של 10 שנים לפחות בתחום בו מוצע הפרויקט.

הפרויקט מבוצע לאורך שני סמסטרים עוקבים.

שלבי הביצוע של הפרויקט המסכם:

סמסטר ראשון

- **דוח מספר 1:** ההצעה לביצוע פרויקט הגמר. צוות הפרויקט יגיש את הדוח לפי ההנחיות, לאישור מרכז ההוראה ולאישור האחראי האקדמי.
- **דוח מספר 2:** תיאור הפרויקט. דוח זה עוסק באפיון סביבת הפרויקט ובוזיהוי ואפיון הבעיות והנקודות שבהם יתמקד הפרויקט. דוח זה ילווה במצגת ניתוח הבעיה שהפרויקט פותר והדרך המוצעת לפתרון.

סמסטר שני

- **דוח מספר 3:** תיאור התקדמות הפרויקט הדוח יוגש במהלך ששת השבועות הראשונים של הסמסטר.
- **דוח מספר 4:** מצגת מסכמת והגשה סופית של הדוח המסכם כולל תוצאות פרויקט הגמר.

1 לפרטי תשלום ראו טבלת שכר לימוד לקורסים ספציפיים.

הנדסה

הנדסת תוכנה

תואר ראשון

20950 פרויקט מסכם בהנדסת תוכנה

8 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 115 נקודות זכות עבור קורסים במסלול הנדסת תוכנה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הבינלינגוויסטית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס הנדסת תוכנה. ההרשמה לפרויקט מותנית באישור בכתב מן האחראי לפרויקטים במדעי המחשב.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד לורנץ

הפרויקט המסכם מיועד לסטודנטים לתואר ראשון במדעי המחשב במסלול הנדסת תוכנה. מטרת הפרויקט לאפשר לסטודנטים במסלול להנדסת תוכנה לרכוש ניסיון ולהתמודד עם אתגרי הביצוע של פרויקט תוכנה גדול בארגון, או לבצע פרויקט מחקרי בהנדסת תוכנה המשתלב במחקר המעשי הנערך באוניברסיטה הפתוחה.

מבנה הפרויקט

הפרויקט המסכם יבוצע על-ידי צוות של 2-3 סטודנטים. לכל פרויקט ימונה, בנוסף למרכז ההוראה, מנחה שילווה את הצוות במהלך הפרויקט, ומינויו ייעשה באישור מרכז ההוראה.

הצוות יגדיר, כבר בשלבים הראשונים, מדדים לאבחון האפקטיביות ולמידת התרומה והערך המוסף של הפרויקט. בסיום הפרויקט יהיה על הצוות להגיש תוצר עובד ומתועד (על-פי הגדרת מנחה הפרויקט) ולהציגו בפני מנחה הפרויקט.

הפרויקט מבוצע לאורך שני סמסטרים עוקבים.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בהנדסת תוכנה

קומפילציה (20364) (מ) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 168.

תכנות מתקדם בשפת Java (20554) (מ) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 170.

שפת תכנות (20905) (מ) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 172.

תכנות מונחה עצמים (20906) (מ) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 173.

סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java (20503) (מס) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 173.

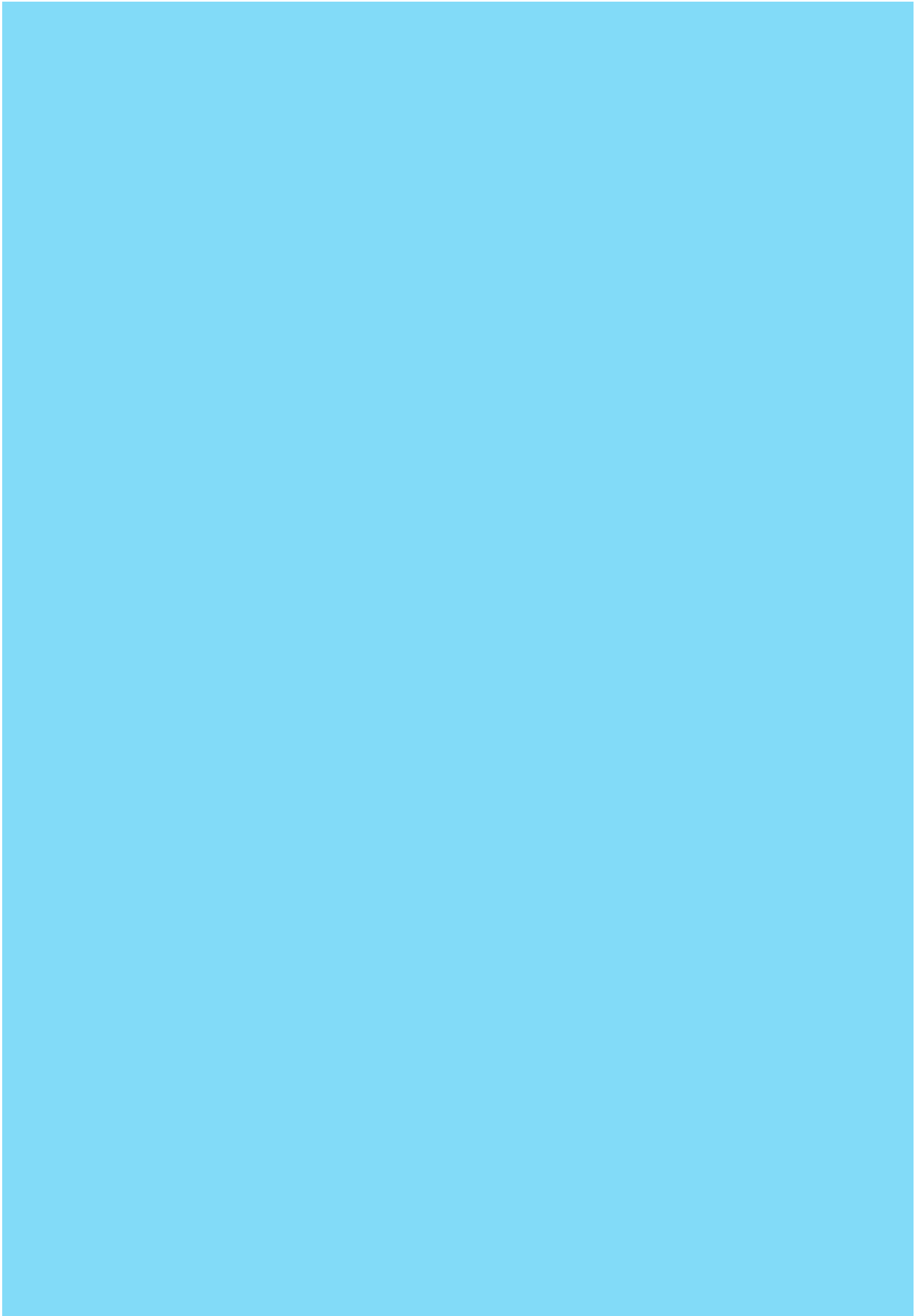
סדנה במערכות הפעלה (20587) (מס) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 173.

סדנה בתכנות מונחה עצמים (20586) (מס) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 175.

לימודי שפות

אנגלית כשפה זרה / 235

ערבית כשפה זרה / 238

לימודי שפות

אנגלית כשפה זרה

תואר ראשון

31010 אנגלית רמה A למדעי הרוח:

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: סיווג לרמה A על פי המבחן הפסיכומטרי או על פי מבחן המיון באנגלית אמ"ר/ר, או סיום בהצלחה של הקורס המכין ברמה B.

פיתוח הקורס: קלייר גורדון, אן מרקס, אנט רוזנברג
יועצת: ד"ר אסתר קליין-והל

הקורס נועד לפתח אצל הסטודנטים שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי. הקורס מקנה כלים להבנת טקסטים אקדמיים ולקריאה מושכלת וביקורתית.

מבנה הקורס

הקורס כולל מאמרים אקדמיים ממגוון נושאים בתחומי ההיסטוריה, מדעי היהדות, פילוסופיה, ספרות, אמנות, מוסיקה ובלשנות.

- היחידות כוללות את החלקים הבאים:
- קדם-קריאה (pre-reading)
 - קריאה מדוקדקת (close reading)
 - קריאה שלאחר (post reading)
 - העשרה (enrichment)

מתכונת הלימוד

הקורס מוצע בהנחיה מוגברת ורגילה בכיתה, וכן בהנחיה רגילה וירטואלית – צפייה מהבית.²

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה**, **בחינת ביניים** ו**בחינת גמר**. לפרטים נוספים ראו הפרק **אנגלית כשפה זרה**.

יש לסיים קורס זה לפני ההרשמה לקורס מתקדם.

31015 אנגלית רמה A למדעי החברה:

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: סיווג לרמה A על פי המבחן הפסיכומטרי או על פי מבחן המיון באנגלית אמ"ר/ר, או סיום בהצלחה של הקורס המכין ברמה B.

פיתוח הקורס: קלייר גורדון, אן מרקס, גינט סגל, טובה פרסוף, אנט רוזנברג
יועצת: ד"ר אסתר קליין-והל

הקורס נועד לפתח אצל הסטודנטים שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי. הקורס מקנה כלים להבנת טקסטים אקדמיים ולקריאה מושכלת וביקורתית.

מבנה הקורס

הקורס כולל מאמרים אקדמיים ממגוון נושאים בתחומי הסוציולוגיה, מדע המדינה, התקשורת והכלכלה.

- היחידות כוללות את החלקים הבאים:
- קדם-קריאה (pre-reading)
 - קריאה מדוקדקת (close reading)
 - קריאה שלאחר (post reading)
 - העשרה (enrichment)

מתכונת הלימוד

הקורס מוצע בהנחיה מוגברת ורגילה בכיתה.

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה**, **בחינת ביניים** ו**בחינת גמר**. לפרטים נוספים ראו הפרק **אנגלית כשפה זרה**.

יש לסיים קורס זה לפני ההרשמה לקורס מתקדם.

31011 אנגלית רמה A לחינוך ולפסיכולוגיה:

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: סיווג לרמה A על פי המבחן הפסיכומטרי או על פי מבחן המיון באנגלית אמ"ר/ר, או סיום בהצלחה של הקורס המכין ברמה B.

פיתוח הקורס: קלייר גורדון, אן מרקס, גינט סגל, טובה פרסוף, אנט רוזנברג
יועצת: ד"ר אסתר קליין-והל

הקורס נועד לפתח אצל הסטודנטים שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי. הקורס מקנה כלים להבנת טקסטים אקדמיים ולקריאה מושכלת וביקורתית.

מבנה הקורס

הקורס כולל מאמרים אקדמיים ממגוון נושאים בתחומי הפסיכולוגיה והחינוך.

- היחידות כוללות את החלקים הבאים:
- קדם-קריאה (pre-reading)
 - קריאה מדוקדקת (close reading)
 - קריאה שלאחר (post reading)
 - העשרה (enrichment)

מתכונת הלימוד

הקורס מוצע בהנחיה מוגברת ורגילה בכיתה, וכן בהנחיה רגילה וירטואלית – צפייה מהבית.²

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה**, **בחינת ביניים** ו**בחינת גמר**. לפרטים נוספים ראו הפרק **אנגלית כשפה זרה**.

יש לסיים קורס זה לפני ההרשמה לקורס מתקדם.

1 סטודנטים ותיקים שנרשמו בעבר לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעים** (רמה A) או לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעי הרוח והחברה** (רמה A) בלי שעברו בחינת אמ"ר, ולא עמדו בדרישות הקורס, לא יוכלו להירשם פעם נוספת לקורס זה. יהיה עליהם להיבחן בבחינת אמ"ר וללמוד את אחד הקורסים – A, B, C, D או E – שאליו יסווגו לאחר הבחינה.
2 הקורס מתנהל באמצעות האינטרנט, לכן גישה זמינה לאינטרנט הינה חיונית.

1 סטודנטים ותיקים שנרשמו בעבר לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעים** (רמה A) או לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעי הרוח והחברה** (רמה A) בלי שעברו בחינת אמ"ר, ולא עמדו בדרישות הקורס, לא יוכלו להירשם פעם נוספת לקורס זה. יהיה עליהם להיבחן בבחינת אמ"ר וללמוד את אחד הקורסים – A, B, C, D או E – שאליו יסווגו לאחר הבחינה.
2 הקורס מתנהל באמצעות האינטרנט, לכן גישה זמינה לאינטרנט הינה חיונית.

לימודי שפות

אנגלית כשפה זרה

31001 אנגלית רמה A למדעים¹

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

תנאי קבלה: סיווג לרמה A על פי המבחן הפסיכומטרי או על פי מבחן המיון באנגלית אמ"ר/ר, או סיום בהצלחה של הקורס המכין ברמה B.

הקורס נועד לפתח אצל הסטודנטים שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי. הקורס מקנה כלים להבנת טקסטים אקדמיים ולקריאה מושכלת וביקורתית.

מבנה הקורס

הקורס כולל מאמרים אקדמיים מגוון נושאים בתחומי מדעי המחשב, מתמטיקה, פיסיקה, ביולוגיה וכימיה.

היחידות כוללות את החלקים הבאים:

- קדם-קריאה (pre-reading)
- קריאה מדוקדקת (close reading)
- קריאה שלאחר (post reading)
- העשרה (enrichment)

מתכונת הלימוד

הקורס מוצע בהנחיה מוגברת ורגילה בכיתה, וכן בהנחיה רגילה וירטואלית – צפייה מהבית.²

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה**, **בחינת ביניים ובחינת גמר**. לפרטים נוספים ראו **אנגלית כשפה זרה**.

יש לסיים קורס זה לפני ההרשמה לקורס מתקדם.

¹ סטודנטים ותיקים שנרשמו בעבר לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעים** (רמה A) או לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעי הרוח והחברה** (רמה A) בלי שעברו בחינת אמ"ר, ולא עמדו בדרישות הקורס, לא יוכלו להירשם פעם נוספת לקורס זה. יהיה עליהם להיבחן בבחינת אמ"ר וללמוד את אחד הקורסים – A, B, C, D או E – שאליו יסווגו לאחר הבחינה.

² הקורס מתנהל באמצעות האינטרנט, לכן גישה זמינה לאינטרנט הינה חיונית.

31022 אנגלית רמה A

בין-תחומי וירטואלי¹

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

תנאי קבלה: סיווג לרמה A על פי המבחן הפסיכומטרי או על פי מבחן המיון באנגלית אמ"ר/ר, או סיום בהצלחה של הקורס המכין ברמה B.

פיתוח הקורס: קלייר גורדון, אן מרקס, גינט סגל, טובה פרסוף, אנט רוזנברג

יועצת: ד"ר אסתר קליין-והל

ההוראה בקורס כוללת מפגשים וירטואליים סינכרוניים המלווים במתן תמיכה אישית לסטודנטים.

הקורס נועד לפתח אצל הסטודנטים שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי. הקורס מקנה כלים להבנת טקסטים אקדמיים ולקריאה מושכלת וביקורתית.

מבנה הקורס

הקורס כולל מאמרים אקדמיים מגוון תחומים במדעי החברה ומדעי הרוח ומתאים לסטודנטים הלומדים בכל הדיסציפלינות מלבד מדעים מדויקים.

היחידות כוללות את החלקים הבאים:

- קדם-קריאה (pre-reading)
- קריאה מדוקדקת (close reading)
- קריאה שלאחר (post reading)
- העשרה (enrichment)

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה**, **בחינת ביניים ובחינת גמר**. לפרטים נוספים ראו הפרק **אנגלית כשפה זרה**.

יש לסיים קורס זה לפני ההרשמה לקורס מתקדם.

¹ סטודנטים ותיקים שנרשמו בעבר לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעים** (רמה A) או לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעי הרוח והחברה** (רמה A) בלי שעברו בחינת אמ"ר, ולא עמדו בדרישות הקורס, לא יוכלו להירשם פעם נוספת לקורס זה. יהיה עליהם להיבחן בבחינת אמ"ר וללמוד את אחד הקורסים – A, B, C, D או E – שאליו יסווגו לאחר הבחינה.

הקורס מתנהל באמצעות האינטרנט, לכן גישה זמינה לאינטרנט הינה חיונית.

61136-61133 אנגלית:

הבנת הנקרא לצרכים אקדמיים

(רמות E-B)

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

הקורסים ברמות E-B מכינים בהדרגה את הסטודנטים ללימוד הקורס **אנגלית: רמה A**, שהוא קורס חובה לתואר בוגר באוניברסיטה הפתוחה.

הקורסים נועדו לסטודנטים שסווגו לרמות B, C, D או E, על-פי המבחן הפסיכומטרי או על-פי מבחן המיון באנגלית אמ"ר/ר. רמה E היא רמת המתחילים וכן הלאה. סטודנטים שיסימו בהצלחה את הקורס המכין ברמה B יוכלו ללמוד את הקורס האקדמי **אנגלית: רמה A** אשר מוצע בתחומי ידע שונים.

מטרת הקורסים להקנות לסטודנטים כלים להבנת טקסטים בשפה זרה ולהנחותם בקריאה מושכלת: הרחבת אוצר מילים, הכרת מבנים לשוניים כאמצעי עזר לפענוח טקסט ושימוש באסטרטגיות קריאה כגון: בניית תבניות לארגון הטקסט, הבנת המילים מתוך הקונטקסט, שילוב המידע החדש בטקסט עם הידע המוקדם הקיים אצל הקוראים.

הטקסטים השונים נבדלים ברמת הקושי שלהם: אורך הטקסט ומורכבותו, רמת ההפשטה, כמות אוצר המילים האקדמי ומגוון התרגילים והפעילויות.

הקורסים E-B נלמדים במתכונות לימוד שונות כמפורט בטבלה:

רמה	E	D	C	B
הנחיה רגילה			✓	✓
מוגברת	1✓	1✓	1✓	1✓
מקוונת ²		✓	✓	✓

הקורסים כוללים מטלות (חובת הגשה), בחינת ביניים ובחינת גמר.

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה**, **בחינת ביניים ובחינת גמר**. לפרטים נוספים ראו פרק 6 בידעון האקדמי – **אנגלית כשפה זרה**.

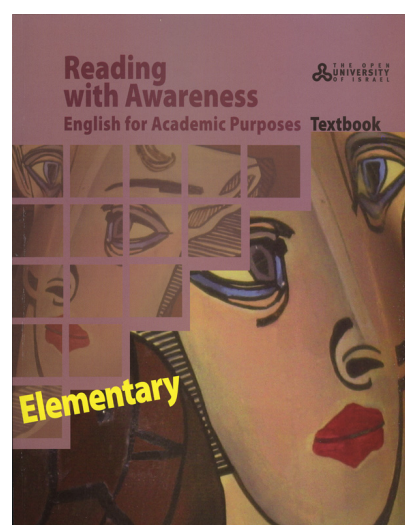
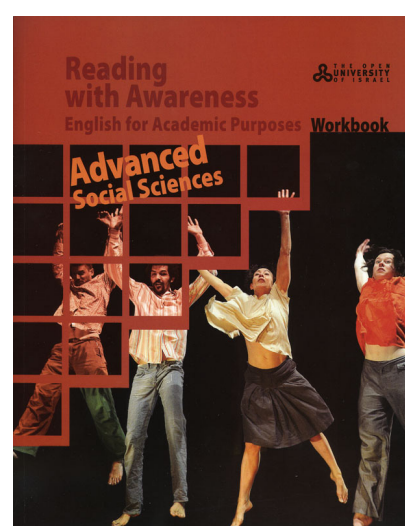
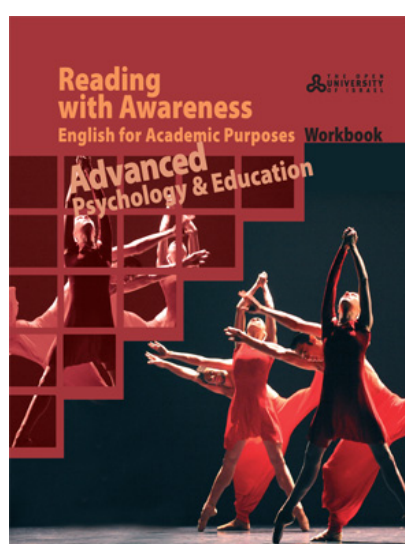
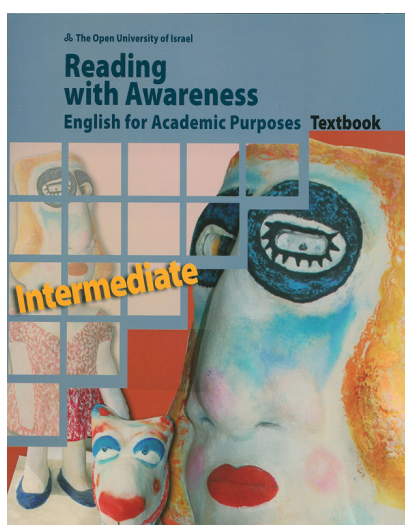
¹ בכל הרמות מוצעת הוראה מוגברת בשתי מתכונות לימוד: הוראה מוגברת בכיתה והוראה מוגברת וירטואלית – צפייה מהבית.

² במתכונת זו אין מפגשים. ההוראה והלמידה מתבצעים באמצעות משימות ומשוב עליהן, הניתנים באמצעות האינטרנט. נגישות לאינטרנט היא חובה. לכל קבוצה מקוונת מנחה המלווה את הסטודנטים.

לימודי שפות

אנגלית כשפה זרה

תואר ראשון

91428 סודנת גישור ידע באנגלית

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

4 תנאי קבלה: ההרשמה לקורס מותנית במבחן מיון פנימי של היחידה לאנגלית.

פיתוח הסדנה: נעמי בוסו, מיכל ברון-אדלר, שרון גולדשמיד, ד"ר אלן שור
יועצת: ד"ר אסתר קליין-והל

סדנת גישור ידע באנגלית מיועדת לסטודנטים שרמתם באנגלית נמוכה מרמה E ושאוּבחנו כבעלי רמה בסיסית באנגלית על-סמך מבחן מיון של היחידה לאנגלית.

מטרות הלימוד

- פיתוח מיומנויות קריאה והבנת הנקרא של טקסטים פשוטים (טקסטים המורכבים ממילים בסיסיות וממשפטים קצרים)
- היכרות עם מבנה משפט, תחביר ודקדוק
- הקניית מיומנות של חיפוש במילון
- העברה של מיומנות הקריאה בשפת האם לשפה זרה
- העמקת תחושת המסוגלות של הסטודנטים עם השפה הזרה

הסדנה מבוססת על מקראה באנגלית וחוברת עבודה הכוללים טקסטים ותרגילים שנועדו לסייע לסטודנטים בהקניית אסטרטגיות קריאה (קריאה מקדימה, שימוש בידע קודם, קריאה מעמיקה תוך שימוש באיתותים סמנטיים וסימון המידע העיקרי בטקסט). כל מאמר מאפשר לסטודנטים לקרוא, להבין, לשמוע, לדבר ולכתוב בצורה מעמיקה בנושא מסוים, ובכך מעשיר את אוצר המילים ואת השליטה במיומנויות הנדרשות.

דרישות הסדנה כוללות מטלות חובה ובחינת גמר. בנוסף, נדרשים הסטודנטים ללמוד אוצר מילים תלוי-טקסט באופן שוטף.

מתכונת הלימוד

הסדנה מוצעת בהוראה מוגברת בשתי מתכונות: הוראה מוגברת בכיתה והוראה מוגברת וירטואלית – צפייה מהבית.¹

1 הקורס מתנהל באמצעות האינטרנט, לכן גישה זמינה לאינטרנט הינה חיונית. לפרטי תשלום ראו טבלת שכר לימוד לקורסים ספציפיים.

לימודי שפות

ערבית כשפה זרה

תואר ראשון

91465 יסודות הערבית הספרותית א

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: חיים נסים (ראש צוות הפיתוח), יוסף אבוהב, עמליה השכל, לימור לביא, צאלח סואעד, עמיקם רוז
אחראי אקדמי: פרופ' מוסטפא כבהא

הקורס **יסודות הערבית הספרותית א** הוא קורס סמסטריאלי שנועד להקנות את יסודות השפה הערבית הספרותית באמצעות תרגול קריאה וכתובה. בקורס ילמדו האלפבית הערבי ויסודות הדקדוק הערבי.

הקורס מבוסס על הספר **יסודות הערבית הספרותית: חלק ראשון** מאת תקוה חסון (אקדמון 2007).

סטודנטים שנבחנו בבחינת הברגרות בערבית בהיקף של 5 יחידות לימוד או סטודנטים שיקבלו פטור במבחן מיון, יהיו פטורים מקורס זה.

91466 יסודות הערבית הספרותית ב

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

א תנאי קבלה: סיום בהצלחה של הקורס **יסודות הערבית הספרותית א** או מבחן מיון.

פיתוח הקורס: חיים נסים (ראש צוות הפיתוח), יוסף אבוהב, עמליה השכל, לימור לביא, צאלח סואעד, עמיקם רוז
אחראי אקדמי: פרופ' מוסטפא כבהא

הקורס **יסודות הערבית הספרותית ב** הוא קורס סמסטריאלי שנועד להקנות יכולת קריאה של טקסטים פשוטים וכרוניקה קלה בעיתונות הערבית. בקורס יושם דגש על העשרת אוצר המילים, על לימוד שיטתי של הדקדוק ועל סוגיות תחביריות.

סטודנטים שנבחנו בבחינת הברגרות בערבית בהיקף של 5 יחידות לימוד או סטודנטים שיקבלו פטור במבחן מיון, יהיו פטורים מקורס זה.

91468 יסודות הערבית הספרותית ג

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

א תנאי קבלה: סיום בהצלחה של הקורס **יסודות הערבית הספרותית ב** או מבחן מיון.

פיתוח הקורס: חיים נסים (ראש צוות הפיתוח), יוסף אבוהב, עמליה השכל, לימור לביא, צאלח סואעד, עמיקם רוז
אחראי אקדמי: פרופ' מוסטפא כבהא

הקורס **יסודות הערבית הספרותית ג** הוא קורס סמסטריאלי שנועד לפתח את מיומנות הבנת הנקרא באמצעות קריאת טקסטים מתחום התקשורת והעיתונות הערבית. בקורס יושם דגש העשרה נוספת של אוצר המילים, על המשך הלימוד השיטתי של הדקדוק ועל סוגיות תחביריות מתקדמות.

91469 יסודות הערבית הספרותית ד

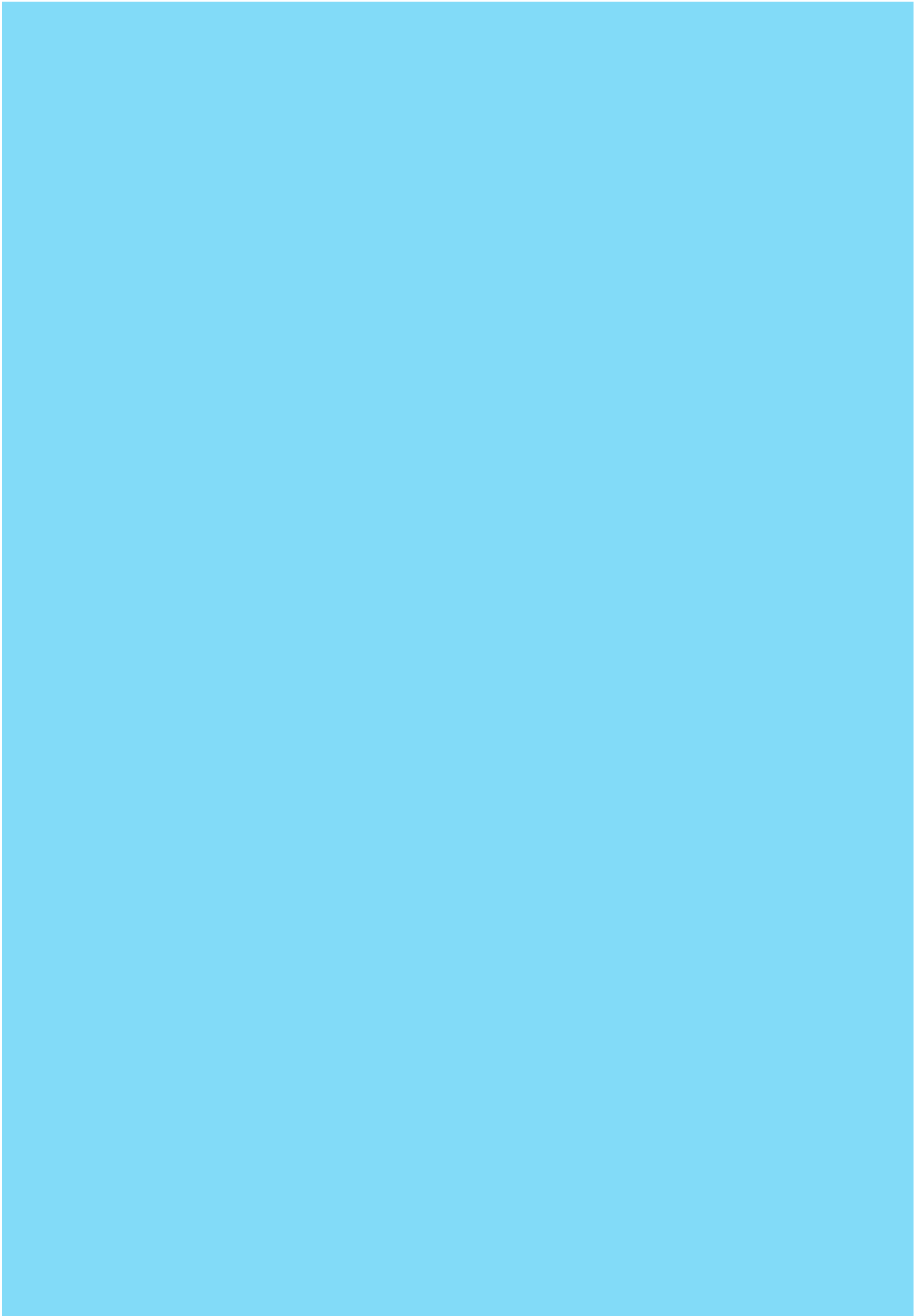
הקורס אינו מקנה נקודות זכות

א תנאי קבלה: סיום בהצלחה של הקורס **יסודות הערבית הספרותית ג** או מבחן מיון.

פיתוח הקורס: חיים נסים (ראש צוות הפיתוח), יוסף אבוהב, עמליה השכל, לימור לביא, צאלח סואעד, עמיקם רוז
אחראי אקדמי: פרופ' מוסטפא כבהא

הקורס **יסודות הערבית הספרותית ד** הוא קורס סמסטריאלי שנועד להמשיך ולפתח את מיומנות הבנת הנקרא באמצעות קריאת טקסטים ומאמרים מתחומים שונים. כמו כן, סוגיות דקדוקיות ותחביריות מתקדמות נוספות תילמדנה בהקשר טקסטואלי.

**סדנאות
כישורי למידה**

96266 סדנה די-לשונית עברית וערבית בכישורי למידה

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

מטרות הסדנה

מפגשי הסדנה מיועדים להקנות מגוון אסטרטגיות למידה, כישורי קריאה יעילה של טקסטים אקדמיים, כלים לניתוח והבנה של השאלות במטלות ודרכים להכנה יעילה לקראת הבחינה.

כמו כן יכירו הסטודנטים את השירותים המקוונים של האו"פ וכיצד הם משתלבים בתהליך הלימוד שלהם.

קהל היעד

הסדנה מיועדת לסטודנטים דוברי ערבית בסמסטר הראשון ללימודיהם באו"פ, הלומדים קורסים בנושאים הבאים: מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, ניהול, חינוך, פסיכולוגיה, תקשורת, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, פילוסופיה, תולדות האמנות, בלשנות, קולנוע, תאטרון, ספרות, היסטוריה ומדעי היהדות.

מבנה הסדנה

הסדנה כוללת חמישה מפגשים קבוצתיים בני שעתיים וחצי כל מפגש.

ההנחיה בסדנה תינתן בשפה הערבית ובמהלכה ישולבו גם חומרים וטקסטים בשפה הערבית.

96282 לקראת עבודה סמינריונית סדנה לכתיבת עבודה

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

פיתוח הסדנה: עופרה הרץ, טלי רון

מטרות הסדנה

הסטודנטים יכירו את השלבים העיקריים בכתיבת עבודה סמינריונית: התנסות בתהליך של מיקוד נושא לעבודה, ניסוח שאלת מחקר ראויה, שממנה נגזרים מבנה העבודה והכלים המתודולוגיים המתאימים לשאלת המחקר. כמו כן תעסוק הסדנה בכתיבה ובמיזוג טקסטים.

קהל היעד

הסדנה מוצעת לסטודנטים שלומדים קורס מתקדם בתואר ראשון בנושאים הבאים: מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, ניהול, חינוך, תקשורת, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, פילוסופיה, תולדות האמנות, קולנוע, ספרות והיסטוריה.

מבנה הסדנה

הסדנה מוצעת בהנחיה פרונטלית וכוללת שלושה מפגשים בני שלוש שעות כל מפגש. במהלך המפגשים יכירו הסטודנטים את השלבים והתהליכים העיקריים בכתיבת עבודה סמינריונית.

נושאי הלימוד

- בחירה ומיקוד נושא לעבודה
- ניסוח שאלת מחקר
- סוגי עבודות סמינריוניות
- מיזוג טקסטים

96297 סדנה לכתיבה: ממשלה לבחינה

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

מטרות הסדנה

עם סיום הסדנה ידעו המשתתפים בה לנתח את הדרישות לשאלות במטלות ובבחינות, ידעו לבנות ראשי פרקים לתשובה וילמדו לנסח בכתב תשובות לשאלות בקורס אותו הם לומדים בהתאם לכללי הכתיבה האקדמית.

קהל היעד

סטודנטים בסמסטר הראשון ללימודיהם באו"פ, הלומדים קורסים בנושאים הבאים: מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, ניהול, חינוך, פסיכולוגיה, תקשורת, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, פילוסופיה, תולדות האמנות, בלשנות, קולנוע, תאטרון, ספרות, היסטוריה ומדעי היהדות.

מבנה הסדנה

הסדנה מבוססת על הוראה פרונטלית וכוללת ארבעה מפגשים בני שעתיים וחצי כל מפגש. בכל מפגש יתרגלו הסטודנטים את אסטרטגיות הכתיבה על המטלות בקורס אותו הם לומדים, ילמדו להעריך ולבקר את התשובות שניסחו בהתאם לאסטרטגיות ולכללים שנרכשו במפגש.

נושאי הלימוד

- ניתוח דרישות השאלות במטלה
- איתור וארגון המידע הדרוש לכתיבה
- תכנון מתווה לכתיבת תשובה למטלה
- ניסוח וכתיבת תשובה
- קריטריונים להערכה של התשובה הכתובה
- בקרה והערכה של תוצר הכתיבה

דנאות כישורי למידה

96291 אימון בכישורי למידה במבוא למיקרוכלכלה

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

פיתוח הסדנה: רונית לוי, עדי טמיר, עופרה הרץ

מטרות הסדנה

- תרגול הנושאים המתמטיים הנדרשים בקורס
- הכרת המבנה הייחודי של השאלות והטענות במטלות ובבחינה
- ניתוח השאלות וניסוח תשובות בהתאם לדרישות בקורס
- ארגון ותרגול החומר לקראת הבחינה

קהל היעד

סטודנטים הלומדים את הקורס **מבוא למיקרו כלכלה** (10131).

מבנה הסדנה

בהנחיה פרונטלית: הסדנה כוללת ארבעה מפגשים בני שתיים וחצי כל מפגש. המפגש הראשון מוקדש לרענון ותרגול של נושאים מתמטיים הנדרשים בקורס. שני המפגשים הבאים עוסקים בהקניית אסטרטגיות נתוח והבנה של השאלות והטענות במטלות. המפגש האחרון, הרביעי עוסק בהכנה ותרגול לקראת הבחינה. הסדנה במתכונת פרונטלית מוצעת רק בחלק ממרכזי הלימוד בארץ.

בהוראה מרחוק-אופ"ק: הסדנה כוללת חמישה מפגשים בני שעה וחצי כל מפגש. המפגש הראשון מוקדש לרענון ותרגול קצר של הנושאים במתמטיקה הנדרשים בקורס. שלושת המפגשים הבאים עוסקים באסטרטגיות של ניתוח השאלות והטענות בקורס. המפגש חמישי עוסק בארגון ותרגול החומר לקראת הבחינה.

96290 אימון בכישורי למידה במבוא לפסיכולוגיה

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

פיתוח הסדנה: טלי קינן, ירון בנימיני

מטרות הסדנה

עם סיום הסדנה ידעו המשתתפים בה לנתח את הדרישות למגוון סוגי השאלות המופיעות במטלות ובבחינה וינסחו בכתב תשובות על פי כללי הכתיבה המקובלים. כמו כן יכירו דרכים מגוונות לארגון החומר בקורס: סיכומים, תרשימים, מפות מושגים וטבלאות השוואה.

קהל היעד

הסדנה מיועדת לסטודנטים הלומדים את הקורס **מבוא לפסיכולוגיה** (10136).

מבנה הסדנה

הסדנה מבוססת על הוראה פרונטלית וכוללת חמישה מפגשים בני שתיים כל מפגש. בכל מפגש יכירו הסטודנטים את האסטרטגיות המתאימות יתרגלו אותן ויישמו אותן על חומרי הקורס.

נושאי הלימוד

- קריאה של טקסט אקדמי
- ניתוח שאלות, יישום וכתבת תשובות
- ניתוח שאלות סגורות
- כלים לארגון חומר הלימוד: סיכומים, תרשימים, טבלאות
- הכנה יעילה לקראת מבחן התנהגות בשעת המבחן

96293 אימון בלמידה בביולוגיה, תכנית כוללת

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

פיתוח הסדנה: דליה שריד, עדה ניר

מטרות הסדנה

המשתתפים בסדנה ישפרו את מיומנויות הלמידה שלהם ויישמו אותן על חומר הלימוד בקורסים בביולוגיה כללית. כמו כן ירכשו הלומדים אסטרטגיות הייחודיות לתכני הקורס: כתיבת דוחות ניסוי, עיבוד תרשימים, גרפים, מפות ומושגים.

קהל היעד

הסדנה מיועדת לסטודנטים הלומדים את הקורס **ביולוגיה כללית א** (20118).

מבנה הסדנה

הסדנה מבוססת על הוראה פרונטלית וכוללת שלושה מפגשים בני שלוש שעות כל מפגש. בכל מפגש יכירו הסטודנטים ויתרגלו את אסטרטגיות הלמידה ויישמו אותן על חומרי הקורס.

נושאי הלימוד

- קריאה של טקסט אקדמי
- קריאה ועיבוד של תרשימים וגרפים
- ניתוח שאלות וכתבת מתווה לתשובות
- כתיבה של דוחות ניסויים
- ארגון חומרי הקורס לקראת בחינה

תיאורי הקורסים לתואר שני

מינהל עסקים / 245

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / 265

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה / 275

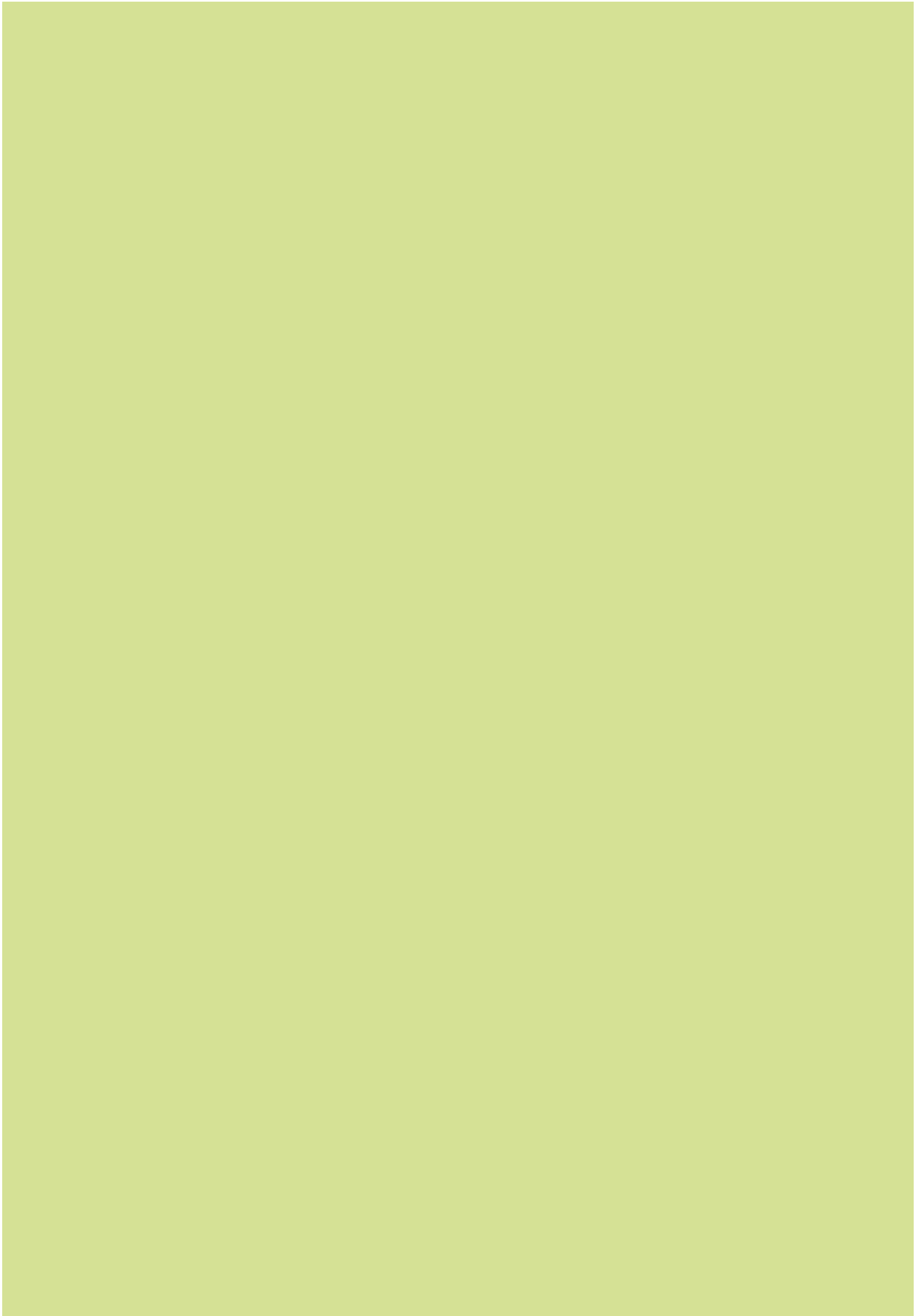
מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך / 285

פסיכולוגיה חברתית / 289

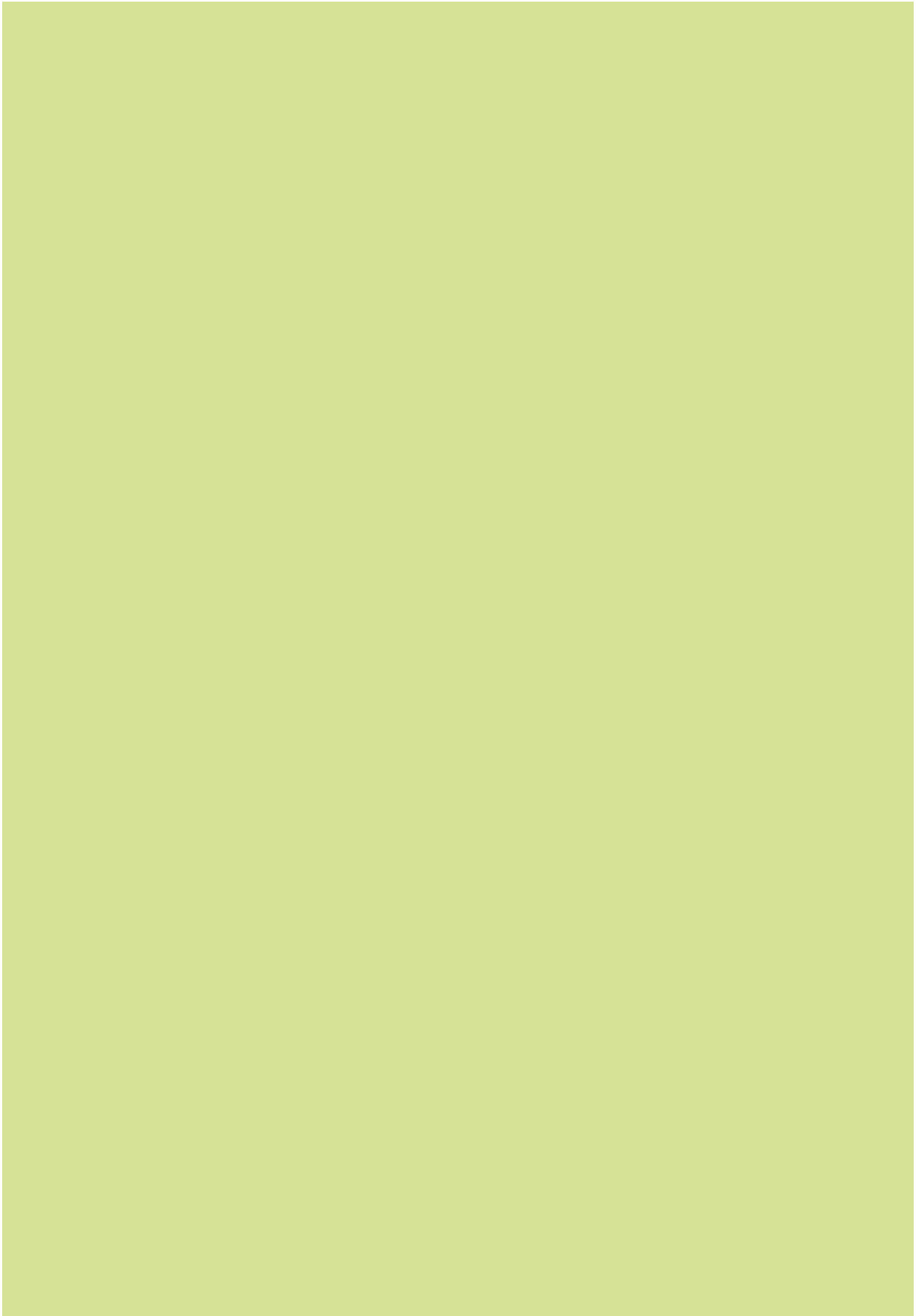
המחשבה הביולוגית / 295

מדעי המחשב / 301

לימודי תרבות / 313

**תואר שני
במינהל עסקים**

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13001 חקר ביצועים

3 נקודות זכות

1 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' ציפי ארליך (אחראית אקדמית), ד"ר חנה קלבנר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' אורי בן-ציון, פרופ' אורי יחיאל, פרופ' גור מושיוב, ד"ר צביקה פירסט, ד"ר גדי רבינוביץ

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי במודלים של חקר ביצועים דטרמיניסטי וסטוכסטי. תפיסת ניהול הייצור תוצג על-ידי שימוש במודלים של חקר ביצועים לניסוח בעיות בסיסיות בתחום ניהול הייצור ופיתרון.

נושאי הלימוד

תכנון לינארי; ניתוח פלט מחשב לבעיות תכנון לינארי; בעיית התובלה; תכנון בשלמים; תכנון דינמי; תורת המלאי; תורת התורים; תכנון פרויקטים.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים** (האוניברסיטה הפתוחה, 1995) שהוא תרגום של הספר: F.S. Hillier & G.J. Lieberman, *Introduction to Mathematical Programming* (McGraw Hill, 1990) וכן על מדריך למידה הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ופתרונות.

13002 חשבונאות למנהלים

3 נקודות זכות

שינוי נוסף: מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

1 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.¹

פיתוח הקורס (מהדורה ראשונה): פרופ' יוסי אהרוני (כתיבה), ד"ר יעקב קמין (ריכוז הפיתוח), רו"ח מנחם פס; חוה נוימן (עריכה) (מהדורה שנייה): פרופ' יוסי אהרוני (כתיבה), רו"ח דורון ישראלי
יועצים (מהדורה ראשונה): פרופ' יהושע לבנת, פרופ' עמיהוד דותן, ד"ר אייל סולגניק (מהדורה שנייה): פרופ' אלי אמיר, ד"ר אתי איינהורן

מטרות הקורס

הצגת המערכת החשבונאית כמערכת מידע עיקרית בארגון; הבנת המערכת החשבונאית על-ידי מנהלים, משקיעים, נותני אשראי ואחרים; הבנת הכללים והשיטות על פיהם נערכים דוחות חשבונאיים; עריכת הדוחות החשבונאיים העיקריים וניתוחם.

נושאי הלימוד

- היסודות התאורטיים של החשבונאות והדיווח הפיננסי
- המאזן: דוח על המצב הכספי
- מידת הרווח והצגתו בדוחות הכספיים
- התהליך החשבונאי והכנת הדוחות הכספיים
- נכסים שוטפים: מזומנים, חייבים, השקעות לזמן קצר, מלאי
- נכסים תפעוליים ונכסים אחרים, שיטות פחת, נכסים בלתי מוחשיים, שיטות הפחתה
- התחייבות לזמן קצר ולזמן ארוך, התחייבויות תלויות
- הון עצמי: הנפקת מניות, חלוקת רווחים, הדוח על השינויים בהון עצמי
- הדוח על תזרימי המזומנים – הכנה ומבוא לניתוח הדוח
- מניפולציות בדוחות הכספיים ותרמיות אגרון וורלדקום
- מבוא לניתוח דוחות כספיים והנחת היעסק החי"
- מבוא השקעות קבע במניות של חברות אחרות

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, מקראה ואירועים.

13003 שיווק

3 נקודות זכות

שינוי נוסף: מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

1 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.¹

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב הורניק, פרופ' יעקב הורניק, אורלי מרגלית; ד"ר רינת שאגן-סצי **יועצים:** פרופ' אריה גולדמן, פרופ' יחיאל זיו, פרופ' יהושע ליברמן, פרופ' אריה רייכל, פרופ' אביב שהם

מטרות הקורס

הקורס מציג מסגרת לניתוח בעיות בניהול השיווק, מספק כלים לתכנון אסטרטגי וקבלת החלטות בשיווק, ומיישם אותם במגוון אירועים ודוגמאות מהשוק הישראלי והבין-לאומי.

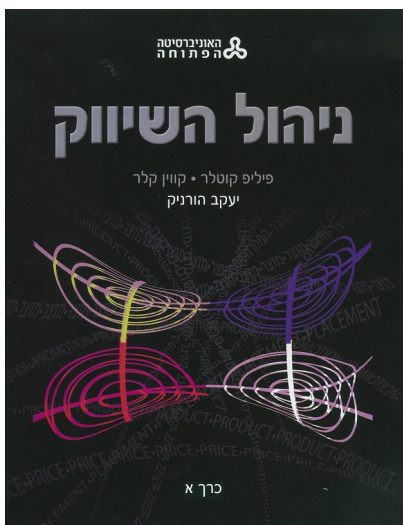
נושאי הלימוד

מושגי יסוד וגישות בניהול השיווק; תכנון אסטרטגי ופיתוח תמהיל שיווק; מערכת מידע שיווקי ומחקר שווקים; ניתוח מתחרים; התנהגות צרכנים; פילוח שוק; מדיניות מוצרים; המחרה, הפצה וקידום מכירות; שיווק גלובלי.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **ניהול השיווק: המהדורה הישראלית** (תרגום: א' פרידלנד; האוניברסיטה הפתוחה, 2012), שהוא עיבוד ללמידה עצמית של הספר: P. Kotler & K.L Keller, *Marketing Management*, 13th ed. (Prentice Hall, 2009)

חומר הלימוד כולל גם מקראה ומדריך למידה.

¹ תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **תאוריות למידה והוראה**, **כלכלת חינוך**, **הערכה בחינוך**; **תאוריה ומעשה** או **טכנולוגיה ולמידה**.

¹ תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **תאוריות למידה והוראה**, **כלכלת חינוך**, **הערכה בחינוך**; **תאוריה ומעשה** או **טכנולוגיה ולמידה**. ידע קודם מומלץ: **מבוא למיקרוכלכלה**.

תואר שני

מינהל עסקים

13004 ניהול והתנהגות ארגונית

3 נקודות זכות
שינוי נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / מממשל ומדיניות ציבורית
שינוי נוסף: מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

← תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.¹

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד בר-חיים (ראש צוות הפיתוח וכותב ראשי), ד"ר הילה הופשטר, ד"ר ורדה וסרמן, ליאור לב; אהובה קרן (עריכה), נירה ארבל (עיצוב)

יועצים: פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' מינה וסטמן, פרופ' דן כספי, ד"ר ישראל כ"ץ, פרופ' אריה נדלר, פרופ' יצחק סמואל, ד"ר רונית קרק, פרופ' ענת רפאלי, פרופ' אריה שירום, פרופ' בועז שמיר

מטרות הקורס

הקורס עורך היכרות עם תאוריות, מודלים ומערכות מושגיות מתחום ההתנהגות הארגונית, המושתתים על בסיסי ידע מתחום הסוציולוגיה, הפסיכולוגיה והפסיכולוגיה החברתית. הסטודנטים בקורס יתרגלו יישום של התאוריות והמודלים על אירועים מעולם החברות והארגונים.

נושאי הלימוד

התפתחות היסטורית של תחום הידע בהתנהגות הארגונית; למידה בארגונים; מבנים ארגוניים; מוטיבציה; קבוצות בארגון; תקשורת בארגונים; לחץ; תרבות הארגון; כוח ופוליטיקה בארגונים; קבלת החלטות, מנהיגות; שינוי ופיתוח ארגוני.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על יחידות לימוד, מקראה ומדריך למידה.

¹ תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: קורס החובה באחת המגמות, אחד מבין הקורסים דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסודיות בלימודי גלובליזציה (למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015א), הקורסים מבוא למיקרוכלכלה, מבוא למקרוכלכלה (או הכלכלה המדינית: עיון במקרה הישראלי), וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, כלכלת חינוך, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה או טכנולוגיה ולמידה.

13005 ניהול פיננסי

3 נקודות זכות
שינוי נוסף: מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

← תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.¹

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס
יועצים: פרופ' משה בן-חורין, פרופ' אורי בן-ציון, פרופ' חיים לוי, ד"ר יוסי יגיל, ד"ר אברהם לוי

מטרות הקורס

הקניית ידע וכלי ניתוח עיקריים לקבלת החלטות בתחום המימון.

נושאי הלימוד

מטרת הפירמה ותפקידי המנהל הפיננסי; משבר לעולם חוזר: המשבר הפיננסי הגלובלי של סתיו 2008; ניתוח פיננסי תכנון ובקרה; ניהול הון חוזר; ניהול נכסים קבועים (החלטות השקעה לטווח ארוך והיוון זרמי מזומנים, תקצוב הון בתנאי וודאות, בניית זרמי מזומנים בתקצוב הון, תקצוב הון בתנאי אי-ודאות – תוחלת שונות, דומיננטיות סטוכסטית, תיק השקעות (CAPM); מקורות מימון לטווח ארוך; הערכת חברות מבנה הון ומחיר הון.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה.

¹ תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, כלכלת חינוך, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה או טכנולוגיה ולמידה. ידע קודם מומלץ: מבוא למיקרוכלכלה.

13018 דיני תאגידיים למנהלים

3 נקודות זכות

← תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' הדרה בר-מור; יעל אוגור (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק הדרי, ד"ר רות פלאטו-שנער, ד"ר יחיאל בהט, ד"ר יורם דנציגר

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע בדיני התאגידיים הנהוגים בישראל על מקורותיהם המגוונים: חקיקה (במיוחד חוק החברות, תשנ"ט-1999), פסיקה וספרות; להבהיר מהותם של התאגידיים, לרבות חברה, שותפות, אגודה שיתופית ועמותה; לערוך בדיקה מקיפה של אופן התנהלותה של חברה בע"מ, ממועד ייזומה ועד פירוקה; לבחון מהותה של הפירמה כמכשיר כלכלי לגיוס הון בעידן הקפיטליסטי. בקורס יושם דגש מיוחד על בעיית הנציג כמוטיב מרכזי בדיני התאגידיים, וההשלכות על ניהול החברה.

נושאי הלימוד

דיני החברות במאה ה-21 בראי חוק החברות החדש והבהרת ההבדלים בין חברה ציבורית ופרטית; מהותה של החברה בע"מ כאישיות משפטית נפרדת, יעילות הגבלת האחריות של בעלי המניות וכללי הרמת מסך; התורה האורגנית, ואחריות הפירמה ונושאי המשרה; המשטר בחברה וניהולה; הבהרת מערכת היחסים בין כל קבוצות בעלי העניין בחברה (בעלי מניות, מנהלים, נושים) ופירוט המנגנונים להסדרת מצבי עימות ביניהם; מקורות מימון החברה ומכשירים משפטיים להסדרת היחסים של הפירמה עם המממנים: בעלי מניות, מחד, ומלווים שונים, מאידך; חלוקת רווחים על רקע האינטרסים הנוגדים של בעלי מניות ונושים; סוגי תביעות כסעד עממי, תביעות נזרות ובמיוחד תביעות ייצוגיות; מצבים מיוחדים בחייה של הפירמה: כינוס, שיקום ופירוק.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה הכוללת מאמרים ופסיקה ישראלית וזרה, בעיקר מארצות-הברית ומאנגליה, וכן על מדריך למידה.

כרך א	חלק ראשון	התאגיד – מהות, מיון, סיווג
	חלק שני	האישיות המשפטית
כרך ב	חלק שלישי	הון חברה
כרך ג	חלק רביעי	המשטר בחברה והממשל התאגידי
כרך ד	חלק חמישי	חובות דיווח וגילוי, תרופות וסעדים בחברה
	חלק שישי	שינוי מבנה של חברה

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13015 אסטרטגיה עסקית תחרותית

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' אבי פייגנבאום, ד"ר זכי שפר, מרב סקר; טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' יאיר אהרוני, פרופ' אביעד בר-חיים, ד"ר יעקב ובר, ד"ר אורלי יחזקאל, פרופ' אברהם משולח, פרופ' אריה רייכל, פרופ' עלי שגב

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע בניהול אסטרטגי במתווה גלובלי. הסטודנטים בקורס ירכשו יכולת חשיבה אינטגרטיבית המושתתת על הבנת מבנה התחרות בסביבות עסקיות גועשות, וכן יכולות של ראייה אסטרטגית המבוססת על מיומנויות וכישורים באבחנה תלת-ממדית של מיצוב הפירמה (פנים-הארגון, חוץ-הארגון וממד הזמן) ביחס למיצובם של מתחריהם.

נושאי הלימוד

תאוריית נקודות ייחוס אסטרטגיות ואופני המיקסום של ביצועי הארגון; חשיבותה ויישומה של התאוריה בשיפור מיצוב עסקי בר-קיימא; לימוד מבנה התחרות; קבוצות אסטרטגיות וזיקתן למיצוב היחסי של ארגונים; אפיוניה של הסביבה העסקית; הדירקטוריון וחשיבותו בניית הארגון; מיצוב הארגון בסביבה היפר-תחרותית; התוויית גבולות ההתרחבות הארגונית ומגבלותיהם; ניהול תחרות דינמית; אסטרטגיות של שינוי ארגוני.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **אסטרטגיה תחרותית גלובלית** מאת א' פייגנבאום בהשתתפות ז' שפר (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), על חוברת אירועים ועל מדריך למידה.

13021 ניתוח ועיצוב מערכות מידע: שילוב תהליכים

3 נקודות זכות

אשכול: שיטות כמותיות ומערכות מידע

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.**

פיתוח הקורס: פרופ' פרץ שובל (כתיבה); טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' פיליפ עין דור, פרופ' ישראל שפיגלר, ד"ר מיכה חנני, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר עופר עציון, ד"ר ברכה שפירא

מטרות הקורס

הכרת מתודולוגיות וטכניקות של ניתוח ועיצוב מערכות מידע בגישות התהליכיים והעצמים.

נושאי הלימוד

- מבוא לפיתוח מערכות מידע
- ניתוח ועיצוב מערכות מידע בגישה הפונקציונלית
- עיצוב מבנה הנתונים של מערכת מידע
- גישת העצמים לפיתוח מערכות מידע
- ניתוח מערכת בגישה משולבת תהליכיים-עצמים-FOOM
- עיצוב מערכת מידע בגישת FOOM

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, ניתוח אירועים וחוברת מטלות.

13006 ניהול אסטרטגי של מערכות מידע

3 נקודות זכות

שיוך נוסף: מינהל עסקים / שיטות כמותיות ומערכות מידע

שיוך נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / ממשל ומדיניות ציבורית

שיוך נוסף: מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.¹

פיתוח הקורס: ד"ר ניצה גרי, ד"ר בקי שוקן
יועצים: פרופ' בעז רוני, ד"ר ליאור פינק, ד"ר דפנה רבן, ד"ר מישל רמים

מטרות הקורס

בסביבה העסקית העכשווית, ניהול מידע הוא מיומנות קריטית להצלחה. הקורס נועד להקנות כלים ליישום אפקטיבי של מערכות מידע, ולהציג דרכים לשילובן בארגון כדי לתמוך בדרך הטובה ביותר ביישום האסטרטגיה העסקית-תחרותית של ארגונים ובמימוש יעדיהם העסקיים.

נושאי הלימוד

הצורך בניהול אסטרטגי של מערכות המידע בארגון; שימוש אסטרטגי במשאבי מידע בכלכלה גלובלית; טכנולוגיות מידע כמנוף ניהולי למימוש אסטרטגיה ארגונית; השפעת מערכות מידע על עבודת הפרט בארגון גלובלי; מערכות מידע כאמצעי לבנייה ולשינוי תהליכים עסקיים גלובליים; ממשל מערכות מידע; מיקור גלובלי של שירותי מערכות מידע; ניהול פרויקטים של מערכות מידע; ניתוח עסקי, מודיעין עסקי וניהול ידע בארגון; היבטים אתיים של שימוש במערכות מידע; שילוב טכנולוגיות חברתיות וניידות בעסקים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר K.E. Pearson & C.S. Saunders, *Strategic Management of Information Systems*, 5th ed. (Global Edition, John Wiley & Sons, 2013)

חומר הלימוד כולל גם מקראה ומדריך למידה.

1 תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מהקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה** (למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015), קורס החובה באחת המגמות, והקורסים **מבוא למיקרוכלכלה (או הכלכלה המדינית: עיון במקרה הישראלי)**, **ניהול והתנהגות ארגונית (או התנהגות ארגונית)**. תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, כלכלת חינוך, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה או טכנולוגיה ולמידה**, ואחד מבין הקורסים **ניהול והתנהגות ארגונית, התנהגות ארגונית**.

תואר שני

מינהל עסקים

13030 כלכלת מוצרי מידע

3 נקודות זכות
אשכול: שיטות כמותיות ומערכות מידע

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.**

פיתוח הקורס: ד"ר ניצה גרי (כתיבה); ענת גפני (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' זאב נוימן
יועצים: פרופ' משה צבירן, פרופ' בעז רונן, פרופ' ישראל שפיגלר, ד"ר יוסי ליכטנשטיין

מטרות הקורס

הקורס מציג מודלים ועקרונות כלכליים, ומדגים את ישימותם בהקשר של מוצרי מידע ומערכות מידע. הקורס נועד להקנות למשתתפים תובנות וכלים ניהוליים לניתוח החלטות הנוגעות ליישום מערכות מידע, לפיתוח, למכירה או לרכישה של מוצרי מידע ולשילובם בפעילות הארגון.

נושאי הלימוד

- מבוא – כלכלת המידע
- המחרת המידע (Pricing Information)
- יצירת גרסאות מידע
- זיהוי מצבי נעילה (Lock-In)
- ניהול מצבי נעילה
- רשתות ומשוב חיובי
- שיתוף פעולה ותאימות
- ניהול מלחמת תקנים
- כלכלת עלות עסקה
- מאפייני צריכה של מוצרי מידע
- גישות לניתוח עלות/תועלת של מערכות מידע
- הפקת ערך מהשקעה במוצרי מידע ומערכות מידע

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר: C. Shapiro & H.R. Varian, *Information Rules, A Strategic Guide to the Network Economy* (Harvard Business School Press, 1999)

וכן על הספר **נושאים נבחרים בכלכלת מוצרי מידע** (האוניברסיטה פתוחה, 2006), על מקראה ועל מדריך למידה.

13033 שוק ההון, תיווך פיננסי והמערכת הפיננסית

3 נקודות זכות
אשכול: מימון

4 תנאי קבלה: הקורס **ניהול פיננסי.**

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס, פרופ' אורי בן-ציון
יועצים: פרופ' יאיר אורגלר, פרופ' אבי בן-בסט, פרופ' יוסף יגיל, פרופ' משה קים, פרופ' אהרון רוזנפלד

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג את המבנה והתפקיד של המתווכים הפיננסיים בשוקי ההון במדינות מפותחות בכלל ובשוק הישראלי בפרט. בקורס יושם דגש על הרפורמה בשוק ההון, על תהליך הליברליזציה ועל תהליך ההפרטה וסוגיית הפיקוח.

נושאי הלימוד

שוקי ההון ותיווך פיננסי – מבוא כללי; תפקיד ומבנה שער הריבית; ניתוח המבנה הפיננסי של שוק ההון; ניהול מערכת בנקאית ופיננסית; מבנה ותחרות בענף הבנקאות ובענפים פיננסיים אחרים; תקנות והגבלות על בנקים ומוסדות פיננסיים; מוסדות תיווך פיננסיים שאינם בנקים; הבנק המרכזי וכלי מדיניות הבנק; הרפורמה בשוק ההון הישראלי, ליברליזציה והפרטה.

חומר הלימוד

- הספר: F.S. Mishkin, *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*, 3rd ed. (Business School Edition, Global Edition, Addison-Wesley, 2013)

- מקראה
- מדריך למידה
- חוברת מטלות ואירועים

13022 ניהול פיננסי מתקדם בעזרת אקסל

3 נקודות זכות
אשכול: מימון

4 תנאי קבלה: הקורסים **חשבונאות למנהלים, ניהול פיננסי.**

פיתוח הקורס: ד"ר חיים לוי, פרופ' אורי בן-ציון, ד"ר אריה נחמיאס, ניצנה עדוי; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק ונציה, פרופ' יורם לנדסקרונר, ד"ר בני לאוטרברך, ד"ר משה לשנו, ד"ר עודד שריג

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות וליישם כלי ניתוח לפתרון מודלים מימוניים. הקורס מתמקד בהמרת הניסוח התאורטי של מודלים שונים למבנה המאפשר יישום המודלים ככלים לקבלת החלטות פיננסיות באמצעות גיליון אלקטרוני (Excel).

נושאי הלימוד

יישום מודלים בתחומים הבאים: תקצוב פעולות ונקודת האיוון; מחיר ההון ותקצוב הון (כדאיות השקעות וניתוח רגישות); דוחות פרופורמה ותכניות עסקיות; הערכת שווי חברות; תיקי השקעות-מניות ואג"ח.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה וכן על חוברת מטלות ואירועים.

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13008 ניתוח דוחות כספיים והערכת שווי חברות

3 נקודות זכות
אשכול: מימון

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.**

פיתוח הקורס: ד"ר יאיר בהר, ד"ר יעקב קמין, ד"ר אריה נחמיאס
יועצים: פרופ' ששון בר-יוסף, פרופ' יהושע לבנת, פרופ' עמיהוד דותן

מטרות הקורס

הקניית כלים לניתוח דוחות כספיים של פירמות עסקיות והקניית ידע בהערכת שווי של חברה עסקית, וכן יישום הניתוח לבדיקת מצב העסק.

נושאי הלימוד

דיון במטרות הניתוח הפיננסי ובמגוון המשתמשים בניתוח; כלים לניתוח דוחות פיננסיים ומקורות מידע אלטרנטיביים; יחסים פיננסיים והשימוש בהם לניתוח ולהשוואה בין עסקים; ניתוח הדוח על תזרימי מזומנים ואומדן הגמישות הפיננסית; הערכת שווי של גופים עסקיים בשיטות שונות; ניתח קשיים וחיזוי פשיטת רגל בעזרת דוחות פיננסיים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס.

13009 חשבונאות ניהולית

3 נקודות זכות
אשכול: חשבונאות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' יהושע לבנת (כתיבה), ד"ר יאיר בהר, ד"ר ניצה גרי, רוי"ח אהרון פילין, ד"ר יעקב קמין
יועצים: פרופ' חיים פלק, פרופ' בועז רוני, ד"ר יעקב גולדשמיט, ד"ר משה וייסמן, ד"ר אריה נחמיאס

מטרות הקורס

הכרת מערכת החשבונאות הניהולית וההבדלים בינה לבין מערכת החשבונאות הפיננסית; הכרת שיטות תמחיר ומערכת התמחיר בעסק ככלי לקביעת עלות מוצרים ושרותים; הכרת המידע הרלוונטי מתוך מערכת החשבונאות הניהולית לקבלת החלטות שונות; הכרת השימוש במערכת התמחיר למטרות בקרה ניהולית.

נושאי הלימוד

מטרות החשבונאות הניהולית; הגדרת עלויות וסיווגן; מערכת תמחיר הזמנה; מערכת תמחיר תהליך; שיטות שונות להעמסת עלויות עקיפות; מרכזי עלות ומרכזי רווח; העמסת עלויות מחלקות שירות על מחלקות יצרניות; עלויות משותפות ומוצרים שותפים; ניתוח נקודות האיזון; היחסים בין עלות, מחיר והיקף הפעילות; שיטות תמחיר ספיגה לעומת תמחיר תרומה; תמחיר מבוסס פעילויות; ניתוח עלויות רלוונטיות לקבלת החלטות; הכנת תקציב ומושג התקציב הגמיש; מערכת תמחיר; תקן – ניתוח סטיות בתמחיר, בקרה ניהולית.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס וחוברת אירועים.

13041 השבחת ערך חברות

3 נקודות זכות
אשכול: חשבונאות

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים, חשבונאות ניהולית.**

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עדן, פרופ' בעז רוני, ד"ר ניצה גרי (כתיבה)
יועצים: פרופ' עמיהוד דותן, ד"ר אריה ברן, ד"ר צבי ליבר

מטרות הקורס

הקורס מתמקד בשילוב מערכות החשבונאות הניהולית עם גישות ניהול חדשניות, במטרה להשביח את ערך הארגון. הקורס מתח גישות תמחיר, גישות ניהול עלויות וגישות ניהול תפעול מתקדמות, ומעריך את תרומתן להשגת מטרות הארגון. הקורס מקנה כלים לתמיכה בקבלת החלטות ניהוליות בנושאים: המחרה, בחירת תמהיל מוצרים או שירותים, הוצאת עבודות לקבלנות משנה, השתתפות במכרזים, השקעות ועוד.

נושאי הלימוד

- מבוא – אובדן הרלוונטיות של התמחיר המסורתי
- גישות ניהול חדשניות, תמחיר וקבלת החלטות מדדי ביצוע וניהול לפי אילוצים
- תמחיר וניהול מבוססי פעילויות – הערכה ביקורתית
- תמחיר ככלי לתכנון ובקרה
- מתודולוגיית קבלת ההחלטות הגלובליות
- מרכזי רווח ומחירי העברה
- השבחת חברות
- ניתוח אירוע מסכם

חומר הלימוד

- הספר **לי זה עולה יותר: קבלת החלטות ניהוליות, תמחיר והשבחת חברות** מאת י' עדן ובי' רוני (מהדורה שנייה, הוד-עמי, 2003)
- מקראה
- מדריך למידה

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13010 תכנון וביצוע סקרים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול, שיווק ופרסום

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביבה גבע, ד"ר גלית גורדוני (מהדורה מעודכנת ומורחבת), פרופ' יעקב הורניק, נאוה מאיר

יועצים: פרופ' מיכאל אתגר, פרופ' אריה נדלר

מטרות הקורס

הבנת המסגרת התאורטית עליה מבוסס תהליך קבלת ההחלטות הרצוי לתכנון וביצוע שלבי הסקר השונים; הקניית ידע בקריאה ביקורתית של ממצאי סקרים; יישום המודלים התאורטיים לניתוח אירועים ותכנון עצמאי של סקרים; בשילוב דיון בדילמות הנובעות מן המתח הקיים בין השאיפה לחיטוב בעלויות לבין השאיפה למיקסום איכות הנתונים.

נושאי הלימוד

הכרת השימושים השונים של סקרים בחברה המודרנית; הכרת המודלים המנחים את תהליך קבלת ההחלטות לתכנון וביצוע שלבי הסקר השונים; דגימה, בניית שאלון ואיסוף נתונים; כלים לזיהוי וצמצום טעויות אפשריות בתכנון ובביצוע שלבי הסקר השונים; דיון ביקורתי באופן השימוש בסקרים.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

13013 נושאים נבחרים בהתנהגות צרכנים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול, שיווק ופרסום

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביבה גבע (כתיבה) **יועצים:** פרופ' אריה גולדמן, פרופ' יעקב הורניק, פרופ' בנימין נויברגר

מטרות הקורס

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם תאוריות פסיכולוגיות וחברתיות להסבר התנהגות הצרכן, והדגשת משמעותן לניהול השיווק.

נושאי הלימוד

התגבשות עמדות הצרכן וקבלת החלטות על קנייה וצריכה; התנהגות הצרכן במעורבות נמוכה; השפעת הסביבה החברתית והתרבותית של הצרכן; הצרכן הפוסט-מודרני; התנהגות הקונה הארגוני; התנהגות צרכנים בקנייה באינטרנט.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מאמרי העשרה מן הספרות המדעית ואירועים מישראל ומן העולם ועל מקראה ומדריך למידה.

13014 פרסום: תאוריה ויישום

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול, שיווק ופרסום

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב הורניק, פרופ' יהושע ליברמן (כתיבה), ישראל גרופר, אתי וידאל-אברהם, אבי ניר; עדה כהן (עריכה), ירמי לזיה (עיצוב)

יועצים: פרופ' יגאל אייל, פרופ' מיכאל אתגר, פרופ' דן כספי

מטרות הקורס

הכרת המסגרות התאורטיות והמודלים הפרסומיים, לצד היבטים יישומיים בתחומים השייכים לתקשורת השיווקית בכלל והאסטרטגיה הפרסומית בפרט. הקורס מדגיש את המשתנים והכלים הנדרשים לניתוח, בקרה ותכנון בהליך קבלת החלטות בפרסום, ומיישם את התאוריות והמודלים במגוון אירועים מעולם הפרסום.

נושאי הלימוד

מושגי יסוד; תקשורת שיווקית; מטרות הפרסום ויעדיו; תהליכי התגובה לפרסום; תפיסות מודלים של שכנוע ושינוי עמדות; הצרכן כיישנות דמוגרפית; תקציב הפרסום; מודלים לקביעת תקציב הפרסום; החלטות מסר וגישות יצירתיות; החלטות מדיה; יעדי הפרסום ומדידתם; השפעת הפרסום על הצרכן; הקשר שבין פרסום ומכירות; השפעת הפרסום לטווח ארוך.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה ועל אירועים ומקורות חיצוניים מן האינטרנט.

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13011 משפט העבודה

3 נקודות זכות
אשכול: משפט, אתיקה ומסים

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל (כתיבה), פרופ' אביעד בר-חיים (ריכוז הפיתוח); טובה צורף (עריכה)

יועצים: השופט סטפן אדלר, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' אמירה גלן, פרופ' צבי שרייבר, ד"ר מיכל הורוביץ, ד"ר ליאת נצר

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים ידע במשפט העבודה הישראלי.

נושאי הלימוד

מבוא כללי; זכויות חברתיות שעניינן בעבודה; התקשרויות שונות לביצוע עבודה; זכויות היסוד לחופש ההתאגדות ולמשא ומתן קיבוצי; משפט העבודה הקיבוצי: הסכמים קיבוציים, הסדרים קיבוציים וכן שביטות והשבתות; משפט העבודה האישי: מהותו של חוזה העבודה האישי והסעדים בעת סיום יחסי עובד-מעביד; זכויות עובדים בשינויים מבניים.

חומר לימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס ומקראה.

13042 דיני הסחר הבין-לאומי

3 נקודות זכות
אשכול: משפט, אתיקה ומסים

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' סוזן קרשנר, עו"ד גור פינקלשטיין; יהודית גוגנהיימר (עריכה) **יועץ:** ד"ר עמיחי כהן

מטרות הקורס

הקורס מעניק סקירה מקיפה של החוק והפרקטיקה בדיני הסחר הבין-לאומי, תוך התמקדות בנושאים הנחוצים לרכישת הידע הרלוונטי בתחום ייצוא הסחורות והשירותים. נושאים אלו כוללים מכר בין-לאומי של סחורות, ארגון השיווק, דיני תחרות והגבלים עסקיים, מימון הייצוא, הובלת מוצרי הייצוא ויישוב סכסוכים מסחריים בין-לאומיים. בקורס נלמדים ההסדרים האזוריים הספציפיים באיחוד האירופי, וכן מושם דגש על מערכת היחסים המיוחדת של ישראל עם האיחוד האירופי. הדגש המרכזי של הקורס יושם על האינטגרציה והאיחוד הגלובלי של דיני הסחר הבין-לאומי דרך אמנות בין-לאומיות וכן בהיבט ההתפתחות האזורית בכלל ובאיחוד האירופי בפרט.

נושאי הלימוד

חוקים לאומיים, חוקים בין-לאומיים, lex mercatoria; חווי מכר בין-לאומיים; קונפליקטים בין חוק ופרוצדורה; מימון חוזים בין-לאומיים; הובלת סחורות בים, באוויר וביבשה; דיני תחרות ושיווק; האיחוד האירופי – מבנה, מטרות ומבט כללי על הקהילה הכלכלית; יחסי ישראל והקהילה האירופית; פתרון סכסוכים בין-לאומיים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

13036 עקרונות ועיקרים במיסוי הכנסה

3 נקודות זכות
אשכול: משפט, אתיקה ומסים

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים. ידע קודם מומלץ: **חשבונאות למנהלים**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף גרוס (עו"ד), עו"ד שגי גרשגורן (רו"ח); אדי זילצר (עריכה) **יועצים:** ד"ר שמואל בורשטיין, ד"ר זאב הולנדר

מטרות הקורס

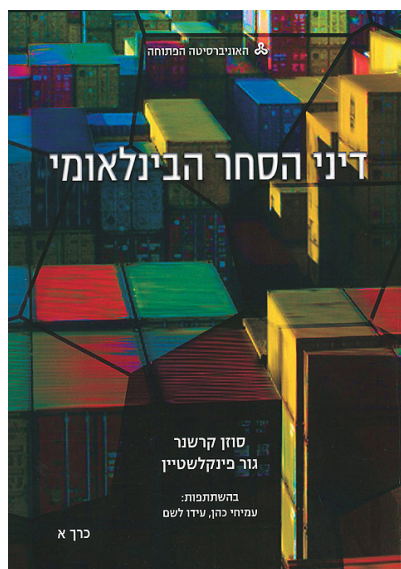
הקורס נועד להקנות למנהל העסקים ידע, מיומנות וכלים בהבנת הוראות מיסוי הכנסה הפירותרית לאורה של הרפורמה המקיפה שנעשתה בתחום המס בישראל. הקורס מתמקד בהכרת מערכת מיסוי הכנסה ומיסוי רווחי ההון, בהקשרים משפטיים, חשבונאיים, כלכליים ועסקיים, תוך שימת דגש על מיסוי היחיד, מיסוי התאגיד ומיסוי פעילות בין-לאומית בעלות זיקה לישראל. בנוסף, הקורס מקנה מיומנויות, מושגים וכלי ניתוח פרקטיים להערכה ולבחירה בין חלופות עסקיות בעלות השלכות מיסוייות.

נושאי הלימוד

מושגי יסוד ועקרונות בדיני המס בישראל; הבחנה בין הכנסה פירותרית להכנסה הונית ועיקרי תורת המקור; הכנסות ממקור פעיל – עסק ומשלח יד; הכנסות ממקור פעיל – שכר עבודה; הכנסות ממקור סביל וממקור אחר; התרת ניכויים מההכנסה; קיזוז הפסדים; התרת פטורים מההכנסה, מיסוי רווחי הון וסוגיות מיסוי רווח הון ממכירת מניות ואופציות שהונפקו לעובדים, מכירת ניירות ערך סחירים; מיסוי תאגידים; מיסוי בין-לאומי – סוגיות מיסוי אישיות וטריטוריאליות, מיסוי תאגידים בין-לאומיים ומניעת כפל מס; חוקי עידוד; תכנון מס הימנעות ממס ועסקאות מלאכותיות.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

תואר שני

מינהל עסקים

13037 מדיניות ציבורית: מתאוריה למעשה:

3 נקודות זכות
אשכול: מינהל ומדיניות ציבורית

שיוך נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / ממשל ומדיניות ציבורית
שיוך נוסף: מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**.²

פיתוח הקורס: פרופ' דוד נחמיאס, ד"ר אורי ארבל-גנץ, ד"ר אסף מידני (כתיבה); ניסים כהן (מדריך למידה); אילנה גולן (עריכה)
יועצים: פרופ' רפי בר-אל, פרופ' ערן ויגודה-גדות, פרופ' יגיל לוי, פרופ' אריה נאור, פרופ' אביעד בר-חיים, ד"ר דוד לוי-פאור

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד, גישות תאורטיות ומודלים יישומיים לאבחון מדיניות ציבורית. בקורס מתנסים הסטודנטים בנייתו שיטתי של מקרי בוחן מגוונים, ובכך מעמיקים את ידיעותיהם בנושאים מרכזיים במדיניות הציבורית בישראל.

נושאי הלימוד

מדיניות ציבורית במדינה דמוקרטית, התפתחות המדינה הדמוקרטית במערב ואירופה ובארצות-הברית; אידיאולוגיות מדינה-חברה כביסס למדיניות ציבורית; הצדקה נורמטיבית להתערבות המדינה בחיי הפרט והחברה; הצדקה פוזיטיבית למדיניות ציבורית; תפקוד המדיניות הציבורית; טיפוס מדיניות; מדיניות ציבורית בין שלוש סקטורים; שלבים במדיניות ציבורית; תרבות שלטונית והשפעתה על עיצוב, יישום והערכה של מדיניות ציבורית; מדיניות ציבורית בישראל: מאפיינים חוקתיים ומוסדיים לדמוקרטיה הישראלית; רשויות ומוסדות מעצבים ומשפיעים על מדיניות ציבורית בישראל; בעלי עניין חוץ-ממשלתיים והשפעתם על המדיניות הציבורית; תרבות שלטונית בישראל; הליכי הגלובליזציה והשפעתם על המדיניות הציבורית בישראל; סוגיות מרכזיות במדיניות הציבורית בישראל; משבר המשילות בישראל וחסמי היישום.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

1 ניתן לכתוב עבודה סמינריונית בקורס רק במסגרת הלימודים לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים.
 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
 2 תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מהקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה** (למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015), קורס החובה באחת המגמות, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.
 תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך, כלכלת חינוך**, ואחד מבין הקורסים **ניהול והתנהגות ארגונית, התנהגות ארגונית**.

13012 אתיקה בעסקים:

3 נקודות זכות
אשכול: משפט, אתיקה ומסים

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' אביבה גבע (כתיבה), פנינה יהב
יועצים: פרופ' אביעד חפץ, פרופ' מאיר חת, פרופ' ברוך מבורך, פרופ' חיים פלק

מטרות הקורס

הקניית עקרונות מוסר רלוונטיים להתמודדות עם שאלות מוסריות בניהול עסקים, זיהוי הבעיות המוסריות הכרוכות בתחומים שונים של הפעילות העסקית, וחשיפה לדילמות מוסריות בעסקים באמצעות אירועים מהשוק הישראלי והעולמי.

נושאי הלימוד

- מבוא: תפיסות של היחס בין מוסר ועסקים.
- תיאור המנגנונים המוסדיים המעצבים את ההתנהגות העסקית: השוק, הארגון העסקי, החוק, הסביבה החברתית ותכניות אכיפה.
- נקודת המבט המוסרית ביישומה לעולם העסקים; טיפולוגיה של בעיות מוסריות בעסקים, עקרונות מוסר, מוסר הארגון, אחריות חברתית תאגידית, קוד אתי ומנהיגות בארגון, ממשל תאגידי.
- גישות מחקריות במוסר ועסקים.
- מודל קבלת החלטות מוסריות בעסקים.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספרה של אי גבע, **מוסר ועסקים: מקבילים נמשכים** (הוצאת המרכז לאתיקה בירושלים והקיבוץ המאוחד, 2011). הספר מציג את התחום ובונה מסגרת מושגית לניתוח דילמות ולקבלת החלטות מוסריות בעסקים.

לספר מצורפים: **חובת אירועים** החושפים את דרכי ההתמודדות עם דילמות מוסריות בשוק הישראלי והעולמי, **ומדריך למידה** המלווה את קריאת פרקי הספר ואירועים.

1 מי שלמד את הקורס **מוסר ועסקים** (10523) אינו יכול ללמוד קורס זה.

13016 תכנון כוח אדם בכלים סטטיסטיים

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד בר-חיים (ריכוז הפיתוח), ד"ר דיאמנטה בנסון-קרעי (אחראית אקדמית), ד"ר רונית ניראל, אילת רוזנברג, ד"ר צבי פירסט; יהודית גונגהיימר, אילנה גולן (עריכה)
יועצים: פרופ' אברהם מחרוז, פרופ' עופר קלע, ד"ר דיאמנטה בנסון-קרעי

מטרות הקורס

הקניית כלים תאורטיים ומעשיים לניתוח, לבקרה ולתכנון של מערכות משאבי אנוש העוברות שינויים בזמן; הכרת מתודולוגיות לתכנון כוח אדם; הכרת הקשרים בין האסטרטגיה העסקית של ארגון לבין תהליך תכנון כוח אדם בו.

נושאי הלימוד

ניתוח תהליכי פחת; מודלים של מעבר המבוססים על שרשראות מרקוב; מודלים של התחדשות; דפוסי קריירה; סטנציונריות ובקרה; מתודולוגיות לתכנון כוח אדם; אסטרטגיות לפתרון בעיות כוח אדם; ניתוח פערי כישורים (competency gaps); ניתוח אירועים הקשורים לתכנון כוח אדם.

חומר הלימוד

- הספר **שיטות סטטיסטיות לתכנון כוח אדם** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001), שהוא תרגום של הספר: D.J. Bartholomew, A.F. Forbes & S.I. McClean, *Statistical Techniques for Manpower Planning* (John Wiley, 1991)
- פרקים נבחרים של הספר מלווים במדריך למידה מפורט.
- תוכנת תרגול, שנכתבה במיוחד עבור הקורס, לביצוע התרגילים הסטטיסטיים.
- מקראה באנגלית הכוללת מדריכים מעשיים לביצוע תהליך תכנון כוח אדם, ומאמרים ומחקרים עדכניים בנושא: תכנון אסטרטגי של משאבי אנוש.

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13039 הערכת תפקוד בארגון: התפתחות ושינוי

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול

1 תנאי קבלה: הקורס ניהול והתנהגות ארגונית.

פיתוח הקורס: פרופ' אהרון צינר (כתיבה), ד"ר בתיה בן-הדור, עדנה רבינו (אסיסטנטית); אדי זילצר (עריכה)
יועצים: פרופ' אדגר קראו, פרופ' אביעד בר-חיים, ד"ר חיים לביא, ד"ר רפאל שניר

מטרות הקורס

מטרת הקורס היא הבנת ייעודה של הערכת התפקוד בניהול המשאב האנושי בארגון והתודעות אל התמורות המדעיות שעברה הערכת התפקוד במהלך התפתחותה כתחום דעת. בקורס נערך לימוד ביקורתי של גופי הידע שהונחלו בכל אחד משלבי התפתחותה של הערכת התפקוד.

נושאי הלימוד

מושגים בסיסיים כתפקוד, ביצוע, מדידה והערכה; הבחנה בין הערכת תפקוד להערכת עיסוקים; סקירת ייעודי הערכת התפקוד בויקה לנושאים אחרים בהתנהגות ארגונית ובניהול משאבי אנוש; השפעת הסביבה התוך-ארגונית על הערכת התפקוד; השפעת הסביבה החוץ-ארגונית על הערכת התפקוד; התהליך האנושי של הערכת התפקוד; קבלת החלטות ביחס להערכת התפקוד; הערכת אפקטיביות והיעילות הכלכלית של הערכת התפקוד; שלבים בהתפתחות הערכת התפקוד; פיתוח והטמעת מערכת הערכת התפקוד; הערכת תפקוד של צוותי עבודה; כיווני מחקר עתידיים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מודריך למידה.

13017 דינמיקה של משא ומתן: מתאוריה ליישום

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול

שיוך נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / ממשל ומדיניות ציבורית
שיוך נוסף: פסיכולוגיה חברתית

1 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים** 1

פיתוח הקורס: פרופ' אמירה גלן, פרופ' הלנה דה-סיבליה (כתיבה)
יועצים: פרופ' רות בן-ישראל, פרופ' אריה גלברזון, פרופ' יורם זעירא

מטרות הקורס

מטרת הקורס לנתח באופן שיטתי את תהליכי המשא ומתן, תוך כדי בחינת תרומתן של הגישות התאורטיות השונות לניהול משא ומתן מעשי, וכן להציג לסטודנטים את הבעיות הכרוכות בתהליכי משא ומתן ולאפשר להם להתמודד בעצמם עם מצבי משא ומתן שונים.

נושאי הלימוד

משמעות של משא ומתן; בחירת המשא ומתן כהליך ליישוב קונפליקט; תהליכים מלווים של משא ומתן; מקורות הכוח ובחירת האסטרטגיות והטקטיקות במשא ומתן; השלכות תרבותיות על תהליכי המשא ומתן וכן משא ומתן בין-תרבותי ובעיותיו; השלכותיה של התנהגות אנושית על תהליך המשא ומתן ועל תוצאותיו; גורמים המתערבים בתהליך משא ומתן ישיר; נציגים והתערבות צד שלישי; משא ומתן ואמון; משא ומתן וסוגיות אתיקה; משא ומתן פנים-אל-פנים ובאמצעות האינטרנט.

חומר לימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומודריך למידה.

13023 מנהיגות בארגונים

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול
שיוך נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / ממשל ומדיניות ציבורית
שיוך נוסף: מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך
שיוך נוסף: פסיכולוגיה חברתית

1 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים** 1

פיתוח הקורס: פרופ' רונית בוגלר, ד"ר ורדה וסרמן, ד"ר אורלי טנא-גזית
יועצים: פרופ' סוניה רוקס, ד"ר רונית קרק

מטרות הקורס

מטרות הקורס הן לחשוף בפני הסטודנטים את ההתפתחויות התאורטיות האחרונות בחקר התחום, לנתח את תופעת המנהיגות ממגוון פרספקטיבות אנליטיות (כגון: אישיותו והתנהגותו של המנהיג; יחסיו עם המוהגים; תנאים ארגוניים לצמיחתה של מנהיגות אפקטיבית; מנהיגות בעידן העכשווי; והיבטים אתיים וחברתיים בתהליך המנהיגות) ולהעריך את ההיבטים היישומיים והביקורתיים של מנהיגות וניהול.

נושאי הלימוד

- המנהיגה – תכונות המנהיג וסגנונות מנהיגות.
- יחסי הגומלין בין המנהיגים למונהגים – הקשר הזוגי הייחודי שנוצר בין המנהיג ובין כל אחד ממונהגיו וסוגי היחסים שמתפתחים ביניהם.
- המוהגים – תופעת התלות הרגשית שמפתחים מוהגים במנהיגה/ה שלהם, והסכנות הטמונות במצבים רגשיים אלה.
- הארגון – השפעת מנהיגים על ביצועים ארגוניים, תפקידו של המנהיג בגיבוש אסטרטגיה ארגונית אפקטיבית, ההשפעה ההדדית של תרבות ארגונית ומנהיגות מנהיגות וניהול שונות – הבדלים בין-תרבותיים והבדלים מגדריים במנהיגות וניהול
- מנהיגות במאה ה-21 – מנהיגות בעידן הגלובלי
- אתיקה במנהיגות – שורשיה המוסריים של המנהיגות

ספר לימוד אשר מאגד בתוכו מאמרים, הרצאה מוקלטת, מקראת מאמרים ומודריך למידה.

1 תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מהקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה** (למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015), קורס החובה באחת המגמות, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, כלכלת חינוך, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה או טכנולוגיה ולמידה**, ואחד מבין הקורסים **ניהול והתנהגות ארגונית, התנהגות ארגונית**.

תנאי קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית, ושניים מבין הקורסים הבאים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א, סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב, קוגניציה חברתית, הבדלים בין-אישיים, תהליכים קבוצתיים**. או קבלה ללימודי תעודה במינהל חינוכי.

1 תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה: אחד מהקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה** (למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015), קורס החובה באחת המגמות, הקורס **ניהול והתנהגות ארגונית** (או **התנהגות ארגונית**), וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. תנאי קבלה לפסיכולוגיה חברתית: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית, ושניים מבין הקורסים הבאים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א, סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב, קוגניציה חברתית, הבדלים בין-אישיים, תהליכים קבוצתיים**.

תואר שני

מינהל עסקים

13031 תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה:

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול
שיוך נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / ממשל ומדיניות ציבורית; פוליטיקה, חברה ותרבות

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידיים למנהלים**.²

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד בר-חיים, ד"ר חנה אור-ניו רודניק
יועצים: פרופ' רות בן-ישראל, פרופ' אמירה גליון, פרופ' רן חרמש, פרופ' מנחם רוזנר, פרופ' אריה שירום

מטרות הקורס

הקורס נועד להכיר, לנתח ולהעריך תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה במקום העבודה, בארגונים ובמוסדות מסוגים שונים ובמדינות שונות. ניסיונות ליישם רעיונות של שיתוף עובדים בניהול ולייסד ממשל (governance) דמוקרטי במקום העבודה נערכים ברחבי העולם זה עשרות שנים, הן ככלים לשיפור הביצועים הארגוניים והניהוליים של ארגוני עבודה עסקיים וציבוריים, הן כאמצעי להפחתת הניכור בעבודה ובמקום העבודה, והן כמטרה בפני עצמה שעניינה להרחיב את החיים הדמוקרטיים ואת השוויון האזרחי גם במקום העבודה.

נושאי הלימוד

חטיבה א **תכניות שיתוף דמוקרטיה תעשייתית** – מיפוי התחום
 חטיבה ב **שני דורות של תכניות שיתוף דמוקרטיה במקום העבודה**
 חטיבה ג **מודל להערכת תכניות שיתוף**
 חטיבה ד **הערכת לגבי עתידן של תכניות שיתוף דמוקרטיה במקום העבודה**

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה. ספר הקורס הוא:
 A. Bar Haim, *Participation Programs in Work Organizations: Past, Present, and Scenarios for the Future* (Quorum Books, 2002)

1 ניתן לכתוב עבודה סמינריונית בקורס רק במסגרת הלימודים לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים.

2 תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מהקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה** (למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015), קורס החובה באחת המגמות, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

13040 יחסי עבודה בעידן הגלובליזציה:

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול
שיוך נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / ממשל ומדיניות ציבורית

4 תנאי קבלה בתכנית מינהל עסקים: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידיים למנהלים, אסטרטגיה עסקית תחרותית**.²

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון כספי, רות קסטיאל; טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' אמירה גליון, פרופ' יצחק הרפז, פרופ' רן חרמש

מטרות הקורס

הגלובליזציה שמתאפיינת במעבר חופשי של סחורות, הון ועובדים, ממתנת את שליטת ריבונות המדינה בשוק המקומי. האם יכולה להיות אינטראקציה בין הגלובליזציה ושוקי העבודה? כיצד מתמודדים האיגודים המקצועיים, המקומיים והבין-לאומיים, וארגוני המעסיקים עם התופעה? מהם הכלים לקביעת תנאי העבודה והשכר בעידן החדש? ומה יעלה בגורלן של השביתות? מטרות הקורס לענות על שאלות אלה ולבחון כיצד מדינות שונות, כולל מזרח-אסיה, אירלנד וארצות-הברית, מתמודדות עם המצב החדש.

נושאי הלימוד

מעסיקים ואיגודים מקצועיים בישראל, בגרמניה, בארצות-הברית, באירלנד ובמדינות דרום-מזרח-אסיה; משא ומתן – שינוי מגמות; כלים לקביעת תנאי עבודה ושכר; סכסוכי עבודה ומנגנונים ליישובם; שביתות והשביתות; שיתוף עובדים; תאוריות ביחסי עבודה.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

13019 תרבות וניהול

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי
שיוך נוסף: פסיכולוגיה חברתית

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידיים למנהלים**.¹

פיתוח הקורס: פרופ' דרק פיו, ד"ר חנה אור-ניו רודניק; ענת גפני (עריכה)
יועצים: ד"ר אפרת אלרון, פרופ' רונית בוגלה, פרופ' אביעד בר-חיים, ד"ר זכי שפר

מטרות הקורס

יותר ויותר ארגונים פועלים כיום במישור הגלובלי ועל המנהלים ליישם ידע והבנה על תרבויות שונות ועל ההבדלים ביניהן. מטרת הקורס לעורר מודעות ולהקנות ידע על הבדלי התרבות בניהול הבין-לאומי לצורך התמודדות עם הבדלים אלה.

נושאי הלימוד

השפעתם של תרבויות לאומיות על הפעילות הניהולית; הבדלים תרבותיים בניהול במדינות שונות; היבטים של ניהול במצבים בין-לאומיים שניתנים להתקרבות בין-תרבותית; הלם תרבות – הבנת התהליך וניהול בין-לאומי מוצלח.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:
 D.J. Hickson & D.S. Pugh, *Management Worldwide* (Penguin, 2001)
 וכן על מקראה ומדריך למידה.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

2 תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מהקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה** (למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015), קורס החובה באחת המגמות, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

1 תנאי קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית, ושניים מבין הקורסים הבאים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א, סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב, קוגניציה חברתית, הבדלים בין-אישיים, תהליכים קבוצתיים**.

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13020 כלכלה בין-לאומית: היבטים מוניטריים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' ערן ישיב, ד"ר עירית מלכה, אריאל רשף; חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' בני בנטל, פרופ' גיימי וינבליט, פרופ' בנציון זילברברג, פרופ' דני צידון, ד"ר רמי אמיר, ד"ר איתי גולדשטיין, ד"ר שי מעוז

מטרות הקורס

הכרת מערכת המטבע העולמית; הכרת הקשרים בין אירועים כלכליים במדינות שונות דרך שוק ההון הגלובלי; הכרת צורות של שיתוף פעולה מוניטרי בין-לאומי.

נושאי הלימוד

מאזן התשלומים והחוב החיצוני; שוק מטבע החוץ ומשטרים שונים של שערי חליפין; הקשר בין שערי החליפין לשערי הריבית; המוסדות הפיננסיים הפועלים בשוק ההון הגלובלי; אזורי מטבע ומשברים פיננסיים; המדינות העניות והשווקים המתעוררים.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה, ניתוח אירועים ומדריך למידה.

13038 בריתות אסטרטגיות-עסקיות גלובליות

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**, **אסטרטגיה עסקית תחרותית**.

פיתוח הקורס: ד"ר יעקב ובר, ד"ר זכי שפר
יועצים: פרופ' אבי פיינבאום, ד"ר ניראון חשאי, ד"ר יונתן מנוחין

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות תובנות תאורטיות בתחום שיתופי פעולה ארגוניים-אסטרטגיים, ולאפיין יישומים ניהוליים בתחום תכנון, הקמתן, ניהולן וחיסולן של בריתות אסטרטגיות-עסקיות גלובליות. הקורס בוחן את הרצינות והכדאיות הכלכלית בהקמתן של בריתות עסקיות מסוגים שונים בסביבה עסקית דינמית המאופיינת בהיפר-תחרותיות ובאוריינטציה גלובלית.

נושאי הלימוד

- בריתות אסטרטגיות המבוססות על הון בעלים ובריתות שאינן מבוססות על הון בעלים
- אפיוני בריתות עסקיות – יתרונותיהן וחיסונותיהן
- מיוזגים ורכישות בהיבט רב-מקומי ורב-לאומי
- יעילותן של שיתוף פעולה בהקשר רב-מקומי ובין-לאומי
- סיכונים בכינון בריתות אסטרטגיות
- בריתות אסטרטגיות בענפים עסקיים שונים: מכוניות, פרמבצטיקה ותעופה
- שילובן של פירמות ישראליות בבריתות בין-לאומיות

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:
R. Culpan, *Global Business Alliances* (Westport, CT: Quorum Books, 2002)
וכן על מקראה, ומדריך למידה.

13035 מימון עסקי רב-לאומי

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס, פרופ' אורי בן-ציון, ד"ר רוני מנוס
יועצים: פרופ' נחום ביגר, פרופ' יוסף יגיל, פרופ' אהרון רוזנפלד, ד"ר מרים קראוס

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע וכלי ניתוח תאורטיים ויישומיים לניהול זרמי מזומנים החוצים גבולות מדיניים. זרמי מזומנים אלה מתאפיינים בקיומה של מערכת רב-מטבעית שהמשקל היחסי בה לא נשאר קבוע. הקורס מתמקד בשוק ההון הבין-לאומי ובהחלטות ההשקעה והמימון הייחודיות לחברה הפועלת בסביבה בין-לאומית.

נושאי הלימוד

הסביבה הפיננסית הבין-לאומית; ניהול סיכונים מטבע זר; ניהול סיכון פוליטי; מימון החברה הגלובלית; החלטות השקעה בין-לאומיות; ניהול התפעול של חברה בין-לאומית.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:
D.K. Eiteman, A.L. Stonehill & M.H. Moffett, *Multinational Business Finance*, 13th ed. (Global Edition, Pearson, 2013)
וכן על מקראה, מדריך למידה וחוברת אירועים.

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13043 יזמות עסקית: היבטים תאורטיים וניהוליים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי

תנאי קבלה: הקורסים **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **אסטרטגיה עסקית תחרותית**.

פיתוח הקורס: ד"ר זכי שפר, ד"ר גילת כהן (כתיבה); פרופ' בנסון הוניג (אחראי אקדמי); קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' עוזי דהאן, פרופ' אבי פיינגבאום, ד"ר ציפי שפרלינג

מטרת הקורס

מטרת הקורס היא הקניית ידע בתחום יזמות עסקית על היבטיה התאורטיים והיישומיים. יזמות עסקית היא נטילת סיכונים ואחריות בעיצוב ומימוש אסטרטגיה עסקית או בהשקתו של עסק חדש. כזאת, היא מתבססת על יצירת ערך כלכלי, חדשנות ויצירתיות. מיוזמים עסקיים לסוגיהם מהווים מנופים חשובים בצמיחה כלכלית וחברתית.

נושאי הלימוד

- הגישה היוזמת – מאפייני הפעילות היוזמת; חשיבה יזמית; היזם – אישיות ומאפיינים; הזדמנויות יזמיות בין-לאומיות
- יצירת היוזמה – יצירתיות וגיבוש הרעיון העסקי; התכנית העסקית; התכנית השיווקית; התכנית הפינננסית; התכנית הארגונית
- מימון היוזמה החדשה – מקורות הון; הון יזמי בלתי פורמלי; רישות ושיתופי פעולה אסטרטגיים
- ניהול, צמיחה, וסיום היוזמה – קבלת החלטות בשלבי ייסוד המיזם; ניהול הצמיחה ההתחלתית של היוזמה; אסטרטגיות התרחבות של יזמות עסקיות; הנפקת המיזם בשוק ההון סיום היוזמה

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר: R.D. Hisrich, M.P. Peters & D.A. Shepherd, *Entrepreneurship*, 8th ed. (McGraw-Hill, 2010)
הספר מלווה במדריך למידה הכולל ניתוחי אירוע מהזירה העסקית הישראלית והבין-לאומית. בנוסף, כולל המדריך ניתוחים עיוניים של פרקי הספר המתאייחסים למאמרים מדעיים רלוונטיים, בדגש ובהשלכה למציאות היוזמת-עסקית בישראל. חומר הלימוד כולל מקראה המאגדת מאמרי מפתח בתחום היזמות העסקית.

13029 יישומי אקונומטריקה בניהול

3 נקודות זכות
אשכול: כלכלת עסקים ותעשייה

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' משה קים, ד"ר עמיר שמואלי, ד"ר נסים בן-דוד
יועצים: פרופ' יוסף דויטש, פרופ' יחיאל חייטובסקי, פרופ' ערן ישיב, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר דורון קליגר, ד"ר דרורה קרוטקין

מטרות הקורס

הקורס מקנה לסטודנטים את הכלים האמפיריים הנדרשים לניהול יעיל יותר בסביבה עתירת מידע, תוך שימת דגש על שיטות ניתוח נתונים ושיטות אמידה כלכליות. הסביבה הכלכלית-עסקית בה פועלת הפירמה תובעת שימוש ביכולות אמפיריות לניתוח נתונים לשם קבלת החלטות.

נושאי הלימוד

מודל הרגרסיה הקלאסי; הרחבת הניתוח למודל רגרסיה מרובה עם מספר משתנים מסבירים, והרחבות לשימוש במגוון רחב של יישומים; שימוש במחשב ביישומים אמפיריים, שימוש בתוכנות סטטיסטיות ובשיטות מחקר בכלכלה; Probit ו-Logit.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, חוברת מטלות וניתוח אירועים.

13044 תורת המשחקים: יישומים לניהול

3 נקודות זכות
אשכול: כלכלת עסקים ותעשייה

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד חפץ (כתיבה); יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' צביקה נאמן, פרופ' שמואל ניצן, פרופ' מוטי פרי, ד"ר ריקה גונן, ד"ר אלה שגב

מטרות הקורס

תורת המשחקים היא כלי אנליטי לניתוח אינטראקציות אסטרטגיות בין מקבלי החלטות, בתרחישים בהם האינטרסים של כל שחקן מושפעים הן מתכנית הפעולה שלו והן מתכניות הפעולה של השחקנים האחרים. מטרת הקורס היא להכיר את הכלים היסודיים של תורת המשחקים ואת מושגי הפתרון הבסיסיים במשחקים סטטיים ודינמיים, ולשמש למגוון רחב של שימושים בניהול.

נושאי הלימוד

המושגים הבסיסיים של משחקים בצורה אסטרטגית; אסטרטגיות שולטות ונשלטות; שיווי משקל נאש; משחקים דינמיים; שיווי משקל תת-משחקי משוכלל ואינדוקציה לאחור ויישומיהם לניתוח מכרזים; מיקוח; תחרויות בין יצרנים; סובסידיות ומכסים במסחר בין-לאומי; השקעה במוצרים ציבוריים; פיתוח פטנטים; חיפוש עבודה ואבטלה; תמחור דינמי על ידי מונופול; סכסוכים משפטיים ותביעות הצקה; פשיעה ומדיניות אכיפה; תחרויות פוליטיות וסכסוכים בין-לאומיים.

חומר הלימוד

- הלימוד מבוסס על הספר: **חשיבה אסטרטגית: תורת המשחקים ושימושיה בכלכלה ובניהול** מאת אביעד חפץ (האוניברסיטה הפתוחה, 2014).
- **מכרזים – מתאוריה ליישום:** מקראה מקוונת בת ארבעה מאמרים מלווה במדריך למידה מקוון (באנגלית).

1 להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים אחרים, ראו תיאור הקורס באתר.

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13032 ניהול פרויקטים למינהל עסקים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול התפעול

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס, פרופ' אורי בן-ציון, ד"ר יובל כהן
יועצים: פרופ' איזי דראל, פרופ' אלן שטולמן, ד"ר דב דביר

מטרות הקורס

הקורס נועד להטמיע את המסגרת לתכנון, פיקוח וניהול פרויקטים באופן מקצועי. הקורס מציג מכלול של נושאים ניהוליים שונים המאפשרים לסטודנטים להבין את כל הכרוך בניהול פרויקט. דגש חזק יושם על שיטות ומודלים אשר משמשים לתכנון פרויקטים ולפיקוח על ביצועם. כמו כן, הקורס מקנה הבנה באשר לתפקידו של הפרויקט באסטרטגיה עסקית.

נושאי הלימוד

ניהול פרויקטים – הגדרות ומושגים; מבנים ארגוניים בפרויקטים; ארגון ואיוש הפרויקט; תפקידי ניהול בפרויקט; תכנון; שיטות תזמון ברשתות; תצוגה גרפית בפרויקטים; עקומות למידה; הערכת זמן ועלות; בקרת עלות; ניתוח כדאיות בפרויקטים; ניהול סיכונים; התפתחויות חדשות בניהול פרויקטים.

חומר הלימוד

- הספר: H. Kerzner, *Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling and Controlling*, 11th ed. (John Wiley, 2013)
- תוכנת MS Project – תוכנה התומכת ביישום של ניהול פרויקטים
- מדריך למידה

13026 תורת המיקום

3 נקודות זכות
אשכול: כלכלת עסקים ותעשייה

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' עודד זירעאלי (כתיבה)
יועצים: פרופ' גרשון אלפרוביץ, פרופ' אורי בן-ציון, פרופ' יהודה גרדוס, ד"ר אריה נחמיאס

מטרות הקורס

הכרה והבנה של חשיבות בחירת מיקום הפעילות הכלכלית כאמצעי להשגת מטרות הפירמה; השפעתן של התפתחויות טכנולוגיות ומגמת הגלובליזציה על מיקום פעילות כלכלית; יזום מדיניות ממשלתית ברמה מקומית ולאומית הקשורה במיקום הפעילות הכלכלית.

נושאי הלימוד

המשתנים העיקריים המשפיעים על בחירת המיקום ואפשרות התחלופה בין המשתנים; יתרונות וחסרונות של ריכוז פירמות; הסבות ליצירת פארקים תעשייתיים; הסבות ליצירת קניונים; פעולות חברות רב-לאומיות; גלובליזציה ומיקום.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

13027 אסטרטגיה של התפעול

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול התפעול

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.**

פיתוח הקורס: ד"ר יובל כהן (עריכה מדעית); פרופ' איזי דראל (אחראי אקדמי); יעל אונגר (עריכה)

מטרות הקורס

הקורס מקנה מושגים בניהול התפעול וכלים אנליטיים לקבלת החלטות במהלך תכנון וביצוע פעילות הארגון, תוך הדגשת ההיבטים האסטרטגיים של תחומי הפעילות של הארגון.

נושאי הלימוד

שלושת התחומים התפקודיים העיקריים בכל ארגון הם: שיווק, מימון ותפעול. לשלושתם היבטים מעשיים והיבטים אסטרטגיים. השיווק משמש כגשר בין הארגון לעולם החיצון והוא מופקד על מערכת הקשרים בין הארגון לקוחותיו. תחום המימון אחראי למציאת מקורות מימון (חיצוניים ופנימיים) לפעילויות הארגון. תחום התפעול הוא זה האחראי לכל הפעילויות הקשורות במישרין להשגת מטרות הארגון. תחום זה הוא תחום מרכזי הן בארגונים תעשייתיים והן בארגוני שירות, בין אם הם פועלים למטרות רווח או למטרות צדקה. ניהול התפעול הוא פעולה של תכנון הפעלה ובקרה של משאבים (אנושיים ואחרים) במטרה לייצר מוצרים או שירותים מכל סוג שהוא.

הקורס עוסק בתכנון ותזמון כמויות ייצור ומשאבים, בתכנון קיבולת הייצור הנדרשת ובתכנון המלאי במצבים של ודאות ושל חוסר ודאות.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **תכנון הייצור והתפעול**, כרך א (תרגום: בי בר-יוסף; האוניברסיטה הפתוחה, 2004) שהוא עיבוד לעברית של חלקו הראשון של הספר: S. Nahmias, *Production and Operations Analysis*, 4th ed. (McGraw Hill, 2001) וכן על מקראה, מדריך למידה וניתוח אירועים.

תואר שני

מינהל עסקים

13034 ניהול התפעול בארגון

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול התפעול

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידיים למנהלים**.

פיתוח הקורס: ד"ר יובל כהן (עריכה מדעית); פרופ' איזי דראל (אחראי אקדמי); יעל אונגר (עריכה)

שלושת התחומים התפקודיים בכל ארגון הם שיווק, מימון ותפעול. לשלושתם היבטים מעשיים והיבטים אסטרטגיים. השיווק משמש כגשר לעולם החיצון והוא מופקד על מערכת הקשרים בין הארגון לקוחותיו. תחום המימון אחראי למציאת מקורות מימון (חיצוניים ופנימיים) לפעילויות הארגון. תחום התפעול אחראי לכל הפעילויות הקשורות במישרין להשגת מטרות הארגון. תחום זה הוא מרכזי בארגוני תעשייה ושירות, ומטרתו תכנון ובקרה של הפעלת משאבים במטרה לייצר מוצרים או שירותים מכל סוג שהוא.

הקורס מקנה מושגים בניהול התפעול וכלים אנליטיים לקבלת החלטות במהלך התכנון והבקרה של פעולות הארגון, החל מתכנון תהליכי ייצור המוני וכלה בתכנון פרויקטים חד-פעמיים. בנוסף הקורס דן בבקרה תפעולית תוך הכללת הנשוא של ניהול איכות ואמינות. הקורס מדגיש את ההיבטים האופרטיביים והאסטרטגיים של תפעול ארגונים עסקיים.

ספר הקורס

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **תכנון הייצור והתפעול**, כרך ב (תרגום: ב' בר-יוסף; האוניברסיטה הפתוחה, 2004), שהוא תרגום חלקו השני של הספר:

S. Nahmias, *Production and Operations Analysis*, 6th ed. (McGraw Hill, 2008)

וכן על מקראה, מדרך למידה וניתוח אירועים.

13101 סמינר: הערך האינפורמטיבי של הדיווח הכספי

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידיים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד להציג את נושא הדיווח הכספי מנקודת מבטם של צרכני הדוחות הכספיים, בעלי המניות והמנהלים. כמו כן ייערך דיון בנושא כללי המדידה והדיווח החשבונאיים והשפעת התהליכים הפוליטיים עליהם.

בין היעדים:

- הבנת הקשר בין התנהגות מחירי המניות בשוק ההון לבין הדיווח החשבונאי
- הבנת הקשר בין תכניות תגמול מנהלים לבין קביעת המדיניות החשבונאית
- הבנת הקשר בין התהליך הפוליטי לבין קביעת כללי המדידה והדיווח החשבונאיים

מבנה הסמינר

- א. כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- ב. כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- ג. כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- ד. כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- ה. הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

13201 סמינר: כלכלה ומימון התנהגותיים

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידיים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד להציג את נושא הכלכלה והמימון ההתנהגותיים, שהוא תחום חדש יחסית בכלכלה ובמינהל עסקים המקבל הכרה הולכת וגדלה בספרות המחקר. תחום זה משלב מודלים התנהגותיים בכלכלה ובניהול, ומדגיש את השפעת התפיסה הפסיכולוגית על קבלת החלטות של המנהל והמשקיע, השפעת המנוגדות לעתים לתאוריות המקובלות בכלכלה ובמימון.

בין היעדים:

- להבין את חשיבות השילוב של מודלים התנהגותיים בתחום הכלכלה והמימון
- לקשר בין תאוריות מקובלות בכלכלה ובמימון לבין התנהגויות הפרט
- ליישם בניית ניסויים בכלכלה ובמימון

מבנה הסמינר

- א. כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- ב. כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- ג. כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- ד. כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- ה. הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13802 סמינר: ניהול ידע

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

תחום ניהול ידע מתייחס למגוון עשיר של היבטים פסיכולוגיים, טכנולוגיים ומתודולוגיים, שיש להם השלכות מעשיות על הארגון וביצועיו, ובכלל זה: Knowledge Creation (יצירתיות), Knowledge Sharing (שיתוף ידע), Knowledge Transfer (העברה והנגשת ידע), Knowledge Elicitation (מיצוי ידע), ו-Knowledge & Data Discovery (כריית נתונים לגילוי ידע).

ידע הוא היתרון התחרותי האמיתי של הארגון. כריית נתונים משמשת להפקת ידע ותובנות עסקיות על בסיס ניתוח נתונים פנים וחוץ ארגוניים. הסמינר מתמקד בסוגיות ובמתודולוגיות לגילוי ידע באמצעות טכניקות של כריית נתונים, תוך התנסות מעשית בתוכנה לכריית נתונים (Weka).

כל סטודנט יתח בעיית ידע, כגון: חיזוי מכירות, סיווג לקוחות, מערכת המלצה, וכד'. הניתוח יתייחס הן להיבט התיאורטי-עיוני, והן להיבט הטכני של איסוף הנתונים וניתוחם.

בסמינר שישה מפגשי **חובה**. לחלן פירוט אודות המפגשים והעבודה:

- הבנת המושגים: נתונים, מידע, ידע, תבונה, ידע סמוי, ידע גלוי, מעגל הידע. וכן, סקירת המערכות הארגוניות התומכות במרכיבים הנייל. הכרות עם מתודולוגיות כריית נתונים: עצי החלטת, רשתות נוירונים, ניתוח אשכולות. והבנת המדדים להערכת תוצאות החיזוי המתקבלות (Precision, Recall, RMSE).
- הבנת אופן בניית מודל, חלופות לייצוג נתונים (מספרי, אורדינלי, נומינלי, עמום), אופן ייצוג מימד הזמן; והיכרות עם תוכנת Weka.
- העמקת העבודה עם תוכנת Weka.
- בדיקת יציבות המודל, ובחינת חלופות לשיפור המודל.
- הצגת תוצרים ראשוניים של עבודת הסמינר בפני חברי קבוצת הלימוד.
- עבודת הסמינר הסופית תוגש חודש לאחר תום הסמסטר. העבודה תציג, כאמור, ניתוח של בעיית ידע ספציפית, הן בהיבט התאורטי (על בסיס סקר ספרות בתחום) והן בהיבט היישומי (על בסיס ניתוח הנתונים בטכניקות שנלמדו).

מבנה הסמינר

- כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת. חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

13401 סמינר: השפעת הגלובליזציה על המשק הלאומי

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר דן בשינויים שחלו בעשור האחרון בסחר העולמי ובמערכת הפיננסית בארץ ובעולם כתוצאה מתהליך הגלובליזציה. בדיון יושם דגש על השפעות התהליך על הצמיחה הכלכלית של המשק, על מדיניות הסחר והפיתוח, על הפירמות היצרניות ועל המערכת הפיננסית.

בין נושאי הסמינר:

- גלובליזציה וצמיחה כלכלית
- גלובליזציה ומסחר בין-לאומי
- תפקידים ופעולתם של המוסדות הבין-לאומיים: הבנק העולמי וקרן המטבע הבין-לאומית
- תפקידו של ארגון הסחר העולמי
- השפעת הגלובליזציה על שוק הכספים הבין-לאומי
- השפעת הגלובליזציה על המשק הישראלי

מבנה הסמינר

- כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

13501 סמינר: כלכלת כוח אדם

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד לדיון במטרותיו של הפרט בתחום עיסוקו ובדרך מימושו: תחרויות בין העובדים לקבלת קידום; חלוקת תפקידים בין העובדים בתוך הרבדים השונים בחברה; תמריצים לעובדים; החלטת העובד לגבי מעבר ממקום עבודה אחד למקום עבודה אחר, הן בין מקומות עבודה שונים והן בין חברות או ארצות שונות; הגירה – הצלחתם האישית והקבוצתית של מהגרים במקומות ובזמנים שונים.

נושאי הסמינר

- מניעי הבחירה של מקום העבודה
- השפעת הפוליטיקה על תחרויות בין העובדים לקבלת קידום
- התמריצים השונים הפועלים על העובדים
- מניעי המהגרים: מי מהגר ולאן
- המדיניות של מנהלי חברות
- מדיניות הממשלה בנושא ההגירה

מבנה הסמינר

- כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

תואר שני

מינהל עסקים

13801 סמינר: שווקים אלקטרוניים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד לדיון מקיף בתמיכת טכנולוגיות מידע בקשרים בין ארגונים בשווקים אלקטרוניים ובמוצרי מידע בשווקים אלה.

בין היעדים:

- להבין ולנתח את השפעות השווקים האלקטרוניים על ארגונים וענפים
- ליישם את התובנות שנרכשו בסמינר לאיתור הזדמנויות לשימושים תחרותיים בשווקים אלקטרוניים
- להעריך את המשמעויות של חלופות לפעילות בשווקים אלקטרוניים מבחינת שרשרת הערך של הפירמה ושרשרת הערך הענפית

מבנה הסמינר

- א. כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- ב. כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- ג. כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- ד. כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- ה. הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

13803 סמינר: מתודולוגיות פיתוח מערכות מידע

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד ללמוד ולחקור ולהשוות יישומים אפשריים של גישות, שיטות וכלים לפיתוח מערכות מידע. הסמינר מתמקד בשלבי הפיתוח השונים, ובפרט בשלבי ניתוח ועיצוב המערכת. כמו כן, הסמינר מקנה יכולת לבצע עבודה מעמיקה בתחום מתודולוגיות של פיתוח מערכות מידע.

מבנה הסמינר

- א. כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- ב. כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- ג. כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- ד. כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- ה. הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

13901 סמינר: התנהגויות ארגוניות קריטיות

3 נקודות זכות

אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר מטפל בקשר המורכב בין ביצועים ארגוניים, המבטאים את האפקטיביות והיעילות של הארגון, את חוסנו ומעמדו בענף הכלכלי שלו ובחברה הסובבת אותו, ברמה המקומית וברמה הגלובלית, ובין מספר התנהגויות ארגוניות קריטיות, שלכאורה, אמורות לסייע, לאפשר ולתרום לאותם ביצועים; ולחילופין, לשבש, לעכב ולחבל בביצועי הארגון.

בין היעדים:

- הבנה וניתוח הקשר בין מושג-על בהתנהגות ארגונית – המוטיבציה בעבודה, ובין כמה התנהגויות ארגוניות: שביעות רצון בעבודה (job satisfaction – JS), מחויבות ארגונית (organizational commitment – OC), והתנהגות אזרחית בארגון (organizational citizenship behavior – OCB).
- הכרת המסגרת התאורטית החדשה של התנהגות ארגונית חיובית (positive organizational behavior – POB), שעומדת כיום בחזית המחקר בתחום ההתנהגות ארגונית, ומציעה אינטגרציה חדשה ומעניינת של התנהגויות ארגוניות בכלל, וההתנהגויות לעיל בפרט.
- הכרה ויישום של שיטות מדידה ומודלים מסבירים של ביצועי ארגון, שביעות רצון בעבודה, מחויבות ארגונית והתנהגות אזרחית בארגון. הסטודנטים ירכשו כלים להערכת חולשתם וחוזקם של המושגים האלה ביישומם בעולם הניהול, מתוך הבנת הביקורת התאורטית והאמפירית בתחום.

מבנה הסמינר

- א. כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- ב. כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- ג. כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- ד. כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- ה. הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

91415 מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים¹

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

תנאי קבלה: ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת הקבלה לתכנית.

פיתוח הקורס (10444): ד"ר ציפי ברגר, פרידה חניקס-ורבין

יועצת: פרופ' ציפי ארליך

פיתוח הקורס (10142): פרופ' עוזי סגל (כותב ראשי), יחזקאל נוימן; אורה מאור (עריכה) **יועצים:** פרופ' אברהם גינבורג, פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ציפי ברגר

קורס זה הוא אחד מקורסי ההשלמה לסטודנטים בתכנית ה-MBA, ונועד לספק להם את הרקע המתמטי הדרוש ללימודים. הקורס נדרש ממועמדים לתכנית שלא למדו קורס המקביל לו בתוכן ובהיקף במסגרת לימודיהם הקודמים.

חומר הלימוד

הקורס מורכב מיחידות לימוד של שני הקורסים **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (10444)** ו**חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי לתלמידי כלכלה וניהול (10142)** לפי הפירוט הבא:

היחידות מקורס 10444

פרק III **אלגברה לינארית: תשתית**

פרק 7 **מערכות לינאריות**

פרק 8 **מרחבים לינאריים**

פרק 9 **מטריצות**

פרק 10 **דטרמיננטות**

היחידות מקורס 10142²

יחידות 1-2 **פונקציות** – הגדרת מושג הפונקציה, גרפים, פונקציה לינארית ופונקציה ריבועית, פונקציה מעריכית, פונקציה לוגריתמית, הרכבת פונקציות והפיכות.

יחידות 3-4 **נגזרות** – מושג הנגזרת, נגזרת מורכבת, פונקציות מונוטוניות, פונקציות קמורות וקעורות, נקודות קיצון, גמישות.

יחידות 5-6 **פונקציות של שני משתנים** – פונקציות של שני משתנים, נגזרות חלקיות, פונקציות סתומות, נקודות קיצון בפונקציה של שני משתנים, כופלי לגרנז' (פונקציות הומוגניות – רשות).

יחידה 7 **אינטגרציה** – אינטגרל לא מסוים, אינטגרל מסוים, משוואות דיפרנציאליות רגילות.

1 לפרטי תשלום ראו טבלת **שכר לימוד לקורסים ספציפיים**.

2 מסטודנטים בעלי רקע מתמטי מתאים בחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי תידרש השלמה של הקורס **מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים – אלגברה לינארית (91416)**, שבו נלמדים רק חלק מן הנושאים המוזכרים לעיל.

91416 מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים – אלגברה¹

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

תנאי קבלה: ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת הקבלה לתכנית.

פיתוח הקורס: ד"ר ציפי ברגר, פרידה חניקס-ורבין

יועצת: פרופ' ציפי ארליך

קורס זה הוא אחד מקורסי ההשלמה לסטודנטים בתכנית ה-MBA, ונועד לספק להם את הרקע המתמטי הדרוש ללימודים. הקורס נדרש ממועמדים לתכנית שלא למדו קורס המקביל לו בתוכן ובהיקף במסגרת לימודיהם הקודמים.

חומר הלימוד

הקורס מורכב מיחידות לימוד של הקורס **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (10444)**, לפי הפירוט הבא:

פרק III **אלגברה לינארית: תשתית**

פרק 7 **מערכות לינאריות**

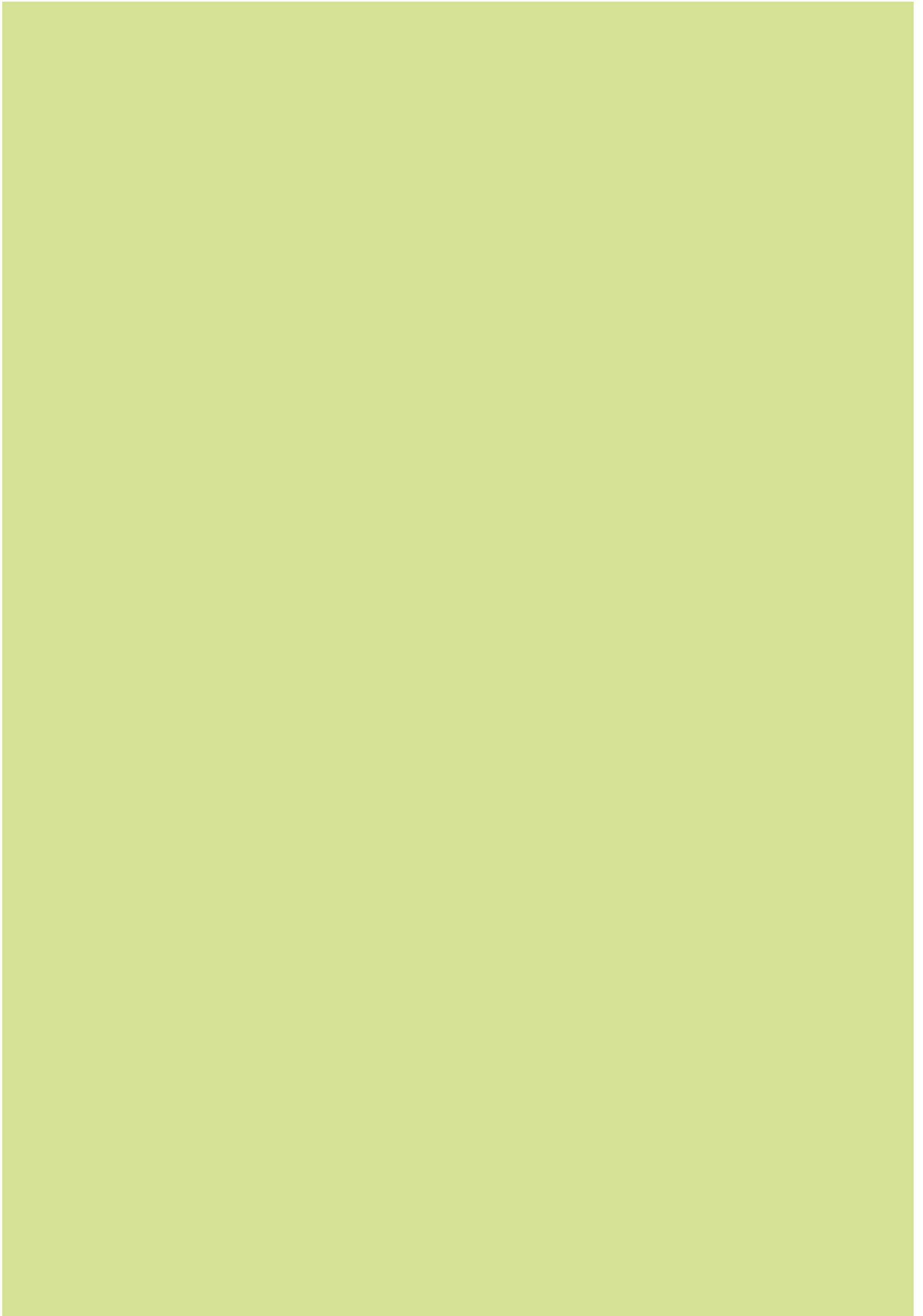
פרק 8 **מרחבים לינאריים**

פרק 9 **מטריצות**

פרק 10 **דטרמיננטות**

1 לפרטי תשלום ראו טבלת **שכר לימוד לקורסים ספציפיים**.

**תואר שני
בלימודי
דמוקרטיה
בין-תחומיים**

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

תואר שני

12001 דמוקרטיה: גישה רב-תחומית¹

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים.²

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן (כתיבה), יובל לבל
יועצים: פרופ' עוז אלמוג, פרופ' אלה בלפר, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' יעל ישי

הנחת היסוד של הקורס היא כי הדמוקרטיה מייצגת תפיסת עולם תרבותית רחבה שבמרכזה זכותם של היחידים להיות שותפים בעיצוב חייהם על היבטיהם השונים. תפיסה בסיסית זו יצרה "אקלים אנושי" שונה לחלוטין מזה ששרר בעידן הטרום-דמוקרטי, וחלחלה, כפי שנראה, גם לסביבות שהן במהותן לא דמוקרטיות, כגון חברות כלכליות, ולתחומים לא-פוליטיים לכאורה, כגון מוסיקה.

קורס רב-מוקדי זה נועד להציג לפני הסטודנטים בתחילת לימודיהם לתואר השני לפחות חלק ממגוון המעשה והמחקר, מעבר לתחום הפוליטי הישיר, שבהם הדמוקרטיה מהווה כיום מסגרת חשיבה רלוונטית.

נושאי הלימוד

- הקדמה – על מהות הדמוקרטיה
- הדמוקרטיה כתרבות
- טכנולוגיית הרשת ודמוקרטיה
- דת ודמוקרטיה
- כלכלה ודמוקרטיה
- יחסים בין-לאומיים ודמוקרטיה
- סביבה, תכנון סביבתי, ארכיטקטורה ודמוקרטיה
- תקשורת המונים ודמוקרטיה
- חינוך ודמוקרטיה
- משפחה, מגדר ודמוקרטיה
- דמוקרטיה וספורט

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על מקראת מאמרים (בעברית ובאנגלית) ועל מדריך למידה המבהיר את הקשר ביניהם.

12044 סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה¹

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים.²

בשני העשורים האחרונים הפכה הגלובליזציה למושג שגור המתאר תהליכים של שינוי הנוגעים למדינת הלאום וליחסים בין המדינה לתהליכי השינוי הכלכליים והחברתיים המעצבים מחדש גבולות, זהויות ואינטרסים. בתום המלחמה הקרה ונפילת החומות נדמה היה שהולך ונוצר "כפר גלובלי" המחבר בין אנשים וקבוצות דרך תרבות משותפת ואינטרסים כלכליים. אולם, המציאות התבררה כמורכבת יותר ולצד תהליכים של האחדה מתחוללים תהליכים הפוכים של הסתגרות וניכור, פערים כלכליים גדולים בין ובתוך מדינות, ואתגרים לממשל ולדמוקרטיה.

אתגרים אלה נוגעים ליכולתה של המדינה והחברה להתמודד עם התהליכים המערערים את יציבותם של המוסדות השונים. כך, המושג "מדינת הלאום" המניח שקיימת או שתהיה בעתיד חפיפה בין גבולות הלאום לגבולות המדינה נראה אנכרוניסטי במציאות בה מדינות רבות אינן, הלכה למעשה, מדינות לאום ומדינות רבות מתמודדות עם תביעות של קבוצות אתניות להכרה ושוויון. מתחים אלה מועצמים בשל הפערים הכלכליים המתרחבים, הזעזועים של הכלכלה הגלובלית והתגברות האלימות בתוך מדינות. הקורס יבחן את תהליכי הגלובליזציה, יציע המשגות תאורטיות לשינויים המתחוללים וידון בהשפעותיהם על מבנים חברתיים ועל זהויות, ובאתגרים השונים שהם מציבים למשילות בתוך מדינות ובין מדינות. הקורס בנוי מהרצאות מוקלטות ומפגשי הנחיה.

12002 הדמוקרטיה בישראל: סוגיות נבחרות¹

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים.²

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר גל לוי, תמי אורן

יועצים: פרופ' אמל ג'מאל, פרופ' תמר הרמן, ד"ר עמי פדהצור, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר גדעון רהט, ד"ר מעוז רוזנטל

הקורס מציג נושאים עיקריים ומרכזיים בחקר הדמוקרטיה בישראל ועורך היכרות עם עבודתם של חוקרות וחוקרים מרכזיים המייצגים תחומי דעת וידע כמדע המדינה, משפטים, סוציולוגיה והיסטוריה. התכנים הנלמדים בקורס מהווים תשתית לקורסי בחירה מעמיקים יותר, אשר יתמקדו בסוגיות השונות של הדמוקרטיה בישראל.

תהליכי השינוי דינמיים שעוברים החברה והממשל בישראל בעשורים האחרונים מעצבים מחדש את הזיקה בין המציאות הישראלית לבין הרעיון הדמוקרטי, את תהליכי הדמוקרטיזציה והליברליזציה שמתרחשים בה ואת הדילמות הניצבות במרכזה. על רקע זה, הקורס נועד לא רק להציג את הדיון האקדמי העשיר בנושאים המעסיקים תדיר את כותרות החדשות. מטרתו היא גם להציע נקודת מבט עדכנית וביקורתית לבחינת סוגיות מרכזיות כגון דת-מדינה, החברה הערבית, צבא-מדינה, ולהבנתן של מגמות של המשכיות ושינוי המאפיינות את הדמוקרטיה בישראל.

חומר הלימוד כולל אסופת מאמרים ומדריך למידה.

1 במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.
2 מי שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים ובאישור מיוחד, להירשם לקורס.

1 במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.
2 מי שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים ובאישור מיוחד, להירשם לקורס.

1 במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.
2 מי שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים ובאישור מיוחד, להירשם לקורס.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

תואר שני

12008 תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

4 תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית**, **סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**², וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' עמנואל גוטמן, ד"ר משה ברנט
יועצים: פרופ' ברוך זיסר, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' ברוך קני-פז

נפילתם של המשטרים הטוטליטריים בגוש המזרחי שימשה, לדעת רבים, עדות לניצחונה של הדמוקרטיה הליברלית בנוסח המערב. למרות זאת, לדעת רבים אחרים זו מצויה במשבר: ניכור, אדישות, חוסר השתתפות במוסדות הפוליטיים וחוסר שביעות רצון מהמפלגות ומההנהגות. בנוסף, תהליכים של גלובליזציה מואצת מחד גיסא, והגירה שהפכה את החברות המערביות לרב-תרבותיות מאידך גיסא, מטילים ספק בכמה מהנחות היסוד של הליברליזם באשר למעמדה ולאופיה של מדינת הלאום.

נושאי הלימוד

הקדמה

- מהי דמוקרטיה?
- גישות דמוקרטיות שונות**
- דמוקרטיה ליברלית ודמוקרטיה רדיקלית
- גישות דמוקרטיות מודרניות
- הדמוקרטיה הדימוקרטית
- הוויכוח על אודות ההשתתפות הפוליטית
- בעיות בדמוקרטיה ובתאוריה הדמוקרטית**
- פרדוקסים דמוקרטיים
- הסדרים דמוקרטיים (חוקות, זכויות מיעוטים, זכויות נשים)
- דמוקרטיה וגלובליזציה
- דמוקרטיה, לאומיות ורב-תרבותיות

הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ועל מדריך למידה.

12003 דמוקרטיה ודמוקרטיזציה¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה; ממשל ומדיניות ציבורית

שיוך נוסף: תואר שני במינהל עסקים / מינהל ומדיניות ציבורית

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית**, **סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**² (או לימוד אחד מהם במקביל), וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.³

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילנה קופמן
יועצים: פרופ' גבריאל בן-דור, פרופ' יואב פלד, פרופ' גבריאל שפר, ד"ר דניס שרביט

ברבע האחרון של המאה ה-20 שטף גל של ליברליזציה ודמוקרטיזציה מדרום אירופה, אמריקה הלטינית ואפריקה, וכלה בהתמוטטות המשטרים הקומוניסטיים באירופה. יש הרואים בזאת את ניצחונו ההיסטורי והאידיאולוגי של הליברליזם ואת קץ המאבקים האידיאולוגיים, אך יש המצביעים על האתגרים החיצוניים והפנימיים לסדר העולמי וליציבותם של המשטרים הדמוקרטיים בעולם המקוטב והמפוצל אתנית, כלכלית ודתית.

מטרות הקורס

- להציג את ה"דמוקרטיזציה" כתת-תחום בפוליטיקה השוואתית במדע המדינה.
- לנתח את הגישות השונות שהתפתחו בתחום זה מאז שנות השישים של המאה ה-20.
- להקנות ידע בשיח הפוליטי והאקדמי המתחדש בעשורים האחרונים סביב מושג הדמוקרטיזציה, והאופן שבו הוא נחקר כיום.
- להקנות ידע ויכולת השוואה בין סוגים שונים של ליברליזציה ומעבר לדמוקרטיה באירופה, אפריקה, אמריקה הלטינית והמזרח התיכון.

נושאי הלימוד

- גישות להיווצרות המודל הדמוקרטי:** יחסי מעמדות, מודרניזציה, קונפליקט פוליטי, תלות, הסדר העולמי והגלובליזציה.
- גורמי יציבות ואי-יציבות:** תרבות פוליטית, דת, לגיטימיות ומבנה מוסדי, מפלגות וחברה אזרחית.
- מעברים לדמוקרטיה וכשלי ייצוב:** דפוסי מעבר וליברליזציה, תוצרי המעבר: מדמוקרטיה מגובשות לדמוקרטיה פגומות, משטרים היברידיים, סיכויי הדמוקרטיזציה בסין.

הלימוד בקורס מבוסס על שתי מקראות מאמרים, בעברית ובאנגלית, ועל מדריך למידה.

12004 השתתפות פוליטית במשטרים דמוקרטיים¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה
שיוך נוסף: תואר שני בפסיכולוגיה חברתית

4 תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית**, **סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**², וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.³

פיתוח הקורס: פרופ' משה מאור
יועצים: פרופ' תמר הרמן, פרופ' אורן יפתחאל, פרופ' דן כספי, פרופ' שמואל ליימן-וילציג, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' ברוך קימרלינג, ד"ר אבנר הלפרן

מטרות הקורס

- הצגת דפוסי ההשתתפות הפוליטית הפרלמנטרית והחוץ-פרלמנטרית, כפי שהיא באה לידי ביטוי בדמוקרטיה באירופה, בארצות-הברית, באסיה ובארצות-הברית.
- ירידה לשורשיהם של גורמים מבניים וחברתיים בעידן הגלובלי, המשפיעים על אופייה של ההשתתפות הפוליטית.
- הארת ההשלכות מהירידה בהשתתפות הפוליטית הפרלמנטרית והעלייה בהשתתפות החוץ-פרלמנטרית על החוסן הדמוקרטי.
- זיהוי וניתוח דפוסיים חדשים בהשתתפות הפוליטית, ובחינת השפעתם.

חומר הלימוד כולל **מקראה** המלווה **במדריך למידה** ומאמרים נוספים, העוסקים בנושאים הבאים:

- בסיס תאורטי:** הצגת הבעיות השונות הקשורות לשאלת ההשתתפות הפוליטית בעידן הגלובלי ובחינתן מההיבט הפוליטי וממהיבט הביקורתי.
- דפוסי ההשתתפות הפוליטית הפרלמנטרית:** ניתוח נתונים, מגמות והשלכות של הצבעה בבחירות וחברות במפלגות.
- דפוסי ההשתתפות הפוליטית החוץ-פרלמנטרית:** ניתוח נתונים, מגמות והשלכות של החברה האזרחית (עמותות, התארגנויות, קהילות וירטואליות, תקשורת אלטרנטיבית, שחקנים בודדים), האלימות הפוליטית, טלדמוקרטיה, משאלי עם וסקרי דעת קהל.
- הסיבות לאי-הצבעה ואי-השתתפות והשלכות:** ניתוח הגורמים המונעים מעורבות פוליטית, או מכוונים להשתתפות חוץ-פרלמנטרית, והצגת התוצאות השונות הנובעות מהשתתפות פוליטית, או הימנעות ממנה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015.

3 תנאי קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית: מבין הקורסים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א**, **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב**, **קוגניציה חברתית**, **תהליכים קבוצתיים**, **הבדלים בין-אישיים**.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. לתלמידי התכנית במינהל עסקים לא תתאפשר כתיבת עבודה סמינריונית בקורס זה.

2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015.

3 תנאי קבלה לתלמידי תואר שני במינהל עסקים: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי ודיני תאגידים למנהלים**.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

תואר שני

12005 ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית**, **סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר גל גרזון (כתיבה), פרופ' מיכאל פרידן (אחראי אקדמי) **יועצים:** פרופ' אבנר דה-שליט, פרופ' רפי כהן-אלמגור, ד"ר דן אבנון, ד"ר דנה אריאלי-הורוביץ

נושא הקורס הוא עולם המונחים הליברלי שמושגיו השגורים, כגון חירות, זכויות וקדמה, משמשים להצדקת עמדות פוליטיות בדמוקרטיה מתפקדות. הקורס סוקר את הפרשנויות ההיסטוריות השונות על שפה ליברלית זו, כפי שבאו לידי ביטוי בכתביהם של מחברים פוליטיים מן ההשכלה ועד לסוף המאה ה-20. באמצעות קריאת פרקים מחיבורים ראשוניים אלה יישאלו שאלות באשר לצמתים שחצה הליברליזם במהלך התפתחותו, ולבני מה שמחבר בין ענפיו השונים ומה שמפריד ביניהם.

נושאי הלימוד

- **ליברליזם במאה ה-18 ובמאה ה-19.** בתקופה זו הונחו היסודות לשפה הליברלית ולמונחים המשמשים בה. נושאי הדיון: זכויות, חירות והפרדת רשויות – לוק מונטסקיה; תועלתנות, קדמה ושלמות – ג'רמי בנתס ומרי וולסטונקראפט; ספקנות ועריצות הרוב: אלכסיס דה טוקוויל וגיון סטיוארט מיל
- **ליברליזם במאה ה-20.** הדיון מתמקד במתחים השונים שבין הליברליזם הפרוגרסיבי והסוציאלי-דמוקרטי, לבין הליברליזם הקלאסי הרואה בשוק ובמסחר את האזורים העיקריים שעליהם צריכה המדינה להגן. נושאי הדיון: ריוויזיה של אידיאולוגיות מוכרות – אדוארד ברנשטיין ולאונרד הובהאוס; נאו-ליברליזם – ישעיהו ברלין ופרידריך האייק; ליברליזם של רווחה – ג'ון רולס ורונלד דוורקין
- **ביקורות על הליברליזם.** דיון בתפיסות הגותיות ופוליטיות שמהן ניתן לקעקע את אמיתות היסוד הליברליות. נושאי הדיון: רצון הכול – ז'אן-ז'אק רוסו; עריצות השוק והמסחר – קרל מרקס; הרצון לעוצמה – פרידריך ניטשה; חירום ומלחמה – קרל שמיט; קהילה – מייקל סנדל; מגדר – קרול פייטמן

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה הכוללת טקסטים מקוריים בעברית ובאנגלית ומאמרים נלווים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.

12006 סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית**, **סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה גלבוס, ד"ר אבנר הלפרן, ד"ר יאיר זלטנרייך **אחראי אקדמי:** פרופ' בנימין נויברגר **יועצים:** פרופ' אלה בלפר, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' שלמה זנד, פרופ' ברוך קימלרנינג, פרופ' ברוך קני-פז, פרופ' יוסי שיין

הקורס מציג רקע היסטורי להתפתחותם של משטרים דמוקרטיים בעולם המערבי. הדיון בקורס מקיף את התקופה המתחילה במהפכה האנגלית, ממשיך בזו האמריקנית והצרפתית, ומסתיים בפרוץ מלחמת העולם הראשונה. הקורס בוחן נושאים כגון: השפעת הליברליזם, הסוציאליזם, התינוש והמודרניזציה, תהליכי פוליטיזציה, לאומיות, תנועות המון ויצירת חברה אזרחית על התפתחות הדמוקרטיה במערב. כן נבדקת השפעת גורמי הזמן והסביבה על התפתחות הדמוקרטיה. הקורס מתרכז בעיקר בשלוש סביבות חקר: אנגליה, ארצות-הברית וצרפת, ולצדן גרמניה שבה התבססה הדמוקרטיה רק לאחר מלחמת העולם השנייה.

נושאי הלימוד

- סיבות ותנאים להיווצרות משטר חדש
- המהפכות שעיצבו את פני הדמוקרטיה המודרנית
- אינטרסים קבוצתיים-מעמדיים בשינוי משטרי
- התפתחות פרקטיקות דמוקרטיות
- הקשר בין המהפכה התעשייתית למהפכה הפוליטית
- פוליטיקה השוואתית
- התפתחות האזרחות המודרנית
- הכלה והדחה: יחסי הגומלין בין התפתחות המשטר הדמוקרטי וקבוצות חברתיות שהודרו ממנו (נשים, שחורים, חסרי-רכוש)

חומר הלימוד כולל מקראת מאמרים בעברית ובאנגלית.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.

12015 הסוציאלי-דמוקרטיה במערב אירופה 1875-2000¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית**, **סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: הקורס **ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות**.

פיתוח הקורס: ד"ר אבנר הלפרן, ד"ר עדית גיל **אחראי אקדמי:** פרופ' אברהם יסעור **יועצים:** פרופ' אלה בלפר, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר דן אבנון, ד"ר גל גרזון

הקורס עוסק בהיבטים האידיאולוגיים, הפוליטיים והתרבותיים של הסוציאלי-דמוקרטיה במערב-אירופה בשנים 1875-2000. הוא מתמקד בתנועות הסוציאלי-דמוקרטיות של גרמניה, צרפת, בריטניה ושבדיה, ובוחר את עקרונות הסוציאלי-דמוקרטיה ואת התפתחותה הארגונית, האידיאולוגית והפוליטית.

הקורס סוקר את התפתחות המפלגות הסוציאלי-דמוקרטיות כמפלגות המון מודרניות במפנה המאה ה-20, את הפיכתן למפלגות דומיננטיות במדינותיהן בין שתי מלחמות העולם על חשבון המפלגות הליברליות ואת תרומתן להקמת "מדינת הרווחה". הקורס דן גם בסיבות ובמאפייני המשבר הפוליטי של מפלגות אלה בשנות השמונים ומרבית שנות התשעים ובוחר את הפתרונות הפוליטיים למשבר זה ואת מחירים האידיאולוגי.

נושאי הלימוד

- התהוות המפלגות הסוציאלי-דמוקרטיות
- האידיאולוגיה של הסוציאלי-דמוקרטיה
- התקופה שבין שתי מלחמות העולם
- מדינת הרווחה
- אתגרי הנאו-ליברליזם
- אתגרי הגלובליזציה

חומר הלימוד כולל מקראה ובה 32 מאמרים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

12012 אפריקה בין דמוקרטיה ודיקטטורה¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: **הדמוקרטיה בישראל: סוגיות נבחרות.**

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' יקותיאל גרשוני, פרופ' נעמי חזן, פרופ' גליה צבר, פרופ' מרדכי תמרקין, ד"ר אירית בק

כחמישים שנה עברו מאז יציאתן של מדינות אפריקה לעצמאות, והן עדיין מתחבטות בסוגיות יסוד כמו גבולות, זהות לאומית וכלכלי משחק פוליטיים. בניגוד למדינות ותיקות ומבוססות באזורים אחרים בעולם, עצם הישרדותן של מדינות אפריקה, מוטלת בספק. הקורס עוקב אחר מדינות אפריקה, המטלטלות בין דמוקרטיה לדיקטטורה, במאמציהן לבסס את קיומן ולגבש דפוסי משטר המתאימים לנסיבות הקמתן ולשלל בעיותיהן, הפנימיות והחיצוניות.

מדינות רבות באפריקה עברו שני ניסיונות דמוקרטיזציה – עם שחרורן משלטון קולוניאלי בשנות השישים, ושוב בעשור האחרון של המאה ה-20. מדוע כשל הניסיון הראשון לכוון משטרים דמוקרטיים ואילו סוגי משטרים קמו על חורבותיהם? לנוכח בעיותיהן הקשות והמורשת השלטונית האוטוריטרית, איך נכון להבין את גל הדמוקרטיזציה הנוכחי? באיזו מידה הוא ביטוי לתכתיבים חיצוניים, או שהוא פרי של לחצים פנימיים "ממלטה"?

נושאי הלימוד

- משבר המדינה האפריקנית
- המורשת המשטרית באפריקה
- הסיבות לתהליכי הליברליזציה והדמוקרטיזציה
- היחסים המעוררים בין המדינה לחברה
- אתניות ודמוקרטיזציה – בין סיכוי לסכנה
- מעורבות בין-לאומית בתהליכי דמוקרטיזציה – נכס או נטל?
- דרכה המפותלת של הדמוקרטיה באפריקה – מבט מתחילת המאה ה-21
- הדמוקרטיה באפריקה – האם פתרון או בעיה (או חלק ממנה)?

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים, חלקם מאמרי חובה וחלקם מאמרי רשות שנועדו להעשרה ולסיוע בגיבוש העבודות בקורס.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או **תאוריות דמוקרטיה בנות-זמננו** (2008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.

12019 מכאוב הדעת: סוגיות בהוראת השואה¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

שיוך נוסף: תואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

שיוך נוסף: תואר שני בפסיכולוגיה חברתית

תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.³

פיתוח הקורס: פרופ' יאיר אורון, נטע לב טוב; רות רמות (עריכה)
יועצים: פרופ' דוד זיסנוב, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילן גור-זאב, ד"ר אריאל הורוביץ

הקורס מבקש לדון בשאלה מה ממכלול התהיות והמצוקות המתעוררות בעקבות השואה מועלה, נדון ונלמד במערכת החינוך הישראלית, ומהם הלקחים והמשמעויות שהיא מבקשת להבליט. כמו כן, מבקש הקורס לבחון כיצד רואה מערכת החינוך הישראלית את הלקחים המתבקשים מן השואה, ומהי החשיבות היחסית שהיא מעניקה להם. הקורס גם בוחן כיצד מקרי גינוסידי של עמים אחרים נלמדים בעולם, ומדוע אין הם נלמדים בישראל.

נושאי הלימוד

- תגובה הגותית ותאולוגית לשואה
- עיצוב זיכרון השואה
- לימודי השואה בישראל במרוצת השנים – תהליכים היסטוריים
- על הוראת השואה בישראל – היבטים דידקטיים
- תכניות לימודים בישראל
- יום הזיכרון לשואה ולגבורה
- מסעות הנוער לפולין
- הערבים והשואה
- עמדות בני נוער ישראלים כלפי השואה
- על הוראת השואה בעולם
- הוראת הגינוסידי

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס ומקראת בת שני חלקים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או **תאוריות דמוקרטיה בנות-זמננו** (2008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.
3 תנאי קבלה לתלמידי תואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות הוראה: קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה.
תנאי קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית ושניים מבין הקורסים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א**, **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב**, **קוגניציה חברתית, תהליכים קבוצתיים, הבדלים בין-אישיים.**

12016 דמוקרטיה, גלובליזציה וביטחון¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: **הקורס הדמוקרטיה בישראל: סוגיות נבחרות.**

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילן בן-עמי, ד"ר אריאלה גרוס-רופא
יועצים: פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' משה ליסק, פרופ' אפרים ענבר, ד"ר מנחם הופנונג, ד"ר עמי פדחור

הקורס דן בשאלה, האם אפשר לקיים דמוקרטיה תקינה במצב מלחמה או שמדינה במצב מלחמה דינה להיות מדינת קסרקטיין. הקורס מתמקד במדינת ישראל הנמצאת עשרות שנים במצבי חירום ומלחמה, אך הסוגיה נדונה גם במסגרת מדינות דמוקרטיות אחרות בעולם. בין השאלות והסוגיות הנדונות בקורס: האם בולטות הביטחון וחוקיקת חירום פוגעת בנורמות דמוקרטיות; הפיקוח האזרחי על הצבא ושירותי הביטחון; חופש הביטוי והזכות לדעת במצור ומלחמה; חופש המצפון ושאלת הציות לחוק; המשפט הבין-לאומי וזכויות האדם; מדיניות הביטחון ומדיניות העמימות הגרעינית.

נושאי הלימוד

- דמוקרטיה וביטחון במדינות בעולם
- צבא ודמוקרטיה
- ביטחון ושלטון החוק
- ציות לחוק וחופש המצפון
- צנזורה וחופש הביטוי
- המיעוט הערבי
- השטחים והדמוקרטיה הישראלית
- קביעת מדיניות: שלום, ביטחון ומלחמה
- הדמוקרטיה המערבית והלחימה בטרור
- מדיניות העמימות הגרעינית

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל שתי מקראות ובהן מאמרים ופרקים מהמחקר על ישראל ועל מדינות דמוקרטיות אחרות, קובץ מקורות ראשוניים ובו: פסיקות בג"ץ, חוקים, תקנות והסכמים; מדריך למידה המכוון את הסטודנטים בלימוד המקורות הראשוניים והספרות המשנית.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. בעבר נקרא הקורס **דמוקרטיה וביטחון לאומי**.
2 או **תאוריות דמוקרטיה בנות-זמננו** (2008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

תואר שני

12018 שביטה והשבתה בראי הדמוקרטיה¹

3 נקודות זכות
מגמה: ממשל ומדיניות ציבורית
שיוך נוסף: תואר שני במינהל עסקים / מינהל ומדיניות ציבורית

4 תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.³

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל, טובה צורף (עריכה)

יועצים: השופט טיבי אדלר, פרופ' אביעד בר-חיים, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' אביבה גבע, פרופ' אמירה גלן

מטרות הקורס

- להקנות ידע בסיסי הנוגע למהותן של זכות השביתה ושל זכות ההשבתה מהצד האחד, ולחשיבות שיש להכרה המשפטית במוסדות אלה לקיום משטר דמוקרטי מהצד האחר.
- להקנות ידע שיאפשר להתמודד עם חומר משפטי מובהק, ישראלי ובין-לאומי.
- לאפשר כושר התמצאות בקריאת טקסטים משפטיים, בעיקר פסקי דין וחקיקה, שבמסגרתם נקבעים גבולות המשטר הדמוקרטי בכל הקשור לזכות השביתה וההשבתה.
- להכיר את הגישות הרווחות כיום, באשר לגבולות השימוש בזכות השביתה וההשבתה במשטר דמוקרטי.
- לדון ביחסי הגומלין שבין ההכרה בזכות השביתה וההשבתה כזכויות אדם אוניברסליות לבין ההכרה בזכויות אלה כזכויות יסוד חוקתיות במשטר דמוקרטי.

נושאי הלימוד

- מעמד השביתה וההשבתה כזכויות יסוד חוקתיות
- השביתה: מישור הפעולה
- השביתה: סוג הפעולה
- השביתה: מטרות הפעולה
- השביתה: הגבלות ואיסורים
- ההשבתה: מעמדה והגדרתה

חומר הלימוד

- מקראה הכוללת פסקי דין, חקיקה ומאמרים
- מדריך למידה

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
לתלמידי תואר שני במינהל עסקים לא תתאפשר כתיבת עבודה סמינריונית בקורס זה.
2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015א.
3 תנאי קבלה לתלמידי תואר שני במינהל עסקים: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי ודיני תאגידים למנהלים**.

12035 הדמוקרטיה הנוצרית: מפלגות, הוגים, בוחרים ודת באירופה¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

4 אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר דניס שרביט (כתיבה)
אחראי אקדמי: פרופ' עמונאל גוטמן

הקורס עוסק בהיבטים ההיסטוריים, הפוליטיים והאידיאולוגיים של הזרם הדמוקרטי-נוצרי במערב-אירופה מראשית המאה ה-19 ועד ימינו.

הקורס סוקר את חדירת הזרם הדמוקרטי-נוצרי לזירה הפוליטית לאחר מלחמת העולם השנייה, עת הפך למפלגה דומיננטית במדינות כמו גרמניה, הולנד ואיטליה, לעומת הכישלון להכות שורש לאורך זמן בצרפת. בקורס מוצגים עיקרי התפיסות האידיאולוגיות והפתרונות המדיניים שהציגו המפלגות הדמוקרטיות-נוצריות כדי לעצב את זהותן הפוליטית בין הגישה הסוציאל-דמוקרטית לבין הגישה השמרנית. כמו כן, תיבחן התרומה ההיסטורית שתרמה הדמוקרטיה הנוצרית, שדבקה בתוקפם ובחיוניותם של ערכים דתיים נוכח אתגרי המודרניות, תוך נכונות לרענן ולעדכן אותם ברוח הזמן, הן לכינון הרעיון של איחוד אירופה הן לביצור הדמוקרטיה.

נושאי הלימוד

- ההיסטוריה של הדמוקרטיה הנוצרית:** ראשית הצמיחה של הרעיון הדמוקרטי-נוצרי
- הפריחה לאחר מלחמת העולם השנייה:** גרמניה, איטליה, צרפת, הולנד ובלגיה
- הסוציולוגיה הפוליטית של הדמוקרטיה הנוצרית:** מפלגות, תנועות חברתיות, ארגוני נוער, ואיגודים מקצועיים
- המחשבה המדינית הדמוקרטית הנוצרית:** תפיסת האדם, החברה, הקניין, החינוך, המדינה והדת

חומר הלימוד

- חומר הלימוד כולל ספר קורס, מקראה ומדריך למידה.

12021 דמוקרטיה ודמוקרטיזציה בעולם הערבי¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

4 תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' אלכסנדר בליי (כתיבה), אבי שבת; ד"ר ורד זילבר-ורוד (עריכה)

יועצים: פרופ' חגי ארליך, פרופ' גבריאל בן-דור

בשנים האחרונות עוברות אחדות ממדינות ערב תמורות מפליגות בנושא הגישה למונח דמוקרטיה על מרכיביו הרבים והמגוונים. הקורס יעסוק בניתוח מגמות היסטוריות ואקטואליות באחדים ממרכיבי הדמוקרטיה בארצות ערב, הן ברמה הרעיונית והן ברמה המעשית. ייבדקו ההשלכות של התמורות על התפקוד המדיני השוטף, ברמת מקבלי ההחלטות וברמת האופוזיציה, וכן על זכות הפרט לייצוג, להשתתפות ולשורה של חירויות.

נושאי הלימוד

גישות לחקר הדמוקרטיזציה במזרח התיכון; גישות באסלאם ביחס לעקרונות הדמוקרטיה; מלחמת המפרץ כמעודדת תהליכי דמוקרטיזציה; מכשולים נוכח תהליכים של דמוקרטיה; התפתחות עקרון הייצוג; התפתחות מושגי הבחירות וחוקי הבחירות במזרח התיכון; התפתחות מערכות המשפט והאכיפה במזרח התיכון; התייחסות מדינות ערב למושגי דמוקרטיה וזכויות אדם; מושג החוקה; גיבוש תפיסות דמוקרטיות כתוצאה ממאבק עם האסלאם הקיצוני; ארגונים בלתי ממשלתיים, ארגוני אופוזיציה וזכויות אדם בארצות ערב.

חומר הלימוד

- מקראה המשקפת את נושאי הלימוד, ובכללם: המרכיב ההיסטורי, הפוליטי, המשפטי וחירויות הפרט, סוגיית המיעוטים וזכויותיהם, ארגוני אופוזיציה וזכויות אדם בארצות ערב, ושאלת הצנזורה על אמצעי התקשורת
- מדריך למידה

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015א.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015א.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

12026 דמוקרטיה ופמיניזם¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה
שיוך נוסף: פסיכולוגיה חברתית

תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורת, הסוציאל-דמוקרטיה במערב** איורפה.³

פיתוח הקורס: פרופ' סילביה פוגל-ביזאוי (כתיבה), פרופ' בני נויברגר, ד"ר אמירה גלבולום, ד"ר דנה קחטן
יועצים: פרופ' גליה גולן, פרופ' בני נויברגר, פרופ' פרנסיס רדאי, ד"ר אמירה גלבולום

במבט ראשון, נראה כי אי-אפשר להפריד בין התורה הדמוקרטית-ליברלית לבין רעיון הפמיניזם. ואולם, התבוננות היסטורית בקשר "מובן מאליו" שבין דמוקרטיה לפמיניזם והתייחסות עכשווית למיסודו בעידן הגלובלי מובילות למסקנה, שבמציאות חיבור זה לא התממש בצורה ברורה ופשוטה כל כך. מתברר שהקשר בין דמוקרטיה לפמיניזם היה ונשאר קשר מורכב, המתגבש במהלך איטי ומהוסס, תוך קריאת תיגר על מוסדותיה של הדמוקרטיה הליברלית, שינוי יסודותיה והרחבת גבולותיה. מטרת הקורס היא להציג קשר מורכב זה, תוך התמקדות במוסד האזרחות הדמוקרטית-ליברלית וניתוח החיבור הדואלי בינו לבין הפמיניזם, כרעיון וכתנועה פוליטית.

נושאי הלימוד

- מבוא:** על הקשר בין דמוקרטיה לפמיניזם
שער ראשון: הדרך לאזרחות דמוקרטית-ליברלית
- המאבק על אזרחותן הפוליטית של הנשים
 - אתגור הדמוקרטיה-הליברלית
 - פמיניזם, דמוקרטיה וזכויות אדם בעידן הגלובלי
- שער שני: בין נשים בפוליטיקה ופוליטיקה פמיניסטית**
- הפוליטיקה של השילוב
 - הדרה, דמוקרטיזציה ומה שביניהן
 - דמוקרטיה ופמיניזם: ישראל כמשל

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

- 1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כך.
- 2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (2008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.
- 3 תנאי קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית: מבין הקורסים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א**, **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב**, קוגניציה חברתית, תהליכים קבוצתיים, הבדלים בין-אישיים.

12037 דמוקרטיה ותקשורת: מבטים הדדיים¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה
שיוך נוסף: תואר שני בפסיכולוגיה חברתית

תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: הקורס **הדמוקרטיה בישראל: סוגיות נבחרות**.³

פיתוח הקורס: פרופ' ענת פירסט, ד"ר פול פרוש, ד"ר דוד לוי
יועצים: פרופ' גבריאל וימן, פרופ' תמר ליבס, פרופ' דב שנער

חדירתם של אמצעי התקשורת למארג החיים הפוליטיים הפכו אותם לבלתי ניתנים להפרדה, כך שכל דיון במוסדות החברה הדמוקרטית מחייב התייחסות לתקשורת. עיון ביחסים שבין התקשורת לספירה הפוליטית, הכלכלית, החברתית והתרבותית בדמוקרטיה המערבית-ליברלית חושף מערכת יחסים מורכבת אשר משפיעה על טיבה של הדמוקרטיה.

במסגרת הקורס אנו מבקשים לבחון את מערכת היחסים שבין התפיסה הדמוקרטית לבין התקשורת והמדיה בעזרת מבט כפול: פעם בעזרת משתנים הלכוחים מהגדרת הדמוקרטיה ופעם בעזרת משתנים שמסבירים את התהליך התקשורתי. הצגה כזו אינה מחייבת הכרעה בין הגישות השונות ומציעה נקודות מבט מגוונות.

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל מקראה, הכוללת מגוון מאמרים שמהווים הצצה למורכבות היחסים שבין התהליך התקשורתי לתהליך הדמוקרטי, כפי שדונו בעולם המערבי בכלל ובישראל בפרט, וכן מדריך למידה.

נושאי הלימוד

- תקשורת וערכים דמוקרטיים
- תקשורת, קהלי תקשורת והמרחב הציבורי
- עיתונאות ודמוקרטיה
- דמוקרטיה, תקשורת וקפיטליזם
- טיבם הדמוקרטי של אמצעי התקשורת
- דמוקרטיה, הלאום וגלובליזציה

- 1 מי שלמד את הקורס **יריבים או שותפים: יחסי דמוקרטיה ותקשורת** (10946) אינו רשאי ללמוד קורס זה.
- 2 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כך.
- 3 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (2008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.
- 3 תנאי קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית: מבין הקורסים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א**, **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב**, קוגניציה חברתית, תהליכים קבוצתיים, הבדלים בין-אישיים.

12041 אזרחות: סוגיות נבחרות במבט השוואתי¹

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה

תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: הקורס **הדמוקרטיה בישראל: סוגיות נבחרות**.

פיתוח הקורס: ד"ר גל לוי
אחראי אקדמי: פרופ' יואב פלד
יועצים: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר דן אבנון, ד"ר ניצה ברקוביץ, ד"ר גל גרזון

האזרחות היא המוסד הפוליטי-חברתי העומד במרכז הסדר החברתי המודרני, ומגדיר את יחסי הגומלין בין הפרט לבין המדינה והחברה. בשנים האחרונות היתה האזרחות מושא לדיון תאורטי עשיר ומגוון הרואה בה, מעבר להיותה מוסד חברתי חשוב, גם כלי רב-תועלת להבנת מכלול יחסי העוצמה. דיון זה פתח צוהר לעולם רחב של משמעויות, בו האזרחות אינה רק תעודת זהות, או מסמך משפטי פורמלי.

נושאי הלימוד

לקורס שלושה חלקים: בראשיתו מתודעים הסטודנטים למושג האזרחות כמושג היסטורי-פוליטי, ודנים במשמעותה ובתפקידה של האזרחות בהקשר הליברל-דמוקרטי, וכן בורמים הביקורתיים שהמושג הצמיח. חלק זה מבוסס על ספר הקורס, המאגד מאמרים קלאסיים ועכשוויים העוסקים בסוגיות אלה.

בחלקו השני, הקורס עוסק בדיונים ובוויכוחים העכשוויים על פוליטיקה של האזרחות בישראל. זאת, במטרה לפתח מודעות וחשיבה ביקורתית על יחסי הגומלין החברתיים בישראל. חלק זה מבוסס על מקראת מאמרים שבה מיטב הכתיבה על סוגיית האזרחות בישראל,

חלקו האחרון של הקורס מציע מבט השוואתי רחב על התפתחויות במוסד האזרחות, ובתאוריה של האזרחות, בישראל ובעולם. באמצעות מקראת מאמרים עדכנית, נבקש לבחון מחדש את מעמדה של האזרחות כמסגרת המארגנת של השיח הפוליטי והריבוני בעידן של גלובליזציה.

הקורס מבוסס על הספר: *The Citizenship Debates: A Reader*, edited by G. Shafir (University of Minnesota Press, 1998)

- 1 מי שלמד את הקורס **אזרחות: תאוריה ופוליטיקה** (10903) בתואר ראשון, אינו רשאי ללמוד קורס זה.
- 2 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כך.
- 3 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (2008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

תואר שני

12040 מדינת הרווחה: אזרחות, זכויות:

3 נקודות זכות
מגמה: ממשל ומדיניות ציבורית
שיוך נוסף: פסיכולוגיה חברתית

4 תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.³

פיתוח הקורס: ד"ר זאב רוזנהק
יועצים: פרופ' מימי אייזנשטדט, פרופ' גיוני גל, ד"ר שרית הלמן, ד"ר דני פילק

מדינת הרווחה, הזוכה לעניין מחודש בעקבות גלי המחאה בעולם בשנים האחרונות, היא מושא למחקר תאורטי ואמפירי מקיף. במסגרת זו, נדונים תהליכי הצמיחה של מדינת הרווחה והתפתחותה, טיב פעילותה, והשלכותיה החברתיות והפוליטיות השונות. המחקר נשען על מסגרות אנליטיות רחבות, ובוחרים את מדינת הרווחה בתוך ההקשרים החברתיים, הפוליטיים והכלכליים של החברות הקפיטליסטיות המתקדמות, תוך כדי הדגשת היחסים ביניהם. מדינת הרווחה נחקרת כאחד היסודות המרכזיים של הסדר החברתי-פוליטי המאפיין את הקפיטליזם המתקדם, והשפעותיה באות לידי ביטוי בממדים המרכזיים של החיים החברתיים. כך, אופייה קובע את טיב יחסיה של הזירה הכלכלית עם הזירה הפוליטית, את סיכויי החיים של יחידים וקבוצות, וככלל, את מערכת היחסים הפוליטיים בין המדינה לאזרחיה. למדינת הרווחה זיקה הדוקה למושג האזרחות והרחבת תחולתו לתחום החברתי-כלכלי, ולכן מדיניות הרווחה מהווה אתר מרכזי לחקר המשטר הדמוקרטי המודרני והדינמיקה המתרחשת בו לאור יחסי הגומלין בין תהליכים וגורמים חברתיים, פוליטיים וכלכליים.

חומר הקריאה בקורס כולל פריטים תאורטיים ואמפיריים המציגים וממחישים גישות תאורטיות שונות ומגוונות. הפרק האחרון בקורס מתמקד במקרה הישראלי.

נושאי הלימוד

- מהי מדינת הרווחה?
- מדינת הרווחה, אזרחות וזכויות חברתיות
- משטרי רווחה
- הפוליטיקה של מדינת הרווחה: פוליטיקה מעמדית; המדינה כשחקן והמדינה כמבנה מוסדי
- הכלה והדרה: אתניות, הגירה, מגדר
- השלכות חלוקתיות
- מדינת הרווחה היום: המשכיות, נסיגה או הבנייה מחדש?
- מדינת הרווחה בישראל: סוגיות נבחרות

- 1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
- 2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (2008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015.
- 3 תנאי קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית: מבין הקורסים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א**, **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב**, **קוגניציה חברתית, תהליכים קבוצתיים, הבדלים בין-אישיים**.

12042 סוגיות במדיניות ציבורית:

3 נקודות זכות
מגמה: ממשל ומדיניות ציבורית

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד גלובליזציה**² (או לימוד אחד מהם במקביל), וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד נחמיאס, ד"ר אורי ארבל-גנץ, ד"ר אסף מדיני; אילנה גולן (עריכה)
יועצים: פרופ' רפי בר-אל, פרופ' אביעד בר-חיים, פרופ' ערן ויגודה-גדות, פרופ' יגיל לוי, פרופ' אריה נאור, ד"ר דוד לוי-פאור

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד, גישות תאורטיות ומודלים יישומיים לאבחון מדיניות ציבורית. בקורס מתנסים הסטודנטים בניית שיטת של מקרי בוחן מגוונים, ובכך מעמיקים את ידיעותיהם בנושאים מרכזיים במדיניות הציבורית בישראל.

נושאי הלימוד

מדיניות ציבורית במדינה דמוקרטית, התפתחות המדינה הדמוקרטית במערב אירופה ובארצות-הברית; אידיאולוגיות מדינה-חברה כבסיס למדיניות ציבורית; הצדקה נורמטיבית להתערבות המדינה בחיי הפרט והחברה; הצדקה פוזיטיבית למדיניות ציבורית; תפקוד המדיניות הציבורית; טיפוסים מדיניות; מדיניות ציבורית בין שלושה סקטורים; שלבים במדיניות ציבורית; תרבות שלטונית והשפעתה על עיצוב, יישום והערכה של מדיניות ציבורית; מדיניות ציבורית בישראל: מאפיינים חוקתיים ומוסדיים לדמוקרטיה הישראלית; רשויות ומוסדות מעצבים ומשפיעים על מדיניות ציבורית בישראל; בעלי עניין חוץ-ממשלתיים והשפעתם על המדיניות הציבורית; תרבות שלטונית בישראל; הליכי הגלובליזציה והשפעתם על המדיניות הציבורית בישראל; סוגיות מרכזיות במדיניות הציבורית בישראל; משבר המשילות בישראל וחסמי היישום.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

- 1 או הקורס **מדינת הרווחה: זכויות וחלוקת משאבים**, למי שלמד את הקורס **מדיניות ציבורית** בתואר ראשון, או הקורס **מדיניות ציבורית: מתאוריה למעשה**, למי שלמד אותו לפני סמסטר א' 2014.
- 2 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
- 3 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (2008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015.

12189 יחסי צבא-חברה-פוליטיקה:

3 נקודות זכות
מגמה: ממשל ומדיניות ציבורית

4 תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הסמינר: פרופ' יגיל לוי

הסמינר מלבן סוגיות מרכזיות שעניינן ההשפעות ההדדיות בין הצבא לבין החברה והפוליטיקה. הסמינר מציג כלים תאורטיים שונים ובוחר את מידת תרומתם למקרה של ישראל.

בין הנושאים הנדונים: בינוי מדינה ואלמות, מיליטריזם, הארגון הצבאי, התרבות הצבאית והמקצוע הצבאי, הכנות למלחמה, שירות צבאי, אזרחות ודמוקרטיה, שינוי היחס לחללי מלחמה, עיצוב הדוקטרינה הצבאית, securitization, השפעת הצבא על מדיניות החוץ, הפיקוח האזרחי על הצבא.

הסמינר יתנהל במתכונת של סמינר מחקר בהנחיה אישית של מפתח הסמינר.

- 1 בקורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית.
- 2 או **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (2008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

12043 ניתוח מדיניות

3 נקודות זכות
מגמה: ממשל ומדיניות ציבורית

◀ תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה מזרחי (כתיבה)
אחראי אקדמי: פרופ' יגיל לוי
יועצים: פרופ' דוד דרי, פרופ' ערן ויגודה-גדות, ד"ר אסף מידני

הקורס מציע בחינה ושילוב של ניתוח יישומי ומדעי-מחקרי של מדיניות ציבורית. ניתוח מדיניות ציבורית מתבסס על מחקר שמטרתו לספק כלים והנחיות לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות. לשם כך פותחו כלים, שמסייעים בזיהוי הבעיה, באיתור החלופות לפתרון ובהערכתן, ובהצעת מתווה כולל לפתרון. הקורס בוחן מודלים וכלים לניתוח ואת יישומם על סוגיות נבחרות.

12039 סדנה בכתיבת נייר מדיניות

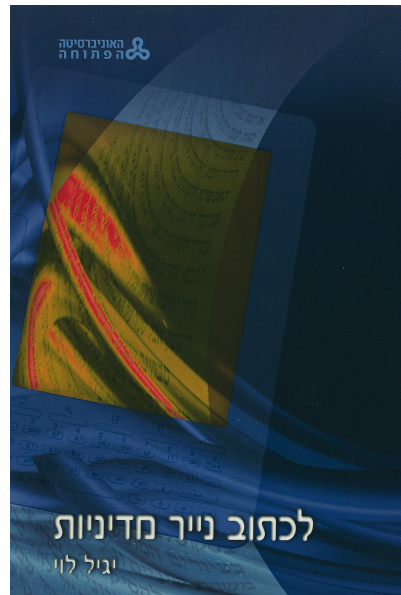
3 נקודות זכות
מגמה: ממשל ומדיניות ציבורית

◀ תנאי קבלה: קורס החובה באחת מהמגמות, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**,² וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הסדנה: פרופ' יגיל לוי, ד"ר אתי שריג
יועצים: פרופ' ערן ויגודה-גדות, פרופ' שלמה מזרחי, ד"ר ארז צפדיה, ד"ר אילנה קופמן

הסדנה נועדה לפתח יכולת כתיבת נייר מדיניות (policy paper). נייר מדיניות הוא מסמך שמציג בעיה מעשית בתחום המדיניות הציבורית ומתווה לה חלופות לפתרון מתוך בחירה מנומקת בחלופה הנבחרת, וזאת במטרה לשכנע את מקבלי החלטות בשיקולי ההעדפה של העמדה המובעת. נייר מדיניות נבדל מעבודה אקדמית רגילה בכך שאין הוא מתמודד עם הצורך להסביר או לנתח תופעה, אלא מציע דרך פעולה יישומית.

הסדנה מכשירה את הסטודנטים לאתר בעיה מעשית בתחום המדיניות הציבורית ולהתוות לה פתרון בצורה של נייר מדיניות, והיא מתבססת על עולם התוכן של השלטון המקומי. המטלה המסכמת בסדנה היא כתיבה של נייר מדיניות (במקום בחינה).

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
 2 או **תאוריית דמוקרטיה בנות-זמננו** (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר 2015.

12190 סמינר מתודולוגי לכתיבה מחקרית

3 נקודות זכות
מגמה: דמוקרטיה וגלובליזציה; ממשל ומדיניות ציבורית

◀ תנאי קבלה: 20 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **שיטות מחקר איכותניות**, ציון על עבודה סמינריונית, ממוצע 85 לפחות.

פיתוח הקורס: פרופ' יגיל לוי
יועצים: ד"ר אודי לבל, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר דפנה קנטי-נסים, ד"ר אשר שקדי

הסמינר מיועד לסטודנטים העומדים לכתוב עבודה סמינריונית ועבודת תזה. לסטודנטים העומדים לכתוב תזה, לימוד הסמינר הוא תנאי (בכפוף לציון-סף שייקבע במחלקה) להגשת הצעת המחקר.

הסמינר מציע כלים מתודולוגיים לצורך הכנת הצעת המחקר/עבודה סמינריונית ומשלב הכרה של מושגי יסוד עם תרגול מעשי בכתיבת המרכיבים הקריטיים של הצעת העבודה. התרגול מיועד לשיפור מיומנויות הכתיבה המחקרית, וכלי להערכת היכולת לעמוד בדרישות המחלקתיות של כתיבת התזה.

בין נושאי הסמינר

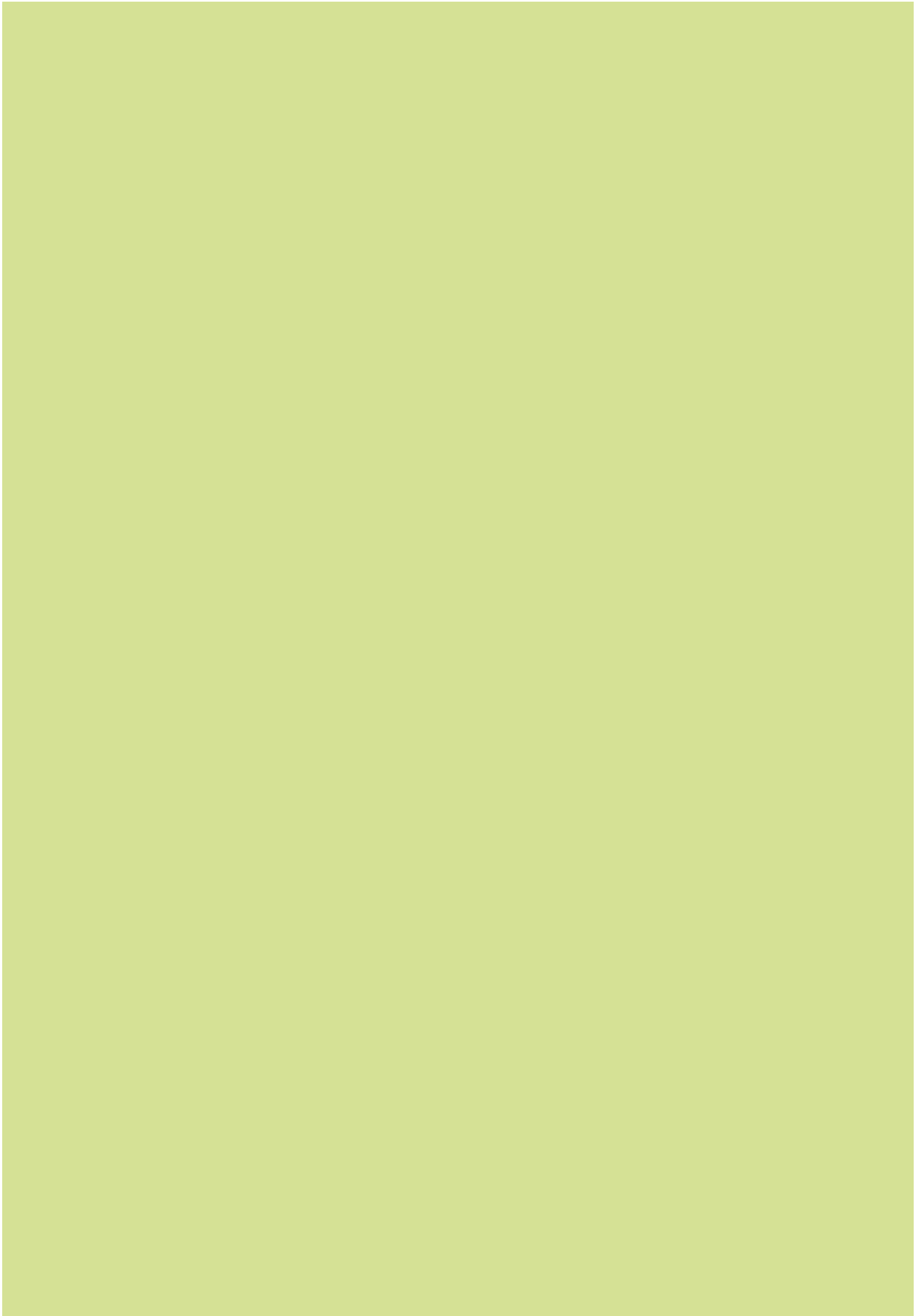
- הגדרה של נושא העבודה
 - הצגת סגנונות המחקר השונים: מחקר כמותני לעומת מחקר איכותני, וההבדלים ביניהם
 - טיפוסים של עבודות מחקר
 - שלבי המחקר
 - ניסוח שאלת המחקר
 - ניסוח ההשערות
 - גיבוש המסגרת התאורטית והתאמת המתודולוגיה
 - כלי האיסוף המחקריים
 - הסבר וסיבתיות
- חומר הלימוד כולל מקראה ומאמרים נוספים באתר הסמינר.
 בסמינר ייערכו שישה מפגשים.

מטלת הגמר

סטודנטים במסלול **ללא תזה** יגישו הצעה מלאה לפרויקט מחקר, ואילו סטודנטים במסלול **עם תזה** יגישו תמצית של הצעת המחקר כמטלת הגמר.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

**תואר שני
בחינוך:
טכנולוגיות
ומערכות
למידה**

תואר שני

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

תואר שני

14008 פיתוח והפעלה של תכניות לימודים

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר דבורה בן-שיר
יועצים: פרופ' רחל הרץ-לורוביץ, פרופ' משה זילברשטיין, פרופ' דוד חן, פרופ' נעמה צבר-יהושע, ד"ר רוני אבירם

הקורס מציג תאוריות, מחקרים ומודלים, קלאסיים ועכשוויים, בתחום תכנון לימודים, ובוחר את מגוון הגישות וההשפעות שמעצבות תחום מורכב וערני זה. הקורס פורש תהליכים של פיתוח והפעלה של תכניות לימודים במערכות למידה מגוונות, הן במסגרות חינוך פורמליות ובלתי פורמליות, והן במערכות הדרכה ולמידה בסקטור הציבורי והפרטי, דוגמת רפואה, צבא, בנקים, תעשייה ומסגרות קהילתיות.

מטרות הקורס

- להציג את תחום תכניות הלימודים בפריסת שדה רחבה: הגדרות התחום, אפשרויותיו, גבולותיו ומגבלותיו והוויכוחים המחקריים הערים המתקיימים סביב השאלות האלו;
- להתוודע לשיקולים המורכבים בבסיס קביעת מטרות במערכות חינוך ולמידה;
- להכיר מגמות ומושגים מרכזיים הנוגעים לתהליכי תכנון הלימודים, על כל שלביהם והשלכותיהם, שיהוו בסיס להמשך הלימודים
- להציע מגוון מודלים ויישומים של עקרונות התכנון, הפיתוח, ההערכה וההפעלה של תכניות לימודים ברמות שונות ובמערכות חינוך ולמידה שונות;
- להצביע על הקשר בין תחום תכנון תכניות לימודים כדיסציפלינה אקדמית וחינוכית-יישומית, לבין מגוון השפעות אידיאולוגיות ופוליטיות, מוצהרות וסמויות, שכל תכנית לימודים בהכרח משקפת, מבטאת ואף משמרת או מקדמת.

נושאי הלימוד

- מבוא: תחום תכניות הלימודים – הגדרות ומושגים מרכזיים;
- שלב מוקדמים בתכנון לימודים: מסגרות-על, הערכת צרכים, קביעת מטרות;
- פיתוח תכנית לימודים: עקרונות, שיטות ותכנים;
- תכנית הלימודים: שלבי ההפעלה וההערכה
- בין תכנית לימודים לאידיאולוגיה;
- גישות ביקורתיות-פוליטיות לתכנון הלימודים;

חומר הלימוד

- ספר הקורס: C.J. Marsh, *Key Concepts for Understanding Curriculum* (Routledge Falmer, 2009)
- הספר מציג תמונה רחבה ועדכנית של מושגים, נושאים ומגמות בתחום תכניות הלימודים כיום.
- מקראה ובה מאמרים רלוונטיים לקורס
- מדריך למידה המלווה את הספר והמאמרים
- חלק ממפגשי ההנחיה יוקדשו לקריאה ומדרכת של המאמרים באנגלית.

בקורס יוצעו שלושה מפגשי רשות מקוונים, שעשויים להתקיים במועדים שונים מהמפגשים במרכז הלימוד.

14009 שיטות מחקר בחינוך

4 נקודות זכות

שידוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה, או לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך, או ללימודי תעודה במדידה ובהערכה בית ספרית.

פיתוח הקורס: ד"ר אבישי אנטונובסקי, פרופ' רות בייט-מרום

מטרות הקורס

- להתוודע למחקר הכמותי ולמחקר האיכותני במדעי החברה בכלל ובשדה החינוך בפרט, תוך הבנת המשותף והמבחין ביניהם ברמה המושגית והמעשית.
- להקנות כלים להערכה ביקורתית של מחקרים קיימים במדעי החברה ובחינוך.
- להקנות כלים לתכנון מערכי מחקר רלוונטיים לשדה החינוך כבסיס ליישומם העתידי בתחומים של מערכות למידה וטכנולוגיות למידה.

נושאי הלימוד

- פתיחה** – על ההבדל המהותי בין שתי פילוסופיות מחקריות שהקורס יעסוק בהן: המחקר הכמותי והמחקר האיכותני.
- חלק א: המחקר הכמותי** – מושגי יסוד במחקר הכמותי; עקרונות המדידה; הסקר; הניסוי.
- חלק ב: המחקר האיכותני** – הבסיס המושגי והנחות היסוד של המחקר האיכותני; איסוף נתונים במחקר האיכותני; עקרונות ניתוח נתונים במחקר האיכותני; חקר מקרה ומחקר פעולה.
- חלק ג: אחרית דבר** – אתיקה במחקר; סטנדרטים להערכת מחקר; שילוב שיטות.

חומר הלימוד

- פרקים מיחידות הלימוד של הקורס שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו (10285).
- הספר **מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני – תאוריה ויישום** מאת א' שקדי (רמות, 2003).
- מדריך למידה הכולל מאמרים הנוגעים לחלק ב של הקורס.
- הרצאה מוקלטת באתר הקורס בנושא המחקר האיכותני.

14003 תאוריות למידה והוראה

4 נקודות זכות

שידוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה או לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך.

פיתוח הקורס: ד"ר ערן חיות, פרופ' סידני שטראוס, ד"ר שירי נוסבאום, קרן פרצל
יועצים: פרופ' מלכה גורודצקי, פרופ' רחל הרץ-ליורוביץ, פרופ' תמר לוין

הקורס נועד לחשוף בפני הסטודנטים מגוון של תאוריות למידה מאסכולות שונות על האפיונים הייחודיים ועל הנחות היסוד העומדות בבסיסן. כמו כן, יוקדש פרק לתהליכים ולמבנים הקוגניטיביים שבבסיס הלמידה, ולבסוף ידונו הנגזרות הפדגוגיות של תאוריות אלו בסביבות למידה שונות. הקורס מתמקד בעיקר בתאוריות למידה שהתפתחו במהלך המאה ה-20 ושפשטו רבות על המחקר ועל השיטות הנהוגות במערכות החינוך, הן בארץ והן בעולם. בכלל זה יוצגו התאוריה ההתנהגותית, התאוריה הסוציו-קוגניטיבית של בנדורה, התאוריה ההתפתחותית (אפיסטמולוגית-גנטית) של פיאזה, התאוריה ההיסטורית-חברתית של ויגוצקי והתאוריה הפסיכו-תרבותית לחינוך של ברונר.

נושאי הלימוד

- מבוא – תאוריות אינטואיטיביות על למידה והוראה
- מבנים ותהליכים הכרתיים (קוגניטיביים) שבבסיס הלמידה
- תאוריות למידה – רקע ודרכים להערכה
- תאוריות למידה עכשוויות
- מהתאוריה לפרקטיקה – הנגזרות הפדגוגיות של כל תאוריה

הלימוד מבוסס על מקראה באנגלית ובעברית ועל מדריך למידה.

תואר שני

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

תואר שני

14010 טכנולוגיה ולמידה

4 נקודות זכות
שייך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה או לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עשת, ד"ר ערן חיות; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' רפי נחמיאס, ד"ר תמי אלמוג, ד"ר שחף גל, ד"ר רונן המר

הקורס מתמקד בערכן של טכנולוגיות הלמידה בחינוך, ודן במגוון הסוגיות הקשורות ללמידה בסביבות עתירות טכנולוגיה ובתהליכי הטמעתן במערכות חינוך. כמו כן, הקורס בוחן את השפעת טכנולוגיות הלמידה על התפיסות הפדגוגיות המובילות, על מבנה מערכות החינוך ועל התקשורת והיחסים ההדדיים בין מחנכים ולומדים בסביבות למידה אלה. הסטודנטים בקורס נחשפים לתאוריות ולמודלים בולטים בתחום לצד היכרות עם מקרים מעניינים של יישום ושילוב טכנולוגיות במערכות חינוך.

נושאי הלימוד

- טכנולוגיה וחינוך: ממכונת הדפוס עד האינטרנט
- מחשב וחשיבה: תאוריות ויישומים בסביבות למידה עתירות טכנולוגיה
- גישות בהטמעת טכנולוגיות למידה במערכות חינוך
- טכנולוגיה ומארג היחסים מורה-תלמיד-כיתה בבית הספר בעידן הטכנולוגי
- למידה בתקשורת וקהילות למידה

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ועל מדריך למידה שמשולבות בו הפניות למקורות אלקטרוניים.

14007 הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה

4 נקודות זכות
שייך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה: הקורס **שיטות מחקר בחינוך**, או קבלה ללימודי תעודה במינהל חינוכי, או קבלה ללימודי תעודה במדינה ובהערכה בית ספרית והקורס **שיטות מחקר בחינוך**.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלית, ד"ר דוד מצר
יועצים: פרופ' תמר לוי, פרופ' זמירה מברך, פרופ' דוד נבו

הקורס דן בהתפתחות החשיבה העיונית והמעשית של תורת ההערכה ובוחן את המושגים הייחודיים המשמשים אותה. הקורס מציג גישות ומודלים להערכת תכניות ופרויקטים. דגש מיוחד מושם על הערכה בית ספרית בהיבטיה השונים.

מטרות הקורס

- להתוודע לחשיבות ההערכה בחינוך ולהתפתחות החשיבה העיונית והמעשית שלה בהיבטים שונים.
- להכיר גישות, שיטות וכלים עדכניים להערכת מטרות, תכניות פעולה, תהליכים ותוצריהם הנהוגים או המתקיימים בבית הספר וברמות אחרות של המערכת החינוכית.
- להתנסות בתכנון וביישום ראשוניים של פעולות הערכה בנושא או באובייקט ממשי.

נושאי הלימוד

- מבוא, הגדרות ומושגים מרכזיים בהערכה, תפקידי ההערכה ומושאי, סקירה של התפתחות התחום;
- סוגי המידע, קריטריונים להערכה, לקוחות ההערכה, תהליך ההערכה, הערכה חיצונית לעומת פנימית ושיטות המחקר בהערכה;
- גישות חלופיות להערכת תכניות ופרויקטים לימודיים;
- תכנון פעולות הערכה וביצוען;
- הערכת פעולות ההערכה;
- הערכה בית ספרית – תכניות, פרויקטים וחומרים, מורים ותלמידים;
- סוגיות נבחרות – אתיות וערכיות בהערכה.

חומר הלימוד

- הספר: R.E. Stake, *Standards-Based and Responsive Evaluation* (Sage Publications, 2004)
- הספר **הערכה בית ספרית, דיאלוג לשיפור בית הספר** מאת ד' נבו (רכס, 2001).
- מקראה הכוללת מאמרים רלוונטיים לקורס.
- מדריך למידה הכולל סקירות מבוא קצרות, קטעי קישור או סיכום ושאלות המנחות את הקריאה בספרי הלימוד ובמקראות.

14002 עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה

4 נקודות זכות
מגמה: טכנולוגיות למידה

4 תנאי קבלה: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, תאוריות למידה והוראה, טכנולוגיה ולמידה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עשת, ד"ר רונן המר; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' תמר לוי, פרופ' דוד מיודוסר, ד"ר ריקי רימור, קורין אוסנדרייבר

הקורס נועד להקנות הבנה מעמיקה של תהליכי הלמידה המתרחשים בסביבות למידה ממוחשבות, ושל העקרונות המנחים עיצוב מושכל וניתוח של סביבות למידה אלה. הקורס מתנהל כקורס מתקשב במלואו, ונעשה בו שימוש נרחב בכלי למידה שיתופית ושילוב של התנסות מעשית בעבודה עם מגוון רחב של סביבות למידה ממוחשבות.

נושאי הלימוד

- גישות מובילות בלמידה בסביבות עתירות טכנולוגיה
- היפרמדיה ועיצוב סביבות למידה ממוחשבות
- השפה הדיגיטלית: עיצוב ממשקי משתמש
- מאגרי מידע דיגיטליים: עקרונות בארגון מידע ובעיצוב מאגרי מידע
- הדמיות לימודיות: כלים בעיצוב מודלים מנטליים

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס **עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה ממוחשבות**, מאת יורם עשת ורוון המר (האוניברסיטה הפתוחה, 2006), מקראה ומשאבי למידה מתוקשבים, כגון: הרצאות וידאו, מאגרי מידע ומאגרי מאמרים.

מפגשי ההנחיה מתקיימים בכיתת מחשבים.

תואר שני

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

תואר שני

14016 למידה וחינוך בחברת המידע!

4 נקודות זכות
מגמה: טכנולוגיות למידה
שיוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

תנאי קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה: הקורסים פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, טכנולוגיה ולמידה. תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, טכנולוגיה ולמידה.

פיתוח הקורס: ד"ר אינה בלאו, פרופ' יורם עשת, ד"ר אבנר כספי
יועצים: פרופ' עזי ברק, פרופ' שיזף רפאלי, ד"ר ניצה גרי, ד"ר דפנה רבן

השינויים המתחוללים בעשורים האחרונים בחברת המידע, משפיעים על כל השותפים לתהליכי חינוך, למידה והדרכה: מורים, תלמידים, ארגונים ומוסדות חינוך. הקורס בוחן השלכות אלה, תוך עריכת היכרות עם פלטפורמות טכנולוגיות עכשוויות והתנסויות בכלים רלוונטיים לסוגיות הנלמדות בקורס.

מטרות הקורס

- בחינה רב-תחומית של תופעות ומאפיינים של חברת המידע
- דיון בשאלות ובאתגרים העומדים בפני אזרחי חברת המידע ודיון בהשלכותיהם על מערכות חינוך, למידה והדרכה
- בחינת השינויים המתחוללים במעמדם ובתפקידם של לומדים ומלמדים המאמצים טכנולוגיות מתקדמות במערכות חינוך, למידה והדרכה
- דיון בסוגיות אתיות ופדגוגיות הקשורות בתהליכי יצירת ידע שיתופי ובעולות על ידע בעידן של ידע פתוח
- התנסות בכלים טכנולוגיים עדכניים ורלוונטיים לסוגיות הנלמדות בקורס

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מדריך למידה, מקראת מאמרים, הרצאות מוקלטות וראיונות עם מומחים. כל חומרי הקורס זמינים בגרסה דיגיטלית בלבד.

מפגשים

בקורס שישה מפגשים, מתוכם שלושה בלמידה מרחוק. מפגש ראשון פנים-אל-פנים הינו מפגש חובה.

1 קורס זה מחליף את הקורס טכנולוגיות למידה לסוגיהן: עקרונות וישום, שאינו מוצע עוד.

14011 סוגיות בפסיכולוגיה של משתמש רשת האינטרנט!

4 נקודות זכות
מגמה: טכנולוגיות למידה
שיוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

תנאי קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, תאוריות למידה והוראה, טכנולוגיה ולמידה, ועמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, טכנולוגיה ולמידה, וכן עמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר אבנר כספי, פרופ' יורם עשת; רוני אמיר (עריכה)
יועצים: פרופ' עזי ברק, פרופ' דב שנער, ד"ר אילנה מודלינגר

ההתפתחות הטכנולוגית הכרוכה ברשת האינטרנט, ובמיוחד השימושים המסחריים האקדמיים והפרטיים שרשת זו מאפשרת, הופכים לחלק משמעותי יותר ויותר בחיי הפרט והחברה. לא בכדי יש המכנים את רשת האינטרנט "העולם הווירטואלי" או Cyberspace. עולם חדש זה המתהווה לנגד עיננו, כולל בתוכו תהליכים פסיכולוגיים מעניינים ביותר ברמת הפרט, בתחום הבין-אישי והקבוצתי. בעולם זה קיימים ומתהווים נורמות וכללי התנהגות שיש להם השלכה ישירה על האדם הפועל בו, וממילא על העולם הלא-ווירטואלי. כיצד מעוצבת זהות אישית ברשת, ואיך עיצוב זה משפיע על מעצבה; מדוע אתרי ההיכרות ברשת זוכים להצלחה כה מסחררת; כיצד נקבעות ומתעצבות נורמות ההתנהגות בקבוצה וירטואלית; מדוע אנשים משתפים אנשים אחרים במידע שנמצא ברשתם; האם ההתנהגות הנצפית והנחוות בסביבה האינטרנטית שונה מזו המוכרת בעולם הלא-ווירטואלי; אלו סוג השאלות שקורס זה ינסה לענות עליהן.

נושאי הלימוד

- מבוא לפסיכולוגיה של הרשת ולפסיכולוגיה של תקשורת מתווכת-מחשב
- הפרט ברשת: זהות, דמוגרפיה ואישיות
- יחסים בין-אישיים ברשת: רומנטיקה ומיניות
- דינמיקה של הקבוצה הווירטואלית
- אמון, שיתוף ותמיכה
- השפעה וקשרים בין העולם המקוון והעולם האמיתי

חומר הלימוד כולל מקראה ומדריך למידה.

מפגשי ההנחיה מתקיימים באמצעות מערכת וידאו קונפרס.

1 במסגרת קורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית.

14013 גישות ומודלים בעיצוב ופיתוח של מערכות

4 נקודות זכות
מגמה: טכנולוגיות למידה

תנאי קבלה: הקורס עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה ממוחשבות, ועמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עשת
יועצים: פרופ' יואב יאיר, ד"ר רוני המר, ד"ר נורית קינן, ד"ר קובי רוזנברג

הסטודנטים בקורס יכירו את התאוריות והמודלים העומדים בבסיסם של תהליכי העיצוב של פתרונות הוראה והדרכה מבוססי טכנולוגיה, ויתנסו בפיתוח פתרונות כאלה. במסגרת הקורס יכירו הסטודנטים מודלים של פיתוח המעמדים במרכז התהליך את הלקוח (user-centered); את המוצר (product-centered); או את הארגון (company-centered). כמו כן, תיערך היכרות עם מודלים של פיתוח כגון: Instructional System Design (ISD) ועם מרכיביהם, כגון: Needs Analysis, Task Analysis ו-Instruction Analysis. במהלך הקורס יעצבו הסטודנטים פתרונות הוראה והדרכה ממוחשבים עבור צרכים אמיתיים, תוך שימוש במודלים שונים של פיתוח.

מבנה הקורס

הקורס הוא קורס סמינריוני יישומי, ובמסגרתו ישלבו הסטודנטים קריאת מאמרי עיון ומחקר עם כתיבה של עבודה סמינריונית. העבודה תציג אבטיפוס למערכת למידה נתמכת-טכנולוגיה. ביצוע החלק היישומי של הקורס ייעשה בזוגות. במסגרת הקורס ייעשה שימוש בכלי פיתוח ולמידה שיתופית.

חומר הלימוד כולל מקראה ומדריך למידה.

חלה חובת נוכחות במפגשים השני והרביעי.

תואר שני

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

תואר שני

14017 שילוב טכנולוגיות מידע בתחומי דעת¹

4 נקודות זכות
מגמה: טכנולוגיות למידה

4 תנאי קבלה: הקורסים **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים**, **שיטות מחקר בחינוך**, **תאוריות למידה והוראה**, **טכנולוגיה ולמידה**, ועמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל שטימברג, פרופ' יורם עשת, ד"ר פול גורסקי
יועצים: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר רונן המר, ד"ר אבנר כספי, ד"ר נילי מור, ד"ר רחל מינץ

הקורס עוסק ביחסי הגומלין בין תחומי דעת לבין שימוש בכלי טכנולוגיות מידע ולמידה.

נושאי הלימוד

- מהו ידע ומה מבחין בין תחומי דעת אקדמיים
- תאוריות של שילוב טכנולוגיה בהוראה
- יישום של שילוב טכנולוגיות מידע בתחומי דעת שונים

מבנה הקורס

הקורס הוא קורס סמינרי, שבמסגרתו ישלבו הסטודנטים קריאת מאמרים, חיפוש מידע וכתובת עבודה סמינריונית. הסטודנטים יתנסו בתכנון מחקר ובביצועו.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ועל מדרך למידה.

14005 גישות בתכנון ובהערכה של מערכות למידה

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה
שיך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים**, **תאוריות למידה והוראה**, **הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה**.

תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **תאוריות למידה והוראה**, **הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה**.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר דוד מצר, ד"ר אמירה רום; רינה סקוטלסקי (עריכה)

יועצים: פרופ' מרים בן-פרץ, פרופ' משה זילברשטיין, פרופ' תמר לוי, פרופ' מרדכי מירון, פרופ' פנחס תמיר, פרופ' שפרה שינמן

הקורס דן בתמורות שחלו בתפיסת המדע, הידע והערכים בעידן הפוסט-מודרני וכן בתהליכי הגלובליזם הכלכלי והשכלותיהם על תכנון הלימודים במערכות למידה שונות. בין היתר, הקורס עוסק ברפורמות שהונהגו בתכניות הלימודים במדינות המערב ובהשפעותיהן של אלה ושל גורמים נוספים על תכנון הלימודים בישראל. בקורס נבחנים תהליכים, תפוקות ותוצרים של מערכות הלמידה, תוך הצגת מודלים מגוונים לניתוח ולהערכה של תכניות לימודים.

נושאי הלימוד

- מבוא – תמורות בחשיבה המדעית, גלובליזם כלכלי והשכלותיהם על תכנון הלימודים.
- תכנון לימודים בישראל ומגמות במדינות מערביות נבחרות.
- הערכה ותכנון לימודים.
- סכמות לניתוח תכניות לימודים – אמצעי לבחינת הפוטנציאל הלימודי הנתון בהן.
- תכנון לימודים ופוסט-מודרניזם.

חומר הלימוד

- שתי **מקראות** (בעברית ובאנגלית) ובהן מאמרים רלוונטיים לנושאי הלימוד.
- מ' בן-פרץ, **המורה ותכניות הלימודים: התרת כבלי הטקסט הכתוב** (משרד החינוך, התרבות והספורט ומכון מופ"ת, 1995). החוברת של בן-פרץ משלימה את נושאי הניתוח וההערכה של תכניות הלימודים.
- **מדרך למידה** הכולל סקירות מבוא קצרות, קטעי קישור או סיכום ושאלות מנחות לקריאת המאמרים.
- **אתר הקורס** שבו יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות ויפורסמו מטלות וחומר עזר עדכני.

14006 חלופות בהערכת הישגים

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה
שיך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים**, **תאוריות למידה והוראה**, **הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה**.

תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **תאוריות למידה והוראה**, **הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה**.

תנאי קבלה ללימודי תעודה במידה ובהערכה בית ספרית: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה**.

פיתוח הקורס: ד"ר תיקי זהר (כתיבה); ורד זילבר-ורוד (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' מוטי מירון

יועצים: פרופ' מנוחה בירנבוים, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר ציפי ליבמן, ד"ר דוד מצר

מטרות הקורס

- להכיר את החלופות השונות בהערכת הישגים ולהבין את התפיסות הפסיכולוגיות והחינוכיות המנחות אותן.
- להבין את ההשתמעויות הערכיות והמעשיות הנגזרות משילוב ההערכה הכמותית עם ההערכה האיכותנית.
- להתנסות בתכנון וביישום של כלים להערכת הישגים.
- לגבש השקפת עולם מקצועית וערכית כלפי הערכת הישגים בכלל וכלפי הערכת חלופית בפרט.

פרקי הלימוד

- פרק 1 הערכת הישגים – מבוא כללי ורקע
- פרק 2 הבסיס התאורטי – מהות ההערכה החלופית, יסודותיה, טבעה והגיונה
- פרק 3 מטרות ההערכה בזיקה לסוגי הערכה – לשם מה ובעבור מי מעריכים הישגים?
- פרק 4 תחומי הערכה ותפקידיה
- פרק 5 כלי הערכה
- פרק 6 תכנון, פיתוח ויישום כלי הערכה
- פרק 7 הערכת ההערכה וגורמי הטיה
- פרק 8 סוגיות בלתי פתורות בהערכה

חומר הלימוד

- הספר **חלופות בהערכת הישגים** מאת מ' בירנבוים (הוצאת רמות, אוניברסיטת תל-אביב, 1997).
 - שתי **מקראות** (עברית ואנגלית) ובהן מאמרים נבחרים בנושא הערכת הישגים.
 - **מדרך למידה** הכולל מבוא לכל אחד מפרקי הלימוד, קטעי קישור ושאלות מנחות לקריאת המאמרים.
 - **אתר הקורס** שבו יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות ויפורסמו מטלות וחומר עזר עדכני.
- חלה חובת נוכחות במפגש הנחיה **אחד** לפחות לשם הגשת רפרט.

¹ במסגרת קורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית.

תואר שני

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

תואר שני

14012 פיתוח תכניות לימודים בתחומי דעת¹

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה

4 תנאי קבלה: הקורס גישות בתכנון ובהערכה של מערכות למידה, ועמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רום, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט; ורד זילבר-ורוד (עריכה)

הקורס הוא קורס יישומי המתבסס על הידע התאורטי שנרכש בקורסים קודמים. הסטודנטים יתרגמו את הידע שרכשו לכדי מטלות מובנות שתאפשרנה להם לשקף ידע זה ובעיקר לבטא את יכולותיהם האישיות והאקדמיות ואת יכולת הניתוח, ההעמקה וההרחבה.

במהלך הקורס יבחנו הסטודנטים תכניות לימודים מתחומי דעת שונים, יעסקו בניתוח תכנית הלימודים כמוצר מוגמר ובהערכת שלבי התכנון, הפיתוח והביצוע של תכניות הלימודים. במסגרת זאת יעסקו הסטודנטים בתכנון ובבנייה של תכניות לימודים מצומצמות שיש בהן כל המרכיבים המאפיינים תכנית לימודים מלאה.

מטרות הקורס

- יישום של הידע התאורטי והמחקרי בתחום הקוריקולרי;
- עיצוב תכניות לימודים: יישום גישות שונות של פיתוח והפעלה של תכניות לימודים תוך התייחסות למכלול הגורמים הפעילים במערך זה;
- בחינת תכניות לימודים קיימות והערכתן בהתאם למודלים של ניתוח והערכה;
- עיצוב מחדש, שיפור ושכלול של תכניות לימודים קיימות והתאמתן למגמות חדשניות בחינוך.

נושאי הלימוד

- בחינת תכניות לימודים קיימות
- סכמות תיאוריות ושיטתיות לניתוח תכניות לימודים
- הערכתן של תכניות לימודים קיימות
- דרכים בתכנון ובבנייה של תכנית לימודים
- בניית מערך הפעלה והערכה לתכניות לימודים ניסיוניות וייחודיות

חומר הלימוד

- שתי מקראות (בעברית ובאנגלית) ובהן מאמרים העוסקים בתכניות לימודים בתחומי דעת שונים ובשיקולים המורכבים המופעלים בעת פיתוחן והערכתן.
- מדריך למידה הכולל מבוא לכל אחד מפרקי הלימוד, קטעי קישור ושאלות מנחות להעמקה במאמרים תוך התמקדות בניתוח תכניות לימודים ובהערכתן (הסטודנטים יוכלו לבחור תכניות לימודים בתחומי עיסוקם).
- אתר הקורס שבו יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות ויפורסמו מטלות וחומר עזר עדכני.

מפגשי ההנחיה בקורס מקוונים והשתתפות בהם חובה. נדרש לשם כך חיבור מהיר לאינטרנט, אוזניות ומיקרופון.

¹ במסגרת קורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית.

14018 שינוי ארגוני במערכות למידה¹

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה
שינוי נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, תאוריות למידה והוראה, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה, ועמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה, וכן עמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר אורית אבידב, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט
יועצים: פרופ' אפרים בן-ברוך, פרופ' חיים גזיאל, פרופ' אברהם יוגב, ד"ר זהר טל

הקורס עוסק בתחום של ייזום והכנסת שינויים בארגונים. כדי לשרוד ולשגשג, ארגונים חייבים לחדש, לפתח, ליוזם ולשנות טכנולוגיות, שיטות ניהול ודרכי עבודה. הקורס מספק ידע על מהותם של תהליכי שינוי במערכות חינוך ולמידה, מתחקה אחר מאפייניהם, ועומד על הדילמות והקשיים הבולטים ועל האסטרטגיות להתמודדות עם קשיים אלו.

מטרות הקורס

- להציג את התחום ולבחון תהליכי שינוי כתולדה של מדיניות המשקפת סדרי עדיפויות של קבוצות עניין שונות בחברה.
- להכיר מגמות ומושגים הקשורים לתחום של שינוי ארגוני: שלבים, קשיים ודילמות בהכנסת שינויים.
- להבין את המשמעות של תהליכי שינוי במציאות דינמית ומשתנה, בה הלמידה הארגונית הנה בסיס לשינוי וכן לצמיחה ולהתחדשות ארגונית.
- להבין את התהליכים של הובלת שינויים בארגונים מנקודת המבט של מוביל השינוי, המנהל-המנהיג, ומנקודת המבט של המערכת הארגונית.
- לבחון מקרים של הכנסת שינויים במערכות חינוך ולמידה בארץ ובעולם המדגימים את ההיבטים השונים של התהליך.

נושאי הלימוד

- שינוי במערכות חברתיות – מונחי מפתח
- מדיניות חינוך ושינוי במערכות חינוך ולמידה
- קשיים ודילמות בהכנסת שינויים
- האסטרטגיות להתמודדות עם
- תפקיד המנהיגות בהובלת שינוי בארגונים
- מערכות חינוך ולמידה כארגונים לומדים

חומר הלימוד

ספר הקורס K. Morrison, *Management Publications, 1998* (Sage Publications, 1998), *מקראה ומדריך למידה*.

בקורס נדרשת נוכחות במפגש הראשון. בקורס יתקיימו גם שני מפגשים מקוונים באנגלית ובהם יידונו מאמרים מתוך חומר הקריאה של הקורס.

¹ במסגרת קורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית.

14019 מורים בעולם של שינוי: מגמות ואתגרים¹

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה
שינוי נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, תאוריות למידה והוראה, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה, וכן עמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה, וכן עמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר דבורה בן-שיר, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט

מערכות חינוך בכל רחבי העולם עוברות בעשורים האחרונים התפתחויות ורפורמות, כתוצאה משינויים חברתיים, כלכליים, פוליטיים וטכנולוגיים כלל-עולמיים ומקומיים כאחד. כל אלה משפיעים עמוקות על תפקידי המורים, מעמדם, זהותם המקצועית, דרכי הכשרתם, התפתחותם המקצועית ועוד. כיום, יותר מאי-פעם, המורים נדרשים לשלוט במגוון תחומי ידע ומומחיות במסגרת תפקידיהם השונים כמומחים לפדגוגיה, להוראה, ללמידה ולתחומי דעת ספציפיים, כמיישמי תכניות לימודים חדשות ואף כמפתחיהן, כמעלים בסביבות טכנולוגיות חדשניות וכשותפים לתהליכי הערכה מורכבים. הקורס עוסק באתגרים עמם מתמודדים המורים בימינו כתוצאה משינויים אלה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **מורים בעולם של שינוי: מגמות ואתגרים** בעריכת שי' גורי-רוזנבלט (האוניברסיטה הפתוחה, 2004), וכן על מקראה ומדריך למידה.

בקורס זה נדרשים הסטודנטים לכתוב עבודה סמינריונית אמפירית, המבוססת בדרך כלל על הפרדיגמה האיכותנית. חמשת מפגשי ההנחיה בקורס מוקדשים לקידום העבודה באמצעות רפלקציה ולמידת עמיתים, ולכן ההשתתפות בהם חשובה ומועילה ביותר.

בקורס חמישה מפגשי הנחיה, חלקם מקוונים. מספר המפגשים המקוונים ומתכונתם ייקבעו מדי סמסטר בהתאם למספר קבוצות הלימוד ולפיזורן הגיאוגרפי. בקורס זה חלה חובת נוכחות בשני מפגשים פרונטליים לפחות.

¹ במסגרת קורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית.

תואר שני

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

תואר שני

14001 בחירה בחינוך: בתי ספר ותהליכים חלופיים¹

4 נקודות זכות
שיוך נוסף: תואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / דמוקרטיה וגלובליזציה
שיוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה.²

פיתוח הקורס: פרופ' רונית בוגלר; בת-חן פירסט (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' חיים גזיאל
יועצים: פרופ' אפרים בן-ברוך, פרופ' רחל הרץ-לזרוביץ, ד"ר עמי וולנסקי, פרופ' אברהם יוגב

הקורס מתמקד בהיבטים החינוכיים, החברתיים והפוליטיים של נושא הבחירה בחינוך. הקורס מציג את סוגי בתי הספר החלופיים המוצעים לבחירת ההורים וילדיהם ומתאר את המאפיינים המשותפים והמבדילים בין סוגי בתי הספר. בנוסף, הקורס דן בהתפתחויות האפשריות של תופעת הבחירה בחינוך. בהסתמך על ההתפתחויות בנושא בארץ ובח"ל, מתוארות מגמות אפשריות הקשורות להתרחבות או לצמצום התופעה ושינויים הקשורים ליישום רעיון הבחירה הלכה למעשה.

נושאי הלימוד

- בחירת בתי ספר – המשגה, התפתחות היסטורית ופרספקטיבה השוואתית
- סוגים של בתי ספר של בחירה
- בחירה בחינוך מנקודת מבטם של הורים, תלמידים, מורים ומנהלים
- שיקולים חינוכיים, חברתיים ופוליטיים בבחירת בתי ספר
- מגמות עתידיות הקשורות לתופעת הבחירה בחינוך

חלה חובת נוכחות במפגש הנחיה אחד לפחות לשם הגשת רפרט.

1 ניתן לכתוב עבודה סמינריונית בקורס במסגרת הלימודים לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים במגמת פוליטיקה, חברה ותרבות. במסגרת התואר השני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך ניתן לכתוב עבודה סמינריונית עיונית בלבד.

2 תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **תאוריות למידה והוראה**, וכן עמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית**, **סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**, קורס החובה באחת מהמגמות, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

14014 אוניברסיטאות פתוחות: דמוקרטיזציה¹

4 נקודות זכות
שיוך נוסף: תואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / דמוקרטיה וגלובליזציה
שיוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה או לתואר שני במינהל מדיניות ומנהיגות בחינוך.²

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלית, יעל גרינשטיין-מירובסקי; בת-חן פירסט (עריכה)

הקורס נועד לתת את ההשלכות האקדמיות והפוליטיות של הדמוקרטיזציה של הנגישות לחינוך הגבוה, החל מהמחצית השנייה של המאה ה-20; להשוות בין פתרונות אלטרנטיביים להרחבת הנגישות להשכלה גבוהה; לסקור מבחינה היסטורית ובאופן השוואתי את תופעת ההוראה מרחוק מאז ימי קדם ועד ימינו, תוך שימת דגש על השפעותיה בקידום מטרות חינוך "דמוקרטיות"; לעמוד על מערכת יחסי הגומלין המורכבת שבין אוניברסיטאות פתוחות ואוניברסיטאות המכוונות להמונים, לבין הסקטור "האליטיסטי" של האוניברסיטאות במערכות השכלה גבוהה שונות ברחבי העולם בשלושת העשורים האחרונים; לתת את השפעת הטכנולוגיות החדשות על הנגישות למידע ועל היווצרות מודלים חדשים של סביבות אקדמיות, שנועדו לפתוח את שערי העולם האקדמי בפני כל האזרחים; לדון בסוגיות של העלויות הכלכליות והתשתיות הארגוניות של לימוד באוניברסיטאות פתוחות, והשלכותיהן על הרחבת מעגלי הלומדים במערכות השכלה הגבוהה; לבחון את השפעת הגלובליזציה של החינוך הגבוה על עתידן של האוניברסיטאות הפתוחות, ומודלים אחרים של השכלה גבוהה.

חומר הלימוד

- **ספר הקורס:** S. Guri-Rosenblit, *Distance and Campus Universities: Tensions and Interactions – A Comparative Study of Five Countries* (Pergamon Press & The International Association of Universities, 1999)
- **מקראה** ובה מאמרים רלוונטיים לקורס
- **מדריך למידה** המלווה את קריאת הספר והמאמרים

חלה חובת נוכחות במפגש הנחיה אחד לפחות לשם הגשת רפרט.

1 הקורס יילמד בפעם האחרונה בסמסטר א' 2015. ניתן לכתוב עבודה סמינריונית בקורס **רק** במסגרת הלימודים לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים במגמת היסטוריה, חינוך ואזרחות.

2 תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית**, **סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**, קורס החובה באחת מהמגמות, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

14015 ממידע לידע: מחיפוש מידע לבניית ידע

4 נקודות זכות
שיוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה: לפחות שני קורסי תשתית בלימודי התואר השני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה או לתואר השני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך. ידע קודם מומלץ: הקורסים **תאוריות למידה והוראה**, **טכנולוגיה ולמידה**.

פיתוח הקורס: ד"ר ריקי רימור, פרופ' יורם עשת; רינה סקוטלסקי (עריכה)
יועצים: פרופ' שלמה וינר, ד"ר איריס טבק, ד"ר עמיקם סלנט

בקורס זה נדון באופן ביקורתי בהבדל בין מידע במערכת ממוחשבת לבין ידיעה במחשבה האנושית; נבחנים ההבדלים בין מידע לידע, בין חיפוש מידע לבניית ידע; ונלמדים התהליכים שבהם מעורב הלומד כדי לבנות ידע מסוגים שונים בסביבות למידה טכנולוגיות.

מטרות הקורס

- להבחין בין מידע וידע, בין חיפוש מידע ובניית ידע.
- להכיר סוגים שונים של ידע המעורבים במהלך הלמידה בסביבה של טכנולוגיות מידע.
- לבחון את הקשר בין שימוש בטכנולוגיות מידע ובין בניית סוגים שונים של ידע.
- לגלות מהן היכולות הקוגניטיביות והתובנות המטא-קוגניטיביות המעורבות במהלך הפעילות בסביבות של טכנולוגיות מידע.

מבנה הקורס

- **חלק ראשון: רקע תאורטי**
היבטים פילוסופיים, פסיכולוגיים וטכנולוגיים בתפיסת מושג הידע;
מקונסטרוקטיביזם לקונקטיביזם: הדגשת תהליך שיתופי של בניית הידע ברשת
- **חלק שני: הבניית ידע בסביבות למידה טכנולוגיות עתירות מידע**
ידע מבני
ידע דקלרטיבי
ידע פרוצדורלי
ידע מטא-קוגניטיבי

הלימוד בקורס מבוסס על **אתר למידה** המכיל **מקראה** ובה מאמרים רלוונטיים לקורס, **מדריך למידה** הכולל סיכום והנחיה לקריאת המאמרים, **מצגות השיעורים**, הקלטות **וידאו**, וכן **פורום** שבו יתנהלו דיונים שבועיים בסוגיות נבחרות. במהלך הקורס יהיה על הסטודנטים להגיש מטלות המבוססות על עבודה קבוצתית מקוונת באתר (ממ"ש).

רוב מפגשי ההנחיה בקורס יהיו מקוונים.

תואר שני

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

תואר שני

14022 טכנולוגיות לשירות אנשים עם צרכים מיוחדים

4 נקודות זכות
מגמות: טכנולוגיות למידה / מערכות למידה

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה והקורסים **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, שיטות מחקר בחינוך, טכנולוגיה ולמידה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **סוגיות בחינוך מיוחד** או רקע קודם בנושא.

פיתוח הקורס: ד"ר טלי היימן, ד"ר סיגל עדן **יועצים:** פרופ' יורם עשת, פרופ' תמר וייס, פרופ' מלכה מרגלית, ד"ר אורית חצרוני

שימוש בטכנולוגיות ממוחשבות ומתקדמות לשירות אנשים עם צרכים מיוחדים קיים כבר זמן רב, ויכול לשמש הן לסיוע והן לתיקון לקויות שונות. תהליך השימוש וההטמעה של טכנולוגיות אלו מעלה שאלות תאורטיות ומעשיות רבות, החל משאלות אתיות וכלה ביעילות הטכנולוגיה והשפעתה על תהליכי למידה. בקורס זה יערכו הסטודנטים היכרות עם הסוגיות הקשורות בשילוב בין שני התחומים – התחום הטכנולוגי והתחום של אנשים עם צרכים מיוחדים.

מטרות הקורס

- הכרת ההתפתחויות המרכזיות והמגמות העכשוויות בתחום הטכנולוגיה בשדה החינוך המיוחד בהתייחס לשינויים שחלו בעולם ובשראל, תוך הדגשת הגישה המפצה והגישה המתקנת.
- הצגת הסוגיות והדילמות המרכזיות המאפיינות את שילוב הטכנולוגיה בחינוך המיוחד, ודיון בהן.
- הצגת מגוון טכנולוגיות סיוע לאנשים עם צרכים מיוחדים.
- התודעות להיבטים שונים אותם מגסה הטכנולוגיה לקדם בהתייחס לאוכלוסיות השונות: קוגניציה, שפה ודיבור, פיזיולוגיה, רגשי-חברתי ולימודי.

נושאי הלימוד

- גישות בשילוב טכנולוגיה למען אנשים עם צרכים מיוחדים
- טכנולוגיות סיוע
- הטכנולוגיה כמאפשרת ומשפרת שפה ודיבור
- היבט פיזיולוגי בהקשר טכנולוגי
- רגש, חברה ומה שביניהם
- טכנולוגיה וקוגניציה אנושית
- הטכנולוגיה כמסייעת להיבטים לימודיים
- סיכום, דילמות והיבטים לעתיד

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים המציגים מחקרים בתחום ועל מדריך למידה.

במהלך הלמידה נדרשים הסטודנטים ל-3 מטלות הכוללות קריאה וניתוח חומר תאורטי, יציאה לשטח כדי להכיר את השימוש בטכנולוגיות סיוע, והצעת מתווה להתמודדות עם אחת הבעיות המוצגות בקורס. בסיום הקורס יתקיים מבחן בית.

רוב מפגשי ההנחיה יהיו מקוונים.

14020 הפקת תועלת מממצאי הערכה

4 נקודות זכות
שיוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך, פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, תאוריות למידה והוראה, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה, טכנולוגיה ולמידה**.

תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה, טכנולוגיה ולמידה**. תנאי קבלה ללימודי תעודה במדידה ובהערכה בית ספרית: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה**.

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רום **יועצת בכירה:** פרופ' שרה גורי-רוזנבלט **יועצים:** פרופ' מנוחה בירנבוים, ד"ר דוד מצר, ד"ר חגי קופרמינץ

הקורס מקנה את הידע ואת הכלים לשימוש שיטתי בנתונים שעלו מתוך ממצאי הערכה בהתייחס אל הרמות השונות של מערכת החינוך (כיתה, בית ספר, מחוז, מדינה) ואל המרכיבים השונים של המערכת (תלמידים, מורים, צוותי מקצוע, צוותי ניהול, תכניות לימודים, פרויקטים, תכניות התערבות וכדומה).

מטרות הקורס

- להקנות את היכולת להשתמש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות פנים בית ספריות ומערכתיות;
- להקנות את היכולת להשתמש בממצאי ההערכה ככלי לקידום הפרט, הכיתה והמסגרת הבית ספרית;
- לסייע בזיהוי גורמים מקדמים ובולמים בהפעלת חידושים ושינויים במערכת ובהתמודדות עם הגורמים הבולמים.

נושאי הלימוד

- איכות בעשייה החינוכית – סטנדרטים ואינדיקטורים;
- שימוש בנתוני הערכה חיצונית רחבת היקף;
- שימוש בנתונים להערכת בית הספר כמכלול;
- שימוש בנתוני הערכה בכיתה;
- תרבות הערכה – שימוש בנתונים בתהליכי למידה ארגונית כבסיס למהלכי תכנון.

חומר הלימוד

- מקראה (בעברית ובאנגלית) ובה מאמרים רלוונטיים לנושאי הלימוד.
- מדריך למידה הכולל מבוא כללי לתחום, מבוא וסיכום אינטגרטיבי בכל אחד מהנושאים, והנחיה לקריאה עצמאית של המאמרים.
- אתר הקורס שבו יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות ופורסמו חומרי עזר.

מפגשי ההנחיה בקורס מקוונים והשתתפות בהם חובה. נדרש לשם כך חיבור מהיר לאינטרנט, אוזניות ומיקרופון.

14021 מדידה בחינוך: מושגי יסוד

4 נקודות זכות
שיוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

4 תנאי קבלה: הקורס **שיטות מחקר בחינוך** וקבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה או לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך או ללימודי תעודה במדידה ובהערכה בית ספרית.

צוות פיתוח: פרופ' רות בייט מרום, ד"ר אבנר כספי, גילי לויטן **יועצים:** פרופ' גרשון בן-שחר, ד"ר נעמי גפני, ד"ר חגי קופרמינץ

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד במדידה חינוכית ברמת הפרט, ויילמדו בו עקרונות מתודולוגיים וסטטיסטיים המשמשים לבניית כלים למדידת השגים ולהערכת לומדים ולבדיקת איכותם.

נושאי הלימוד

מבוא למבחנים ולמדידה חינוכית: סקירה היסטורית, מאפיינים של מבחן, סוגיות אתיות; **יסודות סטטיסטיים בתחום המדידה:** סולמות מדידה, מדדי מרכז ופיזור, מדדי קשר, רגרסיה, וניתוח גורמים; נורמות ומשמעותם של ציוני מבחנים; **המודל הקלאסי של מהימנות:** סוגי מהימנות; תורת ההכללה; **תוקף:** סוגי תוקף, פרוש מקדמי התוקף, שימוש במבחנים לקבלת החלטות; ניתוח פרטי מבחן ותאורית התגובה לפרטי; בניית מבחנים; **הטיה והוגנות במדידה:** הטיה במבחני יכולת, הטיה תרבותית; קביעת סטנדרטים.

חומר הלימוד

- פרקים מהספר **מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה** מאת לואיס הי' ג'אנדה (תרגום: עדנה כהן; האוניברסיטה הפתוחה 2008).
- פרקים מקבילים מהספר **מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה – ספר נלווה** מאת רות בייט-מרום וגילי לויטן (האוניברסיטה הפתוחה 2008).
- יחידת לימוד: תורת ההכללה וקביעת סטנדרטים.
- הרצאות מוקלטות של מומחים.

תואר שני

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

תואר שני

14025 למידה וחינוך בחברת המידע

4 נקודות זכות
מגמות: טכנולוגיות למידה / מערכות למידה
שיוך נוסף: תואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

תנאי קבלה לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה: הקורסים **טכנולוגיה ולמידה**, **תאוריות למידה והוראה**, **שיטות מחקר בחינוך**, **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים**.
תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **תאוריות למידה והוראה**, **טכנולוגיה ולמידה**.

פיתוח הקורס: ד"ר אינה בלאו, פרופ' יורם עשת, ד"ר אבנר כספי
יועצים: פרופ' עזי ברק, פרופ' שיוף רפאלי, ד"ר ניצה גרי, ד"ר דפנה רבן

השינויים המתחוללים בעשורים האחרונים בחברת המידע, משפיעים על כל השותפים לתהליכי חינוך, למידה והדרכה: מורים, תלמידים, ארגונים ומוסדות חינוך. הקורס בוחן השלכות אלה, תוך עריכת היכרות עם פלטפורמות טכנולוגיות עכשוויות והתנסויות בכלים רלוונטיים לסוגיות הנלמדות בקורס.

מטרות הקורס

- בחינה רב-תחומית של תופעות ומאפיינים של חברת המידע
- דיון בשאלות ובאתגרים העומדים בפני אזרחי חברת המידע ודיון בהשלכותיהם על מערכות חינוך, למידה והדרכה
- בחינת השינויים המתחוללים במעמדם ובתפקידם של לומדים ומלמדים המאמצים טכנולוגיות מתקדמות במערכות חינוך, למידה והדרכה
- דיון בסוגיות אתיות ופדגוגיות הקשורות בתהליכי יצירת ידע שיתופי ובעלות על ידע בעידן של ידע פתוח
- התנסות בכלים טכנולוגיים עדכניים ורלוונטיים לסוגיות הנלמדות בקורס

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מדריך למידה, מקראת מאמרים, הרצאות מוקלטות וראיונות עם מומחים. כל חומרי הקורס זמינים בגרסה דיגיטלית בלבד.

14196 בחינת גמר בחינוך במגמת טכנולוגיות למידה

מגמה: טכנולוגיות למידה

סטודנטים במסלול ללא תזה, אשר סיימו את כל חובות השמיעה במגמת טכנולוגיות למידה וצברו לפחות 44 נ"ז בקורסי התכנית (לא כולל השלמות), רשאים להירשם לבחינת גמר במגמת טכנולוגיות למידה. לאחר ההרשמה יקבלו זימון לבחינה, אשר תקיים במועד אחד מבין מועדי הבחינות בסיום כל סמסטר סתיו או אביב. הזכאות להיבחן היא בסמסטר ההרשמה בלבד. סטודנט שניגש בפועל לבחינת גמר לא יוכל להירשם לפרויקט או לתזה, בין אם עבר את הבחינה בהצלחה ובין אם נכשל בה.

הבחינה מבוססת על כל קורסי התשתית ועל הקורסים שלמדו הסטודנטים במגמת הלימוד שלהם. בחלקה הראשון יידרש ניתוח ביקורתי של מאמרים העוסקים בטכנולוגיות למידה ואשר יימסרו לנרשמים מראש. בחלקה השני יידרש דיון רחב בסוגיה מרכזית השייכת לעולם התוכן של טכנולוגיות למידה, תוך אינטגרציה בין גופי הידע השונים שנרכשו במהלך הלימודים, ובין תאוריה למעשה.

פרטים נוספים על הבחינה ועל נהלים הנוגעים לה מצויים באתר התכנית לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה, בכתובת: <http://telem.openu.ac.il/edu/ma/>

14197 בחינת גמר בחינוך במגמת מערכות למידה

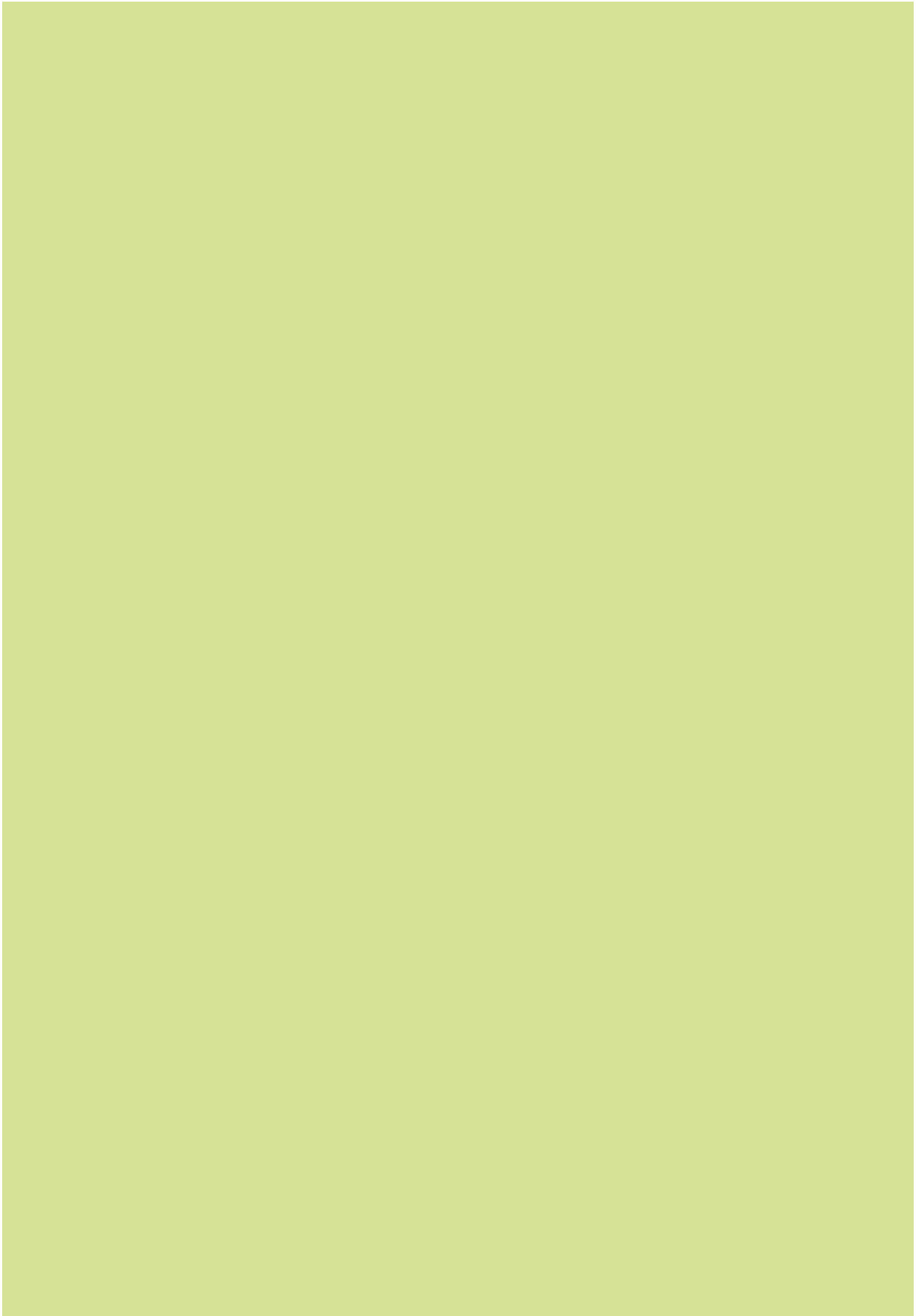
מגמה: מערכות למידה

סטודנטים במסלול ללא תזה, אשר סיימו את כל חובות השמיעה במגמת מערכות למידה וצברו לפחות 44 נ"ז בקורסי התכנית (לא כולל השלמות), רשאים להירשם לבחינת גמר במגמת מערכות למידה. לאחר ההרשמה יקבלו זימון לבחינה, אשר תקיים במועד אחד מבין מועדי הבחינות בסיום כל סמסטר סתיו או אביב. הזכאות להיבחן היא בסמסטר ההרשמה בלבד. סטודנט שניגש בפועל לבחינת גמר לא יוכל להירשם לפרויקט או לתזה, בין אם עבר את הבחינה בהצלחה ובין אם נכשל בה.

הבחינה מבוססת על כל קורסי התשתית ועל הקורסים שלמדו הסטודנטים במגמת הלימוד שלהם. בחלקה הראשון יינתנו שאלות אינטגרטיביות בנוגע לתכנית לימודים במערכת למידה כלשהי, אשר נסמכות על קורסי התשתית ועל קורסי המגמה (ללא הקורסים הסמינריים). בחלקה השני תידרש התייחסות לשני הקורסים הסמינריים שלמדו הסטודנטים.

פרטים נוספים על הבחינה ועל נהלים הנוגעים לה מצויים באתר התכנית לתואר שני בחינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה, בכתובת: <http://telem.openu.ac.il/edu/ma/>

**תואר שני
במינהל,
מדיניות
ומנהיגות
בחינוך**

תואר שני

מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

תואר שני

14024 כלכלת חינוך

4 נקודות זכות

תנאי קבלה: הקורס שיטות מחקר בחינוך או קבלה ללימודי תעודה במינהל חינוכי.

פיתוח הקורס: פרופ' רות קלינוב

לקורס שתי מטרות: א. להקנות כלים להבנת הקשרים בין מערכת החינוך ושוק העבודה; ב. להכיר ולהבין תהליכים כלכליים המתרחשים במערכת החינוך. בכך הקורס שואף לאפשר יצירת שפה משותפת בין אנשי חינוך לבין קובעי מדיניות החינוך, שהחלטותיהם מושפעות, בין השאר, משיקולים כלכליים.

נושאי הלימוד

ההיבטים הכלכליים של מערכת החינוך מורכבים משני מצרפי נושאים: האחד הוא הקשרים בין מערכת החינוך לבין כלכלת המשק, והשני הינו המבנה הכלכלי של מערכת החינוך עצמה. הקורס דן בנושאים אלה ובמרכיבים של כל אחד מהם, הן בישראל והן במדינות אחרות.

מבנה הקורס

חלק המבוא (חלק א) מגדיר את מושגי היסוד בכלכלה, שהם גם מושגי היסוד בבניית חיים כלכליים של מערכת החינוך, ומתאר את התחומים השונים בהם עוסקת כלכלת חינוך. חלק ב דן במקומה של מערכת החינוך במשק: קריטריונים להערכת הכדאיות הכלכלית של השקעה בחינוך לסוגיו, השפעת רמת ההשכלה של האוכלוסייה על צמיחת המשק ועל התעסוקה והשכר בו. ההתייחסות לחינוך בחלק זה היא כאל הון אנושי. החלק האחרון (חלק ג) דן בנעשה בתוך מערכת החינוך: מימון ציבורי ופרטי של בתי ספר, מושג הצדק החברתי במימון, מידת האוטונומיה של בתי ספר בשימוש בתקציב, שוק העבודה למורים, הקשר שבין תשומות ותוצאות בחינוך ורפורמות כלכליות במערכת החינוך.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר קורס ומקראה.

האוניברסיטה
הפיתוח

חת קלינוב

כלכלת חינוך

14026 סוגיות בניהול בית ספר

4 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך.

פיתוח הקורס: פרופ' יזהר אופלטקה, פרופ' ישראל צבי גילת

מטרות הקורס

- לחשוף את הסטודנטים ליסודות התאורטיים של תחום מינהל החינוך;
- להאיר את הסוגיות המרכזיות העומדות בבסיס תפקודו של מנהל בית הספר;
- לנתח סוגיות ודילמות ניהוליות המשפיעות על תפקוד בית הספר כארגון המתמודד עם שינוי תמידי;
- ליישם הכלים המשפטיים לתפקידו של המנהל בממסד החינוכי.

נושאי הלימוד

- היסודות התאורטיים וההיסטוריים של מינהל החינוך
- המבנה הארגוני של בית הספר
- תרבות בית הספר ואקלימו
- כוח, סמכות ופוליטיקה בבית הספר
- יחסי בית הספר וסביבתו
- קריירות בארגון החינוכי
- תחרות וקונפליקטים בבית הספר
- שיווק בית ספר ושיפור תדמיתו
- בניית חזון והובלת שינויים בבית הספר
- יישום של עקרונות המשפט המינהלי בניהול החינוכי
- חובת הזהירות של המינהל החינוכי במישור הפלילי והאזרחי
- חובת האמון של המנהל – סודיות, חיסיון וגילוי מידע
- הקשר הגורדי של הניהול: "חינוך ממלכתי" ו"לימוד חובה" מול "זכויות התלמיד" ו"אפטרופסות ההורים"

חומר הלימוד

- ספר הקורס: "אופלטקה, (2010). יסודות מינהל החינוך – מנהיגות וניהול בארגון החינוכי (חיפה: הוצאת פרדס).
- מאמרים המקובצים במקראה בעברית ובאנגלית.
- הרצאות מוקלטות.

12007 מדיניות החינוך: החינוך לדמוקרטיה¹

3 נקודות זכות

שיוך נושא: תואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

תנאי קבלה לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, כלכלת חינוך, או קבלה ללימודי תעודה במינהל חינוכי, ועמידה בדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מקורסי החובה במגמות, אחד מבין הקורסים דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה², וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר דן גיבתון

אחראי אקדמי: פרופ' דניאל ברטל

יועצים: פרופ' אורית איכילוב, פרופ' רונית בוגלר, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר נמרוד אלוני, אוקי מרושק

הקורס נועד לתרום להבנת הקשר בין דמוקרטיה וחינוך, ולהבהיר את הקשר שבין ערכים, מבנים והליכים דמוקרטיים לחינוך. הקורס מנסה לבחון את תרומתו של בית הספר, על תפקידיו, תכניו ומבנהו, לחינוכם של תלמידים בחברה דמוקרטית. בקורס נבחנות גישות שונות של חינוך לדמוקרטיה במערכת החינוך (בתי ספר דמוקרטיים, חינוך פוליטי, חינוך לסובלנות ולשלום, ידע אזרחי). בחינת החינוך לדמוקרטיה בחברה הישראלית משמשת מוקד מרכזי של הקורס: מהי משמעותו של חינוך לדמוקרטיה במדינת לאום הנעה מ"כור ההיתוך" לחברה רב-תרבותית. בקורס נבחנות גישות תאורטיות שונות לשאלות אלה, כמו גם סקירה אמפירית של תכניות לימודים ושל בתי ספר שעניינם החינוך לדמוקרטיה.

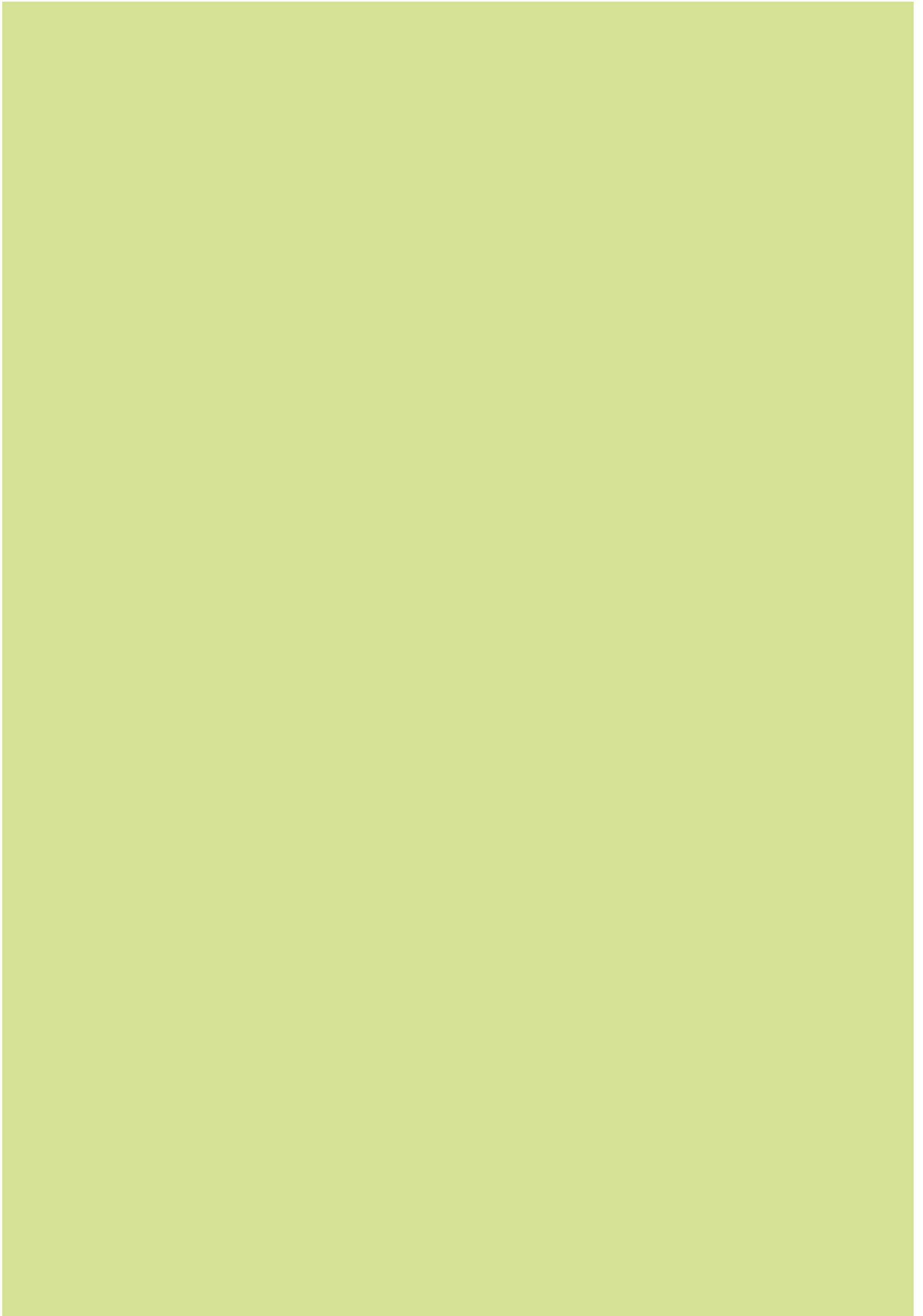
נושאי הלימוד

- דמוקרטיה כמערכת ערכים ושיח
- החינוך בחברה דמוקרטית
- בית הספר בחברה דמוקרטית
- חינוך לדמוקרטיה – המקרה הישראלי

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומאמרים.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כך.
2 או תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו (12008) למי שהחלו לימודיהם לפני סמסטר א' 2015.

**תואר שני
בפסיכולוגיה
חברתית**

תואר שני

פסיכולוגיה חברתית

תואר שני

14305 קוגניציה חברתית

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

פיתוח הקורס: ד"ר עידו לויתן, פרופ' סוניה רוקס

מטרות הקורס

כיצד אנו צוברים ידע על עצמנו, על אחרים ועל מצבים חברתיים? כיצד ידע חברתי זה משפיע על השיפוט, על החלטות ועל ההתנהגויות שלנו? וכיצד משפיעים הרצונות והרגשות שלנו על עיבוד מידע חברתי? בשאלות אלו, ודומות להן, עוסקת הקוגניציה החברתית (social cognition), גישה מרכזית של תאוריה ומחקר בפסיכולוגיה חברתית המתמקדת בחקר תפקידם של ייצוגים ותהליכים מנטליים בקביעת התנהגויות ושיפוטם חברתיים.

מדענים ומדעניות המאמצים את גישת הקוגניציה החברתית בוחנים כיצד ידע – אם על העצמי, אם על אחרים, או אם על חוויות חברתיות – מקודד, מאוחסן ונשלף מהזיכרון; מה הם יחסי הגומלין בין תהליכי עיבוד מידע חברתי למוטיבציה ולרגש; ובאופן כללי, אילו תהליכים מנטליים מעורבים בשיפוטם ובהחלטות של יחידים בעולם החברתי בו הם פועלים. מטרת הקורס היא להציג את דרך הניתוח החברתית-קוגניטיבית לחקר מגוון רחב של תופעות פסיכולוגיות, כגון שיפוטם על העצמי ועל אחרים, יחסים בין-אישיים, סטריאוטיפים ודעות קדומות ותהליכי גיבוש ושינוי של עמדות.

הקורס יכלול סקירה של עקרונות בסיסיים ושאלות יסוד בחקר תהליכי תפיסה וקוגניציה חברתית. כמו כן, יוצגו מגוון מתודולוגיות ופרדיגמות ניסיוניות לבחינת תפקידם של ייצוגים ותהליכים מנטליים בקביעת התנהגות חברתית אנושית. יושם דגש על התרומות של גישת הקוגניציה החברתית למחקר הן בפסיכולוגיה חברתית והן בדיסציפלינות אחרות וכן על ההשלכות היישומיות של ממצאי המחקר.

נושאי הלימוד

- הבניה מנטלית: האופי הסובייקטיבי של תפיסה ושיפוט חברתיים
- ייצוגים מנטליים ועקרונות הפעלתם: אבני היסוד של קוגניציה חברתית
- עיבוד אוטומטי לעומת עיבוד נשלט
- חקר עמדות בקוגניציה חברתית: גיבוש עמדות, תהליכי שכנוע והקשר של עמדות להתנהגות
- תפיסה חברתית: שיפוטם על העצמי, אחרים וקבוצות חברתיות
- השפעות של הבניה מנטלית על שיפוט וקבלת החלטות
- יחסי הגומלין בין קוגניציה לרגש ולמוטיבציה
- השלכות של מחקר בקוגניציה חברתית לקידום רווחה פסיכולוגית

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על מקראת מאמרים באנגלית ועל מדרוך למידה. הקורס כולל תשעה מפגשים שהנוכחות בהם חובה.

14314 הבדלים בין אישיים

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

פיתוח הקורס: ד"ר אבנר כספי

מטרות הקורס

מטרת הקורס היא לחשוף את הנושאים המרכזיים במחקר הבדלים בין-אישיים. ענף זה של הפסיכולוגיה החברתית בוחן הבדלים בחשיבה, בתחושות, בצרכים וברצונות, וכמובן הבדלים ביכולות ובמעשים בין בני אדם. למעשה, הוא נוגע בכל ענפי הפסיכולוגיה והוא דורש ידע בכלים.

בחלקו הראשון של הקורס נכיר את שאלות היסוד בתחום ונבחן את התשובות העדכניות להן. בחלקו השני נתמקד באחד ההבדלים הבין-אישיים ונעמיק בו. בעוד שהחלק הראשון של הקורס יהיה קבוע, הסוגיה בה נעמיק בחלק השני תתחלף בכל פעם שהקורס יילמד.

נושאי הלימוד

- מבוא – היסטוריה של חקר הבדלים בין-אישיים
- שאלות היסוד בחקר הבדלים בין-אישיים: א. מהם הממדים העיקריים בהם אנשים נבדלים זה מזה? ב. כיצד יש למדוד הבדלים אלו? ג. מהם המקורות להבדלים? סוגיית תורשה וסביבה. ד. מהם התהליכים הפסיכולוגיים שגורמים להבדלים אלו? ה. באיזו מידה ההבדלים יציבים לאורך מהלך החיים? ו. מהן ההשלכות ההתנהגותיות של ההבדלים וכיצד הם מושפעים מנסיבות סביבתיות? סוגיית תכונות לעומת מצב. ז. מהן ההשטמעויות של ההבדלים הבין-אישיים להבטים מרכזיים בחיי אנשים?
- הבדלים בין-אישיים – סוגיות להעמקה. בחלק זה ייבחר נושא שונה בכל פעם שהקורס יילמד. בין הנושאים שייבחרו: א. נטיות בין-אישיות, ב. נטיות רגשיות, ג. נטיות קוגניטיביות, ד. נטיות מוטיבציוניות, ה. נטיות הקשורות למושג העצמי, ו. יכולות קוגניטיביות (אינטליגנציה)

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על קריאת מאמרים ועל הרצאות פנים-אל-פנים שהשתתפות בהן היא חובה.

בתום הקורס יגישו הסטודנטים עבודה מסכמת.

14309-14306 סוגיות נבחרות בפסיכולוגיה חברתית¹

1 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

מטרות הקורס

מטרת הקורס להתוודע לעבודות מחקר עכשוויות בפסיכולוגיה חברתית. בכל מפגש ירצה דובר אחר מהארץ ומהעולם. החוקרים שיוזמו להרצות יבואו מתחומים שונים הרלוונטיים לפסיכולוגיה חברתית בהם גם פסיכולוגים חברתיים מומחים שיציגו את ההיבטים היישומיים של הפסיכולוגיה החברתית, ואת השילוב בין הידע האקדמי לבין העבודה המעשית.

בעקבות ההרצאות ייערכו דיונים בין המשתתפים. מטרת הסמינר היא לגבש קהילה לומדת שעוסקת בנושאים עדכניים ונחשפת לפרספקטיבות תאורטיות ומתודולוגיות מגוונות.

דרישות הקורס

- הנוכחות במפגשים היא חובה
- על הסטודנטים להגיש עבודה מסכמת המתבססת על אחת מן ההרצאות. על הסטודנטים לבחור מאמר מחקרי הרלוונטי לנושא ההרצאה, לסכם בקצרה את ההרצאה ואת המאמר, ולערוך אינטגרציה בין השניים. ההרצאה יכולה לעמוד בניגוד למאמר, לקדם את הידע שבמאמר צעד נוסף, לחקור את נושא המאמר מזווית ראייה אחרת, ועוד.

1 יש לקחת את הקורס ארבע פעמים (14306, 14307, 14308, 14309), 1 נ"ז כל פעם, סה"כ 4 נ"ז.

תואר שני

פסיכולוגיה חברתית

תואר שני

14301 סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, ד"ר אלכס גוטלר, ד"ר נורית גרונאו
יועצים: פרופ' גרשון בן-שחר, פרופ' נחשון מירן, פרופ' יוסף צלוב

מטרות הקורס

- ללמוד לעומק את העקרונות המתודולוגיים והסטטיסטיים המנחים את המחקר הפסיכולוגי, תוך התנסות ותרגול של שיטות ניתוח סטטיסטיות שונות. הקורס יתמקד בנייתוחי שונות.
- להקנות כלי חשיבה מדעיים, מתודולוגיים וסטטיסטיים, יכולת לתכנן ולבצע ניתוחים סטטיסטיים במחקר עצמאי, ויכולת להבין ולבקר את מחקרים של אחרים.

נושאי הלימוד

- חזרה על סטטיסטיקה תיאורית והסקית מלימודי התואר הראשון.
- מערכי ניתוח שונות בין-נבדקים חד-גורמיים ורב-גורמיים.
- ניתוחי המשך, השוואות מרובות וגודל אפקט בניתוחי שונות.
- מערכי ניתוח שונות תוך-נבדקים חד-גורמיים ורב-גורמיים.
- מערכים מעורבים (בין-תוך נבדקים).
- חלופות והשלמות לבדיקת השערות: רווחי סמך, גודלי אפקט.

חומר הלימוד

- הרצאות מוקלטות
- מצגות מפורטות
- אסופת תרגילים ופתרונות

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

14302 סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב

3 נקודות זכות

פיתוח הקורס: ד"ר אלכס גוטלר, ד"ר נורית גרונאו ופרופ' רות בייט-מרום
יועצים: פרופ' גרשון בן-שחר, פרופ' נחשון מירן, פרופ' יוסף צלוב

מטרות הקורס

- ללמוד לעומק את העקרונות המתודולוגיים והסטטיסטיים המנחים את המחקר הפסיכולוגי, תוך התנסות ותרגול של שיטות ניתוח סטטיסטיות שונות. קורס זה יתמקד ברגרסיה על כל גווניה.
- להקנות כלי חשיבה מדעיים-מתודולוגיים וסטטיסטיים, יכולת לתכנן ולבצע ניתוחים סטטיסטיים במחקר עצמאי, ויכולת להבין ולבקר את מחקרים של אחרים.

נושאי הלימוד

- רגרסיה עם משתנה בודד
- רגרסיה מרובה
- שיטות לבחירת מנבאים, רגרסיה היררכית
- מתאמים חלקיים, משתנה מדכא
- משתנים קטגוריאליים ברגרסיה מרובה
- ניתוח גורמים
- ניתוח משוואות מבניות

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

14310, 14311

סמינר מחקר א+ב¹

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

מטרות הסמינר

מטרת הסמינר היא לימוד מעמיק של נושא מתקדם, תאורטי ומתודולוגי, בפסיכולוגיה חברתית.

במסגרת הסמינר יתמחו הסטודנטים בתחום מסוים, שאותו ילמדו ממאמרים או מספרים שיקבע מדריך הסמינר. כמו כן, הסטודנטים יידרשו למצוא מאמרים נוספים בעצמם בכתבי עת או בספרים רלוונטיים.

במסגרת הסמינר יקבל כל סטודנט חניכה אישית, שתסייע לו להכיר לעומק את התהליך המחקרי, החל משלב הכרת הבסיס התאורטי, דרך בחירת המתודולוגיות המתאימות לבחינת שאלות מחקר העולות מתאוריות אלו, וכלה באיסוף נתונים, ניתוחם והצגתם בכתב או בעל-פה.

מבנה הסמינר

- בסמינר עד 12 מפגשי חובה, ובמסגרתו יכתבו הסטודנטים עבודה סמינריונית אמפירית.
- מנחה הסמינר רשאי לקבוע חובות נוספות (כגון הצגה בפני עמיתים, לימוד תוכנה סטטיסטית או תוכנת ניסויים, נוכחות בשעות מעבדה או בשדה מחקרי כלשהו וכיוצא באלה) שיוטלו על המשתתפים בסמינר, זאת בהתאם לתוכן הסמינר ולאופיו.

1 סמינר מחקר ב מיועד לסטודנטים במסלול ללא תזה בלבד.

תואר שני

פסיכולוגיה חברתית

תואר שני

14304 קוגניציה ואיום

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

פיתוח הקורס: ד"ר ערן חיות

מטרות הקורס

לקורס שתי מטרות עיקריות: הראשונה, לחשוף בפני הלומדים שתי אסכולות מחקר שונות מאוד זו מזו שחברו להן יחדיו לחקר האינטראקציה שבין תהליכים רגשיים ותהליכים קוגניטיביים. הקורס יתמקד במפגש המחקרי והתאורטי הן בתהליכי סלקציה תפיסתית ותגובתית ותפיסת איום. בקורס יגששו הסטודנטים תוצרים תאורטיים ותובנות מחקריות שמעלה המפגש שבין התחומים. יוצגו בפני הסטודנטים מאמרים אמפיריים שהיו עד לא מזמן במרכז המפגש שבין התחומים ואת מאמרי הביקורת שהוצגו כנגדם בשנים האחרונות. כמו כן יוצגו מאמרים עדכניים המציעים פרדיגמות משופרות לבחינת הסוגיה האמורה.

המטרה השנייה של הקורס היא להשתמש בספרות שנוצרה במרחב חדש זה כדי לחשוף את הסטודנטים לבעיות ולהבטחות הגלומות בתהליך המדעי שנוצר במפגשים מהסוג הזה, כלומר, לדון בתהליך עלייתן ונפילתן של תאוריות ופרדיגמות מחקריות. כמו כן, הסטודנטים יידרשו לנסות לרכוש מתהליך ההתפתחות התאורטי והמחקרי האמור תובנות חדשות ובעיקר לגבש חשיבה מחקרית וגישה ביקורתית יותר בכל הקשור לתהליך המדעי הפסיכולוגי בכלל, ובתחום הספציפי הזה בפרט.

בקורס חלה חובת השתתפות במפגשים.

14313 היבטים פסיכולוגיים של תקשורת דיגיטלית

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

פיתוח הקורס: ד"ר אבנר כספי

מטרות הקורס

הקורס יתמקד בהשפעות מאפייני התקשורת מתוכת המחשב על צורותיה השונות על תהליכים פסיכולוגיים ועל ההתנהגות. ראשית, נעמוד על ההבדלים הטכניים בין תקשורת טבעית ותקשורת מתוכת-מחשב. לאחר מכן, נעמוד על השפעת הבדלים אלו על תהליכים פסיכולוגיים, ביניהם הסרת עכבות, תפיסה עצמית, חשיפה עצמית, והערכה עצמית. לבסוף, נראה כיצד תהליכים אלו באים לידי ביטוי בהתנהגויות שונות שנחשפות באמצעות צורת תקשורת זו, כגון אימפרסונליות והיפר-פרסונליות או תהליכים תוך ובין-קבוצתיים, ובחינת השפעתם על תקשורת בסביבות אחרות. בקורס ייחשפו הסטודנטים למאמרים שמאז פרסומם הפכו למאמרי דגל בתחום כמו גם למאמרים חדשים המתעדים באופן עדכני את התופעות.

נושאי הלימוד

- היכרות עם המאפיינים הטכנולוגיים של אמצעי תקשורת שונים;
- הצורות השונות של האנונימיות והשפעתה על הפרט ועל יחסיו עם קבוצה; ביטוי עצמי אמיתי;
- שליטה בהצגה עצמית ו"עיקרון הערובה";
- הסרת עכבות שפירה – חשיפה עצמית, קבלה עצמית, אינטימיות, התנהגות פרו-חברתית ורווחה פסיכולוגית;
- הסרת עכבות רעילה – פרדוקס האינטרנט, התחזות, והתנהגות אגרסיבית.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל הרצאות פנים-אל-פנים שהשתתפות בהן היא חובה, על ספרה של ד"ר רות נוסין, **בין תחושות ורגשות לעיבוד מידע** ועל מקראה.

בתום הקורס יגישו הסטודנטים עבודה מסכמת.

14303 בין תחושות ורגשות לעיבוד מידע

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית. ידע קודם מומלץ: הקורס **קוגניציה חברתית**.

פיתוח הקורס: ד"ר רות נוסין
יועצת: פרופ' סוניה רוקס

תחושות ורגשות מצד אחד ותהליכי עיבוד מידע מצד שני נתפסים בדרך כלל כהיבטים נפרדים וגם שונים מאוד של החיים המנטליים שלנו. בניגוד לכך מחקרים מורים כי היחסים בין קוגניציה "חמה" וקוגניציה "קרה" ענפים, מורכבים ובעלי חשיבות לאינטראקציות החברתיות שלנו. בקורס נלמד כיצד תחושות ורגשות משפיעים על תהליכי עיבוד מידע ומזינים אותם וכיצד תהליכי עיבוד מידע משתתפים בהיווצרות תחושות ורגשות ובוויסותם, תוך שימת דגש על אספקטים חברתיים של אינטראקציה זו.

בין היתר נערוך הבחנה בין סוגים שונים של מצבים רגשיים (אָפֶקְט, מצב רוח, רגשות), נכיר גישות שונות להבנתם, ונדון בתופעות שונות הכרוכות בהם (למשל הידבקות רגשית) ובפונקציות החברתיות שלהם. נראה כיצד מצבים רגשיים משפיעים על הקשב, על הזיכרון, על סגנון עיבוד מידע, על תהליכי שכנוע, על יצירתיות, על שיפוט והערכה, על תפיסה ועל קבלת החלטות. נסקור את מעורבותם של תהליכי עיבוד מידע ושל רמזים קוגניטיביים בהיווצרות תחושות. בין היתר יידונו גם תופעת עצם החשיפה, תופעת האמת המדומה, אשליות זיכרון ולמידה סמויה. כמו כן נדון במקומם של תהליכי ייחוס והערכה בהיווצרות רגשות ובתפקידם של תהליכי עיבוד מידע נוספים בוויסות רגשות.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על 8 הרצאות פנים-אל-פנים שהשתתפות בהן היא חובה, על ספרה של ד"ר רות נוסין, **בין תחושות ורגשות לעיבוד מידע** ועל מקראה.

בתום הקורס יגישו הסטודנטים עבודה מסכמת.

תואר שני

פסיכולוגיה חברתית

תואר שני

14315 בסימן שאלה: תאוריה ויישום בפיתוח שאלונים

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

פיתוח הקורס: פרופ' סוניה רוקס

מטרות הקורס

מטרת הקורס היא לספק ידע שיסייע בפיתוח שאלונים ובמתן פרשנות למידע המופק מהם. שאלונים משמשים כלי חשוב לקבלת מידע הן למחקר והן לצרכים יישומיים. הם משמשים בין היתר באבחון תעסוקתי, בסקרי דעת קהל, במיון והערכת עובדים, באיסוף מידע רפואי ובזיהוי העדפות צרכנים. הסטודנטים בקורס ירכשו כלים לפיתוח שאלונים וילמדו לבחון באופן ביקורתי שאלונים שנכתבו בידי אחרים. יושם דגש על פרשנות לתוצאות סקרים, כמו גם לפרשנויות חלופיות של אותם נתונים. לצורך כך, הסטודנטים ילמדו על התהליכים הקוגניטיביים הכרוכים במתן תשובות לשאלות, על ההשפעה הרבה שיש לדרך ניסוח השאלות על סוג התשובות המתקבלות, על השפעות אפשריות של סדר השאלות על מתן התשובות, ועל הטיות שיטתיות שונות בתשובות לשאלונים.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מהרצאות, ממקראה, ומהתנסות מעשית. בקורס חלה חובת השתתפות במפגשים.

14312 אבחון תעסוקתי ומיון עובדים

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

פיתוח הקורס: שושי סורקיס

מטרות הקורס

תהליכי מיון עובדים נפוצים כיום במרבית הארגונים לצורך קבלת עובדים חדשים לארגון. קורס זה נועד למי שייטלו חלק בגיוס עובדים במסגרת עבודתם בארגון, בין אם כאנשי צוות בתחום משאבי אנוש, כיועצים או כמנהלים מקצועיים.

מטרת הקורס היא להקנות למשתתפים ידע תאורטי ופסיכומטרי בתחום, וכן מיומנויות אישיות-מעשיות בסיסיות המשמשות לאבחון עובדים כגון, ריאיון, תצפית על התנהגות, ניתוח קורות חיים ועוד. במהלך הקורס מוצגים מרבית הכלים המשמשים לאבחון מועמדים לעבודה ומגוון שיטות מיון ונדונים היבטים של הוגנות ואתיקה בתהליכי פיתוח ויישום מבחני אבחון. לקורס היבט תאורטי והיבט התנסותי-אישי.

נושאי הלימוד

- מהו תהליך מיון איכותי
- סקירת שיטות מיון מגוונות
- ניתוח עיסוק והגדרת דרישות תפקיד
- ניתוח קורות חיים ושאלונים ביוגרפים
- ריאיון תעסוקתי
- תצפית על התנהגות ומבחני מצב
- מבחני אינטליגנציה ומבחני כושר
- מבחני נטיות מקצועיות
- מבחני אישיות
- הוגנות ואתיקה

מבנה הקורס

הקורס מורכב מהרצאות, התנסויות מעשיות וקריאה ביבליוגרפית. בקורס חלה חובת השתתפות במפגשים.

חומר לימוד

מקראת מאמרים

14316 תהליכים קבוצתיים: זהויות חברתיות בארגונים, בעבודה ובחברה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית.

פיתוח קורס: פרופ' סוניה רוקס.

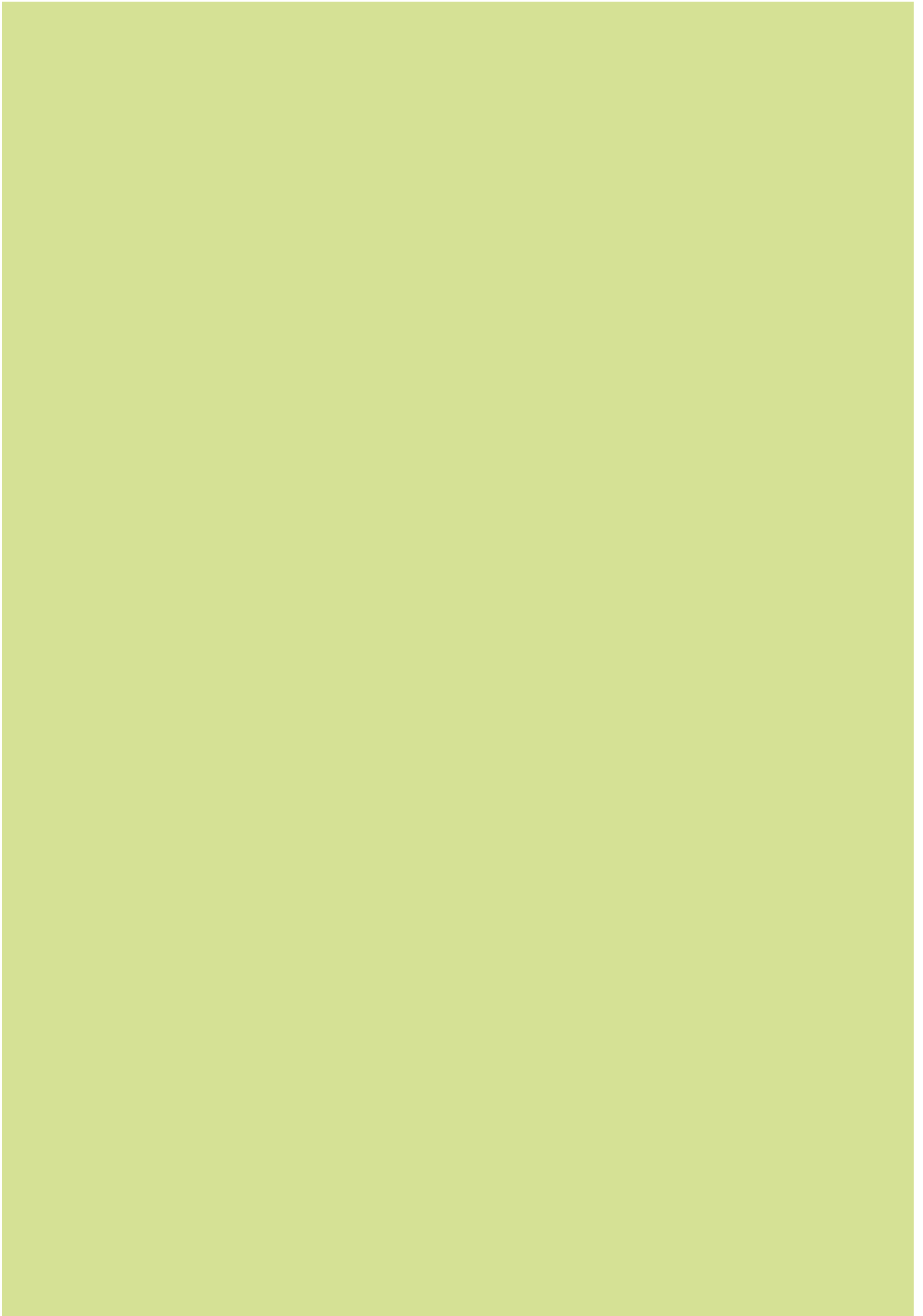
מטרות הקורס

מטרת הקורס היא להקנות הבנה מעמיקה של תהליכים פנים ובין קבוצתיים ושל עקרונות הפעולה של האדם בעולם הארגוני ובקבוצות חברתיות. הקורס מתמקד בקטגוריות חברתיות רחבות, כגון המדינה, קבוצות אתניות, קבוצות מקצועיות וארגונים גדולים. במהלך הקורס נעשית בחינה מעמיקה של התיאוריות והגישות המתודולוגיות המרכזיות בתחום. נדונה קשת רחבה של נושאים ובכללם מעמד ותפקידים בקבוצה, גורמים להזדהות עם קבוצות, וקונפליקטים בין קבוצתיים.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מהרצאות וממקראה.

**תואר שני
במחשבה
הביולוגית**

תואר שני

המחשבה הביולוגית

תואר שני

22000 הגדרת החיים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: יפעת גל, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר איריס פריי, ד"ר שרה שורץ
יועצים: פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק

קורס זה הוא הראשון משלושת קורסי התשתית בתכנית לתואר שני במחשבה הביולוגית. מטרתו העיקרית היא לשרטט את מאפייני החיים המבדילים אותם מהטבע בכללותו.

נושאי הלימוד

- הבדלה בין הגדרת תופעת החיים לבין משמעות החיים.
- מהי הגדרה? כמו כל הגדרה אחרת של מושג, הגדרת החיים יוצאת מתוך גישתו של המגדיר לטבעה של המציאות ולדרכים שבהן יש לנהוג בה, והיא מביאה לביסוסם של קשרים בין מושגים שונים. סוגים שונים של הגדרות; תכליתן של הגדרות וחשיבותן.
- מהם העצמים, התהליכים והתופעות שעליהם מצביע המושג 'חיים'? מהן התכונות המשותפות לכל אלה, ומהן התכונות הייחודיות להם, המבדילות אותם מהלא-חיים?
- התחלה של דיון בתפיסות מרכזיות ביחס לשאלה: מה בין דומם לחי? מכניזם, ויטליזם, טלאולוגים ואורגניזמים; הצגה ראשונית של שני תחומי מחקר שבלבם עומדת שאלת הגדרת החיים: מוצא החיים (Origin of Life) וחיים מלאכותיים (Artificial Life).
- אידיאולוגיות המשפיעות על הגדרת החיים ועל חקירתם.
- הגדרותיהם של הוגים ומדענים שונים ובחינה ביקורתית שלהן.
- הגדרות המקובלות כיום בחקר החיים: הגדרות המבוססות על מנגנון של מטבוליזם; הגדרות המבוססות על מנגנון של תורשה.
- השלכות של הגדרת החיים על היבטים מתודולוגיים ואתיים בחקר החיים (כמו המתת חסד, השתלות איברים, הפלות).

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת ומפגש סמינרינוני. חומר הלימוד כולל קטעים נבחרים מחמישה ספרים ואסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינרינוניים. חומר הלימוד כולל ארבעה ספרים ואסופת מאמרים.

22010 רדוקציה, טלאולוגיה ומקומן הביולוגיה

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: יפעת גל, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר שרה שורץ
יועצים: פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר ליה אטינגר, ד"ר איריס פריי

קורס זה הוא השני משלושת קורסי התשתית בתכנית לתואר שני במחשבה הביולוגית. לקורס שתי מטרות עיקריות: הראשונה היא לדון בשאלה מרכזית בפילוסופיה של המדע – שאלת הרדוקציה – ובהיבטים הייחודיים בביולוגיה, ואילו השנייה היא להציג מושג ייחודי המאפיין את התופעות הביולוגיות ואת חקירתן – מושג הטלאולוגיה.

נושאי הלימוד

- רדוקציה – הגדרת המושג ומשמעותו
- רדוקציה כסוג של הסבר
- רדוקציה ומדע
- סוגים שונים של רדוקציה
- מושג האמרגנטיות
- היסוד הטלאולוגי בתופעות החיים
- הסברים טלאולוגיים לעומת הסברים סיבתיים; הסברים "פרוקסימליים" לעומת הסברים "סופיים"; הסברים פונקציונליים.
- טלאולוגיה ותורת האבולוציה

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת ומפגש סמינרינוני. חומר הלימוד כולל פרקים מתוך ארבעה ספרים ואסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינרינוניים. חומר הלימוד כולל ארבעה ספרים ואסופת מאמרים.

22003 מכניזם, ויטליזם ואורגניזמים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: דליה איתמר, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר סוזי פישר
יועצים: פרופ' צבי זקס, פרופ' רפאל פלק, ד"ר דבורה קמרט-לנג, ד"ר סנאית גייס

קורס זה הוא האחרון משלושת קורסי התשתית בתכנית לתואר שני במחשבה הביולוגית. מטרתו העיקרית של הקורס היא לתת התבוננות היסטורית על חקר החיים.

נושאי הלימוד

1. הצגת הסוגיות המרכזיות.
 - מה בין העולם האורגני והעולם האי-אורגני, ובנגזר מכך – מהי הטרימינולוגיה ה"מותרת" לשימוש במסגרת המדע החוקר את היצורים החיים ומהן הגישות, המתודות והמודלים המדעיים "הראויים" (במסגרת הפרדיגמה המדעית השלטת) לחקר העולם האורגני?
 - השאלה מה מבדיל בין החי לדומם הולידה במהלך ההיסטוריה שלוש גישות מטאפיסיות שונות: התפיסה הוויטאליסטית, התפיסה המכניסטית והתפיסה האורגניסטית.
 - ביטויי התפיסות השונות מבחינה אונטולוגית ומבחינה מתודולוגית.
2. שינויי משמעות במושגים "ויטליזם" ו"מכניזם" במהלך ההיסטוריה של התרבות המערבית כתוצאה מהשפעות תרבותיות במישורים שונים.
 - תפיסות עולם מטפיזיות באשר ליחסי האל, הטבע והאדם, השתנותן במהלך ההיסטוריה, והשפעתן על הדרך שבה הבינו ההוגים בתקופות השונות את מהות החיים.
 - המטפורות המרכזיות שכונו את תמונת העולם בתקופות ההיסטוריות השונות, והשפעתן על האופן שבו תפסו הפילוסופים ואנשי המדע את היצור החי.
 - השפעותיהן של ההתפתחויות במחקר הביולוגי על צורת ההסבר המדעי בהתייחס ליצור החי.
 - כיצד השפיע השיח בין ויטליסטים ומכניסטים על עיצוב, שינוי ואבולוציה של משמעות המושגים "ויטאליזם" ו"מכניזם"?

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת ומפגש סמינרינוני. חומר הלימוד כולל אסופת מאמרים וקטעים מספרים (מקורות ראשוניים).
שלב ב: שני מפגשים סמינרינוניים. חומר הלימוד כולל אסופת מאמרים וקטעים מספרים (מקורות ראשוניים ומשניים).

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורס(ים) אחר(ים), ראו תיאור הקורס באתר.

תואר שני

המחשבה הביולוגית

תואר שני

22006 מיזמי גנום האדם: גנטיקה וגנאטיקה

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: פרופ' אבינעם אדם, ד"ר בתיה זלינגר; פרופ' שמעונה גינצבורג; ד"ר שרה שורץ
יועצים: פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

- התגליות והשיטות שעל בסיסן הוצעה הרצפת כל הגנום של האדם; השפעת יחסי הציבור של המיזם על הממסד הפוליטי ועל הקצאת כספים.
- מהפכת הגנומיקה: הממצאים החדשים שהתגלו לגבי הגנום (מיעוט מספרם של הגנים לעומת גודלם היחסי של אזורי הבקרה), התפתחויות משמעותיות באיתור גנים גורמי מחלות תוך סלילת הדרך לרפואה גנומית.
- מיזם הרבגוניות: הרקע המדעי להצעת מיזם הרבגוניות, ההתנגדות למימוש, ותוצאותיה; השפעת יחסי הציבור של מיזם הרבגוניות על הממסד הפוליטי ועל הקצאת כספים בהשוואה למיזם הגנום.
- בעיות פילוסופיות, אתיות וחברתיות הצומחות ממיומי הגנום. השלכות החידושים על המחלוקת בדבר גנים וסביבה (nature-nurture) כקובעי תכונות והתנהגות, והטעויות השכיחות בדיון הציבורי על דטרמיניזם גנטי.
- צלחה של האאוגניקה: היבטים היסטוריים (התנועות האאוגניות בשלהי המאה ה-19 ובמצאת הראשונה של המאה ה-20), והיבטים עכשוויים (יעוץ גנטי, אאוגניקה ליברלית).
- התערבות גנטית ישירה ועקיפה: למי הזכות ולמי החובה לדעת או שלא לדעת את תוצאות המבחנים? מי צריך להכריע בהחלטות הכרוכות בהתערבות גנטית?
- שימוש במידע ובמאגרי מידע גנטיים למטרות מגוונות לא רפואיות, כגון קביעת הורות, זיהוי פלילי, מחקר ביולוגי, והסכנה שבזליגת המידע לחברות ביטוח ולמעסיקים באופן שעלול ליצור בסיס לאפליה גנטית; שימוש במידע רפואי לגבי זיהוי סמנים גנטיים בקרב אוכלוסיות מסוימות כבסיס למחלוקת בדבר קיומם של גזעים אנושיים, והויכוח לגבי התועלת הרפואית שתצמח ממידע זה; מחקר אנתרופולוגי-אוכלוסייתי: תועלת, סכנות ובעיות פתוחות.
- ניגודי עניין: הניגודים בין טובת הכלל לבין טובת המדען, והניגודים בהקשר זה בין טובת הכלל לבין אינטרסים של חברות מסחריות; המחלוקת בדבר הענקת זכויות קניין אינטלקטואלי, ופטנטים על גנים ועל רצפים אחרים שבגנום האדם.

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטה, שני מפגשים סמינריים; ספר אחד, אסופת מאמרים.
שלב ב: מפגש סמינריים אחד; ספר אחד, אסופת מאמרים.

22004 בעיית הגוף והנפש

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג
יועצים: פרופ' אביטל וולמן, פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר ליה אטינגר, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

- טיב הזיקה בין הפיסיקלי למנטלי, בין המוח (brain) לבין הנפש (mind). ניתוח סוגי התשובות שהוצעו במהלך ההיסטוריה לבעיית הגוף והנפש – מוניסטיית, דואליסטית, מטריאליסטית.
- בעיות יסוד בפילוסופיה השזורות בשאלת הגוף והנפש. בעיית המשמעות (semantic problem); בעיית הידיעה או ההכרה (epistemological problem) והנפשות האחרות (other minds).
- מקומם של רעיון הרדוקציה ורעיון האמרגנטיות בעיית הגוף והנפש.
- מתודולוגיות מחקר "מלמעלה למטה" (up-bottom) ו-"מלמטה למעלה" (bottom-up) בביולוגיה, הקשר ביניהן לבין חוקים והסברים והשלכותיהן על בעיית הגוף והנפש.
- מה בין ייצוגים מנטליים לבין תודעה? קטגוריזציה; האם קטגוריות כמותיות מומרות לקטגוריות איכותיות?
- נירופילוסופיה: הרלוונטיות של עובדות נירוביולוגיות, שיטות מדידה חדשות ותאוריות פנים-ביולוגיות ופנים-מדעיות נוספות לעיון הפילוסופי ולהנמקות השונות; כיצד משפיעים השינויים והחידושים מן המישור האונטולוגי ומן המישור המתודולוגי על השאלות האפיסטמולוגיות?
- תרומת המודלים של הקיברנטיקה ושל החישוביות העצבית לפתרון הבעיה. החדר הסיני של ג'ון סרל (Searle); האם עקרונות ההתנהגות של רשתות נירונים, המתגלים בסיומולציות של המודלים, מסבירים, בעיקרון, התפתחות של תודעה? והאם מערכות מלאכותיות אלה מהוות מימוש של מערכות חיים?
- הקשר בין בעיית הגוף והנפש לבין גישות המכניזם והוויטליזם.
- הבעיה וניסוחיה במהלך ההיסטוריה.
- מהי הגישה או המתודולוגיה המתאימה לבעיית "מדע על אודות הנפש" (science of mind)?

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטה, מפגש סמינריים; שני מפגשים סמינריים; אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינריים; שלושה מפגשים סמינריים; אסופת מאמרים.

22005 תורת האבולוציה ותנועת הבריאתנות

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: יפעת גל, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר שרה שורץ
יועצים: ד"ר ליה אטינגר, פרופ' אביטל וולמן, פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

- אבולוציה – מושג מרכזי במדע
- הרעיונות היסודיים של תורת האבולוציה הביולוגית: אבולוציה דארווינית – Descent with modification; הסינתזה המודרנית; ההרחבה הנוכחית של תאוריית האבולוציה הכוללת תחומים כמו devo-evo, אפיגנטיקה, תאוריה של מורכבות
- ההתפתחות ההיסטורית של תורת האבולוציה מעמדה של תורת האבולוציה בביולוגיה
- תנועת הבריאתנות – מהי? רעיונותיה המרכזיים; ההיסטוריה של עלייתה; סקירת מעמדה ופועלה כיום
- תורת האבולוציה מול הבריאתנות: הבדלים עקרונתיים; טענות הבריאתנים נגד תורת האבולוציה; בחינת האמינות והתקפות הלוגית של טיעוני הבריאתנים נגד תורת האבולוציה
- מדע מול דת, מיתוס ואנטי-מדע: היבטים רעיוניים, היסטוריים, תרבותיים ופוליטיים
- תנועת הבריאתנות בהקשר הפילוסופי-תרבותי בימינו
- בריאתנות ויהדות
- בריאתנות בישראל

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטה, מפגש סמינריים; ארבעה מפגשים סמינריים; ארבעה מפגשים סמינריים; אסופת מאמרים.

שלב ב: שני מפגשים סמינריים; ארבעה מפגשים סמינריים; אסופת מאמרים.

תואר שני

המחשבה הביולוגית

22009 רפואה אלטרנטיבית במבט ביקורתי

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג
יועצים: פרופ' אביטל וולמן, פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר ליה אטינגר, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

- מהי רפואה אלטרנטיבית (או משלימה)? סוגים שונים של טיפולים אלטרנטיביים וגופי הידע שעליהם הם נשענים.
- הטענות הלוגיות, האמוציונליות, התאורטיות והמעשיות בעד ונגד הרפואה האלטרנטיבית והרפואה המדעית (הקונבנציונלית).
- בחינות ומהימנות של ידע ברפואה: ניתוח מושג הבחינות ומושג ההפרכה; כלים להערכת מידת ההצלחה והתוקף של ממצאים רפואיים ושל טיפולים רפואיים; מיתוס, ידע אנקדוטלי, ניסוי וטעייה, ידע סטטיסטי, ידע מדעי.
- תפקידן של תאוריות בארגון גוף-ידע. האם הרפואה החלופית מתייחסת לאותו חלק מן המציאות שעליו נסובה הרפואה המדעית? האם יש תוקף ליחוכמת הקדמונים? מתן וכיצד הפכה הרפואה המערבית להיות מדעית?
- אפקט הפלצבו: האם האפקט מערער את המדעיות של הרפואה הקונבנציונלית? ההיסטוריה של הרפואה עד המאה ה-20 כהיסטוריה של הפלצבו; אמונה ובריאות.
- מקצועיות, אומנות ומחויבות ברפואה אלטרנטיבית, ברפואה קונבנציונלית וביולוגיה. ניתוח פילוסופי של מושגי הרציונליות והמחויבות לאמת. המעמד המשפטי של הרפואה האלטרנטיבית בארץ ובעולם.
- האקלים התרבותי האופנתי התורם להתפשטות הרפואה החלופית: שכחות הרפואה האלטרנטיבית במדינות ובתרבויות שונות; השיבה אל מיתוסים ותדמיות ידע עתיקות; רלטיוויזם תרבותי; האכזבה מן המדע והתגברות הביקורתיות כלפיו.
- היווצרותה של פרדיגמה חדשה בביולוגיה: הפסיכונורואימונולוגיה.

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת, מפגש סמינרוני; שני ספרים, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינרוניים; ספר אחד, אסופת מאמרים.

22007 בעיות נבחרות בביואתיקה: ניסויים בב"ח

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג
יועצים: פרופ' אביטל וולמן, פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר ליה אטינגר, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

- הגדרת הבעיה המוסרית: האם יש הצדקה לשימוש בבעלי חיים בניסויים מדעיים? ניתוח התשובות במסגרת תורות מוסר תועלתניות ואחרות: קאנט, בנתם (Bentham), סינגר (Singer), רגן (Regan).
- רגשות וטעונונים אמוציונליים והקשר ביניהם לבין טענות מוסריות.
- השאלות הפנים-ביולוגיות הרלוונטיות לשאלות המוסריות. האם כל בעלי החיים חשים כאב? האם לקופים הגדולים יש שפה ותודעה (וכיצד בוחנים זאת)? מה בין ייצוגים מנטליים לבין תודעה?
- היבטים מתודולוגיים במציאת פתרונות: החלופות הביולוגיות המוצעות היום לניסויים בבעלי חיים; האם יכולות הן, בעיקרון, לספק את הדרוש לקידום המחקר הבי-רפואי? מסגרות ביולוגיות תאורטיות המדגישות את רמות הארגון השונות של יצורים חיים ותורמתן לשאלת התוקף (הלוגי והביולוגי) להקשה מתרבותית רקמה לאורגניזם שלם.
- הבקרה על ניסויים בבעלי חיים: מי צריך להחליט על אמצעי הבקרה ומי צריך ליישם? קבוצות לחץ ואינטרסנטים.
- היבטים היסטוריים והיסטוריוגרפיים: האם אכן קודמו הביולוגיה והרפואה באמצעות ניסויים בבעלי חיים? סוג המחקר הנחוץ לבחינת השאלה; המטאפיסיקות העומדות בבסיס התיאורים ההיסטוריים השונים.
- הקקשר ההיסטורי-תרבותי של הבעיה: תפיסת בעלי החיים בדוקטרינות דתיות שונות; גורמים תורמים לקביעת יחסו של האדם לבעלי חיים (דרווין, המהפכה התעשייתית, רלטיוויזם תרבותי).
- החיבור בין נושא הניסויים בבעלי חיים לבין בעיית האקולוגיה ושמירת הסביבה: פילוסופיות ותפיסות טבע המשליכות על שני הנושאים; גורמים פוליטיים וכלכליים המשפיעים עליהם.

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת, מפגש סמינרוני; ספר אחד, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינרוניים; שני ספרים, אסופת מאמרים.

22008 המשבר האקולוגי והאדם

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: ד"ר סוזי פישר, פרופ' שמעונה גינצבורג
יועצים: ד"ר ליה אטינגר, פרופ' אוריאל ספריאל, ד"ר איילת שוסטר

נושאי הלימוד

- בעיות מרכזיות במשבר האקולוגי: שינוי האקלים, מדבור, מחסור במי שתייה, פגיעה במגוון הביולוגי ועוד.
- פילוסופיות סביבתניות והנחותיהן: שאלת הערך הפנימי של הטבע; השוואה בין הגישות האנתרופוצנטריות, הביוצנטריות והאקו-צנטריות; גישות שונות לאקופמניזם.
- קיימות ומאפייניה: מדדים לצריכה וניצול משאבי כדור הארץ (לדוגמה, "מדרך אקולוגי" ecological footprint); חינוך לקיימות.
- צדק סביבתי (environmental justice): תאוריה והלכה למעשה. הרחבת הדיון בשאלת החלוקה של נטל המשבר בין מדינות עשירות ועניות; בין אוכלוסיות חזקות לעומת מוחלשות; היכרות עם המושג "לא בחצר האחורית שלי" (Not in my back yard).
- פעילותם והשפעתם על השיח הציבורי של ארגונים חוץ-ממשלתיים (NGOs) ותנועות סביבתניות.
- צדק בין-דורי והמשבר האקולוגי: המעמד המוסרי של דורות העתיד וכותר הניבוי המוגבל שלנו; אילו זכויות יכולות להיות לדורות שאינם קיימים היום, ואילו חובות הם יכולים להשית עלינו?
- גארט הרדין ו"הטרגדיה של משאבי הטבע הציבוריים"; הביקורת על תפיסתו; קוצר היד שבהסתמכות בלעדית על פתרונות מדעיים-טכנולוגיים לפתרון בעיית המשבר האקולוגי.
- הבסיס האפיסטמולוגי לתיאור אקוסיסטמות כמכלולים (אקולוגיה "עמוקה" והוליסם).
- מטפורת האורגניזם החי בהיפתות הגאיה ומטפורת הקהילה ב"אקולוגיה עמוקה".

מבנה הקורס

הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת, מפגשים סמינרוניים, שני ספרים, אסופת מאמרים.

תואר שני

המחשבה הביולוגית

תואר שני

22011 הסוציוביולוגיה ונגזרותיה: מדע במחלוקת

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: ד"ר בתיה זלינגר, פרופ' שמעונה גינצבורג
יועצים: פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' ברוך קימרלינג, ד"ר איתן לה-פיקאר, ד"ר דבורה קמרט-לנג

נושאי הלימוד

- המודלים מתורת האבולוציה העומדים בבסיס הניתוח הסוציוביולוגי של ההתנהגות החברתית בקרב בעלי החיים, לרבות האדם; החזון הסוציו-ביולוגי: יצירת סינתזה בין מדעי החיים ומדעי החברה והרוח; שימוש בידע הסוציוביולוגי כמסייע בתכנון שינויים חברתיים.
- האם קיים רצף אבולוציוני בין בעלי חיים לאדם גם בתחום ההתנהגותי? האם ההתנהגויות השונות והמרכיבים הבסיסיים של התרבות האנושית התפתחו כאמצעי אדפטציה של המין האנושי לסיבתו הטבעית, בשחר התפתחותו?
- האם קיים טבע אנושי אוניברסלי מולד? האם התנהגויות ספציפיות מכוונות על-ידי גנים ספציפיים? האם הבדלים התנהגותיים בין גברים לנשים הינם מולדים? האם למוסר יש לגבי קיומו של "רצון חופשי"?
- סוגיית הדטרמיניזם הגנטי: האם קיימים אילוצים גנטיים-אבולוציוניים לגבי מאפייני החברה והתרבות האנושית? מהן ההשלכות הפוליטיות הנובעות מקיומם של אילוצים מסוג זה?
- זיקת הסוציו-ביולוגיה לעקרונות ה"דרוויניזם החברתי" והאאוגניקה; האם גם הסוציו-ביולוגיה מספקת לגיטימציה לתפיסות חברתיות שמרניות?
- מדע ואידיאולוגיה: האם הסוציו-ביולוגיה היא אידיאולוגיה במסווה של מדע, כפי שטען השמאל האקדמי בארצות-הברית אשר הוביל את המתקפה כנגד הדיסציפלינה החדשה? מהי אחריותו של המדען? האם המדע "חופשי מערכים"?
- הפסיכולוגיה האבולוציונית כממשיכה של הסוציו-ביולוגיה לעומת הדגשים הייחודיים של התחום המתמקד בחקר התודעה.
- סוגיית המודלריות במבנה המוח ותפקודיו הקוגניטיביים.

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, מפגש סמינריני; שלושה ספרים, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינריניים; ספר אחד, אסופת מאמרים.

האוניברסיטה
הפותרה

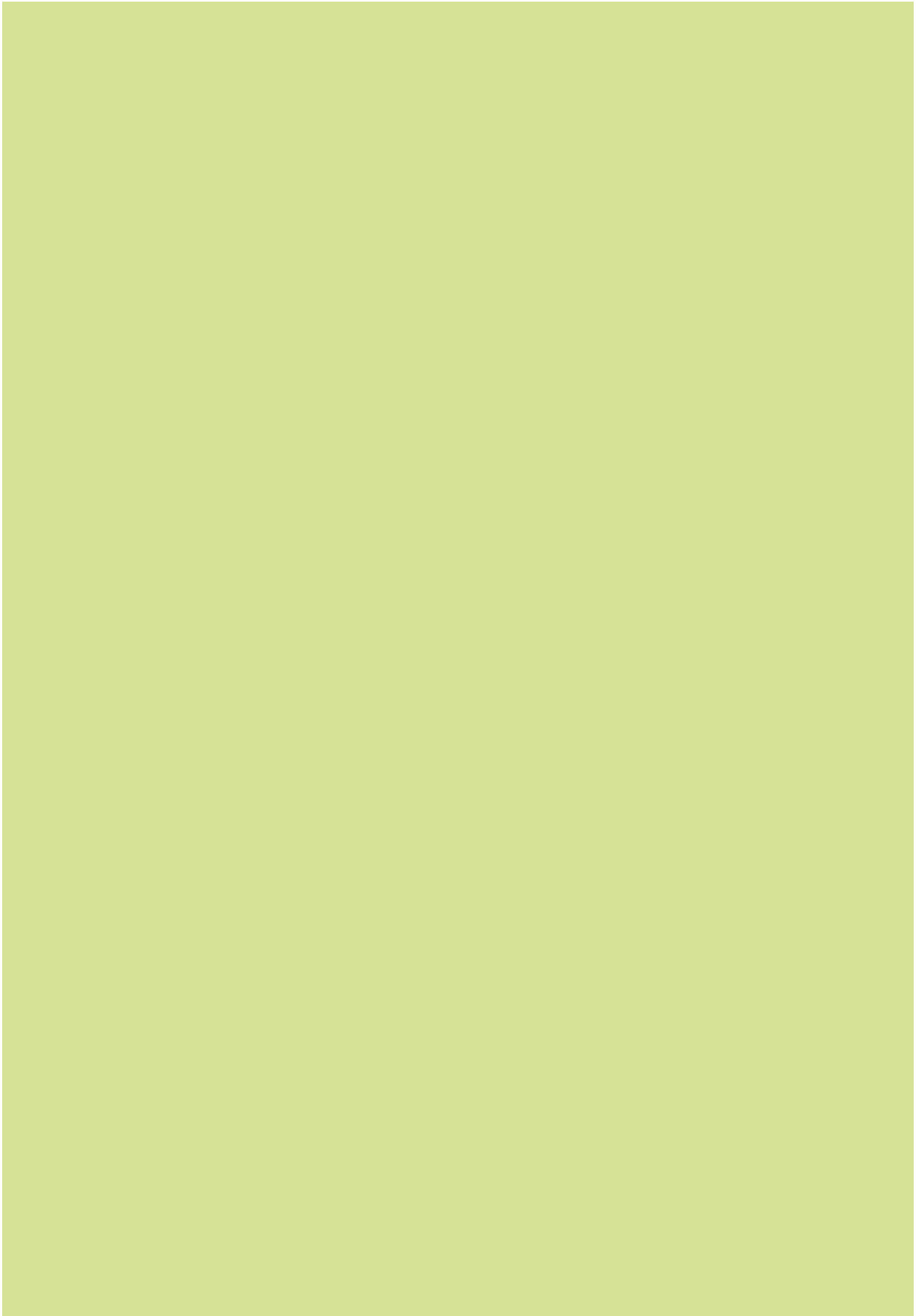
תכנים, ויטלים ואורגניזמים שלוש תפיסות יסוד בחקר החיים

מקראה

עורכות: שמעונה גינצבורג • דליה איתמר • סוזי פישר

**תואר שני
במדעי המחשב**

תואר שני

מדעי המחשב

תואר שני

22910 נושאים נבחרים באלגוריתמים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 1. עמידה בדרישות האנגלית. ידע קודם דרוש: הקורס **אלגוריתמים**. ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגוריתמיקה: יסודות מדעי המחשב**.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד הראל, פרופ' גיא קורצרס, אלון אפרת; תמר אלמוג (תרגום), תלמה מוקדי (עריכה)

מטרת הקורס היא הכרת מבני נתונים מתקדמים ויישומיהם, וכן אלגוריתמים מתקדמים בנושאים ספציפיים. יילמדו מבני נתונים שכבר הפכו לקלאסיים, כמו ערמות פיבונצ'י, וכן אלגוריתמים ידועים כמו אלגוריתמים להתאמת מחרוזות, רשתות מיון ואלגוריתמים לגאומטריה חישובית.

ספר הקורס

ספר הקורס הוא הכרך השני של הספר **מבוא לאלגוריתמים**, שהוא תרגום של פרקים 19-37 מתוך הספר:

T.H. Cormen, C.E. Leiserson & R.L. Rivest, *Introduction to Algorithms* (MIT Press, 1990)

הסטודנטים ילמדו פרקים 20, 21, 28, 33, 34 ו-35.

22902 אלגוריתמים אקראיים

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹ ידע קודם דרוש: הקורס **חישוביות ומבוא לסיבוכיות** (או קורס אחר בסיבוכיות).

פיתוח הקורס: ד"ר מיכאל לנגברג, פרופ' ספי נאור

הקורס דן באלגוריתמים המבצעים בחירות אקראיות במהלך ריצתם. הקורס מקנה כלים בסיסיים בתכנון ובניתוח אלגוריתמים מסוג זה. השימוש באקראיות בחישוב הינו נושא מרכזי במדעי המחשב והיכרות בסיסית עם התחום חיונית לעיסוק בנושאים אחרים כגון סיבוכיות חישובית, מבני נתונים, גאומטריה חישובית ואלגוריתמי קירוב. בקורס יידונו בעיות קלאסיות אחדות, כגון בעיית מציאת החציון, פונקציות גיבוב (ובפרט Bloom filters), ותופעות סף בגרפים אקראיים.

חומר הלימוד

• הספר: M. Mitzenmacher & E. Upfal, *Probability and Computing: Randomized Algorithms and Probabilistic Analysis* (Cambridge University Press, 2005)

• מדריך למידה

22904 אימות ממוחשב של חומרה ותוכנה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹

פיתוח הקורס: ד"ר מרק טרכטנברוט
יועצים: פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' אורנה קופפרמן, פרופ' עופר שטריכמן

מערכות קריטיות רבות משתמשות ברכיבי תוכנה וחומרה המתאפיינים בהתנהגות מורכבת מאוד, והם אמורים לענות על דרישות אמינות גבוהות במיוחד. הקורס דן בשאלה איך ניתן להבטיח שמערכת כזאת אכן מקיימת את כל תכונות ההתנהגות הנדרשות ממנה. אתגר זה שונה בתכלית מהנושא של בדיקת המערכת (כאשר היא נבדקת על מספר סופי של טסטים), כי בדיקה כזאת אינה מספקת הוכחת הנכונות.

הקורס דן בשיטות המאפשרות להוכיח שמערכת המתוארת על-ידי מודל פורמלי מופשט אכן מקיימת תכונות התנהגות המתוארות גם הן באופן פורמלי, באמצעות לוגיקה טמפורלית. הקורס מתמקד בעיקר בשיטת "בדיקת מודל" (Model Checking).

בין הנושאים הנדונים: לוגיקות LTL ו-CTL להגדרת תכונות התנהגות, אוטומטים שונים למידול מערכות, אלגוריתמי בדיקת מודל וסיבוכיותם. יידונו שיטות שונות להתמודדות עם בעיית "התפוצצות המצבים": בדיקת מודל סימבולית באמצעות תרשימי החלטה בינאריים (Binary Decision Diagrams) ובדיקת מודל מוגבלת (Bounded Model Checking). הקורס כולל גם היכרות עם כלים אוטומטיים לבדיקת מודל.

חומר הלימוד

• ספר (באנגלית): M. Huth & M. Ryan, *Logic in Computer Science: Modelling and Reasoning about Systems* (Cambridge University Press, 2004)

• מאמר (באנגלית): A. Biere, A. Cimatti, E. Clarke & Y. Zhu, *Symbolic Model Checking without BDDs*. (Proc. Intl. Conf. on Tools and Algorithms for the Construction and Analysis of Systems, TACAS) (Amsterdam, 1999)

• מדריך למידה בעברית

¹ סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

¹ סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

¹ לסטודנטים לתואר ראשון אין צורך באישור יועץ להרשמה.

תואר שני

מדעי המחשב

22905 גאומטריה חישובית

4 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹
פיתוח הקורס: ד"ר קלרה קדם, ד"ר מירי אביגל יועץ: פרופ' מיכה שריר

הגאומטריה החישובית עוסקת בתכנון ובניתוח של אלגוריתמים לפתרון בעיות גאומטריות. שורשיה במתמטיקה הקלאסית, והיא קשורה הן למדעי המחשב העיוניים והן ליישומים מעשיים.

הבעיות הנדונות בתחום זה נוגעות לעצמים גאומטריים כמו נקודות, קטעים ומצולעים במישור, או לנקודות, לקטעים, למשטחים וכדומה במרחב מממד גבוה יותר.

המחקר העיוני בגאומטריה חישובית מיושם בתחומים אחרים במדעי המחשב, כגון: ראייה ממוחשבת, גרפיקה ממוחשבת ורובוטיקה, וכן בתחומים שאינם נמנים עם מדעי המחשב, כגון: הנדסה, סטטיסטיקה וביולוגיה מולקולרית.

מטרת הקורס ללמד בעיות קלאסיות בגאומטריה חישובית, דרכי ניתוחן וטכניקות שונות לפתרונן, וכן אלגוריתמים מעודכנים וטכניקות מתקדמות. יילמדו מבני נתונים לנתונים גאומטריים לבעיות שונות, ויידונו יישומים שונים.

בקורס יידונו בעיות במגוון רחב, כגון: חיתוכים, חישוב קמור במישור וביותר משני ממדים, דיאגרמות וורוני, תילותים, תכנון לינארי בממד נמוך, גאומטריה של מלבנים, עצי קטעים, איתור נקודות, מערכי קווים וקטעים במישור, אלגוריתמים אקראיים וכן תכנון תנועת רובוטים.

חומר הלימוד

- פרקים מתוך הספר: M. de Berg, O. Cheong, M. van Kreveld & M. Overmars, *Computational Geometry: Algorithms and Applications*, 3rd ed. (Springer Verlag, 2008)
- מדריך למידה

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

22907 תורת התורים ויישומים במדעי המחשב

4 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹
ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לרשתות תקשורת מחשבים.

פיתוח הקורס: פרופ' ציפי ארליך, פרופ' אברהם גינזבורג, ד"ר צביקה פירסט יועצים: פרופ' אורי יחיאלי, פרופ' משה סידי

תורת התורים עוסקת בניתוח מערכות תורים על-ידי ייצוגן באמצעות מודלים מתמטיים ופיתוח פתרונות למודלים אלה. לתורת התורים שימושים רבים בתחומים שונים. בתחום מדעי המחשב עיקר השימוש הוא בניתוח מערכות של שיתוף משאבי מחשב ובתכנון ובניתוח של רשתות תקשורת מחשבים.

הקורס נועד ללמד את התאוריה של המודלים הבסיסיים הקלאסיים בתורת התורים, במערכות של תור אחד וברשתות של תורים.

הקורס עוסק במדידה ובהערכה של ביצועי המערכות, וביישום התאוריה במערכות תורים שבהן נתקלים במציאות בתחומים שונים, ובפרט בתחום מדעי המחשב.

הקורס עוסק בעיקר בתורים מרקוביים, שבהם התפלגות תהליך ההגעה היא פואסונית והתפלגות זמני השירות היא מעריכית. כמו כן יידונו תורים נוספים עם זמן רציף, וכן תורים עם זמן בדיד.

חומר הלימוד

- פרקים 1, 2, 3 ו-6 מתוך הספר: T. G. Robertazzi, *Computer Networks and Systems: Queuing Theory and Performance Evaluation*, 3rd ed. (Springer Verlag, 2000)
- מדריך למידה
- חוברת השלמות – מבוא לתהליכים סטוכסטיים

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

22911 סימולציה: בניית מודלים וניתוחם

4 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹
פיתוח הקורס: פרופ' ציפי ארליך, ד"ר מיה הרמן, ד"ר צביקה פירסט; חוה ניומן (עריכה) יועצים: פרופ' מרים ברד, פרופ' משה פולטשק

שיטת הסימולציה (הדמיה) מהווה כלי חשוב לניתוח מערכות באמצעות בניית מודל מתמטי של המערכת והדמיית ביצועי המערכת באמצעות המודל שנבנה.

מודל הסימולציה שימושי בעיקר לניתוח ולאמידת הביצועים של מערכות סטוכסטיות מורכבות, שקשה או לא ניתן לנתח בצורה אנליטית, או שביצוע בדיקות על המערכת עצמה יקר מאוד או שאינו בר-ביצוע.

ביצוע סימולציה מורכב מכמה שלבים: ניסוח הבעיה והגדרת גבולות המערכת, בניית מודל המייצג את המערכת, יצירת תצפיות אקראיות, תכנון ניסויים על המודל, ביצוע הניסויים באמצעות תוכנת מחשב, בדיקת תקפות ומהימנות המודל, ניתוח תוצאות והסקת מסקנות.

השימוש בסימולציה הוא במגוון רחב של תחומים. בתחום מדעי המחשב נעשה שימוש בסימולציה הן בתחום המחקרי והן בתחום היישומי, בנושאים שונים כדוגמת ניתוח פרוטוקולי תקשורת, ניתוח אלגוריתמים לניתוב, הקצאת משאבי מחשב וכדומה.

בקורס יידונו נושאים תאורטיים הקשורים בבניית מודלים ובשיטות סימולציה בדידה; כמו כן יכלול הקורס התנסות מעשית בבניית מודל סימולציה בעזרת תוכנת ARENA.

חומר הלימוד

- הספר: A.M. Law, *Simulation Modeling and Analysis*, 4rd ed. (McGraw Hill, 2007)
- הספר: W.D. Kelton, R.P. Sadowski & N.B. Swets, *Simulation with Arena*, 5th ed. (McGraw Hill, 2010)
- מדריך למידה

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

תואר שני

מדעי המחשב

תואר שני

22912 מערכות תגובתיות ומערכות זמן אמת

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹

פיתוח הקורס: ד"ר שמואל טישברוביץ
יועצים: פרופ' עמירם יהודאי, ד"ר גלעד קורן

למערכות תגובתיות ולמערכות זמן אמת יש חשיבות רבה בחיי היומיום – החל במערכות ביתיות, כגון וידאו, וכלה במערכות לבקרת כורים – אך הן נמנות עם המערכות המסובכות ביותר לאפיון ולבנייה. מערכות זמן אמת הן חלק ממשפחה רחבה יותר של מערכות – המערכות התגובתיות.

נושאי הלימוד

- מערכות תגובתיות ומערכות זמן אמת
- אפיון דרישות, ניתוח ותיכון של מערכות תגובתיות: א. גישה לא פורמלית; ב. גישה פורמלית
- המודל הסינכרוני למערכות תגובתיות: א. הגישה הסינכרונית; ב. דיאגרמות מילצוב – Esterel; ג. השפה Statecharts
- אלגוריתמים לתזמון משימות

חומר הלימוד

- מקראה של מאמרים
- מדריך למידה

22913 עיבוד תמונה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹

פיתוח הקורס: ד"ר מירי אביגל, ד"ר מיה הרמן, ד"ר אריה פיקז, ד"ר עזריה כהן, אורן גולן
יועצים: פרופ' נחום קרייטיק, ד"ר טל הסנר

עיבוד תמונות הוא תחום יישומי במדעי המחשב, העוסק בעיבוד של תמונה ושל וידאו דיגיטליים. בקורס זה יילמדו היסודות התאורטיים והמעשיים הדרושים לצורך עיבוד וניתוח תמונה במחשב.

הקורס מלווה בשימוש בתוכנת עזר לעיבוד תמונה.

נושאי הלימוד

- ייצוג תמונה דיגיטלית במחשב – מושגי יסוד, ייצוג תמונת גוני-אפור, תמונת צבע ומודלים של צבע, תמונה בינארית, ייצוג תמונת גוני-אפור באמצעות תמונה בינארית.
- התמרות תמונה – התמרת פורייה הבדידה, שימושים בהתמרת פורייה לצורך שיפור תמונה (חידוד, החלקה, תיקון טשטוש, הקטנת הפרעה מחזורית), קונבולוציה וקורלציה והקשר שלהן להתמרת פורייה, התמרת KLT.
- שיפור תמונה – היסטוגרמות של גוני-אפור, שינוי ניגודיות ובהירות, פילטרים לניקוי רעשים בתמונה, החלקת תמונה, לחידוד תמונה, לזיהוי קצוות, ניתוח מסננים באמצעות אנליזת פורייה.
- פעולות גאומטריות על תמונה, Warping ו-Morphing – אינטרפולציה באמצעות קונבולוציה, הגדלת תמונה, הקטנת תמונה, טרנספורמציות על תמונה, morphing (מעבר באנימציה מתמונה לתמונה).
- דחיסת תמונה – מושגים בסיסיים בתורת האינפורמציה, סוגי דחיסות, שימוש בהתמרת פורייה הבדידה ובהתמרת DCT לצורך דחיסת תמונה, תקנים של דחיסת תמונות stills.
- וידאו – ייצוג סרט וידאו במחשב, הרחבת דחיסת stills לווידיאו, חיזוי תנועה, תקנים של דחיסת וידאו.

חומר הלימוד

- פרקים מתוך הספרים:
R.C. Gonzalez & R.E. Woods, *Digital Image Processing*, 3rd ed. (Prentice Hall, 2008)
R. Crane, *A Simplified Approach to Image Processing* (Prentice Hall, 1997)
- מדריך למידה

22916 הנדסת תוכנה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹

פיתוח הקורס: ד"ר שי קניג
יועץ: פרופ' דוד לורנץ

הקורס עוסק במחזורי החיים השונים של ניהול ופיתוח תוכנה; בפעילויות הבסיסיות של ניהול הפיתוח ובהן תכנון, מעקב, בקרה ודיווח; ובפעילויות הבסיסיות של פיתוח התוכנה לרבות הגדרת דרישות, תיכון, ובדיקות שילוב של תוכנה. הקורס מדגיש עקרונות ומושגים בסיסיים של פעילויות הפיתוח והניהול וסוקר טכניקות ספציפיות כדי להמחיש אותן.

חובות הקורס כוללות מטלות, בחינה וביצוע פרויקט, שנמשך כ-6 עד 12 חודשים אחרי סיום הסמסטר.

נושאי הלימוד

- מבוא להנדסת תוכנה
- מבוא לניהול פרויקטי תוכנה
- ניהול איכות תוכנה
- דרישות תוכנה – עקרונות, מושגים וטכניקות
- תיכון תוכנה – עקרונות, מושגים וטכניקות
- בדיקות תוכנה – עקרונות, מושגים וטכניקות
- הטמעה ותחזוקת תוכנה
- ניהול תצורה בתוכנה

חומר הלימוד

- פרקים נבחרים מתוך הספר:
Sommerville, *Software Engineering*, 9th ed. (Addison-Wesley, 2011)
- פרקים נבחרים מתוך התקן:
ISO 12207, *Information Technology – Software Life Cycle Processes*
- אוסף שקפים
- מדריך לקורס

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

תואר שני

מדעי המחשב

22919 ניתוח ועיצוב מונחה עצמים

4 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹ ידע קודם מומלץ: הקורסים הנדסת תוכנה, סדנה בתכנות מכון עצמים או סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java.

פיתוח הקורס: ד"ר שמואל טישברוביץ
יועץ: פרופ' דוד הראל

ניתן להשתמש בגישה מונחית עצמים כבר בשלב הניתוח והעיצוב של מערכת, ולא רק בשלב התכנות. כך ניתן להשיג תהליך פיתוח המבוסס כולו על אותה גישה, בניגוד למצב שהיה קיים, שבו בכל שלב השתמשו בגישה שונה. לשיטת הפיתוח מונחית העצמים יש יתרונות שבאמצעותם אפשר להתגבר על התופעות שכותרתן היא "משבר התוכנה". הגישה מונחית העצמים מאפשרת לתאר בצורה אחידה ישויות המהוות בסיס למערכות המפותחות מאסוף של מודלים הניתנים לשימוש חוזר.

בקורס זה יובהרו מושג הפיתוח מונחה העצמים ועקרונות הפיתוח, וכן כיצד שיטה זו מובילה לתפוקה גבוהה יותר ובעיקר איכותית יותר.

נושאי הלימוד

1. **מבוא**
 - מבוא להנדסת תוכנה
 - מבוא לגישה מונחית עצמים
2. **ניתוח ותיכון מונחה עצמים**
 - מודלים: טיפוסים נתונים מופשטים; תיכון על פי חוזים
 - Use-Cases
 - תיאור סטטי של המערכת
 - זיהוי מחלקות
 - יחסים בין מחלקות
 - כרטיסי CRC
 - תיאור דינמי של עצמים
 - דיאגרמות מיצוב
 - תיאור דינמי של קשרים בין עצמים
 - תרחישים
 - Sequence diagrams
 - Communication diagrams
 - דוגמאות
 - דפוסי עיצוב
 - תכנות מונחה היבטים
 - הגישה הזריזה (Agile) לפיתוח תוכנה

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על קובץ מאמרים, קובץ שקפים ואתר הקורס.

22920 בדיקות תוכנה

4 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹ ידע קודם מומלץ: הקורס הנדסת תוכנה.

פיתוח הקורס: ד"ר מרק טרכטנברוט
אחראי אקדמי: פרופ' דוד הראל

בקורס נלמדים מושגים ועקרונות של בדיקת תוכנה, סוגים שונים של פעילויות בדיקה הקשורות לשלבים שונים בפיתוח תוכנה, שיטות בדיקה שונות והכלים הרלוונטיים. כמו כן, הקורס מציג היבטים מעשיים של בדיקת תוכנה: שימוש בטכניקות בדיקה שונות, פיתוח של מפרטי בדיקה ושל תהליכי בדיקה, ופיתוח קטלוגי טסטרים.

נושאי הלימוד

- עקרונות של בדיקת תוכנה
- בדיקת דרישות
- בדיקת תיכון
- בדיקת תוכנה – בדיקות מיקרו
- בדיקת מערכת – בדיקות מקרו
- בדיקת שינויים
- טכניקות בדיקה (מודלים עבור סוגים שונים של בדיקות)
- בדיקות של תוכנה מונחית עצמים
- יישום של בדיקות תוכנה
- ניהול של תהליך בדיקה

חומר הלימוד

- חומר הלימוד מבוסס ברובו על הספר: B.M. Hetzel, *The Complete Guide to Software Testing*, 2nd ed. (John Wiley, 1993)
- הנושא **בדיקות של תוכנה מונחית עצמים** נלמד על בסיס פרק 5 בספר: P. Jorgensen, *Software Testing: A Craftsman's Approach*, 2nd ed. (CRC Press, 2002)

22922 אלגוריתמי קירוב

4 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.¹

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוטוב, ד"ר ניב בוכבינדר

רבות מבעיות היסוד שייכות לקטגוריה של בעיות NP שלמות. מציאת אלגוריתם הרץ בזמן סביר (כלומר, בזמן הפולינומיאלי בגדל הקלט) עבור אחת מבעיות אלה, יגרור אלגוריתם פולינומיאלי לכל בעיה NP שלמה. למרות מאמצים רבים בשלושים השנים האחרונות, לא נמצא אלגוריתם פולינומיאלי לאף בעיה NP שלמה. הקורס עוסק באלגוריתמים למציאת פתרון מקורב בזמן פולינומיאלי לבעיות NP שלמות. המדד המקובל לטיב הקירוב הוא המנה בין ערך הפתרון שהאלגוריתם מניב לבין הערך האופטימלי, עבור הקלט הגרוע ביותר. בקורס יוצגו אלגוריתמי קירוב לבעיות בסיסיות וחשובות, ביניהן: בעיית הסוכן הנוסע (TSP), בעיות תזמון, ובעיות בתכנון רשתות (הכללות של חתכים, עצים פורשים וכו'), וכן יוצגו שיטות כלליות לתכנון אלגוריתמי קירוב (כלומר, שיטות העובדות על משפחה של בעיות).

נושאי הלימוד

- מבוא
- אלגוריתמים חמדניים ואלגוריתמי חיפוש מקומי
- אלגוריתמים המבוססים על תכנות דינמי
- אלגוריתמים אקראיים המבוססים על עיגול של תכניות לינאריות
- אלגוריתמים המבוססים על עיגול של תכניות חיוביות
- השיטה הפרימאלית-דואלית
- בעיות חתכים ושיטות עיגול המבוססות על מרחבים מטריים
- עיגול סדרתי של תכניות לינאריות

ספר הקורס

David B. Shmoys & David P. Williamson, *The Design of Approximation Algorithms* (Cambridge University Press, 2011)

הסטודנטים ילמדו חלק מספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

תואר שני

מדעי המחשב

22923 אבטחת מערכות תוכנה

4 נקודות זכות

1. תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.
ידע קודם דרוש: הקורסים **מערכות בסיסי- נתונים**, **עקרונות מערכות הפעלה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לקריפטוגרפיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אהוד גודס, איציק בייז

אבטחת נתונים (Data Security and Integrity) היא אחד התחומים החשובים ביותר במערכות מחשב ובעולם האינטרנט. התחום כולל הגנה על נתונים מפני גישה בלתי מורשית וכן שמירה על תקינותם. קורס זה מתרכז בנושא ההגנה. הדגש בקורס הוא בתחום מערכות התוכנה שבהן נושא בטיחות נתונים תופס מקום מרכזי. כלומר, הסטודנטים ילמדו כיצד משתלב נושא בטיחות הנתונים במערכות תוכנה כמו מערכות הפעלה, מערכות בסיסי נתונים, שפות תכנות ורשתות תקשורת.

נושאי הלימוד

- מבוא ומוטיבציה – סכנות חזירה למערכות מחשב; בעיות הגנה על נתונים; פרטיות; מדיניות הגנה
- הצפנה – אלגוריתמים ופרוטוקולים
- בקרת כניסה
- הגנה בחומרה ובמערכות הפעלה
- הגנה בבסיסי נתונים
- הגנת תוכניות ושפות תכנות
- הגנה ברשתות תקשורת ואינטרנט

חומר הלימוד

- ספר הקורס: W. Stallings & L. Brown, *Computer Security – Principles and Practice*, 2nd ed. (Pearson, 2012)
- מודיק למידה
- קובץ מאמרים

22925 נושאים מתקדמים במערכות בסיסי-נתונים

4 נקודות זכות

1. תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.
ידע קודם דרוש: הקורסים **מערכות בסיסי- נתונים**, **מימוש מערכות בסיסי-נתונים**. ידע קודם מומלץ: הקורס **עקרונות מערכות הפעלה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אהוד גודס

מערכות ניהול בסיסי-נתונים (Database Management System – DBMS) הפכו להיות מערכות חיוניות בכל ארגון אשר עבורו מידע הוא משאב קריטי (בנקים, בתי חולים, אוניברסיטאות). בעוד שבקורס המבוא **מערכות בסיסי-נתונים** (20277) לומדים את הנושא מנקודת ראותו של המשתמש, ובקורס המימוש **מימוש מערכות בסיסי-נתונים** (20574) לומדים את הנושא מנקודת הראות של הממשל, הרי שמטרת הקורס הנוכחי היא להעמיק בנושאים התאורטיים, ולחשוף את הסטודנטים לנושאים עכשוויים העומדים במרכז ההתפתחויות הטכנולוגיות בתחום, כמו בסיסי-נתונים מבזורים, בסיסי-נתונים נבונים ובסיסי-נתונים ב-WEB.

לדוגמה, להתפתחות הטכנולוגית של חומרה ותוכנה יש השפעה עצומה גם על מערכות ה-DBMS. השימוש ברשתות וב-Internet מציג דרישות מורכבות ובעיות קשות למערכות ה-DBMS. לפיכך, מימוש מערכות DBMS מבזורות והאלגוריתמים הנדרשים במימוש זה, הוא נושא מרכזי בקורס זה ונסקר בכמה פרקים.

הדגש בקורס הוא המחקר, ולכן הסטודנטים נדרשים לקרוא כמות יחסית גדולה של מאמרים, בנוסף לספר הלימוד. קורס זה מהווה את הקורס העיקרי לסטודנטים לתואר שני הרוצים להתמחות, או לכתוב עבודת גמר או תזה, בתחום בסיסי נתונים.

נושאי הלימוד

- בסיסי-נתונים מקביליים ומבזורים
- תאוריה של שפות שאילתות ובסיסי-נתונים דדוקטיביים
- מחסני נתונים וקריית מידע
- מודלים חדישים לבסיסי נתונים ובסיסי- נתונים ל-WEB

חומר הלימוד

- ספר הקורס: H. Garcia-Molina, J.D. Ullman & J. Widom, *Database Systems – The Complete book*, 2nd ed. (Pearson Education, 2009)
- מודיק למידה
- קובץ מאמרים

22926 מודלים ושיטות אפיון של מערכות מקביליות ותגובתיות¹

4 נקודות זכות

1. תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.
פיתוח הקורס: פרופ' דוד הראל (אחראי אקדמי), ד"ר מרק טרכטנברוט

יועצים: פרופ' ארנה גרימברג, פרופ' עמירם יהודאי, ד"ר אורנה קופרמן

הקורס מציג מגוון גישות (אלגבריות וחזותיות) לאפיון ואנליזה של מערכות מקביליות מתקשרות (Concurrent Communicating Systems), תוך השוואה של הגישות האלה והצגה של עקרונותיהן במסגרת אחידה. הסטודנטים בקורס יוכלו להכיר מוטיבציה, מושגים ושיטות סימון המאפשרים למתכנני מערכות כאלה חשיבה ותיאור מדויקים, וגם הוכחת נכונותן. הקורס (שהוא תאורטי בעיקרו) מספק גם פתח ליישומים – דרך סדרת דוגמאות מתאימות, ותוך שימוש בכלי תוכנה המיישמים את הגישות הנלמדות ומאפשרים התנסות מעשית באפיון פורמלי ואנליזה של תהליכים.

נושאי הלימוד

- **חלק 1: תהליכים (Processes), שקילות (Equivalences), אופרטורים**
 - תהליכים ומערכות מעבר מתוויות (Labeled Transitions Systems – LTS)
 - שקילות עבר LTS
 - אופרטורים ותכונותיהם (אופרטורים סדרתיים, גרסאות שונות של הרכבה מקבילית)
 - **חלק 2: תחשיבי תהליכים**
 - ביטויי תהליכים סדרתיים
 - תחשיב CCS (Calculus Communicating Systems) בסיסי
 - שפת אפיון תהליכים LOTOS והשוואתו עם CCS
 - מנגנוני העברת ערכי נתונים (value passing)
 - **חלק 3: פורמליזמים חזותיים**
 - Statecharts
 - רשתות Petri
 - Live Sequence Charts
- חומר הלימוד כולל קובץ מאמרים ומודיק למידה.

1 להשלכות על צבירת ני"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
2 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

1 סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף קבלה לקורסים בודדים בתכנית הלימודים לתואר שני במדעי המחשב.

תואר שני

מדעי המחשב

תואר שני

22928 מבוא לראייה ממוחשבת

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מעבדה בתכנות מערכות**, **עיבוד תמונה**, **אלגברה ליניארית 2**.

פיתוח הקורס: ד"ר טל הסנר (כתיבה)

ראייה ממוחשבת עוסקת בפיתוח אלגוריתמים לניתוח והפקת מידע מתמונות ומוודאו דיגיטליים. מידע זה כולל, לדוגמה, זיהוי וסיווג חפצים בתמונה, הערכת המבנה התלת-ממדי של העולם המופיע בתמונה, או מעקב אחר עצמים לאורך הווידאו.

הקורס סוקר נושאים בסיסיים בראייה ממוחשבת, ובכלל זה את הפן התאורטי והפן המעשי באחזור מידע תלת-ממדי מתמונות, זיהוי וסיווג עצמים וצילום-חישובי. הקורס מיועד לסטודנטים לתואר שני במדעי המחשב המתעניינים בראייה ממוחשבת.

תרגילי תכנות

הסטודנטים ידרשו לממש אלגוריתמים. התכנות ייעשה בשפת MATLAB או בשפת C++ (בשילוב חבילת התוכנה החינמית OpenCV). היות ומומלץ להשתמש ב-MATLAB, תופץ התוכנה לכל סטודנט וסטודנט.

נושאי הלימוד

- עיבוד תמונה
- מאפייני תמונה (image features), זיהוי ותיאור
- תהליך יצירת תמונה ומודל אלגברי למצלמה
- גאומטריה פרויקטיבית והתאמת תמונות (image alignment)
- תפירה ושילוב תמונות
- זרימה אופטית (optical flow) ועקיבה
- צורה מתנועה (shape from motion)
- סטראו
- סטראו רב-מבטים (multi-view stereo)
- זיהוי (recognition)
- סיווג (classification)
- צילום חישובי
- סגמנטציה ואיגוד (clustering)

חומר הלימוד

הרצאות מצולמות ומצוגות נלוות.

22931 ניהול מיזמי תוכנה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב, והקורס **הנדסת תוכנה**.

פיתוח הקורס: ד"ר שי קניג ופרופ' דוד לורץ

הקורס עוסק בניהול פיתוח תוכנה הן במישור הפרויקטאלי והן במישור הארגוני. הקורס מאורגן סביב שני הצירים העיקריים של ניהול תוכנה: תחומי הידע ומחזור החיים של ניהול תוכנה. תחומי הידע העיקריים שבהם עוסק הקורס הם: ניהול תכולה, ניהול זמן ותקציב, ניהול איכות, ניהול משאבי אנוש, ניהול סיכונים, ניהול תקשורת, ניהול רכש, וניהול שיפור תהליכים. תחומי ידע אלו נדונים במסגרת של מחזור החיים של הניהול הכולל: ייזום; תכנון, ארגון וציוות; הכוונה, הנהגה וביצוע; מעקב ומדידה; ובקרה.

חובות הקורס כוללות מטלות, בחינה וביצוע פרויקט.

נושאי הלימוד

- מבוא לניהול פרויקטי תוכנה
- מחזורי חיים של פיתוח תוכנה
- תכנון פרויקטלי – תכנון התהליך, התכולה, הלו"ז, התקציב, והמשאבים
- מעקב ובקרה פרויקטלי – התהליך, התכולה, הלו"ז, התקציב, והמשאבים
- שיטות מתקדמות להערכת עלויות
- ניהול האיכות
- ניהול סיכונים
- ניהול רכש
- ניהול משאבי אנוש
- ניהול תוכנה ברמת הארגון

חומר הלימוד

- פרקים נבחרים מתוך הספר: B. Hughes & M. Cotterell, Software Project Management, 5th ed. (McGraw Hill Higher Education, 2009).
- פרקים נבחרים מתוך התקן: CMMI® for Development, Version 1.3, CMMI Product Team, November 2010, TECHNICAL REPORT, CMU/SEI-2010-TR-033
- אוסף שקפים
- מדריך לקורס

22941, 22946-22941, 22953 סמינר לתואר שני

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב. לפחות קורס אחד לתואר שני במדעי המחשב. ייתכנו תנאי קבלה נוספים בהתאם לנושא הסמינר. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראית לסמינרים.

מטרת הסמינר היא לימוד מעמיק של נושא מתקדם, תאורטי או מעשי, במדעי המחשב. סמינר יכול לשמש בסיס לעבודה מסכמת.

במסגרת הסמינר יתבקש הסטודנט "להתמחות" בנושא מסוים, שאותו ילמד ממאמרים ו/או ספרים שיקבע מדריך הסמינר. בדרך כלל יידרש מהסטודנטים לערוך חיפוש של חומר נוסף בספריות אוניברסיטאיות או במאגרי מידע אלקטרוניים.

הסטודנט יידרש להגיש עבודת סיכום בכתב ולהרצות לפני קבוצת לומדים ואנשי סגל על נושא הסמינר. ייתכנו דרישות נוספות בסמינרים השונים. באחריות הסטודנט להתעדכן בדרישות אלה אצל מדריך הסמינר, עוד לפני ההרשמה. ציון הסמינר ייקבע על-ידי המדריך על פי ההרצאה, העבודה הכתובה ומילוי אחר הדרישות הנוספות (אם יהיו כאלה).

רשימת הסמינרים

22941	סמינר: נושאים תאורטיים במדעי המחשב ¹
22943	סמינר: נושאים בהוראה אוניברסיטאית של מדעי המחשב
22944	סמינר: דחיסת תמונות באמצעות פרקטלים
22945	סמינר: גרפיקה ממוחשבת
22946	סמינר: נושאים נבחרים בסימולציה
22949	סמינר: נושאים מתקדמים במדעי המחשב
22950	סמינר מחקר: אלגוריתמים לרשתות מחשבים ¹
22951	סמינר מחקר: אבטחה ופרטיות מידע ¹
22952	סמינר מחקר: אלגוריתמים ותאוריה ¹
22953	סמינר מחקר: מערכות בסיסי נתונים וכריית מידע ¹
22955	סמינר מחקר: נושאים בראייה ממוחשבת ובלמידה חישובית ¹
22958	סמינר: בדיקות תוכנה ¹

1 תיאור הסמינר מופיע בנפרד.

תואר שני

מדעי המחשב

תואר שני

22958 סמינר: בדיקות תוכנה

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב. לפחות אחד מבין הקורסים **בדיקות תוכנה** או **הנדסת תוכנה** (מי שלא סיים עדיין את הקורס הנדסת תוכנה, אך עבר את הבחינה בהצלחה, יכול לפנות לאחראי על הסמינרים לקבלת אישור הרשמה). בכל מקרה, ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הקורס: ד"ר מרק טרכטנברוט

המטרה המרכזית של הסמינר היא חשיפה לכיווני מחקר ופיתוח עכשוויים בתחום בדיקות תוכנה. בדיקות תוכנה הינו אחד התחומים בהנדסת תוכנה המתפתחים בקצב מהיר מאוד. בשנים אחרונות, התפתחו והוטמעו מגוון רחב של שיטות וכלים חדשים לבדיקה של מערכות תוכנה (למשל, עבור בדיקה של תוכנה מונחית עצמים, עבור בדיקות יחידה, עבור בדיקות מונחות מודלים, וכו'). כמו כן, הופיעו גישות ומתודולוגיות חדשות (כגון פיתוח מונחה בדיקות) המתאפיינות ברמה גבוהה של אינטגרציה בין פיתוח ובדיקה של תוכנה.

נושאי הלימוד

בדיקת סוגים מיוחדים של מערכות תוכנה (מערכות מקבילות, מערכות בסיסי נתונים, יישומי אינטרנט וכו'), בדיקות מונחות מודלים, יצירה אוטומטית של בדיקות, בדיקות מבוססות מוטציות ועוד.

מבנה הסמינר

במסגרת הסמינר, כל סטודנט יידרש לקרוא מספר מאמרים בנושא שהוא יבחר, להכין עבודה כתובה עם סקירה וניתוח של החומר, ולתת הרצאה.

22941 סמינר: נושאים תאורטיים במדעי המחשב

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב. לפחות קורס אחד לתואר שני במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

מטרת הסמינר

הסמינר נועד להקנות יכולת התמודדות עם נושא תאורטי מתקדם במדעי המחשב. ניתן לבחור נושא מתקדם מהתחומים הבאים: אלגוריתמים (אקראיים, קירוב, מקבילים, מבוזרים, מכוונים); מבני נתונים; תורת החישוביות והסיבוכיות.

ניתן להציע נושא או לבחור אחד מהנושאים הבאים (בכל מקרה יש לקבל אישור ממדריך הסמינר):

- קשירות גרפים ותכנון רשתות שרירות
- בעיות צביעת גרפים
- תכנון לוחות זמנים
- אופטימיזציה לינארית וקמורה
- תורת המספרים
- מבני נתונים מתקדמים
- מטראידים
- משפט ה-PCP ויישומיו
- קושי של בעיות
- גאומטריה חישובית

במהלך הסמינר על הסטודנטים:

- להרצות על נושא עדכני ומתקדם לפני קבוצת הלימוד ואנשי סגל. הנושא יכול להיות מוצע על-ידי הסטודנט בתיאום עם מדריך הסמינר;
- לכתוב עבודה על הנושא.

22951 סמינר מחקר: אבטחה ופרטיות מידע

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 18 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בתואר שני במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים. ידע קודם דרוש: הקורס **אבטחת מערכות תוכנה**.

הסמינר נועד ליצור קבוצה של סטודנטים המתעניינים בנושאים באבטחת מידע ופרטיות ושמעוניינים להעמיק את ידיעותיהם בתחום. על הסטודנטים להבין את המחויבות הקבוצתית שיש בהרשמה לסמינר מסוג זה.

הסמינר יתמקד בנושאים הנמצאים בחזית המחקר בתחום, כמו:

- אבטחה במערכות מבוזרות במדיניות מבוססת תפקידים (ROLES)
- פרטיות במערכות WEB
- פרטיות בכריית מידע
- שימושים בכריית מידע למערכות גילוי חדירות (IDS)
- הצפנת בסיסי נתונים לצורכי outsourcing.

נושאי הסמינר ישתנו מעת לעת, בהתאם לתחומי העניין של הנרשמים ושל המנחה.

הסמינר כולל פגישות קבוצתיות עם המנחה בתדירות של פעם בשבועיים. הסמינר נמשך כחצי שנה (קבוצה חדשה תגובש אחת לשנתיים).

מבנה הסמינר

- במסגרת הסמינר יתבקש הסטודנט "להתמחות" בנושא מסוים, שאותו ילמד ממאמרים שיינתנו על-ידי מנחה הסמינר. הסטודנט יידרש להציג את המאמרים בפני הקבוצה ולנהל דיון בנושא שבחר.
- מכל הסטודנטים נדרשת השתתפות במפגשים ובדיונים של הקבוצה.
- כל סטודנט יגיש סיכום של המאמרים בנושא שהוא הציג וסיכום של הנקודות שהועלו בדיון הקבוצתי, כולל מסקנות ונקודות נוספות להעמקה. העבודה תועלה לאתר לעיון כל המשתתפים בקבוצה.

תואר שני

מדעי המחשב

תואר שני

22952 סמינר מחקר:

אלגוריתמים ותאוריה:

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 12 נקודות זכות עבור קורסים בתואר שני (לא כולל השלמות) בממוצע של 85 ומעלה. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב של המנחה בסמינר ושל האחראי לסמינרים. דרוש תואר ראשון במדעי המחשב (ובפרט מבני נתונים, אלגוריתמים, קורס בחישוביות וסיבוכיות).

הסמינר נועד לסטודנטים מצטיינים לתואר שני במדעי המחשב שמתעניינים בתחומי האלגוריתמים והתאוריה.

מטרות הסמינר

- ליצור פורום למחקר בנושאי אלגוריתמים ותאוריה במדעי המחשב.
- להכין את הסטודנטים לעבודת מחקר ובפרט פיתוח היכולות הבאות: להבין מאמר מדעי, לזקק ממנו נושאים ושאלות למחקר, לשאול שאלות נכונות, להעביר את הנושא בצורה מובנת לקהל שתאפשר דיון.

הסמינר יתמקד בנושאי אלגוריתמים ותאוריה (למשל, אלגוריתמי קירוב, אופטימיזציה קומבינטורית, מרחבית מטריים, קריפטוגרפיה). מאמרים ונושאים אפשריים יפורטו באתר הסמינר. כל סטודנט יכול להציע נושא משלו, בתנאי שיימצא ראוי על-ידי המנחים.

במסגרת הסמינר ילוו מנחי הסמינר את הסטודנטים בלימוד הנושאים ובהכנת ההרצאה. לאחר ההרצאה יתקיים דיון על נושא ההרצאה. בסוף ההרצאה, בנוסף לדיון מורחב בנושאים המקצועיים, יקבל הסטודנט מעמיתיו משוב על ההרצאה.

מבנה הסמינר

- השתתפות במפגשים (לפחות 80%) ובדיונים של הקבוצה.
- הרצאה על אחד הנושאים (עד שעתיים ושעה לדיון)
- כתיבת סיכום להרצאה (באורך של כשלושה עד חמישה עמודים), והפצתו בקרב משתתפי הסמינר לפני ההרצאה.

חישוב הציון: 70% על ההרצאה והסיכום, 30% על נוכחות והשתתפות בדיונים.

22953 סמינר מחקר:

מערכות בסיסי-נתונים

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 18 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בתואר שני במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מהאחראי לסמינרים. ידע קודם דרוש: אחד מהקורסים **מימוש מערכות בסיסי-נתונים, נושאים מתקדמים במערכות בסיסי-נתונים.**

הסמינר נועד ליצור קבוצה של סטודנטים המתעניינים בנושאים אלגוריתמיים של בסיסי נתונים וקריית מידע ושמועניינים להעמיק את ידיעותיהם בתחום. על הסטודנטים להבין את המחויבות הקבוצתית שיש בהרשמה לסמינר מסוג זה.

הסמינר יתמקד בנושאים הנמצאים בחזית המחקר בבסיסי נתונים כמו: בסיסי נתונים מבוזרים, בסיסי נתונים מבוססי XML, חוקי הקשר בכריית מידע, מחסני נתונים ובסיסי נתונים ב-WEB. נושאי הסמינר ישתנו מעת לעת, בהתאם לתחומי העניין של הרשמים ושל המנחה.

הסמינר כולל פגישות קבוצתיות עם המנחה בתדירות של פעם בשבועיים. הסמינר נמשך כחצי שנה (קבוצה חדשה תגובש אחת לשנתיים).

מבנה הסמינר

- במסגרת הסמינר יתבקש הסטודנט "להתמחות" בנושא מסוים, שאותו ילמד ממאמרים שיינתנו על-ידי מנחה הסמינר. הסטודנט ידרש להציג את המאמרים בפני הקבוצה ולנהל דיון בנושא שבחר.
- מכל הסטודנטים נדרשת השתתפות במפגשים ובדיונים של הקבוצה.
- כל סטודנט יגיש סיכום של המאמרים בנושא שהוא הציג וסיכום של הנקודות שהועלו בדיון הקבוצתי, כולל מסקנות ונקודות נוספות להעמקה. העבודה תועלה לאתר לעיון כל המשתתפים בקבוצה.

22955 סמינר מחקר:

נושאים בראייה ממוחשבת

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: לפחות 3 קורסים לתואר שני במדעי המחשב. ההרשמה מותנית באישור בכתב של אחד ממנחי הסמינר ושל האחראי על הסמינרים. ידע קודם מומלץ: הקורסים **עיבוד תמונה וקריית מידע.**

הסמינר מציג בפני המשתתפים נושאי מחקר עדכניים בתחומים של ראייה ממוחשבת (Computer Vision) ושל למידה חישובית (Machine Learning).

הסמינר אינו דורש ידע מוקדם בראייה ממוחשבת או בלמידה חישובית, והוא נועד לסטודנטים מצטיינים לתואר שני במדעי המחשב, כשלב ראשון לקראת ביצוע מחקר במסגרת של תזה או לקראת הכנת עבודה מסכמת.

מבנה הסמינר

הסמינר כולל פגישות קבוצתיות בתדירות של פעם בשבוע.

נושאי הסמינר ישתנו מעת לעת, בהתאם לתחומי העניין של הרשמים ושל המנחים. בין הנושאים שיילמדו:

- למידה ממוחשבת, למידה לא ממוחשבת, שיטות להורדת ממד, שיטות לבחירת מאפיינים (feature selection methods).
- תיאור תמונות או חלקי תמונות (global/local image descriptors), מציאת התאמות בין תמונות/חלקי תמונות, יריעות ותתי-מרחבים כאמצעים לתיאור אותות, תלת-ממד מתמונות בודדות.

חובות המשתתפים

- השתתפות ב-80% מהמפגשים ובדיונים של הקבוצה.
- הכנת הרצאה בת שעתיים (ובפרט הכנת מצגת PPT) לתיאור מאמרים בנושאי הסדנה. חלוקת המאמרים לסטודנטים תיקבע על-ידי מנחי הסמינר.
- קיום פגישת הכנה עם אחד ממנחי הסמינר לפני ההרצאה.
- הגשת סיכום המאמרים שהוצגו והנקודות שהועלו בדיון הקבוצתי וכן את המצגת עצמה למנחי הסמינר.

מספר המשתתפים מוגבל ל-20 סטודנטים.

1 סמינר זה עונה על הדרישות לסמינר או סדנה בלימודי התואר השני.

תואר שני

מדעי המחשב

תואר שני

22956 קורס מחקר בנושאים מתקדמים בתקשורת: קשירות וקידוד ברשתות

4 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב, ואישור המרצה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **אלגוריתמים אקראיים, אלגוריתמי קירוב.**

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוטוב, ד"ר מיכאל לנגבר

נושאי הלימוד

הקורס סוקר נושאים תאורטיים מתקדמים ברשתות תקשורת ומהווה בסיס רחב לסטודנטים המעוניינים להמשיך במחקר בתחום זה. הקורס בנוי משני חלקים מרכזיים:

- **נושאים בקשירות ותקשורת קלאסית.** דיון במבנים הקומבינטוריים הנדרשים על-מנת לאפשר סוגים שונים של תקשורת ובתכנון וניתוח אלגוריתמים המוצאים מבנים אלה ברשתות נתונות.
- **קידוד על גבי רשתות תקשורת.** דיון באפשרות "לערבב" (לקודד) מידע במהלך העברתו ברשת וביתרונות הקידוד על המודל הקלאסי.

הקורס תאורטי בעיקרו ומציג נושאים בסיסיים לצד תוצאות מחזית המחקר, ובתוך כך פורס מגוון של שאלות פתוחות בתחום ואת אפשרויות המחקר לקראת כתיבת תזה בנושאים הנדונים.

מבנה הקורס ואופן הלימוד

ההוראה של קורסי המחקר נעשית על-ידי חבר סגל בכיר באוניברסיטה הפתוחה ומתבססת על פגישות פרונטליות ומאמרים עכשוויים בתחום. הקורסים עוסקים בנושאים שבחזית המחקר כהכנה לכתיבת חיבור מחקרי בנושאים אלו. הרישום לקורס מותנה באישור מחבר הסגל האחראי על הקורס.

שימו לב: קורסי מחקר אינם מופיעים בטבלת הקורסים והרישום אליהם שונה מהרישום הרגיל לקורסים. על סטודנטים המעוניינים ללמוד קורס מחקר לפנות לחבר הסגל האחראי על הקורס לקבלת אישור הרשמה ולבירור מועדי פתיחת הקורס.

22957, 22956

קורס מחקר לתואר שני

4 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב. ייתכנו תנאי קבלה נוספים בהתאם לנושאי הקורס. לפני ההרשמה לקורס יש לבדוק את הידע הקודם הדרוש לו.

קורסי המחקר מיועדים לסטודנטים לתואר שני במדעי המחשב המתעניינים במחקר.

ההוראה של קורסי מחקר נעשית על-ידי סגל בכיר באוניברסיטה הפתוחה ומתבססת על פגישות פרונטליות ומאמרים עכשוויים בתחום.

הקורסים עוסקים בנושאים שבחזית המחקר כהכנה לכתיבת חיבור מחקרי בנושאים אלה.

רשימת קורסי המחקר לתואר שני

22957	קורס מחקר בהנדסת תוכנה מונחית היבטים ¹
22956	נושאים מתקדמים בתקשורת: קשירות וקידוד ברשתות ¹

שימו לב: קורסי מחקר אינם מופיעים בטבלת הקורסים והרישום אליהם שונה מהרישום הרגיל לקורסים. על סטודנטים המעוניינים ללמוד קורס מחקר לפנות לחבר הסגל האחראי על הקורס לקבלת אישור הרשמה ולבירור מועדי פתיחת הקורס.

22959 סמינר מחקר:

נושאים בהנדסת תוכנה

3 נקודות זכות

אחראי אקדמי: פרופ' דוד לורנץ

4 תנאי קבלה: לפחות 5 קורסים לתואר שני במדעי המחשב בממוצע מצטבר של 85 ומעלה. ההרשמה מותנית באישור בכתב של האחראי האקדמי על הסמינר ושל אחראי הסמינרים במדעי המחשב. ידע קודם מומלץ: הקורסים **הנדסת תוכנה, ניהול מיזמי תוכנה, פרויקט מתקדם במדעי המחשב, קורס מחקר בהנדסת תוכנה מונחית היבטים.**

מטרת הסמינר היא לפתח יכולת קריאה והבנה ביקורתית של מאמרים מקצועיים בתחום של הנדסת תוכנה (Software Engineering) כחלק מפיתוח יכולות מחקריות של הסטודנטים. הסמינר נועד לסטודנטים מצטיינים לתואר שני במדעי המחשב בעלי זיקה למחקר, כשלב ראשון לקראת ביצוע מחקר במסגרת כתיבת תזה.

הסמינר יתמקד בנושאים הנמצאים בחזית המחקר. במסגרת הסמינר יתבקשו הסטודנטים "להתמחות" בנושא מסוים, שאותו ילמדו ממאמרים בתחום. נושאי הסמינר ישתנו מעת לעת.

מבנה הקורס ואופן הלימוד

- הסמינר כולל פגישות קבוצתיות בתדירות של פעם בשבוע.
- בסמינר חלה חובת השתתפות ב-80% מהמפגשים ובדיונים של הקבוצה
- כל סטודנט יקבל ממנחה הסמינר מספר מאמרים בנושאי הסמינר. הסטודנטים יתבקשו להכין הרצאה בת שעתיים (כולל הכנת מצגת) לתיאור המאמרים
- תתקיים פגישת הכנה עם מנחה הסמינר לפני ההרצאה
- הצגה למנחה הסמינר של סיכום המאמרים שהוצגו, הנקודות שהועלו בדיון הקבוצתי וכן המצגת עצמה
- מספר המשתתפים בסמינר מוגבל ל-10 סטודנטים

1 תיאור הקורס מופיע בפרד.

תואר שני

מדעי המחשב

22997 פרויקט מתקדם במדעי המחשב

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב באוניברסיטה הפתוחה ולפחות שלושה קורסים לתואר שני במדעי המחשב שנלמדו באוניברסיטה הפתוחה. ההרשמה לפרויקט מותנית באישור בכתב מן האחראי על הפרויקטים המתקדמים במדעי המחשב.

הפרויקט המתקדם נועד לפתח יכולת פתרון של בעיות מעשיות במדעי המחשב.

במהלך הפרויקט יתבקשו הסטודנטים לממש מערכת שבה יבוא לידי ביטוי שימוש בידע מתקדם במדעי המחשב לצורך פתרון בעיה מעשית; יהיה עליהם להפגין הבנה של רעיונות מתקדמים והפיכתם ליישומיים, יכולת לימוד של מערכות קיימות (כגון כלי תכנות) ויכולת בנייה של מערכת מעשית המתבססת על הרעיונות והכלים הללו.

בסיום הפרויקט יגישו הסטודנטים מערכת עובדת (על פי הגדרת המנחה/ים), ויצגו בהרצאה פתוחה לקהל, בפני מנחה/י הפרויקט ובפני משתתף נוסף מסגל החטיבה למדעי המחשב. כמו כן, על הסטודנטים להפקיד את קוד המקור של הפרויקט ואת התיעוד הנלווה אליו אצל אחראי הפרויקטים בפורמט המקובל על האחראי האקדמי.

הפרויקט הוא שנתי. ניתן, ואף רצוי, לקשור את הפרויקט לעבודה המסכמת או לתזה של הסטודנט, כך שהפרויקט יהיה החלק היישומי של העבודה המסכמת או התזה.

כל סטודנט ימצא מנחה (או מנחים) ויחדיו הם יגדירו את דרישות הפרויקט. המנחה יהיה חבר סגל בעל תואר ד"ר בחטיבה למדעי המחשב באוניברסיטה הפתוחה. מנחה חיצוני בעל תואר ד"ר במדעי המחשב או בתחום קרוב יוכל לכהן כמנחה רק באישור הוועדה לתואר שני. במקרה שהמנחה החיצוני אינו חבר סגל במדעי המחשב במוסד מוכר להשכלה גבוהה בארץ, ילווה את הפרויקט מנחה פנימי נוסף. ניתן לקחת מנחה נוסף שיעץ באספקטים של הנדסת התוכנה. את הציון הסופי קובעים המנחה/ים.

22957 קורס מחקר בהנדסת תוכנה מונחית היבטים

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב, ואישור המרצה. ידע קודם מומלץ: הקורסים הנדסת תוכנה, ניתוח ועיצוב מונחה עצמים, וניסיון תכנותי ב-Java.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד לורנץ

הקורס מיועד לסטודנטים לתואר שני במדעי המחשב המתעניינים במחקר בהנדסת תוכנה. הקורס פורס מגוון של שאלות פתוחות בתחום, כיווני מחקר חדשניים בתחום, ואת אפשרויות המחקר לקראת תזה בנושאים שונים.

נושאי הלימוד

הקורס סוקר נושאי מחקר מתקדמים בהנדסת תוכנה ומקנה רקע שימושי לסטודנטים המעוניינים להמשיך במחקר בתחום זה. הקורס מתמקד בגישה מונחית היבטים להנדסת תוכנה (aspect-oriented software engineering) וסוקר שפות תכנות מונחות היבטים (aspect-oriented programming) המותאמות במיוחד למימוש מערכות תוכנה עם דרישות צולבות (crosscutting concerns). במסגרת הקורס יילמדו מנגנוני מודולרזציה (modularization) להתמודדות יעילה עם דרישות צולבות, שקיומם הינו תופעה נפוצה במערכות תוכנה מודרניות והגורם העיקרי לבעיות של קוד שזור (tangled code) וקוד פזור (scattered code).

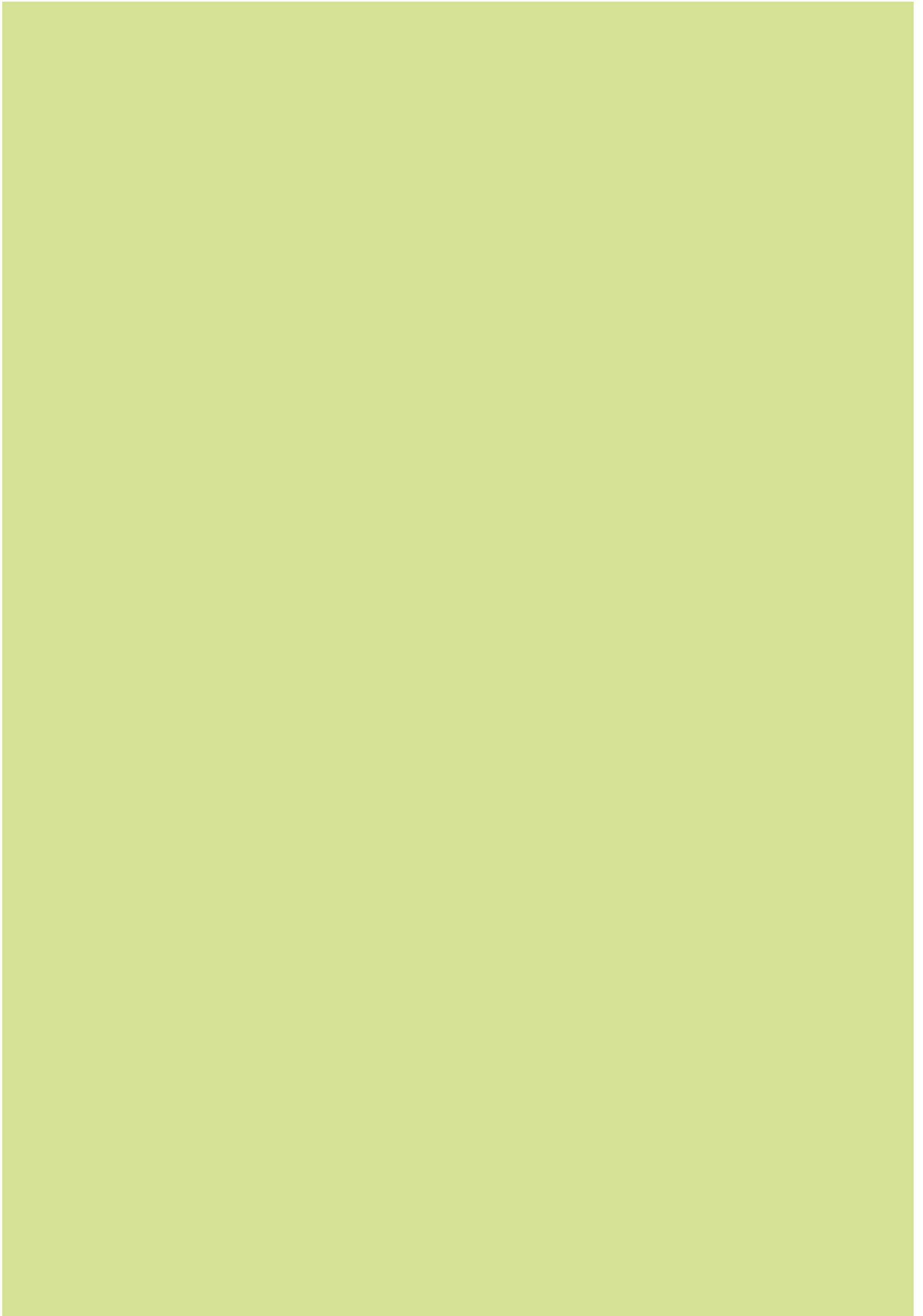
מבנה הקורס ואופן הלימוד

ההוראה של קורסי המחקר נעשית על-ידי חבר סגל בכיר באוניברסיטה הפתוחה ומתבססת על פגישות פרונטאליות ומאמרים עכשוויים בתחום. הקורסים עוסקים בנושאים שבחזית המחקר כהכנה לכתובת חיבור מחקרי בנושאים אלו. הרישום לקורס מותנה באישור מחבר הסגל האחראי על הקורס.

כל סטודנט יידרש לבצע פרויקט מחקרי קטן ולהגיש מאמר קצר.

שימו לב: קורסי מחקר אינם מופיעים בטבלת הקורסים והרישום אליהם שונה מהרישום הרגיל לקורסים. על סטודנטים המעוניינים ללמוד קורס מחקר לפנות לחבר הסגל האחראי על הקורס לקבלת אישור הרשמה ולבירור מועדי פתיחת הקורס.

**תואר שני
בלימודי תרבות**

תואר שני

לימודי תרבות

תואר שני

14202 חברה, תרבות וייצוג

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי תרבות.

פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב, ד"ר דוד לוי; ורד זילבר-ורוד (עריכה)
יועצים: פרופ' תמר ליבס, פרופ' ענת פירסט, ד"ר תמר אשורי, ד"ר פול פרוש

הקורס פורס את העקרונות של לימודי התרבות כתחום ידע במדעי החברה והרוח, כפי שהתפתחו במחצית השנייה של המאה ה-20, ומשלב בכך היכרות עם כמה מן המוטיבים התאורטיים והמחקריים המרכזיים בתחום, בהם העמדות התאורטיות והמחקריות של חלק מהחברים ב'אסכולת בירמינגהם' שפעלה בבריטניה במהלך שנות השבעים של המאה הקודמת, ועם הגישה התאורטית הנאו-גרמניאנית שאפיינה את התחום בראשיתו. עמדות אלו, שהציבו במוקד הניתוח את התרבות הפופולרית והמדיה, הן שהובילו במידה רבה את היווצרותם של 'לימודי התרבות' כתחום ידע מובחן לקראת סוף המאה, ואף התוו את סדר היום התאורטי והמחקרי של התחום. הקורס משלב בין פרספקטיבה תאורטית ופרספקטיבה היסטורית, כאשר זו האחרונה מעגנת את תחום הידע של לימודי התרבות בנקודות זמן ובחקשן חברתי-תרבותי.

נושאי הלימוד

- מהם לימודי תרבות? המצאתם מחדש של לימודי התרבות.
- תאוריות של מדיה ותאוריות של חברה; בסיס ומבנה-על בתאוריה התרבותית המרקסיסטית; הגילוי מחדש של 'אידיאולוגיה'; שתי פרדיגמות בלימודי תרבות; המורשת התאורטית של לימודי התרבות.
- הצפנה ופענוח; 'המעגל התרבותי' של זרימת משמעויות; דרכי התבוננות.
- תת-תרבויות; תרבויות ומעמד; תת-תרבות וסגנון; תאוריה של צורות תרבותיות ושעתוק; הפיתוח התקשורתי של תת-תרבויות.
- המקומי והגלובלי בתרבות; האתניות החדשה; נתקים ופערים בכלכלת התרבות הגלובלית; האטלנטיות השחורה כתרבות-נגד במודרניות.
- טלוויזיה ומגדר; קהילות פרשניות ואוריינות משתנה; מקהלים לצרכני תקשורת במשק הבית; הקולנוע ההוליוודי: הבריחה הגדולה.
- כלכלה פוליטית ולימודי תרבות: הוויכוח בין הגישות.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדרוך למידה.

14205 תאוריות וגישות בחקר התרבות

3 נקודות זכות

שייך נוסף: תואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

שייך נוסף: תואר שני בפסיכולוגיה חברתית

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי תרבות.¹

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר תמי עמיאל-האוזר, גל חרמוני, ניר קדם
יועצים: פרופ' גבי צורן, ד"ר ענת זנגר, ד"ר סנדרה מאירי, ד"ר ליאת פרידמן

הקורס מציע סקירה היסטורית של אופני המחשבה, המתודולוגיות והתאוריות אשר כוננו ועיצבו את 'לימודי התרבות' במהלך המאה ה-20, וגיבשו את השפה המושגית שממשיכה להנחות את חקר התרבות כיום. הקורס מציג את הגותם של כמה מהחוקרים והחוקרות העיקריים בתחום, במטרה לפתח מבט ביקורתי ביחס לשלושת המושגים המרכזיים בביקורת התרבות, שעברו גלגולים והתפתחויות שונות בהגות של המאה ה-20: האידיאולוגיה, הסובייקט והשפה.

נושאי הלימוד

- יסודות תאורטיים:** קרל מרקס, זיגמונד פרויד, פרידריך דה-סיסיר
- סטרוקטורליזם:** קלוד לוי-שטראוס, רומן יקובסון, רולן בארת
- תאוריות סובייקט:** קרל גוסטב יונג, ז'אק לאקאן, מישל פוקו
- פיתוחי המרקסיזם:** אנטוניו גרמשי, ולטר בנימין, תאודור אדורנו ומקס הורקהיימר, לואי אלטוסר, מישל פוקו
- דקונסטרוקציה מוסט-סטרוקטורליזם:** ז'אק דרידה, מישל פוקו, רולן בארת, ז'יל דלו ופליקס גואטרי.
- מוסט-מודרניזם:** ז'אן-פרנסואה ליוטאר, ז'אן בודריאר, פרדריק גיימסון
- כניסת האחר/ת לתאוריה: פמיניזם ומגדר –** לוס איריגאריי, הלן סיקסו, ז'וליה קריסטבה, ג'ודית בטר; **מוסט-קולוניאליזם, גזע וצבע –** פרנץ פנון, אדוארד סעיד, הומי באבא; **תאוריה קווירית –** דיוויד הלפרין, ג'ודית בטר.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על מקראת מאמרים, בעברית ובאנגלית ועל מדרוך למידה הכולל מבואות לכל אחד מהפרקים והסבר של עיקרי הרעיונות בכל אחד מהמאמרים.

1 תנאי קבלה לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה**, קורס החובה באחת מהמגמות, וכן פטור ממשלוח ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.
תנאי קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית ושניים מבין הקורסים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א**, **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב**, **קוגניציה חברתית, תהליכים קבוצתיים, הבדלים בין-אישיים**.

14204 גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות

3 נקודות זכות

שייך נוסף: תואר שני בפסיכולוגיה חברתית

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי תרבות.¹

פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב, ד"ר רונן פרידמן; רינה סקוטלסקי (עריכה)
יועצים: פרופ' חיים חזן, פרופ' רונן שמיר, ד"ר יובל יונאי, ד"ר אילנה סילבר

קורס זה מרחיב את יריעת ההיכרות עם תאוריות בחקר התרבות אל גישות שמעוגנות במסורות החשיבה הסוציולוגית והאנתרופולוגית (שאינן מיוצגות בקורסי החובה האחרים בתכנית). חלוקה מקובלת של התאוריות הסוציולוגיות והאנתרופולוגיות בחקר התרבות מבחינה לעתים בארבע פרספקטיבות מרכזיות: מרקסיזם ופיתוחי, ניתוח מבני, ניתוח פרשני של משמעויות, ותרבות כמופע (performance). הפרספקטיבה המרקסיסטית לגרסותיה נדונה בהרחבה בקורסי החובה האחרים, ולפיכך, קורס זה מתמקד בשלוש הגישות הנותרות ומציע היכרות עם מבחר כתבים של כמה מהתאורטיקנים רבי ההשפעה בנושא. בנוסף, על רקע העובדה כי התאוריות המסורתיות נוטות להתייחס, בחינת מובן מאליו, לתרבויות לאומיות ואתניות כישויות נפרדות, מציע הקורס גם היכרות עם עמדות תאורטיות מעודכנות שמתמקדות בתרבות הגלובלית במודרניות המאוחרת.

נושאי הלימוד

- תרבות ומבנה חברתי: הצורות היסודיות של החיים הדתיים, זיכרון קולקטיבי וקהילות, טקסיות ולימינליות, טוהר וסכנה.
- עולמות משמעות ופעולה חברתית: פרוטסטנטיות ורוח הקפיטליזם, התהליך הציוויליזציוני, תיאור גדוש של תרבויות, נקודת מבטו של הילי, הולדת האסתטיקה הטהורה.
- תרבות כמופע: העיר הגדולה ותרבותה, כבוד והתנהגות נאותה, תרבות כארגו כלים, יחסים פוסט-חברתיים.
- תרבות וגלובליזציה: איזומורפיזם תרבותי, גלוקליזציה, קוסמופוליטיות, הכרה וסטטוס.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדרוך למידה.

1 תנאי קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית: קבלה לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית ושניים מבין הקורסים: **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א**, **סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב**, **קוגניציה חברתית, תהליכים קבוצתיים, הבדלים בין-אישיים**.

תואר שני

לימודי תרבות

14206 רב-תרבותיות בישראל

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי תרבות.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר עדיה מנדלסון-מעוז; רות רמות (עריכה)
יועצים: פרופ' נילי דינגוט, פרופ' ניסים קלדרון, פרופ' יהודה שנהב, ד"ר רוז יוסף, ד"ר דניס שרביט

הקורס מציג את מושג הרב-תרבותיות בהקשרו הישראלי, בוחן תאוריות של רב-תרבותיות ומוזהה את מקומה של החברה בישראל בתוך קטגוריות תאורטיות אלו. הקורס מציג שלושה תחומים בהם עולים המתחים הבין-תרבותיים: התחום הלאומי – יהודים ולא יהודים; התחום העדתי (ילידים ומהגרים) – אשכנזים ומזרחים, יוצאי חבר המדינות (ברית-המועצות לשעבר) ויוצאי אתיופיה; התחום הדתי – חילוניים ודתיים. נוסף על תחומים אלה עוסק הקורס ביחסי מגדר ורב-תרבותיות.

הקורס מציג שתי אסכולות של רב-תרבותיות: רב-תרבותיות מתונה – פלורליסטית, ורב-תרבותיות רדיקלית – פוסט-לאומית, ומתאר את המתח בין מחויבות לסולידריות לבין התחזקות של מגמות האוטונומיה התרבותית בקרב קבוצות ומגזרים שונים בישראל.

נושאי הלימוד

רב-תרבותיות – בין מציאות לבין מדיניות

- מבוא
- הרב-תרבותיות הליברלית
- הרב-תרבותיות הפוסט-לאומית
- הרב-תרבותיות הפלורליסטית
- תרבות ישראלית – הזרם המרכזי

קבוצות ומגזרים בחברה הישראלית

- התחום הלאומי – בין היהודים לבין הערבים
- התחום העדתי – בין האשכנזים לבין המזרחים, יוצאי חבר המדינות ויוצאי אתיופיה
- התחום הדתי – בין החילוניים לדתיים
- מגדר ורב-תרבותיות

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדריך למידה.

14201 פייר בורדייה: טעם, הון תרבותי ואמנויות¹

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: לפחות שניים מבין הקורסים **חברה תרבות ויצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב, דנה קפלן
יועצים: פרופ' גד יאיר, ד"ר ששה וייטמן, ד"ר זאב שביט

קורס זה מציע היכרות עם גישתו של הסוציולוג פייר בורדייה (Pierre Bourdieu, 1930-2002) לחקר התרבות והאמנות, ועם השפעותיה ויישומיה. בזכות ניסוח מושגים כמו הון תרבותי, הביטוי ושדה הייצור התרבותי, נודעה לתאוריה זו השפעה מרחיקת לכת על הבנת אופן התפקוד של תחום התרבות והאמנות בהקשר החברתי המודרני. במוקד עבודתו של בורדייה עומד הקישור בין טעם באמנות ובמוצרי תרבות לבין מיקום חברתי. בורדייה מציג את הטעם כמשאב אישי וקולקטיבי המשמש לסימון של היבדלות חברתית, במיוחד בהקשר של אנינות והעדפה של אמנויות עיליות במודרניות המערבית, בה השיפוט האסתטי הטהור נתפס כבלתי תועלתני. עבודתו האמפירית של בורדייה חושפת הן את ההיבט התועלתני-חברתי שאנינות הן את האופן בו תועלתנות זו מוסווית באמצעות המוסדות והשיח אודות אסתטיקה ואמנות. חלק מרכזי נוסף בעבודתו של בורדייה הינה התאוריה של שדה הייצור התרבותי. במסגרת זו מנתח בורדייה את היותם של תחומי האמנות השונים זירות של מאבק ומיקוח בין יוצרים ומבקרים, בהן נקבעים מדדי השיפוט והערך של יצירות אמנות ונוסדות מערכות של אמונה ב"מופתיות" של גופי יצירה ובי"גאוות" של יוצריהם.

נושאי הלימוד

- עיון מעמיק בעבודותיו המרכזיות של בורדייה והיכרות עם מושגים מרכזיים בתחום התרבות: שדה הייצור התרבותי, ייצור הערך האמנותי, שוק הטובין הסמליים, הצמיחה ההיסטורית של האסתטיקה הטהורה, מעמדות ומיון תרבותי.
- הרחבות, ביקורות ותוספות לבורדייה: עבודתו של בורדייה והתרבות הפוסט-מודרנית, צמיחתו של האומניבור ("אוכל-כול") התרבותי, יזמות תרבותית ומיון אמנותי, היבדלות תרבותית באוסטרליה, שדה הספרות בצרפת.
- מחקרים באמנויות ותרבות פופולרית: האתגר האסתטי של האמנויות הפופולריות, הון תרבותי והמדיה, משטרי ערך, ערכה האמנותית של מוסיקת הרוק, מוזיאונים לאמנות, טעם כביצוע תרבותי.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראת מאמרים ומדריך למידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת הלימודים לתואר שני במינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך ובמסגרת התואר השני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים במגמת פוליטיקה, חברה ותרבות.

14203 יהדות, עבריות, ישראליות: היבטים תרבותיים¹

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: לפחות שניים מבין הקורסים **חברה תרבות ויצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר ליאת שטייר-לבני
יועצים: פרופ' דן אוריין, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' ניסים קלדרון, פרופ' מוטי רגב, ד"ר יעל מונק

הקורס בוחן ייצוגים של זהויות יהודיות, עבריות וישראליות בטקסטים שונים בתרבות הישראלית (ציור, פיסול, תאטרון, קולנוע, שירה, ספרות ועוד) ועומד על האופנים שבהם עוצבו, תוך קיום יחסי אימוץ ודחייה ביניהם, למן עלייתה של ההגמוניה החילונית ביישוב היהודי בארץ-ישראל.

מטרתו של הקורס היא להראות כי למרות שהציונות התגבשה, לכאורה, כמרד ביהדות המסורתית, "יהדות", "עבריות" ו"ישראליות" אינן הגדרות המייצגות קטבים מנוגדים, קבועים, אלא זהויות אמביוולנטיות, היברידיות, המתקיימות זו לצד זו, תוך השפעה הדדית וערבול בין זהויות.

נושאי הלימוד

מבוא – "יהדות", "עבריות", "ישראליות": קשרים בין לאומיות ודת

ייצוג העבריות – תקופת היישוב והשנים הראשונות של המדינה

- הייצוג התרבותי של ה"עבריות" ושל "היהודי החדש"
- עבריות ויהדות אשכנזית: הייצוג התרבותי של היהדות האירופית
- עבריות ויהדות מזרחית: הייצוג התרבותי של זהות יהודית-ספרדית בתפוצות אסיה וצפון-אפריקה ובישוב הישן
- דת אזרחית: הפירוש החילוני-לאומי של טקסים דתיים, חגים ומיתוסים יהודיים מסורתיים

ישראליות – ריבוי נרטיבים

- ישראליות ויהדות מזרחית: ייצוג המזרחים והמסורת היהודית-מזרחית משנות השישים ואילך
- ישראליות ואורח החיים היהודי באירופה – מהשוליים למרכז
- ישראליות דתית: ייצוג היהדות והציונות הדתית בתרבות הישראלית – מהשוליים למרכז
- ישראליות חרדית: ייצוג העולם החרדי בתרבות הישראלית – בין סלידה לסקרנות
- סיכום – "יהדות", "עבריות", "ישראליות": זהויות משתנות, אמביוולנטיות, נזילות

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדריך למידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

תואר שני

לימודי תרבות

תואר שני

14207 סוגיות במעברים ובמגעיים בין תרבויות:

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: עמרי הרצוג, דביר צור; רות רמות (עריכה)
אחראית אקדמית: פרופ' נורית גרץ
יועצים: פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' חנן חבר, ד"ר קרולה הילפריק, ד"ר חנה הרציג, ד"ר מירי טלמון, ד"ר יעל מונק

נקודת המוצא לקורס זה היא השאלה באיזו מידה יש לבני תרבות אחת אמצעי גישה למשמעויותיה של תרבות אחרת, ועד כמה נטועים אמצעים אלו בתהליכים של השפעה, ניכוס והטיה. הקורס עוסק הן בהיבטים תאורטיים של נקודות מגע בין-תרבותיות הן בניחות פרקטיקות מגע נפוצות בין תרבויות. בתוך כך יידונו יחסי המשא ומתן שבין תרבויות העולם "הראשון" לאלו של העולם "השלישי", ובעיקר אסטרטגיות של ייצוג ה"אחר" התרבותי. במוקד הקורס עומדת כלכלת היחסים האקזוטית, שבאמצעותה מיובאים למרחב תרבותי מרכזי אובייקטים, סיפורים וטקסים השייכים לתרבות זרה, בדרך כלל פריפריאלית; וכן כלכלת הכפר הגלובלי, שבמסגרתה מופצים אובייקטים של תרבות המרכז אל תרבויות שוליים.

נושאי הלימוד

- אינטר-טקסטואליות וכלכלת התרגום
- כיצד ניתן לדבר על תרבות אחרת?
- תרבות מרכז ותרבות שוליים
- אוריינטליזם וביקורת האוריינטליזם
- מהי אקזוטיקה?
- נרטיבים של תיירות
- להתפעל מיופיו של האחר

14208 סוגיות בתאוריה של המרחב:

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: ד"ר תמר ברגר, פרופ' נורית גרץ (אחראית אקדמית)
יועצים: פרופ' תמר אלאור, פרופ' חנן חבר, ד"ר מיכאל פיגה

הקורס מציג תאוריות מרכזיות בנושא ההבניה התרבותית של המרחב. הקורס עוקב אחר מעברים בין תפיסה כוללת ומאחידה של המרחב, המזהה בו חלוקות ברורות וקבועות (פנים/חוץ, עיר/כפר וכד'), אל תפיסה הרואה בו תופעה דינמית, משתנה תדיר, בה מיטשטשות הבחנות מסוג זה, ואל הווירטואליזציה של המרחב – המרחב האינטרנטי.

נושאי הלימוד

- **מרחב הפנים:** מבנה הבית ומושג הפרטיות.
- **המרחב האורבני:** העיר המודרנית כמרחב תרבותי של יחסים בין מגורים חברתיים, בין פרברים למרכז.
- **המרחב הגלובלי:** יחסי הכוח בין המקומי (לוקלי) לגלובלי.
- **מרחבים נחצים ו'המרחב השלישי':** המפגש והחלחול ההדדי בין קטגוריות, טשטוש הגבולות והניזילות שלהם.
- **"לא-מקומות", הטרוטופיות ומרחבים וירטואליים:** מנמלי תעופה, מלונות רשת והיעדר שייכות, דרך אתרים מומצאים אך ממשיים (גן חיות), ועד למרחב האינטרנטי.

14209 גוף ותרבות: מסורות, שאלות, בעיות:

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: ד"ר דפנה הירש
יועצים: פרופ' גדי אלגזי, ד"ר סיגל גולדין, ד"ר סנאית גיסיס, ד"ר טל כוכבי

ההכרה כי הגוף האנושי אינו רק נתון ביולוגי אלא גם תוצר חברתי-תרבותי והיסטורי התבססה זה מכבר במדעי הרוח והחברה. עם זאת, חוקרים שונים ממשיגים את היחסים בין "גוף", "חברה" ו"תרבות" בצורה שונה מאוד. באופן כללי אפשר להבחין בין גישות המדגישות את ההבניה החברתית-תרבותית של גופים, שבהן הגוף מומשג לעתים קרובות כתוצר פסיבי של תכתיבים תרבותיים, לבין גישות העוסקות בגוף הדינמי, האקטיבי והאינטראקטיבי, ולעתים אף רואות בגוף עצמו גורם פעיל בעיצוב הפעולה החברתית. גם הסימן "גוף" מציין דברים שונים בעבודות שונות: חלק מהן מתמקדות בתפיסות ובייצוגים של גופים; אחרות עוסקות בגוף החש או בגוף הפעיל – במחוות, פרקטיקות ואינטראקציות; ואילו סוג אחר של עבודות דן באופנים שבהם גבולות הגוף מתעצבים וממושטרים.

הקורס מציג את הדיון המחקרי בגוף: את הגישות העיקריות למחקר הגוף כתוצר חברתי-תרבותי, על היתרונות והבעיות הגלומות בהן, ואת הסוגיות המרכזיות הנבחנות במסגרתו.

נושאי הלימוד

- **גישות לגוף כאובייקט מחקר:** טכניקות גופניות; גישה סימבולית; גוף ושיח; פנומנולוגיה; אינטראקציה ותקשורת גופנית; פרקטיקה; היסטוריה; פסיכואנליזה.
- **תפיסות ודימויי גוף:** ההבניה התרבותית של הגוף הביולוגי; הגוף המוגזע (racialized); הגוף "הפגום"; רוזן ושומן.
- **הגוף וחומרים אחרים:** לבוש; מזון; טכנולוגיה; גוף חדר עולם.
- **הנחלה והתפשטות של רפרטוארים גופניים:** "הגוף המודרני" (רציונליזציה, משמעת, פיקוח עצמי); כיצד נלמדות מחוות; גוף ולאומיות; מגע בין תרבויות ותיירות.
- **גוף העצמי:** עיצוב הגוף וייצור זהות וערך.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

תואר שני

לימודי תרבות

תואר שני

14211 תרבות פופולרית¹

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב, ד"ר דפנה הירש
יועצים: פרופ' רקפת סלע-שפי, ד"ר אורן סופר, ד"ר פול פרוש, ד"ר מישל רוזנטל

התרבות הפופולרית כוללת מגוון נרחב של צורות תרבותיות, אמצעי הבעה ודפוסי פעילות. סרטי קולנוע ומוזיקה פופולרית, מודעות פרסום וסגנונות אופנה, דרמות טלוויזיה ומשחקי כדורגל – הם דוגמאות למכלול מרחבי התוכן והמוצרים בתרבות הפופולרית, שלעתים משויכים במובהק לתחום האמנות, ומצד שני יש בהם תכנים שהמונח "מוצרי צריכה" מתאים להם יותר. בנוסף לכך, תוצריה השונים שזורים זה בזה: הטלוויזיה משרתת כדורגל, שחקני הכדורגל מפרסמים מותגי אופנה, בפרסומות מתנגנים להיטי פופ ורוק, וכך גם בפסקול של סרטי קולנוע, אשר השחקנים המופיעים בהם הינם "כוכבים" שסביבם מתקיימים מוצרים כמו טורי רכילות. בנוסף, רבים מתוצרי התרבות הפופולרית מזוהים עם התעשיות התרבותיות, כלומר עם עשייה תרבותית ואמנותית של תאגידים.

קורס זה מציע היכרות ממוקדת עם כמה מן הסוגיות המרכזיות בהן עוסק המחקר אודות תרבות פופולרית. לאור שפע הסוגיות והפריסה הנרחבת של התופעות, הקורס מתמקד בכמה נושאים והיבטים מרכזיים ובמסגרת כל אחד מהם מציג מחקרים ומאמרים קלאסיים לצד דוגמאות מייצגות.

נושאי הלימוד

- **תרבות פופולרית, תרבות צריכה, אמנות:** "תרבות פופולרית" ו"תרבות המונים"; תרבות פופולרית כתרבות צריכה; תרבות פופולרית כאמנות; הקשר היסטורי-חברתי
- **מבט היסטורי ואנתרופולוגי**
- **עיון וניתוח של תוצרים וטקסטים:** מיתולוגיות; קולנוע הוליוודי וכוכבות; הקניון כ"טקסט תרבותי"; דיסני; אופנה; פופ
- **ייצור והקשר מוסדי:** הקשרים חברתיים רחבים; התעשיות התרבותיות; היצע וביקוש; מעבר של מודלים וגלובליזציה
- **קהלים וצריכה:** פרקטיקות צריכה; בין צריכה להשתתפות: "ריאליטי" ו"טוק-שואו"; אופני צריכה ומשמעות דיפרנציאליים

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

14212 מגדר: תרבות וזהות¹

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: ד"ר דפנה הירש, ד"ר יעל מונק
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' ניצה ינאי, ד"ר ניצה ברקוביץ, ד"ר תמי עמיאל-האוזר, ד"ר שמרית פלד

המונח "מגדר" מתייחס להבניה החברתית-תרבותית של הבדלים בין המינים. בכך טמונה ההנחה שאנשים אינם נולדים "נשים" או "גברים" אלא נעשים כאלה. יחד עם זאת, מגדר אינו מציין סדרה של תכונות אלא קטגוריה יחסית, המבנה ומארגנת יחסים חברתיים היררכיים – בראש ובראשונה בין גברים לנשים, אבל גם בין קבוצות של גברים או בין קבוצות של נשים, ולעיתים אף משמשת לקידוד יחסי כוח בין קבוצות מסוגים אחרים (למשל קבוצות לאומיות או אתניות). אמנם קטגוריות המגדר קיימות בכל החברות האנושיות, אולם הן מאורגנות באופן שונה מתקופה לתקופה ומחברה אחת לשנייה. כל חברה מכוננת את המשמעות של מגדר בהקשר של מגוון תחומים – פוליטיים, כלכליים, משפטיים, תרבותיים וכיו"ב – המקיפים יותר ממה שאנו תופסים כמגדר כשלעצמו.

הקורס בוחן סוגיות יסוד בחקר המגדר, תוך התמקדות באותם תחומים של החברה והתרבות שהם מרכזיים להבנת ההבניה של תפקידי מגדר וזהויות מגדריות, ולשעתוק יחסי הכוח המגדריים.

נושאי הלימוד

- מהו מגדר?
- הסברים לאי-השוויון המגדרי
- מגדר ומיניות
- מגדר וגוף
- תרבות דומסטית וחלוקת העבודה במשפחה
- מגדר, לאומיות ואתניות
- מגדר ומעמד
- מגדר ושפה
- נשים קוראות/נשים כותבות
- תרבות פופולרית – מלודרמה ואופרות סבון

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

14213 מדע ותרבות¹

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: ד"ר יקי מנשנפרוינד
אחראי אקדמי: ד"ר נדב דוידוביץ'
יועצים: פרופ' גד יאיר, פרופ' מנחם פיש, ד"ר טל גולן, ד"ר יובל ינאי

הקורס מוקדש לבחינתן של סוגיות הנוגעות למדע ולהקשריו התרבותיים, החברתיים וההיסטוריים. נקודת המוצא של הקורס היא שהמדע לא התפתח והתגבש בחלל ריק, כי אם בתנאים תרבותיים, חברתיים ופוליטיים מסוימים, וכי הבנתם של תנאים אלו חיונית לשם הבנה של השדה והשיח המדעיים, ושל מקומו של המדע בתרבות המערב. הקורס מדגיש את האופנים המגוונים שבהם השפיעה התרבות על צמיחתו של המדע ועל התגבשותה של עצם התפיסה המדעית. בהתאם להשקפה הרואה במדע יצירה אנושית-חברתית שאינה מנותקת מהרקע התרבותי שבמסגרתו היא פועלת, מתמקד הקורס באופני הפילמוסי (polemic) של השיח המדעי, המהווה (בין היתר) זירת התגוששות בין רעיונות, אסכולות, קבוצות ואישים. מטרתו הכללית של הקורס היא לגרום לתלמידים לחשוב מחדש על עצם טיבו של המדע, מתוך הכרה ברבובי הפנים של השיח המדעי ושל פעילויות הגומלין שהוא מקיים עם גורמים תרבותיים רבים.

נושאי הלימוד

- **צמיחתה של התרבות המדעית – המהפכה המדעית ושורשיה התרבותיים:** השקפת העולם המדעית; החשיבה המדעית ותורת הנסתר והמאגיה; מדע וכנסייה; מדע ופסודו-מדע; הטבע כאובייקט מדעי; תמונת העולם הקופרניקאית.
- **המדע בתרבות המודרנית – המאה ה-19 והמאה ה-20:** תורת האבולוציה בהקשר חברתי-תרבותי; הפיזיקה המודרנית בהקשרים תרבותיים-לאומיים; מדע ופסודו-מדע; מדע והציבור הרחב; רפואה והשקפת עולם; חשיבה כמותנית ופוליטיקה; מדע ופריפריה.
- **מדע, חברה ותרבות – סוגיות תאורטיות בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה של המדע:** המדע כחשקפת עולם; פאיראבנד ואנרכיזם במדע; הביקורת הפוסט-מודרניסטית של המדע; מדע פמיניסטי; המדע במבט אנתרופולוגי; מדע ופסודו-מדע; בורדייה על הייצור ההיסטורי של האמת; מדע, תרבות ואתיקה; מדע ומיעוטים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדריך למידה.

1 אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

תואר שני

לימודי תרבות

תואר שני

14210 שיטות מחקר איכותניות (תואר שני)¹

3 נקודות זכות

שיוך נוסף: תואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / דמוקרטיה וגלובליזציה; ממשל ומדיניות ציבורית

4 תנאי קבלה ללימודי תרבות: שלושה מבין הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל, שיטות מחקר איכותניות (תואר שני)**, ושלושה קורסי ליבה לבחירה מן התכנית. כמו כן דרוש ממוצע ציונים של 90 ומעלה ועבודה סמינריונית אחת לפחות. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ועדת הקבלה של המסלול.

תנאי קבלה ללימודי דמוקרטיה בין-תחומיים: אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית וסוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה, קורס החובה במגמת ההתמחות, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.**

פיתוח הקורס: פרופ' תמר ליבס, פרופ' מוטי רגב, ד"ר דוד לוי
יועצים: פרופ' ורד ויניצקי-סרוסי, פרופ' ענת פירסט, ד"ר זירום בורדון, ד"ר עפרה גדעוני-גולדשטיין, ד"ר עדנה לומסקי-פדר, ד"ר אורן מאירס, ד"ר פול פרוש

הקורס מציג את מהותו ואופיו של המחקר האיכותני, את ההיגיון האמפירי והפרשני שמנחה אותו, וכן את התפתחותו במדעי החברה. הקורס מנחה ומדריך כיצד ללקט נתונים בשיטות מחקר מגוונות: ראיונות מסוגים שונים, תצפיות, חומרים חזותיים וקוליים מתוך ארכיונים או באמצעות הקלטות. הקורס גם מדריך כיצד לנתח סוגים שונים של טקסטים: כתובים, מדוברים וחזותיים (תמונות וסרטי קולנוע). פרק מרכזי בקורס מציג את הבסיס התאורטי לעמדה האנתרופולוגית והאתנוגרפית כלפי שדה המחקר, וכן מדריך ומדגים כיצד יש לגשת לביצוע עבודה אתנוגרפית, כלומר, כיצד ליצור מגע עם השדה וכיצד לבצע בפועל תצפיות בקרב נחקרים.

בין נושאי הלימוד

- בניית קורפוס: עקרונות לאיסוף נתונים
- ראיונות של יחיד וקבוצה
- וידאו, סרטים ותצלומים כמסמכי מחקר
- ניתוח תוכן קלאסי
- ניתוח שיח, שיחה ודיבור
- ניתוח סמיוטי של תמונות, סרטים ומוסיקה
- אתיקה במחקר איכותני
- נקודת המבט של היליד
- כניסה לשדה, תצפית ולמידה
- עבודת השדה כעבודת בית

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **מחקר איכותני: שיטות לניתוח טקסט, תמונה וקול** (תרגום: אורית פרידלנד; האוניברסיטה הפתוחה, 2010), שהוא תרגום של הספר:

Qualitative Researching with Text, Image and Sound, edited by M. Bauer & G. Gaskell (Sage, 2000)

וכן על מקראה ומדריך למידה.

1 מי שלמד את הקורס **שיטות מחקר איכותניות** (10748) בתואר ראשון, אינו יכול ללמוד קורס זה.

14299 סמינר תזה לכתובה מחקרית בלימודי תרבות

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: 24 נ"ז עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל, שיטות מחקר איכותניות (תואר שני)**, ושלושה קורסי ליבה לבחירה מן התכנית. כמו כן דרוש ממוצע ציונים של 90 ומעלה ועבודה סמינריונית אחת לפחות. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ועדת הקבלה של המסלול.

פיתוח הקורס: ד"ר עדיה מנדלסון-מעוז, ד"ר תמי עמיאל-האוזר
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' יגיל לוי, ד"ר אופיר מינץ-מנור

סמינר תזה לכתובה מחקרית נועד להכשיר את תלמידי התכנית לכתובת הצעת מחקר לתזה בלימודי תרבות.

הסמינר עוסק במנעד הרחב של שיטות המחקר המשמשות בלימודי תרבות ובמחקר תרבות (איכותניות, פרשניות, כמותיות, השוואתיות). מטרתו לסייע לתלמידים לגבש את דרכם המחקרית ולבחור את שיטות המחקר שישמשו אותם בכתובת עבודת התזה. במהלך הסמינר הסטודנטים יקראו מאמרים שעוסקים בשיטות המחקר השונות וינתחו מאמרים שעושים שימוש בשיטות מחקר מגוונות. כמו כן, הסטודנטים יתחילו לגבש טיוטה ראשונית להצעת התזה במסגרת מטלות הסמינר, שבמסגרתן יכתבו את חלקיה השונים של ההצעה.

הסמינר הוא חובה לכל מי שמתקבלים למסלול עם תזה.

תיאורי הקורסים לתעודות הוראה

תעודת הוראה בתורה שבעל-פה
ובמחשבת ישראל / 323

תעודת הוראה בהיסטוריה / 324

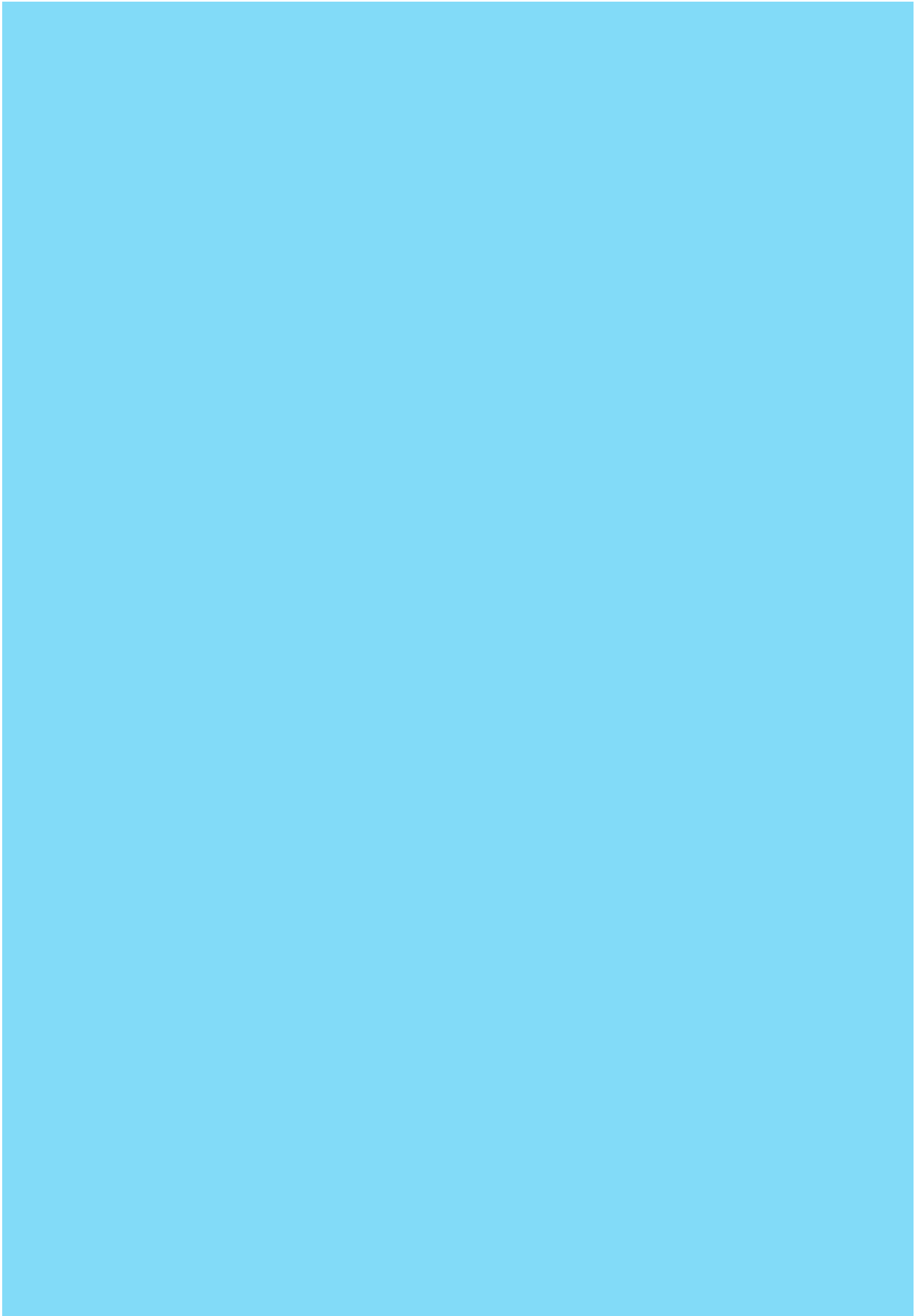
תעודת הוראה בספרות / 325

תעודת הוראה במדעי החברה / 326

תעודת הוראה באזרחות / 327

תעודת הוראה בפסיכולוגיה / 328

תעודת הוראה במדעי המחשב / 329

תעודות הוראה

תעודת הוראה בתורה שבעל-פה ומחשבת ישראל

תעודות הוראה

55476 אוריינות מחקר בחינוך

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רום
יועצת: פרופ' שרה גורי-רוזנבלית

הקורס **אוריינות מחקר** הוא קורס יישומי המזמן התנסות מעשית בנינוח ממצאי מחקר ומקנה דרכים לשימוש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות במסגרת הבית ספרית.

הקורס מאפשר למורה החדש לראות את המתרחש במערך הכיתתי והבית ספרי בעיניים מחקריות, לבחון תהליכים ולחפש דרכים לקידום המערך התוך בית ספרי ולשיפורו.

בין מטרות הקורס

- להכיר סוגי מחקר רלוונטיים לנושאים הקשורים בפעילות הבית הספרית והכיתתית;
- להקנות כלים לבחינת איכות המרכיבים והתהליכים במסגרת הבית ספרית;
- להקנות את היכולת להשתמש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות פנים בית ספריות;
- להכשיר את הסטודנט לזהות גורמים מקדמים וגורמים בולמים במערכת הכיתתית והבית ספרית ולהתמודד עימם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מדריך למידה ועל מקראה (בעברית ובאנגלית).

מתכונת הקורס

- המפגשים ייערכו הן פנים-אל-פנים והן בשילוב טכנולוגיות באמצעות אתר הקורס.
- הקורס כולל מטלות המחייבות קריאה ביקורתית של המאמרים ומטלה מסכמת.
- נדרשת השתתפות פעילה במפגשים.

חובה להשתתף במפגש ההנחה הראשון ובשניים האחרונים.

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

55156 פרקטיקום בהוראת תושב"ע ומחשבת ישראל

◀ **תנאי קבלה:** הקורסים **מתודולוגיה של הוראת תורה שבעל-פה ומחשבת ישראל**, **פילוסופיה של החינוך**¹.

ההכשרה נועדה לאפשר לפרח ההוראה לצפות ולהתנסות בהוראת תורה שבעל-פה ומחשבת ישראל בבית הספר העל-יסודי.

מבנה הקורס

ההכשרה המעשית כוללת צפייה מובנית בשיעורי תורה שבעל-פה ומחשבת ישראל בבית הספר העל-יסודי והתנסות בהוראה.

כל פרח הוראה מלווה במורה מאמן בבית הספר מסוים. פרח ההוראה צופה צפייה מובנית בשיעוריו של המורה המאמן ומשתתף בפעילויותיו בבית הספר. בתום ההכשרה יתקיים שיעור מבחן.

משך תקופת ההכשרה (6 שעות בשבוע) היא מחודש ספטמבר ועד חודש מאי, עם תום שנת הלימודים.

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 10 שעות סמסטריאליות.

55471 סמינר דידקטי בתושב"ע ומחשבת ישראל

◀ **תנאי קבלה:** הקורס **מתודולוגיה של הוראת תושב"ע ומחשבת ישראל**.

הסמינר הדידקטי יהווה עיבוד של ההתנסות המעשית (פרקטיקום) ובו ינותחו היבטים שונים הקשורים בתהליך הצפייה.

מבנה הקורס

במהלך הקורס ייערכו 9 מפגשים. המפגשים יוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל ולהתנסות בקטעי הוראה קצרים במסגרת מפגש של עמיתים.

הסמינר הדידקטי יילמד במקביל ללימוד הקורס **פרקטיקום בהוראת תושב"ע ומחשבת ישראל**.

חובה להשתתף במפגשי ההנחה.

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

55155 מתודולוגיה של הוראת תושב"ע ומחשבת ישראל

◀ **תנאי קבלה:** לפחות 72 נקודות זכות של תואר ראשון שמהן לפחות 18 נקודות זכות בתורה שבעל-פה, 24 נקודות זכות במדעי היהדות ובכללן קורס מתקדם אחד מבין הקורסים **סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים או מוד בר-כוכבא**. כמו כן יש לסיים בהצלחה את הקורסים **תכנון לימודים, הוראה והערכה, פסיכולוגיה בחינוך**.

מטרות הקורס

- הקניית כלים דידיקטיים להוראת המקצוע בבתי הספר העל-יסודיים;
- התמודדות עם שאלות פדגוגיות וערכיות, העולות במהלך הוראת המקצוע;
- הכרת תכניו הלימודיים וחומרי הלמידה הקיימים;
- הקניית כלים בסיסיים להכנת חומרי הוראה;
- הכרת כלים ביבולוגרפיים בסיסיים המסייעים בהתמודדות עם חומרי ההוראה.

מבנה הקורס

הקורס מתקיים בהוראה פרונטלית של 7 מפגשים כפולים, שהנוכחות בהם חובה. כל אחד מהמפגשים כולל הדגמות מתוך תכניות הלימודים, דיון, התנסות בהוראה של יחידת לימוד וקבלת משוב.

1 או הקורס **תורת החינוך** (55004), שאינו מוצע עוד.

תעודות הוראה

תעודת הוראה בהיסטוריה

תעודות הוראה

55169 מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 6 שעות סמסטריאליות.

תנאי קבלה: לפחות 72 נ"ז של תואר ראשון שמהן לפחות 48 נ"ז בהיסטוריה ובכללן קורס מתקדם אחד בהיסטוריה ועבודה סמינריונית אחת בהיסטוריה. כמו כן יש לסיים בהצלחה את הקורסים **תכנון לימודים, הוראה והערכה, פסיכולוגיה בחינוך**.

קורס זה נועד להכשיר מורים להיסטוריה במערכת החינוך.

במסגרת הקורס יכירו ויתנסו הסטודנטים במגוון אמצעים, אסטרטגיות ושיטות הוראה לעריכת שיעור היסטוריה, ובנוסף ילמדו סוגיות עיוניות הקשורות לפילוסופיה של ההיסטוריה, להיסטוריוגרפיה ולהוראת ההיסטוריה.

מבנה הקורס

הקורס ינתן במסגרת של סדנה שהנוכחות בה היא חובה. חלק מהמפגשים יוקדשו להרצאות, הסברים והדגמות של המרצה; בחלק אחר תתבצע הוראת עמיתים בכיתה, שתאפשר התנסות בשיטות הדידקטיות השונות.

חומר הלימוד

מקראה וקובץ תרגילים (בחוברת ובאתר הקורס).

55195 פרקטיקום בהוראת ההיסטוריה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 10 שעות סמסטריאליות.

תנאי קבלה: הקורסים **מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה, פילוסופיה של החינוך**¹.

ההכשרה נועדה ללוות ולהנחות את הסטודנט בצעדיו הראשונים כמורה.

מבנה ההכשרה

הכשרה מעשית כוללת צפייה בעבודתם של מורים בשיעורי היסטוריה בבית הספר והתנסות בהוראה ובפעילויות בית ספריות נוספות. התנסות זו תלווה במורה מאמן ובמפגשי הנחיה באוניברסיטה. משך תקופת ההכשרה (6 שעות בשבוע) היא מחודש ספטמבר ועד חודש מאי, עם תום שנת הלימודים.

55474 סמינר דידיקטי בהיסטוריה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

תנאי קבלה: הקורס **מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה**.

הסמינר הדידקטי יהווה עיבוד של ההתנסות המעשית (פרקטיקום) ובו ינותחו היבטים שונים הקשורים בתהליך הצפייה.

מבנה הקורס

במהלך הקורס ייערכו 9 מפגשים. המפגשים יוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל ולהתנסות בקטעי הוראה קצרים במסגרת מפגש של עמיתים.

הסמינר הדידקטי יילמד במקביל ללימוד הקורס **פרקטיקום בהוראת ההיסטוריה**.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

55476 אוריינות מחקר בחינוך

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רום
יועצת: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט

הקורס **אוריינות מחקר** הוא קורס יישומי המזמן התנסות מעשית בנייתו ממצאי מחקר ומקנה דרכים לשימוש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות במסגרת הבית ספרית.

הקורס מאפשר למורה החדש לראות את המתרחש במערך הכיתתי והבית ספרי בעיניים מחקריות, לבחון תהליכים ולחפש דרכים לקידום המערך התוך בית ספרי ולשיפורו.

בין מטרות הקורס

- להכיר סוגי מחקר רלוונטיים לנושאים הקשורים בפעילות הבית הספרית והכיתתית;
- להקנות כלים לבחינת איכות המרכיבים והתהליכים במסגרת הבית ספרית;
- להקנות את היכולת להשתמש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות פנים בית ספריות;
- להכשיר את הסטודנט לזוהת גורמים מקדמים וגורמים בולמים במערכת הכיתתית והבית ספרית ולהתמודד עימם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מדריך למידה ועל מקראה (בעברית ובאנגלית).

מתכונת הקורס

- המפגשים ייערכו הן פנים-אל-פנים והן בשילוב טכנולוגיות באמצעות אתר הקורס.
- הקורס כולל מטלות המחייבות קריאה ביקורתית של המאמרים ומטלה מסכמת.
- נדרשת השתתפות פעילה במפגשים.

חובה להשתתף במפגש ההנחיה הראשון ובשניים האחרונים.

1 או הקורס **תורת החינוך** (55004), שאינו מוצע עוד.

תעודות הוראה

תעודת הוראה בספרות

תעודות הוראה

55167 מתודולוגיה של הוראת ספרות

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 6 שעות סמסטריאליות.

◀ תנאי קבלה: 84 נקודות זכות, ובכללן 48 נקודות זכות בספרות בקורסים שהשיגו היחיד או הראשון שלהם הוא ספרות ו/או תאטרון,¹ ובכללן כל קורסי הפתיחה והקורסים הרגילים שהם חלק מדרישות החובה לתעודת הוראה בספרות,² לפחות קורס מתקדם אחד בספרות, לפחות עבודה סמינריונית אחת בספרות, וכן קורסים עברית כשפה שנייה,³ תכנון לימודים, הוראה והערכה ופילוסופיה של החינוך.⁴ כמו כן יחויבו הנרשמים בייעוץ אצל גבי אורנה קראוס, היועצת לתעודת הוראה בספרות.

הקורס נועד לעורר מודעות לשאלות הכרוכות בהוראת הספרות לתלמידי בתי ספר על-יסודיים ולהציע פתרונות ראויים מבחינה מתודית ומבחינה חינוכית. הסטודנטים בקורס יפתחו יכולת להציע פתרונות משל עצמם.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על סדרת הרצאות מוקלטת על-גבי תקליטורים. הסדרה עוסקת בסוגיות שונות של הוראת הספרות העברית והכללית בבתי ספר על-יסודיים בארץ. הדיון מלווה בהדגמות מתוך תכנית הלימודים המקובלת. בכל דיון מוצגות דרכי הוראה שונות, המותאמות הן לנושא הנלמד והן לאוכלוסיות שונות של תלמידים. כל דיון מתבסס על לימוד עצמי מכין של יצירות ספרותיות ועל קריאה של חומר תאורטי (כגון מאמר או פרק מתחום ביקורת הספרות או מתחום החשיבה החינוכית).

הקורס כולל חובת השתתפות ב-6 מתוך 7 מפגשי הנחיה, וכן הגשת 5 מטלות חובה.

- 1 קורסים אחרים בספרות יכולים להיכלל במסגרת התנאי של 84 נ"ז, אך לא במסגרת התנאי של 48 נ"ז בספרות.
- 2 הסבר מפורט ראו בפרק **תעודות הוראה** בדיעוון האקדמי.
- 3 פטורים מלימוד קורס זה מי שעומדים באחד משלושה תנאים: א. סיימו בית ספר תיכון ששפת ההוראה בו היא עברית; ב. נבחנו בבחינת בגרות בעברית בהיקף של 5 יחידות; ג. השיגו פטור מלימודי עברית באוניברסיטה אחרת.
- 4 או הקורס **תורת החינוך** (55004), שאינו מוצע עוד.

55168 פרקטיקום בהוראת הספרות

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 10 שעות סמסטריאליות.

◀ תנאי קבלה: הקורס **מתודולוגיה של הוראת ספרות**.

ההכשרה נועדה לאפשר לסטודנטים לצפות בהוראת הספרות בבתי ספר על-יסודיים ולהתנסות בה.

מבנה ההכשרה

ההכשרה המעשית כוללת 5 שעות צפייה שבועיות לאורך כל השנה שעות בשיעורי ספרות בבית ספר תיכון והתנסות בהוראה. בסופה ייבחנו הסטודנטים במבחן מעשי. ההכשרה תלווה במורה מאמן ובדיון ביקורתי. את הצפייה בשיעורים בבית הספר אפשר להתחיל במקביל ללימודים בקורס **מתודולוגיה של הוראת ספרות**.

55470 סמינר דיסקטי בספרות

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

◀ תנאי קבלה: הקורס **מתודולוגיה של הוראת הספרות**.

הסמינר הדיסקטי יהווה עיבוד של ההתנסות המעשית (פרקטיקום) ובו ינותחו היבטים שונים הקשורים בתהליך הצפייה.

נושאי הלימוד

- שיטות הוראה
- אסטרטגיות של הוראה
- שלבי תכנון ההוראה
- שאילת שאלות לסוגיהן (על-פי הטקסונומיה של בלוס)
- תקשורת לא מילולית בכיתה
- ניהול הכיתה, הסדר והמשמעת בשיעורים

מבנה הקורס

במהלך הסמינר יתקיימו 9 מפגשים בהיקף של שלוש שעות שבועיות. המפגשים יוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל ולהתנסות בקטעי הוראה קצרים במסגרת מפגש של עמיתים.

במסגרת הסמינר נדרשים הסטודנטים להגיש 5 מטלות חובה העוסקות בהיבטים שונים של תהליך ההוראה.

הסמינר הדיסקטי יילמד במקביל ללימוד הקורס **פרקטיקום בהוראת הספרות**.

חובה להשתתף במפגשי הנחיה.

55476 אוריינות מחקר בחינוך

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רוס
יועצת: פרופ' שרה גורי-רוזנבלית

הקורס **אוריינות מחקר** הוא קורס יישומי המזמן התנסות מעשית בנינוח ממצאי מחקר ומקנה דרכים לשימוש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות במסגרת הבית ספרית.

הקורס מאפשר למורה החדש לראות את המתרחש במערך הכיתתי והבית ספרי בעיניים מחקריות, לבחון תהליכים ולחפש דרכים לקידום המערך התוך בית ספרי ולשיפורו.

בין מטרות הקורס

- להכיר סוגי מחקר רלוונטיים לנושאים הקשורים בפעילות הבית הספרית והכיתתית;
- להקנות כלים לבחינת איכות המרכיבים והתהליכים במסגרת הבית ספרית;
- להקנות את היכולת להשתמש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות פנים בית ספריות;
- להכשיר את הסטודנט לזהות גורמים מקדמים וגורמים בולמים במערכת הכיתתית והבית ספרית ולהתמודד עימם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מדריך למידה ועל מקראה (בעברית ובאנגלית).

מתכונת הקורס

- המפגשים ייערכו הן פנים-אל-פנים והן בשילוב טכנולוגיות באמצעות אתר הקורס.
- הקורס כולל מטלות המחייבות קריאה ביקורתית של המאמרים ומטלה מסכמת.
- נדרשת השתתפות פעילה במפגשים.

חובה להשתתף במפגש הנחיה הראשון ובשניים האחרונים.

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

תעודות הוראה

תעודת הוראה במדעי החברה

תעודות הוראה

55465 דידיקטיקה של הוראת מדעי החברה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 6 שעות סמסטריאליות.

תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **תכנון לימודים, הוראה והערכה, פילוסופיה של החינוך**,¹ פסיכולוגיה בחינוך ותואר ראשון במדעי החברה בשתיים מתוך שלוש הדיסציפלינות: סוציולוגיה, מדע המדינה וככלכלה.

פיתוח הקורס: ניסן נווה (כתיבה), דנה פרידמן, ד"ר דורית אולניק-שמשי

הקורס נועד להתודע לעקרונות המתודיים והפדגוגיים של הוראת מדעי החברה, תוך דגש על שלושה תחומי דעת: סוציולוגיה, מדע המדינה וככלכלה.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על הרצאות, מקראה ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- עקרונות כלליים בהוראת מדעי החברה
- מטרות ההוראה
- המתודולוגיה של מדעי החברה ומשמעותה בחינוך
- בעיות ערכיות הקשורות במדעי החברה ובהוראתם – בתהליכי למידה והוראה
- עקרונות בבחירת תכני ההוראה במדעי החברה – כילול או הפרדה, רמות התוכן, הנושאים הלימודיים, שיקולים ומגמות בבחירת נושאי הלימוד
- דרכי ההוראה – דרכים מסורתיות ומודרניות, בעיית ההנעה, מבנה הדעת של מדעי החברה וההוראה
- ספרי הלימוד, שיעורי בית, בחינות ומבחנים
- סקירת המחקר על הוראת מדעי החברה וניתוחו
- תכניות הלימודים במדעי החברה בישראל לסוגיהן ולרמותיהן

חובה להשתתף במפגשי ההנחה.

55466 פרקטיקום בהוראת מדעי החברה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 10 שעות סמסטריאליות.

תנאי קבלה: הקורס **דידיקטיקה של הוראת מדעי החברה**.

ההכשרה נועדה לאפשר לפרח ההוראה לצפות ולהתנסות בהוראת מדעי החברה בחטיבה העליונה של בית הספר.

מבנה ההכשרה

כל פרח הוראה מוצמד למורה מאמן בבית ספר מסוים, ועובר הכשרה הכוללת את המרכיבים הבאים:

צפייה בשיעורים: היכרות עם בית הספר והכיתות, השתתפות בפעילויות של בית הספר וצפייה מובנית (לפחות 5 שעות שבועיות לאורך שנת הלימודים) בשיעורי המורה המאמן.
התנסות בהוראה: כל פרח הוראה ילמד עשר שעות בכיתה המורה המאמן. שתי שעות ההוראה האחרונות הן שיעורי מבחן עבורו.

55472 סמינר דידיקטי במדעי החברה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

תנאי קבלה: הקורס **דידיקטיקה של הוראת מדעי החברה**.

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות

הסמינר הדידיקטי יהווה עיבוד של ההתנסות המעשית (פרקטיקום) ובו ינתחו היבטים שונים הקשורים בתהליך הצפייה.

מבנה הקורס

לאורך תקופת ההכשרה (מספטמבר עד מאי) ייערכו 9 מפגשים בהיקף של שלוש שעות שבועיות. המפגשים יוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל ולהתנסות בקטעי הוראה קצרים במסגרת מפגש של עמיתים.

הסמינר הדידיקטי יילמד במקביל ללימוד הקורס **פרקטיקום בהוראת מדעי החברה**.

חובה להשתתף במפגשי ההנחה.

55476 אוריינות מחקר בחינוך

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רום
יועצת: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט

הקורס **אוריינות מחקר** הוא קורס יישומי המזמן התנסות מעשית בנייתו ממצאי מחקר ומקנה דרכים לשימוש בתגובות כבסיס לתהליכי קבלת החלטות במסגרת הבית ספרית.

הקורס מאפשר למורה החדש לראות את המתרחש במערך הכיתתי והבית ספרי בעיניים מחקריות, לבחון תהליכים ולחפש דרכים לקידום המערך התוך בית ספרי ולשיפורו.

בין מטרות הקורס

- להכיר סוגי מחקר רלוונטיים לנושאים הקשורים בפעילות הבית הספרית והכיתתית;
- להקנות כלים לבחינת איכות המרכיבים והתהליכים במסגרת הבית ספרית;
- להקנות את היכולת להשתמש בתגובות כבסיס לתהליכי קבלת החלטות פנים בית ספריות;
- להכשיר את הסטודנט לזהות גורמים מקדמים וגורמים בולמים במערכת הכיתתית והבית ספרית ולהתמודד עימם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מדריך למידה ועל מקראה (בעברית ובאנגלית).

מתכונת הקורס

- המפגשים ייערכו הן פנים-אל-פנים והן בשילוב טכנולוגיות באמצעות אתר הקורס.
- הקורס כולל מטלות המחייבות קריאה ביקורתית של המאמרים ומטלה מסכמת.
- נדרשת השתתפות פעילה במפגשים.

חובה להשתתף במפגש ההנחה הראשון ובשניים האחרונים.

הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

1 או הקורס **תורת החינוך** (55004), שאינו מוצע עוד.

תעודות הוראה

תעודת הוראה באזרחות

תעודות הוראה

69007 דידיקטיקה של הוראת האזרחות¹

תנאי קבלה: קבלה למסלול לתעודת הוראה באזרחות, הקורסים ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, מגמות בחברה הישראלית, תכנון לימודים, הוראה והערכה, וכן אחד מבין הקורסים פסיכולוגיה בחינוך או פילוסופיה של החינוך.²

פיתוח הקורס: מרים דרמוני-שרביט, פרופ' בנימין נויברגר

הסדנה מיועדת למעוניינים ברישיון הוראה באזרחות מטעם משרד החינוך.

מטרות הקורס

- להפגיש את הלומד עם שאלות היסוד של התחום: מטרות ההוראה של תכנית הלימודים, תוכני ההוראה דרכי ההוראה; לפתח את היכולת הדידקטית על-ידי גיבוש של ידע מקצועי פרקטי;
- להתנסות בלמידה שיתופית (בתכנון, פיתוח, יישום ודיווח) בתהליכי משוב בכלל, ובסביבה המתוקשבת בפרט;
- לגבש קווי מתאר לדידיקטיקה ייחודית למקצוע האזרחות.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מסדנות דידיקטיות במפגשי פנים-אל-פנים ומלמידה בקבוצת הדיון באתר הקורס. בסדנות ינותחו תוצרים של תלמידים, אירועים בכיתה ומערכי שיעור של מורים מומחים שילובו תוך פיתוח חשיבה רפלקטיבית. הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

בתחום התוכן: מדינה יהודית ודמוקרטית; גישות שונות למדינת ישראל; מהי דמוקרטיה? זכויות אדם וזכויות קבוצה; הגבלת השלטון; שלטון החוק במדינה דמוקרטית; היסודות החוקתיים של מדינת ישראל; חברה רבת ששעים; תרבות פוליטית בישראל; תקשורת ופוליטיקה.

בתחום הפדגוגי: מהי למידה ספירלית?; רפלקציה ככלי לפיתוח מקצועי של מורה; פדגוגיה של ספרות מקרים; שילוב חומר אקטואלי ליישום מושגים וערכים נלמדים; למידה דיאלוגית – בין מורה למנחה; פיתוח מיומנות קריאת מאמר; פיתוח יכולת ההנמקה והיישום בעל-פה ובכתב; רעיונות וכיווני חשיבה; בחינת הברגרות כמעצב למידה.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

55165 פרקטיקום בהוראת האזרחות¹

תנאי קבלה: קבלה למסלול לתעודת הוראה באזרחות, והקורס דידיקטיקה של הוראת האזרחות.

מטרות ההכשרה

- להכיר את עבודת המורה לאזרחות כחלק מצוות בית הספר, ואת הייחודיות של עבודה זו.
- להיחשף לשיקולי הדעת שמפעילים מורים בתהליך ההוראה (מבניית מערך השיעור ועד להעברתו בכיתה).
- לצפות בשיעורים, תוך כדי גיבוש חוות דעת ביקורתית בונה.
- להיחשף לקשיים הנובעים מהעברת התכנים לתלמידים (שאלות שאלות, בעיות משמעת וכדומה).
- להתנסות בהעברת שיעורים בכיתה, תוך שימוש במגוון אסטרטגיות הוראה.
- להתנסות בבניית מבחנים ובדיקתם ומתן משוב לתלמידים על עבודתם.
- לגבש תפיסה חינוכית כתוצר של ההכשרה המעשית.

מבנה ההכשרה

כל פרח הוראה מוצמד למורה מאמן בבית ספר על-יסודי, ועובר הכשרה הכוללת את המרכיבים הבאים:

- צפייה בשיעורים:** צפייה בשיעורי המורה המאמן במהלך 5 שעות שבועיות במהלך שנת הלימודים.
- התנסות בהוראה:** כל סטודנט ילמד בכיתה המורה המאמן במשך מספר שעות. השיעור האחרון היה שיעור מבחן שבו יצפו המורה המאמן ומרכז הפרקטיקום מטעם האוניברסיטה הפתוחה.

מטלות ההכשרה

- צפייה בשיעורים
- העברת 5 שיעורים (חלקם מקטעי שיעור)
- הגשת תרגיל רפלקטיבי מסכם
- דוחות צפייה.

55473 סמינר דידיקטי באזרחות¹

תנאי קבלה: קבלה למסלול לתעודת הוראה באזרחות, והקורס דידיקטיקה של הוראת האזרחות.

הסמינר הדידיקטי יהווה עיבוד של ההתנסות המעשית (פרקטיקום) ובו ינותחו היבטים שונים הקשורים בתהליך הצפייה.

מבנה הקורס

לאורך תקופת ההכשרה (מספטמבר עד מאי) ייערכו 9 מפגשים בהיקף של שלוש שעות שבועיות. המפגשים יוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל ולהתנסות בקטעי הוראה קצרים במסגרת מפגש של עמיתים. הסמינר הדידיקטי יילמד במקביל ללימוד הקורס **פרקטיקום בהוראת האזרחות**.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה ולהגיש את המטלות.

55476 אוריינות מחקר בחינוך¹

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רום
יועצת: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט

הקורס **אוריינות מחקר** הוא קורס יישומי המזמן התנסות מעשית בנייתו ממצאי מחקר ומקנה דרכים לשימוש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות במסגרת הבית ספרית.

הקורס מאפשר למורה החדש לראות את המתרחש במערך הכיתתי והבית ספרי בעיניים מחקריות, לבחון תהליכים ולחפש דרכים לקידום המערך התוך בית ספרי ולשיפורו.

בין מטרות הקורס

- להכיר סוגי מחקר רלוונטיים לנושאים הקשורים בפעילות הבית הספרית והכיתתית;
- להקנות כלים לבחינת איכות המרכיבים והתהליכים במסגרת הבית ספרית;
- להקנות את היכולת להשתמש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות פנים בית ספריות;
- להכשיר את הסטודנט לזהות גורמים מקדמים וגורמים בולמים במערכת הכיתתית והבית ספרית ולהתמודד עימם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מדריך למידה ועל מקראה (בעברית ובאנגלית).

מתכונת הקורס

- המפגשים ייערכו הן פנים-אל-פנים והן בשילוב טכנולוגיות באמצעות אתר הקורס.
- הקורס כולל מטלות המחייבות קריאה ביקורתית של המאמרים ומטלה מסכמת.
- נדרשת השתתפות פעילה במפגשים.

חובה להשתתף במפגש ההנחיה הראשון ובשניים האחרונים.

¹ הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

¹ הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 10 שעות סמסטריאליות.

תעודות הוראה

תעודת הוראה בפסיכולוגיה

תעודות הוראה

55157 דידקטיקה של הוראת הפסיכולוגיה¹

תנאי קבלה: הקורסים **תכנון לימודים, הוראה והערכה, פילוסופיה של החינוך**,² ותואר ראשון בפסיכולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, דניאלה פרידמן, חנה רודיטי, איריס לוי, רות רייזל

מטרות הקורס

- הכרת תכנית הלימודים בפסיכולוגיה הנלמדת בחטיבה העליונה של בית הספר;
- יישום ותרגול העקרונות הדידקטיים שנלמדו בקורס **תורת ההוראה**, לתחומי הוראת הפסיכולוגיה;
- היכרות עם סוגיות מיוחדות בהוראת הפסיכולוגיה;
- חשיפה לדרכי הערכה מסורתיות וחלופיות.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על מקראה ועל מדריך למידה הכולל מבוא לנושאים השונים של הקורס, הנחיה בקריאת המאמרים ושאלות מנחות עליהם.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

55158 פרקטיקום בהוראת הפסיכולוגיה

תנאי קבלה: הקורסים **תכנון לימודים, הוראה והערכה, פילוסופיה של החינוך**,² **דידקטיקה של הוראת הפסיכולוגיה** ותואר ראשון בפסיכולוגיה.³ הרשמה להכשרה המעשית מחייבת אישור האחראי על תעודת ההוראה.

ההכשרה נועדה לאפשר לפרח ההוראה לצפות ולהתנסות בהוראת הפסיכולוגיה בחטיבה העליונה של בית הספר.

מבנה ההכשרה

כל פרח הוראה מוצמד למורה מאמן בבית ספר מסוים, ועובר הכשרה הכוללת את המרכיבים הבאים:

- צפייה בשיעורים:** היכרות עם בית הספר והכיתות, השתתפות בפעילויות של בית הספר וצפייה מובנית (לפחות 5 שעות שבועיות לאורך שנת הלימודים) בשיעורי המורה המאמן.
- התנסות בהוראה:** כל פרח הוראה ילמד עשר שעות בכיתת המורה המאמן. שתי שעות ההוראה האחרונות הן שיעורי מבחן עבורו.

55469 סמינר דידיקטי בפסיכולוגיה¹

תנאי קבלה: הקורס **דידקטיקה של הוראת הפסיכולוגיה**.

הסמינר הדידקטי יהווה עיבוד של ההתנסות המעשית (פרקטיקום) ובו ינותחו היבטים שונים הקשורים בתהליך הצפייה.

מבנה הקורס

לאורך תקופת ההכשרה (מספטמבר עד מאי) ייערכו 9 מפגשים בהיקף של שלוש שעות שבועיות. המפגשים יוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל ולהתנסות בקטעי הוראה קצרים במסגרת מפגש של עמיתים.

הסמינר הדידקטי יילמד במקביל ללימוד הקורס **פרקטיקום בהוראת הפסיכולוגיה**.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

55476 אוריינות מחקר בחינוך¹

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רום
יועצת: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט

הקורס **אוריינות מחקר** הוא קורס יישומי המזמן התנסות מעשית בניתוח ממצאי מחקר ומקנה דרכים לשימוש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות במסגרת הבית ספרית.

הקורס מאפשר למורה החדש לראות את המתרחש במערך הכיתתי והבית ספרי בעיניים מחקריות, לבחון תהליכים ולחפש דרכים לקידום המערך התוך בית ספרי ולשיפורו.

בין מטרות הקורס

- להכיר סוגי מחקר רלוונטיים לנושאים הקשורים בפעילות הבית הספרית והכיתתית;
- להקנות כלים לבחינת איכות המרכיבים והתהליכים במסגרת הבית ספרית;
- להקנות את היכולת להשתמש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות פנים בית ספריות;
- להכשיר את הסטודנט לזהות גורמים מקדמים וגורמים בולמים במערכת הכיתתית והבית ספרית ולהתמודד עימם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מדריך למידה ועל מקראה (בעברית ובאנגלית).

מתכונת הקורס

- המפגשים ייערכו הן פנים-אל-פנים והן בשילוב טכנולוגיות באמצעות אתר הקורס.
- הקורס כולל מטלות המחייבות קריאה ביקורתית של המאמרים ומטלה מסכמת.
- נדרשת השתתפות פעילה במפגשים.

חובה להשתתף במפגש ההנחיה הראשון ובשניים האחרונים.

¹ הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

¹ הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 10 שעות סמסטריאליות.

² או הקורס **תורת החינוך** (55004), שאינו מוצע עוד.

³ הסבר מפורט ראו בפרק **תעודות הוראה** בדיעוון האקדמי.

¹ הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 6 שעות סמסטריאליות.

² או הקורס **תורת החינוך** (55004), שאינו מוצע עוד.

תעודות הוראה

תעודת הוראה במדעי המחשב

תעודות הוראה

55467 סדנה בדיקטיקה של מדעי המחשב¹

◀ תנאי קבלה: הרשמה לסדנה דורשת את אישור האחראי על תעודת ההוראה.

פיתוח הסדנה: ד"ר דוד גינת

הסדנה נועדה להקנות גישה דידיקטיבית להוראת מדעי המחשב, תוך כדי התמקדות בנושאים האלה: נושאי יסוד במדעי המחשב, שיטות בפתרון בעיות, תפיסות מוטעות, אסטרטגיות הוראה ולמידה ועוד.

מבנה הסדנה

הסדנה מתבססת על הרצאות פרונטליות שניתנו על-ידי ד"ר דוד גינת ונמצאות באתר הקורס.

במהלך הסדנה יתקיימו כמה מפגשים שכל אחד מהם יימשך ארבע שעות אקדמיות. ההשתתפות במפגשים היא חובה. הלימודים משלבים הרצאות, לימוד עצמי של חומר אקדמי, עבודה בקבוצות ותרגול. בסוף הסדנה יגיש כל סטודנט עבודת סיום.

נושאי הלימוד

- **מבוא** – מה הם מדעי המחשב?; הצגת תכנית הלימודים במדעי המחשב; עקרונות ומטרות; תכנון ויישום תכנית הלימודים; ועדת המקצוע, הפיקוח על המחשבים.
- **נושאי יסוד במדעי המחשב** – מושג האלגוריתם, כתיבה בפסאודו-קוד, מודל חישוב בסיסי, יישום אלגוריתם על-ידי תכנית; נכונות של אלגוריתם; סיבוכיות של אלגוריתם; רקורסיה; פרדיגמות תכנות שונות.
- **שיטות (היוריסטיקות) בפתרון בעיות** – הפשטה; פירוק בעיה לתת-בעיות, bottom-up design, top-down design; עידון הדרגתי; הכללה, אנלוגיה ועוד.
- **תפיסות מוטעות (misconception)** – תפיסות מוטעות בנושאים האלה: משתנה, הוראת קלט, הוראת פלט, ביצוע מותנה, ביצוע חוזר, פרוצדורה, פונקציה, מערך ועוד.
- **אסטרטגיות של הוראה ולמידה** – שיטות הוראה/למידה: מוטיבציה למושגים/רעיונות, case studies, המחשה, משחקים, פרויקטים, self-explanation ועוד; הוראה בכיתה הטרוגנית; הקבצת תלמידים בכיתה: עבודה בקבוצות, עבודה יחידנית, הוראה פרונטלית; מבנה שיעור: שילוב כיתה, מעבדה, תרגול בבית; כתיבת מערכי שיעור; הערכה בהוראה: ניסוח בחינות ותרגילים ובדיקותם.
- **סיכום**.

¹ הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 6 שעות סמסטריאליות. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.

55468 פרקטיקום בהוראת מדעי המחשב¹

◀ תנאי קבלה: הרשמה להכשרה המעשית דורשת את אישור האחראי על תעודת ההוראה.

ההכשרה נועדה לאפשר לפרח ההוראה לצפות ולהתנסות בהוראת מדעי המחשב בבית הספר העל-יסודי.

מבנה הקורס

ההכשרה המעשית כוללת צפייה מובנית בשיעורי מדעי המחשב בבית הספר העל-יסודי והתנסות בהוראה. כל פרח הוראה יוצמד למורה מאמן בבית ספר מסוים. ההכשרה תכלול את המרכיבים הבאים:

- א. **צפייה:** היכרות עם בית הספר והכיתות; צפייה בשיעורים של המורה המאמן (לפחות 5 שעות בשבוע); השתתפות בפעילויות של המורה המאמן בבית הספר.
- ב. **התנסות בהוראה:** פרח ההוראה ילמד לפחות ארבע שעות במהלך ההכשרה, כאשר חלקן יהיו באמצע ההכשרה וחלקן בסוף ההכשרה.
- ג. **מפגשים:** במהלך ההכשרה המעשית ייערכו שני מפגשי הנחיה שיוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל.
- ד. **מטלות:** במסגרת ההכשרה המעשית יהיה על פרח ההוראה להגיש דוחות צפייה ביקורתיים ועבודה מסכמת.

55475 סמינר דידיקטי בהוראת מדעי המחשב¹

◀ תנאי קבלה: הקורסים **תכנון, לימודים, הוראה והערכה, פילוסופיה של החינוך**,² **סדנה בדידיקטיקה של מדעי המחשב**, ותואר ראשון במדעי המחשב. הרשמה לסמינר הדידיקטי מחייבת אישור האחראי על תעודת ההוראה.

הסמינר הדידיקטי יהווה עיבוד של ההתנסות המעשית (פרקטיקום) ובו ינותחו היבטים שונים הקשורים בתהליך הצפייה.

מבנה הקורס

לאורך תקופת ההכשרה (מספטמבר עד מאי) ייערכו 9 מפגשים בהיקף של שלוש שעות שבועיות. המפגשים יוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל ולהתנסות בקטעי הוראה קצרים במסגרת מפגש של עמיתים.

הסמינר הדידיקטי יילמד במקביל ללימוד הקורס **פרקטיקום בהוראת מדעי המחשב**. חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

¹ הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 10 שעות סמסטריאליות. להשלכות על צבירת נ"ז בשל חפיפה עם קורסים (אחרים), ראו תיאור הקורס באתר.
² או הקורס **תורת החינוך** (55004), שאינו מוצע עוד.

55476 אוריינות מחקר בחינוך¹

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רום
יועצת: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט

הקורס **אוריינות מחקר** הוא קורס יישומי המזמן התנסות מעשית בניחות ממצאי מחקר ומקנה דרכים לשימוש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות במסגרת הבית ספרית.

הקורס מאפשר למורה החדש לראות את המתרחש במערך הכיתתי והבית ספרי בעיניים מחקריות, לבחון תהליכים ולחפש דרכים לקידום המערך התוך בית ספרי ולשיפורו.

בין מטרות הקורס

- להכיר סוגי מחקר רלוונטיים לנושאים הקשורים בפעילות הבית הספרית והכיתתית;
- להקנות כלים לבחינת איכות המרכיבים והתהליכים במסגרת הבית ספרית;
- להקנות את היכולת להשתמש בנתונים כבסיס לתהליכי קבלת החלטות פנים בית ספריות;
- להכשיר את הסטודנט לזהות גורמים מקדמים וגורמים בולמים במערכת הכיתתית והבית ספרית ולהתמודד עימם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מדרוך למידה ועל מקראה (בעברית ובאנגלית).

מתכונת הקורס

- המפגשים ייערכו הן פנים-אל-פנים והן בשילוב טכנולוגיות באמצעות אתר הקורס.
- הקורס כולל מטלות המחייבות קריאה ביקורתית של המאמרים ומטלה מסכמת.
- נדרשת השתתפות פעילה במפגשים.

חובה להשתתף במפגש ההנחיה הראשון ובשניים האחרונים.

¹ הקורס אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות, אבל שקול ללימוד של 4 שעות סמסטריאליות.

מפתח אלפביתי של הקורסים

207	ביולוגיה של עטלפי מדבר (20993)	206	אבולוציה (20397)
96	ביטחון סוציאלי (10558)	294	אבחון תעסוקתי ומיון עובדים (14312)
32	בימי שואה ופקודה (10234)	307	אבטחת מערכות תוכנה (22923)
52	בין בדין לממשות: סוגים בסיפור הישראלי (10259)	42	אדם, חברה וכלכלה במזרח התיכון בזמנו (10918)
28	בין יהודים לנוצרים (10275)	167	אוטומטים ושפות פורמליות (20440)
105	בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה (10691)	282	אוניברסיטאות פתוחות: דמוקרטיזציה (14014)
32	בין ציון לציונות: 1881-1914 (10121)	329	אורינט מחקר בחינוך (55476)
293	בין תחושות ורגשות לעיבוד מידע (14303)	272	אזרחות: סוגיות נבחרות במבט השוואתי (12041)
99	ביקורת חשבונות (10705)	126	אזרחות: תאוריה ופוליטיקה (10903)
294	בסימן שאלה: תאוריה ויישום בפיתוח שאלונים (14315)	181	אטומים מולקולות ותכונות החומר (20201)
47	בעיות בפילוסופיה של המדע (20914)	125	אידיאולוגיות פוליטיות מודרניות (10538)
43	בעיות בפילוסופיה של המוסר (10122)	242	אימון בכישורי למידה במבוא למיקרוכלכלה (96291)
220	בעיות מודרניות במדעי האטמוספירה (20518)	242	אימון בכישורי למידה במבוא לפסיכולוגיה (96290)
299	בעיות נבחרות בביואיטיקה: ניסויים בבעלי חיים (22007)	242	אימון בלמידה בביולוגיה, תכנית כוללת (96293)
47	בעיות נבחרות בפילוסופיה של המדע (20304)	207	אימונולוגיה (20322)
298	בעיית הגוף והנפש (22004)	303	אימות ממוחשב של חומרה ותוכנה (22904)
228	בקרת איכות (10948)	139	אינטליגנציה רגשית (10759)
257	בריתות אסטרטגיות-עסקיות גלובליות (13038)	29	אירופה ערש הלאומיות (10403)
304	גאומטריה חישובית (22905)	137	אישיות: תאוריה ומחקר (10269)
317	גוף ותרבות: מסורות, שאלות, בעיות (14209)	153	אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע (20430)
219	גיאולוגיה של הכרמל (20321)	152	אלגברה לינארית 1 (20109)
52	גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני (10107)	153	אלגברה לינארית 2 (20229)
58	גיין אוסטרן: גישות בביקורת הספרות (10378)	306	אלגוריתמי קירוב (22922)
315	גישות אתרופולוגיות וסוציולוגיות (14204)	166	אלגוריתמים (20417)
280	גישות בתכנון ובהערכה של מערכות למידה (14005)	303	אלגוריתמים אקראיים (22902)
279	גישות ומודלים בעיצוב ופיתוח של מערכות (14013)	168	אלגוריתמיקה: יסודות מדעי המחשב (20290)
181	גלים ואופטיקה (20248)	185	אלקטרומגנטיות אנליטית (20589)
118	גינסייד (רצח עם) (10664)	183	אלקטרוניקה א (20245)
200	גנטיקה (20275)	184	אלקטרוניקה ב (20339)
149	גנטיקה של האדם: היבטים רפואיים ואתיים (20468)	54	אלתרמן הצעיר ושירתו (10245)
39	גרמניה 1770-1830: מאומת תרבות לתרבות לאומית (10513)	74	אמנות בעידן הטכנולוגי (10124)
171	גרפיקה ממוחשבת (20562)	74	אמנות הרנסנס באיטליה (10232)
101	דורות כספיים מאוחדים (10910)	236	אנגלית: הבנת הנקרא לצרכים אקדמיים (רמות E-B) (61136-61133)
327	דיקטיקה של הוראת האזרחות (69007)	236	אנגלית רמה A למדעים (31001)
328	דיקטיקה של הוראת הפסיכולוגיה (55157)	236	אנגלית רמה A בין-תחומי וירטואלי (31022)
326	דיקטיקה של הוראת מדעי החברה (55465)	235	אנגלית רמה A לחינוך ולפסיכולוגיה (31011)
253	דיני הסחר הבין-לאומי (13042)	235	אנגלית רמה A למדעי החברה (31015)
89	דיני חוזים (10800)	235	אנגלית רמה A למדעי הרוח (31010)
93	דיני עבודה (10354)	156	אנליזה נומרית 1 (20462)
97	דיני תאגידים (10900)	162	אנליזה נומרית 2 (20900)
248	דיני תאגידים למנהלים (13018)	194	אנליזה של ניסויים (20340)
111	דיני תקשורת ואתיקה עיתונאית בישראל (10724)	249	אסטרונומיה עסקית תחרותית (13015)
195	דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים (20557)	259	אסטרונומיה של התפעול (13027)
94	דינמיקה של משא ומתן (10526)	270	אפריקה בין דמוקרטיה ודיקטטורה (12012)
255	דינמיקה של משא ומתן: מתאוריה ליישום (13017)	128	אפריקה בסבך היחסים הבין-לאומיים (10330)
118	דיקטטורות במאה ה-20 (10662)	199	אקולוגיה (20412)
267	דמוקרטיה: גישה רב-תחומית (12001)	166	ארגון המחשב (20471)
270	דמוקרטיה, גלובליזציה וביטחון (12016)	227	ארגונומיה (10702)
127	דמוקרטיה וביטחון לאומי בישראל (10509)	124	ארצות-הברית בזירה הבין-לאומית מאז 1945 (10717)
268	דמוקרטיה ודמוקרטיזציה (12003)	198	אשנב למדעי החיים (20121)
271	דמוקרטיה ודמוקרטיזציה בעולם הערבי (12021)	150	אשנב למתמטיקה (04101)
121	דמוקרטיה וחינוך: הממד הרעיוני (10653)	133	אתגרים בניהול בית ספר (10635)
272	דמוקרטיה ופמיניזם (12026)	41	אתיופיה: נצרות, אסלאם, יהדות (10333)
272	דמוקרטיה ותקשורת: מבטים הדדיים (12037)	254	אתיקה בעסקים (13012)
117	דמוקרטיה ודיקטטורות: פוליטיקה השוואתית (10660)	306	בדיקות תוכנה (22920)
46	דת ומדינה: היבטים פילוסופיים (10555)	284	בחינת גמר בחינוך במגמת טכנולוגיות למידה (14196)
125	דת, מדינה ופוליטיקה (10342)	284	בחינת גמר בחינוך במגמת מערכות למידה (14197)
70	האופרה (10411)	282	בחירה בחינוך: בתי ספר ותהליכים חלופיים (14001)
33	האימפריה העתימאנית: סוגיות נבחרות (10751)	73	בטחון: מורד ורומנטיקה (10934)
42	האנטישמיות במאה ה-19 (10305)	207	ביואינפורמטיקה: אנליזה של רצפים וגנומים (20579)
29	האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת (10432)	199	ביוכימיה א: מבנה ותפקיד (20204)
291	הבדלים בין אישיים (14314)	199	ביוכימיה ב: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין (20247)
210	הבסיס הגנטי-מולקולרי של מחלות סרטניות (20310)	200	ביולוגיה התפתחותית (20410)
297	הגדרת החיים (22000)	198	ביולוגיה כללית א (20118)
		198	ביולוגיה כללית ב (20119)
		203	ביולוגיה של חולייתנים יבשתיים: מבט ישראלי (20252)

מפתח אלפביתי של הקורסים

<p>69 התנסויות סימפוניות (10164)</p> <p>139 התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות (10686)</p> <p>140 התנסות בעבודה מעשית בפסיכולוגיה (91410)</p> <p>183 התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה (20403)</p> <p>67 זיאורים של המותחן בקולנוע (10911)</p> <p>110 זהויות יהודיות בעידן רב-מודרני (10569)</p> <p>67 זיכרון, טראומה ופנטזיה בקולנוע האמריקני (10927)</p> <p>129 זכויות האדם ביחסים הבין-לאומיים (10535)</p> <p>20 זמן, חברה ומשפחה: סוגיות בתלמוד (10105)</p> <p>211 זרעים: תרדמה ונביטה (20346)</p> <p>106 חברה, פוליטיקה וכלכלה (10737)</p> <p>315 חברה, תרבות וייצוג (14202)</p> <p>123 חברות מזרח תיכוניות בהבט השוואתי (10795)</p> <p>220 חוף הים התיכון של ישראל (20901)</p> <p>212 חיידקים בתעשייה (20515)</p> <p>35 חילופי משטרים ביוון הקלאסית (10306)</p> <p>39 חירויות הפרט בממשל ארצות הברית (10336)</p> <p>171 חישוביות ביולוגית (20581)</p> <p>280 חלופות בהערכת הישגים (14006)</p> <p>196 חמצן: אספקטים כימיים וביולוגיים (20349)</p> <p>22 חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית (10297)</p> <p>26 חפירה ארכיאולוגית לימודית: תל עיטון (10745)</p> <p>247 חקר ביצועים (13001)</p> <p>226 חקר עבודה (10715)</p> <p>150 חשבון אינפיניטסימלי 1 (20474)</p> <p>150 חשבון אינפיניטסימלי 2 (20475)</p> <p>151 חשבון אינפיניטסימלי 2 (20212)</p> <p>151 חשבון אינפיניטסימלי 3 (20224)</p> <p>152 חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (20406)</p> <p>152 חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (20423)</p> <p>82 חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול (10142)</p> <p>247 חשבונאות למנהלים (13002)</p> <p>251 חשבונאות ניהולית (13009)</p> <p>99 חשבונאות ניהולית לחשבונאים (10697)</p> <p>102 חשבונאות ניהולית מתקדמת לחשבונאים (10913)</p> <p>98 חשבונאות פיננסית א (10706)</p> <p>98 חשבונאות פיננסית ב (10720)</p> <p>102 חשבונאות פיננסית מתקדמת (10922)</p> <p>87 חשיבה אסטרטגית: תורת המשחקים (10599)</p> <p>46 חשיבה היסטורית (10337)</p> <p>180 חשמל ומגנטיות (20250)</p> <p>75 "טבע דומם" ממקבץ חפצים לחפצים ברשות עצמם (10675)</p> <p>160 טופולוגיה קבוצתית (20521)</p> <p>278 טכנולוגיה ולמידה (14010)</p> <p>283 טכנולוגיות לשירות אנשים עם צרכים מיוחדים (14022)</p> <p>212 טרנספורט תוך תאי של חלבונים (20343)</p> <p>38 ידע דתי, סמכות וכריזמה באסלאם (10950)</p> <p>41 יהדות גרמניה לנוכח אתגרי המודרניזציה (10573)</p> <p>316 יהדות, עבריות, ישראליות: היבטים תרבותיים (14203)</p> <p>27 יהודה ורומא (10212)</p> <p>40 יהודי צפון-אפריקה במאות ה-19-20 (10311)</p> <p>31 יהודי רוסיה במאה ה-20 (10744)</p> <p>40 יהודי תימן: היסטוריה, חברה, תרבות (10565)</p> <p>31 יהודים בעידן של תמורות (10204)</p> <p>25 יוון הקלאסית (10110)</p> <p>258 יזמות עסקית: היבטים תאורטיים וניהוליים (13043)</p> <p>208 יחסי גומלין בין צמחים לבעלי חיים (20598)</p> <p>94 יחסי עבודה (10588)</p> <p>256 יחסי עבודה בעידן הגלובליזציה (13040)</p> <p>273 יחסי צבא-חברה-פוליטיקה (12189)</p> <p>258 יישומי אקונומטריקה בניהול (13029)</p> <p>220 יישומי הגיאולוגיה והוראתה בישראל (20307)</p> <p>79 יישומי מחשב מתקדמים (20127)</p>	<p>267 הדמוקרטיה בישראל: סוגיות נבחרות (12002)</p> <p>271 הדמוקרטיה הנוצרית: מפלגות, הוגים בוחרים (12035)</p> <p>132 הוראה יחידנית (10256)</p> <p>134 הוראה: מקצוע, אומנות, אמנות: (10363)</p> <p>141 הזדהות עם קבוצות (10575)</p> <p>119 החברה הערבית בישראל (10657)</p> <p>60 החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון (10154)</p> <p>200 החולייתנים (20104)</p> <p>60 החיזיון השקספירי (10215)</p> <p>201 החרקים (20220)</p> <p>210 היבטים ביולוגיים של תאים יצרניים (20597)</p> <p>293 היבטים פסיכולוגיים של תקשורת דיגיטלית (14313)</p> <p>124 היסטוריה דיפלומטית, 1945-1900 (10482)</p> <p>140 היסטוריה של הפסיכולוגיה (10524)</p> <p>23 היצירה הנבואית במקרא (10902)</p> <p>127 הכלכלה המדינית: עיון במקרה הישראלי (10929)</p> <p>28 הכנסייה הקתולית בימי הביניים (10651)</p> <p>133 הכנסת שינויים למערכת החינוך (10318)</p> <p>22 הלכה והגות: קווי יסוד במשנתו של הרמב"ם (10202)</p> <p>72 המוסיקה של יוהן סבסטיאן באך (10251)</p> <p>34 המזרח התיכון בימינו (10646)</p> <p>34 המזרח התיכון בין מלחמות-העולם (10425)</p> <p>23 המחשבה המדינית היהודית בימי-הביניים (10585)</p> <p>299 המשבר האקולוגי והאדם (22008)</p> <p>210 הנדסה גנטית בצמחים (20542)</p> <p>305 הנדסת תוכנה (22916)</p> <p>36 הנצרות הקדומה (10531)</p> <p>72 הסגנון הקלאסי (10626)</p> <p>269 הסוציאל-דמוקרטיה במערב אירופה, 1875-2000 (12015)</p> <p>300 הסוציוביולוגיה ונגזרותיה: מדע במחלוקת (22011)</p> <p>120 הסחורה האנושית: עבודות וסחר עבדים באפריקה וממנה (10779)</p> <p>52 השיפור העברי בראשית המאה ה-20 (10112)</p> <p>155 הסקה סטטיסטית (30204)</p> <p>227 הסתברות ומודלים סטוכסטיים בחקר ביצועים (10907)</p> <p>155 הסתברות לתלמידי מדעי המחשב (20425)</p> <p>211 הסתגלות והתאמה לעקות סביבה בצמחים (20543)</p> <p>35 העבדות בעת העתיקה (10930)</p> <p>87 העדפה ובחירה חברתית (10502)</p> <p>59 העולם בסיפורת (10334)</p> <p>278 הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה (14007)</p> <p>255 הערכת תפקוד בארגון: התפתחות ושינוי (13039)</p> <p>55 הפואטיקה של הסיפורת (10290)</p> <p>58 הפואמה הביאליקאית (10962)</p> <p>141 הפסיכולוגיה של השיפוט האינטואיטיבי (10352)</p> <p>283 הפקת תועלת מממצאי הערכה (14020)</p> <p>135 הפרעת קשב והיפראקטיביות (10563)</p> <p>211 הציטוסקלטון של תאים איקריוטיים (20342)</p> <p>57 הקבוצה הכנענית: בין אידיאולוגיה וספרות (10335)</p> <p>128 הקולוניאליזם האירופי: רעיון, יישום (10925)</p> <p>66 הקולנוע הישראלי במפנה האלף (10939)</p> <p>67 הקולנוע הפלסטיני (10578)</p> <p>62 הקולנוע כהיסטוריה (10655)</p> <p>60 הקומדיה (10762)</p> <p>64 הקומדיה הרומנטית: היסטוריה, אידיאולוגיה (10747)</p> <p>162 הרחבת שדות ותורת גלואה (20511)</p> <p>129 השאלה הלאומית בברית-המועצות, 1917-1991 (10504)</p> <p>251 השבחת ערך חברות (13041)</p> <p>151 השלמות בחשבון אינטגרלי (20492)</p> <p>157 השלמה למשוואות דיפרנציאליות רגילות (20293)</p> <p>143 השפעת לחץ וחרדה בינקות על תפקוד בבגרות (10936)</p> <p>136 השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה ובחינוך (91412)</p> <p>268 השתתפות פוליטית במשטרים דמוקרטיים (12004)</p> <p>201 התא: מבנה ופעילות (מתכונת סמסטריאלית) (20452)</p> <p>201 התא: מבנה ופעילות (מתכונת שנתית) (20214)</p> <p>61 התאטרון הישראלי קונפליקטים ותהליכי שינוי (10919)</p> <p>90 התנהגות ארגונית (10430)</p> <p>91 התנהגות צרכנים (10455)</p>
--	---

מפתח אלפביתי של הקורסים

26	מבוא לארכיאולוגיה של א"י בתקופת המקרא (10140)	38	ילדות בימי הביניים (10915)
172	מבוא לבינה מלאכותית (20551)	197	יסודות בכימיה של המצב המוצק (20555)
48	מבוא לבלשנות תאורטית (10730)	89	יסודות החשבונאות (10280)
218	מבוא לגיאופיסיקה (20434)	226	יסודות החשבונאות הפיננסית והניהולית (10708)
117	מבוא לגישות ושיטות במדע המדינה (10165)	98	יסודות החשבונאות לחשבונאים (10696)
33	מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה (10109)	104	יסודות המחקר הכמותי א (10769)
225	מבוא להנדסת תעשייה (10163)	104	יסודות המחקר הכמותי ב (10775)
89	מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר (10404)	121	יסודות המינהל הציבורי (10437)
103	מבוא לחשיבה חברתית (10161)	100	יסודות המשפט העסקי (10736)
43	מבוא ללוגיקה (10703)	238	יסודות הערבית הספרותית א+ב (91466, 91465)
107	מבוא ללימודי מגדר (10680)	238	יסודות הערבית הספרותית ג+ד (91469, 91468)
217	מבוא למדע כדור-הארץ (06101)	178	יסודות הפיסיקה (20125)
164	מבוא למדעי המחשב ושפת Java (20441)	177	יסודות הפיסיקה א (20113)
164	מבוא למדעי המחשב ושפת Java א (20453)	177	יסודות הפיסיקה ב (20114)
164	מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב (20454)	178	יסודות הפיסיקה לבילוגים א (20123)
69	מבוא למוסיקה (10113)	178	יסודות הפיסיקה לבילוגים ב (20124)
117	מבוא למחשבה מדינית (10611)	122	יסודות השלטון המקומי (10459)
219	מבוא למטאורולוגיה (20291)	165	יסודות התכנות בשפת Java (20478)
82	מבוא למיקרוכלכלה (10131)	48	יסודות חקר השפה (10143)
228	מבוא למכטרוניקה (10595)	145	יסודות מדעי הקוגניציה (10756)
19	מבוא למקרא (10278)	99	יסודות תורת ההחלטות וחקר ביצועים (10713)
82	מבוא למקרוכלכלה (10126)	49	יסודות תורת המשמעות: סמנטיקה ופרגמטיקה (10250)
156	מבוא למשוואות דיפרנציאליות רגילות (20218)	26	ירושלים לדורותיה (10208)
100	מבוא למשפט ויסודות המשפט (10735)	116	יריבים או שותפים: יחסי דמוקרטיה ותקשורת (10946)
103	מבוא לסוציולוגיה (10134)	119	ישראל בעשור הראשון (10486)
154	מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (30203)		
80	מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (30111)	191	כימיה אורגנית (20456)
80	מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב (30112)	191	כימיה אורגנית לבילוגים (20282)
55	מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים (10292)	192	כימיה אי-אורגנית (20404)
136	מבוא לפסיכולוגיה (10136)	189	כימיה כללית (20437)
62	מבוא לקולנוע ישראלי (10421)	190	כימיה כללית א (20470)
170	מבוא לקריפטוגרפיה (20580)	190	כימיה כללית ב (20480)
308	מבוא לראייה ממוחשבת (22928)	190	כימיה כללית ב לבילוגים (20490)
170	מבוא לרשתות תקשורת מחשבים (20582)	86	כלכלה בין-דורית (10574)
20	מבוא לתורה שבעל-פה (10133)	257	כלכלה בין-לאומית: היבטים מוניטריים (13020)
169	מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות (20585)	85	כלכלה בין-לאומית ריאלית (10397)
63	מבוא לתאוריות קולנועיות (10792)	86	כלכלה מוניטרית בין-לאומית (10398)
111	מבוא לתקשורת המונים (10408)	90	כלכלה ניהולית (10426)
138	מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה (10252)	87	כלכלה ציבורית (10917)
32	מבית לאומי למדינה בדרך (10423)	287	כלכלת חינוך (14024)
165	מבני נתונים (20433)	85	כלכלת ישראל (10954)
165	מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (20407)	250	כלכלת מוצרי מידע (13030)
160	מבנים אלגבריים (20230)	86	כלכלת עבודה (10519)
70	מבנים הרמוניים א (10677)	169	כריית מידע (20595)
71	מבנים הרמוניים ב (10743)		
23	מגדר ומיניות בתרבות חז"ל (10947)	51	לא על המילה לבדה: סוגיות יסוד בתרגום (10561)
61	מגדר ומיניות בתאטרון המודרני (10928)	112	לגדול עם הטלוויזיה והאינטרנט (10698)
318	מגדר: תרבות וזהות (14212)	62	להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע (10640)
212	מגוון ביולוגי ושמירת טבע (20907)	156	לוגיקה למדעי המחשב (20466)
27	מגלות לקוממיות (10419)	162	לוגיקה מתמטית (20327)
105	מגמות בחברה הישראלית (10495)	269	ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות (12005)
53	מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים (10477)	196	ליזרים: עקרונות ושימושים (20912)
283	מדידה בחינוך: מושגי יסוד (14021)	134	ליקויי למידה (10527)
124	מדיניות החוץ של ברה"מ/רוסיה (10431)	143	ליקויי למידה בחשבון: היבטים קוגניטיביים (10905)
287	מדיניות החינוך: החינוך לדמוקרטיה (12007)	142	ליקויי קריאה (10593)
121	מדיניות ציבורית (10723)	279	למידה וחינוך בחברת המידע (14016)
254	מדיניות ציבורית: מתאוריה למעשה (13037)	284	למידה וחינוך בחברת המידע (14025)
273	מדינת הרווחה: אזרחות, זכויות (12040)	241	לקראת עבודה סמינריונית סדנה לכתיבת עבודה (96282)
44	מדיקרט עד יום: פילוסופיה במאות ה-17-18 (10266)	76	לשון האמנויות (10931)
125	מדע המדינה לגווינו (10375)	49	לשון, חברה ותרבות (10641)
318	מדע ותרבות (14213)		
21	מדרש ואגדה (10446)	75	מבוא לאמנות בארצות האסלאם (10783)
158	מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים (20297)	160	מבוא לאנליזה פונקציונלית (20525)
307	מודלים ושיטות אפיון של מערכות מקבילות (22926)	103	מבוא לאנתרופולוגיה (10153)
146	מודלים חישוביים במדעי הקוגניציה (10944)	180	מבוא לאסטרופיסיקה (20207)
144	מוח וקוגניציה (10941)	44	מבוא לאסתטיקה (10496)
183	מוליכים למחצה (20402)		

מפתח אלפביתי של הקורסים

253	משפט העבודה (13011)	69	מוסיקה ויצירה בסביבה ממוחשבת (10767)
324	מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה (55169)	68	מוסיקה ממבט ראשון (10148)
325	מתודולוגיה של הוראת ספרות (55167)	68	מוסיקה ממבט ראשון: שלב ב (10158)
323	מתודולוגיה של הוראת תושבי"ע ומחשבת ישראל (55155)	72	מוסיקה פופולרית בישראל (10785)
92	מתודולוגיה של סקרים (10350)	55	מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19 (10221)
153	מתמטיקה בדידה (20476)	94	מוסר ועסקים (10523)
263	מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים (91415)	281	מורים בעולם של שינוי: מגמות ואתגרים (14019)
263	מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים – אלגברה (91416)	83	מושגי יסוד באקונומטריקה (10284)
217	נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל (20211)	123	מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים (10205)
142	נירופסיכולוגיה קוגניטיבית (10935)	65	מזרח ומערב בקולנוע הישראלי (10534)
42	נוער, חינוך ופוליטיקה במזרח התיכון (10510)	131	מחוננות וכישרונות מיוחדים (10711)
202	נושאים בהתנהגות בעלי חיים (20415)	135	מטפורה בחשיבה החינוכית (10568)
197	נושאים בכימיה אטמוספירית (20553)	298	מיזמי גנום האדם: גנטיקה וגנאטיקה (22006)
154	נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (10444)	257	מימון עסקי רב-לאומי (13035)
307	נושאים מתקדמים במערכות בסיסי-נתונים (22925)	171	מימוש מערכות בסיסי-נתונים (20574)
213	נושאים נבחרים באימונונולוגיה (20544)	64	מיתוס ואתוס בקולנוע הישראלי (10693)
303	נושאים נבחרים באלגוריתמים (22910)	53	מיתוסים בתרבות הישראלית (10487)
110	נושאים נבחרים בהבנת הקהילה היהודית-ארה"ב (10347)	270	מכאוב הדעת: סוגיות בהוראת השואה (12019)
252	נושאים נבחרים בהתנהגות צרכנים (13013)	35	מכורש ועד אלכסנדר (10550)
92	ניהול אסטרטגי (10908)	297	מכניזם, ויטליזם ואורגניזציום (22003)
249	ניהול אסטרטגי של מערכות מידע (13006)	180	מכניקה (20215)
95	ניהול בין-לאומי (10517)	182	מכניקה אנליטית (20422)
95	ניהול הפרסום (10344)	184	מכניקה קואנטיטטיבית ומבנה האטום (20320)
90	ניהול השיווק (10281)	128	מלחמה ואסטרטגיה (10390)
260	ניהול התפעול בארגון (13034)	34	מלך, מלוכה וממלכה: עיונים בהיסטוריה (10937)
225	ניהול התפעול 1 (10687)	282	ממידע לידע: מחיפוש מידע לבניית ידע (14015)
225	ניהול התפעול 2 (10688)	119	ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל (10406)
248	ניהול והתנהגות ארגונית (13004)	255	מנהיגות בארגונים (13023)
91	ניהול טכנולוגיה וחדשנות (10777)	134	מנהיגות ויישומיה בחינוך (10528)
308	ניהול מיזמי תוכנה (22931)	100	מסעים א (10666)
92	ניהול משאבי אנוש (10279)	101	מסעים ב (10556)
248	ניהול פיננסי (13005)	37	מסעי הצלב: היסטוריה והיסטוריוגרפיה (10945)
250	ניהול פיננסי מתקדם בעזרת אקסל (13022)	204	מעבדה: אימונונולוגיה (20459)
259	ניהול פרויקטים למינהל עסקים (13032)	204	מעבדה בביוטכנולוגיה (20457)
229	ניהול פרויקטים לתלמידי תעשייה וניהול (10906)	205	מעבדה בביכמיה של חלבונים (20405)
66	ניצולי השואה בקולנוע הישראלי (10551)	206	מעבדה בביולוגיה מולקולרית (20460)
251	ניתוח דוחות כספיים והערכת שווי חברות (13008)	205	מעבדה בביולוגיה של התא (20236)
95	ניתוח דוחות פיננסיים (10389)	179	מעבדה ביסודות הפיזיקה (20418)
306	ניתוח ועיצוב מונחה עצמים (22919)	191	מעבדה בכימיה אורגנית (20439)
249	ניתוח ועיצוב מערכות מידע: שילוב תהליכים (13021)	192	מעבדה בכימיה אי-אורגנית (20463)
274	ניתוח מדיניות (12043)	219	מעבדה במטאורולוגיה: מדידות, תצפיות (20421)
59	נרטיב: עיון רב-תחומי (10916)	205	מעבדה בפיזיקה של בעלי חיים (20461)
37	נשים בחברה היהודית בארץ-ישראל (1948-1882) (10582)	179	מעבדה בפיסיקה ב (20409)
175	נדנה בבסיסי-נתונים (20563)	186	מעבדה בפיסיקה ג (20916)
329	סדנה בדיקטיקה של מדעי המחשב (55467)	167	מעבדה בתכנות מערכות (20465)
115	סדנה ביחסי ציבור (10763)	189	מעבדה: כימיה כללית (20234)
113	סדנה בכתיבה עיתונאית (10618)	193	מעבדה: כימיה פיסיקלית (20289)
274	סדנה בכתיבת נייר מדיניות (12039)	218	מעבדה: מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים (20238)
56	סדנה בכתיבת סיפורת (10799)	218	מעבדה: מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים (20239)
57	סדנה בכתיבת שירה (10798)	206	מעבדת שדה בביולוגיה: התנהגות חברתית (20559)
123	סדנה במדיניות ציבורית בעידן הגלובלי (10607)	108	מעמד, מגדר ואתניות בחינוך: מבט סוציולוגי (10376)
173	סדנה במערכות הפעלה (20587)	167	מערכות בסיסי-נתונים (20277)
114	סדנה בעריכה עיתונאית (10658)	169	מערכות הפעלה (20594)
114	סדנה בעריכת וידאו בעידן דיגיטלי (10746)	229	מערכות ייצור משולבות מחשב (10571)
175	סדנה בתכנות מונחה עצמים (20586)	101	מערכות מידע חשבונאיות ממוחשבות (10549)
173	סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java (20503)	93	מערכות מידע תחרותיות-אסטרטגיות (10596)
175	סדנה בתקשורת מחשבים (20588)	166	מערכות ספרתיות (20272)
241	סדנה דו-לשונית עברית וערבית בכישורי למידה (96266)	305	מערכות תגובתיות ומערכות זמן אמת (22912)
241	סדנה לכתבה: ממטלה לבחינה (96297)	84	מקרו כלכלה א (10793)
65	סדנה לעריכה קולנועית למתחילים (10804)	84	מקרו כלכלה ב (10794)
122	סדנה: מדיניות מרחבית, קרקע ותכנון (10609)	36	מרד בר-כוכבא (10351)
122	סדנה: מדיניות ציבורית, צבא וביטחון (10760)	161	משוואות דיפרנציאליות חלקיות (20394)
122	סדנה: סוגיות במינהל ציבורי בישראל (10608)	157	משוואות דיפרנציאליות רגילות 1 (20280)
65	סדנת בימוי קולנועי (10803)	161	משוואות דיפרנציאליות רגילות 2 (20599)
237	סדנת גישור ידע באנגלית (91428)	129	משטר ופוליטיקה באפריקה (10329)
		118	משטרים דמוקרטיים (10661)
		107	משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית (10682)

מפתח אלפביתי של הקורסים

19	ספר בראשית (10667)	177	סדנת הכנה בפסיקה (91463)
57	ספרות ואידאולוגיה בא"י בשנות השלושים (10346)	114	סדנת סרטי תעודה לטלוויזיה : מתחקיר לתסריט (10621)
		65	סדנת צילום קולנוע בסיסי (10805)
49	ע ברית כשפה שנייה (91462)	115	סדנת רדיו (10749)
208	עד מאה ועשרים (20319)	79	סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (95001)
202	עולם החידקים (20237)	64	סדנת תסריטאות למתחילים (10806)
182	עולם החשמל והאלקטרוניקה א (20488)	269	סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב (12006)
182	עולם החשמל והאלקטרוניקה ב (20489)	131	סוגיות בחינוך מיוחד (10139)
189	עולם הכימיה (20116)	39	סוגיות בחקר הלאומיות (10374)
202	עולם הנגיפים (20292)	273	סוגיות במדיניות ציבורית (12042)
21	עולמם של חכמים (10201)	317	סוגיות במעברים ובמגעים בין תרבויות (14207)
305	עיבוד תמונה (22913)	21	סוגיות במשפט העברי (10229)
45	עיון ב"הקדמות" של קאנט (10393)	287	סוגיות בניהול בית ספר (14026)
29	על סף העת החדשה : אירופה 1600-1350 (10674)	287	סוגיות בניהול בית ספר (14026)
40	על פרשת דרכים : יהודי רוסיה (10938)	116	סוגיות בסוציולוגיה של האינטרנט (10921)
37	עלייה לרגל : יהודים, נוצרים, מוסלמים (10500)	279	סוגיות בפסיכולוגיה של משתמש רשת האינטרנט (14011)
30	עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית (10742)	317	סוגיות בתאוריה של המרחב (14208)
53	עמוס עוז וא"ב יהושע : התחלות (10246)	36	סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים (10572)
278	עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה (14002)	267	סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה (12044)
203	עקרונות הביוטכנולוגיה (20455)	45	סוגיות מרכזיות בפילוסופיה אנליטית (10750)
253	עקרונות ועיקרים במיסוי הכנסה (13036)	126	סוגיות נבחרות בדמוקרטיה המודרנית (10326)
186	עקרונות פסיכולוגיים ברפואה (20329)	127	סוגיות נבחרות במדיניות החוץ של ישראל (10314)
168	עקרונות פיתוח מערכות מידע (20436)	291	סוגיות נבחרות בפסיכולוגיה חברתית 1-4 (14306)
		108	סוציולוגיה של ארגונים (10728)
159	פ ונקציות מרוכבות (20243)	107	סוציולוגיה של התרבות (10659)
209	פיזיולוגיה של הצמח (20536)	292	סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות א (14301)
208	פיזיולוגיה של מערכת האדם (20556)	292	סטטיסטיקה ושיטות מחקר מתקדמות ב (14302)
316	פייר בורדייה : טעם, הון תרבותי ואמנויות (14201)	105	סטייה חברתית (10270)
22	פילוסופיה יהודית בימי הביניים : מרס"ג עד הרמב"ם (10412)	213	סימביוזה : חיים ביחד של יצורים (20530)
44	פילוסופיה יוונית : מתאלס עד אריסטו (10248)	213	סימביוזה : חיים ביחד של יצורים (סיר) (20531)
130	פילוסופיה של החינוך (10765)	304	סימולציה : בניית מודלים וניתוחם (22911)
45	פילוסופיה של המדע (20202)	226	סימולציה למהנדסי תעשייה (10695)
43	פילוסופיה של הנפש בתקופתנו (10679)	196	סימטריה – מתמטיקה, כימיה (20334)
145	פילוסופיה של מדעי הקוגניציה (10942)	309	סמינר : בדיקות תוכנה (22958)
185	פיסיקה גרעינית (20547)	174	סמינר במדעי המחשב (20368-20375, 20388-20390, 20552)
185	פיסיקה סטטיסטית (20314)	174	סמינר במערכות בסיסי-נתונים (20371)
186	פיסיקה של החלקיקים היסודיים (20326)	163	סמינר בפונקציות מרוכבות (20376)
184	פיסיקה של מצב מוצק (20913)	327	סמינר דידיקטי באזרחות (55473)
20	פירוש רש"י לתורה : עיונים בשיטתו (10231)	329	סמינר דידיקטי בהוראת מדעי המחשב (55475)
277	פיתוח והפעלה של תכניות לימודים (14008)	324	סמינר דידיקטי בהיסטוריה (55474)
68	פיתוח שמיעה (10167)	326	סמינר דידיקטי במדעי החברה (55472)
281	פיתוח תכניות לימודים בתחומי דעת (14012)	325	סמינר דידיקטי בספרות (55470)
130	פסיכולוגיה בחינוך (10125)	328	סמינר דידיקטי בפסיכולוגיה (55469)
141	פסיכולוגיה בין-תרבותית (10557)	323	סמינר דידיקטי בתושביע ומחשבת ישראל (55471)
137	פסיכולוגיה התפתחותית (10493)	260	סמינר : הערך האינפורמטיבי של הדיווח הכספי (13101)
136	פסיכולוגיה חברתית (10104)	261	סמינר : השפעת הגלובליזציה על המשק הלאומי (13401)
138	פסיכולוגיה פיזיולוגית (10615)	262	סמינר : התנהגויות ארגוניות קריטיות (13901)
137	פסיכולוגיה קוגניטיבית (10264)	260	סמינר : כלכלה ומימון התנהגותיים (13201)
139	פסיכולוגיה של הזדקנות וזיקנה (10781)	261	סמינר : כלכלת כוח אדם (13501)
138	פסיכופתולוגיה (10619)	292	סמינר מחקר א+ב (14311, 14310)
133	פעילות גומלין בכיתה (10328)	309	סמינר מחקר : אבטחה ופרטיות מידע (22951)
109	פערים וא-שוויון בישראל (10576)	310	סמינר מחקר : אלגוריתמים ותאוריה (22952)
215	פרויקט אינטגרטיבי בלימודי שדה (20908)	143	סמינר מחקר בפסיכולוגיה למצטיינים (10914)
221	פרויקט מחקר בגיאולוגיה (20575)	310	סמינר מחקר : מערכות בסיסי-נתונים (22953)
195	פרויקט מחקר בכימיה (20577)	311	סמינר מחקר : נושאים בהנדסת תוכנה (22959)
216	פרויקט מחקר במדעי החיים (20576)	310	סמינר מחקר : נושאים בראייה ממוחשבת (22955)
187	פרויקט מחקר בפסיקה (20578)	174	סמינר : ממדעי המחשב להוראתם (20560)
231	פרויקט מסכם בהנדסת תוכנה (20950)	47	סמינר מצטיינים בפילוסופיה (10952)
230	פרויקט מסכם בהנדסת תעשייה וניהול (10923)	274	סמינר מתודולוגי לכתיבה מחקרית (12190)
312	פרויקט מתקדם במדעי המחשב (22997)	262	סמינר : מתודולוגיות פיתוח מערכות מידע (13803)
187	פרויקט מתקדם בפסיקה א (20382)	309	סמינר : נושאים תאורטיים במדעי המחשב (22941)
187	פרויקט מתקדם בפסיקה ב (20383)	261	סמינר : ניהול ידע (13802)
252	פרסום : תאוריה ויישום (13014)	262	סמינר : שווקים אלקטרוניים (13801)
327	פרקטיקום בהוראת האזרחות (55165)	319	סמינר תזה לכתיבה מחקרית בלימודי תרבות (14299)
324	פרקטיקום בהוראת ההיסטוריה (55195)	75	סמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית (10594)
325	פרקטיקום בהוראת הספרות (55168)	109	ספורט וחברה (10583)
328	פרקטיקום בהוראת הפסיכולוגיה (55158)	221	ספקטרוסקופיה של מינרלים (20548)

מפתח אלפביתי של הקורסים

<p>268 תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו (12008)</p> <p>315 תאוריות וגישות בחקר התרבות (14205)</p> <p>277 תאוריות למידה והוראה (14003)</p> <p>106 תאוריות סוציולוגיות בנות-זמננו (10722)</p> <p>106 תאוריות סוציולוגיות קלאסיות (10721)</p> <p>88 תאוריות עכשוויות של צדק כלכלי וחברתי (10960)</p> <p>61 תאטרון בחברה (10738)</p> <p>215 תאי גזע : ממחקר בסיסי ליישומים רפואיים (20909)</p> <p>209 תאי עצב : מבוא לנוירוביולוגיה (20308)</p> <p>24 תהליכי חילון בתרבות היהודית בעת החדשה (10932)</p> <p>294 תהליכים קבוצתיים (14316)</p> <p>74 תולדות האמנות : מבוא כללי (10489)</p> <p>70 תולדות הגיז (10719)</p> <p>71 תולדות המוסיקה המערבית א (10732)</p> <p>71 תולדות המוסיקה המערבית ב (10733)</p> <p>159 תולדות המתמטיקה : מיוון העתיקה ועד אוילר (20472)</p> <p>63 תולדות הקולנוע א : 1939-1895 (10648)</p> <p>63 תולדות הקולנוע ב : 1980-1940 (10683)</p> <p>25 תולדות התקופה ההלניסטית (10222)</p> <p>27 תולדות עם ישראל בימי בית ראשון (10700)</p> <p>298 תורת האבולוציה ותנועת הבריאתנות (22005)</p> <p>157 תורת הגרפים (20295)</p> <p>155 תורת ההסתברות (20416)</p> <p>83 תורת המחירים א (10627)</p> <p>83 תורת המחירים ב (10628)</p> <p>84 תורת המחירים ג (10629)</p> <p>161 תורת המידה (20324)</p> <p>85 תורת המימון (10230)</p> <p>259 תורת המיקום (13026)</p> <p>158 תורת המספרים האלמנטרית (20413)</p> <p>159 תורת המשחקים (20216)</p> <p>258 תורת המשחקים - יישומים לניהול (13044)</p> <p>56 תורת הספרות והתרבות : אסכולות בנות-זמננו (10734)</p> <p>154 תורת הקבוצות (20281)</p> <p>158 תורת הקודים (20296)</p> <p>194 תורת הקואנטים א (20522)</p> <p>194 תורת הקואנטים ב : קשר כימי (20523)</p> <p>304 תורת התורים ויישומים במדעי המחשב (22907)</p> <p>176 תזונה (20122)</p> <p>229 תכנ מערך מפעלים ומערכות נלוות (10580)</p> <p>252 תכנון וביצוע סקרים (13010)</p> <p>254 תכנון כוח אדם בכלים סטטיסטיים (13016)</p> <p>131 תכנון לימודים, הוראה והערכה (10106)</p> <p>96 תכנון מערכות דינמיות בזמן למשאבי אנוש (10516)</p> <p>91 תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע (10645)</p> <p>172 תכנות מונחה עצמים (20906)</p> <p>170 תכנות מתקדם בשפת Java (20554)</p> <p>256 תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה (13031)</p> <p>54 תמורות בשירה העברית בין תש"ח לתש"ך (10429)</p> <p>120 תנועות חברתיות ומחאה פוליטית (10454)</p> <p>126 תנועות חברתיות ומחאה פוליטית בישראל (10392)</p> <p>111 תקשורת המונים בישראל (10612)</p> <p>113 תקשורת ודעת קהל (10716)</p> <p>112 תקשורת : טכנולוגיה, חברה, תרבות (10439)</p> <p>215 תקשורת כימית בין בעלי חיים (20328)</p> <p>115 תקשורת כתרבות (10532)</p> <p>227 תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה (10579)</p> <p>109 תרבות ארגונית (10566)</p> <p>30 תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק א (10282)</p> <p>30 תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק ב (10463)</p> <p>256 תרבות וניהול (13019)</p> <p>31 תרבות, חברה ודת : יהודי פולין (10265)</p> <p>318 תרבות פופולרית (14211)</p> <p>116 תרבות, תקשורת ופנאי בישראל (10503)</p> <p>193 תרמודינמיקה (20217)</p> <p>193 תרמודינמיקה ב (20264)</p>	<p>326 פרקטיקום בהוראת מדעי החברה (55466)</p> <p>329 פרקטיקום בהוראת מדעי המחשב (55468)</p> <p>323 פרקטיקום בהוראת תושבי"ע ומחשבת ישראל (55156)</p> <p>48 פרקים במורפולוגיה עברית (10483)</p> <p>132 פרקים בסוציולוגיה של החינוך (10485)</p> <p>181 פרקים בפיסיקה מודרנית (20213)</p> <p>50 פרקים בתולדות הלשון העברית : חטיבה ביניימית (10441)</p> <p>50 פרקים בתולדות הלשון העברית : חטיבה מודרנית (10442)</p> <p>50 פרקים בתולדות הלשון העברית : חטיבה קלאסית (10440)</p> <p>41 פרקים בתולדות יהודי ארצות-הברית (10589)</p>	<p>צ צומח ארץ-ישראל (20262)</p> <p>צומח וצמחים (20112)</p> <p>ציוני דרך בביקורת ספרות המערב (10639)</p> <p>צמיחת המדינות החדשות באפריקה (10206)</p> <p>צפונות היקום : אשנב לאסטרונומיה (20120)</p> <p>צפונות כדור-הארץ (20117)</p>
<p>293 תולדות התקופה ההלניסטית (10222)</p> <p>291 תולדות עם ישראל בימי בית ראשון (10700)</p> <p>214 תורת האבולוציה ותנועת הבריאתנות (22005)</p> <p>168 תורת הגרפים (20295)</p> <p>312 תורת ההסתברות (20416)</p> <p>311 תורת המחירים א (10627)</p> <p>221 תורת המחירים ב (10628)</p> <p>197 תורת המחירים ג (10629)</p> <p>216 תורת המידה (20324)</p> <p>176 תורת המימון (10230)</p> <p>192 תורת המיקום (13026)</p> <p>113 תורת המספרים האלמנטרית (20413)</p> <p>132 תורת המשחקים (20216)</p> <p>140 תורת המשחקים - יישומים לניהול (13044)</p> <p>19 תורת הספרות והתרבות : אסכולות בנות-זמננו (10734)</p> <p>28 תורת הקבוצות (20281)</p> <p>209 תורת הקודים (20296)</p> <p>316 תורת הקואנטים א (20522)</p> <p>80 תורת הקואנטים ב : קשר כימי (20523)</p> <p>297 תורת התורים ויישומים במדעי המחשב (22907)</p> <p>25 תזונה (20122)</p> <p>108 תכנ מערך מפעלים ומערכות נלוות (10580)</p> <p>214 תכנון וביצוע סקרים (13010)</p> <p>299 תכנון כוח אדם בכלים סטטיסטיים (13016)</p> <p>271 תכנון לימודים, הוראה והערכה (10106)</p> <p>93 תכנון מערכות דינמיות בזמן למשאבי אנוש (10516)</p> <p>46 תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע (10645)</p> <p>250 תכנות מונחה עצמים (20906)</p> <p>58 תכנות מתקדם בשפת Java (20554)</p> <p>247 תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה (13031)</p> <p>112 תמורות בשירה העברית בין תש"ח לתש"ך (10429)</p> <p>112 תנועות חברתיות ומחאה פוליטית (10454)</p> <p>126 תנועות חברתיות ומחאה פוליטית בישראל (10392)</p> <p>228 תקשורת המונים בישראל (10612)</p> <p>104 תקשורת ודעת קהל (10716)</p> <p>319 תקשורת : טכנולוגיה, חברה, תרבות (10439)</p> <p>277 תקשורת כימית בין בעלי חיים (20328)</p> <p>79 תקשורת כתרבות (10532)</p> <p>195 תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה (10579)</p> <p>280 תרבות ארגונית (10566)</p> <p>142 תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק א (10282)</p> <p>281 תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק ב (10463)</p> <p>96 תרבות וניהול (13019)</p> <p>54 תרבות, חברה ודת : יהודי פולין (10265)</p> <p>214 תרבות פופולרית (14211)</p> <p>145 תרבות, תקשורת ופנאי בישראל (10503)</p> <p>172 תרמודינמיקה (20217)</p> <p>172 תרמודינמיקה ב (20264)</p>	<p>ק קוגניציה ואיום (14304)</p> <p>קוגניציה חברתית (14305)</p> <p>קולטנים והמרת אותות (20514)</p> <p>קומפילציה (20364)</p> <p>קורס מחקר בהנדסת תוכנה מונחית היבטים (22957)</p> <p>קורס מחקר בנושאים מתקדמים בתקשורת (22956)</p> <p>קורס סמינריוני בנושא מיוחד בגיאולוגיה (20591)</p> <p>קורס סמינריוני בנושא מיוחד בכימיה (20592)</p> <p>קורס סמינריוני בנושא מיוחד במדעי החיים (20590)</p> <p>קורס של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת (20992, 20991)</p> <p>קינטיקה כימית (20241)</p> <p>קלאסיקה בחקר התקשורת : מבט מחדש (10712)</p> <p>קריאה : תאוריה ומעשה (10123)</p> <p>קשב חזותי (10525)</p>	<p>ר ראשית המלוכה בישראל : ספר שמואל (10710)</p> <p>ראשיתה של אירופה (10436)</p> <p>רביית היונקים (20313)</p> <p>רב-תרבותיות בישראל (14206)</p> <p>הגרסיה וניתוח שונות (10286)</p> <p>רדוקציה, טלאולוגיה ומקומן בבילוגיה (22010)</p> <p>רומא : אימפריאליזם ואימפריה (10473)</p> <p>ריבוד : סוגיות באי-שוויון חברתי (10349)</p> <p>רעלים והרעלות (20519)</p> <p>רפואה אלטרנטיבית במבט ביקורתי (22009)</p>
<p>271 ביתה והשבתה בראי הדמוקרטיה (12018)</p> <p>93 שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה (10901)</p> <p>46 שוויון ואי-שוויון : מבט פילוסופי (10924)</p> <p>250 שוק ההון, תיווך פיננסי והמערכת הפיננסית (13033)</p> <p>58 ש"י עגנון : "עגונות" ו"עידו ועינים" (10301)</p> <p>247 שיוק (13003)</p> <p>112 שיח התקשורת (10758)</p> <p>228 שיטות אופטימיזציה לא ליניארית (10926)</p> <p>104 שיטות מחקר איכותניות (10748)</p> <p>319 שיטות מחקר איכותניות (תואר שני) (14210)</p> <p>277 שיטות מחקר בחינוך (14009)</p> <p>79 שיטות מחקר במדעי החברה (10285)</p> <p>195 שיטות פסיקליות לאנליזה כימית (20911)</p> <p>280 שילוב טכנולוגיות מידע בתחומי דעת (14017)</p> <p>142 שינה והפרעות שינה בילדות (10904)</p> <p>281 שינוי ארגוני במערכות למידה (14018)</p> <p>96 שיפוט והערכה לתלמידי ניהול וכלכלה (10522)</p> <p>54 שירת החול העברית בספרד המוסלמית (10647)</p> <p>214 שעונים ביולוגיים (20316)</p> <p>145 שפה וקוגניציה (10956)</p> <p>172 שפות תכנות (20905)</p> <p>172 שפת פרולוג והיבטים לבינה מלאכותית (20596)</p>		